М. ЙОГАНСЕН, М. НАКОНЕЧНИЙ, К. НІМЧИНОВ, Б. ТКАЧЕНКО

ПРАКТИЧНИЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

Вельмишановній Олені Борисовні Курило

складачі

XII/21 р.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ
1926

491.79—3

Дніпропетровське, 2-га друк.-літ. Поліграфтр. ім. „1-го травня". Зам. № 2802. Тир. 10.000. Окрліт № 3805 з 28/VIII 1925 року.

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.

Цей словник де-що різнить із мало не всіма дотеперішніми російсько-українськими словниками. Становище такого р.-укр. словника повсякчас мало свої оригінальні ознаки. Насамперед р.-укр. словник, очевидячки, ніколи не призначався, як, скажемо, його французько-російський, чи німецько-російський, чи російсько-німецький коллега (що мав у першу чергу допомогти *читати* французький, німецький, російський текст), *в допомогу читачеві російської книги*. Бо ж таку книгу на Вкраїні читалося без словника. Отже, з цього виходить, що такий словник мусив-би мати де-які особливі риси, орієнтуючись, головне, на *перекладача* російської книжки українською мовою й допомагаючи не *зрозуміти* російський текст, а радше *одшукати* потрібний український варіянт.

Цю точку погляду замало бралося на увагу, складаючи російсько-українські словники.

По-перше: російський текст словників складалося за Далем (Уманець, Іваницький-Шумлянський, почасти Дубровський): заводилося в нього силенну-силу маловживаних і малозрозумілих хоча-б і для росіянина слів, неначе орієнтуючись на те саме читання російського тексту.

В Іван.—Шумл. (стор. 148—149) знаходимо такі російські слова: „серпуха, серпянка, сжидаться, сивограк, сивожелезный, сидейка, сизяк, синель, синесть, синета, синец, синюха, сиповка, сиповщик"; вони наочно показують, що автори не були свідомі головного завдання російсько-українського словника.

З другого боку, подаючи величезну кількість перекладів на одне російське слово, словники абсолютно не дбають диференціяцією значінь і часто-густо подають ті самі переклади поспіль на всі варіянти російського значіння. Приміром, подається без ніякого розрізнення десятків півтора слів на російське „скорый", а далі ті самісінькі слова такою-ж купою подаються на „быстрый, проворный, шибкий..." і т. д.

Оця подана читачеві перша спроба нового практичного словника встановляє собі такі задачі: по-перше—дати тільки *актуальний* російський текст, доповнивши його словами сучасного радянського вжитку; по-друге—в міру спроможности диференціювати відтінки російських слів та вкраїнських значінь, поясняючи що-кожного разу характер даного відтінку, чи то на прикладі, чи то посилаючись на синонімічні слова; по-третє—пристосувати ввесь словник до потреб українізації, в першу чергу орієнтуючись на мову газети, популярної книжки, політико-економічної літератури й діловодну. Розміром своїм та характером словник має прийти на заміну словникові Іваницького й Шумлянського. Що-ж до словника В. Дубровського, що подає, приміром, 35 значінь на російське „метель“ і на подібні слова головним робом белетристичного вжитку, то подаваний нами словник не може його замінити вповні—саме, для перекладача віршів, худ. белетристики, то-що.

Слова подаються в словникові *гніздами*; приміром: **украшать**—‖-**шение** (украшение); ‖-**шенный** (украшенный). Гнізда складаються з слів, близьких своїм звуковим складом та своїм значінням,—приміром, **урод** дається окремо від **уродить**, бо теперішні значіння цих слів різнять чимало. Для пояснення відтінків, окроме прикладів, уживається таких слів: „переносн., фамильярн., выразит., сильнее, слабее, грубее, народное (це останнє слово, що для нього літерат. мова частіше вживає другого варіянту,—прим., **фельдшер**—фе́льдшер, (народн.)—хве́ршал; **скипидар**—терпентин, (народн.)—шпигина́р), насмешливо, абстрактно, конкретно, бранное...“ та инших.

В гніздах не завжди подаються слова на **-ння**, бо їх можна легко втворити од будь-якого дієслова; подекуди не подається дієприслівник на **-о**, речівник на **-ість**, **-ости**, коли утворення його дуже просте.

Дієслова найбільше подаються в формі недоконаній, одначе там, де доконана форма в рос. мові вживається майже виключно, подається саме її.

Два чи три наголоси на одному слові означають можливість наголошувати по-різному. **Ба́йду́же́** значить, що народня мова знає наголоси: **ба́йдуже**, **байду́же** й **байдуже́**. Довелося так робити з огляду на те, що в багатьох словах літературний наголос у нас і досі ще не усталений,—приміром,

у Гринченка знаходимо тільки наголос **робітник, робітничий,** а сучасна розмовна мова знає наголос **робітни́к, робітни́чий**— отже, слово це подається з двома наголосами—**робітни́к.**

Знак [ ] показує, що звук, чи цілий склад, чи афікс можна вживати, чи не вживати — однаково. Приміром: *[з]організувати.*

Слово, що подається **першим** у перекладовій частині, звичаєм, уважалося за найкращий, чи найуживаніший корреlат російського слова.

Зірка * стоїть на тих словах, що їх складачі під даним російським словом у словниках не подибували, також на словах уперше заведених; цей знак послідовно в нас не переведено. Складали словника з дуже спішного замовлення Д. В. У.: *Б. Ткаченко*—**А—Б—В—Г—Д—Е—Ж**; *М. Наконечний*—**К—Л**; *К. Німчинов*—**И—М—Н—О—П** (до **приобретать**) та *М. Йогансен*—**З, П** (од **приобретать** до кінця), **Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Э, Ю, Я.** Сподіваючися в наступних виданнях виправити хиби, неминучі для цій першої спроби, складачі звертаються до споживачів із проханням надсилати до Д. В. У. бажані доповнення й корективи.

Складачі.

А

А—а; а [не] то... —а то; а ну[-ка]—ану́ [-лишень].

Абажур—абажу́р, дашо́к [на ля́мпу].

Абонемент—передпла́та || **- нент**—передпла́тник || **-нировать** (что) **-ся** (на что)—передпла́чувати-передплати́ти (що).

Абрикос—абрико́с[а], море́ля.

Абсолютизм — абсолюти́зм || **- лютный**—абсолю́тний, (совершенный)—цілкови́тий (абсолю́тна вла́да; абсолю́тна, цілкови́та неможли́вість).

Абстрагировать — абстрагува́ти || **-ктный**—абстра́ктний || **- кция** - абстра́кція.

Абсурд - абсу́рд || **- рдный**—абсу́рдний.

Авангард—аванга́рд.

Аванс—ава́нс.

Авантюра — авантю́ра || **- тюрист**—авантю́рник.

Авария—ава́рія.

Август — се́рпень-пня || **- стовский**—серпне́вий.

Авиатор — авія́тор, літу́н || **- ация** — авія́ція.

Авось—[а]чей, да́сть-бі* (нічо́го, чей спра́влюся; да́сть-бі й ми доживе́м); на **авось**—на ща́стя,* на да́сть-бі,* навмання́.

Австрийский — австрійський || **- рия**—Австрія.

Автобиография - саможитте́пис, автобіогра́фія.

Автограф—авто́граф, власно́пис.

Автомат[ический]—автомат[и́чний].

Автомобиль—автомобі́ль.

Автономия автоно́мія.

Автор—а́втор.

Авторитет—авторите́т.

Агент—аге́нт.

Агитатор — агіта́тор || **- тационный**—агітаці́йний || **- тировать**—агітува́ти.

Агонизировать—кона́ти, агонізува́ти || **- ния**—кона́ння, скін-ско́ну, аго́нія.

Агроном[ический]—агроном[і́чний].

Ад—пе́кло; исчадие **ада**—пеке́льник, пеке́льне ко́дло.

Адвокат—адвока́т.

Административный — адміністраці́йний || **- страция**—адміністра́ція.

Адрес—адре́са; по **а-у**—на адре́су; обратиться не по **а-у** (ирон.)—не туди́ потра́пити || **- сный**—адресо́вий; **а-й** стол—адресо́ве бюро́ || **- совать**—адресува́ти || **- ться** — зверта́тися-зверну́тися, удава́тися.

Адский — пеке́льний; (чрезвычайный, крайний) — страше́нний (**а-и** увлекается—страше́нно захо́плюється).

Ажурный—ажу́рний, прозори́стий.

Азарт—аза́рт,* за́пал; входить в **а-т**—розпаля́тися || **- тный**—аза́ртний,* запальни́й.

Азбука – а́збу́ка, абе́тка || **- чный**—азбуко́вий, абетко́вий.

Азиат—ский — 1) азіє́ць,* азійський;* 2) (бранное) азія́т-азія́тський.

Аист—леле́ка, чорногу́з, бузько́.

Академический—академі́чний.

Акклиматизация—акліматиза́ція, принату́рювання, -нату́рення || **- зировать**—акліматизува́ти, принату́рювати -ту́рити.

Аккомпанеме́нт—су́провід, акомпанемент, приграва́ння || **- ниатор**—акомпаніятор, супровідник || **- нировать** чему—акомпанувати чому, супрово́дити що, приграва́ти, приспівувати до чо́го.

Аккумулировать—акумулюва́ти || **-лятор** - акумуля́тор.

Аккуратный — акура́тний, а ближе: (исправный,исполнительный)—спра́вний, рете́льний (він у робо́ті ду́жспра́вний; гро́ші нам спра́вно дають); (тщательный)—стара́нний (стара́нно зложи́в папір); (опрятный, чистый) — чепурни́й (чепурне́нька ха́тка; че́пурно ви́дана кни́жка).

Аксиома—аксіо́ма.

Акт—1) (действие)—чин (мн. чи́ни), акт; (поступок) — учи́нок (цей наси́льний учи́нок — обра́за всій Европі); 2) (документ)—акт; составить акт—зложи́ти а́кт[а]; 3) чи́н,* акт; (празднование)—свя́то (в міністе́рстві відбу́вся урочи́стий чин прийня́ття ві́рчих листів = ...состоялся торжественный акт принятия верительных грамот; 4) (сценический)—дія (п'єса на чоти́рі дії).

Актер—актóр.
Актив — актúв || **- вный** — актúвний, чúнний.
Акула—акýла.
Акустический – акустúчний.
Акушерка—акушéрка.
Акцент—1) (произношение)—вимóва; 2) (ударение)—нáголос.
Акциз[ный]—акцúз[ний].
Акционер — акціонéр, акцíйник* || **-рный**—акцíйний.
Алгебраический—алгебрúчний.
Алебастр — любáйстер || **- стровый** — любайстрóвий.
Алеть—[жáрко] червонíти, жéвріти.
Алиби—áлібі.
Алкоголь—алкогóль.
Аллегорический — алегорúчний || **-рия**—алегóрія.
Аллея—алéя.
Алмаз—алмáз, діямáнт (скло ріжуть алмáзом; блищúть, мов діямáнт) || **-зный**—алмáзний, діямáнтовий.
Алтарь—вівтáр-ря́.
Алфавит—абéтка, альфабéт; по **а-у** — в абеткóвому поря́дковi.
Алхимия—алхéмія.
Алчный--зажéрливий,захлáнний (на що)
Алый—жарко - червóний, жеврúстий.*
Альбом—альбóм.
Альтернатива—альтернатúва.
Альтруизм—альтруїзм.
Алюминий—алюмíній, глинéць.
Аляповатый—кострубáтий,* заглемéздий, розля́пуватий; **а-о** сделать что-ниб. — зглемéздати; **а-о** сделанный предмет—заглемéздок*.
Амбар - комóра, инбáр-ру; (специально для хлеба) — хлíбниця, збíжниця.
Амбиция—амбіція, гóнор; вломиться в **а-ю**—*в амбіцію, у гóнор загнáтися.*
Амбулатория—амбулатóрія || **- рный**—амбулатóрний.
Американец—американéць.
Аммиак—амоня́к, сморідéць.
Амнистия—амністія, амнестія.
Амплитуда—амплітýда.
Амплуа—амплуá.
Ампутировать—ампутувáти.
Амулет—амулéт.
Амуниция—амуніція.
Амфибия—водозéмець, амфíбія.
Амфитеатр—амфітеáтр.
Анализ—аналíза, анáліз || **- зировать**—аналізувáти || **- тический** – аналітúчний.
Аналогия—аналóгія; по **а-и**—з аналóгії.
Анафема – 1) анáтема; предавать **а-е**—анатемувáти; 2) (брань)—анáхтема.
Анархический — анархíчний || **- хия** — анáрхія.
Анатомировать — анатомувáти || **- мический**—анатомíчний.
Анахронизм—анахронíзм.
Ангел — я́нгол || **- гельский** — я́нгольський.
Ангина—зівни́ця, ангíна.
Английский—áнглíйський || **- чанин**—англíєць.
Анекдот[ический]—анекдóт[ú чний].
Анемический—анемíчний.
Анис—гáнус.
Аннексировать—анектувáти || **-ксия**—анéксія.
Аннулировать — касувáти-скасувáти, анулювáти (скасóвані грошéві знáки).
Аномалия—аномáлія.
Анонимный—безімéнний, анонíмний.
Анти—(приставка)—анти, проти.
Антисемит[изм]—антисеміт[úзм].
Антипатия—антипáтія, відрáза* || **-тичный**—антипатúчный, відрáзний*.
Античный—антúчний.
Антракт—антрáкт, перéрва.
Антропологический — антропологíчний.
Аорта—аóрта.
Апатия—апáтія, нéхіть*- нéхоти (відчýв нéхіть до всьóго, чим жúв давніше) || **- тичный** — апатúчний, мля́вий.
Апеллировать — апелювáти || **- ционный**—апеляцíйний.
Апельсин—померáнець.
Аплодисменты — óплески || **- дировать**—рукоплескáти, пляскáти в долонí.
Апогей—апогéй.
Апоплектический удар—апоплектúчний удáр, (народн.)—грець.
Апофеоз—апотеóза.
Аппарат—апарáт.
Аппетит — апетúт, хіть (род. хóти), охóта на їжу || **- тный**—(заманчивый, соблазнительный)—лакóмий,* лáсий, апетúтний (лакóме дівчáтко).
Апрель — квітень (-тня) || **- льский** — квітнéвий.
Аптека[рский]—аптéка[рський].
Арба—гарбá.
Арбитраж[ный]—арбітрáж[ний].
Арбуз—кавýн.
Аргумент[ировать] — аргумéнт[увáти; приводить **а-ты**—подавáти аргумéнти
Арена—арéна.
Аренда—орéнда || **- дный** — орéндний; **а-я** плата—орéнда,* орéндна плáта,* [орéндний] чúнш; (вносимая в определенные сроки) — орéндна рáта

|| **- датор**—орендáр-ря || **- довать**—орендувáти-заорендувáти.

Арест — арéшт || **- стант** — арештáнт; (узник, заключенный) — в'язень || **- стантская**—арéшт[áнтська], (выразит.)—буцегáрня || **- стовать** — заарештувáти.

Аристократический — аристократúчний || **- тия**—аристократія.

Арифметический—аритметúчний.

Арка—áрка.

Армения—Вірмéнщина.

Армия—áрмія.

Армянин—вірмéн.

Аромат — пáхощі, аромáт; издавать **а-т**—пахтíти, видавáти з сéбе пáхощі, (поэт.) — дúхати пáхощами || **- матный,-тический** — запашнúй, пахýщий, аромáт[úч]ний.

Арсенал – збройнúця, арсенáл.

Артачиться—норовúтися, опинáтися, коцюбитися.

Артель — артíль (-íли) || **- льщик** — артíльник.

Артерия—артéрія, бойовá жúла.

Артиллерийский – артилерíйський || **- рист** — гармáтчик, артилерúст || **- рия** – артилéрія.

Артист— 1) артúст, мистéць; 2) (драматический)—актóр || **- стический** — артистúчний, мистéцький.

Архаизм—архаїзм || **-ический**—архаїчний.

Археологический—археологíчний.

Архивариус—архівáр(-ра),архівнúчий.*

Архитектор—архітéкт || **-тура** — архітектýра.

Аршин—аршúн; мерять на свой **а-н** – своéю мíркою, на свою мíрку міряти.

Аскет[ический]—аскéт[úчний].

Ассигновать—асигнувáти || **-гновка**—асигнáта, асигнувáння.

Ассимилировать—асимілювáти.

Ассортимент—асортимéнт, добíр (добóру).

Ассоциация асоціáція.

Астма—áдýха, áстма.

Астрономический—астрономíчний.

Атаковать—атакувáти.

Атаман—отáман.

Атеист[ический]—атеїст[úчний].

Атлас—отлáс, єдвáб || **- сный** — отлáсний, єдвáбний.

Атлет[ический]—атлéт[úчний].

Атмосфера—атмосфéра.

Атом—áтом.

Атрибут—атрибýт.

Атрофироваться — атрофувáтися || **- фия**—атрофія.

Аттестат—атестáт.

Аудиенция—авдієнція.

Аудитория—авдитóрія.

Аукцион—авкціóн.

Аферист—аферúст.

Аффект—афéкт, нестя́ма; в состоянии **а-а**—в стáні афéкту*, в нестя́мі*.

Афиша—афíша.

Аэроплан—аероплáн, літáк.

Б

Баба—1) (вообще женщина) — бáба; (молодая)—молодúця; 2) (бабушка)—бáба, бабýся; 3) (повивальная)—бáба - сповитýха; 4) (для забивания свай и пр.)—дóвбня || **- бка** (надкопытная кость)—бáбка || **- бский-бий**—бáб[ів]ський; **б-ье** лето — бáбине літо || **-бочка** зоол.)—метéлик || **- бье**—бáб'ятина, бáбство.

Багаж—багáж, пакýнки || **- жный** — багáжний, пакýнковий.

Багор—очéпа, гарб, гак.

Багроветь — багр[ов]íти || **- гровый**—багрóвий || **-гряный**—бáгряний.

Бадья—цéбéр-брá.

База—см. **Базис**.

Базар—базáр-ру; на **б-е**, на **б-р**—у (на) базáрі, у (на) базáр || **-рный**—базáрний.

Базироваться — базувáтися || **- зис** — бáза; (основание) — підвáлина (підвáлина нáшої економíки—сільське господáрство) || **- зисный**—базовúй.*

Байка—бáя, бáйка || **- ковый**—баєвий, бáйковий.

Бакалея — бакалíя || **- лейный** — бакалíйний.

Баклажан—баклажáн.

Баклушничать — байдикувáти, бáйдики, баглаї бúти.

Бактериологический — бактеріологíчний.

Бакча—баштáн; продукты **б-и**—баштанúна || **- кчевник**—баштáнник.

Бал—бал[ь].

Балаган — 1) (для торговли) — ятка; 2) (комедиантский) вертéп; (в переносном смысле=плохой театр)—блазнóвище* (це не теáтр, а блазнóвище) || **- ганный** (шутовской, пошлый)—блазнівський,* **б-ый** артист—блáзень || **- ганщина** — блазнóта,* блазнéча.*

Баланс—балáнс; сводный **б-с**—звéдений балáнс || **- сировать** — балансувáти.

Балерина—балери́на.
Балка—ба́лок, брус; (матица, главная потолочная **б-а**)—сво́лок; (переводина между стропилами) — ба́нтина.
Балкон—балко́н.
Балл—бал; (при голосовании, баллотировке)—го́лос.
Балласт—зава́га, бала́ст.
Баллотировать — голосува́ти || **- тировка**—голосува́ння; открытая, закрытая **б-а**—я́вне* (одкрите), та́йне* (закри́те) голосува́ння.
Баловать— 1) (**-б-ться**)—дурі́ти; (шалить, проказить)—пустува́ти; 2) (**б-ть** кого)—пе́стувати; (слишком)—па́нькатися з ки́м || **- вень**—песту́н; **б-нь** судьбы—*песту́н,| улю́бленець до́лі,* тала́нник,* щасни́ця* || **- вник** — пусту́н (ж. пусту́нка) || **- вство** - 1) ду́рощі; (капризы)—витребе́ньки; (шалости) — пу́стощі; 2) (балование кого)—ро́зпуст, па́нькання.
Бальзам[ировать]—бальза́м[ува́ти].
Банальный—бана́льний; (затасканный) —уте́ртий,* заяло́зений.
Банда—ба́нда.
Бандаж[ист]—банда́ж[и́ст].
Бандероль—бандеро́ля, пере́паска.
Бандит—банди́т.
Банк—банк, ба́нок.
Банка—ба́нка; (стеклянная)—скля́ниця; (жестяная)—бляша́нка.
Банкет—у́чта, банке́т.
Банкир—банкі́р || **- кнот** — банкно́та, банкі́вка || **- ковый-вский** — ба́нковий—ба́нківський.
Банкрот[ство]—банкру́т[ство]; злостное **б-о** — злочи́нне* (зловми́сне) банкру́тство.
Баня — ла́зня, купе́ля;* (паровая) — па́рня́.
Барабан — бараба́н || **-банный**—бараба́нний.
Барак—бара́к.
Баран—бара́н.
Барахтаться—бо́рсатися, вовту́зитися.
Барашковый—(о мехе)—смуше́вий.
Баржа—ба́ржа.
Барин—пан; (мелкий) — пано́к, підпа́нок, полу́панок; (большой) — паню́га, пан на всю гу́бу; сделаться **б-м** — запані́ти, в пани́ поши́тися; держаться, вести себя **б-м**—*пано́шитися* || **- рич-рчук**—пани́ч.
Барка—ба́рка, берли́на || **- ркас** — барка́с, байда́к.
Барометр—баро́метр.
Баррикада—барика́да.
Барский—па́нський || **- ствовать**—пані́ти, панува́ти.
Барсук—бо́рсук.
Бархат — оксами́т, ба́рхат[и́на] || **-тный**—оксами́тний, бархати́нний, бархато́вий.
Барщина — па́нщина || **- нний** — панща́нний, па́нщинний || **- нник**—панща́ни́н.
Барыня—па́ні[я].
Барыш—бари́ш; получить **б-ш**—убаришува́ти, угендлюва́ти || **- шник** — бари́шник, гендля́р-ра́ || **- шничать**—баришува́ти, гендлюва́ти.
Барышня - па́нна, па́нночка.
Барьер—бар'є́р, барі́є́р.
Бас—бас.
Баснословный — легенда́рний,* казкови́й* (скрізь ходи́ли чутки́ про його́ легенда́рну си́лу; ці́ни про́сто-таки казкові́); (невероятный)--неймові́рний, неви́даний, нечу́ваний (неймові́рна дорожне́ча) || **- сня**—ба́йка.
Бассейн—басе́йн, водо́ймище,* водозбі́р-збо́ру,(географ. также)--сто́чище
Бастовать—страйкува́ти.
Батальон - батальйо́н || **-онный** — батальйо́новий, батальйо́нний.
Батарея—батаре́я.
Батист[овый]—бати́ст[о́вий].
Батрак — на́ймит (ж. на́ймичка); (ходящий на чужбине по заработкам)—бурла́ка; итти в **б-и** - в на́йми іти́ || **-трачить**—наймитува́ти; бурлакува́ти || **- траческий** на́ймит[ів]ський.
Бахвал—ви́хвалько* || **-литься**—вихва́ля́тися || **- льство** — вихваля́ння, ви́хвалки.
Бахрома—торочки́.
Бацилла - баци́ла.
Башмак — череви́к || **- чник** — швець-шевця́, (редко)—череви́чник.
Башня—ве́жа, ба́шта.
Баюкать - лю́ля́ти, колиса́ти.
Бдительный — невсипу́щий (госпо́дар із ньо́го був пи́льний, невсипу́щий), чу́йний (а́рмія — наша чу́йна сторо́жа); быть **б-м** в виду опасности—начува́тися (начува́ймося, бра́ття, бо во́рог не спи́ть).
Бег — біг; (стремительный)—гін-го́ну; отправиться в **б-а** - у ма́ндри піти́; быть в **б-х** — у ма́ндрах, на втіках бу́ти || **- га** (конские) — біго́вище || **-глец**—утіка́ч || **- глый** — 1) збі́глий, уте́клий (збі́глий арешта́нт); 2) упра́вний* (він уже впра́вно чита́є); 3) побі́жний (уже й з побі́жного о́гляду ви́дно, що спра́ви йду́ть до́бре); 4) **б-й** огонь—перебі́жний ого́нь || **гом**—бігце́м || **- готня** — бігани́на || **-гство**—уте́ча; обратить в **б-о**—* по-

верну́ти, і о на́ти ко́го на́втіч;* обратиться в **б-о** – * поверну́ти, піти́ од ко́го на́втіч,* (насм.) — накива́ти п'ята́ми || **-гун** бігу́н.

Беда—ли́хо, біда́; стряслась **б-а**—ли́хо ско́їлося, на́пасть спітка́ла, спобігла; попасть в **б-у** — у ха́лепу, в на́пасть уско́чити; натворить **б-ы** — наробити шко́ди, кло́поту; помочь **б-е**—зара́дити ли́хові; не б-а!—дарма́! || **-дный** — 1) бідний, убо́гий; (несостоятельный)--незамо́жний (пролетариат и беднейшее крестьянство= пролетарія́т та незамо́жне селя́нство); 2) (несчастный)— бідола́шний, серде́шний || **-дность**—бідність, убо́гість; незамо́жність; впасть в **б-ь**—зубо́жіти, на зли́дні зійти́; **б-ь** одолела – зли́дні посіли || **-днота** (собир.)--бід[н]о́та, незамо́жництво; (выразит.) — зли́дні, голо́та (комитеты деревенской **б-ы**=коміте́ти незамо́жного селя́нства) || **-дняга**—бідола́ха, серде́ка || **-дняк**—біда́к, біда́р-ря́.

Бедовый—бідо́вий, ви́хватни́й.*

Бедро— стегно́ (мн. сте́гна).

Бедствие—на́пасть,* на́падь,* біда́ || **-дствовать**—бідува́ти, поневіря́тися || **-дственный**—злиго́дній, злиде́нний.

Бежать—1) бігти; 2) [у]тіка́ти, утекти́ (вони́ наду́мали втіка́ти з Сибіру) || **-женец**—біже́нець.

Безалаберный—безла́дний, розхи́бкуватий;* (сущ.)—розхи́ба.*

Безапеляционный—безапеляці́йний.

Безболезненный — безбо́лісний, безбільний.

Безбоязненный—безбо́язний.

Безбрачие — безподру́жність,* безшлюбність || **-чный** - безподру́жній,* безшлю́бний.

Безбрежный—безкра́йній, безбере́гий.

Безветренный—безві́трий; (о месте)—за́ти́шни́й.

Безвкусие,-сица — не́смак || **-сный** — не́смачний.*

Безвластие — безла́ддя, безуря́ддя || **-властный**—безвла́дный.

Безвозвратный—безповоро́тний.

Безвоздушный—безпові́тряний.

Безвозмездный—беззапла́тний.

Безвольный—безві́льний, безво́льний; см. также **Бесхарактерный.**

Безвредный—нешкі́дний,* не[за]ва́дний, нешкідли́вий.

Безвременный—безча́сний;* (преждевременный) — доча́сний (доча́сна сме́рть); **б-о** скончаться—без часу́, доча́сно поме́рти, скона́ти || **-менье** (тяжелое время)—лихолі́ття.

Безвыходный — (неточно)– безпора́дний; безви́хідний.

Безграмотный — неписьме́нный, негра́мотний, безгра́мотний (последние два слова также в широком значении = невежественный).

Безграничный—безме́жний.

Бездарный — незда́рий, безхи́стий || **-рность**—1) незда́рість, безхи́стя; 2) незда́ра (цей пое́т—незда́ра).

Бездействие—безчи́нність,* вакува́ння; (только о чем-ниб. живом)—дармува́ння || **-ствовать**–вакува́ти, безчи́ніти;* (только о чем-ниб. живом)—дармува́ти, нічо́го не роби́ти; (только о неживом) — не роби́ти, стоя́ти (заво́ди ваку́ють, стоя́ть; вла́да ваку́є, дарму́є); **бездействующий**—безчи́нний.*

Бездельник—леда́що (вм. мн.– собират. ле́дач-чи), лайда́к; (лентяй также)—не́роб, ба́йда (то́ був нічо́го, а то́ вже зо́всім у леда́що пусти́вся: і кра́де й пія́чить; таке леда́що, що ні за холо́дну во́ду не візьметься) || **-льничать**—ледацюва́ти;* (лениться также)—байдикува́ти, дармува́ти (выразит.)—* бо́мки стріля́ти.*

Безденежье—безгрошів'я.

Бездеятельный—бездія́льний.

Бездна—1) безо́дня, прі́рва; 2) работы, денег... **б-а**—робо́ти, гро́шей... си́ла-[силе́нна].

Бездождие бездощі́в'я, су́ш[а].

Бездоказательный—бездо́відний, бездо́казний, (безосновательный)—безпідста́вний.

Бездомный—бездомі́вний, безприту́льний.

Бездонный—безо́дній, бездо́нний; (о посуде)—безде́нний.

Бездорожье—бездорі́жжя.

Бездоходный — безприбутко́вий, недохідни́й.*

Бездушный—безду́шний.

Бездыханный—безду́шний.

Безжалостный - безжа́льний

Безжизненный - безжи́вний.

Беззаботный — безжу́рний, безтурбо́тний, безкло́пітни́й (безтурбо́тне життя́); 2) (небрежный) — недба́лий (недба́ло ста́виться до робо́ти).

Беззаветный—ре́вний* (ре́вна відда́ність револю́ції), безогля́дний (безогля́дна відва́га).

Беззаконие—беззако́нство || **-нник**—беззако́нник || **-нничать**—беззако́нствувати, лама́ти зако́н || **-нный** — беззако́нний.

Беззастенчивый—см. **Бесстыдный.**

Беззащитный — беззáхисний, безоборóнний.
Беззвýчный — безгýчний, безодголóсний (безодголóсний смíх).
Безземéлье — безземéлля || **-льный** — безземéльний.
Безыскýственный — безхúтрий, немýдрий, невúмудруваний.
Безличный — безособóвий, безобли́чний (безособóва, безобли́чна мáса; безособóве дієслóво = **б-й** глагол).
Безлошадный — безкíнний.
Безлю́дный — безлю́дний; (удаленный от людей) — відлю́дний (відлю́дна дорóга) || **-дье** — безлю́ддя.
Безмен — бéзмін.
Безмéрный — незмíрний, безмірний.
Безмóлвие — безмóвність, німóтність, безгомíння || **-вный** — безмóвний, німóтний; (молчаливый) — мовчáзний (мовчáзна відповідь) || **-вствовать** — німувáти, мовчáти.
Безмятéжный — сумúрний,* супокíйний, тихомúрний.
Безнадéжный — безнадíйний; (крайне плохой, которому ничем не помочь) — безпорáдний* (станóвище безпорáдне).
Безнаказанный — безкáрний.
Безначáлие — безурядя.
Безнравственный — неморáльний, протиморáльний;* безпýтній (неморáльні словá; протиморáльна п'éса; безпýтня жíнка).
Безобúдный — 1) плохúй, плохéнький (тáк собí чоловíк — плохéнький; 2) некрúвдний, невразли́вий (не годúться гнíватися за такí некрúвдні уваги).
Безоблачный — безхмáрний.
Безобрáзие — 1) (= безобразность) — неподóбність, гúдкість (неподóбність цьóго вчúнку всíм булá очевúдна); 2) неподóбність, нéподоб*би (заменяет и мн. ч.), неподóбна рíч; гидóта (какие **б-я** творятся = яка нéподоб, гидóта твориться; які неподóбності, неподóбні рéчі творя́ться) || **-зник** — дешпéтник || **-зничать** — дешпетувáти || **-зный** — неподóбний; гидкúй (неподóбна поведíнка; гидкúй на видý = **б-й** лицом).
Безоговорóчный — безумóвний.
Безопáсность — безпéчність, безпéка; чувствовать себя в **б-и** — *чýтися в безпéці, безпéчним, безпéчно; находиться, быть в **б-и** — *перебувáти, бýти в безпéці, безпéчним* (він бýв там у безпéці, безпéчний) || **-сный** — безпéчний.
Безоружный — беззбрóйний.
Безостановóчный — безперéстáнний безперéстальний,* безупúнний (встановлено безперéстанний рýх аеропланів від Кúєва до Одéси; безупúнний рýх наперéд — нáше гáсло) || **-чно** — без перéстан[к]у, без упúну, безперéстáнно, безупúнно (машúна прохóдить 40 верстóв без перéстану; мú безупúнно посувáлися назýстріч вóрогові).
Безответный — безвідмóвний.
Безответственный — невідповідáльний, безвідповідáльний.
Безотлагáтельный — невідклáдний, негáйний.*
Безотноси́тельный — безпóглядний, безвідноси́ний; **б-но к чему** — *без пóгляду на щó.*
Безотрáдный — (печальний) — безрáдісний, безутíшний;* (крайне плохой) — безпросвíтній, безпорáдний (безрáдісне життя; воní опинúлись у безпросвíтньому станóвищі).
Безотчéтный — 1) (бессознательный) — несвідóмий (несвідóма усмíшка); 2) беззвíтний, безвідчитний (беззвíтне видаткувáння грóшей).
Безошúбочный — непомúльний, не-[по]хúбний.
Безрабóтица — безробíття || **-тный** — безробíтний.
Безразли́чие — (равнодушие) — байдýж-[н]ість (дивúвся на всíх з холóдною байдýжністю) || **-чно** — 1) (равнодушно) — байдýжно (говóрить нíби байдýжно, а сáм, вúдно, хвилю́ється); 2) однáково, бáйдýжé (...звідки почúнати? — Це однáково; нам до цьóго, про цé байдýже — нам это **б-о**); совершенно **б-о** (выразит.) — однаковісінько, байдужісінько || **-чный** — 1) байдýжний (байдýжний пóгляд); 2) взгляды меньшинства для нас совершенно **б-ы** = пóгляди мéншости нам нія́к не цікáві (інтерéсні)... нас нія́к не цікáвлять; до пóглядів мéншости нам байдýже.
Безрассýдный — нерозвáжний; (сильнее) — безтя́мний.
Безрассчéтный — безрахýбний.
Безрезульта́тный — безнáслíдний, безрезульта́тний.
Безропотный — неремстúвий, покíрливий.
Безубы́точный — безутрáтний.
Безýдержный — (неудержимый) — нестрúмний (нестрúмний пóрив нáшого вíйська); (не знающий удержу, необузданный) — безоглядний,* непо-

гамóваний* (безогля́дна лю́ть ре́акції; непогамóвана при́страсть = б-я страсть).

Безукоризненный – бездога́нний.

Безумие — ша́л[е́нство], безу́мство, бе́зум-му || **-мный** — шале́ний, безу́мний || **-мец**—шале́нець, безу́мець || **-мствовать**—шал[ен]іти, навісніти.

Безупречный – бездога́нний.

Безусловный—безумо́вний.

Безуспешный—[на]даре́мний, ма́рний.

Безутешный—нерозва́жний, (о чувстве также) — невтиши́мий (невтиши́мий жа́ль).

Безучастный—байду́жний.

Белеть—1) (становиться белее) — білі́[ша]ти; 2) (= **б-ться**)—біліти[ся].

Белиберда—нісенітниця, [дурні] балабо́ни,* не́складь-ди;* нести, разводить **б-у**—верзти́, пра́вити нісенітницю,* балабо́ни би́ти, пра́вити.*

Белизна – білість, біль-біли || **-лила**—біли́ло; свинцовые **б-а** — бле́йвас || **-лить**—біли́ти.

Белка – біли́ця.

Белковина—білкови́на || **-ковый**—білко́вий.

Беллетристика—белетри́стика, кра́сне́ письме́нство || **-стический**—белетристи́чний.

Белогвардеец — білогвардіець || **-ский** —білогвардійський.

Белок—біло́к.

Белорусс — білору́с || **-руссия** — Білору́сь-си.

Белошвейка — [шва́ля] - білиз́ниця || **-йный** — білизня́ний (білизня́на майсте́рня).

Белый—бі́лий.

Белье—біли́зна || **-льевой** — білизня́ний.

Бельмо—більмо́, [по]лу́да; как **б-о** в глазу—як сіль ув о́ці.

Бензин—бензи́н[а].

Берег—бе́рег, узбере́жжя || **-говой**—береговий; б-й житель — бережа́нин.

Бережливый—1) (экономный)— ощадли́вий; 2) см. **Бережный**— || **-жный** —(осторожный)—обере́жний; (осмотрительный)—оба́чний; (внимательный)—ува́жний;* (экономный) ощадливий; **б-ое** обращение, отношение—пошанівок; **б-о** обращаться, относиться—ма́ти, держа́ти в пошанівку, шанува́ти (тре́ба дітей у пошанівку держа́ти; шану́й здоро́вля).

Береза—бере́за.

Беременная вагітна́; быть **б-ой**—у ваготі бу́ти || **-нность**—вагота́, вагітність.

Берест—бе́рест.

Беречь — берегти́; (экономно обращаться с чем)—ощаджа́ти; (бережно обращаться с чем)—шанува́ти (ощаджа́ти гро́ші; шанува́ти здоро́вля) || **-чься**—берегти́ся, стерегти́ся,

Берковец—бе́рковець.

Берлога барліг-логу́, лігво.

Бес—біс.

Беседа— розмо́ва || **-довать** — розмовля́ти.

Беситься-сноваться—шал[ен]іти, скажені́ти (реа́кція шаленіє); (грубей) — кази́тися (ану́, дітвора́, го́ді вам кази́тися; під спе́ку соба́ки ка́зяться).

Бесконечный — нескінче́нний, безконе́чний.

Бесконтрольный—безконтро́льний.

Бескормица—безгодівля.

Бескорыстный—некори́сли́вий,* некористо́вний.*

Беспамятство—1) (забывчивость)--безпа́м'яття; 2) (обморочное состояние) —непритомність; (исступленное состояние—вне себя)—нестя́ма (в нестя́мі ви́скочив на ву́лицю); впадать в **б-о** (обморок)—непритомніти (сов. знепритомніти); быть в **б-е** (обмороке) — бу́ти, лежа́ти непритомним (два дні лежа́в непритомний) || **-тный** —1) безпа́м'ятний, непам'ятну́щий; (сущ.)—безпа́м'ятко; 2) непритомний, нестя́мний (сновига́є мовчки, мов непритомний; крича́в і лютува́в, мов нестя́мний).

Беспартийный — непартійний,* позапартійний,* (сущ.)—позапартієць.*

Беспаспортный—безпа́спортний, безбіле́тний.

Беспатентный—безпате́нто́вий.

Беспечальный — безжу́рний, безсу́мний.

Беспечный—см. **Беззаботный.**

Бесплатный—безпла́тний, беззапла́тний, дармови́й || **-тно** — безпла́тно, задарма,* задурно.

Бесплодный—1) (земля, животное, растение)—я́ловий, неродю́чий; 2) (женщина)—неплідна; 3) (дело, замысел)—неплідний, (тщетный, напрасный) — ма́рний, [на]даре́мний.

Бесповоротный-но—см. **Безвозвратный.**

Бесподобный—незрівня́ний.

Беспокоить-ся—непоко́їти-ся, турбува́ти-ся (чим, за чи́м) || **-койный**—невпокійний, (доставляющий много хлопот, тревог)—клопітни́й, турбо́тний (клопітне́, турбо́тне життя́; клопітна́ дити́на), (неугомонный) — не-

встрійливий (невстрійливий ро́зум) || - **койство**—невпо́кій, турбо́та, турба́ція.

Бесполезный—ні до чо́го,* безкори́сний;* (напрасный, тщетный)—[на]даре́мний, ма́рний (ці книжки́ нам ні до чо́го, безкори́сні, коли село́ не вмі́є чита́ти; скі́льки си́ли пропа́ло, і все [на]даре́мно, ма́рно); это **б-о**—це ні до чо́го, це—даре́мна річ.

Беспомощный—безпора́дний, безпо́мічний.

Беспорядок — 1) бе́злад, безла́ддя; (крайний **б-к**)—розгардія́ш; приводить в **б-к**—бе́злад роби́ти (зроби́ти) між чи́м, гайнува́ти (розгайнува́ти) що; 2) (волнение, смута)—ро́зрух, за́колот (між лю́дьми вчини́вся ро́зрух; по всій Украї́ні покоти́лася хви́ля селя́нських ро́зрухів) || - **дочный**—безла́дний.

Беспочвенный—безгрунто́вний.

Беспошлинный—безми́тний.

Беспощадный—безща́дний, безмилосе́рдий.

Бесправный — безпра́вний || - **вие** — безпра́в'я.

Беспредельный—см. **Безграничный.**

Беспрекословный—безсупере́чний.

Беспрепятственный—вільний, безперешко́дний.

Беспрерывный—безупи́нний, безпере́ста́нний, безнаста́нний, безперери́вний* (мене́ втоми́ла ця безупи́нна, безпереста́нна біганина; безпере́станний, безперери́вний ро́звиток лю́дських відно́син—головни́й при́нци́п його́ нау́ки) || - **вно**—безупи́нно (без упи́ну), безпере́ста́нно, безпере́стану, безнаста́нно, безперери́вно* (вплив наш на селі́ безупи́нно зроста́е; ро́звиток цей діється повільно, безпере́станно).

Беспрестанный—повсякча́сний, безнаста́нний, безпереста́нний (повсякча́сні турбо́ти зба́вили йому́ здоро́вля) || - **нно** — раз-у-ра́з, безнаста́нно, безпере́стану (мене́ раз-у-ра́з одрива́ють від робо́ти).

Бесприбыльный—незиско́вний, безприбутко́вий.

Беспризорный—бездо́глядний.

Беспримерный — небува́лий, нечу́ваний.

Беспринципный—безпри́нци́пний.

Беспристрастный—безсторо́нній.

Беспричинный—безпричи́нний; (безосновательный)—безпідста́вний*.

Бесприютный — безприту́льний, беза́хисний.

Беспроволочный—бездрото́вий.

Беспроигрышный—непрограва́льний,* безутра́тний* (непрограва́льна, безутра́тна лотере́я).

Беспросветный — безпросві́тній, непогля́дний.

Беспроцентный—безвідсотко́вий, безпроце́нто́вий.*

Беспутный—безпу́тній.

Бессарабия—Басара́бія.

Бессвязный — нескла́дний, незвя́зистий.*

Бессемейный—несіме́йний, безсіме́йний.

Бессердечный—безсе́рдий, безду́шний.

Бессилие—безси́лля, безси́лість; (**б-ие** что-ниб. сделать)—нездо́льність, неспромо́жність || - **льный**—безси́лий; (**б-й** что-ниб. сделать)—нездо́льний, неспромо́жний; я, мы... **бессилен** (-**льны**) это сделать—несила́ мені, нам... це зроби́ти.

Бессистемный—безсисте́мний.

Бесследный — неслі́дний,* безслі́дний (пропа́в неслі́дно).

Бессловесный—безмо́вний, (выразит.)—без'язи́кий (зату́ркана, без'язи́ка селя́нська ма́са); **б-е** существо, животное — німина́ (как собират., заменяет и множ. ч.), (що то за делега́ти,—зібра́ли аби-яку́ німину́ та й посла́ли).

Бессмертие — несмерте́льність, безсме́ртя || - **ртный**—невмиру́щий, несмерте́льний, безсме́ртний.

Бессмысленный—безглу́здий, безтя́мний || - **слица** — безглу́здя, недоре́чність.*

Бесснежный — безсні́жний; **б-ая** зимняя погода—голоморо́зза.

Бессовестный — безсо́вісний, безсумлінний.

Бессодержательный—беззмісто́вний.

Бессознательный—1) (безотчетный)—несвідо́мий (він несвідо́мим по́рухом захили́вся за де́рево, і це́ його́ врятува́ло); 2) находящийся в **б-м** состоянии—непритомний (непритомного привезли́ його́ до лікарні); **б-е** состояние — непритомність, непритомний стан; впадать в **б-е** состояние — непритомніти (сов. знепритомніти); быть в **б-м** состоянии—бу́ти непритомним, в непритомності.

Бессонница — безсо́ння, (как болезнь)—нічни́ці || - **нный** — безсо́нний.

Бессословный—безста́но́вий.

Бесспорный—безпере́чний.

Бессрочный—безстроковий, безречінцевий, безтермінóвий || **- чно** — безстрокóво, на-бéзрік, безтермінóво (на-бéзрік засýджений).
Бесстрашие—бестрáшність || **-шный**—безстрáшний.
Бесстыдный — безсорóмний; (нагло **б-ый**) — безчíльний || **- ство** — безсорóмність, безчíльність.
Бессчетный—см. **Бесчисленный.**
Бестактный—нетактóвний.
Бестолковщина—безглýздя; (беспорядок) — безлáддя || **- вый** — (глупый, бессмысленный) — безглýздий; (нескладный, беспорядочный)—безлáдний (безглýзда людúна; безлáдна організáція спрáви).
Бесформенный—безфóрмний.
Бесхарактерный — безхарáктéрний, (народн.) — плохúй,* плоховúтий;* (сущ.) — плохýта* (він у нас зрóду такúй плохúй — кóжне, булó, ним командує); (колеблющийся, нерешительный)—хибкúй,* хисткúй.*
Бесхитростный — безхúтрий, нехúтрий, невúхитрування.
Бесхозяйственный — негосподáрний, нехазяйновúтий.*
Бесцветный - безбáрвний, безкóлірний.
Бесценок—бéзцінь.
Бесцеремонный—безцеремóнний.
Бесчеловечный — нелю́дський, бездýшний, безмилосéрдий* || **- чно** — не по-лю́дському, бездýшно, безмилосéрдо.*
Бесчестие—неслáва || **- стить** — неслáвити || **- стный**—безчéсний.
Бесчинство—бéшкет, бешкетувáння || **- ствовать**—бешкетувáти.
Бесчисленный—незчислéнний, незлічéнний; **б-ое** множество—бéзліч-чи.
Бесчувствие—1) (жестокосердие)—безчýлість,* нечýлість; 2) (обморочное состояние)—нечýття,* нечутéнність; (самозабвение, беспамятство) — непáм'ять, нестя́ма; пить, бить до **б-я**—*пúти, бúти до нечуття, в непáм'ять, до нестя́ми || **- ственный**—1) безчýлий, нечýлий; 2) нечутéнний, нечуствéнний.
Бесшабашный—очайдýшний; см. также **Безудержный.**
Бесшумный—безгýчний.
Бетон—бетóн || **-нный**—бетóновий.
Бешенство — шáл[éнство], (ярость)—лю́ть-ти; (грубее, также водобоязнь)—сказ; приходить в **б-о** — шаленíти,* навісніти* (сов. розшаленíти,* ошаленíти,*знавісніти*), (грубее)—сатаніти* (осатаніти); приводить в **б-о**, бесить—розлю́чувати,* шаленúти* (сов. розлютувáти, розшаленúти*), (грубее)—сатанúти* (розсатанúти*) (він розшаленíв; це йогó розшаленúло) || **-шенный**—шалéний, (грубее, также о водобоязни)—скажéний.
Библиографический — бібліографíчний || **- фия**—бібліографíя.
Библиотека—бібліотéка, книгозбíрня || **- текарь**—бібліотéкар-ря, книгозбíрник* || **- течный**—бібліотéчний, книгозбíрний.*
Биение (медиц., также переносно)—пульсáція, калатáння, пóстук (чýєш пульсáцію життя́).
Билет – білéт, квитóк; банковий **б-т** — банкíвка.
Бинокль – бінóкль.
Бинт—бинт || **- товать**—бинтувáти.
Биография—життéпис || **- фический** — життепúсний.
Биологический – біологíчний.
Биржа—бíржа || **- жевой**—біржовúй.
Бисер—бíсер.
Битва—бій-бóю.
Битком—нáбгом, нáпхом.
Бить—1) бúти; бить тревогу —бúти на гвалт, на спóлох; 2) (о болезни, сильном чувстве) — тíпати (пропáсниця, злість ним тíпає); 3) (вырываться, стремительно течь)— бурхáти, бúти (крóв так і бурхáє) || **- ться** —бúтися; (биться над чем также) — побивáтися; (о сердце, пульсе также)—калатáти[ся]; (в лихорадке, вообще судорожно)—тíпатися; **биться** об заклад—закладáтися, навзаклáд íти.
Бич –1) пýга, батíг; 2) (переносно)—кáра, нáпáсть-ти;* (о жив. существе)—напáсник* (це́ був напáсник бíдного лю́ду) || **- чева** —кодóла || **-чевать** — (нравы, пороки)—[гнíвно, гóстро] картáти, гáньбити;* бичувáти, батожúти (гóстрим слóвом батожúв вáди своїх сучáсників) || **-чевка** —швóрка, мотýзка.
Благо—1) добрó (мн. дóбра); 2) добрó що*, гаразд що (їжте, лю́ди дóбрі, досхочý—добрó, що запáсено довóлі=...благо, запасено вдоволь).
Благовидный — [добро]пристóйний,* (выразит.)—пристойнéнький,*под **б-м** предлогом — *з [добро]пристóйною (пристойнéнькою) вимíвкою*.
Благоволение—[добра] лáска, (напыщенно)—благоволíння; снискать, заслужить **б-е**—запобíгти лáски.
Благоговейный—побóжний || **-говеть** пéред кем — *побóжно схиля́тися пéред кúм.*

Благодарить — дя́кувати (кому) || **-даря** чему—(только с положительным значением)—завдяки́ (завдяки́ його́ робо́ті); (с отрицательным и положит. знач.)—че́рез (че́рез хворо́бу) || **-дарный** - вдя́чний || **-дарность**—1) (чувство **б-и**) — вдя́чність; (выражение **б-и**) — подя́ка; принести **б-ь**—скла́сти подя́ку.

Благодетель - доброчи́нець, добро́дій, добродійник || **- деяние** — доброчи́нство, добро́дійство.

Благодушный—добротли́вий.

Благоразумный — розва́жливий, розва́жний, розу́мний, (солидный, рассудительный) — стате́чний || **- мие** — розва́жливість, розва́жність, [до́брий] ро́зум; стате́чність.

Благозвучие—доброзву́чність || **- чный** —доброзву́чний.

Благой—до́брий; кричать **б-м** матом—репетува́ти, кри́ком крича́ти, крича́ти [мов] на пу́п.

Благонадежный (политически)—благонаді́йний.

Благополучие—гара́зд || **- чно**—гара́зд, гара́здно,* щасли́во (до́ма все гара́зд; щасли́во ви́брався з біди́); окончиться **б-о**— щасли́во скінчи́тися, ви́йти, зложи́тися на до́бре,* на гара́зд* || **- чный** - щасли́вий, гара́здний* (щасли́вий кіне́ць).

Благоприобретенный—[добро́м] набу́тий, набу́тний; **б-ое** имущество — набу́ток.

Благоприятный — 1) сприя́тливий, до́брий: (сприя́тлива ситуа́ція, реце́нзія; до́брі вісти); 2) (о времени; поре)--догі́дний, на́гідний,* слу́шни́й; **б-й** (удобный) случай, момент — [до́бра] нагода (са́ме догі́дний час на жнива́; ви́ждав на́гідну хви́лю; о́сь вам нагода з ним зазнайо́митися) || **- ятствовать**— сприя́ти.

Благородный (о нравственных качествах)— шляхе́тний || **- дство** — шляхе́тність.

Благосклонный — [добро]прихи́льний.*

Благословение — благослове́ння || **- влять**—благословля́ти.

Благосостояние – добро́бу́т.

Благотворитель—добродійник || **- тельный** добродійний.

Благотворный—доброчи́нний.

Благоустроенный — добровпоря́джений* || **- устройство** — добровпоря́дження,* добропоря́док.*

Блаженство—раюва́ння, блаже́нство || **- женствовать**—раюва́ти.

Бланк — бла́н[о]к || **- ковый** — бла́нковий.

Бледнеть — бліднути || **- дность**—бліді́сть, бліді́сть-ди* || **- дный**—бліди́й.

Блеклый — 1) (о цвете) — [з]бля́клий, злиня́лий; 2) (увядший) — зів'я́лий, змарні́лий || **- кнуть** — 1) бля́кнути, линя́ти (фа́рба, лице́ линя́е); 2) в'я́нути, марні́ти (краса́ марні́е).

Блеск — блиск || **- снуть** — бли́сну́ти, ви́блиснути, сяйну́ти || **- стеть** — бли́щати, ви́бли́скувати || **- стящий**—блиску́чий, осяйни́й (блиску́чі черевики́, у́спіхи; осяйни́й ро́зум, тала́нт).

Близ—поблизу́ || **- зкий-зко**—близьки́й, бли́зько || **- злежащий**— по́близький || **- знец** — близе́ць, близня́ - ня́ти || **- зость** — бли́зькість; по **б-и** — поблизу́ || **- зорукий** — короткозо́рий, близькоо́кий.

Блин млине́ць.

Блистательный — см. **Блестящий** || **- стать** – зорі́ти, сія́ти.

Блок — блок || **- када** — блока́да, облого́ || **- кировать**—блокува́ти.

Блондин—біля́вий, біля́вець, руся́вий.

Блоха—блоха́.

Блуждание—блука́ння, блукани́на (як мені ввірилась ця нескінче́нна блукани́на) || **- ждать**—блука́ти, блуди́ти (блу́дить лісом, мов непритомний); **блуждающий** (как прилаг.)—блу́дний, блудя́щий (блу́дний по́гляд, о́гник).

Блуза—блу́за.

Блюдо—1) таріль, блю́до; 2) кушанье—стра́ва; обед из 2-х **б-д**—*обі́д на дві переміни* || **- дце**—блю́дце, блю́дечко.

Боб — біб-бо́бу; остаться на **б-х**—*лиши́тися, зоста́тися на мілко́му, з нічи́м,* (обмануться в ожиданиях)—о́близня піймати.

Бобр—бобе́р || **- бровий**—бобро́вий.

Бог—бог.

Богадельня—богаді́льня.

Богатеть—багаті[ша]ти, бага́тшати || **- тство**—бага́тство; (роскошь, великолепие) — ро́зкіш-коши, пи́шність; (изобилие) — го́йність, ще́дрість,* (преимущественно о растительности)-бу́йність* || **- гатый** (чем) — бага́тий (на що́); (роскошный, великолепный)—розкішний, пи́шний (пишна́ оде́жа; (изобильный)—го́йний, ще́дрий,* (преимущ. о растительности)—бу́йний* (бу́йний, го́йний урожа́й); **б-я** фантазия (воображение)—бу́йна,* го́йна фанта́зія (уя́ва)* || **- гатырь**—

богати́р-ря́ || **-гач** — бага́ч, багатій, багати́р, ду́ка.

Богомолец — (паломник) — проча́нин || **-молье** (паломничество) — про́ща || **-мольный**—богомі́льний || **-родица**—богоро́диця || **-слов[ие]** — богосло́в['я] || **-служение** — слу́жба бо́жа, відпра́ва || **-творить** — боготвори́ти || **-хульник** — богоху́льник || **-хульный** — богоху́льний || **-хульство** — богохульба́, богохуління, хула́ на бо́га || **-хульствовать** — богохули́ти, хули́ти бо́га.

Бодрить-ся—бадьори́ти-ся || **-дрость**—бадьо́рість-рости; придавать б-и—підбадьо́рювати, надава́ти ду́ху || **дрствовать**—пильнува́ти, чува́ти || **-дрый** — бадьо́рий.

Боевой—бойови́й || **-ец**—боє́ць.

Божественный—божестве́нний || **-жество**—божество́.

Божиться—божи́тися.

Бой — 1) бій-бо́ю; (холодным оружием) — сі́ча; рукопашный **бой** — бій ізру́ч; вступать в **бой**—става́ти до бо́ю; 2) (кулачный бой) — кула́чки; биться кулачным **боем**—би́тися навкула́чки.

Бойкий — жва́вий, метки́й, ви́хватний*.

Бойкот—бойко́т || **-тировать** — бойкотува́ти.

Бойня—1) різни́ці (городські різни́ці), бо́йні; 2) бо́їще*, різня́, різани́на (імперіялісти́чне бо́їще).

Бок — бік-бо́ку; бок-о-бок (с кем)—по́біч, по́пліч (ко́го) || **-ковой**—бічни́й, боковы́й || **-ком**—бо́ком.

Болван(бран.)—бо́вдур, йо́лоп || **-лванка**—бовване́ць.

Более—см. **Больше.**

Болезненный—1) х[в]оробли́вий; (слабый, хилый) — кво́лий, слабови́тий, (хвороблива, кво́ла люди́на; хворобли́ві я́вища на́шої шко́ли); 2) (сопряженный с болью, страданием)—бо́лісний (бо́лісна ра́на; бо́лісний у́сміх) || **-знетворный** — х[в]оротво́рчий || **-знь** — х[в]оро́ба, сла́бість; повальная **б-ь** — по́шесть, помір-помо́ру.

Болеть—1) боліти; у меня, у него... болит... — мені́, йому́, мене́, його́... боли́ть... (усі́м від то́го м'я́са животи́ поболі́ли; мене́ сього́дні голова́ боли́ть); 2) (б-ть чем)—х[в]оріти, х[во]рува́ти, нездужати, слабува́ти на що́ (півтора́ мі́сяці х[в]орува́в на ти́ф); 3) (б-ть о чем)—уболіва́ти, боліти чи́м, за чи́м (ніхто́ так не вболіва́в до́лею трудя́щого лю́ду; і до́сі за си́ном болі́є).

Болотистый—боло́тявий*, багни́стий || **-лотный** — боло́тяний, боло́тний || **-лото** — боло́то, багни́ще, багно́.

Болт—сво́рінь, шво́рінь-реня.

Болтать—1) мотля́ти*, теліпа́ти (не мотля́й рука́ми); 2) (безобидно = калякать)—гу́торити*, гомоні́ти,* бала́кати (зібра́лись дівча́та—гу́торять собі́); (грубее = пустословить)—базі́кати, патя́кати (базі́каєш ка́-зна-що́); (быстро)—цокоті́ти (зійшли́ся баби́ та й цоко́чуть) || **-лтаться**—1) (о жидкости)—бо́втатися; 2) мотля́тися, теліпа́тися (ру́ки теліпа́ються, мотля́ється без діла) || **-лтливый**—балакли́вий*, гомонію́чий*, лепетли́вий, (многоречивый) — просторі́куватий*; (грубее)—язика́тий, довгоязи́кий || **-лтовня**—(безобідно) — гу́тірка*, гомі́нка*, бала́чка (чу́ти було́ весе́лу гу́тірку жіно́цтва); (пустословие, глупая **б-я**)—балачки́, *балакани́на, базі́кання, патя́кання || **-лтун**—балаку́н, балакліи́-лія́, торохтій-тія́, лепету́н, (грубее = пустомеля)—базі́ка[ло], талала́й.

Боль—біль-бо́лю (муж. р.); причинять боль—завдава́ти бо́лю || **-льница**—лікарня, шпита́ль || **-льничный**—лікар[ня́]ний, шпита́льний || **-льно**—бо́ляче́; **б-о** (стало **б-о**) кому от чего—боли́ть (заболі́ло) кому́*, кого́, що́ (ця зневага, цей со́ром ду́же йому́ боліли; як заболі́ло мене́ з тієї обра́зи) || **-льной**—1) х[в]о́рий, сла́бий (три дні лежа́в хво́рий); 2) болю́чий (це його́ болю́че мі́сце).

Больше-лее—більш[е], [по-]над (мину́ло вже по-над три́ ро́ки; люби́в її по-над усе на світі); **б-е** всего—найбі́льш[е] (цей фа́кт найбі́льше притяга́в до се́бе на́шу ува́гу); тем **б-е** [что]*—на́дто що*, то й на́дто* (боротьба́, точи́лась завзя́та, на́дто що й селя́нство приста́ло до повста́нців; то й на́дто—чого́-ж нам тут сиді́ти; отличать случаи со сравнит. степенью: ми пови́нні нега́йно ви́рішити цю спра́ву—тим важли́вішу, що від не́ї зале́жить до́ля ці́лого наро́ду); чем **б-е.., тем б-е**—*що бі́льше.., то бі́льше...* (що бі́льше ми захо́димо вглиб істо́рії, то яскра́віші стаю́ть нам ці відно́сини); [все] **б-е** и **б-е**—(см. **Весь** 2); **б-е** или **м-е**—бі́льш[е]-ме́нш[е], *сяк-та́к*; **б-е** того—*що-бі́льше* (пе́ршу потре́бу ми́ вже сяк-так задовольни́ли—що-

бі́льше, нам пощасти́ло зроби́ти де́який запа́с); как можно **б-е**—як-най-бі́льше (тре́ба ки́нути на село́ як-найбі́льше кваліфіко́ваної си́ли).

Большевизм — більшови́зм || **- вик** — більшови́к || **- вистский**—більшови́цький.

Больший—більший; **б-й** частью, по **б-й** части—здебі́льшого, здебі́льша; все **б-й** [и **б-й**]— що-раз, *чим-раз, де-да́лі бі́льший* (що-раз бі́льший зріст продукці́йних си́л) || **- шинство** — бі́льшість - шости || **- шой**—вели́кий; довольно **б-й** (изрядный, порядочный)—чима́лий (чима́ла сім'я́).

Бомба — бо́мба || **- рдировать** — бом-[бард]ува́ти || **-рдировка**—бомб[арду]-ва́ння.

Бондарь—бо́ндар-ря.

Бонна—бо́нна.

Бор—бір-бо́ру.

Бордовый—бордо́вий, бурако́вий.

Борец—боре́ць.

Бормотать—ми́мрити, бубоні́ти.

Боров—1) (свиной кладеный самец)—каба́н; 2) (часть дымохода)—ле́жень.

Борода[тый]—борода́[тий].

Борозда—борозна́ || **- здить** (о пашне)—борозни́ти.

Борона—борона́ || **-нить**—боронува́ти, борони́ти, скоро́дити; (после посева)—воло́чити.

Бороться—боро́тися.

Борт (судна)—о́блавок, борт.

Борьба—боротьба́; вступить в **б-у**—ста́ти до боротьби́.

Босиком—босо́ніж, босяка́ || **- сой**—бо́сий; на **б-у** ногу — на босо́ніж || **- сяк**—бося́к, бося́вка; (оборванец)—халами́дник; (собират.)—босо́та, босячня́.

Бот—1) (лодка) бот; 2) (обувь) бо́та.

Ботанический—ботані́чний.

Ботва—1) (вообще)—бади́лля; (преимущественно огородных растений)—ги́ч-чи, ги́чка; 2) в частности: (**б-а** стелящихся растений: арбузов, огурцов и пр.)—огу́диння; (свеклы)—бурячиння; (картофельная)—картопли́ння... и т. д.

Ботинки — 1) (вообще) — череви́ки; 2) (полусапожки)—[полу́]ботки́.

Бочар — бо́ндар-ря || **- чарня**—бонда́рня || **- ченок**—бари́ло; плоский **б-к**—бо́клаг || **- чка** — бо́чка, ку́хва; как в бездонную **б-у**—як у пі́рву.

Боязливо—бо́язко || **- язливость**—бо-я́зкість || **- язливый**—боязки́й || **-язнь** (чего)—о́страх перед чи́м, до чо́го, бо-я́сть-сти; из **б-и** чего—боячи́сь чого́, з о́страху перед чи́м (він не зроби́в цього́ з о́страху перед відповіда́льністю).

Боярин—бо́ярин.

Бояться—бо́ятися.

Бравировать—бравува́ти.

Браво!—бра́во! сла́ва!

Бравый—бра́вий, геро́йський*, голі́нний (то́ хло́пець геро́йський!).

Бразды правления — сте́рно́, *ке́рма вла́ди*.

I **Брак**—1) (бракосочетание, вступление в **б-к**, сочетание **б-м**) — шлюб, одруже́ння (в сі́чні зареєстро́вано 58 шлю́бів); 2) (супружество, пребывание в **б-е**)—подру́жжя (минуло вже 2 ро́ки, як ми шлю́б узяли́, і за цей ча́с на́ше подру́жжя ні́чим не затьмари́лося); сочетать **б-м** — дружи́ти (сов. одружи́ти), шлю́бити (пошлю́бити); сочетаться **б-м**—шлюб бра́ти (узя́ти), дружи́тися (одружи́тися); гражданский **б-к** — цивільний, *світський шлю́б*; **б-к** без официального оформления — подру́жжя на ві́ру (вони́ на ві́ру живу́ть, без ніяко́го шлю́бу).

II **Брак**—брак, ви́бірки, обі́рок.

Браковать—бракува́ти; (находить из'яны, признавать негодным что-нибудь также)—ганджува́ти, ганчува́ти що, чим (цілісінький де́нь бракува́ли кра́м, та й то́ ще не скінчи́ли; у на́с ці гро́ші ганджу́ють, не беру́ть) || **- вой, - ванный** — браковий, бракова́ний.

Бракосочетание—см. **Брак** I || **- разводный**—[шлюбо]розлу́чний.

Бранить-ся — (ругать-ся) — ла́яти-ся; (журить, выговаривать)—свари́ти[ся на] ко́го́ (ла́є його́ на всі за́ставки; ма́ти сваря́ться, щоб на ву́лицю не ходи́в || **- нный** (ругательный)—лайли́вий; **б-е** слово—ла́йка || **- нь** (ругань)—ла́йка; площадная **б-ь** — ву́лична*, база́рна, соромітська ла́йка, гнило́е сло́во (гнилим сло́вом його́ нала́яв).

Браслет—обру́чка, брасле́т[ка].

Брат—брат (множ. брати́) || **- таться**—брата́ти[ся] (ба́тько мій не брата́в із пана́ми) || **- тоубийственный** — брато[з]гу́бний, братовби́йний || **- тоубийство**—братогу́бство, братовби́вство || **- тоубийца**—братогу́бець, братовби́йця || **- тский** — брате́рський, бра́т[ер]ний || **- тски**—по-брате́рському, по-бра́тньому || **- тство**—бра́т[ер]-ство.

Брать—бра́ти; **б-ть** верх, в долг, взаймы, в жены—см. эти слова; **б-ть** чью сторону—става́ти на чий бік, на бо́ці кого́; **б-ть** [приступом] город, крепость—*здобува́ти [шту́рмом]*..; **б-ть** пример с кого—*за зразо́к, за взі́р бра́ти кого́*; **б-ть** начало—*бра́ти зачи́н;* **б-ть** в свидетели—бра́ти за свідка; **б-ть** назад слова—зріка́тися сло́в; **б-ть** на себя чьи-ниб. функции, работу, долг—перебира́ти*, перейма́ти на се́бе... || **-ться**—братися; **б-ться** за дело — бра́тися, става́ти до робо́ти; **б-ться** за ум—*в ро́зум прихо́дити*.

Брачный — 1) шлю́бний, весі́льний (шлю́бний контра́кт; шлю́бне свідо́цтво; весі́льне ло́же); 2) подру́жній (мину́ло вже 2 ро́ки на́шого подру́жнього життя́).

Бревенчатый—бервенча́стий || **-вно**—бервено́ (мн. берве́на), дуб, коло́да; (собират.)—берве́ння, дере́вня (навози́в дере́вні ха́ту ста́вити).

Бред — маячі́ння, ма́рення, маячня́ (гарячко́ве ма́рення розпа́леного мо́зку); (бредовое состояние)—о́бмарри*; быть, лежать в **б-у** — *в о́бмарі бу́ти, лежа́ти* || **-дни**—[дурні, безгли́зді] химе́ри*; (вздор, чушь)—бредня́ || **-довой**—маячни́й, о́бма́рний* || **-дить** — маячи́ти, ма́рити, блуди́ти слова́ми.

Брезгать—гре́б[ув]ати, гидува́ти чим || **-згливый** — гребли́вий*, гидли́вий.

Брезент—брезе́нт.

Бремя—тяга́р; разрешиться от **б-ни**—розроди́тися, оброди́тися; лежать **б-м** на ком—тяжи́ти на ко́му.

Брести—1) брести́, тягти́ся (тя́гнеться ву́лицею); 2) брести́ (броде́ рі́чкою).

Брешь—ви́лам*, про́лам*.

Бригада—брига́да.

Бритва—бри́тва, голі́нний ніж, [ніж-] голі́нник* || **-твенный** — голі́нний, бри́то́вний || **-тый** — го́лений, бри́тий || **-ть-ся**—голи́ти-ся, бри́ти-ся.

Бровь—брова́ (мн. бро́ви).

Брод—брід; переправляться в **б-д**—перебро́джувати, перебро́дити (сов. перебрести́).

Бродильный—квасильний.

Бродить—1) броди́ти, блука́ти, ника́ти (ника́е ву́лицями); 2) кваснíти*, ква́снути; (о жидкости также)—гра́ти, шумува́ти, мусува́ти || **-дяга**—броді́га, волоці́га || **-дяжество-дяжничанье** — броді́жництво*, волоці́зтво, ма́ндри || **-дяжничать** — броді́жити, волочи́тися || **-дячий**—броді́чий, броді́жний.

Брожение—1) ква́снення, ферме́нта́ція; (о жидкости также)—шумува́ння, мусува́ння; 2) (волнение)—ро́зрух*, за́колот, завору́шення*; **б-е** умов—ро́зрух*, за́колот, завору́шення* в думках.

Броневик-неносец—па́нцерник (про́тягом о́дного ро́ку число́ морськи́х па́нцерників зросло́ утро́є) || **-невой -неносный**—па́нцерний.

Бронза—бро́ндза || **-зовый**—бро́ндзовий

Бронировать—1) панцерува́ти*; 2) забезпе́чувати* (ма́є 2 забезпе́чені мі́сця на це́й по́їзд).

Бронхит—бронхі́т.

Бронь-ня—1) па́нцер, бро́ня; 2) забезпе́ка* (добули́ забезпе́ку на 2000 пу́дів ву́гілля).

Бросать - сить-ся — ки́дати-ки́нути-ся; (швырять)—жбурля́ти (сов. пожбу́рити, жбурну́ти), шпурля́ти (шпурну́ти); **б-ь** взгляд, **б-ь** в жар, в дрожь, **б-ься** в глаза—см. эти слова; **б-ь** на произвол судьбы—ки́дати на призволя́ще; **б-ь** в холод—моро́зом усипа́ти (сов. усипати: о́т зляка́всь—аж моро́зом уси́пало).

Брошюра — брошу́ра; (малого размера)—мете́лик (наре́шті пощасти́ло-таки ви́дати мете́лика на 4 сторі́нки).

Брус—брус.

Брутто—бру́тто, гру́бо. Вес **б-о**—гру́ба вага́, вага́ з та́рою.

Брызга — бри́зка || **-згать** — бри́зкати (сов. бри́знути, бризкону́ти).

Брюзга—гари́кало*, бурку́н || **-згливый** — гари́кли́вий* || **-зжать**—гари́кати*, бурча́ти.

Брюки—штани́.

Брюнет—чорня́вий, чорня́вець.

Брюхан,-хач—череван́ь || **-хастый** — череватий || **-хо**—че́рево || **-шина**—очере́вина || **-шной**—черевни́й.

Бряцать — побря́зкувати, брязча́ти, брязкоті́ти (Фра́нція войовни́чо побря́зкує збро́єю).

Бубен—бу́бон || **-бенчик** — бубоне́ць, балабо́нчик, колокі́льце.

Бугор—горб (ха́та на горбі) || **-горчатка** (медиц.) — горбкови́ця || **-гристый**—горб[к]ува́тий, горба́стий.

Будень—бу́день; **б-и** (серая, неприглядная жизнь)—буде́нщина.

Будет!—го́ді! бу́де! (го́ді вже вам панува́ти!).

Будить—буди́ти, збу́джувати, розбу́ркувати (заходи́лися розбу́ркувати селя́нство з непробу́дного сну́).

Будка—бу́дка; (сторожевая)—варті́вня, сторожі́вня.

Будничный—буде́нний; **б-я** жизнь—буде́нщина.

Будоражить—баламу́тити, розбу́рхувати, коло́шкати.

Будто́ [бы], как-будто — [не]на́че, [не]мо́в, ні́би, бу́цім; на́че-б то, ні́бито, бу́цім-то, [не]мо́в-би то (блищи́ть нена́че зо́лото; хо́роше—немо́в у ка́зці; поде́йкують лю́ди, бу́цім-то він із бі́лими пішо́в).

Будущий—майбу́тній; (следующий)—насту́пний (майбу́тні поколі́ння; насту́пне поколі́ння, наші сини́. докінча́ть цю робо́ту); в **б-м** году, месяце...—на то́й рік, мі́сяць.., насту́пного ро́ку, мі́сяця... || **-щее, -щность**—майбу́тнє, майбу́тність, будучина́ (люди́на з блиску́чою будучино́ю); в **б-м**—на́да́лі, в майбу́тньому; в недалеком **б-м**—незаба́ром, невдо́взі.

Буйвол—бу́йвіл-вола.

Буйный—бу́йний (бу́йний ві́тер); (бурный, мятежный)—бур[х]ли́вий (бурхли́ва повста́нча стихія; бурли́вий на́стрій); (беспокойный, забіячливый)—бурли́вий, бе́шкетний (таки́й у нас наро́д бурли́вий—із бійки й не вихо́димо) || **-йство** (бесчинство)—бе́шкет ува́ння] (вчини́ли бе́шкет; до́вго терпі́ли бешкетува́ння п'я́ного офіце́рства).

Букашка—ку́зька, кома́шка.

Буква—лі́тера, бу́ква || **-квальный**—буква́льний, літера́льний, досто́тний, достеме́нний || **-кварь**—грама́тка, буквар-ря́.

Букет—буке́т.

Буксир—буксир || **-сировать**—буксирува́ти.

Булавка—шпи́лька.

Булка—бу́лка || **-лочная**—пека́рня, хлі́бня || **-лочник**—пе́кар-ря.

Булыжник—бруковий ка́мінь, [ка́мінь-] кругля́к.

Бульон—бульйо́н.

Бумага—1) папір-пе́ру; входящая, исходящая **б-а**—вступни́й, вихідни́й папір; писчая **б-а**—*папір до писа́ння*; пропускная **б-а**—бібу́ла*; оберточная **б-а**—бібу́ла*, папір до загорта́ння*; промокательная **б-а**—бібу́ла, *просушни́й папір*, про́сушка*; (исписанная **б-а**—выразит., бумажный хлам)—шпарга́л, (собират.)—шпарга́лля (ви́тяг здорове́зний шпарга́л і ста́в чита́ти; сті́льки шпарга́лля набра́лося, що й ви́грібу нема́); 2) (хлопчатая **б-а**)—ба́вовна, ба́вина; (цветные бум. нитки для вышиванья)—за́полоч-чи || **-магомарание**—ба́зграння || **-магомаратель**—ба́зграч || **-магопрядильный**—бавовнопря́дний, бавинопря́дний* || **-магопрядильня**—бавовнопря́дня, бавинопря́дня* || **-мажник**—портфе́лька || **-мажный**—1) папе́ро́вий, папіря́ний; 2) (хлопчатобумажный)—бав[ов]ня́ний; **б-я** ткань—бав[ов]ня́нка.

Бумазея—бархан, бамазе́я || **-зейный**—бархано́вий, бамазе́йний.

Бунт—бунт; поднимать **б-т**—зчиня́ти (зчини́ти), зрива́ти (зірва́ти), зніма́ти (зня́ти) бунт || **-товать-ся**—бунтува́тися || **-товство**—бунтівни́цтво, бунта́рство || **-товщик**—бунтівни́к, бунта́р-ря́ || **-товской -товщический**—бунтівни́[чи]й, бунта́рський.

Бур[ав]—све́рдел, све́рдло || **-р[ав]ить**—све́рдли́ти.

Бурак—буря́к.

Буран—см. **Вьюга.**

Буржуа[зия]—буржуа́[зія] || **-азный**—буржуа́зний.

Бурда—заколо́та*, бурда́, джу́рджа.

Бурлить—вирува́ти, бурува́ти.

Бурный—1 бу́ряний* (сьогодні годи́на бу́ряна; бу́ряна о́сінь; 2) (бушующий, мятежный)—бурхли́вий (бурхли́ве мо́ре, засі́дання); (стремительный)—нага́льний, нава́льний (нага́льний ві́тер, біг).

Буровой—свердлови́й; **б-я** скважина—свердло́вина.

Бурый—бу́рий.

Буря—буря́, хуртови́на; поднялась **б-я**—схопи́лась, зняла́сь, зірва́лась бу́ря.

Бутыль—бу́тель-тля; (большая)—сулі́й || **-тылка**—пля́шка.

Буфер—бу́фер.

Буфет—буфе́т.

Бухгалтер—бухга́лтер || **-терия**—бухгалте́рія.

Бухта—бу́хта.

Бушевать—бурува́ти (мо́ре буру́є; прийшо́в п'я́ний, як заходи́всь бурува́ти); бурхоті́ти, бурха́ти (к человеку не применяется); **бушующий**—(как прилагат.)—бурхотли́вий, бур[х]ли́вий (бурхли́ва селя́нська стихія).

Буян—бешке́тник, гарми́дерник*, забія́ка || **-нить**—бешкетува́ти, гармидерува́ти*, войдува́ти.

Б[ы]—б[и] (коли́-б я був зна́в, то й прийшо́в-би).

Бывало (нареч.)—було́, бува́ло (ві́зьме, було́, газе́ту та й чита́є) || **-валый**—бува́лий || **-вать**—бува́ти; часто

б-ь (посещать) где, у кого (выразит.) — учащáти куди́, до ко́го (городські́ інстру́ктори не ду́же до на́с учащáють); как не бывало —*мов і (на́че й) не було́*, (выразит.)—мов (наче) ли́зом злиза́ло (ди́вимось, а тії ха́ти мов і не було́;.. ха́ту мов ли́зом злиза́ло); ничуть не бывало—*ані ма́ло*, зо́всім ні; как ни в чем не бывало—любе́нько (любісінько) собі, наче й не ві́н (вона́, вони́...) (узя́в гро́ші та й пішо́в собі любе́нько; ...та й ди́виться, наче й не ві́н); не бывать этому!—не бу́де цього́! || **-вший**—коли́шній (коли́шній фабрика́нт).

Бык—1) (самец коровы и пр.)—бик, а ближе: (некладеный)—бага́й; (кладеный)—віл; 2) бик (бики́ під мо́стом потру́хли).

Былое—бува́льщина, мину́ле, мину́вшина || **лой** — бу́лий*, коли́шній || **-ль**—били́ця, бува́льщина.

Быстрота — шви́дкість, пру́дкість || **-строходный**—*швидки́й, прудки́й [на ході]* || **-стрый**—швидки́й, прудки́й.

Быт — по́бут || **-тие, -тье** — буття́ || **-тность**—пробува́ння; в **б-ь**—за пробува́ння; || **-товой**—побуто́вий || **-ть**—бу́ти; **быть** кем, чем (в качестве кого, чего, исполнять функции кого, чего)—бу́ти, пра́вити за ко́го, за що́ (я бу́в у них за вчи́теля, хоч і са́м не ду́же знався на гра́моті; шино́к тоді́ пра́вив був і за клу́б, і за теа́тр); **быть** кем, чем (со значением постоянного занятия, состояния, пребывания)—бу́ти, с твор. или имен. пад. (ві́н був учи́тель; бу́в спе́ршу учи́телем, а тоді́ пішо́в у кооперá́цію); выражается также глаголами на **-ува́ти, -ювати**: учителюва́ти, адвокатува́ти, головува́ти; **будучи** — бу́вши (бу́вши до́брим адміністра́тором, ві́н за оди́н мі́сяць нала́годив спра́ву); **будет!**—го́ді! бу́де! Хотел **было**, зашла **было...**—хоті́в був, зайшла́ була́ (хоті́в був поїхати, та ні́коли було́); как **быть?** — я́к його́ бу́ти?* що́ [його] дія́ти?* **будьте** добры—будь ла́ска, бу́дьте ласка́ві (якщо є ча́с, зайді́ть, будь ла́ска, до реда́кції); так и **быть**—неха́й [і] та́к, (народн.)—сі́лькись (ну, неха́й уже й та́к, да́м тобі́ гро́шей; да́й, мені́ ду́же тре́ба.—Та вже сі́лькись, бери́); **будьте** здоровы!—бува́йте здоро́ві! да **будет**!—хай бу́де! **будь** что **будет, была** не **была**—що бу́де, те й бу́де; не тут то **было**—та ба́, [го́ді], аж [воно] ні* (кину́вся був продава́ти—та ба́, го́ді; я його́ і проси́в, і кла́нявся—аж ні, не хо́че).

Бюджет—бюдже́т || **-тный**—бюджето́вий.

Бюллетень—бюлете́нь.

Бюро—бюро́; информационное, справочное **б-о**—інформаці́йне бюро́.

Бюрократ[изм]—бюрокра́т[и́зм] || **-тический**—бюрократи́чний || **-тия**—бюрократі́я.

Бюст—погру́ддя, бюст (на сце́ні погру́ддя Ма́ркса й Ле́ніна; жі́нка з пи́шним бю́стом).

В

В, во—у (в, ув, уві, ві), а ближе: 1) (с вин. пад. на вопрос: куда?)—в (у...), до, на (упа́в у во́ду; пішо́в до теа́тру; поїхав до Ки́єва, на село́); 2) (с предл. над. на вопрос: где?)—в (у...), на (в житті вся́кого буває; ба́чив уві сні; живе́ в Ха́ркові, на селі́); в 5-ти верстах от...—[за] п'я́ть верст о́в од... (5 верст о́в од Полта́ви є село́...); 3) (с вин. и предл. пад. на вопрос: когда?)—в (у...) (у вівто́рок газе́ти не ви́йшли; це було́ в 1905-ому ро́ці); выражается также род. падежом (в тот день, год, месяц...—того дня́, ро́ку, мі́сяця; це було́ 1905-го ро́ку) или предлогами під, за (під той ча́с я бу́в у Москві́; за на́ших часі́в село́ не зна́ло газе́т), о (в 5-ом часу́—о п'я́тій годи́ні); 4) (с вин. пад. на вопрос: во сколько времени?) — за (за два дні зроби́в усе чи́сто), на (заробля́є 10 черві́нців на мі́сяць; приїзджа́ть сюди́ двічі на рік); во-время—вча́с[но], впо́ру; как-раз во-время — *са́ме вча́с[но]*, са́ме впо́ру; **во-первых, во-вторых, в-третьих**—по-пе́рше, по-дру́ге, по-тре́тє; **во** что бы то ни стало—*будь-що-бу́дь, за вся́ку ці́ну* (нам тре́ба, бу́дь-що-бу́дь, притягти́ до се́бе ува́гу громадя́нства); во всю [Ивановскую]—що-ду́ху, що-си́ли, на всі за́ставки; **во** внимание к чему—з о́гляду*, з ува́ги на що́ (з о́гляду на вели́кі його́ заслу́ги, надає́ться йому́ право́...).

Вагон—ваго́н || **- нный** — вагоно́вий, ваго́нний || **- новожатый** — вагоновод[ець]*.

Важничать — пиша́тися, велича́тися, пи́зитися, бундю́читися || **-жность**— 1) вага́, важли́вість; пова́жність (це спра́ва не аби́-яко́ї ваги́); что за **в-ь!** велика **в-ь!** — [не]вели́ке ді́ло! не скі́льки ді́ла!* 2) (степенность)—пова́га, пова́жність; (чванство)—пиха́, пи́шність || **- жный** — 1) важли́вий, ва́жни́й; (серьезный) — пова́жний (спра́ва ду́же пова́жна); быть **в-м** (иметь значение)— ва́жити (на́м це бага́то ва́жить=для нас это очень **в-о**); **в-я** особа—*значна́ осо́ба;* 2) (степенный) — пова́жний; (чванный) — пи́шний, пиха́тий, бундю́чний.

Вазелин—вазелі́н.

Вакансия—вака́нсія || **- нтный** — ві́льний, вака́нтний; быть **в-м** — вакува́ти.

Вакханалия — вакхана́лія*, бакхана́лія.

Вал—1) (насыпь)—вал, оки́п; 2) (волна)—буру́н, вал; 3) (вращающийся цилиндр)—вал; уменьш. **валик**—вало́к.

Валенки—повстя́ники, ва́лянці.

Валить-ся—1) вали́ти-ся (звали́в його́ на зе́млю); 2) (двигаться массою)—су́нути [хма́рою] (лю́д, ди́м су́нув хма́рою); (о дыме, паре также)—бу́хати, пу́трити (а па́ра зві́дти так і пу́трить); снег **в-т**—сні́г си́пле [хма́рою]; валом **в - ть**—*о́блавом, ва́лявою су́нути*, пла́вом пли́сти (а лю́д туди́ о́блавом су́не).

Валовой—гуртови́й.

Валюта—валю́та.

Валять—1) (опрокидывать) — валя́ти; 2) валя́ти, кача́ти (валя́ють сукно́, ше́рсть; кача́ють ті́сто); *валяй!* — шква́р! сип!* || **- ляться** — валя́тися; (о живом сущ. также) — кача́тися (кни́жка валя́ється до́лі; часте́нько п'я́ний кача́вся по ба́гнах); **в-ться** в постели—виле́жуватись.

Вампир—упи́р-ря́, вампі́р.

Ванна—ва́нна, ку́піль-пелю.

Варвар[ский] — ва́рварський, азія́т-[ський].

Варёный—варе́ний || **- ренье**—1) (варка)—варі́ння; 2) (кондитерский продукт)—варе́ння.

Вариант—варія́нт, відмі́на || **-риация**—варія́ція || **- рьировать** — варію́вати, відміня́ти.

Варить-ся—1) вари́ти-ся; 2) (о пищеварении) — трави́ти-ся, перетра́влювати-сь.

Вассал—васа́л.

Вата—ва́та.

Ватага – ватага.

Ват[оч]ный—ва́тяний.

Вахлак—вахла́й, вайло́, тюхті́й.

Ваш—ваш.

Вбегать—убіга́ти (сов. убі́гти), уска́кувати* (уско́чити).

Вбивать — убива́ти, забива́ти, уганя́ти (сов. увігна́ти); **в-ть** в голову—утовкма́чувати, укида́ти (сов. втовкма́чити, уки́нути) в го́лову.

Вблизи—поблизу́.

Вброд — бро́дом, у-брі́д (перейшли́ рі́чку бро́дом).

Вваливаться — 1) ува́лювати, ви́рюватись (сов. ви́ритися) (ціла юрба́ ввали́ла до ха́ти); 2) западя́ти (ба́ч, як йому́ о́чі запа́ли).

Введение—1) запрова́дження, заве́дення; **в-е** в действие (в силу) закона — нада́ння чи́нности зако́нові; 2) (предисловие)—вступ, запові́д*.

Вверх—вго́ру, догори́; **в-х** ногами, дном—догори́ нога́ми, дно́м, сто́рч[ма́], сторчака́, гори́ніж, горі́дна*, (выразит.)—шкере́берть (усе шкере́берть поста́вив); полететь (упасть) **в-х** ногами—полеті́ти шкере́берть, сторчака́ да́ти; **в-х** лицом, животом—горі́лиць, горі́че́рева; **в-х** по течению—про́ти води́, у-стрі́ть води́; **в-х** по течению Днепра, Волги...—*вго́ру, Дніпро́м, Во́лгою*... (пли́сти про́ти води́ ду́же тя́жко; 15 верст о́в од Ки́їва вго́ру Дніпро́м є прега́рна містина || **-рху**—вгорі́.

Вверять-ся — звіря́ти-ся, сповіря́ти-ся* (сов. звірити-ся...) кому́, на ко́го.

Ввод во владение—увід у посіда́ння (володі́ння), уво́дини || **- дить**—1) уво́дити, заво́дити (сов. увести́...) (завів гості́й до світли́ці); **в-ть** в искушение (соблазн), грі́х, убыток—призво́дити (сов. призве́сти́) до спокуси, гріха́, втра́ти; **в-ть** в обман (заблуждение)—уво́дити в ома́ну, омиля́ти (сов. омили́ти); **в-ть** во владение—уво́дити в посіда́ння (володі́ння); **в-ть** закон в силу, в действие—надава́ти (сов. да́ти) зако́нові чи́нности (зако́нові надає́ться чи́нности від 2 жо́втня 1923 ро́ку); 2) запрова́джувати, заво́дити (запрова́див у виробни́цтві доскона́ліші маши́ни; ці слова́ зві́в у літерату́ру Карамзі́н); **в-ть** в жизнь – запрова́джувати до життя́ || **- дный**— 1) **в-я** статья—вступна́, запові́дна* стаття́; 2) **в-е** предложение, слово—вставне́ ре́чення, сло́во; 3) **в-й** лист—уво́дчий, запові́дний* ли́ст.

Ввоз—довіз-во́зу || **-зить**—1) уво́зити, заво́зити, (сов. уве́зти...) (завезі́ плу́га під по́вітку); 2) дово́зити (мі́ цього́ ро́ку довезли́ ме́нше кра́му, ніж ви́везли) || **-зный**—довізни́й.

Вволю—удо́звіль*, удо́сталь, подоста́ток*, дово́лі, (сильнее)—до-[не́]схочу́ (наївся удо́звіль, до-схочу́; всього́ вони́ ма́ли удо́звіль, удо́сталь...).

Ввязываться—устря́ва́ти (сов. устря́ти), умика́тися* (увімкну́тися) (було́-б мені́ не вмика́тися до ції спра́ви).

Вглубь—угли́б.

Вглядываться—удивля́тися, придивля́тися (сов. удиви́тися...).

Вгонять—загоня́ти, угоня́ти (сов. загна́ти, увігна́ти); **в-ть** в гроб—на то́й світ загна́ти, до гро́бу впрова́дити.

Вгору—у го́ру, на го́ру, під го́ру.

Вгорячах—з-о́палу, зга́рячу.

Вдаваться—1) угоня́тися (сов. увігна́тися), захо́дити (діля́нка його́ в цьо́му мі́сці дале́ко вгоня́лася в чужі́ грунта́; 2) (предаваться) — удава́тися, (выразит) — загоня́тися*, вкида́тися (загна́всь у надхма́рну філосо́фію); **в-ться** в разговоры—в ре́чі (в балачки́) захо́дити.

Вдалеке, вдали—віддалеки́, віддалі́[к] || **-ль**—в далину́, в далечі́нь.

Вдвое—удво́е || **-ём**—удво́х || **-йне**—подві́йно.

Вдевать—уса́джувати* (сов. усади́ти), устро́млювати (устроми́ти); (о чем-ниб. гибком: нитке, веревке...)—уси́ля́ти (усили́ти).

Вдова-вец—удова́-удове́ць.

Вдоволь—см. **Вволю**.

Вдогонку—наздогі́н[ці], на́гінцем.

Вдоль—уздо́вж, уподо́вж.

Вдохновение—надхне́ння || **-венный**—надхне́нний, (сущ.) — надхне́нець* (пое́т-надхне́нець) || **-витель**—(возвышенно)—надхни́тель, (проще)—напра́вник*, приво́дець (напра́вника цих зло́чинів наре́шті впійма́но)—см. также **Вожак** || **-влять**—надиха́ти (сов. надхну́ти), (проще)—*направля́ти (напра́вити) на що́, дава́ти (да́ти) напра́ву, на́від до чо́го* (це він дав па́ртії напра́ву до рішу́чого ви́ступу) || **-ляться**—запа́люватися (сов. запали́тися) [надхне́нням]*.

Вдохнуть—см. **Вдыхать**.

Вдребезги (разбить)—на дрі́зки, на дріб'язок*, на га́му́з.

Вдруг—1) (неожиданно, внезапно)—ура́з, ра́птом, нара́з (він уме́р ура́з, несподі́вано); [как] **в-г** (повествовательное)—аж [ту́т [ура́з, нара́з], коли [це [враз] (ідемо́ ми, аж лежи́ть чия́сь оде́жа; ду́мав був їхати, аж ту́т зима́ впа́ла; стоя́ли ми до́вго, аж [ту́т] нара́з гу́ркнула гарма́та); а **в-г** его нет дома?—а що́ як його́ нема́є вдо́ма? если **в-г** окажется, что денег нет, то...—як-би нара́з ви́явилося, що гро́шей нема́є, так... 2) (сразу, зараз)—враз (мі́ всі вра́з загука́ли: „не хо́чемо!").

Вдумчивый—вду́мливий, роздумливий* || **-мываться**—удумуватись у що́, роздумувати[сь]* над чим.

Вдыхать—удиха́ти (сов. удихну́ти, увідхну́ти*).

Ведать—ві́дати || **-дение**—відання; быть, находиться в **в-ии**—бу́ти, перебува́ти у ві́данні.

С **ведома**—за ві́домом; без **в-а**—без відома || **-мость**—відомість || **-мственный**—уря́дни́чий, уря́дни́цький || **-мство**—уря́дни́цтво, відомство.

Ведро—відро́, (большое)—цебро́, цебе́рка, (деревянное)—кінва || **-дерный**—віде́рний.

Ведь—аджé[ж], таж (ставится только в начале предложения; так, русск. ты, ведь, окончил университет=укр. аджé ти скінчи́в університе́т[а]; товарищи, да ведь это нам совершенно безразлично=товариші, таж до цього́ на́м байдужі́сінько).

Ведьма—відьма.

Веер—віяло, віяльце.

Вежливость—увічливість, че́мність; из **в-и**—для ввічливости, з увічливости, для годи́ться (довело́ся для ввічливости запроси́ти його́ до кімна́ти; це́ я та́к тільки сказа́в, для годи́ться) || **-вый**—увічливий, че́мний.

Везде—скрізь, усю́ди || **-здесущий**—повсю́дний, повсюдносу́щий*.

Везти—1) см. **Возить**; 2) (безличн.)—щасти́ти, таланити, па́йди́ти (о́т уже кому́ щасти́ть).

Век—1) (жизнь, бытие)—ві́к (лю́дський ві́к недо́вгий); **век** коротать—ві́к вікува́ти; прожить, изжить **век**—ві́к звікува́ти: до скончания **века**—довіку, повік; во **веки** веков—по ві́к віку, на віки вічні; 2) (эпоха)—ві́к, доба́, часи́ (сере́дні віки́; це́ була́ доба́ аскети́зму; за на́ших часі́в це видає́ться страше́нним архаїзмом); 3) (столетие)—століття, сторіччя, вік.

Веко—повіка.

Вековечный—віковічний, вікода́вній* || **-вой**—вікови́й.

Векселедатель—векселеда́вець || **-ледержатель** — ве́кселеде́ржець* || **-ль**—ве́ксель; простой, переводный, обратный **в-ль**—звича́йний, переказо́вий, зворо́тний ве́ксель; погасить **в-ль**—оплати́ти ве́ксель; поручительство по **в-ю** — пору́ка на ве́кселі; пред'явить **в-ль** ко взысканию—пода́ти ве́ксель до правіжу́*, до су́ду || **-льный**—векселе́вий, ве́ксельний*.

Велеречивый – широкомо́вний.

Велеть—вели́ти-звели́ти (за де́нь [з]вели́в усе́ чи́сто зробити), каза́ти-сказа́ти (руко́пис прийняли́, тільки [с]каза́ли де́що ви́правити).

Великан—ве́лет[ень].

Великий—вели́кий (вели́ка жовтне́ва революція), (о людях — сущ.) — ве́лет[ень] (поет-ве́лет Бодле́р); сильни́й* (XIX столі́ття дало́ таки́х сильни́х уче́них-приро́дників, як Да́рвін; на́ша літерату́ра ішла́ слідо́м за літерату́рами сильни́х наро́дів європе́йських); (грандиозный)—велете́нський (ми́ ще ма́ємо ви́конати велете́нську робо́ту відро́дження на́шої промисло́вости).

Великодержавный — великодержа́вний || **-кодушие** — великоду́шність || **-кодушный**—великоду́шний || **-колепие**—ро́зкіш, ро́зкоші, пи́шність, пишно́та (його́ вража́ла ро́зкіш, пишність пала́ців; піди́ на рі́чку, гля́нь, яка́ там ро́зкіш) || **-колепный**—1) розкішний, [пре]пи́шний (препи́шне королівське убра́ння; розкішні ілюстра́ції); 2) (отличный) — прега́рний, чудо́вий, прекра́сний (робо́та дала́ прега́рні на́слідки).

Великоросс—великору́с, моска́ль, росія́нин || **-короссия**– Великору́сь-си, Моско́вщина, Росія || **-корусский**—великору́ський, моско́вський, росі́йський.

Великосветский—великосві́тній, великопа́нський.

Величавый — велича́вий || **-чайший**—1) (самый большой)—найбі́льший (це найбільший із світови́х діячів революції), (самый великий)—найбі́льш вели́кий (кри́тика ви́знала односта́йно, що з усіх визначни́х тво́рів XIX століття це́—найбі́льш вели́кий); 2) (огромный)—величе́зний (врятува́ти спра́ву мо́жна ті́льки величе́зним напру́женням усіх тво́рчих сил); к **в-му** сожалению, удивлению—на превели́кий жа́ль, на превели́ке ди́во || **-чественный**—вели́чний || **-чие**—ве́личчи (і ту́т він збагну́в усю ве́личчю лю́дського ду́ху).

Величина — 1) (как свойство предмета)—більшина́, величина́; вели́кість (щоб добре описа́ти ці о́рґани, тре́ба подава́ти й їх більшину́; пу́щено в ру́х десяту до́мну—пе́ршу вели́кістю на весь СРСР); какой он **в-ы**—*яки́й він завбільшки, більшино́ю*; одной, одинаковой **в-ы**—одна́ковий завбільшки, більшино́ю; **в-ой** в 3 м.— *завбільшки, більшино́ю на 3 метри*; **в-ой** с дерево—завбільшки, більшино́ю з де́рево, як де́рево; 2) (как предмет)—величина́ (математи́чна величина́; серед на́ших уче́них він явля́є собо́ю першоря́дну величину́).

Велосипед—велосипе́д, ве́ло.

Вена (анатом.) – ве́на.

Вена (город)—Ві́день-дня.

Венгрия—Уго́рщина || **-герский**–уго́рський || **-герец**—уго́рець.

Венерический—венери́чний.

Венец—вінець.

Веник—віник.

Венок—вінок.

Вентилятор — вентиля́тор, вітрогін-го́ну, вітрячо́к.

Венчать-ся—вінча́тися-ся.

Вера—ві́ра; обращать в **в-у**—навертати (сов. навернути) на ві́ру; терять **в-у** во что—зневі́рюватись (зневі́ритися) чого́*, в чо́му.

Верба—верба́.

Вербовать—вербува́ти || **-бовка**—вербува́ння, вербу́нок.

Вердикт—прися́уд, ви́рок.

Веревка — мо́туз, мотузка, (только тонкая, бичевка)—шво́рка, мотузо́к || **-вочный**— мотуз[к]о́вий, (сделанный из **в-и** также)—мотузя́ний.

Вереница—ни́зка, ва́лка (до́вгою ва́лкою су́нуть вози́).

Веретено—верете́но.

Веритель—ві́рителъ, уповнова́жник || **-рительный**—ві́рчий || **-рить**—1) (ов что)—ві́рити в що́; 2) (чему)—ві́рити, [й]ня́ти, дійма́ти, дава́ти ві́ри чому́ (до́вго не йняла́ цьому́ ві́ри).

Вернуть—см. **Возвратить**.

Верный-но—1) (преданный) — ві́рний-но (ві́рний дру́г; служи́ли йому́ ві́рно); 2) (надежный, несомненный)—пе́вний-но (не) (це́—пе́вний шля́х до на́шої спільної мети́; ма́ю 10 червінців пе́вного заробітку; коли́ він та́к сказа́в, зна́чить уже пе́вне зна́є); 3) (истинный, основательный, справедливый)—справедли́вий-во, слу́шний-но* (слушна́ ува́га това́риша Ве́дя розкрива́є істо́ту спра́ви); 4) (пра-

вильный, безошибочный) — правди́вий-во, ві́рний-но (в ці́й крамни́ці вага́ правди́ва; годи́нник іде́ ві́рно); с подлинным (оригиналом) **в-о** — з перво́писом згі́дно; 5) **верно=вероятно**—см. это слово.

Верование—ві́рування || **- ровать**—ві́рувати; **верующий** (прилагат.)—[бого]ві́рний, релігі́йний, побо́жний; также описательно (у на́с іще бага́то боговірного лю́ду; ...таки́х, що в бо́га ві́рують) || **- роисповедание** — ві́ра, реліґія, віровизна́ння* || **-роломный**—віроло́мний || **- ротерпимый** — віротерпи́мий || **- роучение** — вірона́вча́ння.

Вероятно—1) (правдоподобно)—імові́рно, можли́во (это вполне **в-о**—це річ зо́всім імові́рна, можли́ва); 2) (должно-быть)—ма́буть, пе́вне (ви́, пе́вне, зна́єте, що́ то за люди́на || **- ятный**—1) (правдоподобный)—імові́рний, можли́вий (ве́льми ймові́рний на́слідок цього́ експеримéнту—зага́льне зубо́ження селя́нства); 2) (предположительный, гипотетический)—здога́дний (здога́дне відда́лення між цими́ двома́ точка́ми—5 м. = в-е расстояние...).

Верста—верства́.

Верстак — варста́т-ту (муж. р.), варста́ть-ти (ж. р.).

Верстать (типогр.)—верста́ти.

Верстовой — верстови́й; **в-й** столб—верства́, верстови́к.

Вертеть-ся—крути́ти-ся, верті́ти-ся.

Вертикально—вертика́льно, [на́]сторч, простови́сно || **- льный**—вертика́льний, сторчови́й, простови́сний.

Вертлявый—верткий, в'юнки́й.

Верфь—кораблéльня.

Верх—верх, (верхушка, вершина чего-нибудь также)—гора́ (зліз аж на са́мий ве́рх, на са́му го́ру); **в-х** экипажа—бу́д[к]а; брать, взять **в-х** — бра́ти, взя́ти го́ру || **- хний** — ве́рхній, горішній (ве́рхня губа́; горішній по́верх; горішня Німе́ччина); (наружный, внешний)—зве́рхній*, пове́рхній (зве́рхні шари́ землі́ = **в-е** слои) || **- ховный** — верхо́вний, найви́щий || **- ховод**—верхово́да || **- ховодить** — верхово́дити || **- ховой** — верхови́й; (сущ.=всадник)—верхіве́ць, ве́ршник, верхови́к || **- ховье** — верши́на; (верхнее течение реки)—ве́рхорі́ччя || **- хогляд**—верхогля́д || **- хо́м** — ве́рхи (їздить ве́рхи) || **- хушка** — вершо́к, вершеро́чок || **- шина**—верх[ови́на].

Вершить—верши́ти || **- шитель**—верши́тель.

Вершок—вершо́к.

Вес—вага́; на **вес** — вагою́, на вагу́ (продава́ти вагою́); в 3 п. **в-м**— *[на] 3 пу́ди завва́жки, вагою́*; иметь **вес**—ма́ти вагу́, ва́жити, зава́жувати (він бага́то ва́жить у громадя́нстві); удельный **вес**—пито́ма вага́.

Веселить-ся — весели́ти-ся || **- селый-ло**—весе́лий-ве́село || **- селье**—весе́лість, весе́лощі.

Весенний—весня́ний.

Весить—(иметь вес)—ва́жити, зава́жувати (ця скри́ня ва́жить, зава́жує два пу́ди) || **- ский** — [за]ва́жний, вагови́тий (до́вго-б іще точи́лися балачки́, коли-б голова́ не пода́в, наре́шті, за ва́жного свого́ сло́ва).

Весло — весло́, гре́бка; рулевое **в-о**—стерно́, ке́рма.

Весна—весна́; ранняя **в-а**—про́весень-сни, про́весна; **весной** (наречие)—на весні́, по весні́, весно́ю; ранней **в-й**—на про́весні (це було на весні́, на про́весні); этой, прошлой **в-й** я ездил в Крым—цієї́, мину́лої весни́ я їздив до Кри́му.

Весовой—вагови́й || **- совщик** — важни́к, вага́р(-ря).

Вести—1) вести́ (веде́ ко́ні), прова́дити (прова́дить боротьбу́, війну́, перегово́ри, життя́, розмо́ву, оповіда́ння, то́рг-[івлю]); **в-и** переписку — *прова́дити листува́ння*, (переписываться) — листува́тися; **в-и** дело, работу, хозя́йство—прова́дити (справува́ти) спра́ву (ді́ло) робо́ту, господа́рство; **в-и** процесс (тяжбу)—1) прова́дити проце́с (проце́с мій прова́див відо́мий адвока́т), 2) (судиться) — позива́тися (вони́ що́сь уже бли́зько дво́х ро́ків позива́ються): **в-и** себя—пово́дитися (він страше́нно наха́бно пово́дився з усіма́ службо́вцями); исправно, как следует **в-и** себя (выразит.)—шанува́тися (гляди́-ж, шану́йся, щоб знов не впійма́ли на злодійстві).

Вестник—ві́сник, (о живом сущ.)—ві́стове́ць || **- сть**—ві́стка, вість (прийшла́ ра́дісна ві́стка; „Ві́сті Наукового Комітéту Украї́ни“); без **в-и**—бе́з вісти.

Весы — вага́, терези́, ша́лі; (большие базарные)—важни́ця; (маленькие)—шальки́; (пружинные)—ка́нтар-ра.

Весь, вся, всё—1) [у]ве́сь, уся́, усе́, ці́лий,-ла,-ле; **весь**... как есть, абсолютно **весь**...—[у]ве́сь... чи́сто, гéть чи́сто ввесь... (оддав усі чи́сто гро́ші; повтіка́ли гéть чи́сто всі; поби́в усе чи́сто); **все** до одного—всі́ до

жóдного; при **всех** (публично)—привселю́дно (нала́яв йогó привселю́дно); во **всю** [Ивановскую]—що-ду́ху, що-си́ли, на всі за́ставки; **все** равно—все одно́, одна́ково, байду́же; при **всем** том — по-при все те; **всего** на **всего** — гу́рт на гу́рт (у ме́не, гу́рт на гу́рт, 52 копійки гро́шей); вот и **все**, да и **все** тут—та й го́ді, та й кра́й (от не хо́чу—та й кра́й); 2) **Всё** (наречие)—усе́, одно́ (все ми́ та й ми́, а ті одно́ гуля́ють). **[Все]** больше и больше (более и более), выше и выше и т. д.—(как сравнит. степень прилагат.): ця прірва між ни́ми що-раз (чим-ра́з, де да́лі [все]) бі́льшала, става́ла що-раз (...) бі́льша (бі́льшою); (как сравнит степ. наречия): він що-раз (чим-раз...) бі́льше переко́нувався свого́ безси́лля; [все] больший и больший, большее и большее..., лучший и лучший... и т. д.: на́ше га́сло—що-раз (чим-ра́з...) бі́льша погли́бленість робо́ти; **все**-же, **все**-таки—все́-таки, (однако)—*а проте́, а таки* (я все́ таки не зна́ю, чого́ ви домага́єтесь; хоч я́к суту́жно було́, а таки́ свого́ доконáв).

Весьма—ве́льми.

Ветвистый — гілля́стий || **-твь-тка** — 1) (де́рева)—гі́лка, (собират.)—гілля́; (редко)—ві́ть-ти, (собират.) — ві́ття; 2) (разветвление)—о́двилка*, віднóга, ві́тка (залізни́ча ві́тка; при кінці я́р розхо́дився на дві о́двилки, віднóги); 3) (отрасль)—па́рость-сти, га́лузь-зи (три́ па́рості слов'я́нського пле́мени).

Ветер — ві́тер (говори́ти на ві́тер) || **-терок**—вітре́ць; легкий **в-к**—ле́гіт.

Ветеран—ветера́н.

Ветеринар[ный]—ветерина́р[ний].

Ветошь (тряпье) — дра́нь-ни, дра́нтя, шма́ття.

Ветреник—вітрого́н || **-треный**—1) ві́тряний (ві́тряна о́сінь); 2) (легкомысленный)—легкова́жний, легкоду́мний || **-тряный-тряной** — вітряни́й (ві́тряна́ ві́спа); **в-я** мельница—вітря́к, вітряни́й мли́н.

Ветхий—ве́тхий, (выразит.) — благи́й, благе́нький (ві́з у нього́ благе́нький уже ста́в); **В-й** завет—Стари́й Заві́т || **-хозаветный** — старозаві́тний || **-хость**—ве́тхість; приходить в **в-ть**—*на ве́тхість схо́дити, зіхо́дити* (сов. зійти́) (все́ руйну́ється, маши́ни на ве́тхість зіхо́дять) || **-тшать** — старі́шати, вистарюватись*; (в работе = изнашиваться) — зужитко́вуватись*; см. также приходить в **в-сть**.

Ветчина—ши́нка.

Веха—віха́, ти́чка, маня́к (переносно употребляется 1-ое).

Вече—ві́че || **-чевой**—вічови́й.

Вечер—1) ве́чір; под **в-р**, к **в-у**—на́двечір (було́ це на́двечір = дело было к **в-у**); в [э]тот **в-р** (я был свободен)—того, [цього] ве́чора я́ був ві́льний; добрый **в-р!** — добри́вечір! каждый **в-р** (я бываю в театре)—щове́чора (я бува́ю в теа́трі); 2) ве́чір, вечі́рка (сього́дні в клу́бі відбу́деться ве́чір...) || **-реть**—вечорі́ти || **-ринка** — вечі́рка || **-рний** — вечі́рній || **-ром**—уве́чері; однажды **в-м**—одного́ ве́чора.

Вечно—1) ві́чно; (в прошлом)—одві́чно, одві́ку; (в будущем) — дові́чно, дові́ку (ця жадо́ба знання́ живе́ в лю́дях одві́чно і дові́ку не вмре́); 2) (постоянно) — раз-у-ра́з, усе́, повсякча́с[но] (він раз-у-ра́з носи́вся з нови́ми прое́ктами; не до вподо́би мені, що все́ вони прибі́днюються) || **-чный**—1) ві́чний; (в прошлом) — одві́чний; (в будущем) — дові́чний (виявля́ється одві́чне існува́ння супере́чностей у суспі́льстві; дові́чна йому́ па́м'ять!); 2) (постоянный)—повсякча́сний (повсякча́сні турбо́ти й бі́дува́ння).

Вешалка—ві́шалка || **-шать-ся**—ві́шати-ся.

Вещевой—речови́й || **-щественный** — 1) матері́яльний, речови́нний; 2) речови́й; **в-ые** доказательства (улики)—речові́ до́кази || **-щество** — мате́рія, (конкретнее)—речовина́, надіб'я (кругобі́г мате́рії в приро́ді; вибухо́ве надіб'я = взрывчатое **в-о**) || **-щный**—речови́й || **-щь**—річ-ре́чи.

Веялка—ві́ялка.

Веяние (дуновение)—по́вів, по́дих (по́дих ві́тру; пе́рший по́вів революції); **в-е** времени—*ду́х ча́су* || **-ять** — ві́яти; (веять от чего, чем также)—пашіти (од нього́ пашíть мо́лодощами, життя́м).

Взаем-взаймы—у по́зи́ку; брать, давать **в-ы**—позича́ти; бра́ти, дава́ти в по́зику (я пози́чив у нього́ гро́шей; я пози́чив йому́ гро́шей).

Взаимно—обопі́льно, навза́єм, взаємно || **-мный** — обопі́льний, взаємний || **-модействие** —*обопі́льна, взаємна чи́нність (дія)*, взаємочи́нність*, взаємоді́я || **-модействовать**—*обопі́льно, взаємно діяти*, взаємоді́яти || **-моотношение**—взаємовідно́шення, обопі́льне відно́шення (мн. взаємовідно́сини, обопі́льні відно́сини, взаємини)

‖ **-мопомощь**—обопільна допомóга, взаємодопомóга.
Взамен—навзамін, (вместо)—замість.
Взаперти—під замкóм.
Взапуски—навзáводи, навви́передки.
Взачет—в рахýнок.
Взбалмошный—химéрний*, химерувáтий*, витівкувáтий*; (сильнее = сумасбродный) — навісноголóвий*, навісни́й.
Взбалтывать—сколóчувати*, колоти́ти (сов. сколоти́ти).
Взбегать—збігáти (сов. збігти), вибігáти (ви́бігти) (ви́біг на гóру).
Взбесить—розлютувáти, розшалени́ти* ‖ **-ться**—1) (прийти в бешенство)—ошалені́ти*, знавісні́ти, осатані́ти (учýвши цéе, він ошаленíв); 2) (впасть в бешенство)—скази́тися (собáка скази́вся); **взбешенный** (чем)—розшалені́лий*, знавісні́лий (від чóго).
Взбивать—збивáти; (разрыхлять, вспушивать)—розпýшувати (сов. розпушúти).
Взбираться—вибирáтися, брáтися, видирáтися (сов. ви́братися) (сюдóю не прóйдеш: трéба горóю брáтися; на превели́ку си́лу ви́дравсь на дéрево).
Взбрести на ум, на язык — сплúсти на дýмку, на язúк[á]*, набрести́ в гóлову, на язúк[á], ухопúтися головú, язикá.
Взбудоражить—збаламýтити, розбýрхати, сколóшкати.
Взбунтовать-ся—збунтувáти-ся.
Взбучка — прочухáн[ка], халазія, перегін-гóну; задать **в-у** — прочухáна (-хáнки), халазії, перегóну дáти).
Взваливать—звáлювати, ізсáджувати (сов. ізсади́ти), скидáти (звали́ли дýба на вíз; скúнули на ньóго всю робóту).
Взвешивать—звáжувати, вáжити (сов. звáжити).
Взвиваться—шугáти (сов. шугнýти) вгóру, звивáтися (звúтися); **в-ться** на дыбы—*зривáтися (сов. зірвáтися) дúба*.
Взвод—чотá ‖ **-дный** — чотовúй, чотáр-ря́.
Взводить—звóдити; **в-ть напраслину**—пенюó, нáпасть натягáти (сов. натяг[нý]ти на кóго, прикидáти комý.
Взволновать-ся—схвилювáти-ся.
Взгляд—пóгляд; на **в-д**—на пóгляд, на óко, на пóзір; бросать **в-д**—скидáти (сов. скúнути) очúма; окидывать, обводить **в-м**—озирáти (сов. озирнýти) що, скидáти (скúнути, зглянути), перебігáти (перебігти) очúма по чóму; привлекать, приковывать [к себе] **в-д**—*притягáти [до сéбе] óчі, пóгляд*, брáти [на сéбе] óчі, вбирáти óчі; проникать **в-м**—прозирáти (сов. прозріти) очúма; смерить **в-м**—обмíряти очúма, пóглядом; устремить **в-д**—утопúти óчі пóгляд; на мой **в-д**—на мій пóгляд ‖ **-дывать** — поглядáти (сов. поглянути), позирáти (позирнýти); быстро **в-ть** — зúркати (сов. зúркнути); **в-ть** искоса, исподлобья—поглядáти скóса, з-під-лóба.
Вздор—бреднú, нісенíтниця, недорéчність; нести **в-р**—бреднюó, нісенітниці, недорéчності прáвити ‖ **-рный** (нелепый)—безглýздий, дурнúй*.
Вздорожать—подорóжчати.
Вздох—зідхáння; вíддих (см. **Вздыхать**).
Вздрагивать—здригáтися (сов. здригнýтися).
Вздувать (о цене)—наганя́ти (сов. нагнáти) ‖ **-ться**—здимáтися (сов. здýтися), (вспучиваться) — обдимáтися (обдýтися) (живíт з тóї їжі обдимáється, пýхне).
Вздумать—здýмати, надумáти; **в-лось** ему...—здýмав (надýмав) він, спáло йомý на дýмку.., (захотелось)—заманýлося, забагліося*, (грубее)—закортíло йому*.
Вздыхать — 1) (испускать вздохи) — зідхáти (сов. зідхнýти) (тя́жко зідхáє); 2) (переводить дыхание)—віддихáти (сов. віддихнýти*, відíдхнути) (віддихнýв із полéгкістю); вздохнуть полной грудью—віддихнýти на пóвні грýди.
Вз'езжать—виїздúти (сов. ви́їхати).
Взимание — збір-збóру, побирáння*, збирáння ‖ **-мать**—брáти, побирáти (за проїзд берéться 2 карбóванці).
Взирать — споглядáти, позирáти; **не взирая** — не зважáючи.
Взламывать—ламáти (сов. зламáти), вилáмувати (ви́ламати) (злóдії ви́ламали двéрі, зламáли скрúню); украсть со в м—*ви́ламати* (грабіжники, ви́ламавши з кáси всі грóші, зни́кли) ‖ **-лом**—ви́лом; кража со в-м—крадíжка з ви́ломом.
Взлезать—вилáзити, злáзити (сов. ви́лізти, злíзти).
Взлет — злíт-зльóту ‖ **-тать** — злітáти (сов. злетíти, злúнути), знімáтися (зня́тися).
Взмах — [по́]мах ‖ **-хивать** — [по]махáти, помáхувати (сов. [по]махнýти) (шúроко [по]махáє, помáхує крúлами).

Взнос—1) (то, что вносится) — внéсок; (членский, вступительный **в-с** также)—члéнське, вступнé (три мíсяці не платúв члéнського; также вм. мн. ч.: за мíсяць самóго вступнóго набрáлося на 2 тúсячі =...одних только вступительных **в-в**); (часть платежной суммы, вносимой по срокам также)—рáта; делать **в-с**—сплáчувати, випláчувати, платúти внéсок, члéнське... (пéршу рáту я вже сплатúв); 2) (действие=уплата)—вúплата (порядок вúплати грóшей щé не встановлено); делать **в-с** — робúти вúплату || **- сить**—сплáчувати, випláчувати, платúти.

Взор—зíр-зóру, пóгляд.

Взрослый—дорóслий; делаться **в-м**—увіхóдити (сов. увíйти) в літá, дохóдити (дíйти) літ, [до] зрóсту.

Взрыв—вúбух || **- вать** (сов. взорвать)—зривáти (сов. зірвáти), (подрывать, разрушать взрывом—выразит.)—висáджувати (сов. вúсадити) в повíтря (зірвáли мíну; вúсадили в повíтря ворóжий фóрт); его взорвало — *він обýрився [вкрáй, страшéнно], він вúбух уз гнівом*; это его взорвало—цé йогó обýрило [вкрáй...] || **-ваться** — вибухáти (сов. вúбухнути) || **-вчатый**—вибухóвий, зривнúй*; **в-е** вещество—вибухóве надíб'я, вибухóвина*.

Взрывать— (сов. взрыть) — скóпувати (сов. скопáти), рúти (порúти).

Взрыхлять—спýшувати, підпýшувати (сов. спушúти...).

Взывать—волáти (сов. заволáти).

Взыскание—1) (юрид.)—правíж-віжý; подать ко **в-ю**—*подáти до правíжу*; подвергнуть **в-ю**, обратить **в-е**—*наложúти правíж*; 2) (проще=наказание) – кáра; денежное **в-е**—грошовá кáра, пенá, штраф; подвергнуть **в-ю**—наложúти [грошовý] кáру, пенó, штраф || **- скательный**—вибáгливий, вимогливий, сувóрий || **- скивать**—1) (производить **в-е**)—виправлáти, прáвити (сов. вúправити), (принудительно)—стягáти (стяг[нý]тú); 2) (взять)—карáти (сов. скарáти, покарáти); не взыщите!—не осудíть.

Взятка—хабáр-ря || **- точник** — хабáрник || **- точничество**—хабáрництво.

Взятие (города, крепости)—здобуття, опанувáння || **- ть**—узяти; **в-ть** верх, в долг, взаймы, в жены — см. эти слова; **в-ть** чью сторону—стáти на чий бік, на бóці когó; **в-ть** себя в руки запанувáти над собóю, *опанувáти себé*; **в-ть** [приступом] город, крепость—*здобýти, опанувáти [штýрмом]*..; **в-ть** назад слова—зректúся слíв; **в-ть** на себя чьи-нибудь функции, работу, долг—перебрáти*, перейнúти на сéбе... || **- ться** – взятúся; **в-ться** за дело—взятúся, стáти до дíла, до робóти; **в-ться** за ум—*у рóзум прийтú*, схаменýтися.

Вибрация — вібрáція || **- брировать** — вібруváти.

Вид– 1) (образ, видимость, внешний, наружный вид)—вúгляд, пóзір-пóзору; на вид, с **в-у**—на вúгляд, на пóзір; при **в-е** чего — * [за]бáчивши щó* (бáчивши їхні мýки, сéрце менí зайшлóся бóлем; забáчивши бандúтів, міліціонéр почáв стріляти); иметь *вид*—мáти вúгляд, подóбу, виглядáти (а як воно виглядáе?—Та виглядáе як наш дýб...); делать *вид*—удавáти (сов. удáти) (удáв із сéбе непритóмного, а тодí й утíк); принимать *вид*—набирáти (сов. набрáти) вúгляду; под **в-м** – під вúглядом, пóзóром, в óбразі; в **в-е** чего—1) [як] за щó, як щó (за спрóбу зробíмо так..; як за кáру загадáли нам дрóва носúти; як особлúву лáску, дозвóлено менí писáти); 2) *у вúгляді, в пóзорі, в фóрмі* (селя́нство несло́ величéзний тягáр у пóзорі різних оплáт та подáтків=...величéзний тягáр—різні оплáти та подáтки); показывать, подавать *вид* — давáти (сов. дáти) в знакú, навзнакú (а він і в знакú не даé, що вже спожúв нáші грóші); на **в-у** — на видноті, перед очúма; скрыться из **в-у**—зникнути з [-перед] очéй; выпускать из **в-у** (из внимания)—*не брáти (сов. взяти) під увáгу щó*, забýватися (забýтися) на щó; в **в-у** чего (того, что...) – з óгляду на щó (на те, що...); иметь в **в-у**—мáти на увазí, на óці; ставить кому на *вид* что — звертáти (звернýти) чию увáгу на щó; для **в-у**—про [людське] óко, для годúться; ни под каким **в-м**—ні в якому рáзі; 2) (сорт, порода, форма)—пóрíдок, порíддя, вíдрід-роду (походження пóрідків; цé порíддя дéрева у нáс акліматизувáтися не мóже; різні відроди мистéцтва; маємо тут іщé новúй вíдрід визúскування поневóлених нáцій); 3) вúгляд, (пейзаж)—краєвúд (вúгляд на Кúїв з Днiпрá; прегáрні краєвúди); 4) (вид на жительство)—пáшпорт, білéт; 5) (грамат.)—стать*-ти; 6) **в-ы**; из корыстных **в-в** — з корúсливою метóю*; **в в-х**

чего—щоб...* (щоб зме́ншити ви́трату ене́ргії=в **в-х** уменьшения...); иметь **в-ы** на кого—ва́жити, цілити на ко́го; **в-ы** на будущее, на урожай—сподіванки, ви́гляди на майбу́тнє (-ність), на врожа́й; видать **в-ы**—бува́ти в бува́льцях.

Видение — приви́ддя (страшне́ приви́ддя) || **- деть-дать-ся** — ба́чити-ся; **в ть** собственными глазами—ба́чити на вла́сні о́чі; плохо **в-ть**—недобача́ти; видишь ли, видите ли—бач, ба́чте, (иронич.)—бач (я́, ба́чте, й са́м цього́ не зна́ю; вони́, бач, ду́же вже ста́ли му́дрі!) || **- димо**—1) (повидимому)—як ви́дно*, очеви́дно; 2) видимо-невидимо — си́ла-силе́нна || **-димость** — (кажущийся вид) — подо́ба (сама́ подо́ба, а ді́ла нема́ анія́к); для **в-и** — про [лю́дське] о́ко, про сла́ву || **- димый** — види́мий; **в-е** дело — *види́ма рі́ч* || **- днеться**—видні́ти[ся] (віддалеки́ видніє лі́с); неясно **в-ться** — бовванíти, мрі́ти, ма[н]я́чити (ген там у по́лі що́сь бовванíє, мрі́є, мая́чить) || **- дно** — 1) ви́дно, ви́дко, зна́ти (із ци́х міркува́нь зна́ти, що а́втор не розду́мався як-слі́д над розгля́даною спра́вою); 2) (повидимому)—ви́дно, ви́дко || **- дный**—1) ви́дний; на **в-м** месте (на виду)—на видноті́; 2) (о телосложении)—показни́й, поставни́й, (дородный)—огрядни́й; 3) (значительный)—визначни́й*.

Видовой—по́рідний*(порі́дні озна́ки=видовые признаки).

Видоизменение — відмі́на || **- нять** — відміня́ти (сов. відміни́ти).

Визг—ве́реск || **- зжать** — верещáти || **- згливый**—верескли́вий.

Визировать – візува́ти.

Визит—візи́т[а], одві́дини.

Вилка—виде́лка, виде́льця-лець.

Вилы – ви́ла.

Вилять—виля́ти.

Вина—вина́, причи́на; (провинность, проступок)—прови́на (цьому́ причи́ною на́ша нерозва́жна та́ктика; не та́к тяжка́ його́ прови́на, щоб кара́ти її сме́ртю); по чьей (моей...) **в е**—з чиє́ї (моє́ї...) **причи́ни, вини́**, (проще)—*через ко́го (ме́не...)* (з чиє́ї причи́ни ста́лася ця катастро́фа; через ва́с я лиши́всь без гро́шей); по своей **в-е**—самохі́ть; быть **в-й** чему, чего—бу́ти причи́ною чому́*, бу́ти ви́нним чому́, чого́*, (не я́ тому́ причи́ною; вони́ ви́нні тому́, що ми́ голоду́ємо); [по]ставить в **в-у**—[по]ста́вити за прови́ну; взводить на кого-ниб. **в-у**—*прикида́ти (сов. прики́нути) кому вину́, причи́ну*; сознаться в **в-е** призна́тися до вини́, ви́знати вину́*; чувствовать за собой **в-у** перед кем — почува́тися до ви́ни, відчува́ти свою вину́* су́проти ко́го || **- нить**—вини́ти, винува́ти[ти] || **- новато**—винува́то || **- новатый-новный** (-новат-новен)—[про]ви́нний (-ви́нен); (**в-й** в чем) — ви́нний (ви́нен) чого́, чому́, приви́нний, причи́нний до чо́го (су́д призна́в його́ [про]ви́нним; суд призна́в його́ ви́нним уби́вства, приви́нним, причи́нним до вби́вства); быть **в-м** перед кем – бу́ти ви́нним су́проти ко́го, завини́ти кому́ (чи́м я ви́нен супроти ва́с; чи́м, що́ я ва́м завини́в); быть кругом **в-м** — бу́ти при всі́й вині́, на всі́й причи́ні; **в-т!**—ви́бач[а́й]те! проба́чте! || **-новник**—винува́тець (ж. винува́тниця); (**в-к** чего)—причи́нець (ж. причи́нниця) чого́ (винува́тця до́сі не зна́йдено; причи́нця цього́ зло́чину до́сі не зна́йдено); быть **в м** чего—бу́ти причи́ною чого́, бу́ти ви́нним чого́, приви́нним, причи́нним до чо́го || **-новность** — [про]ви́нність; (**в-сть** в чем)—приви́нність, причи́нність до чо́го.

Винный—вино́ви́й; ви́нний (вино́ва крамни́ця; ви́нний сма́к) || **-но**—вино́-

Виноград[ник] — виногра́д[ник] || **- дарь**—виногра́дар-ря́ || **дный** виногра́довий; виногра́дний (виногра́дові планта́ції, виногра́дне вино́).

Винодел — вина́р-ря́ || **- ноделие** —вина́рство || **- нокур**—ви́нник, виноку́р || **- нокурение**—1) (как профессия)—ви́нництво; 2) (как действие)—винокурі́ння (у ни́х усе́ село́ з ви́нництва жило́; в-зи́мку заробля́в тро́хи винокурі́нням) || **- нокур[ен]ный** — ви́нницький; **в й** завод – ви́нниця, виноку́рня, карава́н || **-ноторговец** — вина́р-ря́. виноторгіве́ць*.

Винт—ґвинт, шруб || **- нтить**—ґвинти́ти || **-нтовой** — [ґ]винтови́й, шрубови́й (ґвинтова́. шрубова́ на́різка; ґвинтова́ лі́нія, ґвинтове́ судно́; ґвинтові схо́ди=в я лестница).

Винтовка—ґвинто́вка.

Виртуоз[ный] – віртуо́з[ний].

Виселица ши́бениця.

Висок—висо́к, скро́ня.

Високосный—пересту́пни́й, високо́сний.

Висячий вися́чий.

Витать—вита́ти.

Витиеватый—кучеря́вистий*, кучеря́вий, хитромо́вний*.
Витой—зви́ваний, кру́чений || **- ть-ся**—ви́ти-ся, кру́тити-ся.
Витрина—вітри́на.
Вихрь—ви́хор-хора.
Вишневка—вишні́вка || **-шневый**—вишне́вий || **- шня**—ви́шня.
Вкапывать-вкопать—уко́пувати-укопа́ти.
Вкатывать-тить—уко́чувати-укоти́ти.
Вклад—вкла́д[ка] || **- д[оч]ный**—вкла́дний (вкла́дні су́ми) || **-дчик**—вкла́дни́к; (пайщик) — спільча́нин || **- дывать**—укладáти.
Вкладной—вкладни́й (вкладни́й а́ркуш).
Вклинивать-ся—уганя́ти-ся (сов. увігна́ти-ся) кли́ном.
Включать—заміща́ти*, заво́дити (сов. замісти́ти, заве́сти́), включа́ти (па́ртія замісти́ла до свого́ про́грaму іще́ одну́ ви́могу; про́симо заве́сти́ нас до спи́ску); (о счете)— зачисля́ти*, зарахо́вувати*, рахува́ти* (сов. зачисли́ти, зарахува́ти) (зачисли́вши непередба́чені вида́тки, ма́тимемо су́му вдво́е бі́льшу; всього́ вихо́дить, раху́ючи й понеді́лок, 12 де́нь); (о токе, электрич., телефонной сети) — умика́ти (сов. увімкну́ти); **в-ть** в себя (содержать в себе) — міст и́ти*, замика́ти в собі́ || **- чительно**—[беручи́] за́числом*, вклю́чно (докуме́нт цей ма́е си́лу до 18-го бе́резня за́числом.
Вколачивать—заганя́ти (сов. загна́ти), забива́ти (заби́ти); **в-ть** в голову—утовкма́чувати.
Вкореняться—закорі́нюватись, укорі́нюватись (сов. закорени́тися...), угніжджа́тися (угнізди́тися).
Вконец—укра́й.
Вкось—на́в[с]кіс[ь], навкоси́; **вкось** и вкривь — і ся́к і так*, пере́крутом*.
Вкрадчивый—обле́сний*, обле́сливий*, уле́сливий, підла́зистий, соло́д[е́нь]кий* || **- дываться**—закрада́тися, украда́тися (сов. закра́стися, укра́стися); **в-ться** в доверие, милость—*підступом, підлазом здобу́[ва́]ти дові́ри, ла́ски*.
Вкратце—ко́рот[е́нь]ко.
Вкрапленный—укро́плений* (во мн. ч., об изрядном количестве—повкро́плювані: числе́нні неме́цькі коло́нії, ря́сно повкро́плювані в ма́су украї́нської лю́дности).
Вкус—1) смак-ку́ (стра́ва недо́бра на сма́к; ви́тончений худо́жній сма́к); есть со **в-м**—сма́чно, у сма́к ї́сти; со **в-м** [с]делать — смакови́то, до смаку́, із смако́м [з]робити; со **в-м** сделанный—смакови́тий, смакови́то, до смаку́, із смако́м зро́блений; 2) (склонность, симпатия) — уподо́ба[ння]; быть, прийтись по **в-у**—бу́ти, припа́сти до смаку́, до вподо́би, смакува́ти, засмакува́ти кому́ (ці балачки́ мені́ не смаку́ють); по **в-у**—1) до смаку́, до вподо́би (ви́брав коня́ до своє́ї вподо́би, собі́ до вподо́би); 2) на сма́к* (на сма́к воно́ нага́дує ні́би я́блуко); входить во **в-с** чего—набира́ти (сов. набра́ти) смаку́ до чо́го, добира́ти (добра́ти) смаку́ [в] чо́му́, засмако́вувати (засмакува́ти) *в чо́му, чи́м*; не в моем **в-е**—не [до] мого́ смаку́, не [до] моє́ї вподо́би; 3) (стиль)—подо́ба*, взір, стиль (во **в-е**: збудува́в пала́ц на подо́бу, взо́ром, сти́лем доби́ Ренеса́нсу; в кімна́ті стоя́ть ме́блі подо́би, взо́ру, сти́лю Людо́віка XIV; ки́лим ара́бської подо́би, ара́бського взо́ру, сти́лю) || **- сный**—смачни́й || **- совой**—смакови́й.
Влага—воло́га, во́гкість-кости; (как питье) — напі́й*-пою́ (живу́щий напі́й привернув йому́ си́лу).
Влагать—укладáти.
Владелец—вла́сник (=собственник), власти́тель, (обладатель) — посі́дач || **- дение**—1) володі́ння чим, (обладание)—посіда́ння чого́ (при́нцип володі́ння земле́ю лиши́вся непору́шний); ввод[ить] во **в-е**—см. эти слова; быть, находиться во **в-и**—бу́ти, перебува́ти під володі́нням, у посіда́нні, бу́ти під ки́м (ця́ земля́ коли́сь під па́ном була́); получить во **в-е**—діста́ти на, під володі́ння, в посіда́ння; в вечное **в-е**—на дові́чне володі́ння; 2) (то, чем владеют)—посі́лість-лости, володі́ння; (проще) — де́ржава, (торжественно) — воло́да́рство; мн. **в-я** (о цельной собственности единой особы) — *володі́ння, посі́лості (мн.), но де́ржава, воло́да́рство (ед.)* (да́лі на пі́вдень розляглися володі́ння, посі́лості Англії; часткáми поспро́дував усю́ свою́ де́ржаву; коро́ль ви́їхав оглядáти своє́ воло́да́рство) || **- детель**—1) см. **Владелец**; 2) (владетельная особа, государь) — воло́да́р-ря́, вла́дник, держа́вець || **-деть**—1) володі́ти чим, посіда́ти що́; 2) (действовать, управлять чем)—воло́дати (володі́є вели́кими до́брами; не воло́дає рука́ми); **в-ть** собой—воло́дати, володі́ти собо́ю*, панува́ти над собо́ю.

Владыка — воло́да́р-ря́, влади́ка (духовн. = только 2-ое) || **- дычество**— панува́ння, володарюва́ння, з ве́рхність-ности; (иго)—корми́га* || **- чествовать**—панува́ти, володарюва́ти, влади́чити* || **- дычица** — воло́да́рка, влади́чиця (богоматерь = только 2-ое).

Влажный – воло́гий*, во́гкий; делаться **в-м** – воло́гнути (сов. відволо́гнути), відволо́жуватись (відволо́житися).

Вламываться–пе́ртися*, пха́тися*, (силой)—удира́тися (сов. упе́ртися, упха́тися*, уде́ртися) (впе́рся п'я́ний до чужо́ї ха́ти; зло́дії вде́рлися до комо́ри).

Властвовать - см. **Владычествовать** || **- стелин - ститель** - см. **Владетель** 2) || **- ст[итель]ный** — вла́дний || **- столюбивый** — владолю́бний || **- столюбие** — владолю́бність-ности || **- сть**— вла́да, власть-сти (держа́вна вла́да; ба́тьківська вла́сть); иметь **в-ть** что-ниб. делать—ма́ти си́лу, вла́сть щось роби́ти; это не в моей **в-и**—на це́ в ме́не нема́є си́ли*, я́ на це́ не вла́дний*; взять **в-ть** над кем—забра́ти си́лу, власть над ки́м; быть, находиться под чьей **в-тью**, во **в-и** кого – бу́ти, перебува́ти під вла́дою чиє́ю, кого́, під ки́м (Правобере́жна Украї́на була́ тоді́ під По́льщею), (под игом)—під корми́гою* (німецький пролетаріят і до́сі ни́діє під корми́гою капіта́лу); подчинять своей **в-и**—підхиля́ти, підгорта́ти, підбива́ти (сов. підхили́ти, підгорну́ти, підби́ти) під се́бе, під свою́ вла́ду; превышать **в-ть**, превышение **в-и**—надужива́ти (сов. надужи́ти) вла́ди, надужива́ння вла́ди.

Влачить—волочи́ти, тягти́; **в-ть** цепи: чи до́вго ще на́м волочи́ти кайда́ни гане́бного ра́бства (*ни́діти, ги́біти в кайда́нах...*); **в-ть** жалкое, [полу]-голодное существование: на́ші просві́тні організа́ції ле́дви животі́ють*; неси́ла мені́ тягти́ да́лі це нікче́мне животі́ння (ота́к животі́ти, ни́діти, *ги́біти*); вже три ро́ки він *животі́є півголо́дним життя́м*, *ни́діє, ги́біє го́лодом*).

Влево – влі́во, на лі́ву руч*, улі́во́руч.

Влезать – ула́зити, зала́зити, улі́за́ти, залі́за́ти (сов. улі́зти, залі́зти).

Влетать—1) улі́та́ти (сов. улеті́ти, ули́ну́ти); 2) (поспешно вбегать)—уска́кувати, улі́та́ти, уганя́тися* (сов. уско́чити, улеті́ти, у[ві]гна́тися); 3) (безл. = доставаться)—см. это слово.

Влечение—по́тяг, по́ваб || **- чь**—1) **в-чь** за собой—вести́ за собо́ю що́, призво́дити до чо́го* (ця́ по́милка веде́ за собо́ю тяжкі на́слідки, призво́дить до тяжки́х на́слідків); 2) **в-чь** к себе— тягти́, ва́бити, порива́ти до се́бе.

Вливать—улива́ти (сов. ули́ти, [у]вілля́ти), усипа́ти (уси́пати) (уси́п борщу́, ме́ду, дьо́гтю).

Влияние—упли́в; оказывать **в-е**—уплива́ти (сов. упли́нути), справля́ти, роби́ти (спра́вити, зроби́ти) впли́в; подвергаться **в-ю**, попадать под **в-е**, испытывать **в-е**—підпада́ти (сов. підпа́сти) впли́вові, під упли́в*, зазнава́ти (зазна́ти) впли́ву; приобретать **в-е**—здобува́ти (сов. здобу́ти) впли́в[у] || **- ятельный** — упливо́ви́й || **- ять**— уплива́ти.

Со **Вложением** (денег)—з долу́ченням (гро́шей).

Вложить—укла́сти, уложи́ти.

Вломиться –см. **Вламываться.**

Влюбленный – зако́ханий у ко́го, в ко́му || **- бляться**—зако́хуватися (сов. закоха́тися), залю́блюватись (залюби́тися) в ко́го, в ко́му || **- бчивый**— залю́бливий.

Вменение—1) (в обязанность) — [по]ста́влення за обо́в'я́зок; 2) (в вину)— приви́нення кому́ чого́, [по]ста́влення за [про]ви́ну́ || **- ненный** –1) (в обязанность)—поста́влений за обо́в'я́зок; 2) (в вину)—приви́нений, поста́влений за [про]ви́ну́ || **- нимость-нимый** (о поступке) — привини́мість-привини́мий || **- няемость - няемый** (о лице)— осу́дність-осу́дний || **- нять**— 1) (в обязанность)—ста́вити, *поставля́ти* за обо́в'я́зок (сов. поста́вити); 2) (в вину)—привиня́ти (сов. привини́ти), ста́вити (поста́вити) за [про]ви́ну́.

Вместе—ра́зом, уку́пі; **в-е** с тем—заразо́м (вони́ працюва́ли ра́зом; ци́м ми поле́гшуємо собі́ робо́ту, і заразо́м ощаджа́ємо держа́вні гро́ші).

Вместительный—містки́й, укла́дистий (містки́й теа́тр; укла́дистий ко́шик) || **- тельность** — мі́сткість, укла́дистість.

Вместо—замі́сть, намі́сть; **в-о** того, чтобы сидеть, кричать...—замі́сть [щоб] сиді́ти, галасува́ти... (замі́сть галасува́ти про небезпе́ку, тре́ба бра́тися дру́жно до робо́ти); **в-о** [э]того— нато́мість (приобіця́ли нам 10 тра́кторів, а присла́ли нато́мість 3).

Вмешательство — утруча́ння (однократное—утру́чення*), міша́ння, уми-

ка́ння; (резче)—устрява́ння (повсякча́сне втруча́ння до на́ших спра́в; втруча́ння А'нглії ще ду́жче ускладни́ло віднóсини) || **- шивать - ся** — 1) умíшувати-ся (сов. умíшати-ся); **в-аться в толпу** – *замíшатися, затсува́тися між юрбу́, в юрбу́*; 2) утруча́ти-ся, мíша́ти-ся, умика́ти-ся, уступа́ти-ся (сов. утрути́ти-ся, умíша́ти-ся, уступи́ти-ся); (**в-ться**—только в отрицат. смысле)—устрява́ти (устря́ти) (прóсимо не втруча́тися до на́шої розмóви; хоч - би ра́з уступи́вся до розмóви).

Вмещать-ся– зміща́ти-ся, уміща́ти-ся (сов. змісти́ти-ся...).

Вмиг—ми́ттю, вмить.

Внаем—у на́йми.

Вначале—споча́тку́, на поча́тку́; (сперва)—спе́ршу, пе́рш[е].

Вне чего—поза чи́м; *вне* [всякой] конкуренции, *вне* [всякого] сравнения—понад [уся́ку-кою] конкуре́нцію-ці́єю, понад [уся́ке-ким] порівня́ння-м; *вне* [всякого] сомнения—1) поза [вся́кими] су́мні́вами (йогó че́сність—поза вся́кими су́мні́вами); 2) (как вводное слово)—безпере́чно* (це́, безпере́чно, найкра́щий наш теáтр); *вне* себя—не тя́млячись (не стя́мившись), в нестя́мі, нестямно, (исступленно)—несамовúто (не тя́млячися з ра́дощів, побíг наш Кóсть їй назу́стріч; геть!—несамовúто гукну́ла Ля́лечка); быть вне себя—в нестя́мі бу́ти, нетя́митися (і дóсі нетя́миться з ту́ги за си́ном); [с]делаться вне себя—не[с]тя́митися* (щó не поба́чить йогó, то аж нетя́миться булó з ра́дощів).

Внебрачный — позаподру́жній*; нешлю́бний || **- очередной**—позачергóвий || **- партийный**—позапартíйний || и т. д.

Внедрение—закорíнювання (сов. закоренíння), ущéплювання (ущéплення) (закорíнювання в широ́ких кóлах лю́дности іде́й новóго пóбуту; на́ше завда́ння—вщéплювання селя́нським ма́сам, в селянські ма́си іде́ї раціона́льного господа́рства) || **-дрять-ся**—закорíнювати-сь (сов. закорени́тися), ущéплювати - сь (ущепи́ти - ся) (нескóро ви́щезнуть ці пере́дсуди, віка́ми закорíнювані в те́мній ма́сі, вщéплювані те́мній ма́сі, в те́мну ма́су = ...внедрявшиеся, внедряемые...).

Внезапно—несподíвано, раптóво, на́гло; (вдруг также)—ра́птом, зненáцька (все́ це ста́лося так несподíвано, що ніхтó не встúгнув зорієнтува́тися; стій!—гукну́в він ра́птом) || **- пный**—несподíваний, раптóвий, на́глий, нага́льний.

Внести—см. **Вносить**.

Внешне—1) (по внешности, по внешнему виду, с внешней стороны)—з-óкола, з-пóверху*, на пóзір, назве́рх* (назве́рх спра́ви на́ші стоя́ть на́че й непога́но); 2) (поверхностно, внешним образом) — з-óкола, з-пóверху*, поверхóво* (не годúться так поверхóво підхóдити до цíї спра́ви) || **- шний** — 1) (окружающий, находящийся вне)—околúшній, довкóлишній*, зóвнішній (я́вища довкóлишнього свíту йогó не цікáвили); (находящийся вне дома)—надвíрній (сюдú в кімна́ту не долíта́ли надвíрні зву́ки); 2) (наружный)—зве́рхній (зве́рхні шарú землí; зве́рхнім ви́глядом ма́впа нага́дує людúну ⇒...по **в-у** виду), околúшній (околúшні за́риси Іта́лії =... **-в-е** очертания); зóвнішній; (о строении и пр. также)—надвíрній (надвíрній ви́гляд ха́ти); **в-я** поверхность, **в-е** очертания—óколо* (óколо землí холóдне, а серéдина—гаря́ча; óколо ра́ни нерíвне, як від розривнóї ку́лі); по **в-у** виду, с **в-й** стороны – см. **Внешне**; с **в-й** стороны (извне, снаружи) — з-óкола*, з-пóверху*, із зве́рхнього* (околúшнього) бóку; (о строении и пр.) — знадвóру; 3) (поверхностный) — поверхóвий, зве́рхній (це́ — я́вище су́то поверхóве) **в-м** образом—см. **Внешне**; 4) (вне государства) — закордóнний, позадержа́вний*, зóвнішній (закордóнний тóрг; позадержа́вна політика || **- шность**—1) зве́рхність-ности, óколо. зóвнішність - ности; по **в-и, в-стью** — см. **Внешне 1**; а) (поверхностность) — поверхóв[н]ість - в[н]ости (цілковúта пове́рховність цíї аргумента́ції очевúдна всíм).

Вниз—уни́з, нани́з; (к земле, к полу, на землю, на пол) — додóлу, дóлі, (вíтер гне́ дере́ва додóлу; стоя́в на горí й дивúвся дóлі; зліз із де́рева додóлу); (на дно, под что-нибь.) — на (під) спíд (кладú книжкú на спíд, а ре́шту зве́рху); **в-з** по течению — дóлі водóю (рíчкою), за водóю (15 верстóв од Кúєва, дóлі Дніпрóм, є прега́рна містúна = **в-з** по течению р. Днепра...; за водóю плúсти ле́гко); **в-з** головой—стóрч [головою], сторч-

ма́; упасть **в-з** головой (выразит.)—сторчака́ да́ти.

Внизу—унизу́, нанизу́; (на земле, на полу) — до́лі, (о чем-ниб. протяженном)—до́лом (до́лі під нога́ми ле́две мрі́ло само́тнє де́рево; круго́м обста́ли го́ри, до́лом розляглó ся село́); (на дне, под чем-ниб., в-исподи, в основании)—на спо́ді, (о чем—ниб. протяженном)—сподо́м (соки́ра ота́м на спо́ді, під дро́вами; зве́рху тро́шки чорно́землі, а сподо́м — сама́ гли́на; сподо́м усю́ ви́шню пообрива́ли, а вгорі ці́ла).

Вникать—(входить во что)—дохо́дити (сов. дійти́), додивля́тися (додиви́тися) [до] чо́го́, удава́тися (уда́тися) в що́ (він дохо́див, додивля́ сь уся́кого господа́рського дрі́б'язку; я́ в цю чо́рну робо́ту не вда́юся—на те́ в ме́не помішни́к); (**в-ть** мыслью, вдумываться) — [гара́зд, до́бре] зва́жувати* (сов. зва́жити) що́, розмисля́тися*, розду́муватись* (розми́слитися, розду́матися) над чи́м (тре́ба зва́жити гара́зд цю спра́ву, а тоді щось рішáти; не розду́мавшись над запита́нням, та́к навмання́ і бо́вкнув).

Внимание — 1) ува́га; обращать **в-е** (свое и чужое)—звертáти (сов. звернýти) ува́гу, (обращать свое **в-е** также)—уважáти, зважáти (сов. ува́жити,..) (він не звертáв на на́с жо́дної ува́ги, нія́к на на́с не вважáв; тре́ба звернýти ува́гу видавни́цтва на це́й фа́кт); обращать на себя, привлекать к себе **в-е** — звертáти, привертáти, притягáти (сов. притяг-[ну́]ти) до се́бе ува́гу; принимать во **в-е**—брáти (сов. узя́ти) на, під ува́гу що́, уважáти, зважáти на що́; отвлекать **в-е**—одвертáти (сов. одверну́ти) ува́гу; представлять **в-ю**—[по]дава́ти (сов. [по]да́ти) до ува́ги; заслуживать **в-я**— бу́ти ва́ртим ува́ги (ця кни́жка не ва́рта найме́ншої ува́ги); 2) (внимательность, внимательное отношение; предупредительность) — ува́жливість - вости*, ува́жність - ности*, ува́га (його́ ува́жливість до потре́б персона́лу спра́вила на всіх до́бре враження); относиться со **в-м**, оказывать **в-е** — *ста́витися (сов. поста́витися) ува́жливо, ува́жно, з ува́жливістю*, [від]дава́ти ([від]да́ти) ува́гу || **- тельный** — ува́жний, ува́жливий. (старательный, тщательный, прилежный, пристальный)—пи́льний (пи́льний, ува́жний обраху́нок ви́крив-би ту́т по́милку; її́ пи́льний по́гляд мене́ бенте́жив; він бу́в до ме́не ду́же ввáжливий).

Вновь: **в-е** всякое дело трудно — попервáх ко́жна спрáва [видає́ться] трудна́; он здесь **в-е** — *він тут люди́на нова́, він тут од-неда́вна*; все ему было **в-е** — все́ йому́ було́ не по знаку́.

Вновь: 1) (опять)—зно́в[у]; 2) за́ново; на́ново*; **в-вь** образованный, учрежденный...—новоутво́рений, новоуря́джений*...

Вносить—1) уно́сити, зано́сити (сов. уне́сти...) (заніс мішо́к до комо́ри); 2) (вводить) — запрова́джувати (сов. запрова́дити), заво́дити (заве́сти́) (запрова́див, завів до прое́кту, у прое́кт де́які зміни); **в-ть** в списки — заво́дити до спи́сків; **в-ть** деньги, налоги—спла́чувати*, випла́чувати (сов. сплати́ти...), уно́сити гро́ші, пода́тки; **в-ть** налог за что также — опла́чувати що́; **в-ть** предложение, проект — подава́ти (сов. пода́ти) вне́се́ння*, пропози́цію, прое́кт.

Внук — уну́к, ону́к || **- чка** — уну́ка, ону́ка; (ласкат.)—уну́чка, ону́чка.

Внутренне — в сере́дині*, в нутрі*; са́м із собо́ю*, са́м до се́бе; (в сущности, сущностью) — в істóті*, істóтою* (в сере́дині, са́м із собо́ю він як-найкра́ще відчува́в безпідста́вність своїх вимо́г; я́ сам до се́бе смія́вся,—проте́, стара́нно робив усе́, що́ вони́ проси́ли; в істóті своїй, істóтою свое́ю цей по́гляд нічи́м не різни́ть із моїм) || **- тренний** — середо́ви́й, [у]ну́трішній || **- тренность**—сере́дина, нутро́; **в-и**—ну́трощі; повредить (надорвать, отбить) **в-и** — *надсади́ти, надверед и́ти нутро́* || **- три** в сере́дині, в нутрі* || **- трипартийный, -тридержавный** и т. д.— середопартійний*, середодержа́вний*... || **- трь**—в сере́дину, до сере́дини, в нутро́*.

Внушать – 1) надиха́ти, (энергичнее: силой, принудительно) — вселя́ти (сов. над[и]хну́ти, всили́ти) (лі́кар надиха́є, вселя́є хво́рому відра́зу до горілки; ця́ пригóда надхну́ла мені ду́мку писáти роман); (проще: убеждать, наущать)—намовля́ти* (с дополн. не употр.), наущáти* (с дополн. не употр.), навчáти* (сов. намо́вити, наусти́ти, навчи́ти) (він раз-у-ра́з намовля́в мене́, що я́ люди́на не про́ста; мати наущáла мене́ почи́тувати бага́тство, навчáла мене́ пошáни до

бага́тства); (прививать, вселять) — прищеплю́вати (сов. прищепи́ти — употр. с дополнением) (батьки́ прищеплюють ді́тям релігійне почуття́); (вызывать)—викли́кати* в ко́му що́, накли́кати* ко́му що́ (ім'я́ а́торове викли́кає до се́бе дові́ру); 2) (выговаривать, убеждать внушительно, с угрозой) — пригрущати, угрущати, (вразумлять)—напоумля́ти (сов. пригрусти́ти, напоу́мити) (скі́льки його́ не угрущав, не слу́хає, та й го́ді; хоч-би ви́ його́ напоу́мили); (вбивать в голову) — утовкма́чувати (сов. утовкма́чити) (ніяк не втовкма́чу їм, щоб не курили) || **-шение**—1) (в-е свыше, наитие, гипнот. **в-е**)—на́дих* (на́дих із віддали = **в-е** на расстоянии). надиха́ння (надхне́ння); (принудительное, насильное) — вселя́ння (все́лення); (убеждение, наущение — намо́ва, намовля́ння (не годи́ться нам іти́ за його́ намо́вами, його́ намовля́нням = ...следовать его **в-м**), науща́ння* (науще́ння); (внедрение, вселение) — прище́плювання* (прище́плення); 2) (выговор, строгое в-е)—нага́нка, угрущання (угрущення); (нагоняй) нагі́нка*; делать **в-е**—*нага́ну, нагі́нку дава́ти*; (вразумление)—напоумля́ння (напоу́мле́ння) || **-шительный** — імпоза́нтний*, зава́жний*, показни́й, виста́вний*.

Внятный — розбі́рний, вира́зний, (хорошо слышный) — дочутни́й* (селянам тре́ба про́стого, вира́зного ви́кладу, а це́ кни́жка зана́дто му́дра; його́ лунки́й, дочутни́й го́лос доліта́в у найда́льші кутки́ авдито́рії).

Во—см. **В.**

Вовек—дові́ку, поки ві́ку, повік.

Вовлекать — затяга́ти, втяга́ти (сов. затяг[ну́]ти...).

Вовсе зо́всім.

Вогнуть—у[ві]гну́ти; **вогнутый**—у[ві]гну́тий; **вогнуто-выпуклый** — у[ві]гну́то-опу́клий.

Вода—вода́; **в-а** тепловатая—літепло; **в-а** кипящая—окріп; **в-а** кипяченая—кипі́ла вода́*; **в-а** проточная, стоячая—вода́ теку́ча, стоя́ча (не́теч-чи); **в-а** грунтовая, подпочвенная — жи́льна, позашку́рна вода́; **в-а** ключевая—джере́льна, крини́чна вода; **в-а** полая—прибутна́ вода́, (половодье) — по́відь-ди; **в-а** целебная — [з]ціля́юща вода́; свежая (чистая) **в-а**—пого́жа вода́; в-а мягкая, жесткая—м'яка́* (милка́), різка́ ода́; ходить за **в-ой**—ходи́ти по́ воду; как в **в-у** канул—як водо́ю вми́ло; прошел огни и **в-ы**—бу́в і на ко́ні і під коне́м.

Водворять ся—впрова́джувати-сь, оса́джувати-сь (сов. упрова́дити-ся, оса́ди́ти-ся) (впрова́дити—ла́д, супокі́й = **в-ть** порядок, спокойствие, тишину; *його́ впрова́дили на мі́сце пробува́ння* = ...**в-и** на место жительства; осади́вшись на нові́й кваті́рі, ста́в потро́ху віджива́ти); **в-лся** порядок, **в-лось** спокойствие—запанува́в ла́д, супокі́й; (поселять-ся) — осели́ти-ся (сов. осади́ти-ся, осели́ти-ся).

Водить води́ти; **в-ть** за нос—дури́ти, моро́чити*; **в-ть** знакомство—зна́тися, води́тися; **в-ть** дружбу, компанию, приятельство кумпанува́ти, приятелюва́ти || **-диться** - 1) води́тися (щоб ти́ не смів із ни́ми води́тися;) 2) (безл.: быть в обычае)—пово́дитися (у на́с тако́го не пово́диться).

Водка—горі́лка.

Во́дник—во́д[я]ник || **-дный**—во́дяний.

Водобоязнь—сказ (захво́рів на ска́з) || **-довместилище**—водо́ймище*, водозбір - збо́ру || **-довоз** — водово́з || **-доворот** — вир || **-доем** — см. **Водовместилище** || **-доемкий** — водо[в]місткий || **-доизмещение**—водо́бсяг || **-докачка**—водока́чка, водотя́г || **-долаз[ный]**—норе́ць[кий], водола́з[ний] || **-долечение** — водолікува́ння || **-долечебница** водоліка́рня || **-долечебный** водоліка́рний || **-домер** — водомір || **-домет**—водогра́й || **-моина** — водоми́й, водори́й, ви́полоч-чи || **-донос** (носящий воду) — водоно́с || **-допад** — водоспа́д || **-допой** — водопій-по́ю, водопійло || **-дополье**—по́відь-ди, повіддя, по́вінь-ни, водопілля || **-допровод**—водогін-го́ну, водопровід || **-допроводный** - водого́новий, водопрово́довий || **-дораздел**—вододіл, межи́річчя || **-дорез**—водоріз || **-дород**—во́день || **-дородный**—во́дневий || **-дорость**—водо́ріст-росту, водо́ріст-рости **-доснабжение**—водопостача́ння || **-досток**—водо[с]то́ка*, водозбіг || **-досточный**—водо[с]то́чний*, водозбі́жний; **в-й** жолоб, труба—ришта́к, ри́нва || **-доупорный**—водовідпо́рний || **-дохранилище**—водозбір-збо́ру || **-дочерпательный**—водочерпа́льний.

Водочный горілча́ний; **в-й** завод—ви́нниця, винокурня, горільня, гура́льня.

Водружать — витве́рджувати*, вивищувати* (сов. ви́твердити, ви́вищити) (ви́твердили свій стя́г на воро́жій форте́ці).

Водянистый — во́дяний, во́дявий || **-дянка**— 1) водя́нка (натёр водя́нку на нозі); 2) водяна́ [хвороба], водя́ниці* || **-дяной** — водяни́й, во́дний (водяни́й млин).

Воевать—воюва́ти[ся] (Ро́сія тоді воювала з Япо́нією; це́ ще було́, як не́мець на́с воюва́в; цілісінький де́нь із жінкою во́юються); **воюющие** стороны — супроти́вні сто́рони, супроти́вники.

Воедино—до ку́пи, до ку́пи,[у]в-одно́* (зібра́в ув-одно́ порізнені си́ли).

Военнообязанный — військо́во - зобов'я́заний* || **-енноплененный**—[військо́во-]полоне́ний; (сущ.) — полоне́ник, бра́нець || **-енно-полевой**—військо́во - польови́й* || **-еннослужащий** — військо́вий, військо́вець* || **-енноучебный** — військо́во - шкільни́й, військо́во-учбови́й*.

Военный — військо́ви́й, (относящийся к войне также)—вое́нний (військови́й міністр; військови́й, вое́нний ча́с); находиться на **в-й** службе — бу́ти, служи́ти у, при ві́йську; **в-е** положение—військови́й ста́н || **-енщина**—армійщина*.

Вожак-жатый — проводи́р-ря́, вожа́й-жая́, а также: 1) (предводитель)—ватажо́к, привідця; 2) (водящий нищего, медведя и пр.)—повод[а́т]а́рд[а́т]аря́.

Вожделение—1) (сильное желание)—жада́ння (всі його жада́ння скеро́вані були́ на одну́ мету́); 2) (алчность, похоть)—пожа́дли́вість-вости, жадо́ба, хти́вість-вости (смотреть с **в-м**—пожа́дли́во, хти́во, з пожа́дли́вістю, із хти́вістю дивитися) || **-ленный** - жада́ний || **-леть**—жада́ти.

Вождь—провідець*, привідця, провідни́к*, проводи́р*-ря́, вождь.

Воз—віз-во́за.

Возблагодарить кого — віддя́ти дя́ку*, подя́кувати кому́.

Возбранять—забороня́ти (сов. заборони́ти); (передавать билет посторонним лицам возбраняется = передава́ти біле́т сторо́ннім осо́бам невільно, заборо́нено; не возбраняется их и домой брать = ві́льно, не заборо́нено їх і додо́му бра́ти).

Возбудимость—збуди́мість-мости, позбу́дливість*-вости || **-димый**—збуди́мий, позбу́дливий* || **-дитель** (возбуждающее средство) — побу́дне*-ого, побу́дник || **-дительный** — побу́дний, зворушни́й, підго́нистий.

Возбуждать—1) (приводить в возбуждение) [ро]звору́шувати, розру́шувати*, підбу́рювати*, розпа́лювати* (сов. [ро]зворушити, розру́шити, підбу́рити, розпали́ти) (ви́снажений організм розру́шував він вино́м); 2) (возмущать, **в-ть** против кого)—підбу́рювати, збу́рювати, (подстрекать, настраивать) - настро́нчувати, настру́нчувати, підбива́ти* про́ти ко́го, чо́го, на ко́го, що́ (сов. підбу́рити, ...настро́нчити, ...підби́ти) (попи́ збу́рювали селя́нство про́ти вла́ди, на вла́ду); 3) (**в-ть**, вызывать в ком что) – викликати, буди́ти, збу́джувати, розбу́хувати (сов. ви́кликати, збуди́ти, розбу́рхати) (це́й інциде́нт ви́кликав у мої́й душі́ да́вні су́мніви; му́зика розбу́рхала в нім замлілу при́страсть); 4) (о половом возбуждении) — буди́ти, збу́джувати жагу́, я́рість*, ятри́ти, яри́ти*, розпа́лювати (сов. збуди́ти.., роз'ятри́ти, роз'яри́ти, розпали́ти); **в-ть** негодование—обу́рювати (обу́рити); **в-ть** в ком охоту, желание — заохо́чувати, підохо́чувати (сов. заохо́тити,..) до чо́го; **в-ть** в ком жизненную энергию—підживля́ти (підживи́ти) кого́, дава́ти (да́ти) підгін кому́*; **в-ть** вопрос—зніма́ти, пору́шувати (сов. зня́ти, пору́шити) пита́ння, спра́ву; **в-ть** судебное дело, процесс—закла́да́ти (заложи́ти) по́зов на ко́го, розпочина́ти (розпоча́ти) судову́ справу́, проце́с про́ти ко́го || **-ждаться**, (приходить в возбуждение)—1) [ро]звору́шуватись, розру́шуватись*, збу́рюватись*, запа́люватись; 2) (о половом возбуждении) — запа́люватись, роз'я́трюватись, роз'ря́тися* || **-ждающий** (как прилагат.) — см. **Возбудительный** || **-ждение** (приподнятое, возбужденное состояние)—[ро]звору́шення, розру́шення*, збу́рення*, за́пал; (половое **в-е**)—роз'я́трення, роз'яріння*, я́рість-рости || **-жденный** (находящийся в возбуждении) – [ро]звору́шений, розру́шений*, збу́рений, розпа́лений...

Возвещать – вивіща́ти*, проголо́шувати, провіща́ти (сов. ви́вістити, проголоси́ти, провісти́ти).

Возводить—1) зво́дити; (строить также)—вибо́дити, (выразит.)—спина́ти, випина́ти* (сов. зве́сти, ви́вести, сп'я́сти, ви́п'ясти) (звів о́чі, ру́ки до не́ба; ви́вели, ви́п'яли височе́нний пала́ц); **в-ть** во что — зво́дити на що́*, підно́сити на рівень чого́ (таку́ мизе́рію зво́дять на яки́йсь архитві́р, підно́сять на рівень архітво́ру = ...возводят в перл создания); **в-ть** в

должность, в сан—підно́сити на поса́ду, на гі́дність*; 3) (математ.) **в-ть** в [квадратную, кубическую, 4, 5...] степень — степенува́ти [квадра́том, ку́бом, четве́ртим, п'я́тим сте́пенем]*.

Возврат-вращение —поворо́т, вороття́; поверта́ння, зверта́ння, приверта́ння, заверта́ння (пове́рнення, зве́рнення...) (нема́ йому́ й не бу́де поворо́ту, вороття́; ті́шився майбу́тнім поворо́том, пове́рненням своїм додо́му; почало́ся поверта́ння, приверта́ння поміщика́м їхніх має́тків) || **- вратный** - зворо́тни́й; на **в-м** пути, возвращаясь поворо́том, по́вертом (поворо́том до Москви́, він завіта́в і до на́с) || **- вращать-ся** - [по]верта́ти-ся, зверта́ти-ся, приверта́ти-ся, заверта́ти-ся (і до́сі з війни́ не [по]верну́всь; [по]верну́в, зверну́в мені гро́ші; мрі́ють приверну́ти, заверну́ти да́вні поря́дки).

Возвышать-ся—1) підно́сити-ся, підніма́ти (підійма́ти)-ся [вго́ру], виви́щувати-сь, підви́щувати-сь до чо́го, [о-]над що́, [по-]над чи́м (неси́ла їм підне́сти́ся над життьови́й шабло́н); **в-ть** голос - підно́сити, підви́щувати го́лос; **в-ть** душу, дух — височи́ти ду́шу, ду́х[а]; 2) (вздымать-ся, выситься)—підно́сити-ся, здійма́ти-ся, зно́сити-ся, височи́ти-ся (по-над усі́м мі́стом, по-над усе́ мі́сто височи́всь його́ пала́ц) || **- шение** (приподнятое место)—висо́кість-кости, підви́щення, (только естественное)—ви́смик, (искусственное = подмостки) — при́міст[ка]*- мосту - [містки] || **- шенность** (высокое место) — височина́, висо́кість - кости, горбо́вина || **- шенный** — 1) висо́кий, вине́слий, підне́сений (висо́кі, вине́слі по́гляди; висо́кий, вине́слий, підне́сений сти́ль); 2) (о местности) — висо́кий; 3) (повышенный)—підви́щений (ці́ни підви́щені).

Возглавлять — 1) ста́вити на чолі́; 2) стоя́ти на чолі́ (нови́й кабіне́т з есде́ками на чолі́ = ... возглавляемый эсдеками).

Возглас – ви́клик, [п]о́клик, по́гук, ви́гук, [п]о́крик.

Возгордиться – см. **Возмечтать.**

Воздавать – віддава́ти, відпла́чувати (сов. відда́ти, відплати́ти) (ко́жному відда́сться, відпла́титься по заслу́зі); **в-ть** почести [від]дава́ти [по]ша́ну* || **- даяние**—запла́та, відпла́та.

Воздвигать—см. **Возводить** 1).

Воздействие впли́в; оказывать **в-е**—вплива́ти (сов. впли́нути)*, чини́ти, справля́ти впли́в* (сов. учини́ти, спра́вити), ді́яти* на ко́го, що́.

Возделывать —обро́блювати, обробля́ти, управля́ти (сов. оброби́ти, упра́вити); **возделываемый** — обро́блюваний, упра́влюваний; **возделанный** - обро́блений, упра́влений.

Воздержание — 1) [пов]зде́ржування, утри́м[ув]ання (пе́рша умо́ва—повзде́ржування від горі́лки); 2) (= воздерж[ан]ность)—повзде́ржність* - ности, [пов]зде́ржливість* - вости, повстри́мливість, (умеренность)—помі́р[ко́ва]ність* (єди́ний спо́сіб зара́дити цьо́му ли́хові — цілкови́та повзде́ржність) || **- живать-ся** — [пов]зде́ржуватись, утри́мувати-сь (сов. [пов]зде́ржати-ся, утри́мати-ся), (быть умеренным)—міркува́тися (му́симо [пов]зде́ржуватись, утри́муватись від за́йвих ви́трат; хоч яка́ бува́є споку́са, а таки́ му́шу [пов]зде́ржуватись ...міркува́тися); **в-ться** от голосования утри́м[ув]атися від голосува́ння || **- ж[ан]ный** - повзде́ржний, [пов]зде́ржливий, повстри́мливий, (умеренный)—помі́р[ко́ва]ний **ж[ан]ность** см. **Воздержание** 2).

Воздух—пові́тря; спертый, тяжелый **в-х** —за́ду́ха, сопу́х[и́]*; свежая струя, доступ **в-а**—про́ду́ха; сильная струя **в-а**, сильное воздушное течение—бру́я*; выйти на свежий **в-х**—ви́йти на ві́льне пові́тря || **- духомер**—повітромі́р || **-духоплавание**—повітроліта́ння, повітроплавба́ || **- духоплаватель** — літу́н, аерона́вт || **- духоплавательный** —[повітро]літа́льний; **в-й** аппарат —літа́к-ка́ || **-душный**—1) пові́тряни́й (пові́тряна́ фло́та; пові́тряні́ течії́); **в-й** шар — повітропла́в; **в-е** замки — надхма́рні пала́ци*, химе́ри; строить **в-е** замки —*коха́тися в химе́рах, химерува́ти, надхма́рні пала́ци будува́ти, виво́дити, спина́ти*; 2) духови́й (духови́й смо́к = **в-й** насос; духови́й пирі́г); 3) [по]вітри́стий*, [по]летю́чий*, легкові́йний*, леге́сенький (*вітри́ста, полетю́ча мрі́я; [по]вітри́ста,... легкові́йна, леге́сенька по́стать).

Возжи – віжки́ (ед. ві́жка) || **- зжаться**—волово́дитися*.

Возжаждать-желать забаг[ну́]ти́, запра́гнути, зажада́ти (се́рце її забаг[ну́]ло́, запра́г[ну]ло коха́ння); чаще безлично: он **в-л** славы — йому́ забаг[ну́]ло́ся*, заману́лося*, (иронич.)—закорті́ло сла́ви*.

Воззвание—відо́зва.

Воззрение по́гляд.

Возить—вози́ти || **-ться**—(ворочаться, барахтаться) — вовту́зитися; (**в ться** с кем, нежничать, ухаживать за кем)—па́нькатися, ця́цькатися, вози́тися, мо́нятися з ки́м, ту́пцяти[ся] коло ко́го; (хлопотать, трудиться)—клопота́тися, по́ратися, шпо́ртатися коло чо́го, з чи́м, (одно́ було́ клопо́четься коло книжо́к); моро́читися, вовту́зитися з чи́м, коло чо́го, *го́лову суши́ти над чи́м, коло чо́го* (як ота́к із цим ді́лом моро́читись, так і здоро́вля не ста́не); (медлить, мешкать)—мару́дитися, копа́тися, мо́мсатися || **-зка** возі́ння; **в-а** сноп́ов с поля и время этой **в-и**—возови́ця, коповіз-во́зу.

Возлагать — поклада́ти, склада́ти (сов. покла́сти, скла́сти, зложи́ти); **в-ть** работу, поручение и пр. также—доруча́ти*, припоруча́ти (сов. доручи́ти, припоручи́ти) (на ньо́го поклада́ли вели́кі надії; на на́с зложи́ли всі ви́трати=...издержки; ухва́лено припоручи́ти цю́ робо́ту Центра́льному Комітéтові; мені́ припору́чено переве́сти цього́ нака́за в життя́).

Возле чего—[по]біля, коло, край чо́го; проезжать, проходить и т. д. (вообще двигаться) **в-е** кого, чего чаще—проїзди́ти... повз, проз ко́го, що (ішо́вши повз на́шу ха́ту, він уклони́вся).

Возлюбленный (любовник) — коха́нець, лю́бий (ж. коха́нка, лю́б[к]а).

Возмездие — запла́та, (за преступление)—ка́ра; получить **в-е**—прийня́ти, *зазна́ти запла́ти*, ка́ри; нести **в-е**—кара́тися, *прийма́ти ка́ру, зазнава́ти ка́ри*.

Возмечтать—1) (**в ть** о себе)—*ви́соко зане́сти́ся*, загорді́ти, розгорді́ти*, спишні́ти*; 2) (**в-ть** о чем)— *узя́ти, вки́нути собі́ ду́мку (про що́)* (ду́же вже він ви́соко заніс́ся; узя́в собі́ хло́пець ду́мку, що мо́же са́м усього́ докона́ти).

Возмещать — наверта́ти, надолужа́ти, покрива́ти; **в-ть** кому что—відшкодо́в вати, [по]верта́ти. покрива́ти (сидів цілу ні́ч, щоб наверну́ти, надолу́жити, покри́ти змарно́ваний ча́с; хто мені́ пове́рне, відшкоду́є, покри́є вида́тки).

Возможно — можли́во, можли́ва рі́ч; чем **в-о** — чим [з]мо́га спромо́га*; [на]сколько **в-о**—*скі́льки, що-спромо́га, [з]мо́га*; [насколько] **в-о** шире, глубже и пр.—як найши́рше, як-найгли́бше... || **-жность**—можли́вість-вости, змо́га, спромо́га, спромо́жність-ности; физическая **в-ть**—снага́ (на́ші можли́вості ду́же обме́жені; діжда́ли наре́шті спромо́жности працюва́ти; нема́є жо́дної змо́ги, снаги́ так роби́ти); по [мере] **в-и** — по змо́зі (спромо́зі, можли́вості), яко-мо́га, що-[з]мо́га*; нет **в-и**—не змо́га, не спромо́га, не си́ла, ні́як; получить **в-ть**—спромогти́ся (аж о́сь коли спромі́гся до ва́с наві́датись) || **-жный** — можли́вий; делать **в-м**—уможли́влювати (сов. уможли́вити).

Возмужалый—змужні́лий; (сформировавшийся, сложившийся) — ви́люднілий, облюдні́лий, уматері́лий, станівни́й || **-жать** — змужні́ти; ви́людніти, облюдні́ти, уматері́ти.

Возмутитель — баламу́т, (бунтовщик также)—ворохо́бник || **-тительный**—оги́дний, гидки́й*, гане́бний* || **-тительно**--оги́дно, гидко*, гане́бно*, это **в-о**—*це ганьба́, гидо́та, неподо́бність, неподо́бна рі́ч* || **-щать**—1) баламу́тити, збу́рювати, ворохо́бити (сов. збаламу́тити, збу́рити, зворохо́бити), (побуждать к бунту, подстрекать также)--бунтува́ти, підбу́рювати, підбива́ти*, настре́нчувати (збунтува́ти, підбу́рити, підби́ти, настре́нчити); 2) (возбуждать негодование)—обу́рювати (це́ обу́рило всі́х до-кра́ю) || **-щение** (негодование)— обу́рення.

Вознаграждать — [ви]нагоро́джувати кого́ за що́, кому́ що́, відпла́чувати кому́ [за] що́; (**в-ть** кого за потерю, убытки также)—відшкодо́вувати кому́ що́ (сов. [ви́]нагороди́ти, відплати́ти, відшкодува́ти) || **-ждение** [за]плата, [ви́]нагоро́да, (**в-** за потерю, убыток также)—відшкодува́ння.

Вознамериться--намі́ритися, замі́ритися, узя́ти, п взя́ти [собі́] на́мір, [на] ду́мку, нава́жити*[ся] покла́сти.

Возненавидеть — нена́висть узя́ти, повзя́ти* на ко́го, знена́видіти кого́.

Возникать — по[в]става́ти, виника́ти, виро́юватись, настава́ти (сов. по[в]ста́ти, ви́никнути, ви́роїтись, наста́ти); **возникший** — по[в]ста́лий, ви́никлий, наста́лий || **—кновение - кание** — по[в]ста́ння́ (по[в]става́ння), ви́ник*[нення] (виника́ння), наста́ння́.

Возница — візни́к, візни́чий, ху́рман, пого́нич.

Возня—1) (барахтанье, шумная беготня и пр.)—шамотня́, (сильнее)—ша́рварок, гарми́дер (диви́, ка́посні ді́ти, яку́ шамотню́ зняли́); 2) (суета, хлопоты, беспокойство) - кло́піт[ня́], клопота́, тягани́на, крутани́на, (по

хозяйству)—пораня́на; моро́ка, приму́сія, раху́ба (уїлась менї ця безвйводна клопітня́; ну й моро́ки з ни́м – не обере́шся).

Возобладать — взя́ти го́ру, перева́гу (над чи́м), перемогти́* що́, запанува́ти над чи́м.

Возобновление—віднбвлення, віднбва́, понбвлення, понбва* || **- влять-ся**—віднбвлювати - сь, понбвлювати - сь (сов. відновити-ся...); (снова начинать-ся также)--зно́ву, на́ново*[роз]почина́ти-ся (розпоча́тися), зніма́ти-ся (зня́ти-ся) (відновили буди́нок; розмо́ва зняла́ся зно́ву).

Возражать—1) відповіда́ти, відка́зувати, відмовля́ти (сов. відповісти, відказа́ти, відмо́вити) (а́втор зо́всім слу́шно відповіда́є на за́киди рецензе́нтів; на це́ мо́жна-б відказа́ти, що спра́ва, мовля́в, до на́шої компете́нції не нале́жить); 2) (противоречить)—пере́чити, супере́чити, запере́чувати чому́, спереча́тися, закида́ти про́ти чо́го (сов. запере́чити, спере́читися, заки́нути) (ніхто́ цій пропози́ції не пере́чив; даре́мна річ—пере́чити, запере́чувати тако́му тве́рдженню, спереча́тися про́ти тако́го тве́рдження) || **- жение**—1) відповідь-дн. відка́з, відмо́ва (відповідь а́второва на ці обвинува́чення хибу́є на надмі́рну похапли́вість); 2) (противоречие)--[за]пере́чення, за́кид, (боячи́сь запере́чень, він по́хапцем докінчи́в збо́ри; доповідачеві зро́блено чима́ло за́кидів).

Возраст—вік, літа́, ро́ки*; с детского, раннего **в-а** зма́л[еч]ку, (выразит.)—з пу́п'янку; выходить из детского **в-а**—з дите́й вихо́дити; зрелый **в-т**—дійшлий вік, му́жні літа́; пожилой **в-т**—літній вік; преклонный **в-т**—похи́лий вік; какого он **в-а**—*яки́й він віком, літа́ми, завста́ршки* || **- стный**—літови́й, зростови́й (**в-е** различия, признаки—*відмі́ни, озна́ки ві́ку*, літові, зростові одмі́ни, озна́ки).

Возрастать—зроста́ти (сов. зрости́).

Возрождать-ся—відро́джувати-сь (сов. відроди́ти-ся) || **- ждение** — відро́дження.

Возчик—ху́рщик, підвідник, (преимущ. возящий хлеб с поля)—возі́льник, возі́й-зі́й.

Возыметь — (желание) — см. **Возжаждать**; (мысль, намерение) — см. **Вознамериться**.

Вой – виття́, завива́ння, (жалобный)—скигління, квиління, (вопли, причитание)—голосі́ння.

Войлок — по́всть-сти, повсти́на || **-лочный**—повстяни́й.

Война — війна́; гражданская, междоусобная война—громадя́нська війна́, усо́биця, домова́, усо́бна* війна́; наступательная, оборонительная **в-а**—нападна́* (напа́дча), оборо́нча (відпо́рна) війна́ || **- йско**—ві́йсько (заменяет и русское **войска**) || **- йсковой** — ві́йськови́й.

Войти – см. **Входить.**

Воин-итель—во́як, войовни́к, во́їн (мн. во́ї) || **- инский** — ві́йськово́ви́й || **- инственный, -инствующий**—войовни́чий, войови́тий.

Вокзал[ьный]—вокза́л[ьний].

Вокруг–навко́ло, навкру́г[и́], окру́г[и́], довко́ла.

Вол—віл-вола́.

Волдырь пухи́р-ря́.

Волевой—вольови́й || **- леиз'явление**—ві́яв во́лі || **- леспособность**—волезда́тність.

Волк—вовк || **- лкодав**—вовкода́в.

Волна—хви́ля || **- нение**—[с]хвилюва́ння; (о море и пр.)—хви́ля (на мо́рі зняла́ся хви́ля): (о жив. существе также) — невпо́кій-ко́ю, трево́га; он был в большом **в-ии**—він бу́в ду́же схвильо́ваний; (брожение, смута также)—ро́зрух, за́колот, завору́шення || **- новать** — хвилюва́ти; **в-ть** кого (о жив. существе также) — непоко́їти, трево́жити* || **- новаться**—хвилюва́ти[ся], (о жив. существе также)—непоко́їтися, трево́житися* (мо́ре, юрба́ хвилю́е[ться]; не хвилю́йтеся, не трево́жтеся, ми все́ зро́бимо) || **- нистый**—хвиля́стий.

Волокита—1) (ловелас)—джигу́н, зальо́тник, дівчу́р; 2) (проволочка)—тяганина́, зволіка́ння.

Волокнистый — волокнува́тий, волокни́стий || **- локно**—волокно́; (одно)—волокни́на.

Волос—во́лос; **волосы**—(собир.) воло́сся; до седых **в-с** – до си́вого во́лосу, конский **в-с** — волосі́нь, волосня́ || **- сатый** — волоха́тий || **- сной-сяной** — волосни́й, волосяни́й.

Волостной--волосни́й; **в-е** правление—волосна́ упра́ва, во́лость || **- лость**—во́лость.

Волчанка—во́вчий лиша́й, вовча́к.

Волченок — вовченя́-ня́ти, вовчу́к || **-лчий**—во́вчий; **в-я** яма—вовківня́ || **-лчок** — 1) (игрушка) — дзи́га; 2) (в тюремной камере)—про́зір[ка].

Волшебник—чарівни́к || **- лшебный** — чарівни́й, чародійний; **в-е** зелье—

чар-зі́лля; по мановению **в-о** жезла — на по́мах чарівно́ї па́лички* || **- лшебство** — ча́ри, чародійство.

Вольничанье — свавільство || **- льничать** — сваволи́ти || **- нодумец** — вільнодýм[ець] || **- нодумный** — вільнодýмний || **нонаемный** — [вільно]наймови́й*, [вільно]на́йманий; [вільно]на́йнятий; на́ймит || **нослушатель** — вільний слуха́ч || **ность** — вільність, во́льність || **ный** вільний; **в-я** (грамота) — визволе́нний ли́ст.

Воля — 1) во́ля; (воля к чему) — хіть-хо́ти; по своей **в е** — самохі́ть, своє́ю во́лею, охо́тою; по доброй **в-е** — доброхі́ть*, з до́броїво́лі*; не по своей **в-е** — несамохі́ть, не своє́ю во́лею; против **в-и** — мимохі́ть*, нево́лею; **в-й**-неволей — хоч-не хо́ч; действовать наперекор чьей-ниб. **в-е** — іти́ про́ти чиє́ї во́лі; сила **в-и** — си́ла во́лі, 2) во́ля, свобо́да; лишить **в-и** (свобо́ды) — понево́лити; давать **в-ю** (мирволить) — дава́ти во́лю, по́пуск, попуска́ти кому́.

Вон — 1) ге́ть! (ко многим) — ге́тьте! из рук **вон** плохой — таки́й що хоч ки́нь; 2) он; **вон там** — ота́м, он-та́м, ген там; **вон** куда о́нкуди; **вон** туда — отуди́; **вон** где — о́нде; **вон** тот — ото́й он то́й; **вон** как — о́н як.

Вонзать — вгоро́джувати, зато́плювати, впина́ти* (сов. вгородити, затопи́ти, уп'я́сти).

Вонь — смо́рід || **- нючий** — смердю́чий, вонію́чий || **нять** смерді́ти, воня́ти.

Воображать — уявля́ти (сов. уяви́ти); ду́мати, гада́ти (ви́гадав собі́, що ніби кра́щого й нема́є) || **- жение** — уя́ва.

Вообще — взагалі́ загало́м.

Воодушевление (энтузиазм) — за́пал, завзя́ття* || **-шевлять** — *надава́ти. надиха́ти за́палу, завзя́ття*, (сов. нада́ти, надхну́ти) || **- шевляться** — запаля́тися*, набира́тися за́палу, завзя́ття* || **- шевленный** — по́вний за́палу*, палки́й*. надхне́нний*.

Вооружать — 1) озбро́ювати (сов. озбро́їти) 2) (восстанавливать против кого) — підбу́рювати, збу́рювати || **-женный** — збро́йний, озбро́єний, ору́жний || **- жение** (оружие) — збро́я; в полном **в-и** — при всі́й (по́вній) збро́ї.

Воочию — на́віч, наочно, в-очеви́дь.

Вопить — галасува́ти, репетува́ти, лементува́ти || **- пиять** — волáти || **- пиющий** (разительный) — кричу́щий, разючий* (кричу́ща суперечність = **в-ее** противоречие).

Воплощать — у́тілювати (сов. утілити) || **- щение** — втілення (втілення ідеї справедли́вости).

Вопль — зо́йк ле́мент.

Вопреки — всу́переч, наперекір, про́ти.

Вопрос [за]пита́ння, за́пит; (в более широком значении комплекса **в-ов**, проблемы) — спра́ва, пита́ння (національна, освітня спра́ва; спра́ва профе́сійної освіти); проклятый **в-с** — закля́те пита́ння*; поднимать, возбуждать **в-с** — зніма́ти, пору́шувати (сов. зня́ти, пору́шити) пита́ння; задавать **в-с** — ста́вити пита́ння || **- сительный** — запи́тливий; **в й** знак — знак пита́ння, за́питу || **- сный** за́питний, [за]пита́льний || **- шать** — запи́тувати.

Вор — зло́дій, кра́дій; карманный вор — кешенько́вий зло́дій, кише́нник; сделаться, заделаться **в-м** — у зло́дії пі́ти, пошитися*.

Ворковать — воркота́ти, туркота́ти, буркота́ти.

Воробей — горобе́ць || **- бышек** — горобчик || **бьиный** — горобиний, горобʼя́чий; **в-ая** ночь горобина ніч.

Вороватый злодійкува́тий, хапови́тий **- ровать** — кра́сти; (заниматься **в-ством**) злодію́вати **- ровски** — крадькома́, по-злодійському || **- ровской** злодійський || **- ровство** — злодійство, крадіж.

Ворон — во́рон, кру́к || **- рона** — ворóна, га́ва; ловить **в-н** — га́ви лови́ти.

Воронка лійка; (в водовороте) — вікни́на.

Вороной — вороний.

Воронье — вороння́; (переносно чаще) — круки́* (чо́рні круки́ реа́кції).

Ворот 1) (в одежде) — ко́мір; стоячий, отложной **в-т** — сторчови́й, стоя́чий, вило́жистий ко́мір; 2) (механ.) — коли́ворот.

Ворота — воро́та.

Воротила — ору́дар-ря́, верхово́да.

Воротник — см. **Ворот** 1) || **- ничок** — комірéць, комірчик.

Ворох во́рох, ку́па.

Ворочать, — воро́чати, верну́ти, повертáти; (в-ть деньгами, людьми) ору́дувати; (в-ть глазами) — пово́дити.

Ворса во́рса || **систый** — ворсяни́й, ворси́стий; (очень **в-ый**) — кошла́тий.

Ворчать — бурча́ти; (о собаке и злом человеке) — гарча́ти || **- чливый** — бурчли́вий, буркотли́вий || **-чун** — буркýн || **- чунья** буркоту́ха.

Восемнадцатый — вісімна́дцятий || **- надцать** — вісімна́дцять, вісімна́дцятеро.

Восемь—вісім, вóсьмеро || **- семдесят**—вісімдеся́т[ь] || **- семьсот**—вісімсóт || **- семью** восемь—вісім разів вісім.
Воск—віск-вóску || **- ковой**—восковúй.
Восклицание—óклик, пóклик, вúклик || **-цательный**—óклúчний, вúклúчний*; **в-ый знак**—знáк [п]óклику, вúклику, оклúчник || **- цать**—покликáти (сов. покликнути), викликувати (сов. вúкликнути).
Воскресать—воскресáти || **-сение**—1) (из мертвых)—воскресíння; 2) (день недели)—неділя || **- сный**—недільний || **- скресший**—воскрéслий || **- скрешать**—воскрешáти, відживля́ти (ця подія відживúла в ньóму дáвні спóгади).
Воспаление—запáлення; **в-ие** в ранах—зая́трення, роз'я́трення || **- ленный**—запáлений, запалéлий* || **- лительный**—запальнúй || **- ляться** запаля́тися, палéніти* (сов. запалúтися, запалéніти).
Воспевать—оспíвувати; **воспетый**—оспíваний.
Воспитание—вúховáння, вихóвування; получить **в-е**—здобýти вúховáння || **- танник-ница** вúховáнець - нка || **- танный**—вúхований || **- татель**—виховнúк, вихováтель || **- тательный**—вихóвнúй, вихováльний || **- тывать**—вихóвувати (сов. вúховати).
Воспламенять—запáлювати (сов. запалúти) || **- пламеняться**—займáтися, запáлюватись, полум'яніти* (сов. зайня́тися, запалúтися, сполум яніти) || **- пламененный**—запáлений, сполум'яні́лий* || **-пламеняемый** (легко)—палкúй, скорозапáльний.
Восполнять—випóвнювати, (сов. вúповнити).
Воспользоваться—скористáти[ся] з чóго, скористувáтися з чóго, чúм.
Воспоминание—спóгад, згáдка, спóмин; в **в-ие** о том—на спóгад про тé...
Воспрепятствовать—стáти на перешкóді.
Воспрещать—забороня́ти (сов. заборонúти).
Восприимчивый—сприйня́тливий, похíпнúй, понятлúвий (на щó, до чóго) || **- нимать**—сприймáти (сов. сприйня́ти) || **-ятие**—сприйня́ття, сприймáння.
Воспроизводить—вiдтвóрювати (сов. вiдтворúти).
Воспротивиться—стáти óпір (опóром). опéртися, спротúвитися чомý, проти чóго.
Воспылать—запалúтися, розпалúтися (**в-ть** жаждой чего = запалúтися до чóго, *хíттю чогó*).

Воссоединение—[ново]з'єднáння, відпоєднáння* || **- соединять**—нáново з'єднувати, відпоéднувати*.
Воссоздавать—вiдтвóрювати, вiдбудóвувати (сов. вiдтворúти, вiдбудувáти).
Восставать—повставáти || **- ставший**—повстáлий || **- стание**—повстáння; поднять **в-ие**—зня́ти повстáння.
Восстанавливать—1) вiднóвлювати, вiдбудóвувати (сов. вiдновúти, вiдбудувáти); 2) (против кого)—збýрювати || **- новитель**—вiднóвник || **- новление** (обновление)—вiднóва, вiднóвлення, вiдбудóва, вiдбудувáння.
Восток схíд - схóду.
Восторг—зáхват, унéсення*, екстáз[а]; какой **в-г!**—якá рóзкiш! приводить **в в-г**—порúвати, захóплювати; не помнить себя от **в-а**—не тя́митись із зáхвату*; замирать от **в-а**—умлíвати [в зáхваті, в унéсенні] || **-ргать**—порúвати, захóплювати || **- ргаться**—умлíвати над чим, захóплюватись чим, бýти в зáхваті вiд чóго* || **- рженно**—із зáхватом, з унéсенням*; екзальтóвано* || **-рженный**—пóвний зáхвату, унéсення*, унéслий*; екзальтóваний || **- сторженность**—унéсліcть*; екзальтáція
Восторжествовать над чем—подолáти щó, взя́ти гóру над чúм.
Восточный—схíдній.
До **Востребования**—до зáпиту*.
Восхвалять—вислáвля́ти, вихваля́ти.
Восхитительный—чарівнúй, чудóвий || **- щать**—чарувáти || **- щаться**—захóплюватись чим умлíвати над чим* || **- щение**—зачарувáння, захóплення.
Восход—схíд [сóнця]; перед **в-м** солнца—перéд свíтом, удóсвіта, до схíд сóнц .
Восходить—схóдити, зíхóдити.
Восходящий (как прилагат.)—висхíдний, верхобíжний; (от земной поверхности)—вiдзéмний. Страна **В-го** Солнца—Країна Сóнячного Схóду || **- ждение**—схíд, вúсхід, пíдня́ття.
Восьмерик—вісьмерúк || **- сьмерка**—вісімка || **- сьмидесятый**—вісімдесúтий || **- сьмой**—вóсьмий; **в-ая** часть—вóсьма частúна, вісьмúна.
Вот—ось, от; как **вот**—аж óсь; **вот** то-то и есть—отóж-то й вонó; **вот-вот** (сейчас)—ось-óсь, затóго; **вот** именно—атóж; **вот** где—óсьде; **вот-сюда**—осюдú; **вот-туда**—отудú; **вот** этот—оцéй; **вот** это—оцé; **вот** тот—отóй; **вот** тебе и на! **вот** так история! — óт тобí й мáєш! оттакóї!* от так штýка!.. **вот** и все—та й

го́ді, та й уже́ (не хо́чу ро́бити та й уже́).

Воцаряться — 1) (о царях) — става́ти на ца́рство; 2) запано́вувати (в кімна́ті запанува́ла ти́ша).

Вошь - во́ша; (собир.)—ну́жа́, вошва́; искать - **в-й** — ська́ти[ся], (в одежде также) — пру́ди́ти во́ші; травяная **вошь**—попелю́ха, росли́нна во́ша.

Вощёный — [на]воско́ваний || **- щить**—воскува́ти.

Впадать—1) запада́ти (о́чі, що́ки позапада́ли); 2) (о реках)—впада́ти, влива́тися, вплива́ти; (быть притоком)—доплива́ти; 3) схо́дити, зіхо́дити на що́, запада́ти, (активнее) - вдава́тися, укида́тися, заганя́тися* в що; **в-сть** в бедность—зубо́жіти, на бі́ду зійти́; **в-сть** в тоску, меланхолию—в ту́гу, меланхо́лію вда́тися, затужи́ти*; **в-сть** в уныние—*в за́нудь зневі́ру запа́сти. вда́тися*; **в сть** в безверие—у безві́р'я вки́нутися; **в-ть** в детство — здити́нюватись, дити́ніти (сов. здити́нитися. здити́ніти); **в-сть** в многословие, искусственность—вда́тись, уки́нутись, загна́тись* у многомо́вність, шту́чність; **в-сть** в бессознательное состояние — знепритомніти, запа́сти у непритомність*.

Впадение (о реках)—впад (при впа́ді Во́рскли до Дніпра́) || **- дина**—запа́дина, [за́]падь, улог[овин]а.

Впалый—запа́лий, запа́дистий.

Впервые — упе́рше; не **впервые** (не впервой)—не первина́.

Вперегонку—навипередки.

Вперед—1) (нареч. места)—вперед, наперед; 2) (нареч. времени)—наперед; (впредь) — на́да́лі || **- реди** — попе́ред[у]; попереду (усіх, юрби́...).

Вперемежку - шку — упереміж[ку]*, упереміш[ку], упо́міш, [в]су́міш.

Впечатление—враження; производить **в-ие**—справля́ти, роби́ти враження; по первому **в-ю**—на пе́рше враження || **- лительный** — вразли́вий, вражли́вий.

Впиваться–впина́тися (сов. уп'я́стися), впива́тися (впи́тися).

Впитывать—вбира́ти, втяга́ти, впива́ти (сов. увібра́ти, втягну́ти впи́ти); хорошо впитывающий — вбиру́щий, берки́й || **- тываться** — всяка́ти (сов. вся́кнути), вби́ратися.

Вплавь - упла́в, упли́н.

Вплетать—вплі́та́ти (сов. вплести́).

Вплотную—при́кро*, щільно.

Вплоть—[аж] до...

Вповалку—по́котом.

Вполголоса—півго́лосом.

Вползать—заповза́ти (сов. заповзти́).

Вполне—цілко́м, цілкови́то, зо́всім.

Впопыхах—см. **Второпях.**

Впору — вра́з (ці чо́боти са́ме вра́з); (о времени также)—вча́с[но].

Впоследствии—зго́дом.

Впотьмах—по́ночі, [на]по́темки.

Вправе (быть) — ма́ти пра́во (він ма́є пра́во це роби́ти).

Вправо — [у]праворуч, у пра́ву ру́ч, упра́во.

Впредь—на́да́лі, наперед; **впредь до** (чего)—аж до (чо́го).

Вприпрыжку—ви́стрибом.

Впроголодь—на́дголодь.

Впродолжение чего — про́тягом, на про́тязі чого́, через що́ (через усю́ зи́му слабува́в).

Впрок—1) добро́м*, на добро́, в ру́ку (це́ йому́ добро́м не пі́де); 2) на запа́с, на схо́в (соли́ти м'я́со на запа́с).

Впросак попасть—уско́чити [в кло́пі́т, у ха́лепу], уклепа́тися.

Впрочем — проте́; (только в начале фразы)—а в тім, а проте́.

Впрыскивать запри́скувати* (сов. запри́снути), впри́скувати*.

Впускать—[в]пуска́ти.

Впутывать—уплу́тувати, заплу́тувати || **- ться** — уплу́туватись; (вмешиваться также)—устрява́ти.

Впятером—уп'ятьо́х.

Враг—во́рог, напа́сник; злейший **в-г**—найзапе́кліший, запе́клий, закля́тий во́рог || **- жда** — ворожне́ча; питать **в-у** к кому — ворогува́ти на ко́го || **- ждебно**—воро́же || **- ждебный** — воро́жий || **- ждовать** — ворогува́ти || **- жеский**—воро́жий.

Вразбивку—ро́збивкою, на-ро́здріб.

Вразброд—вро́зтіч.

Вразброс—у ро́зкид.

Враздробь—на-ро́здріб, на́різно.

Вразумительный (понятный) — я́сний, вира́зний*, врозумли́вий || **- зумлять**--врозумля́ти* (сов. врозу́ми́ти), нарозумля́ти, напоумля́ти (напоу́ми́ти).

Враки—бре́хні || **- аль** – бреху́н.

Врасплох застать – [зненацька, несподівано] заско́чити (засту́кати), накри́ти мо́крим рядно́м*.

Врассыпную вро́зтіч, уро́зсип.

Врастать - врости́ти (сов. врости́).

Врать бреха́ти, тумана́ пуска́ти; помогать **в-ть** підбрі́хувати.

Врач—лі́кар-ря || **- чебный** — лікарський || **- чевание**—го́єння, лікува́ння || **- чевать**—го́їти, лікува́ти.

Вращательный—оборотóвий, кружни́й* обкружни́й, коловорóтний || **- щать** —оберта́ти, дава́ти кружни́й ру́х* ||. **-ться** — оберта́тися, кружи́ти, кружля́ти (земля́ кружи́ть довкóла сóнця); (бывать где—о людях)—оберта́тися, [пере]бува́ти в чóму, поміж ки́м* || **- щение**—оберта́ння, кружі́ння.

Вред—шкóда; причинять, приносить **в-д**—шкóдити (сов зашкóдити, пошкóдити), чини́ти (вчини́ти) шкóду; [пойти] во **в-д**—[піти́] на шкóду || **- дитель**—шкідни́к || **- дить**—см. приносить **в-д** || **- дный**—шкідни́й, шкідли́вий, вадки́й || **- дно**—шкідно, шкідли́во, ва́дко.

Врезывать-ся—1) врізáти-ся. вганя́тися (сов. увігна́ти-ся); 2) (влюбиться)—залюби́тися*. втíпатися утеле́патися*.

Временный—тимчасóвий, дочáсний, часови́й || **- менщик** — фавори́т, [царськи́й] уподóбанець.

Время — час (мн. -си́); [в] короткое **в-я** - [за] корóткий*, мали́й чáс; продолжительное **в-я**—дóвгий*. вели́кий час; во **в-я** (войны, революции...)—підчáс (війни́...), за (війни́), під (війну́...); во **в-на** (царизма...) за часíв (цари́зму); **вó-в-я** — вчáс[но]; со **в-ни** чего—від чáсу, часíв чогó; с какого **в-ни**?—відкóли́? с этого **в-ни** (о настоящем) — відтепéр; с [э]того **в-ни** (о прошлом) — відтóді; с давнего **в-ни** — віддáвна; с незапамятных **в-н** — споконвíку; с того **в-ни**, как...—відкóли́, відтóді, як* з того чáсу, як... (відкóли́ почалáсь війнá, я голодувáв); в [одно и] то же **в-я** заразóм*, рівночáсно; тем **в-м** - тимчáсом; в то **в-я**, как...—тимчáсом, як; всему свое **в-я**—на всé свій чáс; во всякое **в-я** — повся́кчáс; в прежнее **в-я**—давні́ш*, рані́ш*; в последнее **в-я**—остáннім чáсом, остáнніми часáми; в другое, иное **в-я**—и́ншим чáсом; до позднего **в-и**—допíзна; раньше **в-и**—передчáсно*; на [некоторое] **в-я**—на [яки́йсь] чáс; спустя, через некоторое **в-я**—за яки́йсь чáс*, перегóдом, перегодя́; в непродолжительном **в-и**—незабáром, невдóвзі*; в течение... **в-и**—прóтягом... чáсу; **в-я** от **в-и**, от **в-и** до **в-и**, по **в-нам**—чáс од чáсу, чáсом*, коли́-не-коли́ часáми; в обеденное **в-я** в обíди; **в-я** года—порá рóку; в свободное **в-я** - на дозвíллі; удобное, благоприятное **в-я**—слу́шни́й, нáгідний чáс; в настоящее, данное **в-я**—ни́ні, сéйчáс, тепéр; до настоящего **в-и**—дони́ні. дотепéр; на будущее **в-я**—нáдáлі, на дáльший чáс; относящийся к [э]тому новому **в-и**—сьогочáсний, тогочáсний, новочáсний; требующий много **в-и** (о работе и пр.)—забарни́й, загáйний.

Вроде—як [от]*, на взíр* (вели́кі фабрикáнти, як [óт] Морóзов, на взíр Морóзова); нечто **в-е**—щось нíби щóсь на взíр* (пи́шна ткани́на, щóсь нíби оксами́т, щóсь на взíр оксами́ту).

Врожденный—прирóдний. прирóджений. прирождéнний, роди́мий.

Врозницу—у-рóздріб, на-рóздріб, нáрізно.

Врозь нáрізно, рíзно.

Вручать—доручáти. вручáти (сов. доручи́ти...); (поручать также) — при[по]ручáти.

Врываться—вдирáтися, (быстро вбегать)—спрожóгу вскáкувати. влітáти (сов. удéртися, ускóчити, влетíти).

Вряд ли—навря́д [чи], лéдве чи (зáйдете сьогóдні? — Навря́д; навря́д, лéдве чи спромóжуться вони́ на такí грóші).

Всадник—верхівéць, вéршник, верхови́к.

Всасывать-всосать—всисáти. всмóктувати, вбирáти (сов. увіссáти. усмоктáти, увібрáти); **всасывающий** (как прилагат.) — вбиру́щий, всису́щий.

Всé—см. **Весь** 2).

Всеведение — всевíдання || **- ведущий**, **- знайка**—всевíда. всезнáвець, (только иронич.) - всезнáй[ко].

Всевозможный — найрізновзíрніший*, уся́ковий*, який-хóч*, гéть [чи́сто] уся́кий.

Всегда—зáвсі[г]ди́, зáвжди. раз-у-рáз, повсякчáс, усé (він раз-у-рáз дóма; отáк він і всé мовчи́ть) || **- гдашний** — зáвсідний повсякчáсний, завждéнний. невивóдний.

Вседневный — повсякдéнний, щодéнний.

Вселенная—всéсвіт.

Вселять-ся — вселя́ти-ся, оселя́ти-ся (сов. всели́ти-ся...).

Всемерный — всеможли́вий*, як-найбíльший (найакти́вніший, найду́жчий...)* || **- мерно**—що-[тíльки] [з]мóга*, уся́ким спóсобом, всімá спóсобами (ми пови́нні що - мóга сприя́ти цьому́ ру́хові).

Всемирный світови́й. [по]всесвíтній (повсесвíтня пролетáрська революція).

Всемогущий — всемóжний, всемогу́тній.

Всенародный—всенаро́дній, загальнонаро́дній; (публичный) — привселю́дний.
Всеоб'емлющий—всеося́жний.
Всеобщий — зага́льний; (мировой) — світови́й, всесві́тній (підру́чник світово́ї істо́рії).
Всеоружие—всеору́жжя (у всеору́жжі знання́).
Всепрощение—всепроще́ння.
Всерьез—не жа́ртом*, не на жа́рт*, серйо́зно (не жа́ртом узя́вся до ді́ла).
Всесильный—всеси́льний, всевла́дний.
Всесторонний—всебі́чний.
Во **Всеуслышание** (говорить) — [при]вселю́дно (каза́ти).
Всецелый—цілкови́тий.
Вскакивать—(на что, с чего) — зіска́кувати (сов. зіско́чити), ска́кувати (ско́чити) (ска́кував на коня́ і летів), схо́плюватись (схопи́всь із мі́сця); (во что)—уска́кувати (уско́чити); (о прыщах, нарывах)—наряжа́тися (наряди́тися).
Вскапывать—ско́пувати (сов. скопа́ти).
Вскарабкиваться – видира́тися, видря́пуватись (сов. ви́дратися, ви́дряпатись)
Вскармливать—вигодо́вувати (сов. ви́годувати).
Вскачь—ско́ком, уско́ки.
Вскипятить—ски́п'ятити, заки́п'ятити.
Вскользь—побі́жно, мимохі́дь.
Вскоре—ско́ро, незаба́ром. невдо́взі.
Вскрикивать—скри́кувати; (о вопле)—зо́йкати (сов. скри́кнути, зо́йкнути).
Вскружить голову –заверну́ти, затума́нити*, заморо́чити го́лову.
Вскрывать — 1) викрива́ти (ви́крив прода́жність буржуазії); 2) (конверт, нарыв и пр.)—розкрива́ти; 3) (труп)—розтина́ти (сов. розтя́ти) || **- тие** (трупа) — ро́зтин[а́иня] || **- ться** (о реке): рі́чка пішла́. ру́шила.
Вслед слід[к]о́м, услі́д.
Вследствие чего [этого] через що́ [це́], на́слідком*, в на́слідок чого́ [цього́].
Вслух—уго́лос, на-го́лос, го́лосно.
Вслушиваться—дослуха́тися [до] чо́го, прислуха́тися до чо́го (сов. дослу́хатися...).
Всматриваться — вдивля́тися, придивля́тися (сов. вдиви́тися...).
Всовывать—всува́ти, засува́ти, (всучивать)—втелю́щувати* (сов. всу́нути,.. втелю́щити).
Вспарывать—розпо́рювати (сов. розпоро́ти).
Вспахивать—ора́ти (сов. зора́ти)
Всплывать—виплива́ти, сплива́ти, зрина́ти (сов. ви́пливти, спливти́, зри́ну́ти)
Вспоминать—зга́дувати (сов. згада́ти).
Вспомогательный—[до]помі́чни́й, допомі́жни́й || **-можение, моществование**—запомо́га, допомо́га; касса взаимного **в-ния** — ка́са обопі́льної допомо́ги.
Вспотеть—спітні́ти.
Вспылить — спалахну́ти, скипі́ти, запали́тися || **- льчивый**—запа́листий, запальни́й, запа́льчастий, палахки́й.
Вспыхивать—1) (огнем),—спала́хувати (сов. спалахну́ти) (о мятеже, бунте, гневе) — вибуха́ти (ви́бухнути) 2) см. **Вспылить** || **- шка**—спо́ло́х, ви́блиск, ви́бух (оста́нній спо́лох—і те́мрява їх охопи́ла; ви́блиск ра́дости, ви́бух гні́ву).
Вспять – назу́сп'ять.
Вставать—встава́ти (сов. вста́ти).
Вставка — вста́вка || **- влять** — вставля́ти; (вделывать) — вправля́ти; **в-ть** стекло в окно и проч. скли́ти (засклити) вікно́...; **в-ть** дно во что — дни́ти (задни́ти) що || **-вной** - вставни́й.
Встороне—о́сторонь.
Встревожить — затриво́жити, стурбувати.
Встрепенуться — стрепену́тися, ски́нутися*.
Встрепка—см. **Взбучка.**
Встреча зу́стріч || **- чать-ся**—1) [зу]стріча́ти-ся (сов. [зу]стрі́ти-ся); (случайно) зди́бувати-сь, спотика́ти-сь (сов. зди́бати - ся, спітка́ти-ся); это явление встречается... — це я́вище трапля́ється, поди́бується...; я встретил ошибку... — я натра́пив на по́милку, знайшо́в по́милку... || **- чный**—[зу]стрі́чний; **в-ый** и поперечный — хто по́падя*, аби́-хто*; **в-ый** ветер—супроти́вний ві́тер.
Встряска—пере́трус*, по́трус, струс || **- хивать** — стру́шувати, стрі́пувати (сов. струс[о]ну́ти, тріп[о]ну́ти); (переносно также)—розру́шувати* (сов. розру́ши́ти) (ця поді́я розру́шила со́нне суспі́льство).
Вступать — вступа́ти, увіхо́дити (сов. уступи́ти, увійти́); **в-ть** в должность—заступа́ти на] поса́ду*, обійма́ти (сов. обійня́ти) посаду; **в-ть** в брак — —см. **Брак**; **в-ть** в бой—см. **Бой**; **в-ть** в спор—заво́дити (захо́дити в) супере́чку*; **в-ть** в сношения — нав'я́зувати*, заво́дити стосу́нки; **в-ть** в разговор—заво́дити (захо́дити в) розмо́ву (подавать реплику — уступа́тись до розмо́ви*); **в-ть** в связь нав'я́зувати, заво́дити звязо́к*, (любовную—зазнава́тися з ки́м); **в-ть** в родство—[по]-

родича́тися, [по]рідни́тися; **в - ть** на престол заступа́ти [на] престо́л.

Вступаться—оступа́тися (сов. оступи́тися) за ко́го.

Вступительный — вступни́й ‖ **- пление** – вступ.

Всучивать—1) (нитку)—всу́кувати; 2) втелю́щувати, втере́блювати (сов. втелю́щити, втеребити).

Всхлипывать--схли́пувати (схли́пнути).

Всходить — схо́дити, зіхо́дити (сов. зі́йти).

Всходы—ру́нь-ни, ру́на-рун, про́рість; покрываться **в ми, всходить** (о хлебах)— уру́нюватись (сов. уру́ни́тись).

Всюду—скрізь, всю́ди.

Всякий—1) (каждый)—ко́жний, уся́кий (ко́жне зна́є, що...); **в-ий** день, год...— що-де́нь, що-рік що-дня́, що-ро́ку...; 2) (разный, всевозможный)—уся́кий; без всякого-ких...—без ніяко́го-ких... (без ніяки́х до́водів); во **в-м** случае— у уся́кому ра́зі.

Всяческий уся́к[ов]ий.

Втайне — по́тай[ки], потае́мно, крить-кома́.

Вталкивать - впиха́ти, [в]тручáти (сóв. впихну́ти [у]трути́ти).

Втаптывать—вто́птувати, зато́птувати.

Втаскивать — втяга́ти, уволіка́ти (сов. втягну́ти, уволокти́).

Втекать—вли́вати́ся (сов. вли́тися).

В течение чего—про́тягом, на про́тязі чого́, через що́ (че́рез усю́ зи́му).

Втирать-ся—1) втира́ти-ся (сов. вте́рти-ся*); **в-ть** очки—ману́ пуска́ти на во́дити на ко́го*; 2) втере́блюватись*, втасо́вуватись*, втуля́тися, прола́зити (сов. втереби́тися, втасува́тися, втули́тися, пролізти).

Втискивать—втиска́ти, убгава́ти (сов. втисну́ти, убга́ти).

Втихомолку — ти́шком-ни́шком, ни́шком, ни́щечком.

Втолковывать — врозумля́ти*; (втемяшивать)—втовкма́чувати (сов. врозуми́ти, втовкма́чити).

Вторгаться—вдира́тися (сов. вдере́тися); (вмешиваться)—втруча́тися (втрути́тися) ‖ **- жение**—1) (войска) — наїзд, нава́ла*, наско́к* 2) втруча́ння.

Вторить — вторува́ти, підголо́шувати, окселентува́ти.

Вторично—удру́ге, за́[в]друге, повто́рне ‖ **- ричный** — 1) дру́гий*, повто́рний, за́вдругий: 2) другоста́тній, другорядо́вий. другоступне́вий, секунда́рний (другоста́тня ста́дія ро́звитку) ‖ **- рник** — вівто́рок ‖ **- рой** — дру́гий; во-**вторых** — по-дру́ге.

Второпях — з-по́хвату, з - прожо́гу*; (спешно)—[по́]хапцем, на́швидку́.

Второстепенный другоря́дний.

Втрое—утро́є ‖ **- ем**—утрьох.

Втулка (в колесе) ву́ок, бу́кша.

Втупик: стать в **т-к*** — стеря́тися, не зна́ти, що зроби́ти, сказа́ти; попасть в **т-к** — зайти́ у бе́звихідь; поставить в **т-к**—збенте́жити*.

Втыкать—[за]стромля́ти (сов. застроми́ти...).

Втягивать—затяга́ти, втяга́ти (сов. затяг[ну́]ти...).

Вуаль—серпа́нок.

Вход вхід; у **в-а**—на вхо́ді* ‖ **- дить**—увихо́дити (сов. увійти́), вступа́ти (вступи́ти); **в-ть** во вкус—добира́ти смаку́*, засмако́вувати в чо́му (сов. добра́ти. засмакува́ти); **в-ть** в силу (о человеке)—вбива́тися в си́лу, (о законе)—набира́ти си́ли; **в-ть** в обычай — узвича́ювати́сь* (сов. узвича́їтися, повести́ся); **в-ть** в соглашение - порозумі́ва́тися, уклада́ти зго́ду* (сов. порозуміти́ся, уложи́ти...); **в-ть** в милость к кому—здобува́тися ла́ски в ко́го (сов. здобу́тися); **в-ть** с представлением—звера́тися (сов. звернутися) з пода́нням, *пропози́цією*; **в-ть** в долги — запозича́тися ‖ **- дной** – вхідний ‖ **- дящий** (канц.) —вступни́й.

Вчера—вчо́ра ‖ **- рашний**—вчора́шній.

Вчетверо - вчéтверо ‖ **-ром** – вчотирьо́х.

Вчинать иск к кому—закла́дати по́зов на ко́го.

В'езд—в'їзд ‖ **- зжать**—в'їжджа́ти, в'їзди́ти (сов. в'їхати).

Выбалтывать—1) (воду)—вибо́втувати (сов. ви́бовтати); 2) (тайну)—вибо́вкувати*, вибріхувати, розля́пувати (сов. ви́бовкати. ви́брехати, розля́пати).

Выбегать - вибіга́ти; поспешно **в-ть**— вихо́плюватись (сов. ви́бігти, ви́хопитись).

Выбивать—вибива́ти; (дверь, окно)—виса́джувати; (вытаптывать)—витоло́чувати (ко́ні ви́толочили хліб) (сов. ви́бити, ви́садити, ви́толочити) ‖ **-ться** —вибива́тися; **в-я** из сил—знеси́лювати́сь, знемага́тися, вибива́тися з си́ли, з мо́чи (сов. знеси́литися. знемогти́ся,..); **в-я** в люди—вибива́тися в лю́ди.

Выбирать — вибира́ти, обира́ти; **в ть** кем—обира́ти на (за) ко́го, ким (обра́ли його́ на [за] го́лову, голово́ю); (выискивать, вылавливать)—визбі́рувати (скрізь повизбі́рував,

що кра́ще було́) (сов. ви́брати, обрати; ви́збирати) || **- ться**—вибира́тися; (с трудом **в-я** из чего)—вибо́рсуватись. виг**а́**рбуватись*, вихо́плюватись (сов. ви́борсатись, ви́гарбатись, ви́хопитись).

Выбоина—ви́боїна, ви́бій (мн. ви́бої); (наполненная водой)—бака́ї, баю́ра.

Выборный—ви́борний || **-боры**—ви́бори.

Выбранить—ви́лаяти.

Выбрасывать—викида́ти (ви́кинути).

Выбывать—вибува́ти || **-бывший**—ви́бу́лий.

Выведывать—вивідувати (ви́відати).

Выверять—вивіря́ти (сов. ви́вірити).

Вывеска—ви́віска (на крамни́ці здоро́ва ви́віска).

Вывинчивать — вигви́нчувати (сов. ви́гвинтити, вишрубо́вувати (ви́шрубувати).

Вывих—зви́х || **-хивать**—звиха́ти (сов. звихну́ти) || **- хнутый** — зви́хну́тий.

Вывод (логич.)—ви́сновок || **- водить**—виво́дити; **в-ть** заключение — ви́сновок роби́ти, виснóвувати (сов. зроби́ти ви́сновок, ви́снувати); **в-ть** из терпения — урива́ти терпе́ць кому́ (сов. урва́ти...); **в-ть** из себя—дратува́ти (сов. роздратува́ти); **в-ть** на чистую воду — виво́дити на сві́т, на чи́сту во́ду || **- водок**—ви́від, ви́плодок; (презрит.)—ко́дло (усе́ па́нське ко́дло).

Вывоз—ви́віз || **- возить** — виво́зити || **- возной**—вивізни́й.

Выволакивать—виволіка́ти (сов. ви́волокти).

Выворачивать—вивертáти.

Выгиб—ви́гин[ок]*, луко́вина, коліно || **- гибать**—вигина́ти.

Выглядеть—1) ма́ти ви́гляд, виглядáти* (він ма́є хороблúвий ви́гляд); 2) нагля́нути, назори́ти* (зло́дії назори́ли в нього до́брі чо́боти) || **- дывать**—виглядáти, визира́ти (сов. ви́зирнути, ви́глянути).

Выгнутый—ви́гнутий.

Выговаривать—1) (произносить)—вимовля́ти (сов. ви́мовити); 2) (делать выговор)—*дава́ти, роби́ти нага́ну*, дога́ну, вимовля́ти кому́; 3) застеріга́ти, виговоря́ти, вимовля́ти (сов. застерегти́...) (ви́говорив собі 5 карбо́ванців дода́чі) || **- вор**—1) ви́мо́ва; 2) нага́на, дога́на; делать **в-р** см. выше.

Выгода — ви́года, ко́ри́сть, пожи́ток, зиск; извлекать **в-у**—використо́вувати що́, ма́ти ви́году, ко́ри́сть, пожи́ток, зиск, кори́стува́тися з чо́го, зи́скувати на чо́му, з чо́го* (сов. ви́користáти, взя́ти,.. покори́стува́тися. зиска́ти), (він бага́то зиска́в на цій торгівлі); приносить **в-у**—дава́ти ви́году,.. зиск || **- годный**—ви́гідний, зисковний.

Выгон—ви́гін.

Выгонять—виганя́ти, вигóнити (сов. ви́гнати); (грубо **в-ть** откуда)—вити́рювати (ви́турити); **в-ть** взашей—вибива́ти в пóтилицю.

Выгорать — вигоря́ти (сов. ви́горіти); дело **в-ло**—зла́дилось ді́ло*; **не в-рает** дело—не ла́диться ді́ло*.

Выгребать — вигріба́ти, вигрома́джувати (сов. ви́гребти, ви́громадити || **- бной**—вигрібни́й; **в-ая** яма—смітни́к, вигрібна́ я́ма.

Выгружать — виладóвувати, вивантáжувати (сов. ви́ладувати, ви́вантажити) || **- грузка**—ви́лад[óв]ува́ння, вивантáжування. ви́вантáження || **-грузной** — виладівни́й*, вивантáжний || **- грузчик**—виладівни́к, вивантáжник.

Выгрызать — вигриза́ти; (о червях, мышах)—витóчувати.

Выдавать—1) видава́ти; (**в-ть** деньги также) — випла́чувати (сов. ви́дати, ви́платити); 2) (изменять кому) — зра́джувати кого́, вика́зувати на ко́го (сов. зра́дити, ви́казати); 2) (себя за кого) — *виставля́тися, личкува́тися, бармува́тися ким* (сов. ви́ставитися, заличкува́тися, забармува́тися) || **- ться**—1)(выделяться)—визнача́тися, вирізня́тися* з-по-між чо́го; 2) (выдаваться вперед, вверх, торчать)—виставáти випина́тися (ця гора вистає́ понад усіма́); 3) удава́тися, випада́ти (де́нь ви́пав, уда́вся до́брий) || **- дающийся** (как прилагат.)—1) значни́й; 2) ви́ста́лий ви́пнутий || **- дача**—ви́дача; (**в-а** денег также)—ви́плата.

Выдвигать — висува́ти; (вопрос, лозунг) — підно́сити (сов. ви́сунути, піднести́) || **- ться**—висува́тися, (о вопросе, о человеке)—вихо́дити*, вибива́тися, підно́ситися* наперед, вго́ру || **- движной** — висувни́й; **в-ой** ящик—шухля́да-дка.

Выделение (мокроты, слизи...)—відхо́дини*, відхід; **в-ие** пара—парува́ння.

Выделять-ся—1) (из чего)—виділя́тися, вилуча́ти-ся (сов. ви́ділити-ся. ви́лучити-ся); 2) (отличать-ся)—вирізня́ти-ся (цей твір вирізня́ється з-по-між усіх); 3) (о слизи, мокроте и пр.)—видава́ти з се́бе*; відхо́дити.

Выделка—1) виро́блювання, [ви]ро́блення (узя́вь до ро́блення ложо́к); 2) ви́ріб, ро́бливо (кра́м-би й нічо́го, та

виріб недо́брий); **в-а** ко́жи—ви́чинка, чиньба́; (не ста́не шку́рка за ви́чинку = овчинка выделки не стоит) || **- делывать** — 1) вирóблювати; **в-ть** кожи—чини́ти (сов. ви́робити, ви́чинити); 2) (штуки) — витворя́ти, витіва́ти, виробля́ти (шту́ки).

Выдергивать—висми́кувати, вириває́ти; (волосы, перья)—вискуба́ти (сов. ви́смикати, ви́рвати, ви́скубти).

Выдерживать 1) виде́ржувати. витри́мувати; **в-ть** боль и пр. также—терпі́ти (сов ви́держати. ви́тримати, ви́терпіти, сте́рпіти, ви́тривати); невозможность **в-ть** (выразит.)—невде́ржка (ба́чу. що вже мені́ невде́ржка); 2) (стиль, тон, характер)—доде́ржувати чого́ (а́втор не доде́ржав сти́лю); 3) (экзамен) — склада́ти (скла́сти) || **- держка** — 1) (стойкость) — витрива́лість, ви́держка; 2) (цитата)—ви́тяг, цита́та, ви́пис.

Выдумка — ви́гадка; (фантастическая **в-а**)—химе́ра || **- думщик** —вига́дько, вига́дник || **- думывать**—вига́дувати; (измышлять) — вимудро́вувати (сов ви́гадати, ви́мудрувати).

Выдыхать — видиха́ти (сов. ви́дихнути) || **- ться** — видиха́тись (ви́дхнутись) || **- дохшийся**—ви́дхлий.

Выезд — ви́їзд || **- ездной**—виїзни́й || **- езжать**—виїзди́ти, виїжджа́ти (сов. ви́їхати).

Выемка, выем—1) (при обыске)—ви́ймка; 2) (в одежде)—ви́крій; 3) (на поверхности) ви́долинок*, ви́їмка.

Выживать—1) виживáти (не ви́живе, умре́); (**в-ть** откуда-ниб. также)—вику́рювати, витиска́ти (сов. ви́жити, ви́курити. ви́тиснути); **в-ать** из ума—вистáрювати ро́зум, схо́дити на дитя́чий ро́зум.

Выжига—про́мі́т*, проно́за, про́йда.

Выжигать—випа́лювати (сов ви́палити).

Выждать—вичі́кувати на що, вижида́ти чого́ (сов. ви́ждати. ви́чекати).

Выжимать — виду́шувати, вижима́ти; (с большой силой) вича́влювати (сов ви́душити, ви́жати. ви́чавити) || **- жимки**—ви́жми; (из свеклы) жми́хи; (из конопляных семян)—маку́ха.

Выздоравливать — оду́жувати (сов. оду́жати).

Вызов—ви́клик, ви́зив.

Вызубривать — 1) вище́рблювати; 2) (урок) — визу́брювати*, виду́блювати (сов. ви́щербити, ви́зубрити, ви́дудніти, ви́трубити).

Вызывать - викликáти (сов. ви́кликати); **в-ть** в ком что (внушать кому что) — накликáти кому́ що́; **в-ть** что (быть причиной чего)—спричи́нювати (спричини́ти) що, призво́дити (призве́сти́) до чо́го || **-зываться**—1) (**в-я** сделать что-нибудь)—визива́тися; 2) это вызывается тем, что...—це похо́дить, випливáє із то́го є на́слідком того́, що... || **- зывающий** (как прилагат.)—визи́вний, зари́вкуватий, зади́рливий (він визи́вно на всіх диви́вся) || **- зывной**—викли́чний.

Вынгрывать-играть—вигравáти (вигра́ю)-ви́грати (ви́граю); (получать выгоду) — зи́скувати* (сов. зискáти) на чо́му; **в-ть** время—вигáдувати ча́с || **- грыш** — ви́гра, ви́гранка, ви́грашшу || **- грышный** – 1) (относящийся к **в-шу**) - ви́грашни́й (виграшна́ по́зика); 2) (дающий выгоду, преимущество)—вигі́дний* (на ній сьогóдні вигідне вбрання́).

Выискивать вишу́кувати що (сов. ви́шукати). (выра ит.) ни́шпорити за чи́м (ви́нишпорити що́); (изыскивать, подбирать)—добирáти (добрáти) (наре́шті таки добрáв спо́собу) || **- скиваться**— зийма́тися (сов. ви́йнятися), оббиратися (обібрáтися) (оди́н тільки ви́йнявся одчаю́га).

Выказывать—виявля́ти (сов. ви́явити).

Выкалывать — вико́лювати, виштри́кувати (сов. ви́колоти, ви́штрикнути); темно, хоть глаз **в-ли**—по́ночі, хоч ув о́ко стре́ль.

Выкапывать—вико́пувати (сов. ви́копати).

Выкатывать—вико́чувати; **в-ть** глаза также—вива́лювати, вилу́плювати о́чі (сов. ви́котити, ви́валити, ви́лупити); **в-лись** глаза—о́чі ви́вело.

Выкачивать (воду)—помпувáти (сов. ви́помпувати), вика́чувати.

Выкидывать—1) викидáти (сов. ви́кинути); **в-ать** фортели, штуки—витворя́ти, виробля́ти шту́ки, ко́ники пока́зувати* (сов. встругну́ти. утя́ти, утну́ти шту́ку); 2) скидáти (ски́нути) дити́ну, плід || **- дыш**—ви́кидень, ски́док*, ски́день*.

Выкладка (расчет) - обчи́слення*, обраху́нок; производить **в-ки**— робúти обчи́слення*, обраху́нок, обчи́слювати*, обрахо́вувати (сов. обчи́слити, обрахувáти).

Выключатель — вими́кач. вилу́чник || **- ключать** — вилучáти, виключáти; (электрический ток также) — вимикáти.

Выкраивать — викрáювати, викро́ювати (сов. ви́краяти, ви́кроїти).

Выкрик—ви́гук, ви́кряк || **- кивать** — вигу́кувати, викри́кувати (сов. ви́гукнути. ви́крикнути).
Выкуп – ви́куп || **- купа́ть** — викупа́ти, викупля́ти (сов. ви́купити) || **- купной**—викупни́й.
Вы́купать—скупа́ти.
Выкрашивать—малюва́ти (сов. помалюва́ти , краси́ти (покраси́ти). фарбува́ти (офарбува́ти).
Вылавливать—вило́влювати (сов. ви́ловити).
Вылазка (воен.)—ви́лазка, ви́скок.
Выламывать—вило́млювати (сов. ви́ламати); (дверь и пр.)—виса́джувати (ви́садити).
Вылезать — вила́зити, вилеза́ти (сов. ви́лізти).
Вылет — ви́літ || **- летать**—вилета́ти (сов. ви́летіти); **в-ть** роем—виро́юватись (ви́роїтись).
Вылечивать – вилі́чувати, вилі́кувати (сов. ви́лікувати); (о ране) — вигоювати (ви́гоїти).
Выливать—1) (о жидкости) – виливáти (сов. ви́лити, ви́лляти); (также зачастую)—висипáти (ви́сип борщ у ми́ску); 2) (колокол и т. д.)—виливáти || **- литый** (похожий) — достеме́нний*, нестеме́нний*, ви́капаний.
Вымазывать — вимáзувати, вмáзувати (сов. в[и́]мáзати); (маслянистым ч.-нибудь)—вимáщувати (ви́мастити); дегтем и пр. также) — (ви́смарувати).
Выманивать—1) (откуда) вимáнювати (сов. ви́манити). вива́блювати (ви́вабити); 2) (**в-ть** у кого что) — видýрювати, вициганювати (сов. ви́дурити, ви́циганити) (ви́дурив у ме́не 3 рублі́).
Выматывать—висо́тувати, вимо́тувати (сов. ви́сотати. ви́мотати).
Вымащивать—вимо́щувати, виете́лювати; (камнем)—брукувáти (сов. ви́стелити. ви́мостити. ви́брукувати).
Выменивать—вимі́нювати (сов. ви́міняти).
Вымеривать — вимі́ря́ти (ви́міряти).
Выметать—вимі́та́ти (сов. ви́мести).
Вымирание—вимира́ння, перевід (на люде́й перевід пішо́в) || **- мирать** - вимира́ти (сов. ви́мерти), перево́дитися (перевести́ся); **в-й**—ви́мерлий.
Вымогатель—здúрця, висило́вник* || **- тельство** здúрство, висило́вування* [гро́шей...] || **-гать** – висило́вувати що*. вимага́ти, домага́тися* чого́, здира́ти що.
Вымолачивать — вимоло́чувати (сов. ви́молотити).
Вымолвить—ви́мовити.
Выморочный—відуме́рлий, безхазя́йний; **в-ое имущество**—відуме́рщина, пустовщи́на.
Вымысел — ви́гадка, небили́ця || **-шлять**—вига́дувати. вимудро́вувати (сов ви́гадати, ви́мудрувати).
Вымя—ви́м'я.
Вынашивать – вино́шувати;(лелеять)—вико́хувати (думки́, ви́кохані гли́боко в душі́) (сов. ви́носити, ви́кохати).
Вынимать — вийма́ти (сов ви́йняти), [ви]добува́ти ([ви́]добу́ти) (ви́добув із кише́ні ножа́) || **- маться**—вийма́тися.
Выносить 1) вино́сити (сов. ви́нести); **в-ть** (приговор. решение, постановление...)—ухва́лювати (ухвали́ти) ви́рок,.. 2) (боль, горе, бремя...)—виде́ржувати (ви́держати), вите́рплювати (ви́терпіти, ви́тривати) || **- носка** — ви́носка, при́мітка || **- носливый**—витрива́лий.
Вынуждать—зму́шувати, му́сити (сов. зму́сити), виму́шувати, знево́лювати ви́мусити, знево́лити); **вынужденный** – зму́шений. знево́лений; (сделанный по принуждению)—ви́мушений. поневільний; быть **в-ым**—му́сіти.
Выпад (против кого-неб.) ви́хватка || **- падать** — випада́ти (сов. ви́пасти).
Выпачкать—закаля́ти, замáзати. (пятнами)—заплями́ти, (чем.-н. маслянистым)—заяло́зити, засмарува́ти*, засмальцюва́ти.
Выпекать—випіка́ти (сов. ви́пекти).
Выпечка—1) випіка́ння; 2) пе́чиво.
Выпивать—1) випива́ти (сов. ви́пити); 2) (иметь пристрастие к алкоголю) – зна́тися*. не розмина́тися з ча́ркою, запива́тися || **- пивка**—1) (напитки) — питво́; 2) (пирушка) — пія́тика.
Выписка—1) (цитата)--ви́пис; 2) (**в-а** газет) по предвар. подписке)--передпла́та || **- писывать**—1) випи́сувати (сов. ви́писати)(красками)--вимальо́вувати (ви́малювати); 2) (книгу, газету)—випи́сувати; по подписке—передпла́чувати (передплати́ти).
Выплавливать—витоплювати (сов. ви́топити).
Выплата—ви́плата; **в-а** частями—ви́плата ра́тами. на ра́ти || **-плачивать**—випла́чувати, спла́чувати (сов. ви́платити, сплати́ти).
Выплывать--випливáти (сов. ви́пливти).
Выполнимый — здійсне́нний. здійсни́мий || **- полнять** (исполнять)—вико́нувати (сов. ви́конати).

Выпрашивать—випро́хувати (сов. ви́просити).
Выпрямлять — виправля́ти, вирі́внювати, випро́стувати (сов. ви́правити, ви́рівняти, ви́простати).
Выпуклый—опу́клий.
Выпуск—ви́пуск || **- скать**—випуска́ти (сов. ви́пустити); **в ть** из виду, из внимания — пуска́ти (пусти́ти) з о́чей, з ува́ги*, не бра́ти (взя́ти) під ува́гу*.
Выпутывать — виплу́тувати, вив'я́зувати (сов. ви́плутати, ви́в'язати).
Выпытывать — 1) (выспрашивать) — випи́тувати що́, допи́туватись чого́ (сов ви́питати, допита́тися); 2) (пыткой) — вимо́чувати. вимордо́вувати* (сов. ви́мучити. ви́мордувати .
Выпячивать—випина́ти (сов. ви́п'ясти); (о губах также)—відкопи́лювати (відкопи́лити).
Вырабатывать — вироблювати (сов. ви́робити), || **- работка** — 1) [ви́]робляння, виробля́ння; 2) ви́ріб, ро́бливо*.
Выравнивать—вирі́внювати (сов. ви́рівняти).
Выражать—виявля́ти (сов. ви́явити) (обли́ччя його́ виявля́ло тяжку́ заду́му; 2) (словами)—висло́влювати (ви́словити); ясно **в нный**—вира́зний || **- разитель** ви́явник*, вира́зник, висло́вник || **- ражение**—1) ви́яв*, ви́явлення*, ви́являння* (мета́ ці́єї газе́ти — ви́яв дум о́к селя́нства); 2) (словесное) — ви́слів; 3) (лица, глаз...) — ви́раз || **- разительный** — вира́зний, вимо́вний; (очень **в-ый**, красноречивый)—промо́вистий, проре́чи́стий*.
Выронить— [у]пусти́ти.
Вырождаться — виро́джуватись (сов. ви́родитись); **выродившийся** — звіднілий || **-рождение** ви́ро́дження. виро́дження.
Вырубливать—1) виру́блювати (сов. ви́рубати), стина́ти (ви́стинати) (уве́сь ліс ви́стинали); 2) (на чем)—викарбо́вувати (ви́карбувати).
Выругать—ви́лаяти.
Выручать—виручи́ти, а также: 1) визволя́ти з чо́го, відзволя́ти від чо́го (ви́волити, відзво́лити); 2) в[и]торго́вувати(в[и́]торгува́ти) || **-ручка**—ви́ручка, а также уто́ржка, ви́торг.
Вырывать-вырвать—вирива́ти-ви́рвати; (с корнем) — викоріня́ти-ви́корени́ти || **- рываться**—вирива́тися; (выскальзывать)—вимика́тися (сов. ви́мкнутися) (зло́дій ви́мкнувсь із ру́к); (о чувстве, пламени, дыме)—бурха́ти (сов. бурхну́ти), вибуха́ти (ви́бухнути), жаха́ти (жахну́ти).
Вырывать-вырыть –вико́пувати (сов. ви́копати), вирива́ти (ви́рити); (кропотливо копаясь)—випо́рпувати (ви́порпати).
Высадка—ви́сад. ви́сідка (кві́ти на ви́сад; ви́сад[ок[, ви́сідка пасажи́рів)|| **-саживать**–виса́джувати (сов. ви́садити) || **- саживаться**—висіда́ти (ви́сісти).
Высасывать—висмо́ктувати, висиса́ти (сов. ви́смокати, ви́ссати).
Выселять виселя́ти (сов. ви́селити) || **- селок** – ви́сілок.
Высказывать—висло́влювати, виповіда́ти (сов. ви́словити, ви́повісти); **в-ть** нечаянно—прохопи́тися сло́вом.
Выскакивать--1) виска́кувати; (быстро, поспешно) вихо́плюватись (сов. ви́скочити, ви́хопитись).
Выскальзывать - вислиза́ти (сов. ви́слизнути), випо́рскувати (ви́порснути). вимика́тися (ви́мкнутися).
Выскочка—ви́хватько; (внезапно разбогатевший) - скоробага́тько
Выслеживать висте́жувати (сов. ви́стежити), висліджувати (ви́слідити).
Выслушивать– вислу́хувати (сов. ви́слухати).
Высматривать — 1) см. **Выглядеть** 1); 2) назира́ти (сов. назори́ти), наглядда́ти (нагля́діти, наглі́діти).
Высмеивать — висмію́вати, висмі́ва́ти (сов. ви́сміяти).
Высокий—висо́кий; **в-ого** роста—висо́кий на зріст; (насмешливо)—довга́нь, довга́ль; делать **в-м** височи́ти || **-со-ко** – ви́со́ко; быть выше чего—перевищувати що́ (сов. переви́щити).
Высокомерие—зарозумі́ліcть, високоду́мство || **- комерничать** — в пиху́ вгаля́тися*, вдава́тися, зарозумі́ва́тися || **- комерный**—зарозумі́лий, високоду́мний.
Высокопарный—високомо́вний, високохма́рний.
Высота — височі́нь, височина́; **высо́ты** — висо́ти, висо́кості; **высотой** (с кого)—заввишки (як хто...).
Выставка — виста́ва. ви́ставка || **- ставлять**—виставля́ти; (**в-ть** вперед, выпячивать)—випина́ти (сов. ви́ставити, ви́пнути) || **-ставочный** виста́вний*.
Выстаивать—висто́ювати (сов. ви́стояти).
Выстилать–вистеля́ти (сов. ви́стелити).
Выстрадать — ви́страждати, перете́рпіти.
Выстраивать–1) вибудо́вувати (сов. ви́будувати); (из камня)—вимуро́вувати

(ви́мурувати); 2) (войска)—шикува́ти. вшико́вувати (сов. ушикува́ти).

Выстрел — стріл. по́стріл || **- стреливать**—вистрі́лювати (сов. стрі́лити, стре́лити, стрільну́ти, стре́льнути).

Выступ—ви́ступ || **- ступать** 1) виступа́ти (сов ви́ступити); важно **в-ть**—ви́ступцем іти́; **в-ть** из ряда—виставáти, витика́тися; **в-ть** из границ чего - перехо́дити ме́жі чого́; 2) (отправляться куда) вирушáти (сов. ви́рушити) || **- пление**—ви́ступ; (о войске и пр. также)--ви́рушення вирушáння.

Высчитывать—1) (делать расчеты)—вирахо́вувати, обрахо́вувати (сов. ви́рахувати, обрахува́ти); 2) (из заработка)—см. **Вычет.**

Высылать — висила́ти; (отправлять)—виряджа́ти (сов ви́рядити).

Высыпать - 1) висипа́ти (толпой также) виро́юватись (сов. ви́сипати, ви́роїтись, сипну́ти).

Высыхать висиха́ти (сов. ви́схнути); **высохший**—ви́с[о]хлий.

Выталкивать—вишто́вхувати. випиха́ти (сов. ви́штовхнути, ви́пхнути); **в-ть** взашей—вибива́ти в пoти́лицю.

Вытапливать—вито́плювати (сов. ви́топити).

Вытекать—1) витіка́ти (сов. ви́текти); 2) (логически)—випliва́ти (ви́пливти).

Вытерпливать—вите́рплювати (сов. ви́терпіти).

Вытеснять—витиска́ти (сов. ви́тиснути). випира́ти (ви́перти).

Выторговывать — 1) виторго́вувати (як зра́зу запра́вив 50 к., та́к ні́чо́го й не ви́то гувала); 2) виторго́вувати, уторго́вувати (за ці́лий де́нь рубля́ вторгува́ли).

Вытребовать—ви́правити.

Вытрезвлять — витвере́жувати (сов. ви́тверезити).

Вытряхивать—витру́шувати (сов. ви́трусити).

Выть--ви́ти; (жалобно)—ски́глити, скі́млити*. квили́ти.

Вытягивать—витяга́ти (сов. ви́тягти); (выпрямлять)—випро́стувати (ви́простати) (ви́простав натру́жені но́ги) || **- гиваться** — витяга́тися (ви́тягнутись), (вверх, выростать)—виганя́тися (сов. ви́гнатися); (в струнку)—виструнчуватись (ви́струнчитись) || **-тяжка**—ви́тяжка.

Выучивать-ся - вивча́ти що, вивча́тися чого́ (сов. ви́вчити ся) || **- учка**--ви́учка, нау́ка (пішо́в до шевця́ в нау́ку).

Выхватывать--вихо́плювати-ви́хопити.

Выхлопотать--ви́клопотати,ви́старати.

Выход -- ви́хід || **- ходец**—ви́ходець || **- ходить**—вихо́дити (сов. ви́йти); **не в-ть** из головы—з ду́мки не схо́дити*; **в-ть** наружу — вихо́дити, вирина́ти назве́рх*; **в-ть** из затруднения—*побо́рювати (поборо́ти) тру́днощі, вихо́дити з трудного становища*; **в-ть** из себя—лютува́ти*, [аж] нетя́митися з гніву*, безсе́битися* (розлюти́тися, нестя́митися.., збезсе́битися); **в-ть** каким — вихо́дити, вдава́тися (сов. ви́йти, вда́тися) (пое́ма вдала́ся непога́на) || **-ходной**—вихідни́й || **- ходка**—ви́хватка, ви́брик.

Выцарапывать—видря́пувати (сов. ви́дряпати).

Выцветать—вицвіта́ти (сов. ви́цвісти), бля́кнути (збля́кнути), линя́ти (злиня́ти).

Вычеркивать—викре́слювати (сов. ви́креслити).

Вычерчивать—вирисо́вувати.

Вычет—відрахува́ння, о́дліч*-чи; делать **в-т** из жалованья—відрахо́вувати*, відверта́ти. робити відраху́ва́ння*, о́дліч*, стяга́ти, виверта́ти із платні (сов. відрахува́ти, відверну́ти, зроби́ти.., стягну́ти, ви́вернути); за **в-м** (исключением) — з ви́йнятком*.

Вычислять — обчисля́ти (обчи́сли́ти), вилічувати (ви́лічити), вирахо́вувати, обрахо́вувати (ви́рахувати, обраху́ва́ти).

Вычитание — віднима́ння, ві́дліч-чи || **- тать** - 1) (арифм.)—віднима́ти (сов. відня́ти); 2) (из жалованья) — см. **Вычет** || **- таемое** (арифм.)—від'е́мник.

Вычурный — штуде́рний*, химе́рний, ви́тво́рний; (изукрашенный) - мере́жистий*, мере́жаний, цяцько́ваний; (замысловатый, трудный для понимания)—мудро́ваний, вузлува́тий.

Вышвыривать--вижбу́рювати, вишпу́рювати (сов. ви́жбурити-рнути, ви́шпурити-рнути).

Выше—1) (как сравнит. степень прилагат.) - ви́щий-ща-ще (він був ви́щий од ме́не, за ме́не, ...ви́щий, як я́, ніж я́; нема́ ніде́ горі́, ви́щої над на́шу); 2) (как сравнит. степень наречия)—ви́ще (він стриба́є ви́ще од ме́не, за ме́не, ви́ще, як я́, ніж я́; злетів ви́ще ду́ба); [по]над (злетів понад хма́ри; літа́в понад хма́рами), повúще (що́ таке́ феодалізм, за це́ вже говорі́лося повúще; злетів повúще ду́ба); **в-е сил**, понимания—[по]над си́лу, розуміння (це було́ понад на́шу силу, на́ше розуміння); [все] **в-е и в-е**—см. **Весь** 2).

Вышеизложенный—вищепо́даний, вищевиложений || **- лежащий** — повищий || **- названный**--вищеназваний || **- означенный** — вищезазна́чений || **- поименованный** - вищеназваний || **- приведенный** - вищенаве́дений || **- указанный** — вищезазна́чений || **- упомянутый** – вищезга́даний.

Вышивать–вишива́ти (сов. ви́шити); (преимущ. золотом и серебром)—гаптува́ти (ви́гаптувати), (ажурно) — мере́жати (ви́мережати), (гладью) — насти́лувати, вишива́ти насти́луванням*; **вышитый** (как прилагат.) вишиваний, гапто́ваний, мере́жаний || **- шивка** — вишива́ння, вишиванка (де́шево продаётся вишива́ння); (золотом и серебром) — гаптува́ння, (ажурная) — мере́жка; (гладью) насти́лування, (белой гладью)—ли́шгва*.

Вышина—височина́; столб [в] 3 метра в-й (в в-у)—сто́вп [на] 3 ме́три завви́шки; отмерьте в в-у $1^1/_2$ метра—одмі́ряйте вго́ру $1^1/_2$ ме́три || **- шка**—ви́шка.

Вышколить — ви́муштрувати, ви́школити.

Вышучивать—бра́ти (сов. узя́ти) на жа́рти.

Выяснять — з'ясо́вувати, вия́снювати-ня́ти (сов. з'ясува́ти. ви́яснити).

Вьюга—ху́га, завірю́ха, хура́, завія, ві́хола, хуртови́на || **- жный - жистый**—завірю́шливий, хуртови́нний.

Вьюк—в'юк, ладу́н[ок] || **- чить**—в'ючи́ти, ладува́ти || **- чный**—в'ючни́й.

Вьющийся (как прилагат.)—витки́й; (о растениях также)—тичковий (= нуждающийся в „тычке", подпорке)(тичкова́ квасо́ля); (о волосах также)—кучеря́вий.

Вяжущий (о вкусе)—звязки́й, в'язки́й.

Вязальный — в'яза́льний; (в чулочном и пр. деле)—плети́нний || **- зальщик**—в'язи́льник, в'язи́й-зія́; (вяжущий чулки, сети и пр.)—плети́нник*, плети́й-тія́ || **- за́нка**—в'я́зка || **- зать**—в'яза́ти; (о сетях, чулках и пр.)—плести́, виплі́тати; **вязаный** (об одежде, перчатках и пр.) — пле́тений || **- зка** — 1) (предмет)—в'я́зка, ни́зка (бу́бликів,..); 2) (действие)—в'яза́ння, (чулков и пр.)—плети́ння.

Вязкий—(густой, тягучий) — в'язки́й, звязки́й (варе́на смола́ в'язкі́ша од сирої); (топкий)—грузьки́й. глейки́й (ду́же грузька́ доро́га—ніяк ко́ні не потя́гнуть; поля́ занесло́ глейки́м на́мулом); (пристающий, прилипающий)—бер[уч]ки́й, чіпки́й (цей кле́й ду́же берки́й—держа́тиме до́бре; чіпке́ багно́ налипа́ло на коле́са) || **-знуть**—в'я́знути (м'я́со в'я́зне в зуба́х; не в'я́зни до ме́не); (в болоте, песке, снегу и пр.)—гру́знути, угрузи́ти.

Вялить—в'яли́ти; **вяленый**—в'я́лений || **- лый**—1)(увядший)–[зі]в'я́лий, зав'я́лий; 2)мля́вий. (болезненно-вялый)—кво́лий, (сонный)—оспа́лий || **-нуть**—в'я́нути; (блекнуть, чахнуть, дурнеть также)—марні́ти (краса́ моя́ марні́е, в'я́не).

Вящий: к в-у удовольствию, прискорбию...—*на дове́ршення вті́хи, го́ря*... (на дове́ршення мого́ го́ря, гро́шей мені́ не присла́ли).

Г

Гавань—га́вань.

Гадалка-льщица—воро́жка || **- данье**—ворожі́ння. ворожба́, ворожби́тство || **-дательный**–(предположительный)–здога́дний; (сомнительный) — непе́вний (в цій спра́ві неможна задовольня́тися здо́гадними обчи́сленнями на́ших економі́стів; у́спіх цього́ за́мислу — річ ве́льми непе́вна) || **- дать**—1) ворожи́ти (на ка́ртах,..); 2) (думать)- гада́ти; (соображать, прикидывать, строить догадки)—*розумува́ти, домисля́тися, удава́тися в розумува́ння, до́мисли* (в цих спра́вах не годи́ться розумува́ти, а тре́ба рішáти тве́рдо).

Гад[ина]–га́д[ина]; (собират.)–га́дь-ди || **- дить**—паску́дити, пога́нити, гидити (кі́шка паску́дить у ха́ті; краве́ць пога́нить, гиди́ть робо́ту), каля́ти (в значении „портить" последнее не употребляется); **г-ть** кому—па́кості (народн. ка́пості) роби́ти кому* || **- дкий** — гидки́й, бридки́й || **- дко**—ги́дко, бри́дко.

Гадливость—гидли́вість - вости, бридли́вість-вости; относиться с **г-стью**, чувствовать по отношению к чему г-ь —*гидува́ти, бри́ди́тися чи́м* || **- дливый**—гидли́вий, бридли́вий.

Гадость — гидо́та, ги́дь-ди, по́ганьни.

Гадюка—гади́ка.

Газ[овый] — га́з[овий] || **- зокалильный**—газожари́стий || **-зообразный** газува́тий, га́зо́вий.

Газета—газе́та || **- зетчик**—газетя́р-ра́, газе́тник.
Гайка—га́йка.
Галантерея—галантерія || **- рейный**—галантері́йний || **- рейщик** — галантері́йник.
Галда-галдеж—га́лас, галайко́тнява*, га́мір-мору; поднялся **г-ж**—зчини́вся га́лас || **- лдеть**—галасува́ти галді́ти*, гала́[й]кати, галайкоті́ти*. гамори́ти*.
Галиматья — нісені́тниця, бредня́, аби́-що* (род. аби́-чого) (охо́та вам чита́ти таке́ аби́-що); нести... **г-ью**—пра́вити, верзти́ нісені́тниці, бредні́, аби́-що.
Галиция (область Украины)—Галичина́ || **- лицийский**—га́лицький.
Галка—га́лка; (соб.)—га́лич-чи.
Галлерея—галере́я.
Галлюцинация галюцина́ція || **- цинировать**—галюцинува́ти.
Галоп (конская побежка) — чва́л, гало́п; бежать, мчаться **г-м** — бігти, *мча́ти чва́лом*, у-чва́л, гало́пом.
Галоша—кало́ша.
Галстук—га́лстух, крава́тка.
Гальванизировать — гальванізува́ти || **-нический**—гальвані́чний.
Галька (минерал.)—га́лька.
Гам—га́мір-мору, га́лас.
Гамак—гама́к.
Гамаша—кама́ша.
Гамма—га́ма.
Гангрена—гангре́на, мертві́ця.
Гарантировать—гарантува́ти (сов. загарантува́ти), забезпе́чувати (забезпе́чити), запоруча́ти* (запоручи́ти), дава́ти (да́ти) запору́ку, *забезпе́ку* || **-нтия**—гара́нтія, запору́ка, забезпе́ка.
Гардероб—гардеро́б[а].
Гардина—завіса, запо́на.
Гарем—харе́м.
Гаркать—зи́кати* (сов. зи́кну́ти, зик[о]ну́ти), зіпа́ти* (зіп[о]ну́ти), гри́мати (гри́мнути, гримону́ти).
Гармонировать — гармоніюва́ти, гармонува́ти*, бути у зла́годі*, ладн[ув]а́ти з чи́м, пасува́ти до чо́го || **- нический**—гармоні́йний || **- ния** — гармо́нія, (согласованность, согласие)—зла́года (ця маши́на вража́е глядача́ зла́годою складови́х части́н).
Гарнец—га́рець.
Гарнизон—зало́га.
Гарус—га́рус, волі́чка.
Гарцовать — гарцюва́ти; (о всаднике также)—коне́м вигрáвати; (о лошади также)—басува́ти.
Гарь—1) зга́рятина, палени́на, зга́р-ри (зга́рятиною смерди́ть; бага́то в лю́льці зга́ри); 2) (выжженное место в лесу и пр.)—зга́рище.
Гасить—гаси́ти; **г-ть** известь — розпуска́ти, люсува́ти ва́пно; **гашеная** известь—розпу́щене, люсо́ване ва́пно || **- снуть**—га́снути, згаса́ти.
Гастрический — гастри́чний, шлунко́вий, черевни́й.
Гастроль—гастро́ля.
Гастроном[ический] — гастроно́м[йчний].
Гаубица—га́вбиця.
Гвардеец — гвардіє́ць || **- дейский** — гвардійський || **- дия** - гва́рдія.
Гвоздика — (один цветок) — гвозди́к, гвозди́чка; (множ.)—гвозди́[ч]ки.
Гвоздильный—цвяхови́й, гвіздко́вий* || **- здильщик**—цвяха́р-ря́, цвяхівни́к, гвіздя́р-ра́ || **- здить**—(бить в одно место)—гвозди́ти*, (настойчиво твердить одно и то же) - товкма́чити || **- здь**—цвях-ха́, гвіздо́к.
Где—де; кое-где—поде́куди, де-не-де́; **где-нибудь** десь, де-не́будь; **где попало** — аби́-де; **где-то** — десь. **Где угодно**—а) (с изменением по временам и лицам): сіда́й де хо́чеш; я ходи́в, де хотів—ніхто́ мені не боро́нив; ся́дете, де схо́чете - мі́сця бага́то; б) де-хо́ч, хоч де́ (неизменяемые, ставятся перед глаголом): де-хо́ч сіда́йте; де-хо́ч хо́димо було - ніхто́ нічо́го не ка́же; хоч де́ шука́йте, а тако́го не зна́йдете. **Где-нибудь** в другом месте де-и́нде (пошука́йте де-и́нде—в на́с нема́е), **где бы то ни было** —*де-бу́дь, бу́длі-де* (не ду́маю, щоб де-бу́дь поза Украї́ною існува́ло таке́ я́вище); **где бы ни..**: [хоч] де́-б не бу́в, хоч де́ бу́де, а на́ вечір неодмі́нно прихо́дить; вон **где** — о́н-де; вот **где**—о́сь-де; **где уж!**—де́ вже! **где ни** возьми́сь—де́ не взя́вся (взяла́ся, взяли́ся...).
Гегемон[ия]—гегемо́н[ія].
Гейзер—га́йзер.
Гектограф—гекто́граф.
Геморой—геморо́й.
Генеалогический—генеалогічний, родові́дний || **- алогия**—генеало́гія, родові́д-во́ду.
Генезис—гене́за.
Генерал - генера́л.
Генеральный—генера́льний.
Генератор - генера́тор.
Генерация генера́ція.
Генетический—генети́чний.
Гениальный--геніяльний **- ний**—ге́ній.
Географ[ический]—гео́граф[ічний] || **- фия**—географія.

Геодезический—геодези́чний || **-зия**—геоде́зія.
Геометрия—геоме́трія || **-трический**—геометри́чний || **-трически** — геометри́чно.
Герб — герб || **-рбовый** — гербо́вий; **г-й сбор**—гербо́ва опла́та.
Германец — герма́нець || **-нский** — 1) (относящийся к **г-й** расе)—герма́нський; 2) (относящийся к современной Германии)—неме́цький (герма́нська вда́ча з-правіку глибо́ко відмінна від слов'я́нської; неме́цький підда́нець) || **-ния**—1) (современное государство)—Неме́ччина (робітни́чий ру́х у Німеччині); 2) (историч.) — Герма́нія (істо́рія старода́вньої Герма́нії).
Германофродит—германофроди́т.
Герметический—гермети́чний || **-чески**—гермети́чно.
Героизм-ройство-роичность — геро́їзм, геро́йство, геро́їчність-ности || **-рой-роиня**—геро́й, геро́їня || **-роический-ройский**—геро́їчний, геро́йський || **-роически-ройски**—геро́їчно, по-геро́йському.
Гетман—ге́тьман.
Гетры—ге́три.
Гешефт[махер]ство]—геше́фт[ма́хер]ство].
Гибель—1) заги́н, заги́біль-бели, (па-гу́ба)—згу́ба, погу́ба (вони́ купи́ли перемо́гу ціно́ю заги́ну, заги́бели свого́ провідця́; байду́кість та зневіра—о́т де на́ша згу́ба); верная **г-ль**—пе́вна, видю́ща згу́ба; 2) **г-ль** (много) чего—си́ла-[сили́нна], ва́лява* чого́, до на́пасти, до смо́тку, гу́ком* чого́ || **-бельный** — згу́бний, погу́бний || **-бнуть** — ги́нути, загиба́ти.
Гибкий — гнучки́й, гинки́й, гну́чий || **-бко**—гну́ч[к]о, ги́нко*.
Гигант ве́лет[ень], гіга́нт || **-нтский**—велете́нський, гіга́нтський.
Гигиена — гігіє́на || **-нический-нический**—гігієні́чний.
Гигроскопический—гігроскопі́чний.
Гидра—гідра.
Гидравлический—гідравлі́чний.
Гидрат—гідра́т.
Гидрографический—гідрографі́чний.
Гиена—гіє́на.
Гиероглиф—гієро́гліф.
Ги́к[анье] - го́йкання*, гигика́ння, зи́к-[ання] || **-кать** — го́йкати*, гигика́ти зи́кати (сов. го́йкнути, гигикну́ти, зи́кну́ти, зикону́ти).
Гильза—гільза.
Гильотина—гільйоти́на || **-нировать**—гільйотинува́ти (сов. згільйотинува́ти).
Гимн—гімн.
Гимнаст[ика] — гімна́ст[ика] || **-тический**—гімнасти́чний.
Гимназист[ка] — гімназі́ст[ка] || **-зический** — гімназі́чний*, гімназія́льний || **-зия**—гімна́зія.
Гинекологический гінекологі́чний.
Гинуть—см. **Гибнуть**.
Гипербола — гіпе́рбола || **-лически** — гіперболі́чно || **-лический** гіперболі́чний.
Гипертрофированный—гіпертрофі́чний, гіпертрофо́ваний || **-трофия**—гіпертрофі́я.
Гипноз гіпно́з[а] || **-тизер**— гіпнотизе́р || **-тизировать**—гіпнотизува́ти || **-тический**—гіпноти́чний.
Гипотеза—гіпо́теза || **-тетический** — гіпотети́чний.
Гипс—гіпс.
Гирлянда—гірля́нда.
Гиря - ги́ря, вага́; (уменьшит.)—тягаре́ць важо́к, ги́рка.
Гистологический—гістологі́чний.
Гитара—гіта́ра.
Глава—1) голова́, глава́, (вождь, предводитель)—провідець*, проводи́р-ря́, привідця (голова́ францу́зького ко́нсульства; глава́ католи́цької це́ркви; провідець неме́цьких соція́л-шовіні́стів); быть, стоять во г-е—стоя́ти на чолі́, пе́ред вести́; поставить во г-у угла поста́вити на чільне мі́сце*; 2) (на церкви)—верх. (купол)—ба́ня; 3) (в книге) ро́зділ || **-варь**—ватажо́к, привідця, проводи́р-ря́.
Главенство — (верховенство) — зве́рхництво*; (руководительство преобладание) передування, горування старшува́ння (зве́рхництво в цій у́нії нале́жало По́льщі; між цими па́ртіями точи́лася боротьба́ за передува́ння, горува́ння в держа́ві) || **-венствовать**—(обладать верховной властью)—бу́ти зве́рхником над ки́м. панува́ти, (руководительствова ь, доминировать) передува́ти*, горува́ти*, старшува́ти (відтоді в католи́цькій це́ркві неподільно пану́є па́па... неподільним зве́рхником над католи́цькою це́ркво ю е па́па; з по́міччю вели́кого капіта́лу ця па́ртія гору́є в усі́й країні).
Главнокоманду́ющий—головни́й командир (ота́ман). головний кома́ндувач*.
Главный—головни́й; **г-м образом**—головни́м чи́ном, (преимуществен-

но)—найбільше. перева́жно (він чита́в найбільше рома́ни; ми́ перева́жно зверта́ли ува́гу на ста́н ози́мини).

Глагол (граммат.)—дієсло́во.

Гладиатор—гладія́тор.

Гладить—1) гла́дити; 2) (о белье)—прасува́ти ‖ **-дкий** - рівний. (редко) - гла́дкий. (чаще) - гладе́нький. (очень **г-й**, до скользкости отполированный)—плавки́й (са́ни летіли плавко́ю доро́гою; плавки́й. ви́гладжений мо́рем ка́мінь: плавки́й сти́ль) ‖ **-дь** — 1) гладінь. рівнина́*, рівно́та́ (вітре́ць ле́две колиса́в рівнину́ зато́ки ; тишь да **г-дь**—ти́хо та лю́бо; 2) (способ вышиван я) — насти́лування; вышивать **г-ю** — насти́лувати, вишива́ти насти́луванням*.

Глаз—о́ко (мн. о́чі); в **г-а**—у вічі, у... о́чі (сказа́в йому́ в вічі всю пра́в у; насмія́вся йому́ в вічі; сказа́в йому́ в живі о́чі все чи́сто; диви́вся в її глибо́кі о́чі); за **г-а**— 1) поза́ очі (поза́ очі що-хо́ч мо́жна наплести́); 2) [аж] зна́дтом* (цього́ йому́ аж зна́дтом до́сить); смотреть во все **г-а**—на все о́ко диви́тися; на **г-х**, перед **г-и**—перед очи́ма, при оча́х; в-очеви́дь (це́ сталося у всіх перед очи́ма, при оча́х; промисло́вість зроста́ла про́сто таки в-очеви́дь); на **г-з** — на о́ко; с **г-у** на **г-з**—віч-на́-віч; скрыться из **г-з**—зни́кнути з-перед оче́й; видеть своими (собственными) **г-и** ба́чити на свої (вла́сні) очі; простым, невооруженным **г-м**—на про́сте (го́ле) о́ко. про́стим (го́лим) о́ком; для отвода **г-з**—про лю́дське о́ко, аби́ о́чі одве́сти*; куда **г-а** глядят—світ за́ очі: бросаться в **г-а**—в о́ко (о́чі) впада́ти, вдава́тися*; и в **г-а** не видел—і в вічі не ба́чив. і в о́ці не ма́в, і на оча́х не бу[ва́]ло́: пускать пыль в **г-а**—туману́ пуска́ти; хоть **г-з** выколи—хоч в о́ко стре́ль: хлопать **г-и** лу́пати очи́ма; строить **г-ки**—бісики [очи́ма] пуска́ти. очи́ма пря́сти, стри́гти* до ко́го. попадаться показываться на **г-а**—на о́чі наверта́тися: прочь с **г-з** — ге́ть з-перед оче́й: закрывать **г-а** на что—поза́віч пуска́ти що́*.

Глазеть—видивля́тися, роздивля́тися*, розгляда́тися по чо́му*. на що́: (пялить глаза, ротозейничать)—глупіти, торопіти. солопіти* на що́: ви́трішки лови́ти, продава́ти (блука́ю було́ ву́лицями, видивля́юся по вітри́нах; цілі ю́рби глупіли на невида́нське ди́во; шала́ються го́родом та ви́трішки продаю́ть).

Глазировать глазурува́ти, глянсува́ти, (о посуде) — полива́ти, скрива́ти поли́вою*. **глазированый** —глазуро́ваний (глазуро́вана фру́кта), глянсо́ваний (глянсо́ваний папір); **г-я** посуда—поли́в'яний по́суд*, поли́ва.

Глазница—о́чна, вічна́* я́м[к]а, запа́дина, орбіта ‖ **-зной**—о́чний, вічни́й*; **г-е** яблоко - [о́чна, вічна́] ба́нька ‖ **-зок**—вічко, о́чко; (в двери и пр. также) — про́зірка* ‖ **-зомер**—окомір-міру.

Глазурь посудная - поли́ва.

Гланда—мигда́лина. мигдале́ва за́лоза.

Гласить: зако́н... виголо́шує, ка́же*; місце́ва леге́нда повіда́є* ‖ **-сность**— 1) при[все]лю́дність - ности, я́вність-ности*, одве́ртість-тости* (вони́ вимага́ли привселю́дности я́вности судів); 2) грома́дський го́лос*, гла́сність-ности (газе́ти закри́то, грома́дський го́лос зду́шено); предавать **г-и**— розголо́шувати* (сов. розголоси́ти), подава́ти до вселю́дного, грома́дського відома ‖ **-сный** 1) при[все]лю́дний, я́вний. одве́ртий, гла́сний; 2) гла́сний (ду́ми). 3) (граммат.)—голосни́й ‖ **-шатай** — виголо́сник*, вісту́н (виголо́сник висо́ких істин).

Глетчер—льоді е́ць-дівця́, льодо́вець.

Глина — гли́на, (вла кная, клейкая) — глей ‖ **-нистый**—гли́нястый, глеюва́тий ‖ **-няный**—гли́няний, (о посуде также)—череп'я́ний.

Глиста—гли́ст[ю́к].

Глобус—гло́бус.

Глодать (огрызать, об'едать) — глида́ти, глода́ти, жвакува́ти (сидя́ть собі, кістки́ глида́ють, глода́ють, гло́жуть); (грызть, изводить) — гри́зти, точи́ти* (нудьга́ його́ гризе́, то́чить).

Глотать — ковта́ти (сов. ковт у́ и), (выразит.)—глита́ти, гли́ма́ти, лига́ти (сов. глитну́ти, гли́мну́ти, лигну́ти); **г-ть** слюнки—сли́нку ковта́ти ‖ **-тка** —горля́нка, (грубо) пе́лька; во всю **г-у** — на все́ (ціле) го́рло. на всю гу́бу на всі за́води*, за́ставки* ‖ **-ток**—ковто́к.

Глохнуть — глу́хнути, (приходить в упадок, в запустение)—глуші́ти, глуши́тися (ха́та зато́го зава́литься, садо́к глушіє).

Глубина — глиб[оч]ина́, гли́б-бу, глиб[оч]інь (на глибині 3-х ме́трів; ри́ба живе́ на глибу́; страшна́ глиб[оч]інь. глибочина́); из **г-ы**—з гли́бу, з гли-

бочини́; из **г-ы** веков—з да́лечи, з гли́бу вікі́в, столі́ть; бассе́йн имеет 3 м. в **г-у**—басе́йн ма́є 3 ме́три завгли́бшки, угли́б; канава 3 м. **г-й**—рівча́к [на] 3 ме́три завгли́бшки, глибино́ю; до **г-ы** души—до живо́го, до са́мого се́рця; не отличаться **г-й** (о мысли, знаниях..)—негли́боко сяга́ти; проникать (захватывать) в **г-у** чего — засяга́ти вгли́б чого́, бра́ти згли́бока що́ (тре́ба, щоб ця́ пропага́нда засяга́ла вгли́б наро́днього життя́, бра́ла згли́бока наро́днє життя́).

Глубокий—глибо́кий; **г-й** вечер пізні ля́гови; **г-я** ночь — глу́па ні́ч; с **г-м** (глубочайшим) почтением уважением —з висо́кою (найви́щою) пошано́ю, пова́гою || **- боко**—гли́бо́ко.

Глубокомысленный — глибокоду́мний || **-уважаемый**—висо́копова́ж[а]ний, високошано́вний.

Глубь — гли́б-бу, гли́б[оч]інь, глибочина́.

Глумиться — глуми́тися, глумува́ти з чо́го. на [по́]глу́м бра́ти що́ || **- мление** глумува́ння, глумлі́ння, глум, по́глум, глумо́та* (глумува́ння з осо́би найбі́льшого на́шого вче́ного; ці знуща́ння та глумо́та збо́вили йому́ віку).

Глупеть — дур[н]іти, дурні́шати, безглу́здіти, туманіти || **- пец** — малоу́м[ок]*, недоу́м[ок]*, ду́рень || **- поватый** придуркуватий, дуркува́тий, недоу́мкуватий, туманува́тий || **- пый** —дурни́й безглу́здий безголо́вий, недоу́мкуватий*, придуркуватий*; **г-п** как пробка дурни́й як пе́нь || **- по** — безглу́здо. по-дурно́му, безголо́во*, недоу́мкувато*, придуркувато (кни́жку скла́дено на ди́во безглу́здо,. безголо́во; недоу́мкувато диви́вся їй услід); это **г-о**—це безглу́здя, ду́рість, недоу́мство* || **-пость**—1) ду́рість-рости (ду́рощі-щів), безглу́здя, недоу́мство, нерозум; по **г-и** здуру*, з дурно́го ро́зуму (ума́), через ду́рість, безглу́здя,.. (са́м здуру поліз у па́стку; не через що́ й попа́в, як через вла́сний нерозум); 2) (**г-й** поступок, слова и пр.; пустяк, безделица) — дурни́ця (і охо́та тобі́ такі́ дурни́ці вироблята́; чо́го-б ми ма́ли боя́тися тако́ї дурни́ці).

Глухой—глухи́й; (сущ.—о жив. существе)—глушко́, глушма́н; **г-я** ночь—глу́па ні́ч; **г-й** заулок (тупик) — глухи́й, сліпи́й завулок, за́зубень || **- хонемой** — глухоні́мий || **- хота**—глухо́та, глу́хість-хости || **- шитель**—приглу́шник*, заглу́шник*, глушни́к || **- шить**—глуши́ти || **- шь**—глушина́, глуш[ня́], за́стум (м. р.); (уединенное **г-е** место, куда не доходит людской голос)—бе́зслих[и]* (ми́ в таки́х бе́зслихах живемо́ - нічо́гісінько не зна́ємо, що́ на світі діється).

Глыба—бри́ла, гру́да, (пласт)—ски́ба; (одверну́в плу́гом здорове́нну ски́бу землі́).

Глядеть—диви́тися, гляді́ти (сов. [по]гля́нути, подиви́тися); куда глаза **г-т**—світ за́ очі, гала́світа; того и **гляди**—ось-о́сь, от-о́т, та́к і диви́сь, що... зато́го (а сте́ля вже угина́ється—ось-о́сь зава́литься). **глядь!**—зирк! гульк! (ски́дались шука́ти, біжимо́ туди́, аж гу́льк—і сліду по ні́м не ста́ло).

Глянец—гля́нець, глянс. [по́]лиск || **- цевать** глянцюва́ти. глянсува́ти || **- цевый-цевитый**—гля́нцевий, глянсува́тий, лиску́чий.

Гнать-ся—гна́ти-ся (я жену́), гони́ти-ся (я гоню́); **г-ть** в шею—гна́ти у три́шия. в пот и́лицю, в три ви́рви; **гонимый**—гна́ний.

Гнев—гні́в || **- вать-ся, вить-ся**—гні́вати-ся. гнівити-ся. (сердиться на кого), —гні́в покла́дати, се́рце, пересе́рдя ма́ти на ко́го || **- вливый**—гнівли́вий || **- вный**—гні́вний.

Гнедой—гніди́й.

Гнездиться—гніздитися, ку́блитися || **- здо** — гніздо́ ку́бло (в значении людского жилья, пристанища, притона 2-ое: орли́не гніздо́, ку́бло; злодійське ку́бло).

Гнести—гні́тити, (угнетать, притеснять) —гноби́ти.

Гнет—гні́т (угнетение, притеснение)— гно́блення*, гноби́тельство.

Гнида—гни́да.

Гниение — гниття́ || **- лой,-лостный** — гнили́й, гни́ля́вий || **- локровие**—гнилокро́в'я || **-ль,-лье**—гнили́зна, гниль, гнило́ча || **- ть**—гни́ти.

Гноение гноїння, гно́єння*.

Гной—гній-гно́ю, (из нарыва, раны также) бруд || **- йник** — гнойни́ка, гнояк || **- йный, - истый** — гноїстий, гнояни́й, гнійни́й || **-ить-ся**—гноїти-ся; (о ране также)—я́тритися; (о глазах также) — закиса́ти, капра́віти; **гноящийся** (как прилагат.) — гноїстий*; (о глазах)—капра́вий; с **г-мися** глазами—кислоо́кий, капра́вий.

Гнусавий—гу[г]ня́вий, гугни́вий, гундо́сий || **- сить**—гугня́вити, гугни́ти, гундо́сити.

Гнусный оги́дний, мерзе́нний, мерзо́тний, плюгавий; (сущ.) плюга́вець,

мерзо́тник || **-сность**—(как свойство) — оги́дність-ности, мерзе́ність, мерзо́тність-ности (оги́дність цього́ вчи́нку всі́х од ньо́го відтрути́ла); (гнусный поступок и пр.) — мерзо́та, паску́дство, ги́дь* - ди. плюга́вство (я́к ти мо́жеш таку́ мерзо́ту плести́).

Гнуть-ся—гну́ти-ся; (**г-ться** под тяжестью вниз)—угина́тися (та́м тако́го я́блук, аж дере́ва вгина́ються); легко **гнущийся**—гинки́й.

Гнушаться—гидува́ти, бри́ди́ти-ся, гре́бувати чи́м.

Говеть—гові́ти.

Говор—1) (разноречие, способ говорить)—гові́рка (ту́т що село́, то́ й своя́ гові́рка; яка́сь у ньо́го чудна́ гові́рка); (в научной терминологии также) — го́вір-вору; 2) (шум голосов)—го́мін-мону, га́мір-мору.

Говорить — (разговаривать, **г-ть** с кем)—говори́ти. бала́кати, розмовля́ти (я́кось вона́ чу́дно гово́рить—ні́чо́го не розбере́ш; бала́кав я про цю́ зая́ву і з секре́тарем, і з голово́ю—ні́як не помогло́ся; ра́з тільки лучи́лося з ни́м розмовля́ти. та й то́ недо́вго); (**г-ть** кому. что о чем)—каза́ти (він нам нічо́го за ва́с не каза́в; я́-ж вам кажу́, що це́ брехня́); (произносить речь; также поэтич. **г-ть**) — промовля́ти (він промовля́в надхне́нно; її о́чі смія́лися. ся́ли, промовля́ли до мого́ се́рця); **г-ть** быстро, скороговоркой — дріботі́ти; **г-ть** на немецком,. языке—говори́ти німе́цькою, . мо́вою (по-німе́цькому, по-німе́цькій*); **г-ть** пространно, растянуто (выразит.)—розво́дитися, *розправля́тися про що́, над чи́м*; **г-ть** намеками—говори́ти,. на здо́га́д; **г-ть** напрямик, откровенно—говори́ти,. навпрямки́, навпряме́ць, щи́ро. одве́рто (щи́ро ка́жучи = откровенно **говоря**); **г-ть** в душе, про себя, самому с собой—*говори́ти,.. ду́мкою, на ду́мці, само́му до се́бе*; (я зго́дився, але ду́мкою, са́м до се́бе сказа́в, що зро́ду цього́ не бу́де); **говорят**—ка́жуть, (поговаривают) — поде́йкують (поде́йкують лю́ди, що бу́цім-то він у Аме́рику пода́всь); **г-ть**, не отдавая себе отчета в словах (выразит.)—блуди́ти слова́ми; **г-ть** в тон кому—говори́ти,.. під ла́д кому́; нечего, не стоит и **г-ть**—ні́чого, шкода́ й каза́ти. шкода́ й мо́ви; коротко **говоря**—сло́вом*, ко́ротко ка́жучи; как **говорится**—як то́й каза́в. як то ка́жеться; как **говорил-рит** Сократ—мовля́в Сокра́т; не говоря худого слова—лихо́го сло́ва не сказа́вши, (ни с того ни с сего)—ні з до́брого ди́ва*; **г-т** как по-писаному—гово́рить. мов з кни́жки вичи́тує*; не с тобой **г-рят**—не до те́бе мо́ва; все это **г-т** о том, в пользу того... все́ це промовля́є за ти́м. на ко́ри́сть того́... вообще **говоря** ка́жучи загало́м; **г-ть** в нос—см **Гнусить.**

Говорливый — балаку́чий. говірки́й, гомінки́й*, гомінли́вий || **-рун** — балаку́н, балаклі́й - лія́, торохті́й - тія́, (грубо)—базі́кало.

Говядина—(коровье мясо)—я́ловичина; (бычье, воловье мясо)—бичи́на. воло́вина. воля́тина.

Гоготать--гогота́ти, гоготі́ти, (хохотать) регота́ти-ся, реготі́ти, григота́ти*; (о гусях)—ґелґота́ти. ґерґота́ти.

Год—рік-ро́ку, год; в этом (настоящем, текущем) **г-у**—цього́ (пото́чного, біжу́чого) ро́ку, цей (се́й) рік; в том (прошлом) **г-у** — торі́к, того́ (минулого) ро́ку; в позапрошлом **г-у**—поза́торік; в будущем (следующем) **г-у**—на то́й рік, насту́пного ро́ку; относящийся к этому (настоящему), тому **г-у**, [э]того **г-а**—сьогорі́чний, сьогорі́шній*, тогорі́чний*, того́рішній* (сьогорі́чний урожа́й вимага́є не аби́-якого експо́ртного апара́ту); **год** (2, 3 .. года) тому назад—рік (2, 3. . ро́ки) тому́; из **года в год**, с каждым **г-м**—рік-у-рік. що-ро́ку, що-рік* (чу́ю як що-рік підупада́ють си́ли); с **году** на **год**, **год** от **году**—рік від ро́ку; в 22.. **г-у** — два́цять дру́гого ро́ку, в два́цять дру́гому ро́ці; через **год**—за через, у, на́ рік; до истечения **г-а**—до ро́ку (все́ це му́шу до ро́ку сплати́ти); каждый **год** (я бываю)—що-ро́ку (я бува́ю); что ни **год**—що-рік*; (два раза) в **год**—(двічі) на́ рік; (7 тыс.) в **год**—7 ти́сяч на́ рік. рі́чно; круглый **год**—цілісінький* (цілий) рік; время **г-а**—пора́ ро́ку. **Годы**—ро́ки́, літа́. (возраст также)—вік (згадав дитя́чі літа́; не таки́й мій вік, щоб іще́ роби́ти); в прежние **г-ы**—за коли́шніх, давні́ших ро́ків, літ.

Година (тяжкая) — лихолі́ття, чо́рна, злиго́дня*. лиха́ годи́на; в [тяжкую] **г-у** бедствий (испытаний)—під. за, у лихолі́ття, *під, у [чо́рну...] годи́ну бі́д та зли́годнів (безголо́в'я, напа́сти), за... годи́ни ..*

Годиться—годи́тися (сов. згоди́тися), а также: 1) (быть в пору)—*до мі́ри, уміру бу́ти* (то́й га́лстух бу́в мені́ не до мі́ри то я́ його́ віддав); 2) (быть пригодным, способным к чему)—придава́тися, надава́тися до чо́го, на що́ (ми́ незаба́ром поба́чили, що жіно́цтво до тако́ї робо́ти не надає́ться); не **годится** так де́лать—не годи́ться, не випада́є, него́же так роби́ти.

Годичный-довой — рі́чний, рокови́й; (бывающий раз в году)—рокови́й, рочи́стий (рочи́стий я́рмарок).

Годный—годя́щий, (пригодный к чему)—прида́тний до чо́го. на що́ (розбери́ оте́ заліззя, мо́же там є́ яке́ годя́ще; комі́сія призна́ла, що він на салда́та прида́тний, годи́ться).

Годовалый—одноліти́й. (сущ.)—одно́літок, річня́к; **г-й** теленок, телка—бу́зівок. бу́зімок, на́зимок; **г-й** жеребенок, кобылка — стригу́н[є́ць], стригу́нка* (общего рода)—стригунча́*-ча́ти; **г-я** овца—я́рка.

Годовщина—рокови́ни-ви́ни, рі́чни́ця.

Голенище—халя́ва.

Голень—гомі́лка, голі́нка.

Голландия — Голя́ндія, Нідерла́нди || **- дец**—голя́ндець || **- дский**—голя́ндський

Голова—голова́; повесить (понурить) **г-у**—пону́рити, похни́пити го́лову, пону́ритися, похни́питися; рубить **г-у**—стина́ти (сов. сти́ти) го́лову; вниз **г-й**—сторч [голово́ю], сторчма́; с непокрытой **г-й** — простоволо́сий; поднимать **г-у** (осмелевать)—*підво́дити (сов. підве́сти) го́лову*, набира́тися (набра́тися) ду́ху; поплатиться **г-й**—заплати́ти голово́ю; сложить **г-у** — наложи́ти (несов. накла́дати), лягти́ (ляга́ти) голово́ю; намылить **г-у** намі́ли́ти чу́ба, чупри́ну; очертя **г-у**—бросаться...—стримголо́в*, о́сліп, бе́збач* ки́датися; сломя **г-у** — стримголо́в, прожо́гом; **г-а** кругом идет — голова́ о́бертом іде́, світ моро́читься, ве́рнеться кому́; кружится **г-а** у кого—у голові́ (голова́) моро́читься. кру́титься кому́, *за́мороч нападає, бере́ кого́* (сов. ...заморо́чилось, закрути́лось,.. напа́ла, взяла́); не сносить ему **г-ы** — не мину́ти йому́ (не мине́ він) ли́ха; разбить на **г-у**—упе́нь, ущент*, на́чисто* поби́ти, розби́ти; сорви **голова**—шиба́й-голова́ ши́беник; приходить в **г-у**—спада́ти (сов. спа́сти) на ду́мку; засело в **г-е**—запа́ло в го́лову, ухопи́лося голови́*; ломать **г-у** над чем—суши́ти, клопота́ти го́лову (мо́зок) чи́м; взбрело кому в **г-у**—*спливло́, набі́гло, набрело́ кому́ на ду́мку*, (захоте́лось)—заману́лося кому́; потерять **г-у** — стеря́тися, сторопі́ти* [украй]; кружить (вскружить) **г-у**—заверта́ти (завернути) го́лову*; в **г-е** неладно — бе́г у голові́*; вбить в **г-у**—утовкма́чити. уки́нути в го́лову.

Головастик—пу́головок, півголовок.

Головка (шаровидный предмет, оконечность какого-ниб. предмета)—голо́вка; **г-и** (в сапогах)—при́шви.

Головной—1) голов[я]ни́й (голов'яна́ ху́стка, во́ша); 2) (находящийся впереди) — [на]чі́льний*, лобови́й* (на-чі́льна форте́ця; лобови́й відді́л = **г-й** отряд).

Головня—1) голове́шка; 2) (вредитель хлеба)—зона́, са́жка, головня́, за́сніт.

Головокружение—запа́морока, за́мороч*-чи, за́ворот[ь]-ту-ти, за́крут у голові || **- жительный**—запа́морочний.

Головоломка—[за]моро́ка || **- ломный** (замысловатый, затруднительный)—заморо́чливий, (сильнее)—запа́морочний*, карколо́мний.

Головомойка—на́труска, на́гінка, попада́ха*; задать **г-у**—на́труски .. да́ти, нами́ли́ти чу́ба, чупри́ну.

Головорез—зарізя́ка*, головоріз.

Голод — го́лод; изнывать, томиться, страдать от **г-а**—*го́лодом ни́діти, ги́біти, мліти, му́читися*; истомиться, измучиться от **г-а** — намлі́тися, ви́мучитися го́лодом; морить **г-м**—мори́ти го́лодом. голоди́ти; утолять **г-д** — утиша́ти*, заспоко́ювати, гамува́ти (сов. .ути́ши́ти, заспоко́їти, угамува́ти) го́лод; умирать от **г-а** —помира́ти го́лодом, з го́лоду; во время **г-а** під го́лод, за го́лода || **- дать**—голодува́ти; **голодающий** (как прилагат.)—голо́дний*. гоя́дник (допомо́га голо́дним) || **- дный** голо́дний; влачить **г-е** существование – *ни́діти, ги́біти го́лодом, животі́ти голо́дним життя́м* || **- довка, - духа**—1) голодне́ча; 2) (**г-а** заключенных, тюремная)—голо́дний стра́йк.

Гололедица—о́желедь-ди, ожеле́диця, голощік-що́ку.

Голос—го́лос; во весь **г-с** — на вве́сь (ці́лий) го́лос, (грубо)—на вве́сь рот, на всі за́ставки*; в один **г-с**—[у]водно́*; совещательный, решающий **г-с**—дора́дчий, ухва́льний го́лос; подача **г-в**—голосува́ння || **- сить** (причитать)—голоси́ти, завода́ти || **- сова-**

ние — голосува́ння; приступать к г-ю — *іти́ (сов. пі́ти) на голоси́*, приступа́ти до голосува́ння || -**совать**—голосува́ти || -**совой**—голосови́й; г-я связка—голосни́к, голосова́ струна́.

Голословный—безпідста́вний, необґрунто́ваний*.

Голошта́нник — безшта́нько, голоколі́нець, голодра́нець.

Голубе́ть—блакитні́ти, голубі́ти || -**бизна**—блаки́ть-ти, голубі́нь* || -**боватый**—блакитня́вий || -**бой**—блаки́тний, голуби́й.

Голуби́ть—голу́бити.

Голубь—го́луб (ж. р. голу́бка).

Голый—го́лий; совершенно г-й (выразит.)—гольце́м-го́лий; **гол как сокол**—го́лий, як бу́бон, як лопу́цьок, як туре́цький свяги́й; **г-и руками** (без ничего)—голіру́ч (то́ такий зарізя́ка, що до нього голіруч не приступишся) || -**лытьба, -ль**—голо́та, голе́ча, злидні-нів.

Гомерический—гомери́чний.

Гонение—гони́тельство на ко́го, (притеснение) — у́тиск[и] -ку - ків || -**нимый**—гна́ний || -**нитель** — гони́тель, (притеснитель)—утиска́ч.

Гонец—гіне́ць, гоне́ць.

Гонка—1) (бег взапуски) — перего́ни (р.-нів); 2) (спешка)—гони́тва гоньба́.

Гонор—го́нор.

Гонорар—гонора́р.

Гонорея—гоноре́я, збу́риця.

Гоночный—гонови́й* || -**нчая** (собака)—гончак-ка́.

Гончар — ганчар-ря́ || -**рный-рский**—ганча́рний, ганча́рський || -**рство**—ганча́рство.

Гоньба—гони́тва, гоньба́ || -**нять**—ганя́ти. туря́ти (цілісінький де́нь туря́ють мене́ по всіх усю́дах) || -**нять-ся**—ганя́тися ганя́ти за чи́м; **гоняющийся** за чем-нибудь (большой любитель чего-нибудь)—гони́тель (ж. р. гони́телька) за чи́м. на що́.

Гора—гора́; склон[ы] **горы** — у́збічу́збочи, узбі́ччя. схи́л[и] гори́; отрог **горы**—відно́га; цепь **гор**—па́смо гір; **в гору** (вверх по горе)—у го́ру, під го́ру. на го́ру; под **гору** (вниз по горе)—з гори́; по **горе** — горо́ю, по горі (горо́ю посува́ється ва́лка; горо́ю расту́ть молоді дубки́); итти в **гору**—іти́ в го́ру; надеяться как на каменную **гору**—мов на твердий му́р поклада́тися; как **гора с плеч** - мов ка́мінь із пліч; сулить золотые **горы**—золоті го́ри обіця́ти, ко́зи в зо́лоті пока́зувати; пир **горой**—бенке́т на всю гу́бу; стоять за кого **горой**—*обстава́ти, стоя́ти за ки́м, за ко́го стіно́ю. горо́ю* (сов. обста́ти); не за горами—не за гора́ми.

Гораздо—куди́*, геть. дале́ко, бага́то, зна́чно (він зна́ється на цих спра́вах куди́ кра́ще, ніж ви́ гада́ете).

Горб—1) горб: 2) (спина. хребет)—хребе́т. кряж-жа́, спи́на: гнуть (погнуть) г-б—гну́ти (попогну́ти) хребе́т, спи́ну. кряжи́ти (попокряжи́ти); заработать г-м—*запрацюва́ти, загорюва́ти хребто́м, кряже́м* || -**батый**—горба́тий, горба́стий* (бу́в у нього си́н-одине́ць та й той горба́тий уда́вся; горба́стий ніс); делаться г-м горба́тіти (сов. згорба́тіти) || -**бин[к]а**—горбо́вин[к]а горбо́к || -**бистый**—горбо́ватий, горбува́тий. горба́стий || -**бить-ся**—го́рбити-ся || -**бун**—горба́нь-ня (ж. р. горбу́ля) || -**бушка**—окра́єць.

Горделивый—гордівли́вий го́рд[ови́т]ий || -**дец** — гордівни́к. гордій-дія, горди́ня || -**диться** — пиша́тися, гордіти, горди́тися чи́м, з чо́го || -**дость**—го́рдість-дости, го́рдощі-щів || -**дый**—го́рдий (чим, з чо́го) || -**дыня**—горди́ня, го́рдощі-щів.

Горе—го́ре, (беда, несчастье также)—ли́хо, (чувство горя также)—жа́ль, ту́га, журба́; предаваться **горю**—в ту́гу вдава́тися; жгучее **горе**—пеку́чий жа́ль; **горе** охватывает—ту́га, жа́ль понима́е, обніма́е; **с горя**—з го́ря; причинять **горе** — завдава́ти го́ря, жалю́, ту́ги, завго́рювати кому́ (сов. завда́ти..., завго́рити, загорчи́ти); живет с **г-м** пополам—живе́ ли́ха прикупи́вши; а ему и **горя** мало—а йому й байду́же[чки], а йому́ ані га́дки,..* й за ву́хом не сверби́ть*; испытать, изведать много **горя**—зазна́ти бага́то ли́ха, скуштува́ти гірко́ї ви́пити ківш ли́ха; мыкать **горе**—поневіря́тися, горюва́ти, горюва́ння прийма́ти; с **г-м** пополам (сделать что)—з тяжко́ю біло́ю*; раздобыть, приобрести что-нибудь. с **г-м** пополам — розгорюва́ти, розго́рити що́, розгорюва́тися на що́, загорюва́ти що (розгорюва́в собі я́кось хати́нку та й живе́); с **г-м** добытый — загорьо́ваний; **горе** постигло кого — го́ре. ли́хо впало на ко́го; случилось, приключилось **горе** ско́їлося ли́хо (з ки́м), спобі́гло. спіткало... кого́; **горе**-ученый, **горе**-художник... — біда́ не вче́ний, жалю гідний, гірки́й* уче́ний (ото́

ще менí цей адмíнíстрáтор гíркúй— чúсто нáпасть).

Горевать—1) (печалиться)—журúтися [за] чúм, тужúти за чúм, убивáтися, побивáтися за чúм; 2) (бедствовать) – горювáти, бíдувáти, поневíрятися.

Горелка—пальнúк.

Горестный—бóлíсний, тýжнúй, жальнúй*, жáлíсний*, гíркúй || **-ресть**—бóлість*-ти, жáль, тýга; **г-и**—бóлещíщів, жалí.

Гореть—горíти, палúтися; (об освещении)—свíтúтися (у нúх аж трú лáмпи свíтиться); (**г-ть** бурно, с бóльшим пламенем) — палахкотíти; (**г-ть** слабо, мерцать) — блúмати (далéко десь блúмають самóтні вóгники); (**г-ть** без пламени, рдеть) —жéвріти, жарíти, паленíти, пашíти (у печí жéврів жáр; зорú жéврíє на схóдí; лице йому паленíло, пашúло з сóрому); **горелый** — горíлий, пáленний.

Горец—верховúнець, гірнúк, горúнúн.

Горечь—гíркість-кости, гíркотá.

Горизонт — óбрíй горизóнт || **-тальный**—горизонтáльний, позéмнúй.

Гористый—гóряний, горúстий, горувáтий, горовúтий.

Горлан—горлáнь-ня, горлáй-лая || **-ланить**—горлáти || **-ластый** горлáтий.

Горло—гóрло, горлянка; кричать во все **г-о** крúчáти на всé (на цíле) гóрло, на всí зáводи, зáставки, на всю гýбу; **по-горло** [чего-нибудь]—до[нé]схочý, по самý зáв'язку [чогó]; становиться поперек **г-а**—[у]попереk гóрла ставáти*; драть **г-о**—горлáти; приставать с ножем к **г-у**—* напосíдáтися (сов. напосíстися) на кóго, сíкатися (присíкатися) до кóго гвáлтом, притьмóм, з ножéм до гóрла* (притьмóм на мéне напосíвся: дай та й дáй гróшей; що-ж би я зробúв, як до мéне сíкаються гвáлтом); дыхательное **г-о** — дишнúк, дúхало || **-ловой**—горловúй || **-лышко** (сосуда)—шúйка

Горн, нило—гóрно, гóрен (р. гóрна).

Горничная—покоївка.

Горнопромышленность,-заводство—гірнúцтво || **-промышленный, заводский** — гірнúч[н]ий || **-промышленник, заводчик** —гірнопромислóвець || **-рабочий**—гірнúк; а ближе: (в каменоломнях) — каменяр-рá, (в рудниках)—рýднúк, (в шахтах)—шахтáр-ря.

Горностай—горностáй.

Горный—1) гíрськúй; **г-я** цепь — гíрськé пáсмо; **г-й** кряж, хребет — гíрськúй кряж; 2) (горнопромышленный)—гірнúч[н]ий; **г-е** дело, промысел—гірнúцтво; **г-й** инженер—гірнúчий інженéр*, інженéр-гірн[ічн]úк*.

Город—мíсто, гóрод.

Городить — городúти; **г-ть** чепуху, вздор—верзтú нісенíтницю, абú-що, ка-зна-що́ (не верзú абú-чого).

Городище (место, где был город) — городúще.

Городовой—городовúк.

Городки (игра)—скраклí-лів.

Городской—міськúй, городськúй; городянський (міськúй, городськúй пáрк; городськí, городянські звúчаї).

Горожанин—городянин.

Горох горóх; при царе **Г-е**—за царя́ Горóха || **ховий**—горóховий, горóхвяний; чучело **г-е**—опýдало, кýряча вóва; шут **г-й** — блáзень || **-шина**—горошúна.

Горский гірськúй.

Горсть,-тка—жмéня, жмéнька.

Гортанный — гортáнний, горловúй || **-тань**—гортáнь.

Горчить—1)(делать горьким)—гірчúти, 2) (отзываться горьким) — горéнúти || **-чица**—гірчúця || **-чичник**—гірчúчник || **-чница**—гірчúчниця.

Горшечник—ганчáр-ря.

Горшок—гóрщик, гóрнéць.

Горький — гіркúй; надоел пуще **г-й** редьки—уївся, мов той хрін, остогúд, остобíсів*, ув'рився || **-коватый** — гіркувáтий, пóгіркий, гірчáстий.

Горючий—палкúй, горючий; **г-е** слезы—палкí, пекýчі сльóзи.

Горячечный—гарячкóвий.

Горячий—гарячий (гарячий бóрщ; гаряча натýра); (пылкий, жгучий чаще)—палкúй (палкé кохáння; палкá промóва; палкúй зáклик; палкúй поцілýнок; палкé бажáння); **г-е** время —гарячий чáс, гаряча порá; становиться **г-м**—гарячíти || **-рячо**—гарячéе, пáлко.

Горячиться—гарячúтися, гарячкувáти, тріпатися (та тú не тріпайсь, кажú ладóм); не **горячась** — без зáпалу, ладóм*, (мирно, миролюбиво также)—лáгодом*, лагідкóм*, (не спеша также)—пóвагом* спрокволá.

Горячка—гарячка, (болезнь также) — [в]огневúця; пороть **г-у** — гарячкувáти, *гарячку хапатнú збивáти*.

Горячность пáл[кість]-пáлу-пáлкости, зáпáл[ьність]-зáпáлу-запáльности.

Горячо—см. **Горячий**.

Госпиталь[ный]—шпита́ль[ний].

Господин—па́н; (властелин, владыка)—воло́да́р-ря́, вла́дар-ря; **г-н** положения—воло́да́р*, па́н стано́вища; **г-а** (баре) — пани́, (собират.) — па́нство, (выразит.) — пано́та, панва́ (а́ч. скільки тії панви́ знов намно́жилось); 2) (как форма называния, титулования) — пан. добро́дій (добро́дій Пуанкаре́ зізво́лив одвідати по́ле бо́ю; ви́дно не все́ гара́зд, ра́з уже Еріо́ склика́є до се́бе панів міністрів); **г-а**—пано́ве, па́нство. добродійство (неха́й пано́ве імперіялісти цього́ не забува́ють).

Господство — панува́ння, (высшая, верховная власть также)—зве́рхність-ности, (преобладание) — горува́ння* (боротьба́ за визво́лення з-під а́нглійської зве́рхности; горува́ння безпосере́дніх імпульсів) || **-дствовать**—панува́ти, (преобладать, брать верх)—горува́ти (в його́ т в о́ р а х гору́є го́ла мані́рна те́хніка); **господствующий**--вла́д[и́ч]ний*, кома́ндний, пану́ючий, (преобладающий) — перева́жний (влади́чні кла́си; перева́жною мо́вою дворя́нства була́ мо́ва францу́зька).

Госпожа—1) (барыня, хозяйка)- па́ні[я]; 2) (владычица, властительница)—воло́да́рка; 3) (форма называния, титулования)—па́ні, добро́дійка.

Гостеприимный — гости́нний, (хлебосольный) — учти́вий || **-имство**—гости́нність-ности, (хлебосольство) — учти́вість-вости.

Гостинец—гости́нець.

Гостиница—гости́ниця, готе́ль.

Гостиный двор—купе́цький двір.

Гостить—гостюва́ти, бу́ти в гости́ні || **-сть** — гість-го́стя; в **г-и**, в **г-х**...—в гости́ну в го́сті, в гости́ні, в гостя́х..; принимать **г-й**—гости́ти, віта́ти: прийма́ти госте́й.

Государственник—держа́вник || **-дарственность** — держа́вність-ности || **-дарственный**—держа́вний || **-дарство**—держа́ва.

Готический готи́цький, готи́чний.

Готовальня—готува́льня.

Готовить-ся—готува́ти-ся (готу́ю-ся), гото́вити-ся (гото́влю-ся), а ближе: 1) (собирать-ся, снаряжать-ся, приводить [себя] в надлежащий вид)—ла́годити-ся, ладна́ти-ся, лаштува́ти-ся, споряджа́ти-ся, рихтува́ти-ся (ла́годь чемода́ни, бо за́втра їдемо; ладна́є до дру́ку 2-ге вида́ння тво́рів; Фра́нція відда́вна вже лаштува́лася до рева́ншу); 2) (приготовлять изготовлять) —виготовля́ти (заво́д виготовля́є обладува́ння для ша́хт та копа́лень); 3) (предназначать [себя] к чему, прочить куда) — спосо́би́ти. ла́годити, рихтува́ти (ла́годили мене́ в адвока́ти, а опини́вся о́н-де; мене́ рихтува́ли на інжене́ра, наперекір моїм бажа́нням); 4) **готовится** война, реформы и проч.—зано́ситься, кладе́ться, бере́ться на війну́ (давно́ вже зано́силось між ни́ми на війну́); 5) (стряпать)—кухова́рити, вари́ти що́, по́ратися з чи́м.

Готовность — гото́в[н]ість - в[н]ости; быть в **г-и**—бу́ти напогото́ві, вгото́ві, гото́вим* до чо́го; бу́ти в гото́в[н]ості* (на́ше військо, напогото́ві, гото́ве до бо́ю, стоя́ло на кордо́ні; воро́жі а́рмії перебува́ли в цілкови́тій бойовій гото́в[н]ості); с **г-ью** делать что-ниб.—ра́до, охо́че, з гото́в[н]істю* щось роби́ти (він ра́до прийня́в мою́ пропози́цію).

Готов[ый]—гото́вий (крамни́ця гото́вого о́дягу; військо, гото́ве до бо́ю, на бій; гото́вий він їхати чи ні? гото́вий до по́слуг); (согласный склонный что-ниб. [с]делать чаще)—ла́дний (ладе́н-дна́-дне́), радніший (я ладе́н для ва́с це зроби́ти. та не моя́ на це́ си́ла; ти́сячі лю́ду радніші були́ голово́ю наложи́ти за цю́ іде́ю; повсякча́с ладна́ регота́тися).

Гофрированный—пло́єний, гофро́ваний.

раб—граб.

Грабеж - бительство — грабі́ж, грабува́ння, грабу́нок; (обирательство. вымогательство, лихоимство также) — зди́рство, дері́йство*, дряпі́жництво (по суда́х було́ таке́ зди́рство, що го́ді було́ й приступи́тися) || **- битель**—грабі́жник; (обирало, вымогатель, лихоимец также)—зди́рця, дері́й-рія́, дряпі́жник || **- бительский**—грабі́жницький; зди́рницький. дряпі́жницький || **- бить** — грабува́ти; (тянуть, захватывать что-ниб.)—га́рбати (цей у́ряд га́рбав усе́, що́ тільки під ру́ку попада́ло).

Грабли—граблі.

Гравер-вировальщик—граве́р, гравірува́льник || **- вировать**—гравірува́ти || **- вюра**—гравю́ра

Гравий—рінь ріни. жорства́.

Град —град || **- добитие**—градобі́й-бо́ю, градоби́ття

Градация града́ція.

Градусник—гра́дусник || **-дус**—гра́дус.

Гражданин—громадя́нин (ж. р. громадя́нка) || **- жданский** — 1) (общественный)—грома́д[ян]ський (грома́д[ян]ська повинність, грома́д[ян]ський обов'я́зок = **г-й** долг; грома́д[ян]ська війна́; громадя́нська відва́га, му́жність=**г-е** мужество); 2) (в противоположность военному церковному) — цивільний (ку́рс цивільного пра́ва; інститу́т цивільних інжене́рів) || **- жданство** — громадя́нство; пользоваться правами **г-а** — ма́ти права́, заживати пра́в* громадя́нства.

Грамм—грам.

Грамматика—грама́тика || **- тический**—грамати́чний.

Грамота 1) гра́мота. письмо́; учиться **г-е** - учи́тися гра́моти; 2) гра́мота. лист; верительная **г-а** ві́рчий ли́ст; охранная **г-а** охоро́нний ли́ст; дарственная жалованная **г-а** — да́рчий, даровизний, нада́вчий ли́ст || **- мотей**—грамоті́й, письма́к || **-мотный** - письме́нний, гра́мотний (последнее также в широком значении = сведущий, владеющий грамотой чего-ниб.: стаття́ щілко́м гра́мотна).

Гран (аптек.)—гра́н|о|.

Граната (снаряд) грана́та.

Грандиозный грандіо́зний. (исполинский, гигантский) — велете́нський. (величавый.-чественный) — вели́чний (його́ вели́чні за́міри пішли́ ма́рно).

Граненый — гранча́[с|тий, граня́стий || **- нить** – гранкува́ти.

Гранит[ный] граніт[овий].

Граница межа́, гра́нь-ни, грани́ця; (государственная)– кордо́н; выходить из г ц приличия и пр. перебира́ти (сов. перебра́ти) мі́ру. перехо́дити (перейти́) ме́жі присто́йности... || **- ничить** – межува́ти (ці дві га́лузі освітньої спра́ви щільно межу́ють одна́ з о́дною = . .г-т между собой).

Грань-нка—1) (граница между плоскостями. самая плоскость многогранного предмета) — гра́нь-ни, гра́нка; 2) (= граница)—см. это слово; 3) (типогр.)— гра́нка.

Графа — графа́, (столбец) — шпа́льта || **фика** – гра́фика || **-фит**— графі́т || **- фить**—лініюва́ти, лінува́ти* || **-фический** – графі́чний.

Графин кара́фка графи́н.

Грациозный – граціо́зний, граці́йний || **- ция** гра́ція.

Грач — гра́к га́йворон, (собират.) — гайворо́ння.

Гребень, - бешок, - бенка — 1) (г нь горы, крыши и пр.) — гре́бінь-беня. щи́т 2) (для расчесыванья)—гре́бінь, а также: (для волос)—гребіне́ць, гребі́нчик, (для льна, пеньки и пр.)—гребі́нка.

Гребец гребе́ць, (на сенокосе также)–громадільник.

Греза—(видение, сновидение, фантом) — мара́ (мн. ма́ри): (приятная г-а, фантазия, мечта) – мрія (ди́вні ма́ри бенте́жили його́ со́н; мара́ розпа́леного мо́зку; соло́дкі мрії оповили́ їй ду́шу) || **- зить** – ма́рити, (приятно **г-ть,** фантазировать. мечтать) мріяти. снува́ти мрії (вві сні він тя́жко ма́рив; ла́гідно мріяла, ма́рила про золоту́ рийде́шність); **грезится**—ма́риться. мріється.

Грелка грі́лка.

Греметь—гриміти. гримоті́ти. гримота́ти; (последовательными ударами)—гри́мати (о стрельбе также грима́ти) (грім гримів. гри́мав; чоти́рі дні по́спіль гри́ма́ли гарма́ти; по́суд. дзво́ник бараба́н гримоти́ть); **гремящий** (как прилагат.)—см. **Гремучий** || **мучий**—гримки́й, грему́чий (грему́чий га́з).

Грести — гребти́; (граблями также) — грома́дити; (веслами также) – весла́ти; (лопатой руками и пр. также)—горну́ти, (о деньгах и пр. = гр баздать) – га́рбати (от уже хто гро́шей га́рбав горну́в, гріб силе́нну си́лу).

Греть-ся—гріти-ся, вигріва́ти-ся (люби́ли наш дідусь на со́нечку вигріва́тися).

Грех - гріх; в г-х вводить — до гріха́ призво́дити (сов. призве́сти́); искупать заглаживать г-х — поку́тувати, покрива́ти (сов. споку́тувати, покри́ти) гріх; отпускать **г и** кому — розгріша́ти (розгріши́ти) кого́; есть **г х**— ніде пра́вди діти. ніде гріха́ потаї́ти; с **г-м** пополам — сяк-так з бідо́ю* (я́кось уже́ з бідо́ю залата́ли його́ та й оддали́). смертный **г-х** – смерте́льний. непрощенний гріх; мой **г-х**—мій гріх, моя́ вина́, причи́на.

Греховный гріхо́вний || **-ховодник**–гріхово́да.

Гречиха—гре́чка || **-невый**—гречаний.

Грешить — грішити. (г ть чем)—*слабува́ти. хибува́ти на що* (усі ці про́єкти слабу́ють на безгрунто́вність, відірваність од життя́) || **-шник**–грішник || **-шно** грішно гріхо́вно; гріх (жив він грішно гріхо́вно; гріх таке́ робити) || **шный**—грішний.

Гриб -гриб. гу́ба.

Грива—гри́ва.

Гривенник — гри́венік

Грим — грим || **- мировать-ся** — гримува́ти ся.

Гримаса грима́са, міна* (його́ співанки та чудерна́цькі міни припа́ли до душі всій на́шій дітворі); корчить, делать **г ы** гримасничать — криви́тися викривля́тися. кривйти. викривля́ти, виробля́ти (сов. скриви́ти ви́кривити. зроби́ти) міни, грима́си. гримасува́ти || **- масничанье** — гримасува́ння, грима́си*, міни*, викривля́ння.

Грипп — грип, інфлюе́нца.

Гроб — 1) труна́, домови́на, тру́мна; 2) (могила) — гріб-гро́бу; в **г-б** гля́деть, стоять одной ногой в **г-у** — *на дале́кій, вели́кій путі*, над гро́бом стоя́ти, на вме́рті бу́ти, (насмешл.) — три чи́сниці (пів-чверти*) до сме́рти кому́ загнать в **г-б** — на то́й світ загна́ти; до **г-а**, по **г-б** до ско́ну, до віку, до сме́рти-віку || **- бница** — гробни́ця; (могильный памятник) — нагро́бок || **- бовой** — 1) (относящийся к гробу) — трунови́й; 2) (могильный) — гробови́й; до **г-й** доски — до су́дньої до́шки || **- бовщик** — трумна́р-ря || **- бокопатель** — гроба́р-ря́.

Гроза гроза́, громови́ця, (с сильным дождем) ту́ча || **- зовой** — грозови́й, громови́й, тучни́й.

Гроздь — гро́но, гро́нка, ке́тяг, кім'я́х.

Грозить - ся — грози́ти-ся; (угрожать чем, предвещать нечто дурное) — загро́жувати, погро́жувати (погро́жують нам війно́ю); (пугать, стращать) — нахваля́тися, похваля́тися на ко́го, страха́ти кого́ (як ото ви́казали на нього́, так він нахвалявся спали́ти); (выражать угрозу взглядом, жестами) — свари́тися на ко́го (ма́ти було посвари́ться на ме́не па́льцем, а не ска́жуть нічо́го) || **- зный** — грізни́й || **- зно** — грізно, згрізна (згрізна на ме́не гля́нув).

Гром — 1) (во время грозы) — грім-гро́му; 2) гук*, гри́міт*-моту, (грохот) — гу́ркіт-коту (побі́дний гу́к оркестри; невга́вний гри́міт дале́ких га́рмат); **г-м** аплодисментов — бу́ря о́плесків*.

Громада, -дина — грома́ддя, ве́личчи, ве́леть*-ти (заменяют и мн. ч.: зда́леку бовваніла похму́ра ве́леть — на́фтові ви́шки та цистерни); (прозаич.) — махи́на, одоробл[а]ло; (только о здании и пр.) — озія́; (только о человеке) — ло́мус || **- мадный** — величе́зний, величе́нний.

Громила — харци́з[яка]*; (грабитель, вор) — грабі́жник, зло́дій (а щоб на́с настраши́ти, привів із собо́ю дво́х здорове́нних харци́зів; грабі́жники діста́лися до ба́нку через гори́ще) || **- мить** — громи́ти.

Громкий — голосни́й, гучни́й (голосни́й, гучни́й по́стріл, проце́с); становиться **громче** — голосні́шати, гучні́шати (сов. поголосні́шати...) || **- мко** — (вслух) — уго́лос, на-го́лос, го́лосно (читай уго́лос, щоб усі почу́ли); (звучно) — го́лосно, гу́чно (го́лосно, гу́чно пролуна́в дзвіно́к).

Громовержец громове́ржець*.

Громово́й — мо́вый — 1) громови́й (поза́торік лі́то громове́ було́); 2) громови́й, гримни́й (громова́, гримна́ промо́ва); (громкий также) — гримки́й (наза́д! погукну́в він гримки́м го́лосом) || **-могласный** — 1) (громкий) — см. **Громовой** 2); 2) (гласный) — голосни́й, привселю́дний* (це привселю́дне обвинува́чення з парла́ментської трибу́ни занепоко́їло було́ мініcте́рські ко́ла) || **- могласно** — 1) (громко) — *громови́м, гримни́м, гримки́м го́лосом, на цілий го́лос*; 2) (публично, во всеуслышание) — на́голос*, привселю́дно* (при багатьо́х свідках він на́-голос заяви́в, що зро́ду не бра́в цих гро́шей).

Громоздить — копи́чити, накопи́чувати, нагрома́джувати || **- моздкий** — невкла́дистий, зава́лий*, завальни́й.

Громоотвод — громозві́д-зво́ду.

Громыхать — гримота́ти*, гримоті́ти, вигримля́ти*, грюкота́ти, грюкоті́ти (сов гримотну́ти*, [ви́]гри́мнути*, грюкону́ти) (право́руч за горбо́м рівномі́рно й ва́жко гримота́ли гарма́ти; вигримляючи кайда́нами, су́нули вони в до́щ та мря́ку).

Гросс — гро́с.

Грот — гро́та.

Грохнуть[ся] — гри́мнути[ся], бри́знути[ся]*, ге́пнути[ся], хрьопнути[ся] (та́к і бри́знувсь мені в но́ги).

Грохот — гу́ркіт - коту, грю́кіт - коту, (глухой) — гу́гіт - готу; гурко́тнява, гуркотне́ча, грюко́тнява (чу́ти гу́ркіт дале́кого по́їзда; там у заво́ді така грюко́тнява, що й сло́ва не чу́ти) || **-хотать** - 1) гуркота́ти, гуркоті́ти, гурготіти. грюкота́ти, (глухо) — гуготі́ти; 2) (хохотать) — реготи́ти, григота́ти*.

Грош — (полкопейки) — шаг, ше́ляг; (вообще ничтожная сумма также) — копійка; ломаный **г-ш** — ла́маний ша́г,

щерба́та копі́йка (коліїки щерба́тої не ва́рт); **г-и** (ничтожная сумма)—[мизе́рні] копі́йки*, мизе́рія (у на́с робо́та без ви́робу, а пла́тять копі́йки); пропал ни за **г-ш**—*пропа́в ні за копі́йку, ні за поні́шку таба́ку, ні за ца́пову ду́шу*; и на **г-ш** нет правды—*нема́ пра́вди й на копі́йку*; ни **г-а** за душой—*нема́ й копі́йки за душе́ю*; в **г-ш** не ставить—*за ні[за́]що́ ма́ти, бра́ти, і за ву́стілку не ма́ти* || **- шовый** (дешевый, невысокого качества)—копійча́ний* (копійча́ний тала́нт).

Грубеть—грубі[ша]ти, гру́бнути, (делаться жестким) — жорсткі́шати*, шорсткі́шати*, цупкі́шати* (від тако́го життя́ люди́на грубіє, жорсткі́шає; шкі́ра на рука́х шорсткі́шає, цупкі́шає) || **- би[яни]ть**—грубія́нити, грубія́нствувати || **- биян[ство]**—грубія́н[ство] || **- бость** — гру́бість-бости, (жесткость) — жо́рсткість, шо́рсткість, цу́пкість, (невежливость; невежливое, грубое слово, поступок)—грубія́нство, гру́бощі-щів, незвича́йність* ности, (сильнее)—брута́льність || **- бый**—гру́бий, (жесткий)—жорсткий, шорсткий, цупкий, (невежливый)—грубія́нський, незвича́йний* (сильнее)—брута́льний (гру́ба, жорстка́, шорстка́ нату́ра; гру́ба опра́ва; цупка́ мате́рія; грубія́нський учи́нок)

Груда—1) (куча)—ку́па, гора́*; сті́с (ку́пи, го́ри камі́ння; сто́си книжо́к, папе́рів); 2) (глыба)—бри́ла, гру́да*, (пласт)—скиба* (бри́ли, ски́би чорно́зему).

Грудин[к]а — груд[н]и́на || **- дной** — грудни́й, огру́дний; **г-я** клетка, — огру́ддя; **г-й** ребенок — немовля́[тко]-ля́ти-[тка], (точнее)—пригрудча́-ча́ти, пригру́дна*, запа́зушна дити́на || **-добрюшная** преграда—діяфра́гма, погру́дниця*, грудочерева́ пере́тинка || **- дь**—гру́ди-дей, пе́рса, (поэтич.)—ло́но; ед. гру́дь-ди применяется только к женской груди-сосцу (здоро́вий, широ́кий у гру́дях хло́пець; жі́нка з надмі́рно розви́неними пе́рсами гру́дьми; пра́ва гру́дь бі́льша од лі́вої; тулі́ла ді́ток до ма́тернього свого ло́на); вздохнуть полной **г-ью**, во всю **г-дь**—зідхну́ти на всі, на по́вні гру́ди; кормить **г-ью**—годува́ти гру́дьми, гру́ддю; отнимать ребенка от **г-и**—відлуча́ти.

Груз — ванта́ж-жу́ || **- зить-ся**—ладува́ти-ся, ванта́жити-ся || **- зовладелец, -зохозяин**—вла́сник вантажу́ || **- зовик** — ваговіз-возу || **- зовой**—ванта́же́вий, ванта́жний || **- зоотправитель**—*відпра́вник, посила́ч вантажу́* || **- зополучатель**—* відбира́ч, оде́ржувач вантажу́* || **- зчик** — ладівни́к*, ванта́жник

Грузный (тяжелый, массивный) — ваговитий*, зава́лий*, дебе́лий, (выразит.)—бамбу́луватий*, одоро́блий*.

Грунт—грунт || **- товать**—грунтува́ти || **- товой**—грунтови́й; **г-я** вода—жи́льна, грунтова́, позашку́рна вода́.

Группа—гру́па; гурт, грома́да; ку́па (ум гурто́к, грома́дка, ку́пка) (4-а гру́па 2-ого ку́рсу; гру́па „Визво́лення Пра́ці"; громадя́нство поділи́лося на дві гру́пи, грома́ди, два гурті; зби́вшися в один гу́рт, в одну́ грома́ду, демонстра́нти ру́шили да́лі; по ву́лицях гурта́ми, грома́дками, ку́пками снува́ли лю́ди) || **- ппировать-ся**—гуртува́ти ся, грома́дити-ся, ку́пчити-ся, групува́ти-ся || **- ппировка** (об'единение, группа)—угрупува́ння, згуртува́ння* (в по́льській соц.-демократії го́стро позначи́лися два́ угрупува́ння).

Грустить—смути́тися, смуткува́ти, жури́тися [за] чи́м; сильно **г-ть**—тя́жко смути́тися... || **- стный** — смутни́й, зажу́рний*, зажу́рений, журли́вий; делаться **г-м**—смутні́ти (сов. осмутні́ти) || **- стно** — сму́тно*, [за]жу́рно, журли́во || **-сть**—сму́ток, жур[б]а́; наводить **г-ть**—смути́ти, навіва́ти сму́ток

Груша—гру́ша || **- шовый**—грушево́вий.

Грыжка (мед.)—гила́, кила́, гри́жа* (муж.р.).

Грызня—гризня́, гриза́[ни́на] || **- зть**—гри́зти; (о мышах, червях и проч., также переносно)—точи́ти (ша́шіль де́рево то́чить; ту́га йому се́рце точи́ла); **г-ть** семячки, орехи—лузати насіння, горіхи || **- зться**—гри́зтися || **- зун** (зоолог.)—гризу́н[ець].

Гряда—гря́д[ин]а, стяга́, па́смо (де́яка́ гряди́на, то зацілі́ло, а в доли́ні повимока́ло все чи́сто; дале́ко на пі́вдень тя́гнеться стяга́, па́смо гір); **речная г-а**—забо́ра, ла́ва, (крупнее)—поріг-ро́гу || **-дка** (огородная)—гря́дка.

Грядущий — прийде́шній, пото́мний, майбу́тній || **- дущее** (как существит.)—прийде́шність-ности, пото́мність-ности, майбу́тність-ности.

Грязевой—багновий* || **- зелечебница**—багнолі́ка́рня* || **- зелечебный** — багнолі́ка́рний* || **- зный**—кальни́й, а ближе: 1) (замаранный, неопрятный, также переносно)—брудни́й, нечи́стий (брудна́ сороч́ка, кімна́та; брудні.

нечи́сті спра́ви); 2) грязьки́й, багни́стий (грязька́ доро́га) || **- зно**—ка́льно, а ближе: 1) бру́дно, нечи́сто (в ха́ті бру́дно); 2) гря́зько. багни́сто (на дво́рі гря́зько) || **-зь**—кал, а ближе: 1) (нечисть, загрязнение, **г-зь** от неопрятности, также переносно)—бруд, не́чисть-ти; заматерелая **г-зь** на теле—леп (в кімна́ті бру́д, сміття; не зна́є життьово́го бру́ду); 2) багно́, боло́то, гря́зь-зи, грязю́ка; (илистая)—тва́нь-ни (по ву́лицях багно́ нико́ли не просиха́є); целебные **г-и**—[з]ці-лю́щі ба́гна*; засохшая, заме́рзшая комьями **г-зь**—гру́ддя́ (ед. гру́дка), ко́лоть-ти; во ить ся, валяться в **г-и**—ба́братися, барложи́тися в багні́, боло́ті; [в]топтать в **г-зь**, [с]мешать с **г-зью**—*в багно́ [в]топта́ти, [с]паплю́жити*; ударить лицом в **г-зь**—*осоро́митися, на ка́л сі́сти* (та вже́ не бійсь, на ка́л не ся́демо).

Грянуть — гри́м[о]ну́ти, рев[о]ну́ти (гримону́в грім; ревну́ла орке́стра).

Губа—1) гу́ба́; г-ы—гу́би, [в]уста́; розвесить. распустить **г-ы**—розпусти́ти гу́би, ка́пиці; у него **г-а** не дура—в нього́ губа́ не з лопу́цька, він зна́є сма́к; надуть **г-ы**—закопи́лити гу́би; сжать **г-ы** — стисну́ти, (крепче)—зці́пити гу́би; 2) (залив)—сага́, зато́ка.

Губерния—губе́рнія || **- рнский**—губе́рський, губерні́яльний.

Губитель — погуби́тель, згу́бця, погу́бник* || **- бительный** — згу́бний, погу́бний, заги́бельний || **- бить**—занапаща́ти, збавля́ти, губи́ти. (напрасно, попусту растрачивать, истреблять)—марнува́ти (не збавля́й собі здоро́вля, ки́нь оті́ покуре́ньки; се́рце боли́ть диви́тися, я́к вони́ лі́с марну́ють).

Губка (зоолог.) — гу́бка || **- бчатый** — губко́ватий, губча́[с]тий.

Гувернантка—гувернантка.

Гудеть—густи́, гуді́ти, гуча́ти; (глухо)—стугоні́ти, дудні́ти, гуготі́ти (гудя́ть гудки́ по фа́бриках; земля стугони́ть, дудни́ть, гуготи́ть під нога́ми) || **- док**—гудо́к.

Гуж (в упряжи)—гуж || **- жевой** — тягловий (тяглові повинності) || **- жем**—1) тягло́м (до Ки́їва кра́м прова-

джено водо́ю, а да́лі тягло́м); 2) (гуськом)—см. это слово.

Гул—гук, (глухой)—сту́гін-гону, гу́гіт-готу || **- лкий** — лунки́й*, гудю́чий || **- лко- лу́нко***.

Гульба—гульня́, гу́льбини, гу́льбощі || **- ляка** — гультя́й - тяй. гульві́са || **- лянье**—[по]гуля́ння, гу́лянка, погуля́нка || **- лять**—гуля́ти; (совершать прогулку пешком)—прохо́джуватись, на прохі́д[ку] ходи́ти; (расхаживать, похаживать) — походжа́ти; **г-ть** напропалую, во всю—гу́льма гуля́ти, на всю гу́бу, на всі за́ставки гуля́ти.

Гуманизм — гуманізм || **- манитарный** - гуманіта́рний || **- манный**— лю́дяний. гума́нний.

Гумми — гу́ма || **- ммиарабик** — [ара́бська] гу́ма || **- ммилак** — гуміла́к || **- ммиластик**—кавчу́к, гуміла́стика.

Гумно (крытая постройка) — клу́ня, стодо́ла; но обычно для молотьбы и складыванья необмолоченого хлеба служит открытая площадка — тік (р. то́ку).

Гурт (скота) — гурт || **- товщик**—гуртови́к.

Гурьба — гу́рма, бу́рса, ватага, ку́пець* || **- бой** — гу́рмом, гурмано́м*, ку́пцем.

Гусеница—гусе́ниця, (собират.) — гу́сінь-сени.

Гусиный—гу́сячий, гу́сій; **г-я** кожа—си́роти.

Густеть—густі́шати. гу́скнути, (плотнеть) - тужа́віти (холо́нучи, віск тужа́віє || **- стой** - густи́й (густа́ ка́ша, густи́й лі́с ; (обильный) — рясни́й (рясні́ сади́; рясна́ я́блуня; рясни́й пі́т); (густой и высокий) — бу́йни́й (бу́йне жи́то, бу́йне воло́сся); **гуще** (как сравнит. степ. прилагат.)—густі́ший (учо́ра густі́ший бу́в бо́рщ), рясні́ший, буйні́ший || **- сто**—гу́сто, ря́сно. бу́йно; **гуще** — (как сравнит. степень наречия)—густіш[е] || **- столиственный** — ряснолисти́й, густолисти́й, рясни́й || **- стота**—гущина́.

Гусь—гуса́к, (самка) - гу́ска, гу́сь (ж. р., род. гу́си); множ. гу́си || **- ськом**—ви́тягом*, ши́лом, улро́стяж*.

Гуттаперча—гу́ма, кавчу́к, гутапе́рча || **- чевый**—гумо́вий, кавчу́ковий.

Гуща—гу́ща.

Д

Да—1) (утверждение) — так, egé [-ж] (Бу́в ти у нього́?—Так.); (энергичное утвержд.)—авже́ж, ато́ж (Бу́в ти в нього́? — Авже́ж); да ведь... — та́ж, таджé[-ж] (таджéж вона́ сказа́ла, що прийде); 2 (союз)—та (Іва́н та Петро́;

хотів би, та не пуска́ють); 3) (междометие) — (знак припоминания)— ага́ ага́, о́т іщé що́: пі́діть ви...); (знак возмущения) — еге́ еге́, говори́ти ви всі умі́єте...); (знак приказания): та ну́бо кажіть! = да говорите же; да будет!—хай бу́де!

Дабы—щоб[и].

Давать—дава́ти-да́ти; **дай-ка!**- да́й-но! да́й-ли́шень! **давай-те** петь, писать и пр.) — ну́м[о] (співа́ти, писа́ти...); **давай** бог ноги - дра́ла. хо́ду (а він як поба́чив—та дра́ла); **д-ть в обрез**— ви́давцем дава́ти; **д-ть себе в чем отчет**—бу́ти свідо́мим чого́*. усвідо́млювати собі що*; **д-ть понять**—дава́ти на здога́д; **д-ть знать**—дава́ти відома*; **д-ть о себе знать**—зголо́шуватись* сов. зголоси́тися) (охо́чі хай зголося́ться в парко́мі); **д-ть себя знать, почувствовать** — да́ватися в знаки́ в тя́мки

Давить—дави́ти. ти́снути; (гнести)—гні́ти́ти (го́ре його́ гні́ти́ло); (сильнее, мозжить)—ча́вити; (жать, беспокоить, трудить)—му́ляти (чо́бі́т му́ляє); **давящий** (тяжелый, гнетущий —гні́тю́чи (це видо́вище справля́є гні́тю́че враження) || **- вка** — [с]тиск, ти́скнява (вчини́вся вели́кий сти́ск) || **- вление** — ти́ск, на́гніт (атмосфе́рний ти́ск; на́гніт на буржуазію).

Давний - внишний—да́вній || **- вно**—давно́; не так **д-о**—не що-давно́; довольно **д-о** — по́давно, давне́нько || **- вноминувший - внопрошедший**—давномину́лий || **- вность**—да́вність; (пришедший в **д-сть** — задавні́лий).

Даже—1) на́віть (на́віть воро́ги дивува́лись); 2) (так что даже. великор. народн. инда ажно)—аж (ну́ й закрича́в же він—аж сті́ни двигну́лись).

Далекий-ко—дале́кий-дале́ко; **далеко-далеко**—ген-ге́н [дале́ко] (ген-ге́н ми пі́демо з тобо́ю); **дальше-лее**—да́лі, да́льше; и так **д-ее**—і так да́лі || **- ль**—далечінь, да́леч-чи, далина́ || **- льнейший**—да́льший (на да́льших сторінках а́втор гово́рить про те́...); **в дальнейшем** на́да́лі (на́да́лі просимо так не робйти) || **- льний**—да́льній. дале́кий (дале́кий ро́дич) || **- льнобойный** — далекося́жний*, далекобійний (далекося́жні га́вбиці) || **- льновидный**—далекозо́рий*, прозірли́вий, далекогля́дний || **- льнозоркий** — далекозо́рий || **- льность**—дале́кість, дальнина́; **за д-стью** расстояния: через вели́ку віддаль пра́вильні взаємини не нала́годжено.

Дамба—та́ма, гать-ти.

Данная (юрид.)—данна́-нно́ї.

Данник—да́нник.

Данные (в значении существ.)—да́ні -них (всі ці да́ні промовля́ють за те́...) || **- нный** (прилагат.)—да́ний (в да́ному ра́зі тре́ба-б ізроби́ти так..) || **- нь** — да́нь-ни, данина́; отдать д-ь уважения—зложи́ти пошану*.

Дар—1) дар; (подаренная вещь также) —даровизна; 2) хист, дар, здібність, тала́нт. тала́н. ке́бе́та || **- рёный** — дарóваний || **- ритель** — дарівни́к || **- рить** — дарува́ти кому́ що, кого́ чи́м

Дармоед—дармоїд || **- дничать** — дармоїдствувати.

Дарование — 1) хист, дар, здібність, тала́н[т], ке́бе́та (человек с большим **д-ем** —люди́на з вели́кими здібностями, вели́ким хи́стом); 2) дарува́ння; (пожалование) нада́ння || **- вать** — дарува́ти, обдаро́вувати кого́ чим, нада́ва́ти кому́ що (п р и р о́ д а обдарува́ла йо́го вели́кими здібностями) || **- витый** — здібний. талановйтий, хистови́тий, кебітний.

Даровой—1) дармови́й, даровий (даровий обід); 2) даровизний*, дарівний* даріжний (даровизна земля) || **- ровщина** — даровизна, дарівщи́на; **на д-нку** — на дурни́чку || **- ром**— 1) зада́рма, [за]ду́рно; чуть не **д-м**— за півда́рма; 2) (напрасно)—[на]даре́мне, ма́рно (надаре́мне ходи́в туди́), ду́рно; **д-м что...**—дарма́ що...

Дарственный—даровизний; **д-ая гра́мота**, запись - даровизний, да́рчий, пада́вчий ли́ст, за́пис.

Датель—(юрид.) да́ве́ць.

Дательный падеж (грам.)—дава́льний відмінок

Датский (географ.)—да́нський || **- тчанин**—да́нець.

Дача—1) [по]дава́ння, пода́ча; 2) да́ча (він пої́хав на да́чу) || **- чник** — да́чник || **- чный**—да́чний.

Два—два (род двох, дат. двом, твор. двома́) || **- дцатый** - двацятий || **- дцать** — два́цять, два́цятеро (да́в два́цятеро огірків).

Двигатель—движни́к, рушій, двигу́н || **- гательный** — движний, рушійний, руховий || **-гать-ся** — ру́хати-ся. руша́ти-ся.(сов. ру́шити-ся, рухну́ти-ся), двига́ти-ся, (сов. двигну́ти-ся); (**д-ать** куда также) — посува́ти (сов. посу́нути); (**д-ться** куда также)—поступа́ти (поступи́ти), посува́тися (посу́нутися); **д-ться**, трогаться в путь—

руша́ти ([ви́]ру́шити) (дивізія ру́шила в похід; руша́й! гукну́в ота́ман); **д-ться** массой—су́нути (сов. суну́ти. посу́нути) (всі як оди́н суну́ли до двере́й); **д-ться** к опреде́ленной цели—простува́ти.

Движение — рух; (мгновенное, разовое **д-е**) – по́рух (зви́чним по́рухом ско́чив на коня́); сделать быстрое **д-ие** к чему — порва́тися до чо́го (ма́си порва́лись були́ до вла́ди, та їх зду́шено); быстрое, суетливое движение многих — ворушня́, метушня́; (**д-ие** вперед=прогресс) — по́ступ; (к определенной цели)—простува́ння, хід; дать делу **д-ие** –да́ти спра́ві хід; приходить в **д-ие**—розру́шуватись (сов. розру́шитись); приводить в **д-ие**—розру́шувати* (розру́шити), вправля́ти*, пуска́ти в ру́х.

Движимость—1) (подвижность) — рухо́мість; 2) (движимое имущество)—рухо́мість, рухо́ме майно́, рухо́мі до́бра ‖ **-мый**—рухо́мий; **д-ое** имущество см. **Движимость** ‖ **-жущий** (прилагат.)—см. **Двигательный**.

Двое—дво́є (род. дво́х); (мягко = парочка)—двойко́ (було́ в ни́х діте́й двойко́); на своих, на двоих — ба́тьківськими (приїхав ба́тьківськими).

Двоебрачие — двоподру́жність*, двошлю́бність ‖ **-брачный**—двоподру́жній*, двошлю́бний ‖ **-властие**—двоєвла́ддя ‖ **-душие** — дво[є]ду́шність ‖ **-душный**—дво[є]ду́шний ‖ **-женець** двожо́н, дво[є]же́нець ‖ **-точие**—дві кра́пки.

Двойка—двійка ‖ **-ни**—близня́та ‖ **-ник** —двоє́ць*, двійни́к ‖ **-ной**—подві́йний (подвійні ра́ми. подвійна брехня́); двоїстий, двійча́стий (двійча́сте підборіддя) ‖ **-ственный**—см. **Двойной**.

Двоить-ся—двоїти-ся; в глазах **д-тся**—двійни́ть ув оча́х.

Двор—двір; задний, черный **д-р**—задвірок; площадь под **д-м**—дво́рище; на **д-е**—(в широком значении, вне дома)—надво́рі (надво́рі ще ви́дно, а в ха́ті по́ночі); со **д-а** (извне)—з-надво́ру (з-надво́ру ха́та чепурна́, а в сере́дині...); скотный **д-р**—обо́ра, скота́рня*, за́города; птичий **д-р**—пташня́, пти́чня; постоялый, заезжий **д-р**—за́їзд; гостинный **д-р** — купе́цький двір; не ко двору—не під ма́сть (вона́ нам не під ма́сть прийшла́ся).

Дворец—пала́ц, дворе́ць; **д-ц** труда—пала́ц пра́ці.

Дворник—двірни́к ‖ **-рня** — [двірська́, дворо́ва] че́лядь, двірня, двірські лю́ди ‖ **-ровый** — двірськи́й, дворо́вий; (сущ. = **д-ый** человек) - двора́к, двірня́к (ж. двірка, двірня́чка).

Дворцовый—двірце́вий, палацо́вий.

Дворянин –дворяни́н ‖ **-нский** -- дворя́нський ‖ **-нство**—дворя́нство.

Двоюродный— ...у пе́рших (бра́т у пе́рших).

Двоякий—подві́йний, двоїстий.

Двубрачие—см. **Двоебрачие** ‖ **-главый**—двоголо́вий, двогла́вий ‖ **-гривенный**—двацятка ‖ **-значный** — двозна́чний ‖ **-личный** — дволи́чний, двоєду́шний ‖ **-полый** — двопо́лий, ‖ **-смысленность** — 1) двозна́чність; 2)(непристойность)--непристо́йність*, непристо́йний каламбу́р* ‖ **-смысленный**—1) двозна́чний; 2) соромі́тний*, непристо́йний* ‖ **-степенный**—двоступне́вий ‖ **-сторонний** — 1) двобі́чний; 2) (взаимный) – обопі́льний.

Двухдневный — дводе́нний; в **д-ый** срок—про́тягом дво́х днів ‖ **-колейный**—двоко́лійний ‖ **-летний** — дворі́чний, дволі́тній; (сущ.)—дволі́ток ‖ **-местный**—на два місця ‖ **-месячный**—двомі́сячний, в **д-ый** срок—про́тягом дво́х мі́сяців ‖ **-недельный** — дво[х]тижне́вий; **д-ый** журнал — дво[х]тижне́ви́к ‖ **-сотый**—двохсо́тий ‖ **-членный**—двочле́нний ‖ **-этажный**—двохповерхо́вий ‖ **-цветный** — двоба́рвний, дво[х]ко́лірний, дво[х]кольоро́вий.

Дебаты—деба́ти.

Дебелый—дебе́лий; (сущ.)—дебеля́к[а], де́белень; делаться **д-м**—дебелі́ти.

Дебет—де́бет ‖ **-битор**—дебіто́р.

Дебош—де́шпет, бе́шкет ‖ **-ширить**—дешпетува́ти, де́шпет збива́ти.

Дебрь—не́тря (чаще во мн. ч. – не́трі).

Дебют--дебю́т ‖ **-тировать**--дебютува́ти

Дева—ді́ва; старая **д-а** — стара́ ді́ва, пере́ста́рок.

Девальвация—девальва́ція.

Девать, деть—діва́ти, [по]ді́ти.

Деверь—ді́вер[ко].

Девиз—га́сло, деві́з, клич.

Девица—ді́вчина; быть **д-й**—дівува́ти ‖ **-вический** — діво́чий, дівча́чий ‖ **-вичество** — діво́цтво, дівува́ння ‖ **-вичник** – діви́ч-ве́чір ‖ **-вка**—ді́вка; здоровая **д-а** — діве́га; бой-**девка** – ко́зир-ді́вка ‖ **-вочка**—ді́вчинка, дівча́[тко].

Девственник—неза́йманець*, праве́ць ‖ **-вственница**—ді́вчина*, ді́ва; неза́йманиця*, небла́зниця*. прави́ця ‖ **-вственность** — 1) діво́цтво, діво́чість, неза́йманість*, небла́зність,

(поэтически) — **вінéць**; лишать **д-сти** — [по]збавля́ти (сов. [по]збáвити) дівóцтва*, справи́чувати (справи́чити), (поэтически) - вінця́ розвивáти, збавля́ти (сов. розви́ти, збáвити); потерять **д-сть**—утеря́ти дівóцтво*. справи́читись*; (поэтически) —втеря́ти, загуби́ти вінéць; 2) (переносно = нетронутость)—незáйманість, цілúнність ‖ **-вственный** -1) дівóчий, незáйманий, неблáзний; 2) (переносно)—незáйманий, цілúнний (цілúнні зéмлі; незáймані лісú).

Девство—см. **Девичество, Девственность** ‖ **-вушка**—см. **Девица** ‖ **-вчонка**—дівчи́сько.

Девяносто—дев'ятдеся́т[ь] дев'янóсто ‖ **-стый**—дев'ятдеся́тий, дев'янóстий.

Девятнадцать—дев'ятнáдцять.

Девять—дéв'ять, дéв'ятеро.

Девятьсот—дев'ятсóт

Дегенерация - дегенерáція.

Деготь — дьóготь. дíготь ‖ **-рник**—дігтя́р-рá ‖ **-рный**—дігтяни́й (дігтянé ми́ло); дігтя́рний (дігтя́рна вýлиця).

Дедушка—дід[ýсь] ‖ **-довский** - 1) дідівський (дідівські зви́чаї); 2) д ди́зний (діди́зні зéмлі та маéтки).

Дедукция — дедýкція ‖ **-ктивний** — дедукти́вний

Деепричастие—дієприслівник.

Дееспособность—дієздáтність.

Дежурить — чергувáти дежýрити ‖ **-рный**—черговúй, дежýрний.

Действенный — чи́нний, акти́вний, дія́льний, дію́щий ‖ **-йствие** - 1) (продолжительное действие) — чи́нність, дія, áкція (чи́нність закóну—10 рóків); (акт, разовое **д-ие**; поступок)—чин (вм. множ. чи́нність*), акт; учи́нок (враждебные **д-ия** - ворóжа чи́нність); 2) (действие на кого)—вплив*, дія (лекарство не оказало **д-ия**—ліки не спрáвили впли́ву): приводить в **д-ие**—пускáти, вправля́ти* (пусти́ти, впрáвити) в хід, надавáти (надáти) чи́нности*; образ **д-ий**—[спóсіб] повóдження; оказывать, производить **д-ие** справля́ти впли́в, впливáти, дíяти (сов. спрáвити. . впли́нути, подíяти); 3) (действие драматическое, в драме)—дія (п'єса на 4 дії; дія відбувáється в Турéччині); 4) (**д-ие** арифметическое)—дія ‖ **-йствительно** - 1) [на]спрáвді, напрáвду, дíйсно, ‖ **-йствительность** —дíйсність; в **д-сти**—см. **Действительно**; 2) на дíлі*, в дíйсності ‖ **-ствительный**—дíйсний.

Действовать—1) дíяти; (поступать)—чини́ти, роби́ти (коли-б він усé це знáв, то не чини́в-би так нерозвáжно); (работать)—роби́ти, працювáти (телефóн не рóбить. не працю́є); 2) (действовать на что) — вплизáти*, дíяти (ничто на него не **д-ет**—ніщо на ньóго не впливáє) ‖ **-йствующий** (как прилагат.)—чи́нний, дієви́й (**д-ие** законы—чи́нні закóни); **д-ая** армия—дієвá áрмія; **д-ие** лица—дієві осóби.

Декабрь—грýдень ‖ **-рьский** - груднéвий.

Декламатор — декламáтор ‖ **-мировать**—декламувáти.

Декларативный—декларати́вний ‖ **-рация** — деклaрáція ‖ **-рировать**—декларувáти.

Деклассировать—декласувáти (деклaсóвана інтелігéнція).

Декоративный декорати́вний ‖ **-рация**--декорáція ‖ **-рировать**—декорувáти.

Декрет—декрéт ‖ **-тировать**—декретувáти.

Деланный—(неестественный) —рóблений, (притворный)—удáваний, (принужденный) — си́луваний, ви́мушений* (усмішка йогó була якáсь си́лувана).

Делать-ся —роби́ти; (о чем-ниб. плохом) - кóїти (скільки він ли́ха лю́дям кóїв); **д-ть** что-ниб. небрежно, плохо—партáчити, партóлити; **д-ть** что ниб. медленно, мешкотно—марýдитись, мóмсатись із чи́м; **д-ть** что-ниб. легко, как бы играясь — за íграшки роби́ти (от пустé: та ти́ це за íграшки зрóбиш); **д-ть** не спеша—поквóлом*, покладáючи роби́ти; ничего не **д-ть** (лениться)—байдикувáти, баглаювáти; решительно ничего не **делает**—і за холóдну вóду не берéться; от нечего **д-ть** — знічéв'я; **д-ть** кого чем (давать должность)—настановля́ти кого ки́м, на (за) кóго (настанóви́ли йогó секрéтарем, на секрéтаря) ‖ **-ться** —роби́тися, а ближе: 1) (происходить) дíятися (немáє газéт: не знáю, щó й на світі дíється); (о чем-ниб дурном) — кóїтися (щó тільки на світі кóїться: брáт сестрý зарíзав); 2) (об изменении, превращении) — ставáти (ця áрмія стає найпотужнішою си́лою кóнтрреволю́ції); **д-ться** каким—выражается глаголом, образованным от сравнит. степени: **д-ется** холодным—холоднішає; **д-ется** зеленым — зеленíшає...

Делегат—делега́т || **- гировать**—делегува́ти.
Дележ-ка—дільба́, по́діл, паюва́ння, діленйна || **-лежный** - ді́льчий || **- ление**—1) по́діл; 2) (арифм. действие)—ділі́ння.
Делец—діловйк, ділок, діле́ць.
Деликатничать — делікатності розво́дити || **- катный**—делікатний; (хрупкий)—тендітний (тендітна па́нночка).
Делимое (арифм.)—ді́леник || **- мый**—подільний || **- тель** (арифм.) — діли́тель || **- лить** — діли́ти, (производить дележ также)—паюва́ти.
Дело—спра́ва, ді́ло; тяжебное **дело**—по́зов-зву; плохо **дело** — ке́пська спра́ва! странное **дело**—ди́вна річ; по **делу, по делам**: їздив у службо́вих спра́вах, за службо́вим ді́лом; я до Ва́с за ді́лом, спра́вою; ви́рок су́ду у спра́ві банди́та №; Головна́ Управа в спра́вах дру́ку; браться за **дело** (начинать работу)—става́ти, бра́тися до ді́ла, робо́ти; **дело** обстоит так—спра́ва стої́ть та́к; известное, видимое. ясное **дело**—відо́ма, види́ма річ; виданное ли, слыханное ли **дело**—чи ж ви́дана. чи-ж чу́вана річ; **дело** житейское—світова́ річ; **дела** нет до чего—ба́йду́же про що́, до но́го; это другое **дело**—це що йнше, йн[а́к]ша річ; в чем **дело**?—в чо́му річ? **дело** вот в чем—річ, спра́ва о́сь яка́, о́сь у чім; в том-то и **дело**—то́-ж бо то й е́, ти́м-то й ба́; не в том **дело**—не в тім річ, си́ла; то ли **дело**: е́т, що́ там у го́році—нема́ в світі (нема́ кра́ще), як на селі... от на селі—так-та́к*; не к **делу**—не до ді́ла, не до-ре́чи; мое **дело** сторона—моя́ ха́та з кра́ю; плевое **дело**—аби́щиця, пусте́; мне что за **дело**?—мені що́ до то́го; это **дело**!—це ді́ло*, це що ді́ла; это особое **дело**—*ще́ особли́ва річ, ста́ть*; то и **дело**—ра́з-у-раз, знай (пи́ше, а са́м зна́й на не́ї пози́рає); в, на самом **деле**—[на]спра́ві || **- ловитый** діловйтий || **- ловой**—діловйй || **- лопроизводитель**—діловод || **- лопроизводство**—діловодство || **- льно** – до-ді́ла, до-путя́ || **- льный**– путе́нний*, путя́щий, пу́тній, доладний.
Дельта—де́льта.
Демагог—демаго́г || **- гогический**—демагогічний.
Демаркационный—демаркаційний.
Демобилизация—демобілізація || **- зировать** – демобілізува́ти (демобілізо́ваний червоноармі́єць).
Демократический — демократи́чний || **- тизировать** демократизува́ти.
Демон – де́мон.
Демонстрация–1) демонстра́ція; 2) (демонстрирование)—демонструва́ння || **-стрировать**–демонструва́ти || **- стративный**—демонстрати́вний.
Деморализовать—деморалізува́ти.
Денатурированый спирт—денатуро́ваний спи́рт, денатура́т.
Денационализация–денаціоналіза́ція; (о людях и пр. также)—винародо́вления (винародо́влення українського міща́нства) || **- зировать** – денаціоналізува́ти; (о людях и пр. также)--винародо́влювати (сов. зденаціоналізува́ти, ви́народовити).
Денежный—1) грошево́й, грошови́й (**д-ое** пособие—грошова́ запомо́га); 2) (богатый деньгами)—грошови́тий (грошови́тий д я́ д ь к о; грошови́та спра́ва).
Денной—де́нний.
День—де́нь; [не]рабочий, [не]присутственный **день** — [не]робо́чий день; **день** наступает—дніє; **днём**—уде́нь; в тот **день**--того дня́; на [этих] **днях**—цими́ дня́ми; на следующий **день**—наза́втра, дру́гого дня́; в **день**—де́нно, на де́нь (ма́є два́ карбо́ванці де́нно. пи́ти ра́з на́ де́нь); в продолжение целого дня—через ці́лий де́нь; в один [и тот же] день—оби́день (оби́день похова́ли дочку́ й ма́тір; я цю робо́ту оби́день упра́влю); изо **дня** в **день**—день у-де́нь; со **дня** на **день**—де́нь від дня́; **день** за **днем**—де́нь [по]за де́нь; каждый **день**—щодня́; с каждым **днем**—що-де́нь; каждые два (три) **дня** - що-два́ (три́) дні; спустя, через два (три́) **дня** — через (за) два (три) дні, по двох (трьох) днях; проводить **день** – днюва́ти (сов. переднюва́ти) день; про черный **день** — про чо́рний день; добрый **день**! — добри́день!
Деньги – гро́ші; наличные д-и—готі́вка, готові гро́ші; кормовые д-и — харчові гро́ші; прогонные д-и—прогони; мелкие д-и—дрібні гро́ші*; шальные деньги—дурні гро́ші*; недостаток в деньгах—скру́т[а] на гро́ші; денег куры не клюют — гро́шей до сму́тку*, до ли́ха, ва́лява*; раз'ездные д-и—подоро́жні гро́ші.
Депеша—депе́ша.
Депо - депо́.
Депозит—депози́т.
Депутат — депута́т, посо́л (посо́л до Держа́вної Ду́ми).

Дергать—сіпати (сов. сіпну́ти), сми́кати (смикну́ти); (резче, сильнее)—ша́рпати (сов. шарп[о]ну́ти); **д-ть** за ухо, волосы — скубти́ (скуб[о]ну́ти); **д-ла** меня нелегкая — надало́ мені, надала́ мені лиха́ годи́на*.

Деревенский — сільськи́й || **- венщина**—селючня́*; (об одном человеке также) - селю́к (селю́чка); (грубей)—мугиря́ччя; (об одном человеке)—муги́р[яка], (ж. муги́рка) || **-вня** — 1) село́; (небольшая **д-я**, тяготеющая к большей)--присі́лок; 2)--см. **Деревенщина.**

Дерево—де́рево (мн. дере́ва); собир.—де́рево, деревина́ (бага́то де́рева вітер понаваля́в); одно **д-о**—деревина; срубленные **д-вья**, лес для постройки—дере́вня || **-вообделочник, -вообрабатыватель**--деревороб'єць* деревообро́бник || **- вообделочный, - вообрабатывающий** — деревороб'ний*, деревообро́бни́й || **-вянеть** - деревіти, дубіти || **- вянный**—дерев'я́ний; **д-ое** масло — оли́ва; **д-ая** башка (брань)—дубо́ва голова́*.

Держава—держа́ва.

Держатель—держа́льник; в сложных словах--де́ржець: (**бумагод-ль**—папероде́ржець) || **- жать-ся**—держа́ти-ся, трима́ти-ся; **д-ть** себя (о внешности, осанке также) — ма́ти поста́ву (ма́є струнку́ поста́ву = **д-тся** стройно); (о поведении)—пово́дитися; **д-ть** чью сторону — стоя́ти за ко́го, за ки́м, на чию ру́ч, держа́ти (тягти́) ру́ку за ки́м; **д-ть** слово—доде́ржувати сло́ва; **д ться** вместе, за одно—гу́рту (ку́пи) держа́тися; **д-ться** на чеку. настороже—начува́тися*, ма́тися на ба́чності || **- жиморда**—держимо́рда.

Дерзить—грубія́нити || **- рзкий, -рзостный** — зухва́лий; (грубый) — грубія́нський; (нахальный) — наха́бний; (сущ.) зухва́лець, грубія́н, наха́ба || **- рзость** (свойство) — зухва́льство, грубія́нство; говорить **д-и** — грубія́нити, говори́ти гру́бощі, (резче) — пащикува́ти.

Дерн—дерни́к, де́рен. дернина́ння; закладывать **д-м**—дернува́ти (сов. задернува́ти).

Дерюга—рядю́га; (род подстилки, покрывала из **д-и**)—рядно́, рядни́на.

Десант—деса́нт.

Дескать—мовля́в.

Десна - я́сна (род. я́сен); ед. ч.—я́сно—употребляется редко.

Деспот — де́спот || **- тический**—деспоти́чний.

Десть—десть, деста́.

Десятерик — десятери́к || **- тидневный** — десятиде́нний || **- тилетие**—десятири́ччя, десятили́ття || **- тина**—десяти́на || **- тирублевка** — деся́тка || **- тичный**—десяти́чний || **- ток** – деся́ток; несколько **д-в**—кількаде́сять, кількаде́сятеро; от 10 до 20—кількана́цять, кількана́цятеро (там е́ шту́к кількана́цятеро); не один **д-к** — не одноде́сять || **- тый**—деся́тий; в **д-ый** раз—вдеся́те; **д-ая** часть—десяти́на || **- ть** — де́сять, де́сятеро; **д-тью** десять—де́сять разів де́сять.

Детализация — деталіза́ція || **- лизировать** — деталізува́ти || **- ль** — дета́ль.

Детвора — дітвора́, мале́ча, дітва́ || **- теныш** — дитинча́-ча́ти; а ближе: **д-ш** волка — вовченя́, вовча́-ченя́тича́ти, **д-ш** лисицы — лисиченя́-ня́ти, **д-ш** кошки — кошеня́-ня́ти, **д-ш** собаки — цуценя́ - ня́ти и т. д. || **- ти**—діти; сводные **д - и** — зве́дені діти, зведеня́та; **д-и** незаконные. внебрачные—незако́нні, нешлю́бні діти*, (народн.) байстря́та. байстрюки́; (насм.) —самосі́йні, па́даличні діти || **- тина** —хлопчи́на, парубчи́на || **- тище**—дитя́-тя́ти* || **- толюбивый** —дітолю́бний || **- толюбие**—дітолю́бство || **- тородный**—діторо́дний || **- торождение** — наро́дження діте́й* || **- тоубийство**—дітогу́бство || **- тоубийца** — дітогу́б[ець], (ж. дітогу́бниця, дітогу́бка) || **- тская** (комната) — дитя́ча світли́ця, кімна́та || **- тский** — дитя́чий, дити́нний; по-детски — по-дитя́чому. з-дити́нна*; **д-ие** ясли — дитя́чий за́хисток, охоро́нок; **д-ий** приют—дитя́чий прити́улок; **д-ий** дом—дитя́чий буди́нок || **-тство**—дити́нство; с детства—змалку, з дити́нства; с раннего **д-а** (выразит.) — з пу́п'янку; впадать в **д-о**—здити́нюватись. дити́ніти (сов. здити́нитись, здити́ніти), (от старости)—ви́старити ро́зум.

Дефект дефе́кт, ва́да || **- ктивный, - ктный**—дефе́кт[ив]ний.

Дефицит - дефіци́т.

Децентрализация — децентраліза́ція || **- лизировать** — децентралізува́ти.

Дешеветь—дешеве́шати || **- шевизна, -шовка** — дешевина́, дешеві́нь; купить по **д-ке**—заде́шево, за півдо́рма* купи́ти || **- шёвый** – дешеви́й.

Деятель—1) дія́ч; 2) (фактор)—чи́нник || **-льность** — дія́льність || **- льный** — дія́льний.

Джут – джут || **товый**—джу́то́вий.

Диагноз—діягно́за.

Диагональ—діягона́ля, косина́, пере́кут, пере́ку́тня [лінія] || **- льный**—діягона́льний пере́ку́тній.
Диаграмма—діягра́ма.
Диалект—діяле́кт, говірка || **- ктика**—діяле́ктика || **- ктический**—діялекти́чний.
Диаметр—діяметр, попере́чник, прогін -го́ну || **- метральный**—діяметра́льний, попере́чний.
Диафрагма—діяфра́гма, пере́тинка; (анатом. также)—погру́дниця*.
Диван—дива́н, кана́па; (досчатый)—тапча́н.
Дивиденд—дивіде́нд.
Дивизион—дивізіо́н || **- зия**—дивізія.
Дивиться—дивува́тися (чему—з чо́го, чому́; на что—на що́) || **-вный**—1) (прекрасный)—чудо́в[н]ий; 2) (странный)—ди́вний, чудни́й || **- во**—ди́во, дивни́ця; на **диво**—на ди́во, на про́чуд, навдивови́жу; **диву** даваться—ди́вом дивува́тися.
Дизентерия—дисенте́рія, крива́виця.
Дикарский—дику́нський || **- карь**—дику́н; (нелюдим)—відлю́док || **-кий**—1) ди́кий; (нелюдимый, безлюдный)—відлю́дний; 2) (сумасбродный, странный)—дива́чний*, химе́рний*, несосвіте́нний* (ви несосвіте́нні ре́чі ка́жете), чудосвітський || **- кобраз**—їжате́цьтиця || **-ковина**—дивни́ця, дивина́, дивови́жа; (не) в **диковину**—(не) в-дивови́жу, (не) в-дивни́цю* || **- ковинный**—дивови́жний.
Диктант—дикта́нт || **- ктовать**—диктува́ти || **- ктовка**—дикта́нт; под д-ку—з го́лосу.
Диктатор—дикта́тор || **- тура**—диктату́ра.
Дилемма—диле́ма.
Дилета́нт—дилета́нт.
Динамика—дина́мика || **- мический**—динамі́чний.
Динамит—динамі́т || **- митный**—динамі́товий.
Династия—дина́стія.
Диплом—дипло́м.
Дипломат—дипло́ма́т || **- тический**—дипломати́чний || **- тия**—диплома́тія.
Директор—дире́ктор || **- рекция**—дире́кція.
Дирижер—дириге́нт || **- жировать**—диригува́ти, керува́ти чим.
Диско́нт—диско́нт[о] || **- нтер**—дисконте́р || **-нтировать**—дисконтува́ти.
Дискредитация дискредита́ція || **- тировать** дискредитува́ти.
Диспут[ировать]—ди́спут[ува́ти].
Диссонанс—дисона́нс.
Дистанция—диста́нція, ві́ддаль - ли.
Дистиллировать—дистилюва́ти (дистильо́вана вода́).
Дисциплина—дисципліна || **- нарный**—дисциплінарний; **д-ое** взыскание—дисциплінарна ка́ра || **- нировать**—дисциплінува́ти (дисциплінова́не ві́йсько).
Дитя—дити́на, дитя́-тя́ти.
Дифирамб—дифіра́мб, дитира́мб.
Дифтерит—бо́клад[ки́], дифтери́т.
Дифференциал—диференці́ял || **- циация**—диференці́яція || **- цировать**—диференціюва́ти; **д-ванный**—диференційо́ваний.
Дичать—дича́віти || **- читься**—відлю́дком пово́дитися*, бігати, цура́тися люде́й || **- чок**—дичо́к || **- чь**—1) химе́рія*, нісенітниця; нести **дичь**—химе́рію гна́ти*, верзти́ нісенітницю; 2) дичина́ (настріля́ли бага́то дичини́); 3) (глухое, дикое место)—см. **Глушь.**
Диэта—діе́та || **- тический**—дієти́чний.
Длина—довжина́; **д-ою** (какой)—завдо́вж[ки] (який); в **д-у**—удо́вж; во всю **длину**—на всю́ до́вжину́*, у всю до́вж || **- нноватый**—по́довгий, довге́нький (па́лічка нічо́го. тільки довге́нька тро́хи) || **- нноволосый**—довголо́сий, (насм.)—патла́тий || **- нноногий**—довгоно́гий, (насм.)—цибатий || **- нноты** (растянутость)—розволі́кліcть, розтя́гліcть || **- нный**—до́вгий.
Длительный—до́вгий, довгоча́сний; затяжни́й*, зага́йний, забарни́й || **-ться**—трива́ти, тягти́ся.
Для—[за-]для, до (книжки́ до чита́ння), на, під (мішо́к на, під бо́рошно), про (соро́чка про свя́то, про бу́день).
Дневалить—чергува́ти, бу́ти черго́ви́м (хто сього́дні черго́ви́м) || **- льный**—черго́ви́й.
Дневать—днюва́ти || **- вник**—[що]де́нник || **- вной**—де́нний.
Днём—уде́нь.
Днепр—Дніпро́.
Днестр—Дністе́р-стра́.
Дно—дно; вверх **дном**—горі́дна, догори́ дно́м; (переносно также)—шкере́беpть, пере́вертом (усе́ шкере́берть поперевертали).
До—до; **до** самого...—аж до [са́мого]... (добіг аж до села́); (о времени, на вопрос „когда?" чаще)—перед (це́ було́ ще перед війно́ю; та́к він жи́в аж до са́мої війни́).
Добавка, добавление, добавок—1) дода́ток, дода́ча, доба́вок

(дали́ дода́ток, дода́чу до місячної плати́); 2) (процесс **д-ния**)—додава́ння, добавля́ння || **- бавлять**—додава́ти, добавля́ти, докида́ти, прикида́ти (сов. дода́ти, доба́вити, доки́нути, прики́нути) || **- бавочный** — додатко́вий; **д-ая** стоимость—надва́ртість, додатко́ва ва́ртість.

Добега́ть—добіга́ти (сов. добі́гти).

Добела—на́біло*, до бі́лого.

Добиваться — добива́тися; **добиться** своего — доконá ти, дійти́ свого́; **добиться** чего-ниб. хождением—ви́ходити що́, криком — ви́кричати що́ и т. д.

Добираться—добира́тися, добува́тися, дістава́тися (зло́дій сі́ньми добу́всь до комо́ри; на си́лу дістáвся додо́му).

Доблестный—(обладающий высокими качествами)— [високо]хва́льний*, до́блесний; (отважный, героический)—геро́йський*, звитя́жний*, побі́дний* (на́ше звитя́жне ві́йсько...) || **- блесть**—до́блесть (редкое); геро́їзм*, відва́га.

Добрести — добрести́; (дотащиться) — допле́нтатись, доплуга́нитись.

Добро—добро́.

Доброволец — охо́тник; (участник Добрармии)—доброво́лець || **-льный**—доброхі́тний, добровільний; **д-но** — доброхі́ть, з до́брої во́лі, [своє́ю] охо́тою (його́ ніхто́ не си́лував, він охо́тою пішо́в) || **- льческий**—охо́тний (охо́тне ві́йсько); (о Добрармии)—доброво́льчий.

Добродетель—чесно́та, доброче́сність || **-тельный** — чеснотли́вий, [добро]че́сний.

Добродушие—доброду́шність, добротли́вість || **- шный** — доброду́шний, добротли́вий.

Доброжелатель — [добро]зичли́вець, прихи́льник || **- тельный** — [добро]зичли́вий, прихи́льний.

Доброкачественный — добро́тний, до́брий.

Добросердечие—добросе́рдя || **- дечный**—добросе́рдий.

Добросовестный — сумлінний, со́вісний.

I. **Доброта́**—до́брість, доброта́.

II. **Добро́та**—добро́тність, добро́та.

Добрый—до́брий; (очень **д-ый**, выразит.)— добре́нний, добря́чий; будь **добр**—бу́дь ла́ска[в]; будьте **добры**—бу́дь[те] ла́ска́[ві]; чего **д-го**—дивúсь*, надíйсь*, бува́[є], ча́сом, тре́ба загаси́ти, а то́ ще, дивúсь, ли́хо ско́їться); в **д-й** час!—щасли́во*! **д-ый** вечер, день, **д-ое** утро, **д-ой** ночи!—добри́вечір, добри́день, до́брого ра́нку, [на] добра́ніч!

Добывать—[з]добува́ти (сов. [з]добу́ти); **д-ть** с большим трудом—розго́рювати (розго́рити); (раздобыть)—доско́чити; **добывающий** прилаг.)—добува́льний, видобутни́й, сирови́нний (сирови́нна промисло́вість); **д-тое** тяжелым трудом — крива́ви́ця (усю́ мою́ крива́ви́цю пограбува́ли); **добыть** обманом — ви́дурити, ви́тумани́ти; **д-ть** борьбой—ви́бороти; **д-ть** нищенством, попрошайничеством—ви́жебрати, ви́дайкати... || **- ча**—1) [з]до́бич-чи; за **д-ей** (отправляться)—по здо́бич, на здо́битки (руша́ти); в [на] **д-у** (оставить) — на пота́лу ки́нути; без **д-чи** (выразит). — нездо́бихом (верну́вся без горі́лки, нездо́бихом); 2) [з]добу́ток, ви́добуток (добу́ток у ша́хтах невели́кий).

Доверенность—дові́реність, доручення; по **д-и**—з дові́реності, з доручення || **-ренный** -дові́рений; (сущ.= **д-ое** лицо)—ві́рник || **- рие**—дові́ра, дові́р'я; заслуживающий, внушающий **д-ие**—вірогі́дний, гі́дний [до]ві́ри (ми дові́дались про це́ од люде́й вірогі́дних); утратить **д-ие** к чему—зневі́ритися чо́го* (я́ цих газе́т до-ре́шти зневі́рився); лишиться чьего **д-ия**—зневі́ритися кому́ (пома́лу ці па́ртії зневі́рюються ма́сам); оказывать **д-ие** кому—звіря́тися на ко́го, кому́*, дава́ти [до]ві́ру кому́* || **- ритель** — ві́ри́тель, дові́рник* || **-рительный**--[до]ві́рчий, дові́рний (**д-ое** письмо—[до]ві́рчий, дові́рний ли́ст) || **- рчивый**—імові́рливий, дові́рливий, імові́рний || **-рять-ся**--звіря́тися, дові́ря́тися кому́, на ко́го, дава́ти ві́ру кому́*; (**д-ть** что)—звіря́ти, сповіря́ти кому́, на ко́го (сов. звíрити-ся,.. дати).

Довершать — дове́ршувати, вики́нчувати* (сов. довершúти, ви́кінчити).

Довесок—дова́жка || **- шивать**—дова́жувати (сов. дова́жити).

Довзыскивать--доправля́ти, додатко́во виправля́ти (сов. допра́вити,.. ви́правити).

Довод—до́від.

Доводить — дово́дити, допрова́джувати (сов. дове́сти́, допрова́дити); (побуждать, быть причиной чего)—призво́дити (призве́сти́) (до то́го люде́й призві́в, що вже ду́мали з села́ тіка́ти); **д-ть** до конца—дово́дити [до] кра́ю; **д-сти** до белого каления кого - ниб.—*роззло́стити, розлюти́ти вкра́й, до

нікуди*; **д-ть** до сведения—подава́ти до відома.

Довольно—до́сить, дово́лі; **д-о!**—го́ді! бу́де! **д-о** много—чима́ло; **д-о** большой = чима́лий; **д-о** твердый, высокий...—тверде́нький, до́сить твердий... || **-вольный**—задово́лений, вдово́лений; быть **д-ым** чем (удовлетворяться)—задовольня́тися, вдовольня́тися (сов. задовольни́тися,..) || **-вольствие**—постача́ння; провиантное **д-ие**—ха́рч[ува́ння]; одежное, обувное **д-ие**—о́дяг, узуття́; путевое **д-ие**—подоро́жні гро́ші; квартирное **д-ие**—кварти́ря*; **д-ие** денежное—платня́ || **-вольство**—1) доста́ток, гара́зд (воні́ в доста́тку живу́ть); 2) задово́леність*, задово́лення*, гара́зд[ува́ння] (на лиці́ його́ ви́дно було́ задово́леність) || **-вольствовать**—постача́ти кому́ що || **-вольствоваться**—задовольня́тися, вдовольня́тися чи́м, з чо́го.

Догадка—здо́гад [з]до́га́дка, до́мисел || **-гадливый**—дога́дливий || **-гадываться**—[з]дога́дуватись, домисля́тися (сов. [з]догада́тись, доми́слитись).

Догмат—до́гмат || **-тический**—догмати́чний.

Договаривать-ся—1) догово́рювати-ся, дока́зувати, добала́кувати-сь (вже до то́го договори́вся [добалака́вся], що да́лі ні́куди); 2) го́ди́ти-ся (сов. по-го́ди́ти-ся), една́ти-ся (поєдна́ти-ся), договоря́ти-ся (договори́ти-ся); **договаривающиеся** стороны (как прилагат.)—договірні сто́рони || **-вор**—договір; (соглашение)—уго́да; заключать **д-р**—склада́ти, уклада́ти договір (сов. зложи́ти, скла́сти,..); нарушать, расторгать **д-р**—лама́ти, кува́ти договір || **-ворный**—договірний.

Догонять—[наз]доганя́ти (сов. [наз]догна́ти.

Догорать—догоря́ти (сов. догорі́ти).

Догружать—доладо́вувати (сов. доладува́ти), довнта́жувати (довнта́жити) || **-зка**—доладува́ння, довнта́ження (доладо́вування, довнта́жування).

Додача—дода́ча, дода́ток.

Доделывать—доро́блювати (сов. доробі́ти).

Додумывать—доду́мувати || **-ваться**—доду́муватись. домисля́тися, домізко́вуватись (сов. доду́матися, доми́слитися, домізкува́тися) (до тако́го вже домізкува́вся, що й не второпаєш).

Доедать—доїда́ти (сов. доїсти).

Доезжать—доїзди́ти, доїжджа́ти (сов. доїхати).

Дожаривать—досма́жувати (сов. досма́жити).

Дождевой—дощови́й || **-ждемер**—дощомі́р || **-ждливый**—дощови́тий, дощови́й; осенняя **д-ая** погода, слякоть—сл[ь]ота́, плю́та; наступила **д-ая** погода—задощи́ло, засл[ь]оти́ло || **-ждь**—до́щ; **дождь** с солнцем—бі́лий, сліпи́й до́щ; **дождь** моросящий, с туманом—мжа, мжи́ця, мря́ка; **д-дь** проливной—з[а]ли́ва; во время **д-я**—під до́щ, дощем.

Доживать—дожива́ти; **д-ть** с горем, с трудом—догорюва́ти (не зна́ємо, як до літа догорю́ємо).

Дожидать-ся—дожида́ти-ся (сов діжда́ти-ся), чека́ти, очі́кувати (сов. дочека́ти-ся), сподіва́тися чого́, на що́*; (наси́лу діжда́в[сь], дочека́в[сь] тебе́); ждет не **дождется**—*і не зна́ть як, з оста́ннього дожида́ється*.

Доза—до́за.

Познание—дозна́ння, ро́звід.

Дозор—дозі́р, обхі́д, ча́та; ходить **д-м**—дозо́ром, обхо́дом ходи́ти || **-рный**—дозо́рець.

Дозревать—достига́ти (сов. дости́гнути), доспіва́ти (доспі[ну]ти) || **-зрелый**—дости́глий, доспі́лий.

Дойный—дійни́й; **д-й** скот—дійня́к.

Доискиваться—дошу́куватись, (докапываться)—дошу́лювати (сов. дошука́тися, дошу́литися).

Доисторический—передісторі́чний.

Доить—доїти.

Дойти—см. **Доходить.**

Док—док.

Дока—мите́ць, маста́к*, голі́нний на що́, до чо́го*(о, він до ка́рт куди́ голі́нний).

Доказательность—до́відність, дока-зо́вість || **-зательный**—довідни́й, доказо́вий, доказни́й; **д-но**—до́відно, доказо́во, до́казно || **-зательство**—до́від, до́каз; **д-а** письменные—до́води листо́вні; вещественные **д-а**—речові до́кази || **-зывать**—дово́дити (сов. дове́сти́); на деле **д-ть**—ді́лом дове́сти́ || **-зчик**—дово́дець; дока́зник, вика́зник*.

Докалывать—доко́лювати (сов. доколо́ти).

Доканчивать—докі́нчувати (сов. докінчи́ти).

Докапывать-ся—доко́пувати-сь, дошпо́ртуватись, доскріба́тися, (дознаваться также)—дошу́лювати (сов. докопа́тися, дошпо́ртатися, доскребти́ся, дошу́литися).

Докармливать—догодо́вувати (сов. догодува́ти).

Докатывать—доко́чувати (сов. докоти́ти).
Докашивать—доко́шувати (сов. докоси́ти).
Доклад—до́повідь-ди, до́клад || **-дной**—доповідни́й || **- дчик** — доповідач, доповідник || **- дывать**--доповіда́ти (сов. доповісти).
Доковылять—дошкутильга́ти.
Доконать - докана́ти.
Докрасна — до черво́ного*, аж до́ки [не] почервоні́в-ла-ло,.. почервоніє́ють (розтира́ти відморо́жене, аж почервоніє, нагрів до черво́ного, аж почервоніло).
Доктор — 1) лі́кар (лі́кар середови́х хворо́б, на середові хворо́би); 2) (ученая степень)—до́ктор (до́ктор пра́ва) || **- рский**—1) лі́карський; 2) до́кторський.
Доктрина—доктри́на || **- нер** — доктрине́р.
Документ — докуме́нт || **- ментальный**—документа́льний.
Докупать — докупо́вувати, докупля́ти (тре́ба докупи́ти хлі́ба).
Доламывать — доло́млювати, дола́мувати (сов. доломи́ти. долама́ти).
Долбить—довбти́ (довби́ ка́мінь; довбе́ свою́ нау́ку, мов ошалі́лий), довба́ти (довба́й! со́тні ру́к довба́ють ске́лю).
Долг—1) (обязанность) — пови́нність, обо́в'язок; первым **д-м**—наса́мперед*, по-найпе́рше, що-найпе́рше*; 2) (денежный)—борг, винува́те-ого; брать, давать в **долг** — позича́ти (сов. пози́чити), визича́ти (ви́зичити), боргува́ти (поборгува́ти, зборгува́ти), бра́ти, дава́ти (взя́ти, да́ти) в по́зику, борго́м, (только о товаре) — на́бір, на́-борг; погашать **долг** — випла́чувати, спла́чувати (сов. ви́платити, сплати́ти) борг; влезать в **долги**—заборго́вуватись, *заганя́тися в борги́, в позички́* (сов. заборгува́тися, загна́тися...); в **долгу**, как в шелку—у борга́х, мов у́ реп'яха́х; не остаться в **долгу**—відця́чити*, відплати́ти*.
Долгий — до́вгий; отложить в **д-й** ящик—на бе́зрік пусти́ти*; приказал **д-о** жить—каза́в до́вго жи́ти, у бе́звість пішо́в*.
Долговой—боргови́й; **д-ое** обязательство—боргове́ зобов'яза́ння.
Долговременный—довгоча́сний, довготрива́лий || **- лговязый** — довготеле́сий; (сущ.)—довга́нь || **-лголетний**—довголі́тній || **- лгоносик** сви́нка, носа́й || **-лгосрочный** — довгоча́сний, довготермінóвий, довгострокови́й.

Долгота—до́вгість, довгота́; (геогр.)—довжина́.
Долготерпение довготерпі́ння || **-лготерпеливый** - довготерпли́вий.
Долежать доле́жати.
Долезать—дола́зити, доліза́ти.
Долетать доліта́ти (сов. долеті́ти).
Должать--[за]позича́тися, боргува́тися.
Долженствовать—см. **Должный.**
Должник — винува́тець (ж. винува́тниця).
Должностной—урядо́вий, службо́ви́й; **д-ое** лицо—урядо́ва, службо́ва́ осо́ба; **д-ое** преступление—службо́ви́й зло́чин || **- жность** — поса́да, уря́д; состоять в **д-и**, занимать **д-сть**—бу́ти на поса́ді; поступить на **д-сть**, вступить в **д-сть** — вступи́ти, ста́ти, заступи́ти на поса́ду; исправлять чью **д-сть**—заступа́ти поса́ду кого́; исправляющий **д-сть**—засту́пник, наказни́й...(засту́пник секре́таря, наказни́й секре́та́р).
Должный—1) (быть **д-ым** = долженствовать)—ма́ти (значение простого факта: са́ме тоді я ма́в їхати до Ха́ркова = я должен был.., мне предстояло..), бу́ти пови́нним (значение долга, обязанности: як свідо́мий громадя́нин, я пови́нен це зроби́ти), му́сіти (значение вынужденности, также категоричности: хоч я́к не хо́четься, а таки му́шу їхати; ха́й хоч уве́сь світ про́ти на́с—ми му́сімо це зроби́ти); **должно** быть—ма́буть; 2) (подобающий)—нале́жний (відда́ти йому́ нале́жну поша́ну); **до́лжно** выражается так: (мне) **до́лжно**...—я пови́нен; (нам) **должно**... — ми пови́нні; также: годи́ться, слід, пови́нно (похова́ли як слі́д по зако́ну); 3) ви́нний, ви́нен (ж. ви́нна, ср. ви́нне) (я ви́нен, ви́нний вам, здає́ться, 8 червінців).
Доливать—долива́ти (сов. доли́ти, долля́ти).
Долина — доли́на, діл-до́лу; лесистая **д-а** —байра́к; **д-а** между горами—межи́гір'я.
Доллар—до́лар.
Долой! — ге́ть! (ко многим также)—ге́тьте! (Ану́, хло́пці, ге́тьте звідси); **д-й** с глаз—ге́ть з-перед оче́й.
Долото—долото́.
Долюбливать—полюбля́ти, улюбля́ти (він мене́ не полюбля́є).
Доля — 1) ча́стка, діл-ді́лу, ділени́ця; (доля в чем)—па́й[ка] (в його́ слова́х є ча́стка пра́вди; зерни́на поділя́ється на два́ ді́ли; узя́в свій па́й

із торгівлі); третья, пятая... **доля**—третина, п'ятина...; принимать, вступать в **долю**—приймати, приставати на пай*, до спілки; 2) доля, талан; выпасть на **долю**—судитися, випасти* (гірке життя йому судилося [випало]).

Дом—1) будинок, дім-дому (вивели здоровенний будинок); каменный **дом** — кам'яниця, мурований дім; 2) (учреждение, фирма, династия)—дім, будинок (торговельний дім; дім Романових; дитячий, селянський будинок; будинок, дім відпочинку); исправительный, смирительный **дом**—направний*, напутенний дім*; исправительно-трудовой **дом**—направно-трудовий дім*; публичный **дом** (**дом** свиданий)—дім розпусти; ночлежный **дом**—нічліг, поночівля*; игорный **дом**—картярський дім; 3) (домашний кров, очаг)—домівка, господа, оселя (на старість... остався без домівки).

Дома—[в]дома || **-машний** 1)—домовий, домашній, хатній; (о животных также)—свійський; **д-й** скот (соб.)—худоба; **д-яя** птица (собир.) — дробина; **д-й** скарб—збіжжя; **д-его** изделия—доморобний (це рушник доморобний); 2) **домашние** (о членах семьи)—сем'яни, домашні, домові.

Домалывать - домелювати (сов. домолоти).

Доменный — доменний; **д-ая** печь—домна, доменна піч.

Доминировать —домінувати, горувати (почуття в нього домінують над розумом).

Домкрат—домкрат.

Домна—домна

Домовладелец—домовласник || **-дельческий** — домовласницький || **-дение** — домівство*.

Домовой — домовик || **-мовый**—домовий.

Домогание-гательство — домагання || **-гаться**—домагатися, доправлятися, допоминатися.

Домой—додому.

Домолачивать — домолочувати (сов. домолотити).

Доморощенный—доморослий.

Домосед—домонтар-ря, (насм.) — пічкур-ра.

Домоуправление — домова управа || **-мохозяин**—хазяїн, господар дому, домохазяїн.

Домысл—домисел-слу.

Донашивать—доношувати (сов. доносити).

Донельзя—до нікуди*.

Донесение—доповідь, рапорт.

Дон (река)—Дін-Дону || **-нец**—Дінець.

Донимать—діймати (сов. доняти), дошкуляти (дошкулити).

Донос—виказ || **-носить**—1) (о чем)—доповідати, рапортувати (сов. доповісти, відрапортувати); 2) (на кого)—виказувати (виказати) || **-носчик**—виказник'.

Доныне—донині.

Допахивать—добрювати (сов. доорати).

Допекать допікати (сов. допекти).

Допечатывать — додруковувати (сов. додрукувати).

Доплата — доплата || **-плачивать**—доплачувати (сов. доплатити).

Доплестись—доплентатися, дотягтися.

Доплывать—допливати (сов. допливти, доплисти).

Доподлинно — достоту, достеменно*, настояще.

Дополнение.... — додаток, доповнення || **-лнительный** — додатковий || **-лнять** — доповнювати (сов. доповнити).

Дополучать—добирати (сов. добрати)

Допотопный — передпотопний, допотопний.

Допрашивать—допитувати (сов. допитати) || **-проситься**—допроситися, допрохатися || **-прос** — допит; подвергать **д-у**—брати на допит; снимать **д-с** с кого - вчиняти допит кому || **-просный**—допитний.

Допрыгивать—дострибувати (сов. дострибнути), доскакувати (доскочити).

Допускать—допускати (не допустили нас до нього), дозволяти (ми не можемо цього допустити, дозволити); (предполагать) — припускати; **допустим**—припустім[о], даймо [на те] (даймо на те, що цьому таки правда); **д-ть** себя до чего (позволять себе что)—допускатися чого (автор допускається таких чудацьких помилок...) || **-стимый**—допустимий, припустимий, дозволенний || **-щение** (предположение)—припущення.

Допытываться—допитуватись.

Дорабатывать—доробляти (сов. доробити).

Дорваться — допастися, доп'ястися, дорватися.

Дорезывать—дорізувати.

Дореформенный — передреформний.

Дорога—дорога; большая, проезжая **д-а**—шлях, возовий шлях; железная **д-а** — залізниця; большая, торная **д-а** — битий, [в]торований шлях*;

столбовая **д-а** — верстови́й шля́х; проселочная **д-а** — путі́вець; перекрестная **д-а** — перехре́сна доро́га; окольная **д-а** — маніве́ць; ухабистая **д-а** — вибо́їста доро́га; без **д-и** (итти) — бе́здоріж, навмання́ (іти́); место расхождения **д-г**, перепутье — роздорі́жжя, розно́га, розто́ка; санная **д-а** — санна́ доро́га, зимня́к; какою **д-й** (куда)? — кудо́ю? этой, той **д-й** (сюда, туда) — сюдо́ю, тудо́ю; по **д-е** (зайти...) — мимохі́дь*, мимоїздом*; по **д-е**, не по **д-е** (быть) — не [по] руці́, [не]взáвороті (бути)*; собираться в **д-у** — лаштува́тися, ла́годитись у доро́гу; устать с **д-и** — здоро́житися, стоми́тися з доро́ги; счастливой **д-и**! — щасли́ва пу́ть*! щасли́во! найти **д-у**, выйти на правильную **д-у** — тропи́ ви́йти*, набі́гти (уже й ста́рість за плечи́ма, а все́ ні́як тропи́ не набіжу́); стать поперек **д-и** — сте́жку, шлях заступи́ти.

Дороговизна — дорожне́ча || **- гой** — дороги́й; (ценный) — кошто́вний (хлі́б дороги́й; не розби́й, диви́сь, це ду́же кошто́вна рі́ч).

Дородность — огря́дність || **- родный** — огрядни́й.

Дорожать — доро́жчати, доро́гшати || **- рожить** чем — дорожи́ти чим, шанува́ти що (тре́ба шанува́ти своє́ здоро́вля) || **- житься** — дорожи́тися.

Дорожка — сте́жка, дорі́жка.

Дорожный — 1) шляхови́й, доро́жній; **д-ая** повинность — шляхови́й відбу́ток; 2) (относящийся к дороге, путешествию) — [по]доро́жній (подоро́жні ре́чі).

Доростать — дороста́ти (сов. дорости́).

Дорывать (дорыть) — доко́пувати (сов. докопа́ти).

Досада — доса́да, пересе́рдя, о́злість; с **досады** — з доса́ди, з пересе́рдя; причинять кому **досаду** — см. **Досаждать** || **- садливый** — доса́дливий || **- садный** (неприятный) — при́крий (тра́пилась при́кра по́милка) || **- саждать** — досажда́ти, дозоля́ти, назоля́ти кому́, доса́дувати кого́* (сов. досади́ти, дозоли́ти... роздоса́дувати).

Досаливать — досо́лювати (сов. досоли́ти).

Досевать — досіва́ти (сов. досі́яти).

Досиживать — доси́джувати (сов. доси́діти).

Доска — до́шка; от **д-и** до **д-и** — від до́шки до до́шки, від аза́ до і́жиці*, від палятýрки до палятýрки; **д-а** классная — табли́ця; **д-а** грудная — груд[н]и́на.

Досказывать — дока́зувати, догово́рювати (сов. доказа́ти, договори́ти).

Доскональный — доскона́льний.

Дословный — дослі́вний; **д-но** — до сло́ва*, дослі́вно.

Дослушивать — дослу́хувати (сов. дослу́хати).

Досматривать-ся — 1) додивля́тися (я́ того́ фі́льма не додиви́всь до кра́ю); 2) (присматривать — догляда́ти, пильнува́ти (сов. догля́діти, допильнува́ти) (не допильнува́ла сторо́жа — от і вкра́ли коня́); 3) (замечать) — додивля́тися, спостеріга́ти (сов додиви́тися, спостерегти́) (не додиви́вся, що там я́ма, та й загу́в) || **- смотр** — до́гляд.

Доспевать — см. **Дозревать**.

Доспехи — збро́я.

Досрочный — передча́сний, передстрокови́й*, передтермі́но́вий

Доставать — 1) досяга́ти (сов. досяг[ну́]ти́, сягну́ти до чо́го, чого́, достава́ти (досягну́в руко́ю до сте́лі); 2) добува́ти, достава́ти (добу́ти, дістати); (раздобыть) — доп'я́сти, доско́чити (де́ ти тако́го коня́ доско́чив); (**д-ть** откуда, из чего) — [ви]добува́ти ([ви́]добути), вийма́ти (ви́йняти); 3) вистача́ти (ви́стачити) (не ви́стачило хлі́ба); не **д-ет** кому-ниб. чего — чого́ (що́) кому́ браку́є (купив-би, та гро́шей мені́ браку́є).

Доставаться — 1) припада́ти, достава́тися (сов. припа́сти, доста́тися); **д-ться** по наследству — припа́сти у спа́док*; 2) попада́ти, впада́ти (здо́рово їм попа́ло).

Доставка — 1) приста́ва, дові́з-во́зу (доро́ги пога́ні, того́ й приста́ва така́); 2) (поставка, снабжение) — постача́ння, достача́ння (нала́годив постача́ння лісово́го матерія́лу) || **- влять** — 1) приставля́ти (сов. приста́вити), дово́зити (дове́зти́) (дро́ва ми ви́готовили, та приста́вити ні́як); 2) постача́ти (поста́чити), достача́ти (доста́чити); **д-ть** в достаточном количестве — настача́ти (наста́чити) (хлі́ба у нас о́бмаль, на всі губе́рнії не наста́чимо); 3) (причинять) — завдава́ти (завда́ти) (завда́в бага́то кло́поту) || **- вщик** — приста́вник, дові́зник; постача́льник.

Достаивать — досто́ювати (сов. досто́яти).

Достаток — доста́ток, доста́тки.

Достаточно — до́сить, дово́лі, (вдоволь) — подоста́тком; совершенно **д-о**, более чем **д-о** — задо́сить (цього́ мені задо́сить) || **- точный** 1) доста́тній:

имеется что в **д-м** количестве; у нáс на зéмлю довíльно,.. землí довíльна; 2) (зажиточный)—замóжний, достáтній.

Достеречь—допильнувáти (не допильнувáли кóня—вкрáдено).

Достигать—1) (добиваться чего)—досягáти (сов. досяг[нýт]и) чогó, осягáти (осягнýти) щó, дохóдити (дíйти) чогó (я дíйшóв таки всьогó, про щó колúсь мрíяв); 2) (куда)—[до]сягáти [до] чóго (сóнце туди́ нікóли не сягáє) || **-жение**—[д]ося́гнення, здобýток (здобýткú революції) || **-жимый**—[д]осяжний.

Достоверный—пéвний, вірогíдний.

Достоинство—1) гíдність; чувство собственного **д-а**—самоповáга; с **д-м** (говорить...)—повáжно, з повáгою говорúти...; 2) (высокое качество)—дóбра прикмéта, як[ов]ість; вáрт[н]ість (без мн. числа) (книга эта имеет свои **д-а**—книга ця мáє свої дóбрі прикмéти, свою вáртність); ценить по **д-у** (воздавать должное)—цінúти, шанувáти по заслýзі || **-стойный**—гíдний (гóден, ж. гíдна, ср. гíдне) (не гóден він тóго, щоб йогó ще просúти), достóйний (це людúна достóйна); (сущ.)—достóйник.

Достопамятный—вікопóмний, пáм'яти гíдний || **-почтенный**—[високо]шанóвний || **-примечательность**—знакомúтість* || **-примечательный**—знакомúтий* || **-славный**—преслáвний || **-хвальный**—прехвáльний.

Достояние—добрó; (собственность, принадлежность)—**власність** (оці книжкú—це всé йогó добро; культурá стáла влáсністю всьогó нарóду).

Достраивать—добудóвувати (сов. добудувáти); (из камня)—домурóвувати (домурувáти).

Доступ—дóступ, прúступ || **-ступаться** доступáтися, приступáтися; умеющий **д-ться**—доступнúй (це молодúця доступна—куди хóч достýпиться) || **-ступный**—приступний, достýпний.

Достучаться—достýкатись.

Досуг—дозвíлля, гуля́щий чáс; на **д-е**—на дозвíллі, гуля́щим чáсом || **-сужий** (незанятый, свободный)—дозвíльний*, вíльний, гуля́щий,

Досуха—нáсухо.

Досчатый—дощáний.

Досчитывать-ся—долíчувати-сь (сов. долічúти-ся), дорахóвувати-сь (дорахувáти-ся); они не **д-ются** [не **д-тались**] 2 рублей—їм не стáє [не стáло] двох карбóванців, у нúх [вúйшов, вúявивсь] недолíк двóх карбóванців.

I. **Досыпáть-досы́пать**—досипáти (сов. досúпати).

II. **Досыпáть-доспáть**—досипля́ти (сов. доспáти).

Досыта—досхочý, досúта.

Досягаемость—дося́жність; вне **д-сти**—по-за дóсягом, дося́жністю || **-гаемый**—дося́жний.

Дотащить-ся—дотягтú-ся, доволокти́ся, доплугáнити-ся.

Дотерпеть—дотéрпіти.

Дотла—до пня́, до пóслíдку, до рéшти, до щéнту.

Дотрагиваться—[до]торкáтися (сов. [до]торкнýтися), дотикáтися (доткнýтися) чогó, до чóго.

Дотягивать—дотягáти (сов. дотягтú) || **-ться**—допинáтися (доп'я́стися), дотягáтися (дотягнýтися) (насúлу доп'я́всь рукóю до вікна́).

Доучивать—доýчувати, **довчáти** (сов. довчúти) (довчúли менé грáмоти).

Доха—доха́.

Дохвастаться—довихваля́тися.

Дохлый—[з]дóхлий || **-хлятина**—[з]дохля́тина, стéрво, пáдло (последнее также как брань) || **-хнуть**—дóхнути.

Доход—прибýток, дóхід; валовой **д-д**—гуртовúй прибýток; чистый **д-д**—чúстий прибýток; косвенный **д-д**—посерéдній прибýток || **-дить**—дохóдити (сов. дійти́); безличное **дошло, доходит, дойдет**—дійшлó[ся], дохóдить[ся], дíйде[ться] (якби до якóї небезпéки дíйшлóся, мú вам поможемо); **д-ть** до крайности—дохóдити[ся] до крáю, до нікуди, до скрýту; **д-ть** до сведения—дохóдити до відома || **-дность**—прибýтковість, (прибыльность)—зискóвність || **-дный**—прибýтковий, (прибыльный)—зискóвний.

Доцветать—доцвітáти (сов. доцвістú).

Дочерчивать—дорисóвувати, докрéслювати (сов. дорисувáти, докрéслúти).

Дочиста—дóчúстá, [геть-]нáчисто, до пóслíдку*.

Дочитывать—дочúтувати (сов. дочитáти).

Дочь—дочкá; **дочь** бондаря, писаря, портного и т. д.—бондарíвна, писарíвна, кравцíвна...; **дочь** Цебéнка, Вéдя, Щербакá—Цебенкíвна, Ведíвна, Щербакíвна.

Дошкольник—дошкі́льник ‖ **-льный**—дошкі́льний.
Дощатый см. **Досчатый** ‖ **-щечка**—до́щечка, табли́чка (на две́рях блиску́ча табли́чка).
Дощупываться — дома́цуватись (сов. дома́цатися), назнава́ти* (назна́ти) (ні́як не мі́г назна́ти гру́нт під нога́ми).
Драгоценность — комто́вність, до́рогоці́нність, (д-я вещь чаще) —комто́вна річ (покра́ли комто́вні ре́чі; аж тепе́р вони́ переконали́ся комто́вности ці́ї кни́жки) ‖ **-нный**—комто́вний, дорогоці́нний, великоці́нний; **д-й** камень—самоцві́т.
Дразнить—дражни́ти, дрочи́ти, дратува́ти.
Драка—бі́йка.
Драма—дра́ма ‖ **- тический** — драмати́чний ‖ **- тург**—драмату́рг.
Драница, дрань — драни́ця, дрань, дра́нка; **обива́ть д-нью**—дранкува́ти.
Драп—драп ‖ **- пировать-ся** — драпува́ти-ся, окрива́ти-ся*, убира́ти ся* (окрива́ється то́гою вели́чности)
Дратва—дра́тва.
Драть—де́рти, дра́ти; **драть** за волосы, за ухо—скубти́.
Драться — би́тися (пани́ б'ю́ться, а мужика́м чуби́ боля́ть) ‖ **- чливый**—битли́вий.
Дребедень—мо́тлох, непо́тріб.
Дребезжать — дереньча́ти, хряпоті́ти ‖ **- зжащий** (как прилагат.)—дереньку́чий, хряпі́ткий*.
Древесина — дере́вина, древи́на, дерев'я* ‖ **- весный**—деревни́й, дерев'и́нний.
Древко — держа́к, де́ржал[к]о, де́ржалко; **д-о** копья—ра́тище.
Древне - (греческий, - славянский...) — старо(гре́цький, - слов'я́нський) ‖ **- вний**—стародавній, да́вній; старожи́тний; (о человеке) — старе́зний, дре́вній (у стародавній Гре́ції; старожи́тний зви́чай; у нас на селі́ е дід ду́же дре́вній) ‖ **- вность**—1) (давность) - [старо]да́вність (стародавність цього́ зви́чаю висві́дчає бага́то а́второ́в), **старови́нність**; 2) (прежнее, далекое время)—стародавні часи́, [дале́ка, да́вня] давнина́, старовина́; в **д-и**—за стари́х, [старо]да́вніх часі́в, в дале́кій (да́вній) давнині́; 3) (**древняя** вещь) — старовина́ (также и вм. множ. числа), старожи́тна річ (збира́є старовину́).
Древо — дре́во, де́рево; родословное **д-о** - родове́ дре́во, ро́довід* ‖ **- насаждение** — деревосаді́ння ‖ **- обделочный**—дерево[об]ро́бний ‖ **- точец**—ша́шіль-шеля; (собир.) — ша́шільшели.
Дрезина—дрези́на.
Дреколье—лома́ччя*.
Дремать—дріма́ти, куня́ти (во́рог не дріма́е) ‖ **- мливый**—дрімли́вий ‖ **-мота**—дрімо́та ‖ **- мотный**—дрімо́тний.
Дремучий—дрімучий, дикучий* (дику́чий лі́с).
Дренаж—дрена́ж.
Дрессировать—муштрува́ти ‖ **- ровка**—муштрува́ння, му́штра ‖ **- ровщик**—муштрува́льник.
Дробильный—дроби́льний ‖ **- бить-ся**—дрібни́ти-ся (це дрібни́ть си́ли кла́су; маши́нами дрібня́ть ті́сто на кружа́лки), дроби́ти-ся; (распылять-ся)—розпоро́шувати-сь; (с силой) — трощи́ти-ся* (ця сліпа́ си́ла трощи́ть, лама́е все́ навкруги́) ‖ **- бный**—1) дрібни́й; 2) (арифм.)—дробови́й (дробове́ число́) ‖ **- бь**—1) (ружейная)—шріт-шро́ту, дріб-дро́бу; 2) (барабанная)—дріботі́ння*, дріб*; 3) (арифм.)—дріб.
Дрова — дро́ва; отсутствие дров—бездро́в'я ‖ **- вни**—гринджо́ли, копильчаки́ ‖ **- вовоз** — дровові́з-во́за ‖ **- вокол, -воруб, -восек**— дровору́б ‖ **- вяной**—дров'яни́й.
Дроги – бендюги́, дро́ги; похоронные **д-и**—ма́ри.
Дрогнуть—1) см. **Дрожать**; 2) стену́тися, двигну́тися; враг **д-л**—во́рог пода́вся, завага́вся, схибну́вся* ‖ **- жать** — тримті́ти, дрижа́ти; (сотрясаться)--двиг[о]ті́ти, движа́ти; (мелкой дрожью)—брині́ти (з хо́лоду все ті́ло брині́ть); (о свете, отражении света =мерцать)—брині́ти, лелі́ти*, (сльо́зи бриня́ть в оча́х; само́тна лелі́ла зі́рка), миг[о]ті́ти; (о студенистом веществе) —драгліти, дрягтіти (са́ло на йо́му так і дрягті́ть); **д-ть** как в лихорадке — тримті́ти, труси́тися як із пропа́сниці ‖ **- жащий** (как прилаг.)—тремтя́чий, тремті́ючий.
Дрожди—дріжджі.
Дрожки—бігунки́, бігунці.
Дрожь — дрож (ж. и муж. рода), дрижа́; (дрожание)—тримті́ння, дрижа́ння (дрижа́ його́ взяла́; в го́лосі його́ чу́лося тримті́ння); бросило в **д-жь**—моро́зом уси́пало, дрижа́ взяла́*, (грубо) дрижаки́ напа́ли*, циганський пі́т пройня́в*.
Дрозд—дрізд.
I. **Друг** (сущ.)—друг (мн. дру́зі).
II. **Друг**: **Д-г д-га**—одне́ бдного; **д-г д-гу**—одне́ бдному; **д-г за д-а**—одне́

за о́дного; д-г за **д-гом**—одне́ по о́дному и т. д.

Другой—1) (второй)—дру́гий; на д-й день—дру́гого дня; с д-й стороны—з дру́гого бо́ку, з йншої сторони*; один за **д-м**—одне́ по о́дному; 2) (иной)—йнший, ина́кший, дру́гий (це́ вже ина́кша справа́); в д-е время—йншим ча́сом; в д-й раз—йншим ра́зом; в д-е место (куда-нибудь)—куди́-йнде (тут нема́є, ходім куди́-йнде); в д-м месте (где нибудь)—де-йнде (ходім де-йнде пошука́ємо).

Дружба — при́язнь, дру́жба́; (менее интимная)—приятелюва́ння; д-у водить—приятелюва́ти, товари́ство води́ти || **- желюбие** дру́жність, при́язність || **- желюбно** - дру́жньо, при́язно || **- желюбный** – дру́жній, при́язний || **- жески**—дру́жньо, по-дру́жньому || **- жественный** — дру́жній, при́язний || **-жина** – дружи́на || **-жинник** – дружи́нник || **- жинный** – дружи́нний || **- жить**—дружи́ти, (о женщинах) — подругува́ти; (менее интимно)—приятелюва́ти || **- жка** (друг дружке)—см. **Друг II** || **- жно**—дру́жно; (согласно)—зла́гідно; д-о жить — у зла́годі жи́ти || **- жный**—дру́жний; (согласный)—зла́гідний.

Дряблый—дря́глий* || **- бнуть**—дряглі́ти*.

Дрязги—гриз[о́т]а́, гризотня́*; дріб'язко́ві пліткй, дріб'язко́ве перекоря́ння.

Дрянной--пога́ний, паску́дний; (ничтожный)—нікче́мний, дранти́вий (поет з нього́ був дранти́вий); (незавидный)—ке́пський (спра́ви на́ші ке́пські до кра́ю) || **- нь** — дра́нтя, по́гань, не́гідь, непо́тріб (друкува́ли вся́ке дра́нтя); дело **д-нь**—ке́пська спра́ва.

Дряхлеть - [в]утлі́ти*, хирі́ти*, дряглі́ти || **-хлый**—[в]у́тлий*, хи́р[н]ий, дря́глий.

Дуализм—дуалізм.

Дуб—дуб.

Дубильный—чинба́рний, гарба́рський || **-бильщик** – чинба́р-ря́. гарба́р-ря́.

Дубина—1) лома́ка, дрюк, дрючо́к; 2) (о человеке)—дуб, ло́бур[я́ка].

Дубить (о коже)—чини́ти, дуби́ти; **дубленый**—чи́нений, ви́дублений.

Дубликат дублікат.

Дубовый – дубо́вий; (неуклюжий, топорный) — кострубатий (кострубата мо́ва).

Дубрава—дібро́ва.

Дуга дуга́ || **- говой**—дуговий, ду́жний || **- гообразный** — ду́жний, дуга́стий.

Дудка—ду́дка, сопі́лка (танцюва́ти під чужу́ ду́дку) || **- дки!** [а] дзу́ськи! [а] за́сь! (щоб я ще й гро́ші плати́в—це́ вже дзу́ськи!).

Дуло—ду́ло́; (пушечное) – жерло́.

Дума—ду́ма || **- мать**—ду́мати, гада́ти; (предполагать)—гада́ти; нечего и думать (о том) — шко́да́ й га́дки (про те́), нема́ чого (ні́чого) й ду́мати; он **д-ет**, что... (он такого мнения)—він тако́ї ду́мки (де-хто був тако́ї ду́мки, що тре́ба верта́тися); и не **думает** (о чем)—і га́дки не ма́є (за, про що́); никак не думал і в го́лову не покладав; много о себе **д-ть**—ви́соко нести́ся, зано́ситися (ду́же вже ви́соко вона́ несе́ться).

Дуновение—по́дих, по́вів, по́дув.

Дуплистый—дупл[ин]а́стий || **- пло**—дупло́.

Дура—дурна́-но́ї (ото́ ще дурна́), дур-[л]е́па; у него губа не дура – він зна́є сма́к || **- рак** – ду́рень, дурни́й, дури́ло, тума́н, (резче) – йо́лоп; непроходимый, набитый **д-к** – несосвіте́нний, непроторе́нний*, заплішений ду́рень; он не дурак—він не дурни́й; оставить, остаться в **д-ах**—пошити ся в ду́рні, убра́ти - ся ду́рнем; валять **д а** – ду́рня стро́їти, кле́їти, дурнику́ва́ти, штука́рити, шту́ки викида́ти; || **- рацкий** — дурня́чий; (глупый) — дурни́й (ки́ньте свої дурні фанта́зії) || **- рачество**—ду́рощі, дурнику́ва́ння || **- рачить**—дурити. тумани́ти, моро́чити кого́ || **-рачиться**—дуріти, дурникува́ти, дурня стро́їти, кле́їти || **- рачок** – ду́рник; **дурачки** (карт. игра) — ду́рень || **- рачье** — дурно́та, дурне́ча, дурня́ччя || **- рень** —см. **Дурак** || **-реть** – дуріти || **- рить** —дуріти.

Дурман--дурма́н || **-манить**--дурма́нити.

Дурнеть марніти, (резче) — поганіти; становиться безобразным – бри́днути || **- рно** – 1) недо́бре, зле, пога́но (ви недо́бре вчинили); 2) мло́сно (о состоянии, близком к обмороку также)—за́морочно* (тошно также)--кану́дно*; я чувствую себя **дурно**, мне **дурно**—мені мло́сно,.. мене́ мло́стить; ему стало **дурно** (он упал в обморок)—він зомлів || **- рной**—лихий, недо́брий, пога́ний; **дурен** лицом — нега́рний, пога́ний на лиці, на вро́ду; д-й глаз —урічливе, лихе́ о́ко || **- рнота** (тошнота, обморочное состояние)—мло́сть, за́мороч*.

Дурь – ду́рощі, дур-ру; **дурь** нашла на кого—дур напа́в, ду́рощі напа́ли кого́.

Дутый — ду́тий ‖ **- ть - нуть**—1) ду́ти (наст. вр. дму́, дме́ш, дме́, дмемо́...)—дмухну́ти, подихну́ти; (о ветре—дуть сильно, порывисто) — бурха́ти-бурхну́ти; (о человеке чаще) — дму́хати (не дму́хай на свічку); а он и в ус себе не дует—а йому́ а́ні га́дки, а він і га́дки не ма́є, а йому́ й за ву́хом не сверби́ть*; 2) (пить) — ду́длити, джу́глити; дуй во всю—гони́! ‖ **- ться**—1) ду́тися; сто́рч диви́тися на ко́го; (в карты)—тну́тися, різатися.

Дух—дух; воспрянуть **духом** підне́сти́ся ду́хом; падать **д-м**—занепада́дати, підупада́ти* ду́хом; собираться с **д-м**—набира́тися відва́ги, ду́ху; не в **духе** быть—в лихо́му на́строї бути. недо́бре ма́тися*; в **духе** быть—в до́брому на́строї бу́ти, до́бре ма́тися*; **дух** захватывает—дух відбира́є*, перехо́плює, забива́є (прош. вр.—відібра́ло, перехопи́ло, заби́ло); перевести **дух**—віддихну́ти, ду́ха зве́сти́; притаить **дух**—зата́їти ду́ха; испустить **дух**—зідхну́ти, відда́ти* ду́ха; тяжелый **дух**—ва́жкий дух, за́ду́ха; в один **дух**, одним **духом**—ду́хом; во весь **дух**, что есть **духу**—що-ду́ху; ни слуху ни **духу** о нем—за нього́ й го́лосу немає*, слу́хи загули́ за ни́м, ні чу́тки, ні звістки за нього́ нема́є.

Духи—па́хощі.

Духоборец—духобо́рець.

Духовенство — духове́нство, духівни́цтво, попівство.

Духовный—1) духо́в[н]ий; 2) (относящийся к **духовенству**)—духо́вний; **д-ое** завещание, **д-ая**—духівни́ця, духо́вна.

Духовой—духови́й.

Духота—за́ду́ха, духо́та.

Душ—душ.

Душа - душа́; [нет] ни **души**—[нема́] ні [живо́го] ду́ху, ні [живої] душі; быть без **души** от кого, **души** в ком не чаять—ду́х рони́ти за ки́м, ко́ло ко́го; до глубины **души** до живо́го, до са́мого се́рця; **душа** в **душу** жить—[мов] одни́м ду́хом жи́ти*; от [всей] **души**—від щи́рого се́рця; отвести **душу**—спочи́ти душе́ю, ду́шу відволо́жити; всей **душой**—з цілого се́рця; [прийтись] по **душе**—[припа́сти] до душі, до се́рця, до вподо́би; сколько **душе** угодно скільки душа́ забажа́є, досхочу́; хватать за **душу**—за се́рце, за ду́шу бра́ти; **душа** в пятки ушла—циганський пі́т пройня́в*; чуть **душа** держится—тільки душа́ в тілі.

Душевнобольной — душевнохво́рий, (сумасшедший)—божевільний.

Душевный — душе́вний, (искренний, сердечный также)—щи́рий, серде́чний.

Душевой—поду́шний (поду́шний наді́л).

Душегуб[ец]—душогу́б[ець] ‖ **-бство**—душогу́бство.

Душеспасительный—спасе́нний.

Душистый—запа́шни́й, паху́щий, духови́тий.

Душитель—души́тель, душій ‖ **- шить**—1) души́ти; 2) (духами)—пахни́ти*, напа́хувати (не пахни́ так ду́же ху́стку—недо́бре) ‖ **- шиться** (духами)—пахни́тися*, напа́хуватися.

Душник—душни́к.

Душный — (знойный) — душни́й, парни́й; (удушливый) — за́ду́шний (на дворі ду́шно; в ха́ті було за́душно).

Дуэль—дуе́ль, поедина́к.

Дуэт—дуе́т.

Дыба (орудие пытки)—ди́ба ‖ **- бом**—ди́ба-бом, сторч[ем] (волосся ста́ло сто́рч) ‖ **- бы**: становиться на **дыбы**—ди́ба, на́сторч*, ру́ба става́ти, спина́тися (кінь став ди́ба; я й каза́в, так куди́ там—всі на́сторч зіп'я́лися).

Дым дим; обратиться в **дым**, исчезнуть, развеяться, как **дым** — ди́мом узя́тися*, пі́ти, розві́ятися*, [ди́мом] здимі́ти; **дым** коромыслом—гарми́дер, бурло́, бу́ча; **дым** валит—дым бу́хає, шуга́є ‖ **- мить**—1) (испускать из себя дым)—см. **Дымиться**; 2) (производить дым—димі́ти, кури́ти (хто це так надими́в; сидя́ть, люльками димля́ть) ‖ **- миться**—димі́ти (соло́ма димі́ть, димі́є, ліс т и́ х о димі́в), димува́ти, курі́ти, кури́тися (пожа́рище до́вго курі́ло; дро́ва курі́ють, куря́ть); (испускать пар также) — парува́ти (кро́в парува́ла на со́нці).

Дымка—1) (ткань, также переносно)—серпа́нок (світ йо́му пови́тий ідеалісти́чним серпа́нком); 2) (туман)—ма́рево, [і]мла́ (также и переносно: ідеалісти́чна мла́).

Дымный - ди́мний, курни́й; (по́лный д ы м у) — наку́рений*, нади́млений* (те́мна наку́рена ха́та) ‖ **- мовой**—димови́й; **д-ая** труба - дима́р-ря́ ‖ **-моход**—димохід, а ближе: 1) часть его, выходящая в комнату—ко́мин; 2) на чердаке: а) лежачая, боров ле́жень; б) стояч я—ви́від; 3) над крышей—дима́р, верх, ви́від ‖ **- чатый**—димча́стий.

Дыня—ди́ня.

Дыра—діра́ (ум. ді́рка) || - **рявый** — діря́вий.

Дыхание—ди́ха́ння; (один прием **дыхания**, также и переносно) — по́дих, віддих (прислуха́вся до ко́жного її по́диху; по́дихом своїм оживи́в усе́ навкруги́); затаить, перевести и т. д... **д-ие** – см. **Дух** || - **хательный**—дишни́й, ди́хальний || - **шать**—1) ди́хати; **д-ть** полной грудью — ди́хати на по́вні, всі гру́ди; (скоро и тяжело) — дихті́ти; еле **д-т**—ду́х ле́две зво́дить, ле́две ди́хає; 2) (веять—также)—подиха́ти, пашіти. дхну́ти (вітре́ць ле́дьне-ле́дь подиха́є; обли́ччя пашіло, дхну́ло мо́лодістю); **д-ть** злобой также—важки́м ду́хом, пе́клом ди́хати.

Дышло—ди́шель (муж. р.).

Дьявол — дия́вол || - **вольский**—дия́вольский || - **вольщина** (навождение) —чортівня́*, чортови́ння (що за чортівня́!).

Дьякон—дия́кон || - **чок**—дячо́к.

Дюжий—дебе́лий, креме́зний, здоро́вий*; (сущ.)—де́белень, здорова́нь.

Дюжина – двана́цятка.

Дюжинный (обыкновенный)—рядови́й, звича́йний, звичайні́сінький.

Дюйм—ца́ль-ля || - **мовка** - цалі́вка.

Дюна –дю́на, на́дма.

Дядя– дя́дько; жена родного **д-и**—дя́дина.

Дятел—я́тіл[ь]-я́тла-я́теля, дя́тель-тля, жо́вна.

Е

Евангелие—єва́нге́лія-лії.

Евнух—е́вну́х, (скопец)—рі́занець.

Еврей—євре́й, жид (последнее слово не имеет в укр. исключительно-бранного значения); (ж. р.)—євре́йка. жидівка; (собират.)—євре́йство, жидівство || - **рейский**—євре́йський, жидівський.

Европа—Европа, Євро́па || - **пеец**—европе́єць, европе́єць || - **пеизировать-ся** — европе́ї[зува́]ти-ся, є́вропе́ї[зува́]ти-ся (сов. з'європеїзува́ти-ся, поєвропе́їти-ся..) || - **пейский**—европе́йський, европе́йський.

Еда ї́жа, їда́.

Едва—[за]ле́две (він говори́в [за]ле́две чу́тним го́лосом); **едва** лишь, только—ле́две-но*, ті́льки-но, ско́ро-но (ско́ро-но всі́ли у по́їзд. як він уже ру́шив); **едва** не—ле́две не, ма́ло не, тро́хи не (ле́две не впа́в); **едва-едва** — ле́две[-не] ле́две — (ле́две-не-ле́две дотя́гсь я додо́му); **едва** ли—навря́д [чи], ле́две чи (ле́две чи, навря́д чи він са́м управиться; а чи буде він до́ма? — навря́д); **едва** ли не—*[ле́две] чи не* (ле́две чи не в-оста́ннє ми ту́т зійшли́ся; ми зійшли́ся сюди́ чи не в оста́нній ра́з).

динение—єдна́ння.

диница—одини́ця; **е-а** измерения—мірни́ча одини́ця, одини́ця ви́міру* || - **ничный**—поодино́кий, одини́чний.

Единобожие—єдинобо́жність* || - **борство**—поєди́нок, герць || - **брачие** – одноподру́жність*, одношлю́бність || - **брачный** — одноподру́жній*. одношлю́бний || - **верец** одновірець || - **верный**—одновірний || - **властие**—єдиновла́ддя*, самовла́ддя* || - **властный**——єдиновла́дний, самовла́дний (при́нцип єдиновла́дної упра́ви захита́вся; самовла́дний держа́вець на́шої країни) || - **временный** (однократный)—одноразо́вий (одноразо́ва запомо́га) || - **гласие-гласность** – одноголо́сність - ности, (единодушие, согласие) — односта́йність-ности (одноголо́сність, односта́йність цих ви́борів висвідча́є переміну в на́строях ма́с) || - **гласный**—одноголо́сний, односта́йний || - **душие**—є́дність-ности, односта́йність ности, односе́рдя || - **душный**—односта́йний, односе́рд[н]ий || - **личный** — особи́стий*, самовла́дний* (такі спра́ви не мо́жна виріша́ти особи́стою вла́дою) || - **мыслие** — є́дність*-ности, одноду́мність-ности, односта́йність*-ности || - **мышленник**—одноду́мець || - **образие-образность** — одновзі́рність* - ности || - **образный** — одновзі́рний* || - **племенник** —одноплемі́нець || - **племенный**—одноплемі́нний || - **утробный**—однома́терній.

Единственный — єди́ний, одино́кий, оди́н, (выразит.) – одни́м-оди́н, [оди́н]-одні́сінький ([одни́м-]одна́, одна́-одні́сінька на цілу окру́гу шко́ла перебува́є в страшно́му зане́паді); **е-е** число—однина́; **е-й** сын, **е-я** дочь—[си́н-]одина́к (одине́ць), [дочка́-]одина́чка (ма́в одинака́-си́на, та й то́й поме́р) || - **нство** — є́дність, о́дність-ности || - **ный**—єди́ний.

Едкий—їдки́й, їдю́чий; (язвительный также)—ущи́пливий, кусли́вий, гризьки́й || - **ко**—ї́дко, їдю́чо; ущи́пливо,..

Едок—їде́ць, їдо́к.

Еж[ик]—їжа́к-ка́.
Ежевика—ожи́на.
Ежегодник—річни́к || **- годно** — щоро́ку, щорічно || **- годный**—щорічний.
Ежедневно — що-дня́, щоде́нно, повсякде́нь || **- вный** — щоде́нний, повсякде́нний.
Ежемесячник—місячник || **- чно**—щомісяця, щомісячно || **- чный**—щомісячний.
Ежеминутно—що - хвили́ни; (постоянно) — ра́з-у-ра́з (ра́з-у-ра́з одрива́ють від робо́ти) || **- тный**—щохвили́нний.
Еженедельник—тижне́ви́к || **- льно**—що-ти́жня, щотижне́во || **- льный**—щотижне́вий.
Ежечасно—(каждый час)—що-годи́ни; (постоянно)—ра́з-у-ра́з; щоча́сно, повсякча́с|но] || **- сный** — щогоди́нний; (всегдашний, постоянный) - щоча́сний, повсякча́сний (щогоди́нний прихі́д поїздів; щоча́сна му́ка та стражда́ння).
Ежиться—їжитися, а ближе: (о коже и. пр.—сжиматься, морщиться)—куто́ржитися*, бра́тися змо́ршками; (о живом сущ — жаться, сжиматься в комок)—щу́литися, ку́литися, ні́титися
Ежовый—їжако́вий; взять в **е-е** рукавицы—узя́ти в шо́ри, в лабе́ти, в тісні, цупкі ру́ки; держать в е-х рукавицах—в шо́рах, *у лабе́тах, в тісни́х, цупки́х рука́х держа́ти*.
Езда—їзда́ || **- дить**—їздити || **- док**—їзде́ць.
Ей-богу—їй-бо́[гу].
Еле—[за]ле́две; **еле-еле** — ле́две[-не]-ле́две (зале́две ви́дно; ле́две-не-ле́две ви́волік його́ під го́ру).
Елейный—(о человеке и пр.)—еле́йкува́тий, масткосло́вий, масни́й; солоде́нький* (мане́нький, метки́й, еле́йкува́тої мо́ви чоловічок).
Еловый—ял[и́н]о́вий, ялице́вий.
Ель, елка—яли́на, яли́ця; (уменьш.)—яли́нка, яли́чка (різдвя́на яли́нка=рождественская е-а).
Ельник (еловый лес)—ялинни́к-ка́.
Емкий — [в]місткий || **- кость**—[в]місткість*.
Ерепениться — гзи́тися, гороїжитися, при́щитися.
Ересь е́ресь || **- тик**—еретик || **- тический**—еретицький.
Ерзать — со́ватися, чо́вгатися, го́мзатися.
Ерошить—куйо́вдити, ко́шлати, кудо́вчити.
Ерунда—аби́-що*, ка́-зна-що́, дурни́ця, а ближе: 1) (пустяк, нечто, не стоящее внимания) — аби́щиця*, ні́кчемниця; 2) (галиматья вздор)—нісені́тниця, бредня́ (не роби́ аби́-чого́, ка́-зна-чого́, дурни́ць; о́т іще́, щоб я такої аби́щиці, аби́-чого́ злака́вся; це не ві́рші, а яка́сь бредня́) || **- ндить** — 1) (делать глупости) — роби́ти, виробля́ти аби́-що,... дурни́ці (не роби́ аби́-чого); 2) (говорить глупости)—плести́, верзти́, пра́вити аби́-що,... бредні́ю*; галама́гати*.
Ерш йорж.
Если—коли́, як[що́]; также яко́ї, коли́-б (коли́, якщо́ він прийде, покли́чте його́ сюди́; коли́-б він прийшо́в, покли́чте його́ сюди́); **если-бы**—яко́ї, [на]коли́-б; **если-бы я знал** (мы знали...) — я́кби знатти́ (якби знатти́, зро́ду-б не пішо́в).
Естественник — приро́дни́к; природозна́вець || **- ственно** — приро́дно, натура́льно; это вполне **е-о** — *це зо́всім приро́дна річ, зо́всім приро́дно, натура́льно, (общепринято, водится)—це́ світова́ річ* (а що Ко́сть за дівча́тами бігає, так це-ж світова́ річ) || **- ственный** — приро́дний, натура́льний; (самородный, данный самой природой)—саморі́дний (приро́дний добір=**е-й** подбор; приро́дна, саморі́дна форте́ця=**е-я** крепость); **е-е дело**—*приро́дна, звича́йна річ*, звича́йне ді́ло, приро́дно*, звича́йно || **-ство**—приро́да, нату́ра, су́щість - щости, єство́ || **- ствознание-ствоведение**—природозна́вство || **- ствовед-ствоиспытатель** — природозна́вець; природодосліди́ник, досліди́ник приро́ди*.
Есть (3 л. ед. ч. от **быть**)—е[сть]; **то-есть**—се́б-то, то́б-то, це́б-то
Есть—їсти (наст. вр. їм, їсі́, їсть, їмо́, їсте́, їдя́ть; повел. накл. їж, їжмо, їжте); (признавать с'едобным, употреблять в еду также)—уживати (спасі́бі, я осели́дців не вжива́ю; магометани не вжива́ють свини́ни); поедом **есть**—їдцем їдьма́, їдом їсти, жерцем же́рти, пожира́ти.
Ехать—їхати; (быстро)—бігти (учо́бра бігли тут бри́чкою яки́сь салда́ти); **е-ть на чем**—їхати чи́м (коне́м, трамва́єм, по́їздом).
Ехидный—ехи́дний, ехи́дкува́тий; (сущ.)—ехи́да (такий ехи́да—ніяк із ни́м не вживе́шся).
Еще—[і]ще́; еще бы!—ще́-б пак! де́-ж пак! ато́ж пак!

Ж

Ж — см. **Же**.

Жаба — 1) жа́ба; 2) (болезнь) — жа́ба, зівни́ця; грудная **ж-а** — грудна́ жа́ба, да́ва.

Жабры — зя́бра, -бер, зя́бри, -брів.

Жаворонок — жа́йворон[ок].

Жадничать — жаднува́ти || **- дность** — жадо́ба, жадли́вість-вости; (алчность) — заже́рливість, -вости, захла́нність, -ности, нена́тля (диви́вся на хліб із нелю́дською жадо́бою в оча́х; він осору́живсь мені свое́ю заже́рливістю) || **- дный** — жадібний, жадни́й, жадли́вий; (алчный) — заже́рливий, захла́нний, нена́тлий; (сущ.) — жад[н]ю́га (жадібний по́гляд; жадни́й, заже́рливий на гро́ші).

Жажда — (позыв к питью) — спра́га, жага́, зга́га; (желание, стремление) — жадо́ба, жага́, жада́ння, пра́гнення; томиться **ж-й** — *спра́гою, жадо́бою, жаго́ю,.. знемага́ти (сов. — знемогти́ся)*; истомленный **ж-й** — спра́глий, знемо́жений спра́гою,..; утолять **ж-у** — утиша́ти*, гамува́ти спра́гу,.. (сов. — утиши́ти, вгамува́ти, наси́тити...) || **- ждать** — пра́гнути, жада́ти, жа́ждувати; **жаждущий** (как прилагат.) — жадни́й, жадібний, прагну́щий, жаждущий, жаде́нний.

Жалеть — жаліти, жа́лувати, шкодува́ти, жалкува́ти кого́, чого́, за ки́м, чи́м; (бережно относиться) — шанува́ти (не шанува́в здоро́вля, а тепе́р і ка́ється).

Жалить — жали́ти (комарі́ ду́же жаля́ть); **жалящий** (как прилагат.) — жалки́й, жалли́вий (жалкі́ доко́ри вороті́в).

Жалкий — 1) (плохой, убогий, вызывающий жалость) — нужде́нний, злиде́нний, мизе́рний, жа́ло гі́дний; (ничтожный) — нікче́мний (я опини́вся в нужде́нному, злиде́нному стано́вищі; мизе́рна, нікче́мна, жа́ло гі́дна люди́на); 2) (жалостный, жалобный) — жа́лісний, жалібни́й (жа́лісна пі́сня) || **- лко** — 1) (=**жаль**) — см. это слово; 2) (плохо, убого) — нужде́нно, злиде́нно, мизе́рно*, жа́ло гі́дно*; (ничтожно) — нікче́мно* (бо́сий, обша́рпаний, він виглядав нікче́мно); 2) (жалостно, жалобно) — жа́лісно, жа́лібно (жа́лісно розповіда́в стари́й, аж пла́кали лю́ди).

Жало — жало́.

Жалоба — ска́рга, (юридич. также) — жа́лоба (пода́в ска́ргу, жа́лобу в су́д; в пі́сні свої́ ска́рги вилива́ла); **ж-ы** (сетования) — наріка́ння, бі́дкання, жалі́ (зро́ду не чу́в од нього́ жо́дних наріка́нь; надоку́чило мені ва́ше повсякча́сне бі́дкання) || **-лобно** — жа́лібно, жа́лісно || **- лобный** — жалібни́й, жа́лісний || **- лобщик** — скаргівни́к*, жа́лобник; (истец) — позо́вник, пози́вач.

Жалованная грамота — да́рчий*, даровизний*, нада́вчий ли́ст, наданн́я.

Жалованье — платн́я; (содержание) — удержання, утри́мання.

Жаловать — 1) (оказывать расположение) — жа́лувати*, полюбля́ти кого́, ста́витися прихи́льно до ко́го* (він мене́ не ду́же-то полюбля́е; про́симо люби́ти й жа́лувати); 2) (даровать) — дарува́ти кого́ чим, кому́ що́, нада́вати кому́ що́, шанува́ти кого́ чи́м; 3) (посещать) — бува́ти в ко́го, навідувати*, одві́дувати кого́, захожа́ти до ко́го || **- ваться** — жалі́тися, ска́ржитися; (сетовать, высказывать жалобу) — наріка́ти на що́, бі́дкатися чим, пла́катися на що́, чим (наріка́є на свого́ си́на, бі́дкається, пла́четься си́ном).

Жалостливый, жалостный — жа́лісли́вий, жа́лісний || **- лость** — жаль-жа́ло́ (муж. р.), жа́лощі, -щів; без **ж-и** — без жало́, безжа́льно*; из **ж-и** — жаліючи, шкоду́ючи кого́, з жало́, з жа́лощів до ко́го; **ж-сть** берет, охватывает — жаль бере́, пориває, понима́є* (сов. — узя́в, порва́в, поня́в); какая **ж-сть!** — як[и́й] жа́ль, як[а́] шко́да! || **- ль** — жаль, шко́да, жа́ль[ко] (а ви не були́ там? — Жаль, шко́да́! ду́же жа́ль[ко], вели́ка шко́да́, що не всі зійшли́ся; мені його́ ду́же жа́ль[ко], ду́же шко́да); мне стало (сделалось) его **жаль** — мені ста́ло (зроби́лося) його́, за нього́ жа́ль, шко́да, мене́ жа́ль узя́в за нього́.

Жандарм — жандар[м].

Жанр — жанр.

Жар, жара (жары) — 1) (высокая температура) — жар, пал; (зной также) — спе́ка, жара́, (сильнее) — спеко́та, жарота, (духота) — духо́та, (парящий зной) — вар, пар[ня́], паро́та, сква́р, шква́ра (на дво́рі жа́р, пал,.. пеке́льний, спе́ка, жара́,.. пеке́льна; ти́ждень лежа́в у жару́); бросает в **жар** — *усипа́є, бере́, понима́є жа́ром, в жа́р укида́є* (сов. — уси́пало, взяло́, поняло́, вки́нуло...); 2) (раскаленные угли) — жар, (один уголь) — жари́на, (мелкие раскаленные угли с золой) —

прúсок; 3) (пыл) — [за́]пáл, óпал; с **жаром** говорить, делать что-ниб.— пáлко*, запáльно*, із зáпалом щось казáти, робúти; в **жару** битвы, работы—в рóзпалі бóю, робóти.

Жаргон—жаргóн.

Жареное — см. **Жаркое** || **- рить**— 1) прягтú, пря́жити, смáжити, пектú, жáрити, шквáрити (пряжé, пря́жить яéшню, м'я́со, молокó); **жареный**— пря́жéний, смáжéний, печéний, жáрений; 2) (о сильном жаре, зное)— пектú, смалúти, жáрити, пря́жити, шквáрити (сóнце печé, смáлить, жáрить; навíщо булó так жáрити в печí); 3) (для выражения усиленного действия)—смалúти, жáрити, шквáрити, чесáти, тя́ти, затинáти (а нý, жáр. смалú,.. тнú, затинáй!) || **-ркóе**— печéня, печéне,-ного, смажéня || **-ровня**—жарíвн[йц]я.

Жаркий,-рко — гаря́чий,-чé, жаркúй, жáрко, (душный, знойный)—душнúй, дýшно, сквáрний,-но, (жгучий)--пекýчий, палю́чий, палкúй, (пылкий)—палкúй, пáлко, запальнúй*, запáльно*, завзя́тий,-то (гаря́чий клíмат, дéнь; жáрко, дýшно на двóрі; пекýче промíння сóнця; палкí, пекýчі сльóзи; завзя́ті, палкí суперéчки).

Жатва—(сбор хлебов, время этого сбора, также переносно) — жнивá, жнúво, (хлеб, готовый к жатве, сжатый хлеб, также переносно)—жнúво, ужúнок* (почалúся жнивá; булó це сáме жнивáми, під жнивá = ...во время ж-ы; трудá положúли не мáло, затé-ж і жнúво якé багáте; чималúй зібрáли ужúнок); начинать ж-у – зажинáти[ся]* (сов. зажáти[ся]); начало ж-ы—зажúн[ки]; заканчивать ж-у—обжинáтися (сов. обжáтися); конец ж-ы — обжúнки, дожúн[ки]; время перед ж-й – переднівок (на переднівку кóжне хлíбом жýриться) || **- твенный** — жнúвний, жнивóвий, жнивáрський, жáтний (жнúвні, жнивáрські пісні; жнúвний, жнивóвий час; жáтні машúни); **ж-ая машина** (жнейка) — [само]жáтка; заниматься **ж-и** работами—жнивувáти (навря́д чи й знáйдете тепéр підвóду—сáме лю́ди жнивýють),

I. **Жать**—тúснути, стискáти, душúти, давúти, жáти (тúснуть, дýшать мене звідусíль; мíцно тúсну, стискáю вáшу рýку; кóмір менí дáвить, жмé); (об обуви и пр.=**трудить**)—мýляти, трудúти (чóбіт мýляє [в] нóгу); (выжимать)—віддýшувати, душúти, чавúти, прасувáти (виногрáд віддýшують спеція́льним прéсом); **жать** масло (постное)—бúти олíю || **- ться**— 1) жáтися, кýлитися, щýлитися (кýлиться. мов із хóлоду); 2) (тесниться) —тулúтися, горнýтися (лю́ди тулúлися одné до óдного); 3) (мяться нерешительно, колебаться)—мýлятися*, мýлитися* (бáчу, він нáче мýляється, —так я сáм пішóв); 4) (скупиться) — кря́жúти*, скупúтися (прихóдиться й менí над грíшми кря́жúти, бо їх, бач, не гýсто).

II. **Жать**—жáти (жну, жнеш...).

Жвачка—жýйка, жвáка, жвáчка; жевать **ж-у**—жýйку жувáти, ремигáти || **- чное** животное—ремигáвець.

Жгут—джгýт, скрýтень.

Жгучий—палю́чий, пекýчий, палкúй (палю́че промíння сóнця; палю́чі, палкí óчі, сльóзи; пекýчий біль; пекýча потрéба), жалкúй, смалькúй, жалю́щий*, жижкúй, жаллúвий (жалкá кропивá; смалькúй, жижкúй, жалкúй вíтер, морóз).

Ждать—ждáти, чекáти чогó, на щó, сподівáтися, очíкувати чогó.

Ж[е]—1) же, (после гласн.)—ж; знов (дé-ж це він é? він менé боїться, я знов йогó опáсуюсь); когда в русск. **ж[е]** означает противопоставление и может быть заменено посредством а, в укр. чаще употребляется именно а (одúн пóлк заночувáв у мíсті, а другúй рýшив дáлі; сидíть отýт—а як спитáють... колú-ж, як-же спитáють...). Такой **же**, тот **же** [самый], там **же**: такý-ж, такý сáму картúну мáємо в сусíдній окрýзі; тóй-[же-ж] таки, той сáмий áвтор зазначáє...; там-[же-ж] таки, в тій сáмій книзі знахóдимо вказівкú на тé... Один и тот **же**—одúн*, той сáмий (бувáє чáсом, що одúн робíтник мýсить керувáти двомá відділами; на тому сáмому дéреві мóжна вúростити два сóрти грýш). Так **же**—так сáмо, однáково* (так сáмо, однáково чинúли й úнші мої товарúші). Или **же**—абó-ж, а чи (та як хóчте: учíться в шкóлі, а чи візьмíть дóбрих якúх книжóк); 2) (понукание)—бо (ідú-бо сюдú, кажý тобí); ну **же**—нýбо (та нýбо гóді, не плáч!). Все **же**—всé-[ж] таки*.

Жевать—жувáти, (выразит.) — жвáкати, жмáкати, жвакувáти.

Жезл—жезлó, жéзл.

Желание—бажáння, охóта, хíть-хóти, (сильнее=стремление, вожделение)—

жада́ння, пра́гнення (не ма́ю найме́ншого бажа́ння, найме́ншої [о]хо́ти туди́ їхати; всі свої жада́ння й бо́лі в пісні вилива́в); по собственному (доброму) ж-ию — самохі́ть, свое́ю охо́тою, во́лею, з вла́сної во́лі, охо́ти; против ж-ия — про́ти во́лі, нево́лею (це ста́лося про́ти моє́ї во́лі; мене́ затягли́ туди́ нево́лею); по ж-ию — на бажа́ння, з бажа́ння*; на ви́бір* (з бажа́ння пу́блі ки оркестр ви́конав кантату; бери́ть на ви́бір, що́ тільки о́ком наки́нете); исполнять чье-ниб. ж-ие — чини́ти. вико́нувати, вволя́ти чию́сь во́лю (сов.—вчини́ти, ви́конати, вволи́ти); предоставлять чьему ж-ию — дава́ти кому́ на во́лю || -ланный — жада́ний || -лательный — ба́жа́ний || -лать — бажа́ти, хоті́ти (каза́в йому́ і те́, і се́—не хо́че робити, та й го́ді!); (желать кому чего)—бажа́ти, зи́чити (я тобі зло́го не зи́чу); ж-ть спокойной ночи, доброго утра — на добра́ніч, на добри́день дава́ти.

Желе—желе́, драглі,-лів.

Железа—за́лоза || -лезистый—залозува́тий, залози́стий.

Железистый (от железо)—залізува́тий, залізи́стий (залізува́та вода́).

Железнодорожник — залізни́чник || -жный—залізни́ч[н]ий.

Железный—залізний, залізя́ний; ж-ая дорога—залізни́ця; ж-ая руда — залізна руда́, залізовина́, залізня́к || -лезо—залізо; ж-о листовое, кровельное—залізна бля́ха (листове́ залізо), дахове́ залізо || -зоделательный—залізоро́бний; ж-й завод—залізна гу́та || -зоплавильный—залізото́п[и́ль]ний; ж-й завод — залізна гама́рня || -зопрокатный—штаба́рний; ж-й завод—штаба́рня.

Желоб—жо́лоб, ришта́к, ри́нва.

Желтеть—жовті́[ша]ти, половіти || -тизна—жо́втість, жовти́зна, жовтина́ || -товатый — жовта́вий, по́жовтий, жовта́стий, жовтува́тий || -ток—жовто́к || -туха (болезнь) — жовтя́ниці,-ниць, жовтя́ниця || -тый — жо́втий, (светло-ж-й, цвета спелой ржи)—половий.

Желудевый — жолудя́ний (жолудя́на ка́ва)

Желудок—шлу́нок, (у четвероногих животных также)—ке́ндюх; на тощий ж-к на тще́-се́рце || -дочный—шлунко́вий.

Желудь—жо́лудь.

Желчный—жо́вчний, жовче́вий (жовчна вда́ча; жовче́ві за́лози); ж-й пузырь—жовчни́к || -лчь—жо́вч,-чи.

Жеманиться—мані́ритися, мані́житися || -манный — мані́рний, мані́жистий || -манство—мані́рність.

Жемчуг—перло́ (собират.), пе́рли,-лів || -жина—перли́на || -жный — перло́вий, (подобный ж-гу)—перли́стий (перло́ве наміс́то; перли́сте вино́).

Жена—жі́нка, (реже)—жона́, (супруга) —дружи́на, (фамильярно)—стара́ (да́ви й поїсти, та не зна́ю, де моя́ стара́ зайшла́; а чо́м-же ви самі́, без старо́ї?); жена и муж (супружеская чета)—подру́жжя; законная жена—шлю́бна жі́нка; разведеннаа жена—розві́дка, розлу́чена жона́; жена брата, дяди—братова́-во́ї, дя́дина,-ни; жена кузнеца, бондаря, учителя, генерала, Ивана, Петра (фамильярно) —кова́лиха, бондари́ха, учи́тельша, генера́льша, Іва́ниха, Петри́ха...; жена Чу́ба, Мар'яне́нка, Ве́дя, Сули́ми, Завії, Марко́вича...—Чу́бова, Мар'яне́нкова, Ве́дева, Сули́мина, Завії́на, Марко́вичева, (также фамильярно)—Чу́би́ха, Мар'яне́нчиха...; брать в жены—бра́ти за жі́нку, жону́, дружи́ну, бра́ти за се́бе кого́, бра́тися з ки́м (сов.—узя́ти, побра́тися).

Женатый—жона́тий, одру́жений.

Женин—жі́нчин, дружи́нин.

Жениться-ся — жени́ти,-ся, дружи́ти,-ся, одру́жувати,-сь, бра́тися з ки́м, бра́ти [за се́бе] кого́ (сов.—оженити,-ся, одружи́ти,-ся, побра́тися, взя́ти...) || -нитьба—одружі́ння, шлюб, ожені́ння (з ки́м) || -них—жени́х, (после сватовства, обрученный ж-х)—нарече́ний, молоди́й.

Женолюбивый—жонолю́бний, (сущ.)—жонолю́б[ець], (грубо)—баба́й,-бі́я, ба́бич || -ноненавистник — жонофо́б*, жонобо́рець* || -ноподобный — жоновидий, жоноподі́бний* || -нский—жіно́чий, жіно́цький; ж-й пол (женщины)—жіно́ча ста́ть,-ти, жіно́цтво, (презрит.)—жіно́та; по-женски—пожіно́чому, по-жіно́цькому || -нственный — жіно́чий || -нщина — жі́нка, (редко) — же́нщина; молодая замужняя ж-а—молоди́ця; публичная ж-а—повія.

Жердочка—же́рдка, жерди́на, ворі́на; (собират.)—же́рдя, вір'я́.

Жеребая кобыла—жере́бна коби́ла || -бенок — лоша́ -лоша́ти, лоша́тко, (годовалий)—стригу́н[е́ць], (старше)—лоша́к, (уменьшит.)—лошачо́к || -бец —жеребе́ць, о́гир,-ря; заводской, пле-

менной ж-ц—стадни́к || **- биться**—жереби́тися.

Жеребьевка—жереб[к]ува́ння*.

Жерло—джер[е]ло́, зів, го́рло.

Жернов—жо́рно, жо́рен (мн.—жо́рна) || **- рновой**—жорнови́й.

Жертва (пожертвование, жертвоприношение)—[по]же́ртва, офі́ра, (дар)—пода́ння, пода́нок (віддав себе́ на же́ртву спільній спра́ві; пožéртви, пода́ння приймає реда́кція); искупительная, благодарственная, умилостивительная ж-а—поку́тна*, поля́чна, блага́льна же́ртва; приносить, совершать **ж-у** (жертвоприношение)—дава́ти*, прино́сити, чини́ти [по]же́ртву (сов.—да́ти, принести́, вчини́ти) || **-твенник**—же́рто́вник || **-твенный**—же́рто́вний, офі́рний || **- твователь**—жертвода́вець || **- твовать**—же́ртвувати що́, чи́м, офірува́ти що́; **жертвующий** (как прилагат.)—жертвода́вець (спи́сок жертвода́вців).

Жест—жест, по́рух; об'ясняться **ж-ми**—на ми́гах говори́ти || **- стикулировать**—жестикулюва́ти.

Жесткий—жорстки́й, шорстки́й, цупки́й (цупке́ воло́сся; цупка́ вда́ча), (шероховатый, корявый)—цупки́й, шкарубки́й (шкі́ра на рука́х цупка́; чо́боти, як ви́мокли, зроби́лися шкарубкі), різки́й, дерзки́й (різки́й пісо́к; різка́ вода́; різка́, дерзка́ трава́); (твердый, плотный)—цупки́й, суту́гуватий, тверди́й (цупке́, суту́гувате, тверде́ м'я́со; цупка́ мате́рія; цупка́, суту́гувата земля́); (беспокоящий, давящий, мозолящий)—мулькі́й (мулька́ по́стіль, обу́жа); **ж-ий** вагон—тверди́й вагон.

Жестокий—1) жорсто́кий, лю́тий, немилосе́рд[н]ий (жорсто́ка, немилосе́рда люди́на, вда́ча; лю́та ка́ра); 2) при́крий*, лю́тий, тяжки́й (при́крий, лю́тий ві́тер, хо́лод, моро́з, бі́ль; тяжка́, при́кра обра́за, ту́га, хворо́ба) || **- стоко**—1) жорсто́ко, лю́то, немилосе́рд[н]о; 2) при́кро*, тя́жко (він зра́зу-ж такий му́сів при́кро, тя́жко розчаруватися; ви при́кро, тя́жко помиля́етесь) || **-стокосерд[н]ый**—твердосе́рд[н]ий, жорст[о]косе́рд[н]ий*, безсе́рд[е́ч]ний, бездушний*.

Жесть—[бі́ла] бля́ха, жерсть; покрывать **жестью**—бляхува́ти, ушива́ти бля́хою, жерсти́ти; покрытый **жестью**—[по]бляхо́ваний || **- стяник**—бляха́р,-ря́ || **- стянка**—бляша́нка, жерстя́нка || **- стяной**—бляша́ний, жерстя́ний.

Жечь—пали́ти; пекти́ (дро́в нема́, то соло́му па́лимо; со́нце па́лить, пе́че; пече́, па́лить у ро́ті); **жечь** (пережигать) кирпичи, уголь и пр.—пали́ти, перепа́лювати це́глу, ву́гілля; крапива **жжет**—кропива́ жали́ть[ся]; **жженый**—па́ле́ний, перепа́лений.

Живительный—живу́щий, життеда́йний* (живу́щий, життеда́йний напій =**ж-ая** влага) || **- виться**—живи́тися, поживля́тися, підживля́тися* (вони́, бач, зві́кли коло панів підживля́тися) || **- вность**—1) (продовольствие)—ха́рч,-чу* (муж. р.), [по]жи́вність; 2) (домашняя птица)—дробина́, дрібдро́бу (муж. р.) || **- во**—1) (оживленно)—жва́во (розмо́ва ішла́ жва́во, без натя́жки; з бадьо́рим ду́хом, жва́во взяли́ся до робо́ти); 2) (вмиг, сразу, быстро)—(не попрощавшися, жи́во ско́чив на коня́ і помча́в; а ну́, жи́во мені щоб було́ гото́ве; не га́ючись, жи́во взяли́ся до робо́ти) || **-водер**—живолу́п, шкуролу́п, шкуродер, (собачник)—ги́цель,-ц[е]ля, (переносно также)—дери́люд*, дери́й* || **- водерня**—шкуроде́рня, гицлівка || **в[ой]**—1) живи́й, (изредка, в застывших формулах)—жив (ну́, я́к він—жи́в[и́й], здоро́в[ий]?); все **живое**, живущее—живло́ (за со́нцем усе́ живло́ проки́нулось); **живая** изгородь—живопліт,-пло́ту; на **живую** руку—на швидку́, живу́ ру́ку, на швидкору́ч; задеть кого за **живое**—*за живе́ взя́ти, забра́ти, доня́ти, вразити до живо́го*; 2) (подвижный, оживленный)—жва́вий; принимать в чем **живое** участие—бра́ти чи́нну*, жва́ву у́часть || **- вописец**—маля́р,-ра́ || **- вописный** (эффектный, выразительный)—мальовни́чий || **-вопись**—1) маля́рство, малюва́ння (істо́рія маля́рства; ки́нувши шко́лу, відда́вся маля́рству, малюва́нню); 2) малюва́ння, мальо́вання* (чудо́ве малюва́ння немо́в-би жило́ на полотні).

Живот—1) живі́т,-вота́, че́рево; вверх, вниз **ж-м**—горіче́рева, долічерева; 2) (стар.)—живо́т[тя́]* (кни́га живоття́); биться не на **ж-т**, а на смерть—би́тися на сме́рть, до загину.

Животворный, - творящий—животво́рний, живу́щий, життеда́йний*.

Животновод—зооте́хник, скота́р,-ря́, живи́нник* || **- водство**—зооте́хнія, скота́рство, живи́нництво*.

Животное—тварина, звіри́на, звір,-ря; (собират.)—живина́*, звірина́, звір,-ру, тва́р*,-ри (у на́с уся́кого звіру є: і зайці й лисиці); **ж-ое** плотоядное,

травоядное, всеядное—м'ясоїд, травоїд, всеїд; **ж-ое** млекопитающее—ссаве́ць,-вця́; **ж-ое** позвоночное--хребе́тник, хребе́тна твари́на; **ж-ое** сумчатое, пресмыкающееся—торба́ч,-ча́, плазу́н; **ж-ое** жвачное—ремиґа́вець; **ж-ое** вьючное—в'юча́к, в'ючна́ твари́на; царство **ж-х**—твари́нний світ, твари́нне ца́рство; 2) (брань)—тва́р,-ри, тварю́ка, би́дло ‖ **- вотный**—твари́нний, звіри́нний, звіря́чий (звіри́нне ца́рство; звіря́чий жа́х).

Животрепещущий—животре́петний.

Живучий—живу́чий, живу́щий ‖ **-вчик**—жи́вчик ‖ **- вьём**—живце́м.

Жид—жид (ж.—жидівка).

Жидкий—4) (противоположность твердому) — рідки́й, пли́нний, теку́чий (рідка́ ма́са розто́пленого мета́лу; тверді та пли́нні, теку́чі тіла́); 2) (негустой, неплотный, редкий)—рідки́й (рідки́й бо́рщ; рідка́ борі́дка, росли́нність); (слабый, бессильный)—щу́плий, [в]у́тлий*, кво́лий ‖ **- дковатый**—по́рідкий, ріде́нький ‖ **- кость**—1) (вещество)—рідина́, плин, те́чиво; 2) (качество)—рі́дкість, пли́нність, теку́чість*; рі́дкість; щу́плість*.

Жижа, жижица – рі́дь*,- ди, рідо́та (но́ги його́ міси́ли чо́рну, смердю́чу рі́дь; що́ це за бо́рщ—сама́ рідо́та); (в вареной пище)—ю́ха, ю́шка, щерба́; навозная **жижа**—гноївка.

Жизнедеятельность—життьова́ си́ла (цей ру́х есть ви́яв життьово́ї си́ли на́ших наро́дніх ма́с) ‖ **-зненность**—житте́вість, життьова́ си́ла (істо́рія вже ви́свідчила життьову́ си́лу на́ших домага́нь) ‖ **- зненный** — життьови́й, житте́вий, живу́щий (життьова́ путь; житте́ві, живу́щі со́ки); **ж-ые** припасы – см. **Живность** ‖ **- знеописание**—житте́пис ‖ **- знерадостный**—життєра́дісний ‖ **- знеспособный**—життєзда́тний.

Жизнь — життя́, (время **ж - и**) — вік (життя́ і сме́рть; суча́сне життя́ в ці́лій його́ многовзі́рності; недо́вгий йому́ вік суди́вся); скудная **жизнь** (прозябание) — животі́ння*, живоття́*. В первый раз в **ж-и**: упе́рше на віку́ ба́чу таке́ ди́во. Никогда, ни за что в **ж-и**: ніко́ли, ніза́що в сві́ті, зро́ду не зва́живсь - би я́ на таки́й зло́чин; зро́ду не ба́чив таки́х прекра́сних форм; мо́же-б ти поки́нув її?—Ніко́ли, ніза́що в сві́ті; зро́ду ні! При **ж-и**: за жи[во]ття́ його́ гна́ли, тепе́р уславля́ють; іще́ за живота́, жи[во]ття́ ба́тькового пода́вся він в Аме́рику. Всю **жизнь**, в продолжение всей **ж-и**: [через] ці́лий вік, усе́, ці́ле життя́ він тя́жко бідува́в. До конца **ж-и**: вони́ не міня́ли своїх переконань [аж] до [са́мої] сме́рти; люби́тиму тебе́ дові́ку, по́ки ві́ку. Загробная **жизнь**—тогосві́тнє, потойбі́чне життя́; будничная **жизнь**—буде́нщина, буде́нне життя́; дорогая, дешевая **жизнь**—дороги́й, деше́вий прожи́ток (всім-би гара́зд у Москві, та прожи́ток дороги́й); образ **ж-и**—життьови́й укла́д*, укла́д життя́*; лишать **ж-и** — заподі́ювати смерть, одбира́ти життя́* кому́сь, собі́, стра́чувати кого́сь, себе́ (стра́чуватися) (сов.--заподі́яти.., одібра́ти.., стра́тити[ся]...); заплатить, пожертвовать, поплатиться **ж-ью** за что-ниб.—наложи́ти, заплати́ти життя́м, голово́ю; провести **жизнь**—вік звікува́ти; проводить в **жизнь**—перево́дити, запрова́джувати в життя́, вживля́ти* (сов.—переве́сти́, запрова́дити.., вживи́ти); борьба не на **жизнь**, а на смерть—боротьба́ на сме́рть, до заги́ну; загубить, испортить кому **жизнь**—світ зав'яза́ти (світ собі зав'яза́ла із ти́м леда́щом); портить **жизнь** кому –заїда́ти вік (чи́й, кому́); томиться **ж-ю**—нуди́ти сві́том (в наш ча́с молоді, здоро́ві лю́ди сві́том ну́дять!); пользоваться **ж-ью**—зажива́ти сві́ту, життя́.

Жила—1) жи́ла; 2) (прижимистый человек)—жми́крут.

Жилет—жиле́т[ка].

Жилец—1) (квартирант) — пожиле́ць; 2) жите́ць (він на цьо́му сві́ті не жите́ць).

Жилистый—жи́лавий.

Жилище, жилье—осе́ля, житло́, житво́ ‖ **- лищный** – житлови́й ‖ **- лой**—жили́й; **жилое** помещение—житло́.

Жильный—жи́льни́й, жилови́й (жи́льна́ кров; жилове́ зло́жище=**ж-ая** залежь).

Жир — си́ть,-ти, то́вщ,-щу, жир, са́ло; (жінки́ ма́ють на животі́ гру́бший ша́р си́ти, то́вщу; в су́пі пла́вало кі́лька скалочо́к жи́ру; взяли́ з кабана́ два пу́ди са́ла, си́ти, то́вщу; уве́сь са́лом, жи́ром зарі́с); **жиры**--сить*, товщ*, си́тощі*, товщі, жири́; (как приправа к еде) — ома́ста (ха́рч-би то й нічо́го, та ома́сти ма́ло); топленый **жир** (говяжий, бараний, козий)—лій-ло́ю, (свиной, гусиный, утиный)—сма́лець; рыбий **жир** — трін - тро́ну; нутряной **жир**—здір-здо́ру; **жир** у убойного

скота—нагу́л; вытопки **жира** — ви́шкварки; слой **жира** на жидкости—осу́га; беситься с **жиру** — дурі́ти, кази́тися з жи́ру, з розко́шів, жирува́ти* || **-реть**—ситі́шати, гла́дшати, жирі́ти || **-рный** — си́тий, жи́рний, си́тни́й, (о человеке и пр.=толстый, тучный)—гладки́й, опа́систий; (сущ.)—гладу́н, (ж. р.)—гладу́ха; (обильный жиром, маслом, маслянистый)—масни́й, мастки́й (си́тий, жи́рний борщ; гладки́й, мов то́й каба́н; си́т[н]а́, мастка́ земля́; масна́ пля́ма; масни́й бли́ск) || **-ровой**—1) ситте́вий*, товще́вий, жирови́й* (ситте́ві за́лози=ж-ые железы); 2) лойови́й (лойове́ ми́ло); 3) жирови́й (жирові́ я́йця) || **-ротоп** — салга́нник || **-ротопня** — салга́н.

Житейский—життьови́й; дело **ж-ое**—світова́ річ, світове́ ді́ло (е́т, що́ тут жаха́тися—це́ ді́ло світове́!) || **-тель**—жи́тель (ж. р.—жи́телька), жите́ць, жиле́ць* (ж. р.—жили́ця), ме́шка́нець (ж. р.—ме́шка́нка, ме́шка́ниця); **жители** (население)—лю́дність (під ци́м по́глядом міська́ лю́дність зна́чно різни́ться від сільсько́ї); городской, сельский **ж-ль**—городя́нин, селю́к, селяни́н; исконный, коренной **ж-ль** — тубі́лець: **ж-ль** Харькова, Киева, Чернигова, Донбасса, Одессы...—ха́рківець, харків'я́нин, кия́нин, черні́гівець, донба́сівець, одеси́т...||**-тельство**—пробува́ння, перебува́ння, житло́ (присуди́ли адміністрати́вним поря́дком ви́слати на мі́сце пробува́ння); вид на **ж-о**—па́шпорт.

Житница—жи́тниця, збіжни́ця.

Жить — жи́ти; (проживать, жительствовать где) — пробува́ти, перебува́ти (не зна́єте, де́ він тепе́р пробува́є?); **жить** кем (прислугой, учителем...) — жи́ти за ко́го (за на́ймичку, вчи́теля...); **жить** (проводить) лето, зиму—літува́ти, зимува́ти; **жить** богато, широко—жи́ти виста́вно*, в доста́тках, у розко́шах; **жить** в свое удовольствие (пользоваться жизнью) — зажива́ти життя́, світу; **жить** бедно, плохо (бедствовать)—бідува́ти, поневіря́тися, жи́ти, ли́ха прикупи́вши; **жить** в мире— у [до́брій] зла́годі жи́ти; **жить** плохо, скудно (прозябать) — животі́ти; **жить** смежно, в соседстве — сусі́дити, сусі́дувати; **жить** чем, на чей счет—жи́ти з чо́го, чиї́м ко́штом; **жить** уединенно—самото́ю, відлю́дно жи́ти, самоті́ти; здорово **живешь**—ні з до́брого ди́ва, ні сі́ло, ні па́ло, га́рмада́рма; приказал долго **жить**—*ду́ха зідхну́в, відда́в, переста́вився, пішо́в у бе́звість*, каза́в до́вго жи́ти || **-тье**—життя́, житів'я́, живоття́ (е́т, що́ на́ше живоття́—саме́ бідува́ння); (жительство, пребывание где)—пробува́ння (і згада́лося йому́ гірке́ його́ пробува́ння на дале́кій чужи́ні); **житья** нет из-за кого — про́світку нема́є, *сві́т нелю́б, не ми́лий че́рез ко́го, світ зав'яза́в хто́*.

Жмурить,-ся—мру́жити,-ся, жму́ри́ти,-ся (мру́жить проти со́нця оченя́та; ге́й, кому́ жмури́тися?—гукну́в Федько́) || **-рки** (игра)—пі́жмурки, пана́с.

Жмыхи—жма́ки, жми́хи; (из конопли)—маку́ха.

Жнец—жнець-женця́.

Жнея—жні́я, жни́ця, жа́ля, жа́тниця.

Жниво (жнива), жнивье, жнитво (жнитва) — 1) (= жатва) — см. это слово; 2) стерня́ (де буя́ло вчо́ра сти́гле жи́то, рябі́є непривітна́ стерня́).

Жница—см. **Жнея**.

Жолоб—см. **Желоб**.

Жолудь—см. **Желудь**.

Жох—проно́за, жига́н, зух.

Жрать—же́рти, лига́ти.

Жребий—1) же́реб[о́к]; бросать **ж-й**—ки́дати же́реб[о́к), жереб[к]ува́ти; 2) до́ля, тала́н (тяжка́ йому́ до́ля ви́пала, суди́лася).

Жрец — жрець - жерця́ || **-ческий** — жре́цький, жре́чий || **-чество**—жре́цтво.

Жрица—жри́ця.

Жужелица (продукт каменного угля)—жу́желиця, жу́жіль,-жели.

Жужжать—дзижча́ти, брунча́ти, брумча́ти, брені́ти, бруні́ти, густи́; (о людях также)—гомоні́ти, ропоті́ти*, ропта́ти*, бубоні́ти, туркота́ти (-ті́ти)*, дріботі́ти*; **ж-ть** в уши кому (назойливо твердить)—нату́ркувати, торо́чити*, туркота́ти, ту́ркати [в у́ха] (одно́ йому́ нату́ркують, торо́чать—купи́ та й купи́); **жужжащий** (как прилагат)—дзизку́чий, брунчли́вий* (дзизку́ча оса́, ку́ля; брунчли́ві джмелі́).

Жук—жук.

Жулик — (вор) — ракло́; (мошенник)—шахра́й, шалига́н*, крутій || **-ликоватый**—раклува́тий*; шахраюва́тий, шалига́нистий*, крутіюва́тий || **-лье**—ракля́ччя*; шахрайня́*, шалига́ни*, крутії*.

Журавлиный—журав[л]и́ний || **-равль**—журавéль.

Журить—карта́ти, свари́ти* кого́, докоря́ти, виговоря́ти* кому́; (внушать) —угруща́ти, пригруща́ти* кого́.
Журнал—журна́л; (периодическое издание вообще)—часо́пис; еженедельный, двухнедельный, ежемесячный ж-л—тижне́ви́к, дво[х]тижне́ви́к, мі́сячник || **- лист**—журналіст || **-льный**—журна́льний, часопи́сний*.
Журчать—дзюрча́ти, дзюркоті́ти,-та́ти, джуркоті́ти,-та́ти, ропоті́ти*, ропта́ти, брені́ти, гурча́ти, бурча́ти; **журчащий** (как прилагат.)—дзюркітли́вий, джуркітли́вий, буркітли́вий.
Жуткий--мо́торошний, жаскі́й, лячни́й || **- тко**—мо́торошно, жа́ско, то́ропко, ля́чно || **- ть** — (чувство страха) — о́страх; (нечто страшное)—страхі́ття*, страхів'я*, страхі́ть* (як згада́еш ту ні́ч—яка́ то страхі́ть була́!).

З

За—за; (бежать за доктором)—бі́гти по лі́каря; (сесть **за** стол) — до сто́лу сі́сти; (выставить **за** себя)—за́мість се́бе ви́ставити; (**за** непригодностью) —че́рез неприда́тність. Он шел **за** стеной—він ішо́в поза́ стіно́ю. **За** что?—За ві́що, за́-що. При глаголах, где **за** имеет значение частицы, указ. на начало действия, см. эти глаголы; напр., **запеть**; ищи **петь**—співа́ти и прибавь **за-**.
Заартачиться — упе́ртись, затя́тись, пнем ста́ти.
Забава—втіха, за́бавка || **- ный**—заба́вний, втішний || **- влять(ся)** — ба́вити, розважа́ти(ся).
Забастовать — застрайкува́ти || **- товка**—стра́йк-(ку) || **- товщик**—страйка́р-(ря́) || **- вочный**—страйкови́й.
Забвение—забуття́; предать забвению —в непа́м'ять пусти́ти.
Забеременеть—завагі́тніти,заваготі́ти.
Забирать — забира́ти || **- ться**—забира́тись.
Забивать—1) убива́ти; 2) (подавлять) —зату́ркувати || **- ться**—забива́тись.
Забияка—задері́й, задери́ка.
Заблаговременный — заздалегі́дний, завча́сний || **- нно** — заздале́годи, заздалегі́дь, завча́су́.
Заблудиться— заблуди́ти[ся], заблука́ти[ся].
Заблуждаться — помиля́тися || **- дение**—ома́на. Вводить в **з-ие** — зави́дити в ома́ну (**чьи-н. заблуждения**)—помилки́.
Забой—забій,-бо́ю.
Заболеть—занеду́жати, засла́бнути, захво́ріти || **- левание**—1) хвороба; 2) (начало болезни) — захворува́ння; (зарегистрировано пять **заболеваний**)—зареєстро́вано п'ять ви́падків хвороби); (**з-ть чем**)—засла́бнути на що́.
Забор—1) (изгородь)—парка́н; 2) (**забирание**)—на́бір (набо́ру) || **- щик**—набі́рник.
Забота—турбо́та; (**заботы**) — кло́піт(поту), піклува́ння || **- ливость**—дба́йли́вість || **-ливый**—дба́йли́вий || **- титься**—турбува́тись про що́, дба́ти чим, за що́, (заботы о ком)—піклува́ння.
Забраковать — забракува́ти, відки́нути.
Забрасывать—заки́дувати || **- бросить** —1) заки́нути; 2) (оставить без внимания)—занедба́ти, занеха́яти || **-шенный**—зане́дбаний.
Забрести (забредать)—1) забрести́, забріда́ти; 2) (=заблудиться) — заблука́ти.
Забывать—забува́ти || **- быть**—забу́ти || **- ться**—1) забува́тись; 2) (утратить меру)—зарозумі́ва́тись, (забыться)—зарозумі́тись, зане́стися || **-бывчивый** — забу́дько, непам'ятую́щий, забутни́й.
Заваливать,-ся--зава́лювати,-ся || **-линка**—прися́па, при́зьба.
Заведение — 1) устано́ва, за́клад; 2) (действие)—заве́дення, запрова́дження; (питейное **з-ие**)—шино́к; (красильное)—краси́льня и т. д. (см. прилагательные).
Заведомо—зазнаки́ || **- мый**—відо́мий, звісний, очеви́дний.
Заведывать—ору́дувати, розпоряджа́ти, керува́ти || **- дующий** (отделом)—керівни́к, завідувач відді́лу || **- дывание**—керува́ння.
Завернуть—1) загорну́ти, зави́нути; 2) (в переулок)—завернути.
Завершить—заверши́ти.
Завербовать—залучи́ти, затягти́.
Заверять—1) (=уверять) — запевня́ти; 2) (подпись, документ) — стверджувати || **- рить**—запе́внити, ствердити.
Завеса—запо́на || **- шивать**—запина́ти, завішувати || **- сить** — зап'я́сти́, запну́ти, завісити.
Завести—1) (некий обычай и т. д.)—запрова́дити; 2) (речь и т. д.)—зня́ти мо́ву; 3) (часы, пружину)—накрути́ти годи́нника.

Завет—заповіт || **- ный**—заповітний.
Завещание — заповіт, духівни́ця || **- щать**—заповіда́ти, відказа́ти || **- щатель**—заповітник, спадкода́вець.
Завиваться (завивать волосы)—закру́чувати, завива́ти воло́сся.
Завидный (достойный зависти) — зави́дний, зала́сний || **- довать**—за́здрі-ти, зави́дувати || **- висть**—за́здрощі, за́висть || **- вистливый**—завидю́щий, за́здрісний.
Зависеть—зале́жати від чо́го, дія́тися чим.
Зависимость—зале́жність || **- мый**—зале́жний, (в **за-сти**)—зале́жно від чо́го.
Завитки (локоны)—ку́чері; (вообще)—закрутки́; (о словах переносно)—вихиля́си; викрута́си, фи́глі.
Завладеть чем—заволоді́ти (чим), запосі́сти що.
Завлекать — зна́джувати || **- влечь**—зна́дити.
Завод — заво́д (винокуренный, кожевенный... см. там) || **- ской**—заводськи́й, фабри́цький || **- чик** — фабрика́нт || **- доуправление** — заводська́ упра́ва.
Завоевывать—завойо́вувати || **- вать**—звоюва́ти, здобу́ти || **- ватель** — завойо́вник || **- тельный**—завойо́вницький*, завойо́вничий*; (завоевать свободу)—здобу́ти свобо́ди.
Заволакиваться — (небо заволоклось) —захма́рилось.
Завопить—зарепетува́ти, заголоси́ти.
Заворачивать—1) загорта́ти (см. **Завернуть**); 2) заверта́ти.
Завсегдатай (кабацкий) — своя́ люди́на в ши́нку.
Завтра—1) (наречие)—за́втра, вза́втра; 2) (существительное) — за́втра || **-шний**—за́втрішній; (завтра утром)—за́втра вра́нці; (вечером) — за́втра ввечері.
Завтрак—сніда́нок, сні́дання || **-кать**—сні́дати.
Завывать—завива́ти, ски́глити; (о людях)—голоси́ти.
Завязка—за́в'язка.
Завязнуть—загру́знути.
Завязь—за́брость, в'язь (-зи).
Загадка—за́гадка || **- дочный**—загадко́вий || **- ность**—загадко́вість.
Загар—снадь, сма́га.
Загвоздка—закави́ка, закарлю́чка.
Заглавие—заголо́вок || **- вная** (буква) —початко́ва лі́тера.
Заглаживать—(переносно)—затушко́вувати, затира́ти, замазувати; (преступление)—споку́тувати.
Заглохнуть—(переносно)—ущу́хнути; (сад **заглох**)—здича́віти, бур'яно́м узя́тися.
Заглушить — затлуми́ти, заглуши́ти; (запах)—заби́ти.
Заглядеться—задиви́тись || **- денье**—(на **загляденье**)—на ди́во, на про́чуд.
Загон—(для скота)—обо́ра, бичня́, (для овец)—коша́ра.
Заговаривать — заво́дити, здійма́ти мо́ву, забала́кати || **- ться**—забала́куватись.
Заговор—1) змо́ва; 2) (колдовской)—замовля́ння || **- щик**—змо́вець*.
Загонять—загоня́ти.
Загораживать—загоро́джувати (загороди́ти); (дорогу)—перетина́ти шлях.
Загораться (-реться)—займа́тись, загоря́тись (займя́тись, загорі́тись) || **- релый**—засма́глий.
Загородка – загоро́жа.
Загородный — позаміськи́й, загоро́дній.
Заготовлять — запаса́ти, готува́ти || **- вить**—заготува́ти, наготува́ти || **- ка** — заготі́вля* || **- ительный**—загото́вчий || **-итель**—загото́вник.
Заграница—закордо́н || **- ичный** — закордо́нний.
Загребать—(деньги и т. д.)—зага́рбувати, загріба́ти, гребти́ (він гребе́ гро́ші).
Загреметь—загуркоті́ти (о громе); (о человеке)—гри́мнути.
Загробный — замоги́льний, потойбі́чний
Загромоздить—завали́ти; (мебелью)—заста́вити.
Загрубелый — зашкару́блий.
Загружать — перевента́жувати; (=нагружать)—см. **Грузить** || **- грузка**—наванта́ження.
Загрязнить — забрудни́ти || **- нение**—забру́днення || **- ненный**—забру́днений.
Загудеть—загусти́.
Зад—зад || **- ница**—гу́зно, зад || **-ний**—за́дній; (**задним** умом крепок)—му́дрий по шко́ді || **- дом**—(бить)—за́дки би́ти || **-ды**—(в науке)—зади́ || **-док**—задо́к || **- дник**—закаблу́к.
Задавать (урок, задание)—зага́дувати; (тон)—пе́ред ве́сти || **- дать** — зага-да́ти || **- дание**—завда́ння || **- дача** — завда́ння, зада́ча || **- ваться** целью — встановля́ти собі завда́ння || **-дачник** —зада́чник.
Задавить—1) задуши́ти; 2) (= раздавить—см. там).

Задаток—1) завда́ток; 2) (задатки)—1) хист, кебе́та (см. **Талант**); 2) на́хил; (у него плохие задатки)—в нь́ого пога́ні на́хили.
Задвижка—за́сувка, за́совень.
Задельный—заді́льний, закла́дний (о работе)
Задевать—чіпа́ти || **- деть** — зачепи́ти (см. **Задирать**).
Задергивать (завесу)—запина́ти.
Задерживать - затри́мувати, заде́ржувати; (приостанавливать) — припиня́ти || **- ться**—га́ятись, бари́тись (см. **Медлить**) || **- жание** — заде́ржання, аре́шт || **- жка** – впи́н, припи́н; (без задержки)—без упи́ну. (Работа с **задержками**)—пи́нява робо́та.
Задирать—(вызывать на драку)—займа́ти, зачіпа́ти, заїда́тись || **- дира**—задери́ка, заводі́й.
Задобрить—улести́ти, підма́слити, загоди́ти (кому́).
Задолжать—бу́ти ви́нним кому́ || **-женность**—борг. (**Задолженность** учреждения равняется) — борг устано́ви вино́сить.
Задор — завзя́ття, за́пал || **- ный**—задери́куватий, завзя́тий.
Задумать—наду́мати || **- ться**—заміслитись || **- мчивый**—заду́мливий, замі́слений.
Задушевный—щи́рий.
Задышка - ди́хавиця.
Заем—1) (действие)—позича́ння; 2) пози́ка.
Заезд — заїзд || **- зжать** — заїзди́ти, заїжджа́ти || **- хать**—заїхати.
Зажать (рот)—затули́ти; зати́снути
Заживать (о ране)—заго́юватись.
Заживо—живце́м.
Зажигать—запа́лювати, (свет) — засві́чувати (лампу, свечку) || **- жечь**—запали́ти, засвіти́ти || **- жигание**—запа́лювання, засві́чування || **- тельный** (о речи) — запальни́й || **-галка**—запальни́чка.
Зажиточный—замо́жний.
Зажмуривать — замру́жувати, заплю́щувати.
Зазор—прозір (-зо́ру).
Зазывать—закрика́ти.
Зазвонить—задзвони́ти.
Зазвучать—забреніти, залуна́ти, розлягти́ся.
Зазимовать—зазимува́ти
Зазнаваться, - наться — зано́си́тися, пиша́тися; зарозумі́тися, зане́сти́ся.
Зазубрина—щерби́на.
Заигрывать—жартува́ти з ким, залиця́тися до ко́го.
Заика—зани́кало || **- ться**—зани́куватись.
Заимодавец—кредито́р; (=ростовщик) — лихва́р (-ря́) || **- мообразно** — позичко́во.
Заимствовать—запозича́ти || **-вание**—запози́чення.
Заискивать - запобіга́ти ла́ски в ко́го || **- ющий**—запобі́гливий, уле́сливий.
Зайти, - ходить—зайти́, захо́дити; (о солнце, месяце),—сі́сти, закоти́тись; (**зайти** к кому) — завіта́ти, зайти́ до ко́го. (Зашла речь о чем) — Зняли́ мо́ву про ві́що.
Закабалять—закріпоща́ти (-сти́ти), закабаля́ти || **- енный** — понево́лений, зато́плений.
Закадычный — заприся́глий, ві́рний, щи́рий.
Заказ — замо́влення || **- ывать** — замовля́ти || **- чик**—замо́вець. (На **заказ**) —на замо́влення. (Принимаются заказы) — Ро́бимо на замо́влення що.
Закалять, -ть—загарто́вувати (загартува́ти) || **- ленный** — загарто́ваний || **- лка** — 1) гартува́ння (процесс); 2) (качество готового продукта)—гарт.
Закаменелый—скам'яні́лий.
Закат—за́хід (-ходу).
Закачать — заколиса́ти, загойда́ти || **- ься**—захита́тись, схитну́тись.
Закваска — ро́зчина (только в прямом значении). (В них сильна еще мелкобуржуазная **закваска**)—В них живу́ть ще за́лишки дрібнобуржуа́зности.
Заклад (биться об **заклад**) — закла́дати, захо́дити у за́клад.
Закладывать—1) (учреждение)—закла́дати (закла́сти); 2) (лошадей) — запряга́ти (запря́гти); 3) заставля́ти (имущество) || **- ная**—заставни́й лист || **- водержатель** — заставоде́ржець || **- ка** (здания, учреждения) — закла́дини.
Заклеймить — потаврува́ти; (только переносно)—заплями́ти.
Заклепывать — занюто́вувати; || **- лепать**—занютува́ти || **- пка**—1) ню́та; 2) (процесс)—занютува́ння.
Заклинать - заклина́ти || **- натель**—чаклу́н, ворожби́т || **- клятие** – за́клин.
Заключать — 1) закі́нчувати; 2) (в тюрьму) — сади́ти; (договор) — склада́ти; 3) (делать вывод) — вивóдити; 4) (мир)—уклада́ти мир; 5) (в себе)—поніма́ти, місти́ти в собі́ || **- чительный**—прикінце́вий, коне́чний.
Заключение—1) (тюремное) — ув'я́знення; 2) ви́від, ви́сновок; 3) (в

заключение)--наприкінці; 4) (мира)—зами́рення; 5) (на **заключение**)—на ви́рішення, на при́суд; (дать заключение)—скла́сти при́суд.

Заковать—закува́ти, заку́ти, заби́ти || **- нный**—заку́тий.

Заклятый (враг)—запе́клий во́рог.

Заколачивать—забива́ти.

Заколдовывать—зачаро́вувати || **- ванный**—зачаро́ваний.

Заколоть—заколо́ти.

Закон—зако́н; (нарушать)—лама́ти зако́н || **- ность** — зако́нність || **- ный**—зако́нний, пра́вний || **- вед** — законозна́вець || **- дательство** — законода́вство || **- положение**—зако́н || **- номерный**—слу́шний, закономі́рний || **- номерность**—слу́шність.

Законорожденный (ребенок)—шлю́бна дити́на.

Закоренелый—запе́клий, зати́тий.

Закоулок — закомі́рок; (в жилище)—за́куток, закапе́лок.

Закрашивать—зафарбо́вувати.

Закреплять—закріпля́ти.

Закрепостить — покріпа́чити || **- щенный**—покріпа́чений.

Закричать — гукну́ти; (сердито) — загри́мати; (от боли и т. д.) — заверещ́ати, закрича́ти. (См. **Кричать**).

Закройщик — закрава́ч, ма́йстер кравецький. (Бывший закройщик Иваненка)—коли́шній ма́йстер Іване́нка.

Закром за́сік, засі́ка.

Закрывать—закри́вати; (двери, окна)—зачиня́ти; (свет) — заступа́ти; (рот кому)—затуля́ти ро́та кому́; (глаза)—заплю́щувати; (крышкой) — покрива́ти, накрива́ти; (собрание)—закрива́ти; || **- тие** — закриття; || **- тый**—закри́тий, зачи́нений, зату́лений и т. д.

Закулисный—закулі́сний.

Закупать — закупо́вувати || **- купка** — закупі́вля, за́куп.

Закупорить — заткну́ти, зашпунтува́ти || **- ться** (о венах) — засніти́ся || **- рка** (вен)—за́сніт, (посуди)—закрива́ння*.

Закуривать, -ить — запа́лювати (запали́ти), заку́рювати.

Закусывать — 1) угриза́ти (о коне и т. д.); 2) заку́шувати (закуси́ти) || **- куска**—за́куска; (перед очередной едой) – по́ранок, передобі́док, підвечі́рок.

Закутить—загуля́ти.

Зал—за́ла.

Заламывать — (цену) — заправля́ти, (поля)—загина́ти.

Залаять—зага́вкати, загавкоті́ти.

Залеживаться — зале́жуватись || **- жавшийся**—завали́ящий, залежа́лий.

Залежи—по́клади.

Залетать—залі́та́ти.

Залечивать—заго́ювати.

Залив—зато́ка; (на реке только)—за́водь, сага́.

Заливать — заliва́ти; понима́ти, затопля́ти || **- вное** — холоде́ць || **- вной** (луг)—лука́, бурт, пла́вні.

Залог — заста́ва || **- вой** — заставни́й || **- ложить** — заста́вити щось || **- жник**—зару́чник || **- годатель**—заста́вник. (Это послужит **залогом** победы)—Це бу́де запору́кою перемо́ги.

Залп—ви́пал.

Замазывать—1) зама́зувати; (щель)—зашпарбо́вувати; 2) (пачкать)—см. **Пачкать** || **- зка**—за́мазка; (для деревьев)—вар (ва́ру).

Замалчивать — замо́вчувати, мо́вчки омина́ти.

Заманивать —прина́джувати || **- чивый**—прина́дний.

Замарать — закаля́ти, забрудни́ти, зашмарува́ти || **- рашка** — затьо́па, невмива́ка, задрі́па, нетіпа́ха, замазу́ра; (**замаранная** репутация) — заплямо́вана сла́ва.

Замаскировать — заличкува́ти, замаскува́ти.

Замахиваться—замі́ря́тися, наміря́тися

Замедлить — зага́яти || **- дление** — га́янка, зага́йка; (без замедления)—неба́вом, нега́йно; (**замедлить** шаг)—укороти́ти ходи́; (**замедлить** движение)—приде́ржати рух.

Замелькать—замигті́ти.

Замена — заміна; (взамен) — на́мість*, навзамі́н || **- нять** — замі́ня́ти на що́; (**заменить** его другим) — замі́ни́ти його́ на и́ншого.

Замереть—завме́рти, умліти.

Замерзать—замерза́ти.

Заместитель — засту́пник || **- стительство**—засту́пництво.

Замет — зави́й (-во́ю), заме́т || **- тать**—замі́та́ти; (о шитье) — обки́дувати, обкида́ти.

Заметка — знак, за́мітка; (**заметки** карандашом) — нота́тки олівце́м || **- тить** — запримі́тити, помі́тити, постерегти́, завва́жити || **- тный**—значни́й, примітний; (**заметь себе**) — зати́м собі.

Замечать — поміча́ти; завва́жувати || **- чание** – 1) ува́га, завва́ження; 2) (упрек)—вимо́ва, дорі́ка́ння; (сделать **замечание**)—вимо́вити || **- ча́тельный**—визначни́й, знамени́тий.

Замешательство—замішáння.
Замешивать (кого-либо во что)—вплýтувати || **-шанный** (в деле) — причéтний до чóго.
Замещать (по работе и т. д.) — заступáти || **-щение**—застýплення.
Заминка—запúнка.
Заморозки—прúморозки.
Замыкать, -кнуть(ся) — замикáти, замкнýти(ся).
Замóк—замóк (замкý).
Замок — палáц, зáмок; (воздушные замки)—химéри. (Строит воздушные замки) — Дýмкою багатíє, у хмáру захóдить.
Замолкать — замовкáти; вщухáти (о стихии).
Замораживать—заморóжувати.
Заморский—замóрський.
Замуж—зáміж || **-жество**—заміжжя || **-жняя**—замíжня; (выйти замуж)—пітú зáміж, одружúтися.
Замутить — скаламýтити, сколотúти; (стошнить)—занудúти.
Замучить — замýчити; (на смерть)—замордувáти, закатувáти.
Замша—зáмша.
Замысел — зáдум || **-мышлять(ть)** — замишлятú (замúслити) || **-мысловатый**—хúтрий, штýчний.
Замять (дело)—*замáзати спрáву.
Замяться—запнýтись, замýлитись.
Занимать—1) позичáти (грóші); 2) (место и т. д.)—займáти, обнимáти; 3) (забавлять)—розважáти; 4) (воображение)—цікáвити || **-тельный**—цікáвий.
Занавес—завíса || **-ка** — заслóнка, запóна.
Заниматься—займáтись чим (чаще при помощи одного глагола—напр., учителювáти, рибáлити, шевцювáти, крамарювáти).
Занос—завáла*.
Заносчивость—зарозумíлість, пихá || **-чивый**—пихáтий, зарозумíлий.
Занять—1) позúчити; 2) (место)—зайнятú || **-тие**—зайняття (крамарювáння, шевцювáння і т. д.) || **-той**—занятúй || **-тный**—цікáвий.
Заоблачный—надхмáрний.
Заодно — 1) заразóм, за однúм záходом; 2) (вместе)—спільно, гуртóм.
Заочно—зáочі || **-ный**—заóчний.
Западать—западáти || **-дный**—захíдній || **-дня**—пáстка || **-над**—зáхід (зáходу).
Запаздывать—запíзнюватись.
Запаивать—залютóвувати.
Запальчивость — запáлистість; (в запальчивости) — в зáпалі || **-чивый** — запáлистий, запáльчастий.
Запас—запáс || **-ной**—запáсний || **-сливый**—запáсистий || **-сать**—запасáти.
Запах—зáпах, дух, пáхощі.
Запачкать — забрудни́ти, закаля́ти; (жирным)—засмальцювáти, заялóзити; (слякотью) — забрьóхати, заля́пати, затíпати; (репутацию)—см. **Замарать**.
Запашка—óранка.
Запеть (песню)—заспівáти пісні. (Посмотрим, что он **запоет**) — Побáчимо, якóї він заспівáє.
Запечатлевать — відзначáти, позначáти. (Слова **запечатлелись**)—Слóво закарбувáлось.
Запечатывать — запечáтувати || **-танный**—запечáтаний.
Запинаться—затинáтись || **-пнуться**—затнýтись, затя́тись || **-пинка** — запúнка.
Запирать — замикáти; (на крючок)—защіпáти || **-ться** — затинáтись || **-тельство** — затúн || **-пертый** — зáмкнутий.
Записывать — запúсувати || **-писка**—1) писýлька, цидýлка; 2) (**Записки** Института) — Запискú Інститýту || **-ной** — 1) записнúй; 2) (от'явленный) — запéклий || **-пись**—зáпис (муж. р.).
Запихать—убгáти, запхáти.
Заплакать—заплáкати || **-канный**—заплáканий.
Заплата—лáта || **-нный**—лáтаний.
Заплатить—заплатúти, сплатúти.
Заплесневеть—зацвістú || **-плесневевший**—зацвíлий, плíснявий.
Заплечный (мастер)—кат.
Заповедь—заповíт (муж. р.) || **-дный лес**—закáзник, закáзаний ліс.
Заподозрить — підóзріти, зазóрити || **-зренный**—зазóрений. (Он ее **заподóзрил**)—Він на нéї подýмав.
Запоздалый—запізнíлий, пізній.
Запой—запíй (р.—запóю)
Запоминать—запам'ятáти || **-мнить**—запам'ятáти, затя́мити || **-минание**—запам'ятáння.
Запонка—шпíнка, кнóпка.
Запорожец—запорóжець || **-жский**—запорíзький || **-жье**—Запоріжжя.
Запор—1) зáсув, замóк; (на запоре)—під замкóм; 2) (медиц.)—зáкреп; (ветер.)—чéмер.
Заправлять (делом)—орýдувати || **-вило**—верховóда.
Заправский—справжній.
Запрашивать — 1) (приглашать—см. **Приглашать**); 2) (о цене)—заправля́ти; 3) запúтувати.
Запрещать—забороня́ти || **-тить**—заборонúти || **-щение** — заборóна ||

-щено—заборо́нено, не ві́льно || **-тительный**—заборо́нний.
Запродавать—запродава́ти || **-жная**—запись—запрода́вчий за́пис.
Запропаститься—заподі́тися десь.
Запрос—1) інтерпеля́ція, за́пит; 2) (о цене)—запра́ва. (Цены без **запроса**)—Ці́ни поставні́.
Запросто—попро́сту.
Запрудить—загати́ти || **-да**—зага́та, гре́бля.
Запрягать, -пречь — запряга́ти, запрягти́.
Запугивать—заля́кувати || **-гать**—заляка́ти, настраха́ти || **-ивание**—заля́кування || **-нный**—заля́каний, заполо́ханий.
Запускать (пренебрегать) — занеха́ювати, зане́дбувати || **-стить** — занеха́яти, занедба́ти || **-щенный**—занеха́яний, зане́дбаний; (о болезни)—зада́внена хворо́ба.
Запустение—пу́стка.
Запутывать—заплу́тувати || **-тать** — — заплу́тати || **-танный** — заплу́таний.
Запылить—запороши́ти || **-ться**—пи́лом припа́сти || **-ленный** — запоро́шений, заку́рений.
Запыхаться—засапа́тися, зади́хатися, захе́катися.
Запястье—1) пле́сно; 2) (=браслет)—обру́чка.
Запятая—ко́ма; (точка с **запятой**)—сере́дник, то́чка з ко́мою.
Запятнать—заплямува́ти || **-нный**—заплямо́ваний.
Зарабатывать—заробля́ти || **-ботать**—зароби́ти || **-боток** - заробі́ток || **-ботный**—заробі́тний || **-ботаться** — запрацюва́тись.
Заражать, -зить — зара́жувати, зарази́ти || **-за**—зара́за || **-зительный**—заразли́вий, перехідни́й*.
Заранее—заздали́годи, заздалигі́дь, за́годя.
Зарапортоваться—забреха́тися.
Зарево—за́грава.
Зареветь—ревну́ти, заревти́; (заплакать)—зарю́мсати.
Зарегистрировать - зареєструва́ти.
Зарез - зарі́з; (до зарезу нужно)—тре́ба по зарі́з.
Зарезать—зарі́зати.
Зарекаться,-речься — зарі́ка́тись, заректи́ся || **-рок**—зарі́к, зарі́ка́ння.
Заржаветь—заржа́віти || **-вевший**—іржа́вий.
Заржать - заіржа́ти.
Зариться (на что)—зазіха́ти на що́.
Зарождаться—заро́джуватись || **-родыш**—за́рідок; (ботан.)—за́в'язок.
Заростать — зароста́ти; (о ране)—затяга́тись, заго́юватись || **-росли**—хащі́, чага́р, гуща́вина.
Зарывать—зако́пувати || **-ться**—1) врива́тись; 2) зарозумі́тися. (**Зарвавшиеся** империалисты)—зарозумі́лі імперіялі́сти.
Зарыдать—зарида́ти, заголоси́ти.
Зарычать—загарча́ти; (сильнее) — зари́кати.
Заря—світа́нок (утренняя); ра́ння, вечі́рня зоря́; (на **заре**)—удо́світа.
Заряжать — 1) (оружие) — набива́ти; 2) (током)—заряджа́ти || **-ряд**—1) набі́й (набо́ю); 2) (электрический)—заря́д.
Засада—за́сідки, зало́га,
Засаживать—заса́джувати; (**засадить** в тюрьму)—вки́нути в в'язни́цю.
Засаленный—засмальцьо́ваний.
Засаривать, сорить — засмі́чувати (засміти́ти); (пылью) — затру́шувати; (**засорить** глаз) — запороши́ти о́ко.
Засасывать — всмо́ктувати, засмо́ктувати.
Засвидетельствовать — засві́дчити || **-вование**—засві́дчення.
Засвистеть—засвисті́ти.
Засветло—за́видко, за со́нця, за дня́.
Засеивать—засіва́ти || **-ять**—засі́яти || **-сев** - сівба́, сі́янка.
Заседатель—засіда́тель || **-ние**—засі́дання, збо́ри.
Заселять—засе́лювати, оса́джуватись, залю́днювати || **-енность** — залю́дненість.
Засиять—зася́ти.
Заскорузлый—зашкару́блий.
Заскрежетать—заскреготі́ти.
Заскрипеть—зарипі́ти.
Заскучать—зану́дитися.
Заслон - засло́н || **-нять** (свет)—за́стити || **-нка** (в печи)—за́слінка.
Заслуга—заслу́га.
Заслуживать—заслуго́вувати на що́ || **-жить** чего — заслужи́ти на що́ || **-женный**—заслуже́нний.
Заслушать—заслу́хати || **-ться**—заслу́хатись.
Засматриваться—задивля́тись.
Засмеяться—засмія́тись.
Заснуть—засну́ти, посну́ти || **-нувший**—засну́лий.
Засов—за́сув.
Засовывать, -унуть - засува́ти, засу́нути. (**Засунул** руки в карман)—застроми́в ру́ки в кеше́ню.

Заступаться — заступа́тись; (=защищать)—заступа́ти.—Хто мене́ без ма́тери бу́де заступа́ти? (Кто **заступится** за меня, когда я осталась без матери?) ‖ **- ник**—захи́сник ‖ **-ничество**—засту́пництво.

Засыхать, сохнуть — засиха́ти, засхну́ти.

Застава—заста́ва, рога́тка.

Заставать—заставля́ти; (врасплох **застать**)—засту́кати, заско́чити.

Заставлять—принево́лювати, си́лувати, приму́шувати; (**заставлять** замолчать)—заши́тькувати; (об орудийной стрельбе) — приму́сити замо́вкнути.

Застаиваться—засто́юватись ‖ **-стой**—засті́й (-сто́ю) ‖ **- стойный**—засті́йний, стоя́чий.

Застарелый—застарі́лий, (о болезни)—зада́внений.

Застегивать,-гнуть — застіба́ти, застібну́ти.

Застигать—см. **Заставать** врасплох.

Застонать—застогна́ти.

Застраивать—застро́ювати, забудо́вувати.

Застраховать—застрахува́ти.

Застращать—застраха́ти, залякáти.

Застрелить—застре́лити.

Застудить—захолоди́ти.

Заступ—риска́ль.

Заступчать — засту́кати; (сильнее) загрю́кати; (о колесах) — заторохті́ти; (о сердце)—заколоти́тись; (о зубах)—зацокоті́ти.

Застывать — холо́нути, застига́ти ‖ **- тывший**—засти́глий.

Застенчивый — соромли́вий, несмі́ливий ‖ **-вость**—соромли́вість, несмі́ливість.

Засуетиться—заметуши́тись, забі́гати, засуяти́тися.

Засуха — посу́ха, су́ша ‖ **- ливый** — посу́шливий.

Засучивать — підсу́кувати, зако́чувати ‖ **- чить** — підсука́ти, закаса́ти, закоти́ти.

Засчитывать—зарахо́вувати ‖ **-читать** —зарахува́ти.

Засыпа́ть (от **спать**) — засипа́ти, засипля́ти.

Засы́пать (от **сы́пать**) — засы́пати, зава́ли́ти, заснiти́ти. (Он засыпал словами)—Засы́пав як горо́хом у бо́чку.

Засы́пать — зава́лювати, заснíчувати, засипа́ти.

Засыха́ть — всиха́ти ‖ **- сохнуть** — всо́хнути, засхну́ти.

Затасканный—заяло́зений ‖ **- ивать**—затяга́ти; (=деть куда-нибудь) — запрото́рити де; (= стащить) — заці́пити, зати́рити.

Затвердевать — тве́рднути, роби́тися цупки́м ‖ **- девший** — затужа́вілий; (о почве) — забучавілий; (коркой) — зашкару́блий.

Затвердить—завчи́ти.

Затвор (у ружья)—замо́к; ‖ **- ник**—відлю́дник ‖ **- нический**—відлю́дний.

Затворять—зачиня́ти.

Затевать — зага́дувати, вига́дувати, витіва́ти ‖ **- теи** — вигадки́, витівки́ ‖ ‖ **- ливый**—хи́трий. (**Затеяли** пахать) —Загада́ли ора́ти. (**Затевают** глупости)—Дурни́ці витіва́ють.

Затекать—затіка́ти; (о руке, ноге)—те́рпнути ‖ **- течь**—1) затекти́; 2) затерпнути.

Затем — 1) (после этого) — по то́му, пото́м, тоді́, да́лі; 2) (для этого)—для то́го; бо; (**затем**, что есть хочется)—їсти бо хо́чу.

Затемнять--тми́ти, затьма́рювати; (только переносно) — заморо́чувати. (Товарное обращение **затемняет** в сознании людей истинный характер производственных отношений)—Товаро́вий о́бі́г затьма́рює в свідо́мості лю́дській спра́вжній хара́ктер виробни́чих відно́син.

Затеряться—загуби́тись.

Затесаться — втересува́тись, вти́снутись, втасува́тись.

Затирать — затира́ти ‖ **- тереть** — зате́рти; (о льде)—зашеретува́ти.

Затихать—вщуха́ти, стиха́ти ‖ **- тишье** —ти́ша, безві́тря.

Затмить (переносно)—см. **Перещеголять**.

Затонуть—потону́ти.

Затопать—зату́пати, затупоті́ти; (о ч.-н. тяжелом)—загу́пати.

Затопить — 1) затопи́ти; 2) (печь) — розпали́ти в печі́, затопи́ти.

Затоптать—затопта́ти.

Затор (льда)—зашере́т.

Затормозить—загальмува́ти.

Затараторить--зацокоті́ти, заторохті́ти.

Затосковать—занудьгува́тись, засумува́ти.

Заточение—см. **Заключение.**

Затошнить—зануди́ти.

Затравить — зацькува́ти, (зверя) — загна́ти ‖ **- вка**—пані́вка ‖ **- вник** — запа́льник.

Затрата—ви́трата ‖ **- чивать** — витрача́ти ‖ **- тить**—ви́тратити.

Затрепетать — затріпоті́ти (о птице); зати́патись, затруси́тись.

Затрещать — затріскотіти; затріщáти, (о сале)—зашкварчáти ‖ **- щина** — стусáн, потилíчник.
Затрагивать — 1) займáти, зачіпáти; 2) (**затронуть** вопрос)—зачепúти спрáву; (не **затрагивать**) — не чіпáти спрáви.
Затрубить—засурмúти.
Затруднение—трýдність, морóка; (**затруднения**) — трýднощі ‖ **- нительный**—сутýжний, трýдний ‖ **- нительность** – трýднощі ‖ **- тельно**—трýдно.
Затумáнивать — затумáнювати; (переносно) — заморóчувати, затéмнювати.
Затупиться—затупúтись.
Затухать—загасáти.
Затхлый—прúтхлий.
Затыкать—затикáти.
Затылок—потúлиця ‖ **- лочный** — карковúй.
Затягивать (дело) — затягáти, зволікáти спрáву ‖ **- ться** (о ране) — затягáтись; (о петле)—зашмóргуватись; (дымом)—затя́гуватись; (о льде) зашерхáти.
Затяжка—1) (шнурок) — поволóка; (на штанах)—очкýр; 2) (задержка в деле) —тяганúна, зволікáння.
Затяжной—затяжнúй.
Заулок—завýлок; (тупик)—зáзубень.
Заунывный—тужлúвий.
Заупокойный—заупокíйний.
Заупрямиться—затя́тись.
Заурядный — абú - який; (**незаурядный** политический деятель)– не абúякий дія́ч політúчний.
Заутреня—ýтреня.
Зафрахтовать—зафрахтувáти.
Захвалить—перехвалúти.
Захват—захóплення ‖ **- ный** (овладеть **захватным** образом) захопúти, загáрбати, захарлáти ‖ **- ить**—захопúти. (**Захватить** врасплох) — запопáсти (**см. Застигать**).
Захватанный—заялóзений.
Захворать—(**см. Заболеть**).
Захиреть — захля́нути, охля́сти, захúріти ‖ **- ревший**—хирéнний, охля́лий.
Захихикать—захихúкати.
Захлебнуться—захлúнутись, залúтися.
Захлестнуть (кнутом) — захвисьнýти; (водой)—захлю́пати; (сильнее)—залля́ти; (петлей)—зашморгнýти.
Захлопать (кнутом)—ля́снути; (в ладоши) — заплескáти, заля́пати ‖ **- нуть** двери—грю́кнути двери́ма. (**Захлопал** глазами) — Заклíпав, залýпав очúма.
Захныкать—запхúнькати.
Заходить—1) (в гости и т. д.) — захóдити; (по дороге)—завертáти; 2) (о солнце)—заходúти, западáти.
Захожий—зáйшлий, зáйдений, зáйда, прихóдько.
Захолустье—зáкутень, глушúна; (отдаленное место)—вíдсторонь.
Захотеть — схотíти, захтíти ‖ **- ться** — заманýтись, забажáтись; (сильнее)—закортíти; (фамил.) — приспíчити.
Захохотать—зареготáти[сь].
Захрапеть—захроптú.
Захрипеть—захарчáти.
Захромать—зашкандибáти, зашкутильгáти.
Захрустеть — захрустíти; (о пище) — захрумтíти.
Захрюкать—зарóхкати.
Захудалый—знúділий, мúршавий.
Зацапать—загáрбати, зацýпити.
Зацветать—зак(ц)вітáти.
Зацепить—зачепúти ‖ **- ка**—зáчіпка ‖ **- питься** — зачепúтися; (задеть за что-н.)—черкнýти об вíщо.
Зачавкать—заплямати, зачвáкати.
Зачарованный—заворóжений.
Зачастить (часто ходить)—вчащáти ‖ **- стую** — чáсто-густо; раз-у-рáз, пóчасту.
Зачатие — зарóдження ‖ **- чать** — понéсти, заваготíти; законúти.
Зачахнуть — занúдіти, захúріти, заскнíти; (о зерне)—приплюскнути.
Зачем – для чóго, навíщо, чогó; (зачемто)—чогóсь, навíщось.
Зачеркивать—закрéслювати.
Зачерпнуть—зачерпнýти.
Зачерчивать—зарисóвувати.
Зачесывать—зачíсувати ‖ **- саться** (на теле)—засвербíти.
Зачет—1) зарахувáння; 2) (=экзамен)—íспит семéстрóвий, íспит ‖ **- тная** книжка—íспитóва книжка.
Зачинщик—завóдця, привóдець.
Зачислить—1) зарахувáти; 2) (на службу)—вписáти ‖ **- сление** (на службу) —впис, зарахувáння.
Зачитываться — зачúтуватись (книжкою).
Зашагать — постебнувáти, попростувáти.
Зашататься—схитнýтись, захитáтись.
Зашвырнуть—зашпурнýти.
Зашевелиться—заворушúтись.
Зашелестить–шелеснýти; зашелестíти, зашарудíти.
Зашивать—зашивáти.
Зашипеть—зашипíти; (о змее, гусе)—засичáти; (о сале)—зашкварчáти.

Заштатный—зашта́тний.
Заштопать—зацирува́ти.
Зашуметь—зашумі́ти; см. **Шуметь.**
Защелкать — заля́скати; (о зубах) — закла́цати; (о соловье)—затьо́хкати.
Защита—1) за́хист, засло́на; 2) (действие)—оборо́на ‖ **- тник**--оборо́нець ‖ **- щаться** — захища́ти себе́, борони́тись ‖ **- щать** захища́ти, обороня́ти ‖ **- щитный**—захи́сний ‖ **- щенный** (от ветра)—захисни́й.
Заявлять—заявля́ти ‖ **- вление**—зая́ва.
Заяц—за́єць (за́йця) ‖ **- ячий**—за́ячий.
Збруя—збру́я.
Звать—1) кли́кати, гука́ти; 2) (=называть)—взива́ти ‖ **- ние** — зва́ння ‖ **- тельный** (падеж) -кли́чний відмі́нок.
Звезда — зоря́, зі́рка, зірни́ця; (падающая) літа́вець; (путеводная) — провідна́ зі́рка; (пятиконечная) — п'ятику́тна зі́рка ‖ **- дный**—зо́ряний ‖ **-дообразный** — зірча́стий ‖ **- дочка** — зі́ронька.
Звенеть—дзвені́ти, дзеле́нькати, дзе́нькати, теле́нькати.
Звено—кільце́, ла́нка.
Зверь—звір(-ра) ‖ **-инец**—звіри́нець ‖ **-иный**—звіря́чий ‖ **-ролов** — лове́ць ‖ **- ский** — нелю́дський, звіря́чий ‖ **- ство** — звірство ‖ **- ски** — як звір ‖ **- рек** — звіря́ (-я́ти).
Звон — 1) дзвін; (похоронный) — подзві́ння; 2) (мелких звонков)—дзе́нькіт (-оту), теле́нькання.
Звонарь—дзвона́р(ря́) ‖ **- нить**—дзвони́ти, калата́ти; (в звонок)—дзе́нькати, теле́нькати ‖ **- нкий** — дзвінки́й, **- кость**—дзві́нкість ‖ **-нок**—дзво́ник, дзвіно́к.
Звук—звук, гук ‖ **- ковой** — звукови́й ‖ **- чный**—гучни́й, голосни́й ‖ **- чать** —гуча́ти, звуча́ти, луна́ти; (тише)—брені́ти; (это **звучит** странно) — це брени́ть за́чудно, ди́вно.
Звякать—бря́зкати, теле́нькати.
Здание—буді́вля;(каменное)—кам'яни́ця
Здесь—тут;(уменьш.)—ту́течки; о́сь-де, о́сь-дечки ‖ **- шний**—туте́шній.
Здоровый —здоро́вий, ду́жий ‖ **- вье** — здоро́в'я ‖ **- ваться**—віта́тись, привіта́тись, на добри́день каза́ти; (за руку)--ручка́тися. (Пей на **здоровье**) —Пи́й здоро́в ‖ **- веть**— здоро́вшати.
Здраво (мыслить)—звича́йно, розу́мно ми́слити ‖ **- вие**—здоро́в'я.
Здравомыслие — здоро́вий ро́зум ‖ **- слящий**—розу́мний, розсу́дливий ‖ **- воохранение** — охоро́на здоро́в'я ‖ **- вствуйте**—здоро́ві були́, здоро́в був!

Зев—па́ща, пе́лька; (анат.)—зів.
Зебра—зе́бра.
Зевать—1) позіха́ти; 2) (прозевать) — ґа́ви лови́ти ‖ **- вака** — роззя́ва ‖ **-вок**—по́зіх; (=недосмотр)—огрі́х.
Зеленый—1) зеле́ний; 2) недости́глий ‖ **- ватый** — зеленя́вий, при́зелений ‖ **-лень** - зі́лля, зе́лень; (об овощах)— - зелени́на ‖ **- ленщик** - горо́динник ‖ **ленеть**—зелені́ти ‖ **- лье**—зі́лля.
Земельный—земе́льний.
Землевладелец—землевла́сник ‖ **- левладение**—землеволоді́ння ‖ **- делец** —хліборо́б ‖ **- делие** — хліборо́бство ‖ **- дельческий** — хліборо́бський ‖ **- лекоп**—гра́бар (-ря́) ‖ **мер** — землемі́р ‖ **- ройка** — ирджо́к, ці́пкур ‖ **-трясение**—землетру́с ‖ **- черпалка** — землечерпа́лка ‖ **- устройство**— земе́льний у́стрій, землевпоря́дження. (**Землеустроительный**)—землевпоря́дний.
Землистый - земли́стий.
Земля—1) земля́, ґрунт; 2) (страна)— краї́на, край; 3) (то, на чем ходят)— ді́л (до́лу), земля́; (упасть на землю)— впа́сти до-до́лу; (лежать на земле)— лежа́ти до́лі ‖ **- ной** — земляни́й ‖ **- ляк**—земля́к ‖ **- нка**—земля́нка.
Земляника—суни́ці ‖ **- ничный** — суничко́вий.
Земной —зе́мний.
Земноводный—земново́дний, водозе́мець.
Земский—зе́мський.
Зеркало—дзе́ркало, лю́стро, свіча́до ‖ **-льце**—люсте́рко ‖ **- кальный** —дзерка́льний.
Зерно —зе́рно; (одно зерно)—зерни́на; (пшеничное)—пшеничи́на; (просяное) —проси́на (и т. д.); (отборное)—чо́ло; (мелкое)—замі́ркувате, дрібне́ ‖ **- новой** - зернови́й; (хлеб)—пашня́, збі́жжя ‖ **- ноочистительный**—зерноочи́с[т]ний* ‖ **-нышко**—зерня́тко, зерни́нка ‖ **- ноядный** — зерноїдний ‖ **- нистый**—зерни́стий.
Зигзаги — зигза́ги, кривульки́ ‖ **- гообразный**—зигзагови́дний*.
Зима—зима́ ‖ **- мний**—зимо́вий ‖ **- мой** —взи́мку, взимі́ ‖ **- мовать** — зимува́ти ‖ **- мовка**—зимі́вля.
Зипун—сіря́к.
Зияние—ро́ззів.
Злак—зі́лля, травни́ста росли́на.
Златорогий—золоторо́гий ‖ **- тоустый** —золотоу́стий ‖ **- тоглавый** - золотове́рхий.
Злить, - ся — зли́ти(ся); гнів ма́ти на ко́го.

Зло—ли́хо, зло || **- сть**—зліст (зло́сти)|| **- ба**—злоба́ || **- бный**—зли́й, злю́щий || **- й**—зли́й, лихи́й.

Зловоние—смо́рід (смо́роду) || **-нный**—смердю́чий || **- дей**—лиходій || **- качественный** (медиц.)—небезпе́чний || **- намеренный**—зловми́сний || **- памятный**—злопам'я́тний || **- радный**—зловті́шний || **- словие**—лихослів'я || **- стный**—зловми́сний || **- счастный**—бідола́шний || **- умышленник**—злочи́нець || **- употреблять**—зловжива́ти || **- бление**—зловжива́ння; надужи́ття.

Зловещий—зловісний.

Злополучный—см. **Злосчастный.**

Змеевик—змієви́к.

Змей (бумажный)—літа́вець, змій.

Змея—зми́й, гадю́ка || **- иный**—гадю́чий || **- йка**—гадю́чка.

Знак—знак; (денежный)—грошови́й; (препинания)—розділо́вий знак; (в знак чего-либо)—на знак чого́сь || **- чек**—значо́к; (=флажок)—прапоре́ць.

Знакомить—знайо́мити || **- ться**—знайо́митись, зазнайо́млюватись, зазнава́тись || **- мство**—знайо́мство || **- мый**—знайо́мий.

Знаменатель—знаме́нник || **- тельный**—знаме́нний || **- нитый**—славе́тний || **- тость**—знаменитість || **- ние**—знак || **- новать** собой—зна́чити, позна́чати.

Знамя—знаме́но, корого́в, стяг, пра́пор || **- еносец**—хору́нжий.

Знание—знання́; (с практич. оттенком)—знаття́.

Знатный—знатни́й || **- ток**—знавець. (**Знатно** ответил)—одказа́в, одповів знаменито.

Знать—1) зна́ти; 2) ма́буть; 3) (люди)—вельмо́жне па́нство. (Дать **знать**)—сповісти́ти; (дать о себе **знать**—переносно)—да́тися в знаки́; (знать толк в чем)—зна́тися на чо́му || **- ться**—води́тися.

Знахарь, -ка—ворожби́т, шепту́н; шепту́ха, відьма.

Значение—1) зна́чіння, зміст; 2) (важность)—зна́чіння, вага́, си́ла || **- чительно**—зна́чно; куди́ || **- тельный**—значни́й, чима́лий, не аби́-який || **- чить**—зна́чити, визнача́ти; (много значит)—бага́то ва́жить || **- читься**—лічи́тися, рахува́тися, бу́ти вписаним || **- чит**—о́тже, зна́чить, зна́читься.

Знающий—що зна́ється на чо́му, тяму́щий.

Знобить—моро́зити.

Зной—спе́ка; (сильнее)—пе́кло, парня́ || **- йный**—пеку́чий, палю́чий.

Зоб—во́ло.

Зов—по́клик, гук.

Зодиак—зоді́як.

Зодчий—будівни́чий.

Зола—зола́, по́піл, луг.

Золовка—зови́ця.

Золотистый—золота́вий || **- тить**—золоти́ти || **- ник**—зо́лотни́к.

Золото—зо́лото, зло́то; (сусальное)—сухозло́тиця, шуми́ха; (чистое)—щи́ре зо́лото; (червоное)—че́рвінь || **-той**—1) золоти́й; 2) червінець, дука́ч || **- тоискатель**—шука́ч зо́лота || **- тошвейка**—гаптя́рка.

Золотуха—золоту́ха || **- шный**—золоту́шний.

Золочение—позоло́чування || **- ченый** позоло́чуваний.

Зольник—попельни́к.

Зона—зо́на.

Зонд—зонд, про́тичка.

Зонт—парасо́лька, зонт; (глазной)—козирьо́к.

Зоркий—(глаз)—го́стре о́ко || **-кость**—го́стрий зір; (переносно) также—пи́льний, пи́льність, видю́щість.

Зрачок—зіни́ця, зрінка.

Зрелый—1) сти́глий, дости́глий; 2) о человеке--дійшлий, доро́слий || **-лость**—спілість, дости́гліcть; дійшліcть, доро́слість || **- реть**—спіти, спінути, достига́ти; (о людях также)—дохо́дити свого зро́сту; (видеть)—см. **Видеть.**

Зрение—зір (р.—зо́ру); (слабое)—плохи́й зір; (с точки зрения)—з по́гляду.

Зрелище—видо́вище.

Зритель—гляда́ч || **- тельный**—(зал)—за́ла театра́льна; (вообще)—зорови́й (напр., нерв).

Зря—даре́мно, ма́рно; (говорить зря)—без ді́ла говори́ти.

Зрячий—видю́щий.

Зуб—зуб; (сжать **зубы**)—зціпи́ти зу́би; (щелкать **зубами**)—кла́цати зубами; (точить **зубы**)—гостри́ти зу́би || **- боскалить**—шкірити зу́би, глузува́ти || **-чистка**—копи́стка || **-чатый**—зубча́стий || **- бчик**—зубо́к.

Зубец—зубе́ць; (выпуклый)--ви́зубень; (вогнутый)—за́зубень; (в зубч. колесах)—па́лець || **-било**—1) шру́бень; 2)(для насечки напильников)—зуби́ло.

Зубр—зубр, тур.

Зубрить—товкти́.

Зуд—свербіж, сверблячка; (писательский зуд)—(писме́нницька сверблячка*) || **- деть**—свербіти.

Зыбь—1) (на море)—бри́жі, зиб (м. р.); 2) трясови́на (болото) || **-бкий**—1) хитки́й, хибки́й; 2) (о болоте) — грузьки́й || **- бучий** (песок) — сипки́й піс о́к.

Зычный—гучни́й.
Зябкий — мерзки́й, мерзлякува́тий || **- кость**—мерзлякува́тість (-ости).
Зяблый—ме́рзлий.
Зять—зять.

И

И—і (й), та.
Игла—го́лка; (на здании)—шпиль; **иглы** хвойных дер.—гли́ця.
Игнорировать—ігнорува́ти.
Иго—корми́га.
Иголка—см. **Игла**.
Игорный (дом)—гра́льний дім, гра́льня.
Игра—[і]гра́; подвижные **игры**—рухо́мі ігри || **-рать,-ся**—[і]гра́ти,-ся; гуля́ти,-ся, (гуля́ти у ша́хи); **иг-ать** на скрипке—гра́ти на скри́пку || **-ривый** жартівли́вий; ігри́стий, піка́нтний || **- рок**—[і]гре́ць; **игрок** в карты—карти́р,-ра || **- рушка** — і́грашка (чужа́ бі́да за і́грашку); ця́ця, ця́цька.
Идеал—ідеа́л || **- льный**—ідеа́льний.
Идея—іде́я || **- деализировать**—ідеалізува́ти || **- деалистический**—ідеалісти́чний || **- деология**—ідеоло́гия.
Идиот—ідіо́т, йо́лоп || **- тизм** — ідіоти́зм.
Идол—і́дол || **-лопоклонник**—ідолопокло́нець.
Иждивенец — утри́манець || **- ние** — кошт, ко́шти; **на иждивении родителей**—на ко́шти ба́тьків, ко́штом батькі́в; **кто состоит на вашем иждивении?** — кого́ удержуете (утри́муете) на ва́ші ко́шти?
Из—з (із, зі, ізі)) || **- за**—1) (откуда)—з-за, з-по-за; 2) (по причине)—че́рез (кого, що).
Изба—ха́та || **-бач**—хатни́к.
Избавитель—визво́льник || **- вление**—визво́лення || **- влять**—визволя́ти, вибавля́ти; **из-те** меня от этого!—да́йте мені́ спо́кій з цим! || **- вляться (избавиться)** — збува́тися (збу́тися, позбу́тися) (чого́); (выразит.)—спе́катися, здиха́тися (кого, чого).
Избаловать — розбе́штати, (выразит.) —да́ти розпу́сту || **- ся** — зледащі́ти, розледа́щитися.
Избегать—уника́ти; (чуждаться кого-н.)—цура́тися; **во избежание**—щоб уни́кнути (чого́), щоб запобі́гти (чому́).
Избивать (избить)—вибива́ти (ви́бити), набива́тися (мужи́к ду́рно наробився, а пан його́ ще й наби́вся) || **- биение**—вигу́блення.
Избиратель—ви́бо́рець || **-льный** – ви́бо́рчий.
Избирать—обира́ти (**изб-ть кем**—обира́ти за ко́го, на ко́го).
Избрание—обра́ння || **- нник** — обра́нець || **- нный** — 1) о́браний (о́брані представники́); 2) добі́рний (добі́рне товари́ство).
Избрать—обра́ти (т. Ве́дя о́брано на (за) го́лову ревізі́йної комі́сії).
Избыток—на́дмір, ли́шок; по́внява (од по́вняви сил юна́цьких); (в знач.—довольство)—доста́тки (живу́ть у доста́тках).
Изваяние—ста́туя (стоїть, як ста́туя).
Изверг—недо́люд, кат[юга].
Извержение (о вулкане)—ви́бух.
Извести—см. **Изводить**.
Известие—вість (род. п. -ти), зві́стка || **- стно**—відо́мо || **- стный** — відо́мий, зна́ний.
Известь—ва́пно || **- стковый**—вапня́ний; **и-ая** копь — вапняко́ва копа́льня, вапня́рка || **- стняк**—вапня́к.
Извещать—повідомля́ти || **- щение** — повідо́млення.
Извиваться—звива́тися.
Извилина—луко́вина, за́крут, заги́б || **- листый**—лука́стий, колінува́тий.
Извинение — виба́чення, проба́чення; **просить извинения** — проси́ти виба́чення, перепро́шуватися || **- нительно**—прости́мо || **- нять**—вибача́ти, (только в сов. в.)—проба́чити; **извините!**—ви́бачте, вибача́йте, проба́чте! || **-няться**—перепроша́ти; (сов. в.)—перепроси́ти, проси́ти виба́чення.
Извлекать (доход) — видобува́ти, побира́ти (приба́ток); (пользу) — см. **Пользоваться**; (сов. вид)—спожиткува́ти; (математ. корень)—корінюва́ти || **-влечение** — (из протокола, устава...)—ви́пис, ви́тяг; (математ. корня) —корінюва́ння; (доходов) — видобува́ння.
Извне—з-о́кола, зовні.
Изводить (извести) — перево́дити, стра́чувати (стратити); (раздражать)—дратува́ти, мордува́ти; (надоесть чем-либо)—назоли́тися (він мені́ назоли́вся свої́ми при́мхами) || **- ся**—марні́ти, (сов. в.)—змарні́ти.
Извоз, (заниматься извозом)—хурманува́ти || **- зчик**—візни́к.

Извольте — см. **Пожалуйста**; (наречие)—сі́лькісь; чего **изволите?**—що (вам) вго́дно?
Изворачиваться—викру́чуватися.
Изворотливый — в'юнки́й, спри́тний, викрутни́й.
Извращать—перекру́чувати || **- щение** — перекру́чення; схи́блення, знепра́влення (сексуа́льне знепра́влення).
Изгиб—загиб, кривина́, залом; см. еще **Извилина** || **- ать**—згина́ти, (сов. в.)—[і]зігну́ти || **- аться** – вигина́тися; звива́тися (гадю́ка звива́ється...).
Изгнание—вигна́ння || **- нник**—вигна́нець.
Изгонять—виганя́ти, вигна́ти.
Изгородь – [о]горо́жа; живая **из - дь**—живопліт,-пло́ту.
Изготавливать—виробля́ти, вироблювати.
Издавать—видава́ти || **- дание**—вида́ння (кни́жка вихо́дить тре́тім вида́нням); видава́ння (пра́во видава́ння цих підру́чників нале́жить Держ. Видавни́цтву) || **- датель** – видаве́ць || **- дательский**—видавни́цький || **- дательство**—видавни́цтво.
Издавна—зда́вна, з да́вніх дале́н.
Издали—зда́леку, здаля́.
Издевательство — знуща́ння, глум || **- ваться**—знуща́тися (з ко́го), глуми́тися (з ко́го), шки́лити (з ко́го).
Изделие–ви́ріб; (выработка)—ро́бливо.
Издерганный — зденервова́ний (зденервова́ний інтеліге́нт); пошарпаний (пошарпані не́рви).
Издержать—ви́тратити || **- ся**—ви́тратитися || **- жка**—ви́трата.
Издыхать — здиха́ти; (о многих) — по[ви́]здиха́ти.
Изжарить—спекти́, засма́жити.
Изживать—виживати (що), (сов. в.)—ви́жити, відживати (що) (слід віджи́ти ці за́лишки старо́го по́буту).
Изжога—зга́га.
Излагать—викладати; (сов. в.)—ви́класти; **изложенный**—ви́кладений, зазна́чений (з зазна́чених причи́н не міг ста́ти до робо́ти).
Излечение—лікува́ння (не надає́ться до лікува́ння) || **- чимый** — вигойни́й.
Изливать (горе, тоску, чувства)—проявля́ти, виявля́ти, розво́дитися (про своє́ го́ре).
Излишек—ли́шок, зайвина́ (ли́шок во́гкости в землі) || **- шество** — 1) розкі́шшя, розкошува́ння; (выразит.)—жирува́ння;2) (неумер. пользов.)—надужива́ння || **- шне**—за́йва річ (за́йва річ говори́ти про це) || **- шний**—за́йвий.
Излияние–ви́лив; **и-ие** (чувств)—освідчення, ви́явлення, прояв лення.
Изложение—ви́клад, викладання.
Излом—злом,-му.
Излучать — (тепло, свет)—випромінювати; (волны радио)—радіюва́ти.
Излюбленный — улю́блений; (как существ.)—улю́бленець,-нка.
Измельчать—здрібні́ти.
Измена—зра́да || **- нение** — зміна, відміна || **- нник**—зра́дник || **- нический** — зра́дницький || **- нчивый** — мінли́вий, змінний || **- нять** — 1) (предавать)—зра́джувати (кого́); 2) менять —зміня́ти, відмінювати.
Измерение—ви́мір, о́бмір || **- римый**—вимірни́й || **- рительь** — мірни́ця (мірни́ця грімля́чого га́зу), вимірник || **- рительный** — мірни́чий || **- рять**—виміря́ти, обміря́ти, обмірювати.
Изможденный — ви́силений, знесилений.
Измышлять (измыслить) — вимишля́ти, ви́мислити, зми́слити, вига́дувати.
Изнанка — спід, ви́ворот, низ; **наизнанку** — нави́ворот; **из-ка** жизни—зворо́тний бік життя́.
Изнасилование–згвалтува́ння || **- вать**—згвалтува́ти.
Изнашивать (износить)—зно́шувати, носи́ти || **- ся** (о частях механизмов, машинах)—зужитко́вуватися, зужи́тися, вистарюватися.
Изнеженный—пеще́ний.
Изнемогать (изнемочь) — знемага́ти, знесилюватися, упада́ти на си́лах || **- можение**—знемо́га.
Изнищать—зубо́жіти.
Изнурять — висиля́ти, вимо́рювати, (сов. в.)—ви́морити.
Изнутри—з-сере́дини.
Изобилие—см. **Избыток**; (о плодах)—ряснота; **в изобилии**—здо́біль, подоста́тком || **- ловать** — рясні́ти (чим) (його́ промо́ва рясні́ла чужозе́мними слова́ми); бу́ти бага́тим (на що) (річки́ бага́ті на ри́бу); мати (чого́сь) здо́біль.
Изобличать—висві́дчувати, викрива́ти (щось) (ви́крити бре́хні).
Изображать (изобразить) — змальо́вувати, змалюва́ти; **изображать из себя**...—удава́ти з себе... || **- жение**—о́браз; (процесс)—змалюва́ння.
Изобразительный — (об искусстве)—образотво́рчий; мальовни́чий (мальовни́чі за́соби мо́ви).

Изобретатель — винахо́дець || **- ретательный** — винахідливий; вига́дливий || **- ретать** — винахо́дити, (сов. в.)—ви́найти || **- ретение** — ви́нахід (-ходу, м. р.); ви́найдення, винахо́дження (как процесс).

Изолировать — ізолюва́ти.

Изощрять — вига́стрювати, удоскона́лювати (до́вгі впра́ви вига́стрюють зда́тності); (сов. в.)—ви́тончити (ви́тончив ро́зум); **изощренный** — запізнаний (у чо́му), знаючий (чого́); (о вкусе, способностях)—ви́гострений, (только о вкусе)—рафіно́ваний || **- ся** (в чем-ниб., иронично) — вимудро́вувати (закордо́нна буржуазія вимудро́вує бре́хні на СРСР; поча́в вимудро́вувати до́тепи).

Израсходовать — см. **Издержать**; зужиткува́ти (зужиткува́ли все па́ливо).

Изредка — зрі́дка.

Изречение — ви́слів (Ле́нінові думки́ та ви́слови).

Изрядный — чима́лий; **изрядно** — гара́зд, чима́ло (гара́зд напи́вся).

Изувер — бузувір || **- ство** — бузувірство.

Изувечить — скалічити, покалічити.

Изумительный — дивови́жний; **изумительно** — на про́чуд(о) || **- мление** по́див, здивува́ння; **приводить в изумление** — здиво́вувати; **прийти в из-ние** — здивува́тися || **- млять** — дивува́ти, чудува́ти.

Изумруд — смара́гд.

Изуродовать — зні́вечити, спотво́рити; см. еще **Изувечить**.

Изучать — вивча́ти, студіюва́ти || **- чение** — вивча́ння, ви́вчення, студіюва́ння, сту́дії (він продо́вжував свої сту́дії англійської мо́ви).

Изыскание — (средств) — вишу́кування; (о научных, осведомительных исследованиях) — до́слід, дослі́дження || **- скивать** — винахо́дити; **из - ать средства** (денежные) — винахо́дити ко́шти, здобува́ти ко́штів; **из - ать способы...** — добира́ти спо́собу.

Изысканный — добі́рний, ви́шуканий.

Изюм — озю́м, узю́м.

Из'явительное (наклонение) — дійсний (спо́сіб).

Из'являть — (желание, волю) — освідча́ти, (сов. в.) — освідчити; (согласие) — пого́джуватися (на що), приставáти (на що).

Из'ян — 1) га́нджа (кінь з га́нджею), см. еще **Порок**.

Из'яснять — пояснювати, з'ясо́вувати.

Из'ятие — відібра́ння, відбира́ння, ви́лучення (відібра́ння церко́вних кошто́вних рече́й).

Изящность (изящество) — вибо́рність; ви́тонченість; майсте́рність, худо́жність; ozдо́бність; дола́дність || **-щный** — кра́сний, вибо́рний (кра́сне вбрання́); ви́тончений (ви́тончені мані́ри); майстерний, худо́жній (майсте́рне ро́бливо; худо́жній орнаме́нт); ozдо́бний (ozдо́бні ви́роби); дола́дний (дола́дна жі́нка); **изящная литература** — кра́сне письме́нство.

Икать — [г]ика́ти.

Икона — іко́на.

Икота (икотка) — [г]и́кавка.

Икра — 1) ікра́, (одно зерно) — ікри́на; (как кушанье) — кав'я́р; 2) (у ноги) — ли́тка, литки́.

Ил — му́л; (наносы из ила) — на́мул.

Или (иль) — або́, чи.

Иллюминировать — ілюмінува́ти.

Имение — ма́єток.

Именинник — іменинник || **- нины** — іменини.

Именительный (падеж) — називни́й (відмінок).

Именно — са́ме; (= как-то:) — а са́ме.

Именной — іме́нний.

Иметь — ма́ти; **имеется — є́; не имеется** — нема́є; **иметь в виду** — ма́ти на ува́зі, о́ці; **иметь значение, вес** — ва́жити (это не имеет никакого значения — це не ва́жить нічо́го); **иметь виды** — ва́жити (на ко́го, що); **иметь действие** — ма́ти си́лу (цей зако́н ще ма́є си́лу).

Империя — імпе́рія || **- риализм** — імперіялі́зм || **риалистический** — імперіялісти́чний.

Имущество — майно́, ма́єтки; **им-ство наследственное** — спадко́ве м., спа́дщина || **- венный** — майнови́й.

Имущий — замо́жний, ма́єтний.

Имя — ім'я́ (р. п. — ім'я́), име́ння; **по имени** — на йме́ння; клуб **имени** т. Варинского — клуб і́мени т. Варі́нського.

Иначе — ина́к[ше]; **как-нб. иначе** — ий-як.

Инвентарь — інвента́р.

Индивидуализм — індивідуалі́зм || **- листический** — індивідуалісти́чний || **- льный** — індивідуа́льний.

Индюк — инди́к || **- дюшка** — инди́чка.

Иней — і́ній, - ею, на́морозь, - зи (ж. р.).

Инертный — ине́ртний.

Инженер — інжене́р.

Инициатива — ініціяти́ва || **- тивный** — ініціяти́вний || **- тор** — ініція́тор.

Инкриминировать — інкримінува́ти.

Иноверец — иновірець.

Иногда—и́ноді, и́нколи, ча́сом.
Иногородній—чужогоро́дній, з и́нших міст; позаміськи́й (позаміські адреса́ти).
Иноземец—см. **Иностранец** || **-мный**—см. **Иностранный.**
Иной—и́нший, ина́кший; де́-хто, де́-котрий (де́-хто сиді́ли, а де́-хто стоя́ли).
Инок—і́нок, см. **Монах.**
Иноплеменник—чужоплемі́нник, чужоро́дець.
Инородец — инороде́ць || **-дческий** — инороде́цький.
Иносказательно—алегори́чно; приповідно (цього́ ви́разу він ужи́в приповідно); в перене́сеному значі́нні (цей його́ ви́раз слід розуміти в перене́сеному значі́нні) || **-ный** — алегори́чний; з перене́сеним значі́нням, приповідний.
Иностранец — чужозе́мець; (чужой)—чужи́нець || **-нный**—чужозе́мний; чужи́й (чужі слова́ в украї́нській мо́ві); **иностранные языки**—чужі мо́ви.
Институт—інститу́т.
Инструктировать — інструктува́ти || **-ктор** — інстру́ктор || **-кция** — інстру́кція.
Инструмент—інструме́нт; (нар.)—струме́нт.
Интерес — 1) заціка́влення (усі з заціка́вленням прослу́хали до́клад); (интересность)—ціка́вість; (эти данные **имеют** большой **интерес** для статистики — ці да́ні у вели́кій мірі ціка́ві для стати́стики); 2) інтере́с (класо́ві інтере́си) || **-ный**—ціка́вий, інтере́сний; **быть в интересном положении**—бу́ти в пова́жному ста́ні || **-овать,-ся** — ціка́вити,-ся, інтересува́ти,-ся; **интересующийся** — ціка́вий (чого́), заці́кавлений (у чо́му), ама́тор.
Интрига—інтри́га.
Инфекционный—інфекці́йний || **-ция**—інфе́кція.
Ирония—іро́нія || **-низировать** — іронізува́ти || **-ический**—іроні́чний.
Иск—по́зо́в; **пред'явить иск**—занести́ по́зо́в, запізва́ти (кого́) || **-овой**—позо́вний.
Искажать — спотво́рювати, перекру́чувати (перекрутив мої думки́); перекрива́ти (обли́ччя перекри́влене від гні́ву) || **-жение**—спотво́рення, перекру́чення, (процесс)—спотво́рювання, перекру́чування.
Искалечить—покалі́чити, скалі́чити.
Искание—шука́ння; пра́гнення (нові пра́гнення в га́лузі мисте́цтва) || **-катель**—шука́ч; **искатель приключений**—авантю́рник; (выразит.)—ли́цар ща́стя || **-кать**—шука́ти.
Исключать — вилуча́ти, виключа́ти; **исключая**—опрі́ч, за ви́нятком; не **исключая**—не виключа́ючи, як тако́ж || **-чение**—ви́лучення, ви́ключення (ви́ключення із спи́ску); ви́няток (усі без ви́нятку) || **-чительно**—ви́лучно, ви́ключно; **он говорит исключительно** по-укр.—він говори́ть само́ю укр. мо́вою || **-чительный**—виняткови́й (виняткови́й випа́док); ви́лучний, еди́ний (ви́лучне заняття́ його́ було́ риба́льство).
Исковеркать — зні́вечити, поні́вечити; см. еще **Искажать.**
Искомый (о числе, величине, количестве)—потрі́бний, пошу́куваний, що [його́] шука́ється.
Исконный одві́чний, споконві́чний; прастари́й; **исконные** обитатели—праме́шканці.
Ископаемый—копа́льний; **ископаемое**—копа́лина.
Искоренение—ви́корінення; (продол., многокр. процесс)—викорі́нювання || **-нять**—викорі́няти.
Искоса скоса́, кри́во.
Искра—і́скра || **-кристый**—іскри́стий.
Искренний — щи́рий || **-нность** — щи́рість.
Искривление—ви́крив, скри́влення.
Искупать (искупить) — спокута́ти (прови́ну) || **-пление**—поку́та; **искупительная жертва**—спокутна же́ртва.
Искуситель—споку́сник.
Искусно—шту́чно, майсте́рно || **-сный** 1) шту́чний, майсте́рний (шту́чно зро́блений при́стрій); 2) уміли́й (умілий ма́йстер) || **-ственный** — шту́чний (шту́чне угно́єння); ро́блений (ро́блений сміх); **искусственное дыхание** — шту́чний ві́ддих || **-ство**—1) (изящн. иссх.)—мисте́цтво; 2) (умение, техника)—умі́лість, те́хніка (будівни́ча те́хніка).
Искушать — спокуша́ти, підво́дити на споку́су || **-шение**—споку́са.
Испания — Еспа́нія || **-нский**—еспа́нський.
Испарение—ви́пар; (выделение пара)—парува́ння || **-рина**—поти́ || **-ряться** — випаро́вуватися; (выделять пар)—парува́ти, бра́тися па́рою.
Испечь—спекти́.
Исписывать—списа́ти, пописа́ти.
Испитой—опи́лий.
Исповедывать,-ся—сповіда́ти,-ся || **-дь**—спо́відь,-ди.

Исподволь—споквóлу, повóлі.
Исподлобья — (смотреть **ис-я**)—стóрч (дивúтися); (выразит.)—зúзом дивúтися.
Исподтишка — зни́шка, ни́шком; (выразит.)—ти́шком-ни́шком.
Исполин — вéлет[ень] ‖ **- ский**—велетéнський.
Исполнение—виконáння; (процесс)—викóнування; **привести в ис-ие**—см. **Исполнить** ‖ **- нитель** — виконáвець ‖ **- нительный**—виконáвчий ‖ **- нять (исполнить)** — викóнувати (вúконати); здíйснювати (він здíйснив свої нáміри); **исп-ить желание, волю**—уволúти, учинúти вóлю; **исполнить долг** — учинúти обóв'язок; **исполняющий обязанности**—виконáвець обóв'язків; **исп-ять обязанности**—справувáти (за кóго) ‖ **- няться** — 1) викóнуватися; 2) здíйснюватися, спрáвджуватися (спрáвдитися) (спрáвдилися мої надíї); 3) (о возрасте, промежутках времени) — минáти (з тогó часý минýло п'ять рóків).
Использовать—вúкористувати; (многв.)—використóвувати.
Испортить — зіпсувáти ‖ **- рченность**—зіпсóваність.
Исправительный — попрáвчий, випрáвний ‖ **- вление** — попрáва, вúправлення; (мног.) — випрáвлювання; (о должности)—справувáння ‖ **- влять** — справлятú, поправлятú, виправлятú; (сов. в.) — попрáвити, вúправити; **ис-лять должность** (кого) — справувáти (за кóго), заступáти (кого́) на посáді, заступáти (чию́) посáду; **исправляющий должность** — см. **Исполнять, исполняющий об.**
Исправно—спрáвно ‖ **- ность**—спрáвність ‖ **- ный**—спрáвний.
Испражнение — вúклад, послíд, екскремéнт ‖ **- жняться** — випорожнятися, облегшáтися.
Испрашивать (испросить) (разрешение, согласие) — просúти, випрáвлять (вúправити).
Испробовать—1) вúпробувати; (вúпробувати я́ковість новóї продýкції); (=попробовать)—одпрóбувати, скуштувáти; 2) (испытать) — зазнáти (він багáто лúха зазнáв).
Испуг—переля́к, ляк; переполóх ‖ **- ать** — злякáти, перелякáти, перестрашúти.
Испускать (запах чего) — тхнýти (чим), нести́ (чим), пашúти (чим), (зловоние)—смердíти.
Испытание—1) вúпроба, вúпробування (вúпробування здáтности); (экзамен) — íспит; 2) (беда, несчастье) — лúхо, íспит, (выразит.)—лихá годúна ‖ **- тывать (испытать)** — 1) випрóбувати (вúпробувати) (комісія вúпробувала працездáтність кандидáтів); 2) (=ощущать) — зазнавáти, дізнавáти, відчувáти, почувáти (зазнáв лúха); (о боли муках, страдании)—терпíти, страждáти (терпíли велúку мýку); **испытанный**—вúпробуваний; **испытуемый**—вивíрюваний; (в научных экспериментах)—досліджуваний, об'єкт дóсліду.
Исследование — рóзвідка, дóслід; (только процесс)—дослíдження, дослíджування ‖ **- ватель**—дослíдник ‖ **- вательский**—дослíдчий, дослíдний ‖ **- вать**—дослíджувати.
Исступленный — несамовúтий, нестя́мний.
Истекать — (о сроке, времени) — вихóдити, кінчáтися, минáти; **истечь кровью** — зійтú крóв'ю; **истекший** —минýлий.
Истерзать,-ся — змордувáти,-ся, змýчити,-ся.
Истерика—гістéрика ‖ **- рический**—гістерúчний.
Истец—позóвник, позúвач.
Истечение (о сроке) — скíнчення; **по истечении** (срока) — по скíнченні; (медиц., о крови)—вúплив.
Истина—íстина ‖ **- нно**—íстинно, дíйсно ‖ **- нный** — íстинний, дíйсний, щúрий.
Истлеть—зотлíти, перетлíти; (о дереве) —струхля́вiти.
Исток — вúтік; джéрéло́ (з джерéл знання́).
Истолковывать—товмáчити.
Истолочь — стовктú, потовктú, потолóчити.
Истома—мліcть (- сти, ж. р.), млóсті (множ. ч.) ‖ **- мить**—знýдúти (знудúло мене́ дóвге дожидáння); зморúти (тяжка́ робóта зморúла); змлóїти (спе́ка змлóїла) ‖ **- миться** — знемогтúся (знемíгся від тяжкóї робóти); знýдúтися (знудúвся, дóвго дожидáючи).
Истопник—грýбник.
Историк—істóрик ‖ **- рический**—історúчний ‖ **- рия** — істóрія; **случилась история**—трáпилася окáзія.
Источник – джéрéло́.
Истощать — 1) охля́[ну]ти (від гóлоду він зóвсім охля́в); 2) **(истощить)** виснажáти (вúснажити), висиля́ти

(ви́силити) (важка́ робо́та ви́снажила його́ си́ли); (о запасах)—ви́черпати ‖ **- щаться (истощиться)** — виснажа́тися, (ви́снажитися), висиля́тися (ви́силитися); (о запасах) — ви́черпатися, кінчи́тися ‖ **- щение** — ви́снаження, ви́силення; **по ист-нии** запасов—коли́ запа́си скінчаться.

Истратить,-ся – ви́тратити,-ся.

Истребитель — вигу́бни́к, вини́щувач ‖ **- бительный**—1) згу́бний (згу́бні ві́йни) 2) вигу́бний (вигу́бні загони) ‖ **- блять** — вигу́блювати; вибавля́ти (вибавля́ти шкідникі́в).

Истребовать — ви́правити (ви́правили нале́жні ко́шти).

Истукан—бовва́н.

Истый—спра́вжній, щи́рий, і́сний.

Истязание—катува́ння, мордува́ння ‖ **- затель** — кат ‖ **- зать** — катува́ти, мордува́ти.

Исход—кіне́ць; **на исходе** (что-л.)—дохо́дить кра́ю, кінча́ється (щось) (гро́ші дохо́дять кра́ю; сі́чень кінча́ється) ‖ **- дить** — ви́ходити, попоходи́ти (попоходи́в по всіх магази́нах); **исходящий** (о №№, бумагах) —вистушни́й ‖ **- дный** — вихідни́й.

Исходатайствовать — ви́клопотати; (выразит.)—ви́старати.

Исхудать—схуднути, (выразит.)—з тіла спа́сти.

Исцелять — сціля́ти, уздоровля́ти, вигою́вати (ви́гоїти).

Исчадие (выразит.) — ко́дло (ко́дло гади́че).

Исчезать — зника́ти ‖ **- зновение** — зни́кнення.

Исчерпывать, - ся, — вичі́рпувати,-ся (сов. в.—ви́черпати,-ся); исчерпывающие данные — вичерпні́, по́вні да́ні.

Исчисление — [об]чи́слення (чи́слення часу́) ‖ **- слять** — чи́слити, обчи́слювати.

Итак—о́тже.

Итальянец — італі́єць ‖ **- ка**—італі́йка ‖ **- нский**—італі́йський.

Итти—і́ти (йти); **идет** (к лицу)—ли́чить, пасу́е; не **идет** так делать—не годи́ться (ли́чить) так роби́ти; все идет хорошо—усе́ йде́ться гара́зд.

Итог—пі́дсумок ‖ **- го**—ра́зо́м.

Ищейка—слідець (соба́ка-слідець).

Июль—ли́пень ‖ **- ский**—липне́вий.

Июнь—че́рвень ‖ **- ский** – червне́вий.

К

К—до (Іду́ до лі́каря. Тобі́ до лиця́ зеле́не. З уся́кими спра́вами вдава́тися до секре́таря́ т-ва), на (На жаль—**к сожалению;** на со́ром кому́ — к чьему стыду. На 10-рі́ччя Жо́втня—жо́дного неписьме́нного. На ра́нок я вже бу́ду в Полта́ві), над (Прихо́дьте над ве́чір); изредка – (преим. в бран. выраж.)—(і)к (Туди́ к лихі́й годи́ні).

Кабак—ши́но́к,-нку ‖ **- батчик**—шинка́р,-я́, (женщ.)—шинка́рка,-и.

Кабала—нево́ля, корми́га, кабала́ ‖ **-балить** – см. **Закабалить** ‖ **-бальный**—каба́льний.

Кабан—кну́р,-ра́, (кастрир.)—каба́н,-а́, (дикий) — ве́п(е)р,-пра, (ум.) — ве́прик,-ка.

Кабинет — кабіне́т,-у (Бактеріологі́чний кабіне́т) ‖ **-бинетный**—кабінето́вий (Кабінето́вий учёний).

Каблук—підбі́р,-бо́ра, підп'я́ток,-тка.

Кабриолет--кабріоле́т,-ту, біда́,-и (ж. р.)

Кабы — яко́й, коли́-б. Кабы знать да ведать—яко́й знаття́.

Кавалерия — кавале́рія, кінно́та, комо́нне ві́йсько ‖ **- валерист**—кавалери́ст, кінно́тчик, комо́нний (у ві́йськові).

Кавардак—(беспорядок)—розгардія́ш, (суматоха) — гарми́дер,-у, ша́рварок,-у.

Каверза, (чаще во мн.) **каверзы**—ка́верзи, ви́крутні; інтри́ги.

Кавычки—лапки́ (знак „...“).

Кадастр—када́стер,-тру.

Кадет—каде́т,-а (Каде́тський у́ряд).

Кадка—ді́жка, (мал.)--ді́жечка, (больш.) —ка́діб,-доба.

Кадр—ка́др,-у.

Кадык — борла́к,-ка́, Ада́мове я́блуко.

Каждый—ко́жний, уся́кий ‖ **- ждый** год, вечер, день; **каждый** вторник, **каждый** праздник, **каждое** лето—що-ро́ку, що-ве́чора, що-дня́; що-вівті́рка, що-свя́та, що-лі́та ‖ **- ждый** раз—що-ра́зу́, ко́жного ра́зу; раз-у-ра́з ‖ **- ждодневный** — щоде́нний.

Казак—коза́к,-а́ ‖ **- заки**—козаки́, коза́цтво (Черво́не коза́цтво) ‖ **- зачок**—козачо́к,-а́.

Казарма—каса́рня (По черво́них каса́рнях).

Казать(ся) — здава́тися, видава́тися, удава́ти ‖ **- жущийся** - позі́рний.

Казна—(деньги)—гро́ші, (государств.) —скарб (держа́вний),-у; держа́ва,

у́ряд, казна́ (из рус.) || **-зенный** — держа́вний, каз'е́нний, скарбо́вий || **-значей** — скарбни́к || **- значейство** — скарбни́ця (держа́вна та ин.).

Казнь — стра́та, ка́ра (на смерть) || **-знить**—стра́тити,-а́чу, (многократн.) —стра́чувати (Що́ то лю́ду постра́чувано тоді!).

Как—як || **- будто**—(не)мо́в, (не)на́че, бу́цім, ні́би || **- бы** — я́к-би, коли́-б (Коли́-б не впа́сти) || **- вдруг** — аж о́сь, як о́сь, коли́ це, коли́ вра́з, ра́птом || **- должно, как полагается** —як тре́ба, як го́же, як нале́жить(-ся), як мае(-ться) бу́ти || **-нарочно**—як на те́ || **- нибудь** — як-не́будь, аби́-як, я́кось || **- следует**—як слі́д, слідо́м (Тре́ба слідо́м усе́ робити), до-ладу́, до пуття́, гара́зд || **- то**—1) я́кось (Це тре́ба я́кось пола́годити); 2) (напр.)— як о́т; а са́ме (Де́-які на́ші пое́ти, як-от, Дніпро́вський, Сосю́ра,—з у́спіхом використо́вують цю те́му) || **- бы то ни было** — як не е́ || **- угодно** — як завго́дно, як во́ля, як охо́та (чия́); як хо́ч[е]те (—хочу,—хочемо), як зна́ете (—зна́єш), про ме́не || **-только**—ско́ро (ті́льки), ско́ро-но || **- ов, ой**— яки́й; що (Що за прие́мні лю́ди ці Конй́ські) || **- ово**—як (Як ся ма́ете?) || **- ...так и...**—1) як.., так і... (Як жила́, так і жи́тиме); 2)..., як і... (Досліджувати фло́ру, як і фа́вну кра́ю; і, і... (І перше, і дру́ге страше́нно мене́ бенте́жить); хоч.., хоч (і)... (Хоч цей, хоч і той — одна́кову ма́ють хи́бу...).

Какао—кака́о,-а.

Кал—гній, гно́ю, не́чисть,-и, ви́міт,-мету, ви́клад,-ду.

Каламбур—каламбу́р; при́кладка.

Каланча—варто́ва ве́жа, варті́вня (поже́жна).

Калека—каліка.

Календарь—календа́р,-я́ || **- дарный**—календа́рний (Календа́рний план пра́ці).

Каление—розпіка́ння, гартува́ння. До белого каления довести (в перенос. знач.) — допекти́, дошкули́ти вкрай, до аж-а́ж || **- лёный**—розпе́чений; гарто́ваний; (об орехах)—пече́ний, сма́жений.

Калибр—кали́бер,-бру, ро́змір,-ру.

Калина—кали́на, (ум.)—кали́нонька (Бу́дуть пташки́ прилі́тати, кали́ноньки і́сти).

Калитка—хві́ртка.

Каллиграф—каліґра́ф || **-графия**—каліґра́фія, красно́пис,-у || **-графический**—каліґрафі́чний.

Калмык—калми́к,-а́ || **- мыцкий** — калми́цький.

Калоша—кало́ша.

Калькуляция — калькуля́ція, калькулюва́ння || **- кулировать**—калькулюва́ти; (соверш. вид)—скалькулюва́ти.

Камень — ка́мінь,-меню (материал) и -меня (отдельн. кам.), (соб.)—ками́ння, (ум.)—камі́не́ць,-мінця́, ками́нчик,-ка || **- менистый**—каменя́стий || **- менный** —кам'яни́й || **- менный уголь**—кам'яни́й ву́гіль, кам'яне́ ву́гілля || **-менноугольный** — кам'яновугля́ний || **- менный дом** — кам'яни́ця || **- менная стена**—мур, -у || **- меноломня**—каменя́рня; кам'яни́ще || **- менолом**—каменя́р,-ра́ || **- менщик** — му́ляр,-а, мурівни́к,-а́ || **- мень краеугольный** —наріжний ка́мінь.

Кампания—кампа́нія (Весня́на́ засівна́ кампа́нія).

Канава—рів,-о́ву, кана́ва.

Канал—кана́л,-у || **- нализация** — каналіза́ція || **- нализировать**—каналізува́ти, (сов. вид)—поканалізува́ти.

Канарейка—кана́рка.

Канат—ли́нва, кодо́ла.

Канва—канва́.

Кандалы—см. **Цепи**.

Кандидат—кандида́т,-а || **- дидатский** — кандида́тський || **- дидатура** — кандидату́ра.

Каникулы—вака́ції || **- кулярный**—вакаційний.

Канифоль—колофо́нія.

Канон—ка́нон,-у || **- нонический**—канонічний || **- нонизация**—канонізація.

Канцелярия — канцеля́рія, писа́рня || **- рский**—канцеляріїний, писа́рський (Писа́рська прила́дця).

Капать—кра́пати, ка́пати, капоті́ти || **- пля** — кра́пля, (мн.)—краплі́, (отдельн. капля)—краплі́на.

Капелла—капе́ла (Держа́вна Украї́нська Мандрівна́ Капе́ла—Ду́мка).

Капитал—капіта́л,-у || **- тал основной** —іста || **- тал наличный** — готівка || **- тал первоначальный** — первісний капіта́л || **- тал нарощенный**—наро́щений капіта́л || **- талист**—капіталі́ст, (богач)—ду́ка || **-талистический**—капіталісти́чний (капіталісти́чне суспільство, капіталісти́чний лад) || **- тализм** —капіталі́зм || **- тальный** — капіта́льний, грунто́вний.

Капитулировать— (с)капітулюва́ти || **- питуляция**—капітуля́ція.

Капот—капо́та (ж. р.).

Каприз—капри́з,-зу, приверéда, (прихоть)—при́мха || **-зничать**—капризу-

ва́ти, химерува́ти, вередува́ти, (о дет.) —комизи́тися.
Капуста—капу́ста (Нашаткува́в ді́жку капу́сти) || **- стный**—капустя́ний.
Кара — ка́ра || **- рательный**—ка́рний (Ка́рні експеди́ції), кара́льний.
Караван—ва́лка; карава́н.
Карандаш—оливе́ць,-я́.
Карась—кара́сь,-я́.
Караул—ва́рта, ча́та, сторо́жа || **- ульный**—вартови́й, чатови́й.
Карета—берли́н,-у.
Каркать—кря́кати, кру́кати.
Карман—кеше́ня, (ум.) — кеше́нька || **- манный**—кешенько́вий; **к-й вор**—зло́дій-кеше́нник || **- манная кража** —краді́жка з кеше́ні.
Карп (рыба)—ко́роп,-а.
Карта — (географ.) — ма́па; (игр.) — ка́рта (Гра́ти в карт) || **- рточка**—ка́ртка || **- ртина** - - карти́на, о́браз, (живоп.) — мальо́вання, (небольш.)—малю́нок.
Картавить--гарка́вити || **-ртавый**—гарка́вий.
Картежник—картівни́к, картя́р || **- артёж**—*картівня́, картівни́цтво.
Картон—текту́ра.
Картофель—карто́пля,-і || **- фельный** —картопля́ний, (отд. клубень)—картопли́на, (стебли)—картопли́ння.
Карьера—кар'є́ра||**-рист**--кар'єри́ст,-а.
Касать,-ся, ко́снуться — дотика́тися, діткну́тися до чо́го, (дотрагиваться)—торка́тися, торкну́тися до чо́го; (затрагивать) — зачіпа́ти, з а ч е п и́ т и, (многокр.)—зачі́плювати що (нераз зачі́плювано цю спра́ву й у пре́сі), торка́ти, торкну́ти що, поруша́ти, пору́шити, (многокр.)- пору́шувати що; (соприкасаться) — стика́тися, зіткну́тися з чим; (иметь отношение к ч.-л.) —нале́жатися до чо́го (Це до ме́не не нале́житься)||**-сание**—до́тик,-у; (сопр.) —стик,-у || **- сательная** (матем.)—доти́чна || **- сательно ч.-либо**—що́ до чо́го || **- сательство иметь к ч.-л.**— нале́жатися до чо́го || **- сающийся** (им. отн. к ч.-л.) — доти́чний, що нале́житься до (Усі спра́ви, що нале́жаться до ме́не...); нале́жний до ч. (Усі нале́жні до цього́ ді́ла докуме́нти), що́ до ч. (Він збира́є усі відо́мості що до перебува́ння Т. Шевче́нка в Яготи́ні). **Что касается (до)**...—що-(ж) до... (Що́-ж до Украї́ни, то тут ма́ємо своєрі́дні господа́рські умо́ви...).
Касторка, каст. масло—рици́на.
Кастрат—кастра́т || **- стрировать**—каструва́ти, валаша́ти, халашта́ти.
Кастрюля—кастру́ля.
Катаракта (бельмо) — полу́да, катара́кта.
Ка́тет (математ.)—пря́мка (Квадра́т протипря́мки дорі́внюється су́мі квадра́тів двох пря́мок).
Каток—(при катаньи белья)—кача́лка, ма́ґель,-ґлю; (при обработке почвы)—грудобі́й,-о́ю, кото́к,-а́; (для конькобежцев)—ко́взанка.
Католик—католи́к,-а́ || **- толический**—католи́цький, католи́чний || **- лицизм** —католіци́зм,-у.
Каторга—ка́торга || **-ржный**—ка́торжний.
Кафе—см. **Кофейная.**
Кафедра — кате́дра (Науко́во-Дослі́дча Кате́дра Мовозна́вства у Ха́ркові).
Качать(ся)—колиха́ти(ся), гойда́ти(ся), хита́ти(ся) || **- чель** — ре́лі, коли́ска, го́йдалка || **- чка**—гойдани́ця, *хитня́, *хита́ви́ця.
Качество—я́кість,-кости (Беремо́ під ува́гу не саму́ кі́лькість, а й я́кість пра́ці; (признак, свойство)—прикме́та, власти́вість (Чо́рний ко́лір—прикме́та чо́рної ре́чи) || **- ственный**—я́кісний, що до я́кости || **- ственно, в качеств. отношении** — що до я́кости, я́кістю, я́кісно.
Качка—см. **Качать(ся).**
Каша — ка́ша || **- шица** — кулі́ш,-шу́, (ум.)—куле́шик,-ку.
Кашель — ка́шель,-шлю (Порошки від ка́шлю) || **- шлять**—ка́шляти, кахи́кати, (сильно)—бухи́кати.
Каштан — кашта́н,-ну́ (материал) и - на́ (отд. дерево или плод).
Каюта—каю́та.
Каяться—ка́ятися, поку́тувати||**-ющийся**—поку́тник, (женщ.)—поку́тниця.
Квадрат—квадра́т || **-ратный**—квадрато́вий || **- ратура** — квадрату́ра. (Возвышать в квадрат — квадратува́ти, підно́сити до квадра́ту).
Квакать (об утках) — кря́кати, ка́хкати; (о лягушках)—крю́кати, ку́мкати.
Квартал—(города)—кварта́л,-лу; (бухгалт. и др.)—кварта́л,*чверть[о]рі́ччя.
Квартет—кварте́т,-ту.
Квартира—квати́ра || **- тирант**—кватира́нт || **-тирный**—квати́рний || **-тиронаниматель**—кватирона́йма́ч,-а́.
Квалификация — кваліфіка́ція; (с)кваліфікува́ння || **- фикационный**—кваліфікаці́йний || **- фицировать**—кваліфікува́ти, (сов. в.)—скфаліфікува́ти.
Кварц—ква́рц,-цу.

Квас—ква́с,-су || **- ас хлебный**—сирі-ве́ць,-вцю́ || **- асить**—ква́сити || **- аша**—запа́ра,(кушанье)—ква́ша || **- ашенье**—ква́сиво, квасина́ (Купи́в я́блук на ква́сиво. Квасина́ дорога́ тепе́р).

Квасцы—галу́н,-ну́.

Кверху—догори́.

Квитанция—кви́т,-ту; квіта́нція.

Квиты—мы с вами квиты—ми з ва́ми пла́тні, не ви́нні одне дно́му.

Кегля - скра́коль,-кля, (во мн.)—скра-клі,-і́в.

Кедр — ке́д(е)р,-дра, (отдельн. дерево или также—кедр. дерево, как материал)—кедри́на.

Келейно — самото́ю, на самоті; (по)-таємно || **- елья**—ке́лія.

Керосин -га́с,-су || **- синовый** — гасо́-вий || **- нка** — гасни́ця || **- сино - калильный**—гасожари́стий.

Кибитка—бу́да, халабу́да (Ми поїдемо бу́дою. На майда́ні розташува́лися циган́и з своїми халабу́дами).

Кивать — кива́ти, коливáти, хита́ти (Я що́ подивлю́ся на нь́ого, а він і хитне́ голово́ю) || **- вок**—ки́в,-у.

Кидать, кинуть — ки́дати, ки́нути, (о мног.)—поки́дати || **- даться, - нуться** — ки́датися, ки́нутися, метну́тися, (толпой, стаей)—гину́ти (Соба́ки так і гину́ли...).

Киев — Київ, - Києва || **- влянин** — киянин, (ж.)—кия́нка || **- вский** — ки́ївський.

Кикимора—мара́, потво́ра, ді́дько.

Кила—см. **Грыжа**.

Килограмм — кілогра́м,-у, кі́ло || **- лометр** — кіломе́тер,-тру || **- ло-уатт** (физ.)—кіло-ва́т.

Киль—кіль,-лю.

Кинжал—кинджа́л,-у.

Кино—кі́но || **-но-сеанс**—кіно-сеа́нс,-у || **- но-театр** — кіно-теа́тр,-у.

Киноварь—цино́бра.

Кипа—па́чка, в'я́зка—(лист. табаку)—папу́ша.

Кипарис—кіпари́с,-у (дерево).

Кипеть — кипі́ти, (сильно)—кликота́ти,-чу́,(образуя пузыри)--бу́лькати, бульк-кота́ти,-чу́; (об извести)—мусува́ти || **- пучий** — кипу́чий, кип'я́чий || **- пящий** — кип'я́чий (кип'я́ча вода́); що кипи́ть (Украї́нське життя́, що кипи́ть навкруги́) || **- ипятить**—вари́ти, гріти що, (о молоке)—топи́ти, па́рити || **- пяток** — вар,-у, окріп,-о́пу || **- ипяченый** — перева́рений, перева́рю-ваний, гріти (Перева́рювана вода́), па́рений о молоке.

Кирка́—моти́ка, копани́ця.

Кирпич—це́гла, (одна шт.)—цегли́на || **-ирпич обожжённый** — ви́палена цегла,—**сырой** — сире́ць,-рця́ || **- ирпичный** (сдел. из кирпича) — цегля-ни́й, (относ. к кирпичу)—цеге́льний **к-ый** завод—цеге́льня. О кирпичном цвете—цегля́стий.

Кисея — серпа́нок, - нку || **- сейный**—серпа́нко́вий („Кисейная барышня" —„тендітна па́нн(очк)а").

Кислый—ки́слий, (в сильн. степ.)—кисле́нний, кисло́чий (Сделать кислую мину — скриви́тися) || **- слота** (хим.)—кислота́ (Сірча́на кислота́) || **- слород**—ки́сень,-сню.

Кисть — (гроздь) — гро́(з)но (Гро́зно виногра́ду), ке́тяг (Ке́тяг я́гід); (к снурку, поясу, а также--кисть руки)--ки́тиця (пал.); пучки́; (живописн.)--пе́нзель,-зля; (для дегтя, мазилка)—квач,-а́; (штукатурная)—ві́хоть,-хтя, щі́тка.

Кит (зоол.)—кит,-а́.

Китай—Кита́й, Хі́на || **- таец**—кита́ець, хі́нець || **- тайский** — кита́йський, хі́нський.

Кичиться—пиша́тися, чва́нитися, пинді́читися.

Кишеть—киші́ти, комаши́тися.

Кишка—ки́шка (Прямая кишка—путни́ця) || **- ишечный** — кишкови́й (Кишкові стру́ни. Кишкові неду́ги).

Клад—скарб,-бу (У скітських могилах знахо́дять бага́то ці́нних скарбів).

Кладбище — кла́довище, гробови́ще (Його́ похо́вано на міському гробови́щі), (погост)—цви́нтар,-ря.

Кладовая—комо́ра, (ум.)--комі́рка, (для с'естн. припасов) — хи́жа, хи́жка || **- довщик**—комо́рний.

Кладь—вага́, покла́жа, на́клад (З вагó́ю чи впорожні їхатимете?).

Кланяться — кла́нятися, уклоня́тися, (сов.)—уклони́тися (Вклоні́ться йому́ від ме́не), вітáти (Вітáйте всіх знайо́мих!) || **- няться друг другу** — вітáтися || **- няться чем-либо** — дарува́ти що.

Клапан—хлипо́к,-пка́, хли́павка.

Класс — кла́са, ро́зділ (Вагóн 1 - оï кла́си), (шк.)—кла́са—(школя́р з 4-оï кла́си); (обществ.) — кла́са, верства́ (Суспільні кла́си—ве́рстви) || **- ласс рабочий**—робітни́цт о, кла́са робітни́ча || **-лассовый** — кла́со́вий (Кла-со́ві супере́чності) || **- ссик** — кла́сик **- ссический**—класи́чний, зразко́вий || **- ссифицировать** — класифікува́ти **- сный**—класо́вий.

Клей—клей, (из муки или крахмала)—кле́йстер; (столярный) — кару́к,-ка́ ||

- лейкий—клейки́й, держки́й (о хор. клее), липки́й || **- леить** — кле́їти, (стол. клеем) — кару́чити || **- леиться** — кле́їтися, (стол. кл.)—кару́читися. (Дело не клеится—не йде́ в лад).

Клеймить—клейми́ти, таврува́ти, штемпува́ти || **- ймо** — клейно́, тавро́, што́мп,-у.

Клён—кле́н,-у, (кленов. дерево)—клени́на.

Клепать – клепа́ти || **- лепка** – (вещь)—кле́пка, (действие)—клепа́ння.

Клетка—кліткa, (для дом. птиц)—ку́ча, ко́вець; (анатом.)—комі́рка, клітина; (о ткани)—ка́рта (Карта́та матерія) || **- леть**—комо́ра, хи́жа, (ум.)--комі́рка, хи́жка.

Клёцка—галу́шка

Клешня—кліщня́, щи́па (у рака) (Куди́ кінь з копито́м, туди́ й рак з кліщне́ю).

Клещ (насек.) – кліщ.

Клещи—кліщі́, обще́ньки.

Клик — гук, по́клик || **- ичка** — прізва, при́кладка.

Климат — кліма́т, підсо́ння || **- матический** — кліматичний, до підсо́ння нале́жний (Умо́ви підсо́ння Східньої Украї́ни).

Клин – клин,-а (Кли́н кли́ном вигана́й), (ум.)—кли́нець,-нця, (дерев.) — (за́)плішка, (жел.)—глоба́; (в земледел.) —ла́н,-у (Насінньови́й лан).

Клиника — кліні́ка || **- линический** — клінічний.

Кличка—см. **Клик.**

Клок—пук,-ка́, жмут,-та́ (Жмут сі́на). (только о волос.)—пе́лех;(кусок)—шмато́к, кла́поть (Кла́поть землі́ [площади земельной]) || **- лочок**—шмато́к, пучо́к, кла́птик (Кла́птик папе́ру).

Клокотать — клекоті́ти,-чу́, булькоті́ти,-чу́.

Клониться—схиля́тися, хили́тися (Хили́тися до зане́паду). К чему это клонится?—до чо́го воно́ йде́ться.

Клочок—см. **Клок.**

Клуб (о р г а н и з.) — клуб,-у (Робітни́чий клуб імени Профінте́рну || **- бный** —клу́бо́вий (Клу́бо́ва пра́ця).

Клубень (ботанич.)—бу́льба || **- лубнеплод** — *бульбови́на (Карто́пля нале́жить до бульбо́вин).

Клубиться — клубота́тися,-чу́ся, ви́хоритися || **- лубок**—клубо́к,-бка́.

Клубника—полуни́ця, чаще во множ.—полуни́ці; (отд. плод) — полуни́чна я́года; (куст)—полуни́чник.

Клык—і́кло,-а (ср. р.); сіка́ч (у слонов).

Кляв—дзьо́б,-а, ніс пташи́ний, (ум)—дзьобо́к, носо́к.

Клюка—ко́стур,-а, (заостр.) — клю́чка.

Клюква (раст.)—журав(л)и́на.

Ключ—ключ (Ключ од скри́ні); (источн.) —джере́ло́, (ум.)—джере́льце, (кое-как оправл.)—крини́ця || **- лючом бить**—дже́релом би́ти || **- лючевой** — джере́льний, крини́чний || **- лючник** — клю́чник, шафа́р,-ря́, (женщ.)—клю́чниця, еконо́мка || **- лючником быть**—ключникува́ти.

Клякса—пля́ма, (на папе́рі від чорни́ла, атра́менту)—кля́кса.

Клянчить — каню́чити, цига́нити, я́клити (Го́ді тобі я́клити!).

Клясть —клясти́, проклина́ти||**-ясться**—(за)присяга́тися, клястися || **- ятва**—при́ся́га, клятьба́; (проклятие)—прокліn,-льо́ну || **- ятву дать в чем**—(за)присягти́ся на чім || **- ятвенный**—при́ся́жний, під при́сягою || **- ятвенно** — під при́сягою, за при́сягою, присяга́ючись || **- ятвопреступление** — кривопри́ся́га || **- ятвопреступник** —кривоприся́жник, (о женщ.) —кривоприся́жниця.

Кляуза – кля́вза, ка́верза.

Кляча —шка́па, шкапи́на, конячи́на.

Книга —, кни́га, кни́жка || **- нига для чтения** — чи́танка || **- нигоиздательство** — видавни́цтво || **- нигопечатание**—друка́рство || **- нигопечатник**—друка́р,-ря́ || **- нигопечатня** — друка́рня || **- нигопродавец, - ниготорговец** — книга́р, - ря́ || **- ниготорговля** — (занят.)—книга́рство; книжко́ва торгі́вля; (магазин)—книга́рня || **- ниготорговый**—книга́рський || **- нигохранилище**—книгосхо́вище, (библиотека)—книгозбі́рня || **- нижный**—книжко́ви́й; книга́рський (книга́рський ри́нок) || **- нижник**—кни́жник.

Кнопка—цвя́шок; гу́дзик, кно́пка (Натиснув гу́дзика — і вже ти слу́хаєш яко́гось там конце́рта з Аме́рики).

Коалиция – коаліція || **- алиционный**—коаліційний (Коаліційний у́ряд).

Кобель—пес, (ум.)—пе́сик.

Кобыла — кобила, (не бывш. еще жеребой)—лоши́ця || **- былка** (в муз. инстр.)—кобилка.

Коварный — зрадли́вий, підступни́й, лука́вий || **- варство** — зрадли́вість, підступ, лука́вство.

Ковать — кува́ти, клепа́ти,-плю (Кова́ль кле́пле, по́ки те́пле) || **- вка** — кува́ння, (лошад.)—підко́вування || **- вкий**—ковни́й || **- вкость**—ко́вність (Ко́вність—прикме́та мета́лів) || **- ваный** - ку́тий, ко́ваний.

Ковер — ки́лим,-а, (ум.) — килимо́к,-а́ килиме́ць, -я́, (узк.) — ко́ц(ь),-я,-а, (ткан. из овеч. шерсти и др.)—вере́та, (ум.)—вере́тка.

Коверкать — перекру́чувати (Він не перекладає, а перекру́чує), калічити (мо́ву), псува́ти, нівечити.

Ковка—см. **Ковать.**

Ковш — ківш, - овша́, коря́к, - а́, ре́ць,-ця́.

Ковыль—ковила́, ти́рса; кі́йло (ча́сом і межи кропиво́ю росте́ кі́йло) || **- овыльная степь**—ковило́вий степ.

Ковылять—шкандиба́ти, шкутильга́ти, коliва́ти (По-під-ти́нню вдова́ шкандиба́є).

Ковырять — колупа́ти (Не колупа́й пе́чи), копирса́ти (Копирса́ти чим у печі), ко́рпа́ти (напр., у но́сі).

Когда—коли́, як (Коли́-ж ви поїдете? А це вже як оборю́сь та обсію́ся) || **- огда - бы** — коли́-б, якби́ || **- огда-нибудь**—коли-не́будь, (когда бы то ни было)—бу́дь-коли, аби́-коли (Це таке́, що й аби́-коли його́ зроби́ти мо́жна) || **- огда-то**—коли́сь (Була́ коли́сь шляхе́ччина...) || **- огда-то бывшее**—коли́шнє.

Коготь — кі́готь,-гтя, па́зур,-ра (Ви́звіл пра́ці з па́зурів капіта́лу), (ум.)—кі́гтик, па́зурчик.

Кодекс—ко́декс,-у, усезбі́рка (Ко́декс зако́нів за пра́цю) || **- дификация** — кодифіка́ція || **- дифицировать** — (с)кодифікува́ти.

Кое-где — де́-де, де́-не-де́, поде́куди (Тільки де́-де, в небагатьо́х місця́х, дохова́лися ці звича́ї. Де́-не-де́ серед хлі́ба сині́ли воло́шки. Урожа́й серед ко́вий, поде́куди на́віть до́брий) || **- ое-какой** — аби́який, сяки́й-таки́й, бу́дь-який || **- ое-как**—ся́к-та́к, абияк, як-не́будь || **- ое-когда** — де́коли, коли́-не-коли, вряди́годи || **- ое-куда** — де́куди, аби́куди || **- ое - кто** — де́хто, хтось || **- ое-что**—де́що, аби́що, де́щиця (Ма́ю вам сказа́ти де́щицю), щось.

Кожа—шку́ра и шкі́ра (чаще о челов. коже) [Пильну́ймо, щоб чи́ста була́ за́всіди на́ша шкі́ра. Хоро́би шкі́ри] || **- жа сыромятная**—сири́ця || **- жи старой кусок** — шкура́т[о́к],-а || **- жу сдирать**—білува́ти (кого́) || **- жаный** —шкуряни́й, шкіряни́й, шкурати́ний (Шкурати́ний гамане́ць); реміння́ний (Реміння́ний по́яс) || **- жевник**—чинба́р, **-** я́, гарба́р, - я́ || **- жевником быть, заниматься кожевенным промыслом** — чинбарюва́ти, гарбарюва́ти || **- жевенный завод, кожевня**—чинба́рня, гарба́рня || **- жевенный промысел** — чинба́рство, гарба́рство || **- жевенник** – *шкіряни́к,-а, робітни́к чинба́рства (гарба́рства) [Спілка робітників чинба́рства] || **- жный** — до шку́ри, шкі́ри (нале́жний), шкі́рний || **- жица** – шку́рка.

Коза—коза́, (ум.) – кі́зка, кі́зонька, (дик. степн.) — сайга́к,-а́ || **- озёл** — цап || **- озлёнок** — козеня́, - яти, цапеня́, - я́ти || **- озий** – ко́зя́чий || **- озлиный**— козля́чий, цапи́ний.

Козлы — (у экипажа)—передо́к; (для распилки дров)—ко́зли, кобильни́ця.

Козни - пі́дступи, інтри́ги || **- строить** —підступи чини́ти, інтригува́ти про́ти ко́го, підко́пуватися під ко́го, чига́ти на ко́го.

Козырь—ко́зир, - я, свíтка || **- зырять** —козиря́ти, ходи́ти з ко́зиря, світкува́ти || **- зырнуть** — козирну́ти. зайти́ з ко́зиря, з свíтки.

Козявка – ку́зька, кома́шка.

Койка — лі́жко (Лікарня Черво́ного Хре́сту на 35 лі́жок).

Кокетка — кокетка, (нар.)—дженджуру́ха.

Коклюш—кашлю́к,-а́.

Кокон—ко́кон,-у.

Кокс — ко́кс, - су || **- ксовать** — коксува́ти, перепа́лювати кам'яне́ ву́гілля.

Кол--кіл, ола́, па́кіл,-ола, па́ля, (собир.)--кі́лля, (ср.-р.)--па́кілля || **- ок**--кілó́к,-ка́, кілó́чок, - чка; На кол посадить — настроми́ти на па́лю, посади́ти на па́лю кого́.

Колба—ко́лба, ба́нька (з прямо́ю ши́йкою).

Колбаса—ковбаса́ || **-лбасное заведение**—ковба́сня.

Колдовать – чарува́ти, ворожи́ти, чаклува́ти || **- довство**—ворожі́ння, ча́ри || **-дун**—чарівни́к, ворожби́т, (жен.)—воро́жка, чаклу́н, (жен.)—чаклівни́ця.

Колебать – хита́ти, коliва́ти || **-баться** хита́тися, коliва́тися, колиха́тися, (душ. сост.)—вага́тися || **- бание**—вага́ння; хита́ння, коliва́ння (коliва́ння гемператури, хита́ння ма́ятника).

Коленкор—перка́ль,-а́лю.

Колено—коліно, (во мн.)—коліна (води́ по-коліна); на колени, на коленях — навко́лішки, навко́лішках; (поколение) - покоління; (изгиб)—за́ворот.

Колесо—ко́лесо, ко́ло, (ум.)—колісце́, коліща́(тко), (зубчатое)—триб(о́к),-а́, (точильное)—точи́ло || **- олесная мазь**—коло́мазь,-зи || **- олесник** — сте́льмах, колоді́й, колісни́к.

Колики—см. **Колоть.**
Колея—ко́лія.
Количество—кі́лькість,-кости (% кі́лькість цу́кру у буряці), число́ (число́ школярі́в) || **-личественно, в колич. отношении**—що до числа́, число́м, кі́лькістю, що до кі́лькости, число́во, кі́лькісно || **- личественный**—числови́й, кі́лькісний, [або] що до числа́, кі́лькости (о́блік пра́ці що до я́кости її й кі́лькости).
Колкость—см. **Колоть.**
Коллегия—коле́гія (Коле́гія при Нарко́мсі)||**-ллегиальный**--колегія́льний.
Коллектив—колекти́в, грома́да (с.-г. колекти́в „Нове́ Життя́" у Ка́рлівці) || **- ллективный**—колекти́вний, гуртови́й (гуртова́ пра́ця) || **- ллективное хозяйство**—колекти́вне господа́рство, (сокр.)—колго́сп,-пу || **-ллективный договор**—колдо́гові́р,(согл.) --колуго́да||**-ллективно**—колекти́вно, гурто́м, грома́дою (грома́дою обу́х сталі́ть) || **- ллективизм**--колективі́зм || **- ллективистический**—колективісти́чний (к-ий рух) || **-ллективизация**—колективіза́ція || **-ллекция**—коле́кція, збі́р(ка); (збі́рка мохі́в України).
Колода—коло́да, пень (обруб.), для утрамб. земли)--ба́ба; (карт.)--коло́да || **- лодка**—чаще во мн.—ди́бки, коло́дки (но́ги в ди́бки забі́ти) (на сапог) —копи́л,-а́.
Колокол--дзві́н,-о́ну;(звонок)--дзво́ник, (во мн.)—дзво́ни||**-ко́льчик**—дзвіно́к, дзвіно́чок,-а, (раст.)(во мн.)—дзвіно́чки || **- ко́льня**—дзвіни́ця.
Колония—коло́нія, оса́да || **- лониальный**—колоніяльний (колоніяльні володі́ння Англії) || **- лонизация**—колоніза́ція || **- лонизировать**—колонізува́ти, оса́джувати || **- лонист**—колоні́ст,-а, оса́дець,-я, оса́дник,-а.
Колонна—коло́на, соха́, слуп; (воен.)—коло́на, ла́ва.
Колорит—колори́т,-ту.
Колос—ко́лос,-у; (ум.)—колосо́к, (собир.)—коло́сся (ср. р.); (метелка овса или проса)--во́лот,-а(собират.)--волоття || **-лоситься**—викида́ти ко́лос, колоси́тися || **- лосистый**—колоси́стий.
Колосник—ру́шт,-у.
Колосс—ве́лет(ень) || **- лоссальный**—велете́нський, колоса́льний.
Колоть—коло́ти (коло́ти свиню́, коло́ти дро́ва), штрика́ти (остр. предметом, напр.—вилкою), шпига́ти (чем-либо бол. плоским, напр.—ножом); (о бол.)—коло́ти, шпига́ти (ко́ле, шпига́є в гру́дях, у бо́ці) || **-олика**—ко́лька, коло́ття || **- олкость**—(чаще во мн.)—уразли́ві, ущи́пливі ре́чі, шкулкі́, кусли́ві, колю́чі слова́ || **-олкость** сказать—(образно) — ге́дзика вки́нути.
Колпак—ковпа́к,-а́, шапчу́к,-а́.
Колтун (мед.)—ковту́н,-а́.
Кольцо—кільце́, каблу́чка, (наперст.)—пе́рстінь,-еня, обру́чка || **- ольцевать** (снабжать кольцом) — перстенюва́ти (напр., птиц).
Колыбель—коли́ска || **- лыбельный**—колиско́вий || **- лыбельн. песня**—колиса́нка.
Колючий—колькі́й, колю́чий.
Коляска—коля́са.
Ком, комо́к—гру́да, гру́дка, кім'я́х, (из теста)—га́лка, (глины замеш.)—вальо́к,-а́. Сбиться в **ком** скімши́тися.
Команда—кома́нда || **-мандир**—командир, старшина́ (Шко́ла черво́них старши́н) || **- мандный**—кома́ндний (кома́ндні висо́ти. Кома́ндна мо́ва в армії) || **-мандовать**—кома́ндувати || **- мандировать**—вирядже́ти, (многокр.)—виря́джувати, (сов.)—ви́рядити (мене́ ви́ряджено до Ки́єва, щоб я познима́в тут ко́пії з де́-яких пам'ято́к укр. мо́ви), відря́джувати, відряди́ти, посила́ти, після́ти до... || **-мандировка**—ви́ряд(ження); вирядне́ посві́дчення || **- дировочные**—подоро́жні гро́ші, *вирядне́.
Комар—кома́р,-а́ (кома́ри́ найбі́льш докуча́ють уве́чері).
Комбинация—комбіна́ція; (сочетание)—сполу́чення, споєдна́ння; (процесс)—сполуча́ння, (многокр.)—сполу́чування, споє́днування || **- бинировать**—комбінува́ти; сполуча́ти, (многокр.)—сполу́чувати, споє́днувати, (сов.)—скомбінува́ти; сполучи́ти, споєдна́ти || **- бинированный**—скомбіно́ваний || **- бинируемый**—комбіно́ваний.
Комедия—коме́дія (Гоголе́ву коме́дію „Ревізор" „на́ською мо́вою" М. Садо́вський переклав) || **- медия кукольная**—верте́п || **-медия** (смешн.)—куме́дія, чудасія (куме́дія без гро́шей!).
Комета—коме́та, (нар.)—мітла́ (Над Ки́євом мітла́ простяглася).
Комик—ко́мик,-а || **- мический**—коміч ний.
Комиссар—коміса́р,-ара (Ра́да Наро́дніх Коміса́рів У. С. Р. Р.) || **- миссариат**—комісаріят,-у (Наро́дній Комісаріят Земе́льних Спра́в—Н.К.З.С., Охоро́ни Здоро́в'я—Н.К.О.З. та ин.).

Комиссия — комі́сія (комі́сія для склика́ння з'ї́зду); (коммерч.)—ко́міс,-у (Приніс вам книжо́к на ко́міс) ‖ **-миссионный**—комісі́йний; (при купле-продаже)—комісо́вий ‖ **-миссионные**—комісо́ве (10% комісо́вого) ‖ **-миссионер**—комісіоне́р,-а.

Комкать — м'я́ти, бга́ти, жу́жмити ‖ **ком**—жу́жмом.

Комментарий—коментáр,-я́ ‖ **- ментировать** — коментува́ти, (сов.) — скоментува́ти; поя́снювати ‖ **-ментируемый** — коменто́ваний; що коменту́ється.

Коммерция — коме́рція, га́ндель, - лю, торгівля ‖ **-мерческий**—комерці́йний ‖ **- мерсант**—комерса́нт,-а.

Коммуна—кому́на ‖ **- мунальный** — комуна́льний (Комуна́льні по́слуги) ‖ **- мунар**—комунáр,-ра, (женщ.)—комунáрка ‖ **- мунист** — комуні́ст,-а, (женщ.) — комуні́стка ‖ **- мунистический** — комуністи́чний (Комуністи́чний Інтернаціона́л, (сокр.) — Комінте́рн) ‖ **- мунизм**—комуні́зм,-у.

Комната — кімна́та, поко́й,-о́ю, світли́ця, (этн.)—ха́та (На дві ха́ті живе́), (ум.)—кімна́тка, поко́їк,-а ‖ **- тный**—ха́тній.

Комод – комо́да.

Компактный — компа́ктний, зби́тий, щільний, суці́льний.

Компания — компа́нія; говари́ство ‖ **- ньон** — компаньйо́н, спі́льник,-а, (женщ.)—компаньйо́нка, спі́льниця.

Компенсация—компенса́ція ‖ **- мпенсировать** — компенсува́ти, відшкоду́вувати; (сов.)—укомпенсува́ти, відшкодува́ти.

Комплекс—ко́мпле́кс,-у ‖ **-сный**—компле́ксний,-а,-е (компле́ксний ме́тод).

Комплимент – компліме́нт; (во мн.)—компліме́нти, ми́лощі (Наговори́в їй уся́ких ми́лощів).

Композитор—компози́тор, (музыкант)—музи́ка ‖ **- позиция** - компози́ція.

Компостировать (билеты) — компостува́ти, штемпува́ти ‖ **мпостированный** — (за)компосто́ваний, штемпо́ваний.

Компот—(у)зва́р,-у.

Конвенция—конве́нція.

Конвой—ва́рта ‖ **- нвойный** — варто́вий ‖ **- нвоировать**—вартува́ти.

Конгломерат—конгломера́т,-у, зліп,-у.

Конгресс—конгре́с,-у.

Кондитерская — конди́торська, цукéрня.

Конек—(ум. от конь)—ко́ник; (для кат. на льду) — *полозе́ць,-я́, полозо́к,-а́, ковза́нь,-я́; (мн.) - ковзані́, полози́ (ско́взатися на полозця́х) ‖ **- нькобежец**—сковза́ч,-а́, бігу́н (на ковзаня́х, на полозця́х),-а́.

Конец — кіне́ць,-я́, край,-ю. Вконец, до конца́ — укра́й, до-кра́ю, до-(о)ста́нку, до-ре́шти (До-ре́шти ви́тратитися з гро́шей, з хлі́ба. Укра́й зруйнува́ти собі здоро́в'я). В конце—у кінці́, кіне́ць (чого́) [Сиди́ть дід кіне́ць сто́лу], край (чого́) [Край села́ стоя́ла ха́тка], напри́кінці [Він пове́рне напри́кінці се́рпня]. В конце концов — кіне́ць-кінце́м, уре́шті, наса́мкіне́ць. С конца в конец—від кра́ю до кра́ю. Да и дело с концом—та й го́ді, та й край уве́сь ‖ **- конечный**—кінце́вий, (последний)—оста́нній. В конечном итоге — кіне́ць-кінце́м, напри́кінці всього́, у кінце́вому ви́сліді, в зага́льному (оста́ннього) підсумкові ‖ **- нечно** — річ пе́вна, звича́йна, (в утвердит. ответах)—авже́ж, а я́кже-(ж), ато́ж; запе́вне, розуміється ‖ **- нчать**—кінча́ти, (сов.)—скінчи́ти, дове́сти до кра́ю **- нчаться**—кінча́тися, (умирать)—конá́ти ‖ **- нечность**—кінці́вка ‖ **- нчина**--конча́йна, упоко́єння, кінець (віку).

Конина—коня́на, кінське м'я́со.

Конкуренция—конкуре́нція ‖ **-курировать**—конкурува́ти; іти́ взаво́ди з ким ‖ **- курс** — ко́нкурс (Ко́нкурс на найкра́щий сельбу́д).

Конкретный—конкре́тний ‖ **- кретизировать**—конкретизува́ти, (сов.)—сконкретизува́ти ‖ **- кретизация** — конкретиза́ція, (с)конкретизува́ння (процесс) и сконкретизо́вання (продукт).

Коновязь—коно́в'язь,-и, припі́н,-бну.

Конный—кінний (Кінне вій́ська. Кінна пло́ща).

Конопель — копо́пля, (бессемян.) — пло́скінь,-они, (семен.) — ма́тірка. Конопл. семя—часто просто—сім'я́ (Сім'яна́ олія — конопл. масло); (вытрепл.)—пря́диво.

Консервы—консе́рви,-ів ‖ **- нсервировать**—консервува́ти ‖ **- нсервируемый** – консерво́ваний ‖ **- нсервированный**—законсерво́ваний ‖ **- нсервация**—консерва́ція, консервува́ння, (сов.)—законсервува́ння ‖ **- нсерватор**—консерва́тор ‖ **- нсервативный**—консерватúвний ‖ **- нсерватизм** — консерватúзм.

Консилиум—консúліум, лікарська ра́да.

Конский—см. **Конь**.

Консолидация—консолідáція, консолідувáння, (сов.) — сконсолідувáння ‖ **- нсолидироваться**—консолідувáтися, (сов.)—сконсолідувáтися.
Конспект—конспéкт ‖ **- спектировать**—конспектувáти, (сов.)—сконспектувáти.
Конспирация—конспірáція ‖ **- спиративный**—коспіратúвний ‖ **-спирировать**—конспірувáти.
Констатировать—констатувáти, ствéрджувати, (сов.)—законстатувáти ‖ **- ирование**—(за)констатувáння.
Конституция — конституúція, устáвини (Основи радянської конституúції) ‖ **-ституционный** — конституційний (Конституційна держáва).
Консул—кóнсул ‖ **- сульство** — кóнсульство.
Контингент—контингéнт,-у.
Континент — континéнт, суходíл,-óлу (Боротьбá на мóрі й на суходóлі).
Контора—контóра ‖ **- рщик**—контóрник,-а.
Контрабанда — контрабáнда, пачкáрство ‖ **-дой заниматься**—контрабандувáти, пачкарювáти ‖ **- дист**—пачкáр, контрабандúст.
Контрагент—контрагéнт,-а.
Контракт — контрáкт (Контрактóвий ярмарок у Кúєві).
Контраст — контрáст,-у, сýпроть,-и, протилéжність,-ости ‖ **- трастировать**—контрастувáти.
Контрибуция - контрибýція, óкуп,-у.
Контролер — котролéр,-а, (женщ.) — контролéрка ‖ **-ролировать**—контролювáти ‖ **- роль** -контрóль ‖ **- рольный**—контрóльний.
Контузить—контýзити ‖ **- тузия**—контýзія.
Конус--кóнус,-у, (лопух.)—стíжок,-жкá ‖ **- нус усеченный** — кóнус зрíзаний ‖ **- нусообразный** — конусувáтий, стíжкувáтий.
Конференция—конферéнція (12 партконферéнція).
Концессия—концéсія.
Кончать—см. **Конец.**
Конь—кінь.-оня́ ‖ **- нский** — кíнський ‖ **- нюшня**—стáйня, кінни́ця.
Кооператор—кооперáтор,-а,(женщ.)—кооперáторка ‖ **- рация**—кооперáція (Споживча та кредитóва кооперáція) ‖ **- ратив**—кооператúв,-у [Житлóвий кооператúв (житлкооп) ч. 3-є] ‖ **- ративный** — кооператúвний (Кооператúвна торгівля) ‖ **-рировать**—кооперувáти, (сов.)—скооперувáти ‖ **- рированный**--скооперóваний ‖ **-рируемый**—кооперóваний ‖ **-рирование**—кооперувáння, (сов.)--скооперувáння,
Копать—копáти ‖ **- ться** — копáтися, шпóртатися, (медлить)—марýдитися.
Копилка—см. **Копить.**
Копировать—см. **Копия.**
Копить — збирáти, збивáти, ховáти (грóші) ‖ **- пилка**—карнáвка, карнáвочка.
Копия—кóпія, спúс(ок),-у, (рукописи) —перéпис,-у ‖ **- пировать**—копіювáти ‖ **- пировальный** — копіювáльний **- пировщик**—копíїст,-а.
Копоть—сáжа, кíпоть, кíптява ‖ **-птить** курúти (Лáмпа курúть), задúмлювати (Два окóсти повíсив задúмлювати).
Копошиться — ворушúтися, комашúтися.
Коптить—см. **Копоть.**
Копь, чаще — **копи** (мн.)—копáльні ‖ **- соляные**—солонúці.
Кора—корá (Корá дубóва. Зéмна корá) ‖ **- рка** — кóрка, (хлебн.) — скорúн(к)а, (на раст.)—шкýрка, лушпúнка, (собир.)—лушпúння ‖ **-рой, коркой покрываться, покрыться** — брáтися корóю, узя́тися корóю, кóркою, заскорúніти.
Корабль—корабéль,-бля́ ‖ **-бельный**—корáблéвий (Корáблéва щóгла).
Коралл—корáл,-у; (корал. монисто)—корáлі,-ів ‖ **- ралловый** — корáловий (Корáловий риф).
Корень—кóрінь,-реня, (граммат.)—корінь, (вм. множ. чаще собир.) — корíння (ср. р.)--(Якé корíння, такé й насíння) ‖ **-ренастый**--кореня́стий, корчáстий, (о челов.)—кремéзний ‖ **- рениться**—(перен.) — мáти корíння в чім, брáти корíння з чóго, грунтувáтися на чім ‖ **- ренной**—1) віддáвній, старожúтний, (о туземце)—тубíлець, (исконный)—одвíчний; щúрий, питóмий (Щúра Рóсія); 2) радикáльний, грунтóвний, основний (Основні, грунтóвні змíни, поліпшення), докорíнний (Докорíнна перебудóва суспільства); 3) (зуб)—кýтній; 4) (лошадь)—голобéльний ‖ **- решок**—(ум. от кóрінь)—корінéць,-я́, корíнчик,-а; (талона, чека)—спúнка ‖ **- рнéвой** — кореневúй (кореневá шúйка) ‖ **-рневище**--кореня́ще, корня́к ‖ **- рнеплод**—*корінняк,-á (Буряк, мóрква й інші корінняки́).
Корзина — кіш,-ошá, кошíль,-бля́, кóшик,-а, кошíвка, (луб. рем.)—кóзуб, козубéнька ‖ **-зиноплетение**—кошикáрство.

Корица — цинамо́н || **- ричневый** — цинамо́новий, бруна́тний, барня́стий, рудува́тий.

Корм — ко́рм,-у, (для люд.)—ха́рч,-у и -и, (мн.) — харчі́, по́корм,-у, (для скота)—корм, годі́вля || **- мить**—корми́ти, годува́ти, (питать)—харчува́ти || **-митель,-кормилец**—корми́тель-я, годівни́к,-а́ || **-мление**—годі́вля, годува́ння, (питание)—харчува́ння || **- рмовой**—кормо́вий (Кормові рослини).

Корма—ке́рма, стерно́ || **-рмчий**—керма́нич, стерни́чий.

Кормилец, кормовой и др.—см. **Корм.**

Кормчий—см. **Корма́.**

Корневище, корневой, корнеплод—см. **Корень.**

Коробить — меня коробит — ду́шу мені ве́рне, карю́чить.

Коробка — коробо́к,-а́, короббчок, (луб.) — ко́зуб, козу́бка, (картон. — часто)—шабату́рка).

Корова—коро́ва, (ум.) — корі́вка, корі́вонька (Дійна́ коро́ва, я́лова) || **-ровий** – коро́в'ячий || **-ровье масло** — часто просто ма́сло (все растит. масла—олії).

Короед (насек.)—короїда,-и (м.).

Король – коро́ль,-я́ || **- ролева** — королє́ва, королиця || **- ролевич** — королє́нко || **- ролевна** – королівна || **- ролевство**—королівство || **- ролевский** —королівський || **- ролем быть** — королюва́ти.

Коромысло—коро́мисло, (у колодца)—журавє́ль,-вля́.

Корона — коро́на (За́вжди терно́вий вінє́ць бу́де кра́щий, ніж пи́шна коро́на) || **- новать**—коронува́ти.

Короста—см. **Чесотка.**

Коростель—деркач,-ача́ (пт.).

Короткий—коро́ткий; ку́щий || **- ротать** —корота́ти || **- роче**—(прилаг.) — коро́тший (Цей ослін коро́тший від на́шого), (нар.) - коро́тше || **- роче становиться** — коро́тшати (Дні тепе́р коро́тшають, а но́чі до́вшають).

Корректировать — коректува́ти, виправля́ти || **-ректор**—коре́ктор || **-ректура**—коре́кта (Авторська коре́кта).

Корреспондент – допи́сувач,-а, кореспонде́нт (Кореспонде́нт або допи́сувач робітни́чий — (сокр.) — робко́р,-у; допи́сувач селя́нський—(селько́р,-у) || **- рреспондировать** — допи́сувати, кореспондува́ти || **-рреспонденция** — до́пис,-у, (мн.) — до́писи, кореспонде́нція, листо́вання.

Коридор—коридо́р,-у, (узкий проход) —сутки́, суточки́, (очень узкий)—су́тісок,-у (По́льський „коридо́р" у Східній Пру́сії).

Корсет—корсе́т,-у, шнурови́ці.

Корточки — на корточках — на по́чіпках, кара́чки.

Корчевать—корчува́ти.

Корчма—корчма́, шино́к,-у́.

Коршун (пт.)—шуля́к,-а́, шуліка.

Корь (бол.)—кір, ко́ру (м. р.).

Корявый—шкарубки́й (Шкарубкі чо́боти); (о стиле, речи)—кострубати́й; (о дерев.) — корячкува́тий, крива́й, корчакува́тий (На́ша бере́за найкорчакува́туватіша — нар. скороговорка).

Коса—коса, (ум.)—кі́ска, кі́сонька; (у косарей)—коса́ (Коса з грабка́ми) || **- сарь** — коса́р,-я́ || **- сить** — коси́ти,-шу́ || **- силка**—коса́рка, самоко́ска || **- сьба**—косіння, косови́ця.

Косвенный — непрями́й, посере́дній (Непрямі, посере́дні пода́тки); (падеж в грам.) — непрями́й, скісни́й (відмі́нок) || **- венно**—посере́дньо.

Косить—см. **Коса.**

Косматый—кошла́тий, патла́тий, волоха́тий || **- смы**—па́тли, ку́дла.

Космос — ко́смос, усе́світ,-у, усесві́ття || **- смический**—космі́чний („У космі́чному орке́стрі"), світови́й || **- смополит**—космополі́т,-а || **- смополитический**—космополі́тичний.

Косный — незру́шний, мару́дний (Те́мна, незру́шна ма́са) || **- сноязычный** — недорі́ка, недомо́ва, зани́куватий.

Косой — ко́сий (Ко́сі две́рі); скісни́й (Скісни́й кут, скісне́ проміння), крива́й (Криве́ око) || **- со** – ко́со, скісно, кри́во || **- со смотреть, коситься** — крива́м, ко́сим о́ком дива́тися, ско́са, зи́зом поглядати, — дива́тися || **- соглазый**—кривоо́кий, крива́й на о́ко, косоо́кий, зизува́тий || **- солапый** — кли́шавий, клишоно́гий || **- соугольный**–скісноку́тній || **- согор**--(с)косогі́р-о́ру, у́бі́ч,-у и -и.

Костер — (в)о́гнище, бага́ття, (дымящийся)—кури́ще.

Кострец — кри́жі; стегно́, окіст,-о́сту.

Кость—кі́стка, (ум.)—кі́сточка, (мн.)—кістки́, ко́сті || **- стяной** – кістяни́й || **- стлявый** — кістля́вий || **- стистый**—кощава́й; око́стуватий.

Костыль—ми́лиця, чаще мн. — ми́лиці (Ходи́ти на ми́лицях), ко́стур,-а; (род гвоздя)—костиль, цвя́хур,-а.

Костюм — костю́м,-у, убра́ння || **- стюмировать(ся)**--убира́ти(ся), костюмува́ти(ся).

Косяк—(дверной)—одві́рок,-а,(окон.)—лу́тка || - **сяком лететь** (о журавлях и проч.)—ключе́м летіти.
Кот—см. **Кошка.**
Котел—каза́н, коте́л, кітла́ || - **тельщик**—кітля́р.
Котенок—см. **Кошка.**
Котловина—улоговина.
Котомка—то́рба, ка́йстра, клу́нок.
Который—котри́й (преим. в вопросит. предложениях и редко в относительных) (Котра́ годи́на?), (часто) — що („Люди́на, що смі́ється").
Кофе—ка́ва || - **фейный**—ка́вовий (Ка́вове де́рево) || - **фейник** (посуд.)—кавни́ця || - **фейня** — кафе́, кава́рня.
Кофта—блу́зка, (этногр.)—ю́пка.
Кочан—кача́н,-а́, (капусты)—голо́вка.
Кочевать — кочува́ти, мандрува́ти || - **чевник**—кочі́вни́к,-а́ || - **чевой**—кочови́й, мандрівний, - перехо́жий.
Кочегар — кочега́р,-а || - **рка** — кочега́рка.
Кочерга—коцюба́, кочерга́.
Кошелек—гамане́ць,-я́, капшучо́к,-чка́.
Кошка—(вообще, независ. от пола)—кіт,-ота́, (ум.) — ко́тик (Ді́ти гуля́ються в кота́ й ми́шки), (реже) — кі́шка, (ум.) — кі́шечка (Як кі́шечка, підкрада́ється); (самка)—кі́тка, кі́шка || - **ошачий**—котя́чий, коша́чий || - **от**—кіт,-ота́ || - **отёнок** — кошеня́,-яти, котеня́(тко) (Кі́шка з котеня́тами).
Кощунство--блюзні́рство, богозневага.
Краевой—см. **Край.**
Краеугольный—наріжний (Наріжний ка́мінь).
Кража—см. **Красть.**
Край—край, країна, сторона́, (чужой)—чужи́на́, (теплый край, куда улет. птицы на зиму) — (в)и́рій; (конец)—край, кіне́ць,-я́, (посуды) — ві́нця, кри́си, (судна) — кри́си; обла́вок, (остр.)—ру́б,-а || - **раевой**—крайови́й || - **раний**—(с)кра́йній, оста́нній (В оста́нньому вже ра́зі доведе́ться вда́тися й до цього́ спо́собу) || - **райне**—край (Край тре́ба гро́шей), до скру́ту, гі́рко (До скру́ту тре́ба, гі́рко тре́ба), навмі́р, укра́й (Укра́й ви́снажений), ге́ть-то (Ге́ть-то мала́ освіта), надзвича́йно || -**райность**—край,(с)кра́йність, протиле́жність (Протиле́жності спада́ються); надмі́рність. По крайней мере — що - найме́нше, бода́й, прина́ймні.
Крамола (см.) — крамо́ла, ворохі́бня || - **мольник**—крамо́льник || - **мольный**—крамо́льний, ворохі́бницький.
Кран—кра́н,-у || - **под'емный**—підойма (техн.).
Крапива—кропива́, жалина́ || - **пивный** кропи́в'яний.
Красавец—кра́сень,-я, краса́н,-а́, уродли́вий, уродли́вець,-я || - **савица** — краса́ня, уродли́ва, уродли́виця || - **расивый**—кра́сний, га́рний, уродли́вий, хоро́ший, го́жий;(живописный) — красови́тий (Красови́те взгі́р'я) || - **сивога́рно**, го́же, кра́сно || - **сиветь**,— — **краше становиться** — кра́щати, гарні́шати || - **расота**--краса́, (о челов. кр.)—уро́да, га́рна, пи́шна вро́да || - **расоваться**— красува́ти, пиша́тися || - **раше**—(прилагат.)—кра́щий, гарні́ший, (нар.)—кра́ще.
Красить — краси́ти, фарбува́ти || - **расильный**—фарбо́вий (Фарбо́ві рослини), фарбува́льний || - **расильня**—краси́льня, фарба́рня || - **раска**—фа́рба, кра́ска (Олійні фа́рби) || - **расочный** — (отн. к краске) — фарбо́вий; барвистий, мальовни́чий || - **расящее вещество**—ба́рвник, пігме́нт,-у.
Красный — черво́ний (Черво́ний пра́пор) || - **сноармеец** - червоноармі́єць || - **сноречивый** — красномо́вний || - **сноречие**—красномо́вство || - **сный лес** — бір,-бо́ру || - **сное словцо** — при́кладне слівце́, при́кладка, доте́пне слівце́ || - **сный угол**—по́куть || - **снеть** — червоні́ти, шарі́ти, румя́ні́ти, (со стыда) — червоні́ти з со́рому, (образно)—пекти́ ра́ки.
Красоваться—см. **Красавец.**
Красота—см. **Красавец.**
Кратер—кра́тер,-у.
Краткий—коро́ткий (Коро́ткий на́рис істо́рії Украї́ни) || - **тковременный**—недовгоча́сний || - **ткосрочный** — на коро́ткий те́рмін, короткоча́сний, коро́ткий (Коро́ткі ку́рси) || - **ткость**—коро́ткість.
Крах — крах. **Крах потерпеть** — зазна́ти кра́ху, провали́тися з чим; увірва́лося кому́ що; (обр.)—у та́нь пі́ти; (вульг.)—заси́патися.
Крахмал—крохма́ль || - **хмальный завод**—крохма́льня.
Краше—см. **Красивый.**
Краюха (хлеба)—окра́єць,-я.
Кредит—креди́т,-у || - **дитный**—кредито́вий (Кредито́ве товари́ство) || -**дитовать**,-**ся**--кредитува́ти,-ся (Індивідуа́льне кредитува́ння). В кредит—на́-бор(г), на ві́ру.
Кремень—кре́мінь,-меню, (ум.) — кремі́нець,-я́.

Крепить(ся) — зміцня́ти(ся), зміцню́вати(ся), кріпи́ти(ся) || **- пкий**—кріпки́й, міцни́й (Міцни́й чай, тютю́н. Міцна́ мате́рія), цупки́й (Цупкі пу́та. Цупки́й моро́з), ду́жий (Ду́жий чолові́к), твердо́й (Твердо́й, міцни́й сон) || **- пко**—міцно, кріпко, цу́пко, ду́же, тве́рдо || **- пколобый** — твердолоб'и́й || **- пок на ухо**—недочува́е, глухе́нький || **- пнуть** — міцні́ти, міцні́шати, кріпшати, тве́рднути, ду́жчати || **- пость** — міць, міцні́сть, тве́рдість; (военная)—форте́ця, за́мок, твердиня; (юрид.) — кріпость || **- постной** — 1) замко́вий, форте́чний; 2) кріпа́цький, — кріпа́к || **- постное право** — кріпа́цтво.

Кресло--крісло (Крісла 1 ря́ду), фо́тель.

Крест—хрест,-а́, (ум.) — хре́стик, хре́щик,-а. Красный Крест — Черво́ний Хрест (Головна́ управа Украї́нського Черво́ного Хре́сту) || **- рестить(ся)**—христи́ти(ся) || **- рестины** —христи́ни || **- рещение**—хрище́ння, охри́щення (Бойове́ хрище́ння; охри́щення Руси́); **(церк. праздн.)** — во́дохреща || **- рестовидный**—хреща́тий || **- рестообразно**—на́вхрест.

Крестьянин—селяни́н,-а, (множ.)—селя́ни; вместо множ. часто собир.—селя́нство (Незамо́жне селя́нство) || || **- стьянский** — селя́нський (Селя́нський буди́нок) || **- стьянство** — селя́нство, (сопр.)—сельбу́д || **- стьянин крепостной**—кріпа́к,-а́.

Кривой — криви́й || **- вая** (математ.)—крива́,-о́ї || **- визна** — кривина́, кри́вість || **- вить(ся)** — криви́ти(ся) || **- вить душой** — кри́вдити, лама́ти ду́шу, криводу́шити || **- вляться** — криви́тися, викривля́тися || **- водушие** — криводу́шність || **- волинейный** — криволінійний.

Кризис — кри́за (Економі́чна кри́за) || **- ритический** — крити́чний, (тяжелый) — трудни́й, скрутни́й (Скрутне́ матеріяльне стано́вище), суту́жний (Тепе́р суту́жно на дро́ва).

Крик — крик, га́лас, ле́мент, (шум)—га́мір,-мору || **- ричать**—крича́ти, галасува́ти, (на кого-ниб.)—гри́мати.

Кристалл — криста́л,-у || **- ллизация**—кристаліза́ція, (ви́)кристалізува́ння || **- ллический** — кристалі́чний (Криста́лічний лупа́к).

Критика — кри́тика (Яко́ю ма́є бу́ти літерату́рна кри́тика?) || **- ритиковать**—критикува́ти || **- ритический**—крити́чний (Крити́чні тво́ри Франко́ві) || **- ритик**—кри́тик.

Кричать—см. **Крик.**

Кров — 1) см. **Крыша**; 2) стрі́ха (Під рі́дною стрі́хою); притулок, за́хист.

Кровать — лі́жко, лі́жни́ця, кро́вать, (ум.)—кро́ватька.

Кровь — кро́в,-и, (реже) — крів,-о́ви || **- ровавый**—крива́вий || **- ровяной**—крив'яни́й || **- ровяные шарики** — крив'я́ні ті́льця, (белые)—білокри́вці и (красные)—червонокри́вці || **- рообращение**—кров(о)о́біг,-у || **- роносн. сосуд**—жила́ || **- ровожадный**—хи́жий, жадни́й на кров, кровоже́рний || **- ровопийца** — упи́р, глита́й, паву́к, п'я́вка, кровопи́вець || **- ровопролитие** — кровопроли́ття, ро́злив кро́ви || **- ровотечение** — кровоте́ча || **- ровотечение остановить**—затамува́ти, запини́ти кров || **- ровосмешение**—кровомі́шання || **- ровосмеситель**—кровомі́сник.

Кроить — кра́яти || **- ройка** — кра́яння, крій,-о́ю (Шко́ла кро́ю) || **- роильщик**—кра́яльник,-а.

Кролик — кріль,-оля́, (ум.)—кро́лик,-а, тру́сик || **- иководство** — кролівни́цтво.

Кроме—(о)крім, (о)пріч, опро́че.

Крот—кріт,-ота́ || **- ротовина** — кротови́на, (собир.)—кротови́ння.

Кроткий—ти́хий, суми́рний, ла́гідний || **- тость** — ти́хість, суми́рність, ла́гідність.

Кротость—см. **Кроткий.**

Кроха — кри́хта, кри́шка. (ум.) — кри́хітка, кри́шечка, роси́нка, ріска [І ріски в рот не брав] || **- хотный** — маніси́нький, дрібне́нький, дрібне́сенький.

Круг — кру́г,-у, (ум.) — кружо́к, круже́чок, (окружность) — ко́ло, (ум.)—кільце́, (диск)—кружа́ло, кружа́льце; (обществ.)—ко́ло (Грома́дські ко́ла); (на воде) — жмурки́ || **- говой** — кругови́й (Кругова́ зару́ка), ручкови́й (Ручкова́ ча́рка) || **- гозор** — кругогля́д,-у, о́вид,-у, о́брій,-ю || **- гом** — навкруги́, навко́ло, круг (чого́), округи́; (совершенно) — геть чи́сто, цілко́м, геть усе́ || **- говорот**—коло́ворот || **- госветный** — кругосві́тній, кругозе́мний.

Кружево—мере́жево.

Кружка — ку́холь,-я, (ум.) — ку́хлик, (для денег) — карна́вка, карна́вочка. **Кружечный сбор** — Карна́вко́вий збір, збира́ниця.

Крупа—крупи́,-і́в, (груб.) — де́рть,-и || **- пинка** — крупи́н(к)а, зе́рня(тко) || **- пичатый** — питльо́ваний || **- пчатка**

—пи́тель, питльови́й млин; питльо́ване бо́рошно || **- подерня** — дра́чка, крупору́шка || **- пяной**—круп'яни́й.

Крупный — бу́йний, гру́бий, значни́й, бі́льший, вели́кий, дорі́дний (Бу́йна карто́пля. Бу́йний шрифт. Гру́бі камінці. Значна́ вага́. Бі́льші міста́ кра́ю. Вели́ка промисло́вість. Дорі́дне зе́рно), видатни́й (Видатни́й учени́й) || **- пнейший**—найбі́льший, найвидатні́ший, найзначні́ший, || **- пнеть** — бі́льшати || **- пно говорить** — з се́рцем, го́стро говори́ти || **- пный разговор**—го́стра розмо́ва.

Крутой—крути́й || **- рутизна**—кру́ча || **- рутень**—ви́хор; водокру́т, ви́р,-у.

Кручина — журба́, жура́, ту́га || **- ручиниться**—журі́тися.

Крушение—катастро́фа (на залізни́ці. в пові́трі), ава́рія (на мо́рі); (иногда)—розбиття́, зва́лення, пова́лення (Пова́лення мона́рхії).

Крыжовник—а́грус,-у.

Крыло—крило́,-а́, (мн.)—кри́ла,-л (Бу́дуймо черво́ні кри́ла), (ум.)—крильце́,-я́. Левое, правое крыло партии—ліви́ця, прави́ця.

Крыльцо—га́нок,-у, (без навеса)—ґунду́к, схо́ди, схі́дці.

Крым—Крим || **-ымчак**—(житель Крыма)—кри́мець,-мця || **- ымский**—кри́мський (Кри́мський півострів).

Крыса—щур,-а́, пацю́к,-а́.

Крыть(ся)—кри́ти(ся), хова́ти(ся), таї́ти(ся) || **- ыша** —дах, покрі́вля.

Крюк, крючок—га́к,-у, гачо́к,-чка́.

Кряж—кря́ж,-у, па́смо, стя́г,-у.

Кряхтеть—кректа́ти.

Кстати—до-ре́чи, до-ді́ла; на́руч (А йому́ це й на́руч). Некстати — не до-ре́чи, не до-ладу́, не до-ді́ла. Кстати случиться — нагоди́тися (Са́ме й він нагоди́вся).

Кто—хто || **- то-то**—хтось || **- то-нибудь**—хто-не́будь || **- то бы то ни было**—аби́-хто, бу́дь-хто.

Куб—ку́б,-бу || **- батура**—кубату́ра || **- бик**—ку́бик,-а || **- бический**—кубо́вий || **- бист**—кубі́ст || **- бистический**—кубісти́чний. Возвышение в куб—кубува́ння, підно́шення до 3 ст.

Кубок—ке́лих, ча́ра.

Кувшин—гле́к,-а, (ум.)—гле́чик,-а,

Кувыркаться — перекида́тися, виверта́тися.

Куда—куди́, (в каком направлении)—кудо́ю (Кудо́ю-ж нам іти́?) || **- да-нибудь**—куди́-не́будь, аби́-куди || **- дато**—куди́сь.

Кудахтать (о курах)—кудкуда́кати.

Кудель—куде́лиця, ку́жіль, (на гребне)—ми́чка.

Кудесник—см. **Колдун**.

Кудри—ку́чері,-ів || **-дрявый**—кучеря́вий (Ку́чері на голові. Кучеря́вий дубо́к).

Кузнец—кова́ль,-я́ || **- знецом быть**—ковалюва́ти || **- зница**—ку́зня || **-знечный промысел**—кова́льство || **-знечный цех** — кова́льня, кова́льський це́х,-у.

Кузов—ко́зуб, (экипажа)—кіш,-оша́.

Кукиш — ду́ля, фіга (Сука́ти, ти́кати ду́лі кому́).

Кукла—ля́лька || **- уколка** — ля́лька, ля́лечка, (зоолог.)—ля́лька (Перетво́рення ля́льки на мете́лика).

Куковать (о кукушке)—кува́ти (Зозу́ля кує), ку́кати.

Куколка—см. **Кукла**.

Куколь—кукі́ль,-олю || **- уколеотборник** (очищ. хлебн. зерна от куколя и пр.)—кукі́льни́ця.

Кукуруза—кукуру́дза, (нар. назв.)—пшени́чка, пши́нка (Наркомзе́м пропагу́є се́ред селя́нства культу́ру кукуру́дзи).

Кукушка—зозу́ля. Цвета кукушки — зозуля́стий (Ку́ри зозуля́сті).

Кулак—1) кула́к,-а́ (Кулака́ми частува́ти кого́), (собир.)—кула́ччя, у. р.; 2) (сельск. богач) — сільський багатій, глита́й, куркуль,-ля́, (во множ.)—куркулі́, глитаї́, (собир.)—глита́йство, куркулі́вство, (презр.) — куркульня́, куркуля́ччя, глитайня́ || **- лацкий**—куркулі́вський, глита́йський, (презр.)—куркуля́чий.

Кулик (птица)—кули́к,-а́.

Кулисы—лашту́нки́ (По-за лаштунка́ми—за кулисами).

Культивировать—культивува́ти, плека́ти || **- тивированный** — культиво́ваний || **- тура**—культу́ра || **- турный**—культу́рний || **- турник**—культу́рник || **- турничество**—культу́рництво.

Кума — кума́ || **- ум**—ку́м,-а || **- умом быть**—кумува́ти.

Кумач—кита́йка.

Кумир—куми́р, божо́к,-жка́.

Купать—купа́ти || **- паться**—купа́тися || **- панье**—купа́ння, ку́панка.

Купец—купе́ць,-я́, (мелк.)—крама́р,-я́ || **- ческий** — купе́цький || **- чество**—купе́цтво, крама́рство || **- пить**—купи́ти || **- пля**—купі́вля (Купі́вля-про́даж).

Купол—ба́ня || **- полообразный** — баню́ватий.

Купорос медный — си́ній ка́мінь,-еню.
Курган—моги́ла (Шевче́нко заповів поховáти йогó на могúлі недалéко Дніпрá), бугóр,-рá, (песч.)—кучугýра.
Курить—кури́ти, пали́ти || **- рящий**—куре́ць (Для курців) || **- рилка**—кури́льня.
Курица—ку́рка, (ум.) — ку́рочка, куріпка || **- риный**—ку́рячий || **- риное мясо**—ку́рятина (Суп з ку́рятиною).
Курлыкать—муги́кати (Щось муги́че собі).
Курносый—кирпа́тий, ки́рпа.
Курок—ку́рок,-рка.
Куропатка—куріпка, куропáтва, (цыплен.)—куріп'я,-п'я́ти.
Курчавый — кучеря́вий || **- рчаветь**—кучеря́віти.
Курьёз—куріо́з,-о́зу и курйо́з,-у; чудасія || **- рьёзный** — куріо́зний, курйо́зний.
Курьер—кур'е́р,-а, гіне́ць,-я́.
Кусать—кусáти || **- сок**—ку́сень, шмато́к, гру́дка, кла́поть (Ку́сень, шмато́к хлі́ба, де́рева. Гру́дка льо́ду, землі, цу́кру. Кла́поть папе́ру).
Кустарник — чагарни́к || **- арниковый** —чагарнико́вий (Чагарнико́ві рослúни).
Кустарь—кустáр,-я (из русск.) || **-старный**—кустáрний (Кустáрні ви́роби), домо́вий (Домо́ве ро́бливо) || **- старный промысел** — кустáрний, дрібни́й, домáшній промисел || **- старничество**—кустáрництво.
Кутить—гуля́ти, пи́ти-гуля́ти, гультяюва́ти, (пьянствовать)—пія́чити, (пировать)—бенкетува́ти || **- тёж**—гульня́, гультяюва́ння.
Куча—ку́па, (ум.) — ку́пка, (сыпуч.)—во́рох,-у, (овощей) — бурт || **- читься** —ку́пчитися, громáдитися, ску́плюватися.
Кучер — візни́к, погóнич, фу́рман || **- чером быть**—візникува́ти, фурманува́ти.
Кушетка — кушéт(ка), рід канáпки м'якóї.

Л

Лабаз—борошéнна комóра, крамни́ця з бóрошном || **- ник**—борошéнник.
Лаборатория—лабораторія; робітня || **- бораторный** – лабораторний || **- борант**—лаборáнт.
Лава (вулкан.)—лáва.
Лавина (снежн. обвал в горах)—лавіна, снігови́на.
Лавка (скамья)—лáвка, лáвочка, (подвижн.)—ослін-лóну; (торгов. завед.) —крамни́ця, (ум.)—крамни́чка || **- вочник** — крáмар,-аря || **- вочница**—крáмарка.
Лагерь—тáбір,-бору, кіш,-ошá || **-герем расположиться, стать**--отáборитися || **- герный**—таборóвий.
Лад — (согласие) — згóда, (з)лáгода, (музык.) — лад, акóрд, гармóнія || **- дить** — ладнáти, бу́ти в (до́брій) з(ла́)гóді з ким || **- дно**—у згóді, до́бре, лáгідно; (= хорошо!)—гарáзд! до́бре!
Ладонь—долóня, (уменьш. множ.)—долóщки.
Ладья—чóвен; (шахм.)—ве́жа.
Лавировать—лавірувáти, кружи́ти.
Лавр—лавр, лаврúна || **- вровый**—лавро́вий.
Лазарет — (військо́вий) шпитáль,-лю, лазаре́т,-ту.
Лазать, лезть—лáзити,-жу, лíзти,-зу, (ползать) — плазувáти || **- зейка**—ви́лазка, пролáзка [Свúні в горóді,—мáбуть, десь є ви́лазка] || **- зутчик**—вивідач.
Лазурь — фáрба блаки́тна; блаки́ть (неба), (р. п.)—блаки́ти (ж. р.) || **- зурный**—блаки́тний.
Лай—гáвкання, гáв,-вку, бре́хіт,-хоту, (сильный) — гавкотня́, валувáння || **-ять**—гáвкати,-вкаю, брехáти,-шу́, валувáти,-ую.
Лак—лáк,-ку, покíст,-кóсту || **- кировать** — лакувáти || **- кированный** — лакóваний, лакóвий [Лакóві бóтики].
Лакать—жлуктáти, сьóрбати.
Лакей—лаке́й, л(ь)окáй, пахóлок, (презр.) — лакúза || **- кейничать** — лакеювáти, л(ь)окаювáти.
Лакомый—лáсий [Лáсий шматóк]; лáсий на щó || **- комиться** — ласувáти чим; (= зариться)—квáпитися на щó || **- комка**—ласу́н, ласогу́б, (о женщине)—ласу́ха || **- комства**—лáсощі,-щів.
Лампа—лáмпа, (керос.)—гасни́к, гасни́ця || **- мпочка**—лáмпка (електри́чна лáмпка), лáмпочка || **- мпу поднять**—підкрути́ти,-чу́ гасни́к, лáмпу, **опустить**—прикрути́ти,-чу́.
Ландкарта—мáпа.
Ландшафт—краєви́д,-у, пейзáж,-у.
Ландыш—конвáлія.
Ланцет—ланцéт,-у.
Лань—лáня, ди́ка козá.
Лапа—лáпа.

Лапоть—постíл,-столá, (мн.)—постолú; (мочальн.)—личакú; (кожан.)—ходакú || **- потник**—лапацóн,-на.
Лапша—лóкшина.
Ларь,-рек--рундýк, рундучóк,-чкá; бýдка; (на мельнице)—скрúня || **- рчик**—скрúнька, шкатýлка.
Ласкать—пестúти,-щý когó, голýбити когó, (преим. животн.) — лáщити, (о любовн. ласк.)—милувáти, любувáти когó || **- скаться**—лáститися до кóго || **- ска** — лáска, пéстощі,-щів, мúлощі,-щів || **- сковый** — ласкáвий, прúязнúй, || **- скающий**—пестлúвий, голýбливий.
Ласточка—лáстівка [Пéрша лáстівка], (детеныш)—ластів'я-в'ятú (ср. р.)
Латинский — латúнський || **- тинский язык, латынь**—латúна [Мéртва латúна й грéччина переважáли в системí тодíшньої освíти].
Латунь—мосяж,-жу (м. р.), жóвта мідь || **- тунный**—мосяжний.
Латы—пáнцер,-ра.
Лафа—добрó.
Лачуга—халýпа, халýпка.
Лгать—непрáвду казáти,-жý, (врать)—брехáти,-шý, (иногда)—побрíхувати,-ую || **- гун** — брехýн || **- гунья**—брехýха.
Лебеда (раст.)—лободá.
Лебедь—лéбідь,-бедя, (самка) — лебéдя, лебíдка, (детеныш)—лебедя́,-тя́ти (ср. р.) || **- бединый,-бяжий**—лебединий, лебедя́чий.
Лебезить—лабýзитися,-жуся, підлéщуватися до кóго, дрібцювáти пéред ким.
Левый — лівий || **- вая сторона** — лев. берег (реки) — лівобíччя, лівобережжя || **- вая рука** (также—левое крыло—партии и пр.)—лівúця || **- вою стороною** — лівóбіч (чóго), лівóруч || **- визна** — лівість,-ости, лівинá [„Дитя́ча хорóба лівинúй"] || **- вша**--(лев. рука)—лівúця; (о люд.)—шульгá.
Легенда—легéнда || **- гендарный**—легендáрний, казкóвий.
Легкий—легкúй, неважкúй [Легкá, неважкá сокúра; легкá прáця]; вільний [Вільна ходá] || **- гковоспламеняемый** — займúстий, (скоро)запáльний || **- гковерный** — легковíрний, імовíрний || **- гковерие** — легковíрність,-ности || **- гкомысленный** — легкодýмний, пустúй || **- гкомыслие** — легкодýмство, пустóта || **- гкоплавкий**—легкотóпний || **- гкость**—лéгкість || **- гкое**—легéня,-ні (ж. р.); (во множ.) — легéні,-ів || **- гочный** — (относ. к легким)—легенéвий [Легенéва артерія]; (о больном) — хóрий на легéні || **- гче**—лéкш(е) (наречие), лéкший (прилагат.) [Бензúна лéкша, ніж гас] || **- гче стало кому** — полéкшало комý.
Лед — лід,-льóду, крúга || **- дник**—(погреб со льдом)—лідни́ця; (глетчер) —льодовúк || **- дяной**--льодовúй, крижáний, (как лед)—льодóвий [Льодóва сіль] || **- довитый океан**—Льодовúй океáн || **- денец**—смоктýн || **- енеть** —брáтися крúгою, крижнíти,-ію || **- докол**—льодоріз,-у || **-доход**—скрес (крúги), льодолóм.
Лежать—лежáти || **- жанка** — лежáнка || **- жебок** — лéжень, лéга, полежáй || **- жание**—лежáння, лéжанка [Гóді тобí лéжанки справлятú] || **- ечь**—лягтú,-жу, (о многих)—полягáти || **- ечь в основу чего-либо**—лягтú підвáлиною чогó, за основу стáти чомý.
Лезвие—лéзо, жалó.
Лезть—см. **Лазать.**
Лейка—конóвка, поливáльниця; лíйка.
Лекарь — лíкар,-ря || **- рем быть** — лікарювáти || **- рство**—лíки || **- рственный**—лікáрський [Лікáрське зíлля].
Лексика—словнú, лéксика || **-ксикон**—словнúк, лексикóн,-ну [Словнúк чужомóвних слів] || **- ксический** — лексúчний.
Лектор — лéктор, (о женщ.)—лéкторка || **- кция** — лéкція [Лéкція з гігiéни, з істóрії соціялізму] || **-кционный**—лекцíйний.
Лелеять -пестúти,-щý, голýбити, (взлелеивать)—кохáти, плекáти (плекáти надíю).
Лемех (у плуга)—лемíш,-мешá.
Лён—льон, льóну, (сев. и зап. Укр.)—лен, лéну [Обстéження льонíв (ленíв) Україні] || **- ьняной**—льóнóвий, льонний [Льонна́ олія] || **- ьнище**—льонúще || **- ьнопрядильня**—льонопря́дня.
Ленивый — ледáчий, (сущ.)—лéдар,-ря, (ж.)—лéдарка || **- ность** — лíнощі, лéдарство || **- ниться** — лінувáтися, ледарювáти, байдикувáти || **- нь** — лíньки, лíнощі [Лíнощі посíли йогó].
Лента—стя́жка, стрíчка, (шир.)--бúнда, (кинематогр.)—фільм; (полоса)—стягá, смýга || **- нточный** — стяжкóвий || **- нточный глист**—солітéр.
Леопард—леопáрд,-а.
Лепесток—пелю́стка (у квітки), (ум.) —пелю́сточка.
Лепетать — белькотáти,-чý, лепетáти,-чý, жебонíти,-нію [Жебоня́ть, як ма-

ле́нькі ді́ти] || - **пет** — бе́лькіт,-коту, ле́пет, жебоні́ння

Лепешка—ко́ржик,-а, пере́пічка,(сырн.) —мандри́ка, (лекарств.)—пасти́лька.

Лепить—ліпи́ти, бга́ти [Бга́ти пироги́] || - **питься**—ліпи́тися; тули́тися, щу́литися || - **пка** — ліплення, || - **пной**—ліпни́й || - **пщик** — ліпни́к, ліпи́льник,-а.

Лес—ліс,-су, (древн., девств.)—пра́ліс, (красн.)--бір,бо́ру,(небольш.)--га́й,-ю; лес вырубленный—зру́б,-бу || - **сной**—(к лесу относящ.)—лісови́й [Лісова́ квітка, лісова́ управа];(богатый лесом) —лісни́й [Поліс́ся--то ду́же лісна́ краї́на] || - **сник**—лісни́к (побережник) || - **сничий** — лісни́чий || - **сничество**—лісни́цтво, лісове́ господа́рство || || - **соводство**—лісівни́цтво || - **совод**—фахове́ць-лісівни́к || - **сопромышленник** — лісопромисло́вець || - **сека** — діля́нка в лісі || - **систый**—лісни́й, лісисти́й || - **сопильня**—пи́льня, тарта́к (на воді).

Леса—ришто́вання, ришту́нок.

Лесенка—см. **Лестница.**

Лёсс (горн. порода)—ле́с,-су || - **ссовидный**—лесува́тий || - **ссовый**—ле́совий.

Лестница (неподвиж.)—схо́ди,-ів, східці,-ців, (винтов.)—кру́чені схо́ди; (передвижн.)—драби́на, (ум.)--драби́нка.

Лесть—лесть, ле́стощі,-щів || - **стный**—прихи́льний, похва́льний (напр., відклик).

Летаргия — летаргі́я, обмертя́, обмира́ння || - **ргический**—летаргі́чний.

Летать, лететь—літа́ти, летіти,-чу, ли́нути, (с силой, шумом)—шуга́ти || -**т**—літ, льо́ту (Налету—см. это сл.) || - **тание**—літа́ння, *літьба́ (ав.) || - **тательный** аппарат—апара́т до літа́ння, (самолет)—літа́к || - **тчик** — літу́н, літе́ць, авія́тор || - **тучий**—летю́чий [Летю́чі піски] || - **тучая мышь**—кажа́н, ли́лик || - **тучка** (листок) — ме́телик.

Лето (вр. года)—літо, (ум.)—літко, літечко; (=год) — рік [Сім рік мак не роди́в..], (реже)—літо || - **том**—улі́ті, улі́тку, лі́тньої доби́ || - **та начало**—про́літок. **В разгаре лета**—у ро́зповні літа, са́ме в середо́ліття. **Каждое лето**—що-літа, літо - крізь-літо. **Лето проводить**—літува́ти. **Лета**—вік [Люди́на сере́днього ві́ку], літа́ [Люди́на похи́лих літ] || - **торасль**--па́гін(ець) || - **топись**—літо́пис || - **тописец**—літопи́сець || - **тосчисление**—е́ра, літочи́слення || - **тний** — лі́тній [Лі́тні вака́ції] || - **тнее** (жилье, дорога)—літня́к.

Лечить—лікува́ти; (раны, язвы)—го́їти || - **читься**—лікува́тися, (от раны) — го́їтися || - **чение**—лікува́ння, лі́ки,-ів; го́їння || - **чебный**—до лікува́ння (але́жний) [Лечебное дело—Спра́ва лікува́ння]; лі́карський, меди́чний, лі́карний || - **чебница**—лікарня || - **чебник**—лі́карський пора́дник.

Леший—лісови́к, (по)лісу́н.

Лещ—лящ, чаба́к.

Лжец—бреху́н, неправди́вець || - **жеприсяга**—крива́, фальши́ва при́сяга, кривопри́сяга || - **жесвидетель**—неправди́вий, фальши́вий свідок || - **жесвидетельство**—фальши́ве свідчення || - **жесвидетельствовать**—фальши́во, неправди́во свідкува́ти || - **жеучение**—фальши́ва нау́ка || - **живый**—брехли́вий; фальши́вий || - **живость**—брехли́вість; фальши́вість.

Ли—чи. (Ставится в самом начале предложения: чи може сліпи́й сліпо́го води́ти?—соотв. рус. — Может ли...).

Либо—а́бо [Або добу́ти, а́бо до́ма не бу́ти], хоч [Хоч мені, хоч тобі, а не мине́ться комусь їхати]. **Кто-либо, куда-либо** и др.—см. эти сл.

Ливень—см. **Лить.**

Лизать--лиза́ти,-жу́; (вылизывать)--ли́зкати || - **изнуть**—лизну́ти.

Ликвидация—ліквіда́ція, скасува́ння || - **квидатор**—ліквіда́тор, (о женщ.)—ліквіда́торка || - **квидационный**—ліквідаційний || - **квидировать**-ліквідува́ти, (о законч. действии)—зліквідува́ти || - **квидированный**—зліквідо́ваний || - **квидируемый**—ліквідо́ваний, що ліквіду́ється, (ліквіду́ємо).

Ликер—лікер || - **керный**—лікеровий.

Ликовать—радіти, тішитися, тріумфува́ти || - **кование**—радіння, тріумф(ува́ння), тішення.

Лилия—лілія.

Лиловый—фіялковий, (сиреневый) — бузко́вий.

Лимон—цитри́на || - **монный**—цитри́но́вий || - **монад**—лимона́д.

Лимфа—лімфа, па́сока || - **мфатический**—лімфати́чний, пасоко́вий.

Линия—лінія, ри́са || - **касательная**—дотична || - **руководящая**—провідна́ лінія || - **нейный**—лінійний || - **нейка**—лінійка || - **новать**—лінюва́ти.

Линь—лин (рыба).

Линять—линя́ти.

Липа—ли́па, (собир.)--лип'я́ (ср. р.) || - **иповый**—ли́повий; (поддельный, ненастоящий или плохого качества) —

—„соло́м'яний" [„Соло́м'яний" па́шпорт, „соло́м'яний" агроно́м] ‖ - **иповое дерево**—ли́пина [Бі́лий, як ли́пина] ‖ - **иповый лес**—липня́к.

Липкий—липки́й, беручки́й, клеюва́тий; (о хлебе) — глевки́й ‖ - **пкость** — ли́пкість, липу́чість, клеюва́тість ‖ - **пнуть**—ли́пнути, бра́тися [Боло́то бере́ться до коліс].

Лира—лі́ра (старогре́цька) ‖ -**рический**—лірйчний ‖ - **рика**—лі́рика ‖ -**рик**—лі́рик.

Лиса,-ица—лис, лися́, (детеныш)—лисиченя́,-я́ти (ср. р.) ‖ - **исий**—ли́сячий, лися́чий.

Лист—лист,-а́, (бумаги, лист железа и пр.)—а́ркуш,-а [Папе́ру а́ркуш], (у растен.)—листо́к,-тка́, (как собират.)—лист, ли́сту [Нарва́в ли́сту дубо́вого на ква́сиво] ‖ - **ства** — ли́стя (ср. р.) ‖ - **ственный**— ли́стяний [Ли́стяні й шпилько́ві дерева́] ‖ -**ственница**—модрі́нь, модре́ни (ж. р.); —модри́на,-и́ни (женск. р.) [Ла́вка з модри́ни].

Литератор — літера́т(ор), письме́нник, (о женщ.) — літера́т(ор)ка, письме́нниця ‖ - **тература**—літерату́ра, письме́нство ‖ - **тературный**—літерату́рний, письме́нський [Зразки́ старописьме́нської украї́нщини].

Лить—ли́ти, лля́ти,-ллю, (о жидк. куш.) —си́пати [Уси́п мені́ борщу́]; ли́ти, вилива́ти (напр., з о́лива) ‖ - **иться**—ли́тися, лля́тися, (струей)—цебені́ти, дзюри́ти, (только о крови)—юши́ти [Кров з но́са так і юши́ть] ‖ - **итейный** — лива́рський ‖ - **итейное дело**—лива́рство ‖ - **итейн. цех, мастерская**—лива́рня ‖ - **итейщик**—лива́р,-ря́, (котлов) — кітля́р,-ра́ ‖ - **итой**—ли́тий, вили́ваний ‖ - **итье** — лиття́, вилива́ння ‖ - **ивень**—ливни́й дощ, зли́ва, за́лива ‖ - **ивмя лить** (о дожде)—ли́ти, як із відра́.

Лихой—хва́тський, завзя́тий, (о коне)—баски́й; (=злой)—лихи́й [Лихі́ лю́ди] ‖ - **хо** (нареч.)—хва́тсько.

Лихорадка—тря́сця, горя́чка, пропа́сниця ‖ - **хорадочный**—горя́чко́вий; мов у пропа́сниці, в горя́чці.

Лицемер—облу́дник, лицемі́р ‖ - **мерный**—облу́дний, нещи́рий, лицемі́рний ‖ - **мерие** — облу́да, фальш, нещи́рість.

Лицеприятный—сторо́нній ‖ - **тие** — сторо́нність.

Лицо –1)лице́ (Він з лиця́ га́рний), (ум.) —ли́чко (Мармуро́ве дівоче ли́чко), обли́ччя, вид(о́к). В переносн. знач. —лице́ (Лице́м до села́); 2) осо́ба, персо́на (Високопоста́вні осо́би), (грамат.)—осо́ба; 3) (лицев. сторона)—лице́, верх, прави́й бік (сукна́, полотна́) ‖ -**цевой**—лицеви́й, прави́й, ве́рхній ‖ - **цевать**—лицюва́ти ‖ -**цовка**—лицюва́ння ‖ - **чный**—особо́вий (Особо́вий склад устано́ви), осо́би́стий (Су́то-осо́би́ста спра́ва), осо́бний ‖ - **чно**--особо́во; осо́би́сто; осо́бно, сам (я це чув осо́бно) ‖ - **чность**—осо́ба.

Личина—машка́ра, личи́на.

Личинка—роба́к, (у бабоч.)—осе́льня, (у пчел)—черва́, (майск. жука)—борозня́к.

Лишай—лиша́й; (на дереве)—обрі́сник.

Лишать, лишить—(по)збавля́ти, (по)зба́вити кого́ ‖ - **шить свободы**—з(а)нево́лити кого́, во́лю відібра́ти кому́, (в смысле тюремн. заключ.)—ув'язни́ти ко́го ‖ - **слова**—заборони́ти мо́ви ‖ - **жизни** — зба́вити віку кому́, стра́тити кого́ ‖ - **шение свободы**—з(а)нево́лення; ув'я́знення кого́ (место лишения свободы—в'язни́ця, мі́сце ув'я́знення) ‖ - **шения** (недостатки)—неста́тки, зли́дні ‖ - **шиться чувств** — зімліти, знепритомніти ‖ -**ума**—здурі́ти, збезглу́здіти ‖ - **силы**—знемогти́ся, знеси́литися.

Лишний—за́йвий, зали́шній, ві́льний (Ві́льні зе́млі), (деньги) — ле́жаний; непотрі́бний.

Лишь—ті́льки, лише́, саме́ [Саме́ він був у ха́ті: більш нікогісінько не було́] ‖ - **только** — ско́ро-но, ско́ротільки ‖ - **бы**—аби́ [Ми такі́—аби́ нас не чіпа́ли] ‖ - **бы то**—аби́-то ‖ - **бы как - нибудь**—аби́-аби́ [Він ро́бить так, аби́-аби́...] ‖ - **бы-где**—аби́-де ‖ - **бы-что**—аби́-що.

Лоб—чоло́, лоб, (р.)—ло́ба ‖ - **бный**—лобови́й, чільний, чолови́й.

Ловелас—зальо́тник, дівчу́р,-а́, женихайло, джигу́н,-а́, волоцю́га.

Ловец—лове́ць, мисли́вець.

Ловкий—ру́чий (Весе́лий, ру́чий молоди́к), зру́чни́й; мото́рний, метки́й, жва́вий; (сметливий) — спри́тний, (умеющ. обойти)—промітни́й ‖ -**вко**—(з)ру́чно; хва́цько, мото́рно, жва́во; спри́тно ‖ - **вкость** — ру́чість, зру́чність; хва́цькість, мото́рність; спри́тність.

Лобзать—цілува́ти ‖ -**зание**—цілу́нок.

Ловить—лови́ти, хапа́ти, (в бегу)—перейма́ти ‖ -**вчий**—пся́рник (охотн.) ‖ - **вля**—(у)ло́ви, лови́тва, ловіння ‖ - **вушка**—па́стка, ха́пка, (петли для птиц)—сільці ‖ - **виться**—лови́тися.

Лодка—чо́вен,-на, (ум.)—чо́вник, чо́вничок, (длин.)—ду́б,-а, (челнок)—душогу́бка, чо́вник, (мачтов.)--байда́к,-а́ ‖ - **дочный**—човно́вий ‖ - **дочник**—човня́р,-а́, (перевозящий через реку)—перевізник.

Ложа—ло́жа (в театре и др.), (в ружье)—прикла́д.

Ложбина—жоло́бина.

Ложе—ло́же, лі́жко, ліжни́ця (Прокру́стове лі́жко).

Ложить—ложи́ти, кла́сти ‖ - **житься**—ляга́ти, кла́стися, (о хлебн. раст. и пр.)—виляга́ти, (сов.—лягти́, покла́стися, ви́лягти).

Ложка—ло́жка ‖ - **жечник**—ложка́р ‖ - **жечный** промысел—ложка́рство ‖ ‖ - **жка** разливная—ополо́ник.

Ложь—фа́льш,-у, брехня́, непра́вда ‖ - **жный**—неправди́вий, брехли́вий, ‖ - **жность**—фальши́вість, неправди́вість.

Лоза—лоза́, лози́ння, верболіз,-ло́зу, (прут)—лози́на, різка.

Лозунг—клич, га́сло, ло́зунг (Наш клич—пролетарі усіх країн, єднайте́ся!) ‖ - **зунг выставить**—ви́кинути га́сло, клич.

Локальный--лока́льний, місце́вий ‖ - **кализировать**—локалізува́ти, (сов.)—злокалізува́ти (Пощасти́ло шви́дко злокалізува́ти поже́жу) ‖ - **кализация**—локаліза́ція.

Локать—см. **Лакать.**

Локомотив—паротя́г,-у ‖ - **мобиль**—парови́к,-а, локомобі́ль.

Локоны—ло́кони, ку́чері, (ум.)—ку́черики.

Локоть—лі́коть,-ктя ‖ - **коток**—лі́ктик ‖ -**ктевой**--лікте́вий [Лікте́ва кі́стка].

Лом—лі́м,-ло́ма ‖ - **мать,-мить**—лама́ти, ломи́ти, (дерево)—трощи́ти, (о бол.)—мня́ти ‖ - **мить цену**—гну́ти, заправля́ти ці́ну ‖ - **миться**—лама́тися, ломи́тися ‖ - **миться в открытую дверь**—би́тися в розчи́нені две́рі ‖ - **мка**—лама́ння; злі́м,-о́му; перебудо́ва ‖ - **мкий**—ламки́й, ламу́чий; крихки́й ‖ - **мкость**—ла́мкість, ламу́чість; кри́хкість, (р.)—ости ‖ - **мота**—ломо́та, ломе́ць ‖ - **моть**—ула́мок, ски́ба.

Ломовик, ломово́й извозчик—бендю́жник.

Лоскут-ок—кла́поть, (ум.)—кла́птик, обрі́зок,-а ‖ - **скутный**—клапте́вий (Клапте́ва мона́рхія).

Лопата—лопа́та, за́ступ ‖ - **патка**—лопа́тка; копи́стка,

Лопасть—лопа́ть, пелю́стка,

Лопать—тріскати, лу́скати, (сов.)—тріснути, лу́снути.

Лоск—гля́нц,-у, (по́)лиск,-у ‖ - **щить**—глянцува́ти ‖ -**сниться**—лисні́ти, блища́ти, вилиску́вати.

Лот (мера веса)—ло́т,-а ‖ - (для измерения глубины)—оливни́ця ‖ - **ток**—коря́к; ваганочки.

Лохань,-нка—помийниця.

Лохмотье—лахмі́ття, дра́нтя, руб'я, ра́м'я.

Лошадь—кінь, коня́ка, (самка)—коби́ла, (детен.) - лоша́,-а́ти, лоша́тко,-а ‖ - **шаденка**—конячи́н(к)а, шка́па ‖ - **шадиный**—кінський ‖ - **шадиная сила**—кінська си́ла; впра́вність коня́(ки), парови́й кінь,-оня.

Лошак—вісльо́к,-а.

Лощить—см. **Лоск.**

Лощина—ви́балок,-у, жолобина.

Луб—луб, ли́ко.

Луг—лука́, (часто мн.)—лу́ки ‖ - **говой**—лучни́й ‖ -**говодство**—луківництво.

Лудить—луди́ти ‖ - **дильщик**—луди́льник ‖ - **жение**—луді́ння.

Лужа—калю́жа, (больш.)—баюра.

Лужайка—муріг, (р.)—мурогу́, (ум.)—муріжо́к,-жка́.

Лужение—см. **Лудить.**

Лук—цибу́ля ‖ - **ковица**—цибули́на, цибу́лька.

Лук—лук (Лук і стріли).

Лукошко—ко́шик, козубе́нька.

Луна—мі́сяць,-я ‖ - **нный**—мі́сячний ‖ - **натик**—луна́тик, сновида.

Лунь—лунь, сирова́тень. **Белый, как лунь**—бі́лий (си́вий), як молоко́.

Лупить—лупи́ти, облу́плювати, здира́ти, (кожу)—білува́ти ‖ - **питься**—лупи́тися.

Луч—про́мінь,-я, (собир.)—проміння, (ум.)—промі́нчик, па́рост,-а (Со́нце па́рости напуска́ло) ‖ - **чевой. Лучевая кость**—про́мінь ‖ - **чезарный**—променисти́й, осяйни́й, осяйливий ‖ - **чеобразный**—променя́стий, промінюватий ‖ -**чеиспускание**—промінюва́ння, випромі́нювання.

Лучина—ска́лка, лучи́на.

Лучший—кра́щий, найкра́щий, (най)лу́чший, (най)ліпший ‖ - **чше** (нар.)—кра́ще, ліпше, (прилагат.)—кра́щий, ліпший, лу́чший (Наш кінь кра́щий од ва́шого). **Изменить(ся) к лучшему**—на кра́ще поверну́ти(ся), оберну́ти(ся). **Лучше всех,-чше всего**—найкра́щий, найліпший; найкра́ще, найліпше ‖ - **чшим сделать**—поліпшити, покра́щити ‖ - **чшим стать**—покра́щати, поліпшати.

Лущить—(грызть)—луза́ти, (агрон.)—лу́щити (Лу́щити стерню́).
Лыжи—ли́жви, на́рти.
Лысый—ли́сий, (шутл.)—голомо́зий || **- сина**—ли́сина.
Льго́та—пі́льга, по́лекша || **- готный**—пільго́вий [Пільго́вий пере́їзд].
Льдина—см. **Лед**.
Льстец—лесту́н, уле́сник, обле́сник || **- ьстивый**—мсти́вий, обле́сний || **- ьстить**—лести́ти, обле́щувати, (подольщаться) — підле́щуватися || **- ьститься** (зариться) — ква́питися, ла́ситися на що́ || **- ьстивость**—лести́вість, уле́сливість, обле́сливість.
Любезный—(милый)—лю́бий, люб'я́зний, ми́лий; (вежливый)—увічливий || **- безничать** — примиля́тися, (за)лиця́тися || **- безность** — люб'я́зність, приє́мність; (вежлив.)—увічливість.
Любить—люби́ти; (преим. об отнош. между мужч. и женщ.)—коха́ти, милува́ти || **- бить друг друга** — люби́тися; коха́тися, милува́тися, (ухаж.)—женіха́тися || **- бимец**—улю́бле́нець || **-бимица**—улю́бле́ниця || **- бимчик**—любимчик, мазу́нчик || **- бимый**—лю́бий, коха́ний; уко́ханий || **- битель** — люби́тель (люби́тель голубів, люби́тель спо́рту), ама́тор,-а; охо́чий до чо́го (охо́чий до нау́ки).
Любовь—любо́в,-ови, коха́ння, коха́нячко; (л. ласки)—лю́бощі, ми́лощі; замілування (Замілування до приро́ди, до старовини́) || **- боваться**—любува́ти, милува́тися || **- бовник**—коха́нець,-я, люба́с, полюбо́вник || **- бовница**—коха́нка, люба́ска, полюбо́вниця || **- бовный** — любо́вний || **- бовно**—ми́ло, люб'я́зно; любо́вно || **- бознательность** — допи́тливість, охо́та, жадо́ба (Жадо́ба до нау́ки) || **- пытство**—ціка́вість || **- бой**—бу́дьякий, аби́-який, уся́кий, перши́й-лі́пший.
Люди—лю́ди || **- дишки** (презр.)—людці || **- дный**—людни́й || **- доед**—людоїд, людоже́р, (жен.) — людоїдка, людоже́рка || **- дской** (человеческ.)—лю́дський; (гуманный) — лю́дяний || **- дскость**—лю́дяність.
Люк—ля́да; (на судне)—люк.
Люлька—коли́ска || **-люкать**—лю́ляти.
Лютеранин—лю́тор,-а || **-теранский**—лю́торський.
Лютый—лю́тий || **- тый враг** — запе́клий, затя́тий во́рог || **-тость**—лю́тість, (р.)—ости || **- еть**—лютіти, лютішати.
Люцерна—конюши́на (корм. тр.).
Лягать—брика́ти, хвиця́ти || **- гаться**—брика́тися, хвиця́тися.
Лягушка—жа́ба.
Лямка—шлея́, тягло́.
Ляпать—ля́пати, (сов.)—ля́пнути.
Ляпис—ля́піс,-у.

М

Маг—маг, чарівни́к || **-ия**—ма́гія || **- гический**—магі́чний.
Мавзолей—мавзоле́й.
Магарыч—могори́ч.
Магазин—магази́н, крамни́ця; **книжный м.**—книга́рня.
Магнит—магне́т.
Мазание—(комнаты м.)—мазі́ння, мазі́нка; (маслом м.)—ма́щення; (колес м.)—шмарува́ння.
Мазать — ма́зати; (маслом м.)—масти́ти, (колеса м.)—шмарува́ти; (сильно м.)—квацюва́ти.
Мазка—см. **Мазание**.
Мазурик—пройди́світ, ла́нець, ракло́.
Мазь—(аптечная м.)—масть, мазь; (колесная м.)—коло́мазь.
Май—тра́вень; **1-е мая**—пе́рше тра́вня || **- ский**—тра́вневий, **м. жук**—хрущ || **-ёвка**—маївка.
Маис—кукуру́дза.
Мак—мак.
Макать—умоча́ти.
Маклер—ма́клер.
Макушка — шпиль, (горы); щолопо́к, тім'я (темя).
Маленький мане́нький, мале́нький.
Малиновый—(цвет м.)—кармази́новий (ко́лір); (сок м.)—мали́новий (сік).
Мало—ма́ло, тро́хи; **слишком мало**—на́дто ма́ло, зама́ло; **мало-по-малу**—потроху, пово́лі; **мало-мальски** — хоч тро́хи, хоч де́що; **мало ли кто**—мало хто́ || **- ловато** — малува́то, о́бмаль, зама́ло, по́мало.
Маловажный — малозна́чний, незна́чний.
Малодушество—легкоду́шність || **-вать**—спада́ти ду́хом || **-ный** — легкоду́хий.
Малоземельный—малоземе́льний.
Малозначащий, малозначительный—см. **Маловажный**.
Малоизвестность — маловідо́мість || **-ный**—маловідо́мий.
Малоимущий—маломо́жний.
Малокровие—недокро́вність || **- ный**—недокро́вний.

Малолетие, малолетство — недоліття, малоліття; **с малолетства** — змалку.
Малолетний — малолітній, недолітній.
Маломощность — малосилість легкосилість.
Малоопытный — малодосвідчений.
Малорослый — низькорослий, малий (на зріст).
Малосильный — малосилий.
Малоумный — недоумок, недоумкуватий.
Малоупотребительный — маловживаний.
Малоценный — нецінний, некоштовний.
Малочисленный — нечисленний.
Малый - малий, невеликий; **без малого** — мало не, трохи не, безмаль не
Мальва — рожа.
Мальчик — хлопець, хлопчик, хлоп'я; (в городском жаргоне) — пацан.
Мальчишка — см. **Мальчик.**
Малютка, малюточка — дитинка, дитинча, маля, малятко.
Маляр — маляр,-ра.
Мама — неня, мама, матуся.
Маменька, мамочка - ненька, матуся, матінка || **- кин** — матусин, ненчин.
Мамонт мамут.
Манеж маніж.
Маневрировать — маневрувати || **- ренный** — маневровий
Манер — см. **Манера** 2); **таким манером** — таким побитом, робом; **на свой манер** - на свою стать.
Манера — 1) манера, звичка (така вже їх звичка); 2) взір, спосіб, роб, штиб (на взір того, як у селян робиться; на панський штиб почав одягатися).
Манжета - манжета.
Манить — 1) (подзывать знаком) — кивати, моргати; 2) (привлекать) — вабити, надити, манити.
Манишка - шемізетка.
Мания — манія.
Манкировать — манкерувати.
Мановение — в специальном словосочетании **в мановение ока** — миттю, раптом, в одну мить.
Мануфактура — мануфактура.
Марать — каляти, брудити; (о животных) — паскудити || **-рание** — каляння, занечищування, забруднювання.
Марганец — манган.
Маргаритка — стокрот,-ти (ж. р.), стокротка.
Мариновать — 1) маринувати, межити (заготовлять со специями); 2) **м. дело** — зволікати, проволікати справу || **-над** — маринад, меживо.
Марка — марка.
Маркий — мазкий, грязький.
Марксизм — марксизм || **- систский** — марксівський, марксистський.
Мародер — мародер.
Март — березень || **- овский** — березневий.
Мартышка — мавпа.
Марш — марш; **Марш!** — руша! геть! гайда! (Геть звідціля!); **шагом марш!** — кроком руш!
Маска — маска || **-ироваться** — маскувати,-ся.
Масленица — масниця.
Масло — 1) (коровье) — масло; 2) (растит.) — олія; **м. сбивать** — колотити м.
Маслобойня, маслобойка — олійня; маслобойня.
Маслянистый — 1) маслистий, масткий; 2) олійний (Насіння соняшника дуже олійне); 3) (о воде, покрытой маслянистой пленкой) — осугуватий || **- ный** — масний, масткий; 2) засмальцьований, заялозений (засмальцьований фартух).
Масса — маса || **- ссивный** — масивний || **- ссовой** — масовий.
Мастер — майстер, ремісник; **часовой м.** — годинникар (р. п. — ря); дзигармайстер; **седельный м.** — сідляр (р. п. —ра); **золотых дел м.** — золотник; **мастер лгать** — чистобреха; **на все мастер** — митець, зугарний на все, до всього || **- ская** — майстерня || **- ство** — майстерство || **- ски** — майстерно.
Маститый — шанобний, поважний.
Масть — масть.
Масштаб — маштаб.
Мат (в шахматах) — мат.
Математика — математика || **- тический** — математичний.
Матереубийство — матеревбивство.
Материнский — материнй; (принадлежащий матери) — материн, матчин; **м. наследие** — материзна.
Материал — 1) матеріял (Цю річ зроблено з порядного матеріялу); 2) знадібок (мн. ч. — знадоби) (знадоби до історії Жовтневої революції).
Материализм — матеріялізм.
Материк — суходіл, материк.
Материя — 1) (физич., химич.) — матерія, творивo, субстанція; 2) (ткань) — матерія, тканина.
Матерой — 1) здоровий, кремезний; 2) дорослий (**м. волк** — дорослий вовк).
Матерщина — матюк, лайка по-матері

Матерь—ма́ти, (ласково)—не́нька.
Матка—1) (анат.)—ура́з; у нее выпадение м.—ура́з вихо́дить; 2) (самка)—ма́тка, сами́ця.
Матовый—ма́товий.
Маточник — 1) (пчелов.) — ма́точник; 2) (анат.)—ура́зник.
Матрац—матра́ц.
Матрос—матро́с || **-сский**—матро́ський.
Мать—см. **Матерь**.
Махать—маха́ти, хита́ти (Тільки слу́хає та голово́ю хита́є); ма́яти (ма́яти пра́пором).
Махина — озія́ (преимущественно о зданиях, строениях); ве́личь (род. п. —чи) (Ліс у ме́не стародавні́й, до́брий; дуби́—ве́личь усе́).
Маховик—маховé ко́лесо, маховúк.
Маховой—маховúй.
Махорка—махо́рка, тютю́н-самоса́д.
Махровый — 1) по́вний (о цветах); 2) дурак м.—йо́лоп, дурúло.
Мачеха—ма́чуха.
Мачта—що́гла.
Машина—машúна || **- нист**—машинúст || **- нистка** — друка́рниця || **- нный**—машино́вий.
Маяк—маяк.
Маятник—ма́ятник, хиту́н.
Маяться—(о тяжелой жизни)—поневіря́тися, бідува́ти; (в работе)—му́читися, (сов. в.)—змýчитися.
Мгла — мла, імла́; сырая м. — мря́ка, мжúчка || **-листый**—імлúстий.
Мгновение—мить, моме́нт.
Мебель — ме́блі (во мн.) || **- ный** — мебльо́вий || **- ированный** — мебльо́ваний.
Меблировать—меблюва́ти || **- ровка**—[у]меблюва́ння.
Мед—ме́д || **-овый**—медо́вий, медяни́й.
Медаль—меда́ля.
Медведь—ведмі́дь || **- ица**—ведме́диця; **Большая М.**—віз; **Малая М.**—малúй віз.
Медвежий — ведме́жий (ведме́жа послу́га); ведмеця́чий (ведмеця́чий барлі́г).
Медицина — медицúна || **- цинский**—медúчний.
Медленность—повільність || **- нный**—повільний.
Медлитель—мару́да, зага́йко || **- ность** — забарлúвість || **- ный**—забарлúвий, забарнúй, зага́йний.
Медлить—барúтися, га́ятися.
Медоносный—медода́йний, медни́й.
Медь—мідь-міди (р. п.) || **- ный** — мідний, мідяни́й; **медный купорос**—вітрого́ль.
Меж—см. **Между**.
Межа—межа́, грань, край; **м.** между нивами—обмі́жок, обні́жок, міжни́к; **м.** между двумя полями, полоса—суголо́вок, су́голов.
Междометие (грам.)—окли́чник.
Междоусобица, междоусобие—усо́бúця, чва́ри.
Между — між, поміж, межи́, проміж; **м. себя**—з-по-мі́ж се́бе, з-по-сере́д се́бе; **м. тем** — тимча́сом, проте́; **м. прочим**—між и́ншим, прина́гідно.
Междуведомственный—міжві́домчий.
Международный—міжнаро́дній.
Междуцарствие—міжцарі́в'я.
Межевание — межува́ння, розмежува́ння.
Межевать — межува́ти, розмі́рювати; (м. межевыми ямами)—копцюва́ти.
Межевой—межовúй; **м.** яма с насыпанным около нее холмиком — ко́пець.
Мел—кре́йда || **- овой**—крейдяни́й.
Мелеть—мілі́шати, міліти.
Мелизна — 1) мілке́ мі́сце, мі́лкість (Ко́ло мо́сту є мілке́ мі́сце).
Мелкий — 1) дрібни́й, (ум.)—дрібне́нький, дрібню́ній (дрібні́ гро́ші, дрібна́ карто́пля); 2) мілки́й (мілка́ рі́чка); 3) плеска́тий, плитки́й (о посуде); **м. зерно**—замі́ркувате збі́жжя.
Мелководие — мілкові́ддя, мала́ вода́.
Мелкозернистый — дрібнозерни́стий; (о хлебном зерне)—замі́ркуватий.
Мелколиственный—дрібноли́стий.
Мелкопоместный (дворянин)—пано́к, дрібни́й поміщик.
Мелкота (о малых и мелких животных, детях и пр.) — ма́леч, малеча́, дрібно́та.
Мелодический—мелоді́йний.
Мелочной — 1) дрібни́й, *роздрібний (дрібни́й крам; роздрібна торгівля); 2) дріб'язко́вий (Люди́на з йо́го дріб'язко́ва—человек он мелочный).
Мелочь—1) см. **Мелкота**; 2) дрібни́ця, аби́ця (Це така́ дрібни́ця, що не ва́рта й ува́ги); 3) (о деньгах) — дрібняки́, дрібні́ || **- ность** — дріб'язко́вість.
Мель—мілина́, пере́міль.
Мелькать-(нуть)—1) (о свете)—мига́ти, миготі́ти, бли́мати; 2) ма́яти (У далені́ ма́яв пра́пор); 3) (быстро пройти)—промайну́ти, змайну́ти; 4) (пробежать, скрываясь)—шмигну́ти, шмигону́ти, ша́снути.
Мельком—ми́ттю, шви́дко, мигце́м.
Мельник—мірóшник, ме́льник; **быть м.**—мірошникува́ти.

Мельница—млúн; **ветрян. м.**—вітря́к || **- ичный**—млино́вий.
Мельчать—дрібні́шати, ма́литися.
Мелюзга—мілька́; (о детях) — ма́леч, мале́ча; дрібно́та.
Мена—мі́на, мінь6а́, ви́мін.
Менее—ме́нше; **м. всего**—найме́нше, що-найме́нше; **тем не м.** — одна́к, одна́че, проте́, усе́-таки.
Меновой—мінови́й, обмінний; **м. запись**—замінний лист.
Меновщик—міня́льник, міня́йло.
Менструація—місячка, цвіт, жино́че; м. с белями—опла́ва, упла́ви.
Меньшинство—ме́ншість.
Менять,-ся — міня́ти,-ся, вимінювати, промінювати.
Мера—1) мі́ра; **не в м.**—че́рез кра́й, зана́дто; **по м. сил, возможности**—по змо́зі; **выдавать мерою** — ви́давцем дава́ти; 2) спо́сіб, за́ходи (За́ходи для ліквіда́ції неписьме́нства; на вся́кий спо́сіб припини́ти бандити́зм); **принять меры**—ужи́ти за́ходів.
Мерещиться — верзти́ся, увижа́тися, привиджуватися.
Мерзавец—паску́дник, падлю́ка, пога́нець.
Мерзкий, мерзостный — мерзе́нний, паску́дний, гидо́тний.
Мерзость—гидо́та, мерзо́та, паску́дство (Зроби́ти паску́дства він не мо́же); **м. запустения**—мерзо́та (по́гань) пу́стки.
Меридиан—меридія́н, півде́нник.
Мерин—ва́лах; кінь.
Мерка—мірка.
Меркнуть—ме́рхнути, темні́ти, темні́шати, сутені́ти (день сутені́є), марні́ти (уро́да марні́є); (о славе)—захо́дити.
Мерный—мірний.
Мероприятие—за́ходи.
Мертвенность—1) ме́ртвість; 2) помертві́лість, завме́рлість (Помертві́лість по́гляду; завме́рлість його́ трива́ла недо́вго) || **- нный**—мертвя́чий (мертвя́ча ти́ша), як у мерця́ (Чоло́ йому́ було́ бліде́, як у мерця́).
Мертвец—мрець (род. п. мерця́)—мертвя́к || **- кая**—трупа́рня || **- кий**—мертве́цький; **мертвецки пьян**—п'я́ний, як ніч, як хлю́ща.
Мертвечина—мерля́тина, мертвя́чина; (падаль животных)—сте́рво.
Мертворожденный — мертвонаро́джений, мерчу́к.
Мертвый—ме́ртвий.
Мерцать — бли́мати, мигті́ти, миготі́ти.
Мерять—мі́ряти, вимі́ряти.
Месить—міси́ти.
Мести—мести́, замі́та́ти.
Местком—місько́м.
Местность—місце́вість, місце || **-ный**—місце́вий.
Место—мі́сце; **в одном м.**—до гу́рту, до ку́пи; **во всех м.**—скрізь, по всіх усю́дах; **к месту**—до-ре́чи; **местами**—де-не-де́; **м. битвы**—бо́йовище; **на м. преступления** — на гаря́чому вчи́нку; **общее м.**—зага́льник; **отхожее м.**—відхі́дник; **укрытое м.**—схо́ванка, крийвка; 2) поса́да (Про́шу призна́чити мене́ на поса́ду секре́таря).
Местоимение (грамматич.) — займе́нник.
Местожительство—мі́сце прожива́ння, домі́вка, ме́шкання.
Местоположение — місце́вість,-вости (га́рна місце́вість для до́му відпочи́нку).
Местопребывание — мі́сце перебува́ння.
Месторождение—1) мі́сце наро́дження; 2) (геолог.)—родови́ще.
Месть—1)(существ.)—по́мста; 2) (глаг.) —см. **Мести.**
Месяц—мі́сяць; **молодой м.**—молоди́к.
Месячный—1) мі́сячний (мі́сячна ніч); 2) що-мі́сячний (що-мі́сячний часо́пис).
Металл—мета́л || **-ист**—металі́ст || **-ический**—металі́чний || **- обрабатывающий**—металообро́бний || **- оплавильный** — металото́пний (гама́рський); **мет-вильная печь** — металото́пня, гама́рня || **- ургия**—металургі́я (гама́рництво).
Метелка—мі́тла́, ві́ник.
Метель—хурто́ви́на, мете́лиця || **-ный**—хурто́ви́нний; **метельные заносы**—заме́ти.
Метить—1) мі́тити, значи́ти; 2) ва́жити (ва́жити на поса́ду секре́таря).
Метка—позна́ка, за́значка, зна́к; (нарезная)—карб; (выжженная)—тавро́
Меткий — влу́чний, влучки́й (влу́чний по́стріл; влучки́й стріле́ць) || **-кость**—влу́чність.
Метла—1) мі́тла́; 2) (раст.)—пирі́й.
Методический—методи́чний.
Метрический—метри́чний.
Мех—1) ху́тро; **подбивать мехом**—хутрува́ти; 2) міх; 3) **кузнечный м.**—міх (кова́льський) || **- овой**—а) хутря́ний; 2) міхови́й || **- овщик**—кушні́р.
Механический—механі́чний; **механически**—механі́чно.

Мечта—мрія; (несбыточная)—химе́ра || **- тель**—мрійник || **-тельность**—мрійність || **- тельный** — мрійний || **- ть**—мріяти, ма́рити.

Мешать,-ся—1) міша́ти,-ся, змі́шувати,-ся; 2) (препятствовать) — перебива́ти, заважа́ти, става́ти на зава́ді, на перешко́ді.

Мешкать—га́ятися, бари́тися.

Мешковатый—(о человеке)—вайлува́тий; (об одежде)—бахма́тий, лантухува́тий.

Мешок—міш**о́**к, ла́нтух; саква́ || **- шочник**—міше́чник.

Мещанин—міщани́н.

Мздоимец—см. **Взяточник.**

Миг—мить, моме́нт; **мигом** — ми́ттю, вмить.

Мигать—мига́ти, бли́мати; (о глазах)—морга́ти, кліпати.

Мизинец—мизи́нець.

Милиция—мілі́ція.

Миллион—мільйо́н || **- иард**—мілья́рд.

Ми́ловать—ми́лувати, ми́лість кла́сти.

Миловидный — милови́дий, гарне́нький, га́рний на обли́ччі.

Милосердие — милосе́рдя || **- дный** — милосе́рдий.

Милостыня—ми́лостиня.

Милость—ми́лість, ла́ска (Живу́ у чужі́й сім'ї́ з ла́ски); **милости просим**—про́симо, про́симо завіта́ти; **сделайте милость**—бу́дьте ласка́ві; **по вашей милости**—че́рез вас.

Милый—ми́лий, лю́бий, коха́ний.

Мимика — мі́міка, ми́ги; **разговаривать мимикой**—говори́ти на ми́гах.

Мимо - ми́мо, по́вз, біля́, по-біля́, попри́; **ступай мимо!** — забира́йся геть!

Мимолетный—скороте́чний; побі́жний (побі́жне вражі́ння).

Мимоходом—1) мимохі́дь, по доро́зі; 2) прина́гідно (...мимоходом рассмотрим связанный с этим вопрос—прина́гідно...).

Мина—1) (снаряд)—мі́на; 2) (гримаса)—ми́на || **- нный**—мі́нний.

Миндаль—мигда́ль || **- ный**—мигдале́вий.

Минерал—мінера́л || **- льный** — мінера́льний.

Министр—мініс**т**р || **- стерство** — міністе́рство.

Минование, в спец. выраж. **по миновании надобности**—коли́ мине́ потре́ба.

Миновать, минуть—мина́ти, обмина́ти, промину́ти.

Минувший—мину́лий.

Минута—хвили́на; (1/60 градуса)—мінну́та || **- тный**—хвильови́й, хвили́нний; мінну́тний (мінну́тна стрі́лка).

Мир — 1) мир (Мир хата́м, війна́ пала́цам!), згода, ла́года, лад (Живі́мо у згоді); 2) світ, все́світ (вселенная); **пойти по миру**—піти́ у старці́, старцюва́ти; **в мире** (с тобою не проживешь)—сумі́ром (з тобо́ю не прожи́ве́ш).

Мираж—міра́ж, ма́рево.

Мирволить—потура́ти.

Мирить,-ся—мири́ти,-ся, замиря́ти,-ся, прихо́дити до зго́ди.

Мирный—ми́рний (ми́рне насе́лення); тихоми́рний. спокі́йний (Пожиле́ць цей був люди́на тихоми́рна); **(мирные отношения)** - сумі́р, зла́года || **- но**—ми́рно, зла́гідно; супокі́йно.

Мировоззрение—світо́гляд.

Мировой—1) світови́й; 2) мирови́й (мирови́й суддя́).

Мироед—глита́й, жмикрут.

Мироздание—1) світобудо́ва, все́світ; 2) процесс м.)—світотво́рення.

Миролюбие—миролю́бство || **- ивый**—миролю́бний.

Миросозерцание — см. **Мировоззрение.**

Митинг—мі́тинг.

Мишень—ціль, мета́.

Мишура—шуми́ха.

Младенец — дити́нка; **грудной м.**—немовля́ (род. п.—немовля́ти).

Младенческий—дити́нячий, немовля́чий || **- ство**—дити́нство; **с младенчества**—зма́лку, зма́льства.

Млекопитающий (зоологич.) — ссавець.

Млеть—мліти, умлі́вати.

Млечный (путь)—Чума́цький Шлях.

Мнение — ду́мка, га́дка; **по моему мнению, я того мнения**—на мою́ ду́мку, як на ме́не.

Мнимоумерший—завме́рлець.

Мнимый—уда́ваний; (ложный)—неправди́вий, фальши́вий, ні́би (ні́би хво́рий).

Мнительность—підозрі́л[ив]ість, гіпохондри́чність || **-ный**—підозрі́ли[ви]й, гіпохондри́чний.

Многий—бага́то де́-хто, де́-кого, де́-кому... (Бага́то де́-кого не було́); багатьо́х,-тьо́м,-тьома́ (Багатьо́м довело́ся тіка́ти).

Много—бага́то, бага́цько, чима́ло.

Многобожие—многобо́жжя.

Многоводный — многово́дий, повново́дий.

Многогранный—1) гранча́стий; 2) см. **Многосторонний.**

Многоземельный—великоземе́льний.
Многозначительный—значу́щий.
Многократный—кількаразо́вий; (грамматич.)—наворото́вий.
Многолетний—довгорі́чний.
Многолюдие, многолюдность—велелю́дність ‖ **-ный**—велелю́дний, лю́дний.
Многопольный — многозмі́нний, на кі́лька змін.
Многоречивый—велемо́вний, велеречи́вий.
Многосемейный—великосіме́йний.
Многосторонний—багатобі́чний, різносторо́нній, усебі́чний.
Многострадальный—велете́рпний.
Многоуважаемый — вельмишано́вний.
Многоцветный—багатоба́рвний, багатокольоро́вий.
Многочисленный—числе́нний.
Многочленный—багаточле́нний.
Множество—си́ла, бага́то; **бесчисленное м.**—си́ла силе́нна, бе́зліч.
Множимое—чи́нник, мно́женик (пе́рший) ‖ **- житель**—чи́нник, мно́женик (дру́гий).
Мобилизационный—мобілізаці́йний.
Могота—в спец. выражении **не в моготу**—не по си́лі, не під си́лу, неси́ла.
Могучий, могущественный — могу́тній, ду́жий, поту́жний.
Могущество—могу́тність.
Можно—мо́жна; ві́льно (Тут пали́ти—ві́льно).
Мозг—мо́зок.
Мозжечек—мізо́чок.
Мозолистый—мозо́лявий.
Мозолить — му́лити, мозо́лити (Нові́ чо́боти му́лять).
Мозоль— мозо́ля.
Мой—мій, моя́, моє́.
Мойка—1) миття́; 2) мі́йка (где моют шерсть).
Мокнуть—мо́кти.
Мокрота́—во́гкість, мо́крість.
Мокро́та—харкоти́ння.
Мол—1) мовля́в; 2) (существ.)—мол.
Молва — погові́р, поголо́ска, чу́тка; **дурная м.**—несла́ва.
Молебен, молебствие—моле́бен (р. п. —бня).
Моление—молі́ння.
Молитва—моли́тва ‖ **- венник** — молито́вник ‖ **- венный**—молито́вний.
Молить—см. **Умолять** ‖ **- ся**—моли́тися.
Моллюск—м'яку́н, молю́ск.
Молниеносный—блискави́чний.
Молния—бли́скавка, блискави́ця.
Молодежь—мо́лодь-ди; ‖ **- дец**—молоде́ць, (рослый парень)—леве́нець ‖ **- диться**—молоди́тися ‖ **- дняк**—молодня́к, па́молодь,-ди (преимущественно о растениях) ‖ **- дой**—молоди́й; **молодой человек**—молоди́к; молоди́й чолові́к (Молоди́й чолові́че, будь ла́ска, зайді́ть сюди́!); молода́ люди́на (Він зо́всім молода́ люди́на) ‖ **- дость**—мо́лодість,-дости.
Моложавый—молоди́стий.
Молоко—молоко́ ‖ **- сос** — молодя́к; (ругательно)—шмарка́ч.
Молот—мо́лот.
Молотилка—молота́рка.
Молоть — моло́ти ‖ **- ба**—молоті́ння ‖ **- тый**—ме́лений.
Молочный--моло́чний; **молочные продукты**—набі́л, моло́чні проду́кти.
Молча—мо́вчки, мовча́зно.
Молчаливый —мовчазни́й.
Молчать—мовча́ти; **молчи,-те!**—ци́ть,-те! мовчі́ть.
Моль—міль (род. п.—мо́лю, муж. р.).
Мольба—блага́ння.
Момент—моме́нт.
Монарх—мона́рх ‖ **-хический**—монархі́чний.
Монастырь—манасти́р (р. п.— ря́).
Монах—черне́ць (род. п.—ченця; мн. ч.—ченці́), мана́х, (насмешл.) — капту́рник ‖ **- иня**—черни́ця, мана́шка.
Монисто—нами́сто; **нить м.** — разо́к нами́ста.
Монтер—монте́р.
Монотонный — одното́нний, одномані́тний.
Мор—по́шесть; (о чуме)—морови́ця.
Мораль—мора́ль.
Моргать—морга́ти, клі́пати; (презр.)—лу́пати.
Морда - мо́рда, пи́ка; (о животн. также)—пи́сок.
Море—мо́ре ‖ **- ряк**—моря́к.
Мореплавание, мореходство—морепла́вство.
Морить—губи́ти, виво́дити, вигубля́ти.
Морковь—мо́рква.
Моровой - морови́й; **м. поветрие, м. язва**—морови́ця.
Мороженое—моро́зиво.
Мороз - моро́з ‖ **- ить**—моро́зити.
Моросить—мря́чити, імжи́ти.
Морской—морськи́й.
Морщина—змо́ршка, бри́жа ‖ **-нистый** —змо́ршкуватий, мо́рхлий.
Морщить,-ся - мо́рщити,-ся; **м. лоб**—су́питися.
Мост—міст; **пловучий м.** - наплавни́й міст; **цепной м.** - ланцюго́вий міст ‖

- ик—містóк, клáдка || - **ить**—мости́ти, стели́ти; (камнем)—брукува́ти.
Мостовая—брук.
Мот—мот, моталíга || - **овство**—марнотра́тство, три́нькання.
Мотать—1) мота́ти, хита́ти; 2) (о нитках)—мота́ти, сота́ти; 3) (расточать)—мота́ти, манта́чити.
Мотивировать—мотивува́ти.
Моток—мíток (р. п.—ка).
Мотор—мото́р || - **ный** — моторови́й || - **ист**—мотори́ст.
Мотыка—сапáчка, сáпка.
Мотылек— метéлик.
Мох—мох || - **натый** - волоха́тий.
Моча—сéча || - **чевой**– сечови́й; **м. пузырь**—міху́р, сечни́к || - **чеиспускание** — сечепу́ск; **мочеиспускательный канал** — сечепровíд (-воду) || - **чить,-ся**—мочи́ти,-ся.
Мочалка - вíхоть, вíхтик.
Мочь—1) (существ.)—міць, си́ла; **не в м., м. нет**—неси́ла; **со всей м.** —що́ си́ли, чим дуж; 2) (глагол) — могти́, здýжати, здоли́ти.
Мошенник — шахра́й || - **ничество** — шахра́йство.
Мошна—гама́н, киса́.
Мщение (мостовой)—брукува́ння.
Мощи—мóщі.
Мощность—могýчість, (о машине еще) —ефéкт; (о слое земли, геологич.)—грýбість || - **ный** — потýжний, могýтній (потýжний чи́нник рóзвитку).
Мрак—тéмрява, мóрок.
Мрамор—мáрмур.
Мрачный—1) тéмний (Цей ліс був тéмний несказáнно); 2) похмýрий, понýрий (нéбо понýре); (о человеке)—понýра, супíй.
Мститель--**ме́стник** || -**ность**--мсти́вість.
Мстить — мсти́тися, помсти́тися (на кому́).
Мудреный—мýдрий (Невели́чка штýчка, та мýдра); мудрóваний (мудрóване запита́ння).
Мудрец—мудре́ць || - **рость**—мýдрість || - **рый**—мýдрий.
Муж—1) (супруг)—чоловíк; 2) муж.
Мужáться - відвáжуватися, бýти мýжнім.
Мужеложство—мужолóжство.
Мужеский—чоловíчий.
Мужественный—мýжній.
Мужик—мужи́к.
Мужской – см. **Мужеский.**
Мужчина—чоловíк.
Музей—музéй.
Музыка—мýзика || -**льный**—музи́чний || - **нт**—музи́ка, музика́нт.
Мýка—мýка.
Мука́—бóрошно; **крупичатая м.** —питльóване б.; питлівка.
Мукомольный — млина́рський (Млина́рський Трест) || - **комол** — млина́р (-ря́).
Мул—мул, ослúк.
Мундштук — 1) цýгліі, мундштýк; 2) (для курения)—мундштýк.
Муравей—мура́шка, муравéль || - **ник** —мура́шник, комашни́ще.
Мурлыкать—муркотíти, воркота́ти.
Мускул—м'яз, м'я́сень (-сня) || - **истый** — жи́лавий || - **льный**—м'язови́й.
Мусор—смíття; (битый кирпич, щебень и т. п.)—груз || - **ный (ящик)**—смíтник, смíтниця.
Мутить—1) каламýтити, баламýтити; 2) (тошнить)—нудúти, ва́дити.
Мутнеть—каламýтитися; темні́ти, темні́шати (шкло потемні́ло) || - **ный**—мутни́й, каламíтни́й.
Муха—мýха.
Мучение—мýки, мордува́ння || - **ник**—мýченик.
Мучительный—бóлісний.
Мучить — мýчити, катува́ти, мордува́ти || - **ся** – мордува́тися, кара́тися.
Мучной—борошня́ний.
Муфта—мýфта.
Мчаться—мча́ти, гна́ти.
Мщение—пóмста.
Мы—ми.
Мыло—мúло || -**вар**—миловáр || - **варение**—миловáрство || - **льный**—мúляний, мúльний.
Мысленный—мисле́нний, *подýманий; (подýмане запита́ння); уя́вний (уя́вний помíр).
Мыслитель—мисли́тель, мúсле́ник.
Мыслить—мúслити; см. еще **Представлять.**
Мысль—дýмка, га́дка, мисль; **прийти на м.**—на дýмку спа́сти; **не было в м.**—на дýмці не булó.
Мыс (геогр.)—ріг, рóгу.
Мытарство—мита́рство, поневіря́ння.
Мыть,-ся—мúти,-ся.
Мычать—мýкати, мича́ти.
Мышеловка—па́стка [на мúші].
Мышца—1) мúшка; 2) (под мышкой)—під пахвóю.
Мышление—мúслення; мисління (процесс).
Мышца—м'яз, м'я́сень,-сня.
Мышь—мúша, (собир.)—мишва́ || - **шенок**—мишеня́ (род. п.—мишеня́ти); **м. летучая**—кажа́н, ле́лик.
Мышьяк—миша́к; (химич.)—арсéн.

Мягкий—1) м'яки́й; 2) (о земле)—пухки́й; 3) (о человеке)—ла́гідний, деліка́тний, м'яки́й.
Мяки́на—поло́ва.
Мякоть—м'яку́ш, м'яку́шка; **м. тыквы или дыни**—мизка́.
Мямлить—ми́мрити, па́пляти; (о нерешительности)—мару́дити || **-ля**—тюхті́й.
Мясник — різни́к || **- ной** — м'ясни́й; **мясная лавка**—різни́ця.
Мясо —м'я́со.
Мята—м'я́та.
Мятеж—бунт || **- ник**—бунтівни́к, бунта́р (р. п. — ря́) || **- ный**—бунтівли́вий.
Мятель—см. **Метель.**
Мять—м'я́ти; (лен, конопли)—тіпа́ти || **- ся**—му́литися, м'я́тися.
Мяукать—ня́вкати, нявча́ти.
Мяч—м'яч, опу́ка.

Н

На— 1) (предл.)—на; **жениться на ком**—жени́тися з ким; **на все руки мастер**—на все (до всього) зда́тний; **на прошлой неделе**—мину́лого ти́жня; **на случай** (пожара...) — про ви́падок (поже́жі...); 2) (междом.)—на! (на, їж!).
Набавить—набави́ти, наки́нути || **- вка**—на́бавка, на́кидка.
Набальзамировать—набальзамува́ти.
Набат—дзвін на гвалт, на спо́лох.
Набег—набі́г,-бі́гу, на́пад.
Набело—начи́сто.
Набережная—набере́жжя (ср. р.).
Набивать,-ся—набива́ти,-ся; **набивать руку** в чем л.—нава́жувати ру́ку до чо́го || **- вка** (процесс)—набива́ння; (на ткани)—ви́бійка || **- вной**—набивни́й; (о ткани)—вибійча́ний.
Набираться,-ся (набрать,-ся)—набира́ти,-ся (набра́ти,-ся); **набираться ума**—дохо́дити ро́зуму.
Наблюдатель—1) спостере́жник, спостеріга́ч (На́вість сторо́нній спостере́жник мо́же помі́тити); 2) назо́рця, нагля́да́ч (На назо́рному пу́нкті сиді́ло дво́е назо́рців) || **- ный**—1) (о человеке) — спостере́жливий; 2) (о пункте)—назо́рний.
Наблюдать—1) назира́ти (кого́, що), доглядати; пильнува́ти (Пильну́йте арешто́ваного!); 2) спостеріга́ти (Че́рез мікроско́п мо́жна спостеріга́ти, як ру́хаються ці мікро́би) || **- дение**—1) до́гляд, пильнува́ння (до́гляд за хво́рими); 2) спостере́ження (спостере́ження в га́лузі економі́чних нау́к).
Наболеть — наболі́ти; **наболелый** — наболі́лий.
Набор—1) набі́р; (процесс)—набира́ння (партійці ле́нінського набо́ру); 2) (типогр.)—набі́р; складання (процесс) || **- щик** (тип.)—склада́ч.
Набрасывать (набросать)—накида́ти (наки́дати), понакида́ти (понаки́дано усю́ди папі́рців); **набросать очерк**—зроби́ти на́рис || **- ся (наброситься)** —накида́тися (наки́нутися); дорива́тися, допада́тися (допа́лися до їжі).
Набросок—на́рис, на́черк.
Набухать—бубня́віти, бува́віти, (сов. в.)—набубня́віти, збува́віти.
Наваливать, навалить,-ся—1) наверта́ти, нава́лювати,-ся, навали́ти,-ся; 2) накла́да́ти, навантажувати (навантажили по́вний віз).
Навар—щерба́.
Навастривать, навострить — нагостри́ти; **н. лыжи**—кива́ти п'ята́ми, да́ти тя́гу; **н. уши**—насторо́жити, нашоро́шити вуха; **н. руку, навостриться**—наби́ти, нала́мати ру́ку, нава́жити ру́ку (до чо́го).
Навевать—навіва́ти.
Наведываться—навідуватися, одві́дуватися.
Навеки—навіки, до віку, повік.
Навербовать—навербува́ти.
Наверно—1) напе́вне, запе́вне, либо́нь (Чо́рна хма́ра насту́пає, либо́нь до́щик бу́де).
Наверстать—надолу́жити, наверну́ти.
Наверх—уго́ру || **- у**—угорі́.
Навес –1) (над крыльцом)—дашо́к, підда́шшя; (над воротами) острі́шок; 2) (склон)—схи́лок, схил.
Навеселе—під ча́ркою, на підпи́тку.
Навестить—одві́дати, прові́дати.
Навет—наговір, на́клеп, осу́да.
Навзничь—на́взнак, горі́лиць.
Навзрыд—ридма́, рида́ючи, ре́вне.
Навигационный—навігаційний.
Навлекать (навлечь)—(гнев, подозрение)—накликати; (беду)—призво́дити до бі́ди (кого́); (чье-либо неудовольствие на себя) — наразитися (кому́).
Наводнение—по́відь,-води (ж. р.); по́вінь,-вени (ж. р.).
Навоз—гній || **- ный**—гнойови́й, гноя́ний; **навозное топливо**—кизя́к.
Навонять — насмерді́ти; (о человеке, животных)—напсе́тити.
Наворовать - накра́сти.

Наврать—набреха́ти, набрі́хувати, понабрі́хувати.
Навсегда — наза́вжди, пові́к, до ві́ку.
Навстречу—назу́стріч; (при ловле)—навпере́йми.
Навыворот—нави́ворот, нао́па́к.
Навык—зви́чка, на́ви́чка.
Навьючивать — наванта́жувати, ладува́ти, набато́вувати.
Навязать — 1) нав'яза́ти, дов'яза́ти; 2) наки́нути, завда́ти (Завдали́ йому́ тяжко́ї робо́ти) ‖ **- ся**—нав'яза́тися, наби́тися, причепи́тися, учепи́тися (Він сам наби́вся в го́сті до ме́не).
Навязчивость—насти́рливість, уї́дливість, нала́зливість.
Нагадить—напа́костити, напаску́дити.
Нагайка—нага́й, канчу́к.
Нагар — нага́р,-ру; на́гор,-ри (ж. р.); (на металле)—жу́желиця, згар (ж. р.).
Нагибать (нагнуть)—нагина́ти (нагну́ти).
Нагишом—го́лим, голяка́, гольце́м.
Наглец—наха́бник ‖ **- лость** — наха́бність.
Наглотаться — наглита́тися, наковта́тися.
Наглухо—1)*на́вік, назо́всім (Не йди́ тудо́ю, бо там две́рі заби́то на́вік); 2) (плотно)—щі́льно.
Наглядный—нао́чний (Нао́чні ме́тоди навча́ння); **делать наглядным**—унао́чнувати.
Нагнетать — нагніта́ти ‖ **- тельный** — нагнітни́й.
Нагноение—1) (процесс)—гно́їння, нагнива́ння; 2) (результат)—зая́трення.
Наговаривать—1) наговорювати, обмовля́ти (кого́); (выраз.) — пеню́ волокти́ (на ко́го); 2) (многое сказать) —наговорювати, набала́кувати (Набала́кав бага́то, а слу́хати ні́чого).
Наголо—1) наголо́ (Шаблі́ наголо́); 2) геть чи́сто, до ще́нту (Село́ геть чи́сто ви́горіло).
Нагоняй—на́гінка, прочуха́н.
Нагорать (нагореть) — нагоря́ти (нагорі́ти); **мне нагорело**—мені́ влеті́ло.
Награбить—награбува́ти.
Награда—нагоро́да, винагоро́да.
Награждать—винагоро́джувати, (сов. в.)—нагороди́ти.
Нагребать (нагрести)—нагріба́ти, нагорта́ти (нагребти́, нагорну́ти).
Нагревание—1) (процесс)—нагріва́ння; 2) (степень теплоты)—о́грів.
Нагромоздить—нагрома́дити, накопи́чити.
Нагрубить—нагрубія́нити.
Нагружать—наванта́жувати; (н. кладь) —ладува́ти; (н. работой) — нава́жувати.
Нагрузка—1) (процесс)—ванта́ження, ладува́ння; 2) (вес или кладь)—вага́, покла́жа; 3) (н. роботой)—нава́ження.
Нагрянуть—надійти́, набі́гти (несподі́вано, на́гло) (Надійшли́ несподі́вано го́сті); уда́рити (Уда́рили на́гло воро́жі си́ли).
Над—над, пона́д (пона́д Дніпро́м).
Надбавить—наба́вити.
Надвигать,-ся—насува́ти,-ся.
Надвое—на́впіл, надво́є.
Надворный—надві́рний; **н. строение** —будо́ва на подві́р'ї.
Надгробный — надмоги́льний (надмоги́льна промо́ва); похоро́нний (похоро́нний спів).
Надевать - надіва́ти; надяга́ти, одяга́ти; (об обуви)—узува́ти.
Надежда—наді́я; (ожидание чего-л.)—сподіванка, сподіва́ння; **возлагать н.** —поклада́ти наді́ю; **питать н.**—держа́ти, ма́ти наді́ю; **потерять н.**—стра́тити наді́ю ‖ **- жный**—наді́йний (Наді́йний за́сіб боротьби́ з шкідника́ми); пе́вний, ві́рний (На ньо́го смі́ло поклада́йтеся,—люди́на ві́рна).
Надел—наді́л,-ді́лу.
Наделать — нароби́ти, (только о ч.-н. плохом, напр.—„беды")—нако́їти.
Надеяться—наді́ятися; (ожидать чего-л.)—сподіва́тися (чого́сь); (полагаться на что-л.)—поклада́тися.
Надзиратель — догля́дач; (надсмотрщик, наблюдающий)—дозо́рчий, нагля́дник.
Надзор—до́гляд, на́гляд; (процесс)—догляда́ння, нагляда́ння.
Надламывать—надло́млювати.
Надлежать (в специальн. выраж. **надлежит**)—слід, тре́ба, пови́нно; **надлежащий** — нале́жний, відпові́дний, слу́шний (До плу́га тре́ба слу́шного пого́нича, щоб прово́рний був); **надлежащим образом**—як слід, як нале́жить, нале́жним спо́собом.
Надлом - ви́лім, ви́щерб.
Надменный—пиха́тий, з пихо́ю, пиндю́чний; (как существ.)—чванько́.
Надо, надобно—тре́ба, потрі́бно; **мне надо (чего л.)**—я потрі́бу́ю (чого́),
Надобность—потре́ба; **по мере н.**—в мі́ру потре́би ‖ **- ный**—потрі́бний.
Надоедать (надоесть) — набрида́ти, (набри́днути) (Твоя́ брехня́ набри́дла), обрида́ти (обри́днути), остива́ти (Тай ости́ло мені́ з тобо́ю па́нькатися).
Надолго—надо́вго.

Надоумить—да́ти, настанови́ти на ро́зум; нара́яти.
Надпись—на́пис,-су (муж. р.).
Надрываться — надса́джуватися, (сов. в.)—надсади́тися, підреди́тися.
Надстройка — 1) (процесс)—надбудо́вування; 2) (результат)—надбудо́ва (ідеологі́чна надбудо́ва).
Надстрочный—надрядко́вий.
Надувательство — обду́рювання, підду́рювання.
Надувать (надуть)—1) надима́ти [надува́ти] (наду́ти, надму́, надме́ш) (вітер надима́є вітри́ла); 2) дури́ти, обду́рювати, підду́рювати || **- ся** — 1) надима́тися; 2) напу́жуватися; (с заносчивостью)—пинду́читися.
Наедаться — наїда́тися, (сов. в.)—наї́стися; **наесться до отвала** — наї́стися до відбро́ду.
Наедине—на самоті́, наоди́нці (на самоті́ я почав міркува́ти); сам-на-сам (я був з ним сам-на-сам).
Наездник—їзде́ць.
Наем — найма́ння, на́йми; **в .н-м** — у на́йми || **- ник**—на́ймит || **- ница**—на́ймичка || **- ный** — на́йманий || **-щик** — найма́ч.
Нажать — 1) (нажну,-нешь)—нажа́ти, ужа́ти, (несов.)—нажина́ти (тільки півкопи́ нажа́в); 2) (нажму,-мешь)—см. **Нажимать.**
Наждак—шмерґель.
Нажива—1) зиск, кори́сть; 2) прина́да (прина́ду ри́ба скуси́ла).
Наживать — нажива́ти; (о приобрет. имуществе, сов. в.)—надба́ти; **нажить беды** — набі́гти ли́ха, доходи́тися ли́ха; **нажитой**—на́дбаний, набу́тий || **- житое**—набу́ток, на́дбане.
Нажим—на́тиск || **- ать (нажать)**—натиска́ти (нати́снути).
Назад—наза́д; **год тому н-д**—рік тому́, перед ро́ком.
Название—на́зва.
Наземь, на землю—додо́лу, до землі́; **н-мь лицом**—долі́ниць.
Назидание—нау́ка, напу́чення || **- тельный**—навча́льний, напу́тливий.
Назначать (назначить) — призна́ти (на ко́го, за ко́го), настановля́ти (на ко́го) || **- чение** — призна́чення; **к месту назначения**—на призна́чене мі́сце (поса́ду) || **- ченный** — призна́чений.
Назойливый—насти́рливий, уїдливий || **- вость** — насти́рність, уїдливість, нала́зливість.
Назревать — 1) поспіва́ти, достига́ти; 2) (о нарывах)—вистою́ватися, набира́тися, вистига́ти; **назревают события**—настига́ють події.
Найти—см. **Находить.**
Наивный—наївний, безхи́трий.
Наигрывать—награва́ти.
Найденыш—на́йда, зна́йда.
Наизнанку—навиво́рот.
Наизусть—напа́м'ять; **читать н-ть**—чита́ти з па́м'яти.
Наискось — навкоси́, навкося́, навскоси́.
Наказ—нака́з.
Наказание—ка́ра; **высшая мера наказания**—найви́ща ка́ра || **- зуемость**—ка́рність || **- зуемый** — підка́рний || **- зывать**—кара́ти, (сов. в.)—скара́ти, покара́ти.
Накаливать—розпіка́ти, розжа́рювати.
Накануне—напереді́дні.
Накармливать (накормить)—нагодо́вувати (нагодува́ти).
Накладная—накладна́, факту́ра.
Накипь—1) (при варке)—шум, шумови́ння; 2) (на посуде)—на́кип (муж. р.).
Накладной — накладни́й, додатко́вий (накладні́ видатки).
Накладывать (наложить)—накла́сти (накла́сти); см. еще **Налагать.**
Наклеветать — наклепа́ти (на ко́го), обмо́вити (ко́го).
Наклеивать—накле́ювати, налі́плювати.
Наклон—похи́лість; (местности)—схил, спад || **- ение** (грам.) — спо́сіб, || **- ность** — 1) (о положении)—похи́лість; 2) (о влечении)—на́хил, схи́льність (до чо́го) || **- ный**—похи́лий, похи́листий, (о местности)—спа́дистий, || **- ять,-ся**—нахиля́ти,-ся, похиля́ти,-ся.
Наковальня—кова́ло (кова́дло).
Накожный — нашкі́рний, шкіряни́й (шкіряні́ хворо́би).
Наконец — нарешті́, уре́шті, укінці́, упослі́д; **наконец-то** ты пришел!—аж о́сь коли́ ти прийшов!
Наконечник — кіне́ць, (стрелы) — наконе́чник.
Накопление — нагрома́дження (доба́ нагрома́дження капіта́лу); ску́пчування (ску́пчування гу́мусу в гру́нті) || **- плять**—нагрома́джувати, ску́пчувати; (**н-ть** какое-л. вещество в себе)—набира́ти[ся] (чого́) (буря́к набира́ється цу́кру).
Накрахмаливать—накрохма́лювати.
Накрест—на́вхрест.
Накрывать,-ся—1) накрива́ти,-ся, напина́ти,-ся; 2) захопи́ти, заско́чити, (захопи́ли злочи́нця на вчи́нку).
Накрепко—мі́цно, на́міць; **н-о запретить**—го́стро, сувóро забороні́ти.

Накупать, накупить—накупля́ти, накупо́вувати, накупи́ти.
Налагать (наложить)—накладáти (накла́сти); **налагать налоги**—оподатко́вувати; **наложить на себя руки**—(самому́) смерть собí заподíяти.
Наладить—нала́годити, напра́вити.
Налево—лiво́ру́ч; (на быков)—цоб!
Налегать (налечь) — 1) налягáти (налягти́); 2) (настаивáть)—насiдáти, напосiдáти (напосíсти)-ся.
Налегке—ле́гко, зле́гка (ви́йшов зле́гка одя́гнений); **собраться н-е** — нашвидку́ зiбра́тися; **ехать н-е** — порожне́м їхати.
Налет—1) на́лiт, налiта́ння; (о нападении)—на́пад, на́скок; 2) (химич.)—цвiт, суга́; 3) (на теле)—падь (уве́сь язи́к падь поняла́).
Налету—улiт, на льоту́; по́хiпко (вiн ду́же зда́тний—по́хiпко засво́ює всi поя́снення).
Наливка — 1) нали́вка; 2) (процесс) — налива́ння.
Наличность (наличие)—ная́вність (ная́вність причи́н); (о деньгах)—готiвка; (о лицах)—прису́тність || **- ный**—ная́вний; (о лицах) — прису́тнiй; **платить наличными**—плати́ти готiвкою.
Налог—пода́ток; **налагать н.** — оподатко́вувати || **- овой**—податко́вий.
Наложение — накладáння || **- нный**—накла́дений; **н-й платеж**—накладна́ пла́та.
Наложница—налóжниця.
Намагничивать—магнетува́ти.
Намек—на́тяк; **говорить намеками**—каза́ти на до́гад || **- ать** — натяка́ти, закида́ти на до́гад.
Намереваться—ма́ти на́мiр, нава́жуватися || **- рение**—на́мiр || **- ренно**—уми́сне, з на́мiром.
Наместник—намíсник.
Наметить (намечать) — намiтити, назначи́ти, позначи́ти (намiча́ти).
Намозолить (глаза)—намо́золяти о́чi.
Намудрить—намудрува́ти.
Наниматель—найма́ч || **- ть (нанять)**—найма́ти (найня́ти).
Нанос—нанíс,-но́су; (в воде) — на́мул || **-ной**—нане́сений; (водою)—намивни́й.
Наносить (нанести) — нано́сити, (о мног.)—поназно́сити; (вред, убытки...) —заподíювати, учиня́ти, роби́ти; (о линиях в чертеже, рисунке)—назнача́ти, накре́слювати; **нанести оскорбление**—обра́зи́ти.
Наоборот — навпа́к[и́], на́опа́к, навверле́.
Наобум—навмання́, на гала́й.
Наотмашь—навiдлiг.
Наотрез—тве́рдо, рiшу́чо.
Нападáть—нападáти, опадáти; **напала на него** печаль (горе, раздумье, сонливость...)--поня́в, узя́в його́ сму́ток...; **напасть врасплох** (кого)—спобíгти, збíгти (кого́) || **- дение**—на́пад, - ду (муж. р.) || **- дки**—напáдки.
На́пасть—на́па́сть, ха́лепа.
Наперебой—оди́н поперед одни́м.
Наперевес—навпереваги.
Наперегонки—нави́передки.
Наперед—напере́д, пои́реду.
Наперекор—наперекíр, навсу́пор.
Наперерез—напереріз; (при ловле)—навпере́йми.
Наперерыв—см. **Наперебой.**
Наперечет — о́бмаль; (образнее) (они у нас наперечет)—у на́с їх що кíт напла́кав.
Напечатать—надрукувáти.
Напилок—терпу́г, пiдпи́лок, напи́лок.
Напирать—напира́ти.
Напитать (жидкостью)—ви́мочити, намочи́ти || **- ся**--намочи́тися, набра́тися; набра́ти, втягти́ (в се́бе) (тре́ба до́бре намочи́ти ва́тку, щоб вона́ уве́сь ро́зчин утягла́ в се́бе).
Напиток—напíй (мн. ч.—напо́ї), питт́я, тру́нок.
Напичкать—напха́ти, набга́ти.
Наплевать—наплюва́ти.
Наплыв — на́плин || **- ать (наплыть)**—напliва́ти (напли́нути, наплисти́).
Наповал—на сме́рть.
Наподобие — на взiр, взо́ром, на зразо́к, подíбно (до чо́го), на́че.
Наполнять—наповня́ти, сповня́ти.
Напоминать—нага́дувати.
Напор—на́тиск, нава́л || **- ный**—нава́льний; **водонапорная башня**—водонава́льна ве́жа.
Направление — на́прямок || **- влять**—направля́ти; справля́ти (спра́вив його́ на пе́вну доро́гу), спрямо́вувати, (сов. в.)—спрямува́ти || **- вляться** — прямува́ти (куди́ ти пряму́єш?).
Направо—право́руч.
Напраслина—пеня́, дарми́ця; **взвести н.**—прики́нути пеню́.
Напрасно—ма́рно, даре́мне || **- ный**—ма́рний, даре́мний.
Например—напри́клад, при́мiром.
Напрокат (давать, брать)—спосуджáти (спосу́дити), позича́ти (у Сiльськогосподарстві спосуджа́ють селя́нам маши́н); (взятый напрокат) — пози́чений.
Напролет (о времени) — цiлiсiнький, геть уве́сь (цiлiсiньку нiч проси́дiв).

Напролом—напро́пу́д, пробо́єм.
Напропалую—1) до заги́ну, на одча́й, очайду́шно, будь-що-бу́дь; 2) на всі за́ставки (да́яв його́ на всі за́ставки).
Напротив—1) про́ти, су́проти; 2) аж ніяк (ти гада́єш, я суму́ю?—Аж ніяк, я ду́же ра́дий), (навпаки́).
Напрягать (напречь),-ся — напру́жувати, напру́жити,-ся || **- ряжение** — напру́га, напру́ження, нату́га.
Напрямик — навпросте́ць, прямце́м, пря́мо, про́сто (тепе́р ти му́сиш прямце́м сказа́ти щи́ру пра́вду).
Напугать — наляка́ти || **- ся** — налека́тися, стра́ху набра́тися.
Напускать—напуска́ти; **н-ть на себя дурь** — ду́рника стро́їти, удава́ти || **- ся** — напуска́тися; (на ко́го)—накида́тися.
Напыщенный — напу́жений, бундю́чний.
Напяливать—нап'я́лювати, напина́ти, нацу́плювати.
Наравне—уріве́нь, на́рівні, урівні.
Нараспашку—нарозхрист.
Нараспев (говорить) — ми́ччю говори́ти.
Нарасхват—наперебі́й, оди́н поперед одни́м (свіжий крам оди́н поперед одни́м розкупи́ли).
Нарваться — нахопи́тися, наско́чити, наразі́тися; здобу́тися (здобу́вся ха́лепи).
Нарезка—1) на́різка, карб; 2) (о наделах земли)—наріз ка.
Нарекание—1) наріка́ння; 2) (ропот)—ре́мство.
Наречие—1) говірка, наріччя, діяле́кт (північно - українська говірка); 2) (грам.)—прислівник.
Нарицательный — 1) (нарицательная ценность)—номіна́льний; 2) (грам.)—име́нник рядови́й; **это имя стало нарицательным**—це ім'я́ ста́ло рядови́м.
Нарком—нарко́м || **- ат**—наркома́т.
Наркомвнешторг—Наркомзовніштóрг (Наро́дній Комісаріят зовнішньої торгівлі) || **-внудел**--Наркомвнуспра́в (Н. К. уну́трішніх справ) || **- военмор**—(Н. К. військо́вих та морськи́х справ) || **- здрав** — Наркомздоро́в (Н. К. охоро́ни здоро́в'я) || **- зем** — Наркомзе́м (Н. К. земе́льних справ) || **- индел**—Наркомзовнішспра́в (Н. К. зовні́шніх справ) || **- почтель** — Наркомпошті́ль (Н. К. пошт та телегра́фів) || **- прод**—Наркомха́рч (Н. К. харчови́х справ) || **- прос**—Наркомо́с (Н. К. осві́ти) || **- путь** — Наркомшляхів (Н. К. шляхів) || **- рабкрин**—Наркомробселі́н (РСІ) (Н. К. робітни́чо-селя́нської інспе́кції) || **-собез**—Наркомсоцзабе́з (Н. К. соціяльного забезпе́чення) || **- труд**--Наркомпра́ці (Н. К. пра́ці) || **- фин** — Наркомфі́н (Н. К. фіна́нсів) || **- юст** — Нарком'ю́ст (Н. К. юсти́ції).
Народ—на́рід (род. п.—наро́ду); люд (для обозначения массы людей) || **- ник** — народо́вець || **- ничество** — народо́вство || **- ность**--наро́дність || **- ный** — наро́дній || **- оведение** — народознавство || **- онаселение**—насе́лення, лю́дність.
Нарост—на́ріст (род. п.—на́росту).
На́рочно—уми́сне, навми́сне.
На́рочный—гіне́ць, посла́нець.
Наружно—назве́рх, зве́рху; (по внешности)—на по́гляд, з по́гляду, на о́ко || **- ность** — зо́внішність, о́коло; (о внешности человека)—подо́ба, приро́да || **- ный** — зве́рхній, околи́шній; **наружные постройки** — надві́рні будівлі.
Наружу—1) (со внешней стороны)—з зо́внішнього бо́ку, знадво́ру, зве́рху (тин похили́вся знадво́ру); 2) назве́рх, на по́верх (його́ шахрайства ви́йшли назве́рх).
Нарушать — поруша́ти, пору́шувати; **н-ть слово, присягу...** — лама́ти... || **- шение** — пору́шення; злама́ння || **- шитель**—пору́шник.
Нары—пі́л (по́лу), ла́ви.
Нарыв—боля́чка, пухи́р, чиря́к || **- ать** —нарива́ти.
Наряд — 1) наря́д; 2) (убранство)—убра́ння, стрій,-о́ю || **- ный** — стрійний, до́бре вбра́ний.
Наряду — 1) по́ряд, по́руч; 2) рі́вно, одна́ково (ко́сить він одна́ково зі мно́ю).
Наряжаться — прибира́тися, вистро́юватися (ви́строїлася, як ля́лечка).
Насаждение—1) наса́дження, 2) (делянка)—діля́нка,
Насасывать, (насосать)-ся—натяга́ти; натягти́, - ся, (насосом) — помпува́ти, (ртом)--насмо́ктувати,-ся, насмокта́ти, -ся, наcса́ти, - ся (комар наcса́вся кро́ви).
Наседка—кво́чка, квоча́.
Насекомое — кома́ха || **- оядный** — комахоїдний.
Население — 1) насе́лення, лю́дність; 2) (процесс)—засе́лення, осе́лювання, залю́днення || **- нность**—засе́леність, залю́дненість.
Населять, - ся—оселя́ти, - ся, оса́джу-

ватися, залюднювати,-ся; (о многих)—позасе́лювати,-ся.

Насилие—наси́льство, гвалт || **- ловать** — наси́лувати, гвалтува́ти || **- льно**—силомі́ць, сило́м, на́кидом || **- льственный** — силомі́чний; (принужденный) — си́луваний, знево́лений; **н - ая смерть**—валто́вна смерть.

Насилу—ле́две, наси́лу.

Насквозь—на́скрізь; навспі́л (ця пля́ма навспі́л сукна́ пройшла́).

На́скоро — по́хапки, по́хапцем, швидко́ма; **на скорую руку** — на́прово; **скоро-наскоро**—як-найшви́дче.

Наскочить—наско́чити; **н-ть на беду**—нахопи́тися на ли́хо.

Наскучить—спри́кріти; см. **Надоесть.**

Наслаждаться — тішитися, розкошува́ти, зазнава́ти розко́шів, (сов. в.)—натішитися || **- ждение** — насоло́да, утіха, розко́ші (множ. ч.).

Наследие, наследство—спа́док, спа́дщина, наслі́дда; (от деда)—діди́зна; (от отца)—ба́тьківщина; (от матери)—матери́зна || **- дник** — спадкое́мець || **- дный**—спа́дщинний || **- дование**—спадкое́мство, спадкое́мність, - ности (ж. р.) || **- довать**—одбира́ти, узя́ти спа́док, оді́дичити || **- дственность**—спадко́вість || **- дственный** — спадко́вий.

Наслоение—напластува́ння, наверствува́ння; (процесс) — напласто́вування, наверство́вування.

Насмехаться—насміха́тися, глузува́ти (з ко́го); (с издевательством)—глуми́тися (над ким).

Насмешка—по́сміх, глузува́ння, кепкува́ння || **- шливый**--посмі́шкуватий, глузли́вий || **- шник** — насмі́шник, глузу́н.

Насморк—не́жить,-ти (ж. р.).

Насолить—1) насоли́ти; 2) (причинить неприятность)—дозоли́ти, допекти́.

Насос—по́мпа; **н. нагнетательный**—по́мпа нагні́тна́; **н. под'емный** — по́мпа *натяго́ва; **насоса поршень**—смок.

Наспех—нашвидку́, по́хапцем.

Насплетничать—наплести́, наплі́скати.

Наставление — нау́ка, напра́ва (напра́ва, як уживати) || **- влять** — направля́ти, (на дурное)—нагруща́ти.

Наставной—прито́чений, надставни́й.

Настаивать—1) (жидкость на чем.-л.)—насто́ювати; 2) рішу́че стоя́ти (на чо́му) (рішу́че стоя́ти на свое́му); (требуя чего-л.)--доправля́тися (чого́), наполяга́ти.

Настать—наста́ти, наспі́ти.

Настежь—на́встіж, на́встяж.

Настигать—наздога́няти.

Настойка—насто́янка.

Настойчиво—завзя́то, наупо́рно, притьмо́м || **- вый**—завзя́тий, наупо́рний; **настойчивая необходимость** — нага́льна потре́ба.

Настороже—на сторо́жі, сто́рожко.

Настоятельный--пи́льний (пи́льне прохання), нага́льний (нага́льна потре́ба).

Настоящее—тепе́рішність.

Настоящий — 1) спра́вжній, ді́йсний; щи́рий (щи́ра пра́вда, щи́ре зо́лото); су́тий (він був су́тий англі́єць); 2) (современный)—тепе́рішній, суча́сний; 3) (этот)—цей, оце́й (в кінці цього́ ро́ку).

Настраивать (настроить) — 1) набудува́ти, (о многих)—понабудо́вувати; 2) (налаживать)--направля́ти, наладнува́ти; 3) (напроказить)—нако́їти.

Настрого—як-найсувóріше.

Настроение—на́стрій,-ою (муж. р.).

Настройщик—напра́вни́к.

Наступать—наступа́ти; (во времени)—наста́ва́ти, захо́дити (зайшо́в ве́чір); надхо́дити (надхо́див час вака́цій) || **- пательный**—наступни́й, нападни́й || **- пление** — на́ступ; (во времени) — настання́; надхо́дження.

Насущный — 1) насу́щний; 2) доконе́чний; **насущная необходимость**--доконе́чна потре́ба.

Насчитывать — нарахо́вувати, налічувати.

Насыпь—на́сип,-пу (муж. р.), ви́сип,-пу (муж. р.).

Насыщать, насытить—насича́ти, наси́тити || **- щение**—наси́чення.

Наталкиваться — 1) нараже́тися, натру́чуватися, (сов. в.)—наразі́тися, натрути́тися; 2) (встречать)—натрапля́ти, нади́бувати (що).

Натворить—нако́їти.

Натирать—1) натира́ти; 2) (мозолить)—му́ляти (нам'у́лити).

Натиск—на́тиск, на́гніт.

Наткнуться—см. **Натыкаться.**

Натолочь—натовкти́, натовкма́чити.

Натощак — на-тще́серце, на-тще́, натощака́.

Натравливать — нацько́вувати, під'ю́жувати.

Натуга—напру́га, нату́га.

Натуживаться—напру́жуватися.

Натура — 1) нату́ра, приро́да; 2) (характер)—уда́ча || **- лизация**—натуралі́за́ція || **- лист** — природни́к, природозна́вець || **- льный**—приро́дний, натура́льний.

Натыкаться—натика́тися, наража́тися, (сов. в.) — нарази́тися; (на что-л. острое) — нахроми́тися; см. еще **Наталкиваться** 2).
Натяжение — на́тяг || **- жка** — 1) (процесс)—натяга́ння; 2) (неточность при утверждении)—на́тяг, усилко́ваний (до́каз...).
Натянутость (в обращении, приемах...)—нещи́рість, ви́мушеність.
Наугад — 1) навздога́д; 2) навманя́ (заблука́вшись і йде лі́сом навманя́).
Наугольный—наріжний.
Наудачу—навманя́, на ща́стя.
Наука—нау́ка || **- учность**—науко́вість || **- учный**—науко́вий.
Наускивать—см. **Натравливать.**
Наутек—навті́ки, навті́кача́.
Наушничать--нату́ркувати; (на кого-л.)—по́тайки обмовля́ти (кого́).
Наущение — підмо́ва; по его **наущению**—як він підмо́вив...
Нахал—наха́ба, наха́бник || **- льничать** — наха́бно пово́дитися || **- льный** — наха́бний; **нахально**—наха́бно; (грубой силой)—навісо́м.
Нахвали́ться: (**не нахвалится** — не схва́литься).
Нахвата́ться — набра́тися, (сильнее)—нахапа́ти.
Нахмуриться — похмурі́ти, похму́рим ста́ти.
Нахлебник—наши́йник, нахлі́бець.
Нахлобучка—на́гінка, прочуха́нка.
Находить (найти) — нахо́дити, знахо́дити (найти́, знайти́); (о мног.) — познахо́дити; (об изобретен.) — винахо́дити (ви́найти) || **- дка**—[з]на́хідка || **- дчивый** — спри́тний, зара́дливий.
Находиться—1) находи́тися, попоходи́ти; (иронич.)—нашве́ндяти; 2) (о месте нахождения) — бу́ти, перебува́ти, пробува́ти (жить где-л.).
Нахождение—нахо́дження; (о пребывании)—перебува́ння, пробува́ння.
Нация — на́ція || **- ционалист** — націона́ліст || **- ционалистический**—націоналісти́чний || **- циональный**—націона́льний.
Начало—1) поча́ток; 2) осно́ва, грунт, заса́да (основні́ заса́ди марксизму); **действующее н.**—движни́к || **- льный**—початко́вий.
Начальник—нача́льник || **- нический**—нача́льницький || **- льство** — нача́льство, (архаич.)—старши́на.
Начерно—на́чорно.
Начертательный—нарисо́вий; || **- чертание**—на́рис.
Начинять—набива́ти, (о пище)—начиня́ти || **- нка**—фарш, на́чинка.
Начитывать,-ся—налі́чувати,-ся, нарахо́вувати,-ся; **начитывается в наличности**—є готівкою.
Начет—начи́слення, нарахо́вування.
Начинание—за́мір,-ру, за́хід,-ходу.
Начинать,-ся—почина́ти,-ся, розпочина́ти,-ся.
Начисто—1) на́чисто, чи́сто (перепиши́ чи́сто); 2) цілко́м, геть усе́, усе чи́сто (усе́ чи́сто погорі́ло).
Начитанный—начи́таний.
Наш—наш; (выраз.—наш родной, не иностран.; также иронично)—на́ський („на́ська" буржуазія).
Нашатырь—салом'я́к (хлора́к амо́нія).
Нашествие—на́хід, нава́ла (тата́рська нава́ла).
Нашивка—наши́вка.
Нашумевший: нашумевшая история—голосна́ істо́рія.
Наяву - на-я́ві.
Не—не. В соединении со словами искать на соотв. слово, если не найдется под **Же.**
Неблагонадежный — непе́вний, неблагонаді́йний.
Небезопасный — небезпе́чний || **- полезный** — небезкори́сний, кори́сний такий.
Неблаговидный—нега́рний.
Неблагоприятный—несприя́тливий.
Небо—не́бо.
Нёбо (во рту)—піднебі́ння; **мягкое н.**—ви́лочки.
Небрежность—недба́льство || **- ный**—недба́лий.
Небылица—небили́ця, небува́льщина.
Неважный—незна́чний, (не совсем хоро́ший) — плохе́нький, благе́нький. Дела идут **неважно**—Спра́ва аби́яка.
Невдомек: мне **невдомек**—мені́ невдога́д, я не добе́ру́.
Неведомый—незна́ний, беззві́сний.
Неведение — 1) (несознательность) — несвідо́мість; 2) (неосведомленность)—незнання́. По **неведению** — не зна́вши, несвідо́мо.
Невежа—нече́ма, мугир || **- жливый**—нече́мний, неввічливий.
Невежда—не́ук, невіглас.
Невежественный — те́мний, **не́ук** || **- ство**—темно́та, не́уцтво.
Неверие—безві́р'я, нев'іра,
Неверный—1) (изменник)—непе́вний, зрадли́вий (непе́вний спільник; зрадли́ва жінка); 2) (неправильный, ложный)--невірний, неправди́вий, хи́бний (хи́бні чутки́).

Невероятный—неймові́рний.
Невесомый—неважи́мий.
Невеста—нарече́на; молода́ (в брачной паре); **быть н-ой**—бу́ти на вида́нні.
Невестка—невíстка.
Невзгода—знегíддя; зли́дні.
Невзирая—без о́гляду (на що́), ми́мо (чого́), дарма́ що, всу́переч (чому́).
Невзначай—несподíвано, зненáцька.
Невзнос—неви́плата.
Невзрачный—непоказни́й, ми́ршавий.
Невзыскательный—незабагли́вий, невига́дливий.
Невидаль—ди́во. Вот **не́видаль!**—От ди́во яке́!
Невидимый—невиди́мий, незри́мий.
Невидный—непоказни́й; малозна́чний.
Невинность — неви́нність, см. **Девственность** || **- нный**—неви́нний, см. **Девственный** || **- новный** — невинува́тий, неви́нний.
Невменяемый — 1) (о поступке) — неосу́дний; 2) (о состоянии)—непритóмний, несамовúтий, непритама́нний.
Невнятный— невира́зний, нерозбíрний.
Невод—не́від (-оду).
Невозбранно—вíльно.
Невоздержный—непомірко́ваний, см. **Неумеренный.**
Невозможно — неможли́во || **-ность**—неможли́вість, незмóга || **- ный** — неможли́вий.
Невознаградимый —невідшкодóвний.
Неволить — невóлити, си́лувати, при(з)му́шувати.
Невольник—невíльник || **- нический**—невíльницький || **- ничество**—невíльництво.
Невольно—мимовóлі, мимохíть.
Невообразимый—неймовíрний.
Невпопад—не в ла́д; невлу́чно; (не к месту)—не до ладу́.
Невразумительный—**нерозу́мний** (Грінч).
Невредимый—непошкóджений, цíлий.
Невтерпеж — корти́ть (чогóсь); насте́рло, приспíчило; аж го́ді терпíти (нет сил терпеть), аж терпе́ць увірва́вся.
Невтерпеж—1) (нет сил терпеть)—(аж) терпе́ць увірва́вся (наро́дові увірва́вся терпе́ць); (аж) го́ді терпíти (бíль таки́й, що аж го́ді терпíти); 2) (о сильном желании, потребности) — корти́ть (чого), насте́рло, приспíчило.
Невыгодный — незискóвний, небаришови́тий (незискóвне пíдприе́мство); непожитни́й, неспíрний, неви́гідний (непожитні умóви; неви́гідне становúще) || **- но** — незискóвно; непожитóвно, неспíрно, неви́гідно.
Невыносимый—**нестерпу́чий**, нестéрпний.
Невыработанность — неви́робленість || **- нный**—неви́роблений.
Невыразимый—невимóвний.
Нега — 1) (полное довольствие)—сóлодощі, рóзкоші; 2) (сладостное упоение)—млость.
Негде—нíде, нема́-де.
Негласно—негла́сно, нея́вно || **- ный**—негла́сний, нея́вний, неприлúдний.
Неглижировать — нéхтувáти, легковáжити.
Негодный — 1) незда́тний (до чóго), несудни́й, негоди́ящий; 2) (дурной, плохой)—нікчéмний.
Негодование — обу́рення, гнів, пересéрдя || **- вать** — обу́рюватися, пересéрдя ма́ти.
Негодяй—негíдник.
Негр—негр, му́рин.
Неграмотность—неписьмéнність || **- ный** —неписьмéнний.
Недавно – недáвно, нещодавнó.
Недалекий—1) (близкий)—недалéкий; 2) (об умствен. способн.)—недоу́мкуватий, *дрíбноголóвий.
Недаром—недáрма.
Недвижимость — 1) (неподвижность) — нерухóмість; 2) (**н-ое** имущество) — нерухóме майнó || **- мый** — нерухóмий.
Недействительный—недíйсний.
Неделимый—нероздíльний.
Недельный—тижнéвий.
Неделя—ти́ждень; **каждую н-ю**—щоти́жня.
Недеятельный—бездія́льний.
Недобор—недобíр,-бóру.
Недоброжелательный — незичли́вий, недоброхíтний.
Недобросовестный—несумлíнний, несóвісний.
Недобрый—недóбрий.
Недоверие — недовíр'я || **- рчивость**—неймовíр'я || **- рчивый**—неймовíрний, невíрливий.
Недовес—недовáга, нецóвна вагá.
Недовольный — незадовóлений || **- льство**—незадовóленість.
Недоедать—недоїдáти.
Недозрелый—свидувáтий (о фруктах)
Недоимка — недóїмка, недоплáта, завúска || **- мочный** — недоїмковий || **- мщик**— недоплáтник.
Недолговечный—недовговíкий.
Недолюбливать—неполюбля́ти, недолю́блювати.

Недомогать — нездýжати, недýжати, слабувáти.
Недомыслие — недóмисел, незрозумíння, *недотя́мство.
Не доплатить—недоплати́ти.
Недоразумение—непорозумíння.
Недород—недорíд,-рóду.
Недоросль (иронич.)—невíглас, нéук; недорóсток.
Недосмотр—недóгляд.
Недоставать—бракувáти, не ставáти; **недостает** — бракýе, брак (грóшей брак).
Недостаток—1) (погрешность, порок) — хи́ба, вáда; (из'ян у животных) — ґандж; 2) (бедность, нужда)--нестáток, нестáтки; 3) недостáча (через недостáчу матерія́лів робóти довелóся припини́ти) || **-точно**--недóсить || **-точный**—недостáтній.
Недостижимый—недося́жний.
Недостоверный—непéвний.
Недостойный—1) не гíдний, не вáртий чогó; 2) (**недостойный** проступок)—ганéбний учи́нок.
Недоступный — непристýпний, недостýпний.
Не досчитаться—не долічи́тися.
Недосуг — 1) (как существит.) — недозвíлля; 2) (как наречие) — нíколи, немá чáсу.
Недотрога — недотóрканий, незаймáйло.
Недоумевать—бýти непéвним, у непéвності || **-мение** — непéвність; нерозумíння || **-менный** — *недомисленíй (недомисленí питáння).
Недоучка - недóук.
Недочет—1) недолíк (ревíзія ви́явила недолíк сум); 2) хи́ба (хи́би держáвного апарáту), прóгріх, *недóїмиток.
Недра — нáдра, нíдра (експлоатáція надр).
Недружелюбный—неприя́зний.
Неестественный—неприрóдний, ненатурáльний.
Нежданный—несподíваний.
Нежелание—нéхіть,-хоти (ж. р.), небажáння.
Нежели—ніж, а ніж (булó б тобí одрáзу сплати́ти подáток, а ніж тепéр ґáяти час); (при сравн. степени) — як, над, за (с вин. пад.), від (с род. п.).
Нежилой — 1) (где не живут) — незамéшканий; 2) (где нельзя жить) — непридáтний жи́ти, мéшкати.
Нежить—ніжити, голýбити || **-жничать** — ніжитися, пести́тися || **-жный** — ніжний, тенди́тний.
Незабвенный—незабýтній.
Незабудка—люби́-мене, нéзабудь.
Незавидный — аби́-який; *незалáсний (незалáсна йогó дóля); незави́дний.
Независимый--незалéжний (незалéжна с.-д. п. Німéччини), непідлéглий || **-мость**—незалéжність, непідлéгліcть.
Незадолго—незадóвго, що-йнó пéред...
Незаконность—незакóнність || **-нный** — незакóнний || **-норожденный** (ребенок) — нешлю́бна дити́на, (образно) — байстря́, байстрю́к, безбáтченко.
Незамедлительно—негáйно || **-ный**—негáйний.
Незаменимый—незамíнний, незаступни́й.
Незанятой—вíльний, гуля́щий (не булó вíльних місць).
Незапамятный — споконвíчний, одвíчний; **с н. времен**—споконвíчно, од стародáвніх часíв.
Незапятнанный—незаплямóваний, чи́стий.
Незатейливый—1) невибáгливий, невигáдливий; 2) (простой)—нехи́трий, нему́дрий (нехи́трий мáлю́нок).
Незаурядный—не аби́-який.
Нездоровиться—нездýжатися; **нездоровится**—нездýжається, немóжеться.
Нездоровый—1) (больной)—недýжий, слаби́й; 2) (вредный для здоровья)—нездорóвий, вадли́вий.
Незлобивый, незлобный—незлíсний, нездости́вий.
Незнание—незнáння.
Незначительный—незнáчний.
Незыблемый — непору́шний, непохи́тний.
Неизбежный—неминýчий.
Неизвестный — невідóмий; незнáний (Кíнець істóрії невідóмий. Незнáні крáїни).
Неизменный—незмíнний, неодмíнний.
Неизмеримый—незмíрний, неомíрний.
Неиз'яснимый—1) (трудный для уразумения)—незбагнéний; 2) (трудн. д. выражения) — несказáний, невимóвний.
Неимоверный—неймовíрний.
Неимущий—незамóжний.
Неимение — брак, недостáча; **за неимением** — через брáк, через відсýтність.
Неисправимый — непоправни́й; незарáдний (незарáдне лúхо) || **-вный**—неспрáвний; недбáлий (недбáлий службóвець).
Неиссякаемый — невичерпáний, невичéрпний.
Неистовый—несамови́тий

Неистощимый — невиснáжний, см. **Неиссякаемый.**
Неисчерпаемый—см. **Неистощимый, Неиссякаемый.**
Неисчислимый — несчисленний, незлічéнний.
Некий—якúйсь; той **(как некий герой** —як той герóй).
Некогда—1) (нет времени) — нiколи, немá колú, немá чáсу; 2) (когда-то) —колúсь.
Некстати—не до рéчи, не до ладý.
Некоторый — 1) якúйсь (якúйсь час вiн був хвóрий); 2) дé-який, дé-хто (дé-хто стоя́в, а и́нші лежáли).
Некто—хтось
Некуда—нiкуди, немá кудú.
Нелепица—нiсенiтниця, дурни́ця || **- пый** — недолáдний (недолáдний учúнок); недорéчний, беглýздий безглýзде запитáння).
Неловкий — неспри́тний, нéмний, незгрáбний; **неловкость, неловкое положение**—ніякóвість, ніякове станóвище.
Нельзя—не мóжна, не вільно; **как н. больше, меньше** и т. д. — як-найбíльше, як-найменше...; **дон.** — до крáю, занáдто.
Немало—чимáло || **- важный**—немаловáжний, значни́й.
Немедленно—негáйно; (после чего-л.) —незабáром || **- нный**—негáйний.
Немец—нiмець || **- кий**—нiмéцький.
Неминуемый — неминýчий || **- мо**—неминýче.
Немногие — небагáто, мáло-хто (мáло-хто йогó розумíв); для **немногих**—для небагатьóх, мáло для кóго; **немногим**—небагатьóм, мáло кóму́ || **- го** —небагáто, трóхи.
Немой—нiмúй.
Ненавидеть — ненáвидiти || **- вистный** —ненáвисний || **- висть**—ненáвисть.
Ненаказуемость—безкáрність, некáрність || **- зуемый** — безкáрний, некáрний.
Ненарушимый—непорýшний, незлáмний.
Ненастье—негóда, сльотá; **началось н.** —засльотúлося.
Ненасытный—несúтий, ненажéрливий; (как сущ.)—ненажéра.
Необдуманный — нерозвáжний (нерозвáжний учúнок).
Необитаемый — безлю́дний, незалю́днений.
Необозримый—неогля́дний.
Необузданный—нестри́маний, неспи́нний, свавíльний.
Необходимо — докóнче (трéба), неминýче (трéба), необхíдно; **крайне необходимо** — до скрýту трéба || **- мость** — доконéчність, доконéчна потрéба, неминýчість, потрéба || **- мый** —докóнче потрíбний, доконéчний, неминýчий, необхíдний (необхíдні матеріяли; доконéчна потрéба; неминýчі нáслідки такóго життя́).
Необ'яснимый—незрозумíлий, що не надаéться з'ясувáти.
Необ'ятный, необ'емлемый—неося́жний.
Неограниченный—необмéжений.
Неоднократно—не раз.
Неодобрительный—непохвáльний.
Неожиданно—несподíвано, знеóбачка, зненáцька || **- нность** — несподíванка || **-нный**—несподíваний, негáданий.
Неопасный—безпéчний.
Неоплатный — невиплáтний (залíз у невиплáтні боргú).
Неопределенный — 1) невúзначений; 2) (расплывчатый) — невирáзний, нея́сний. **(Неопред.** наклонение в грамм.)—дієйменник.
Неопровержимый--см. **Неоспоримый.**
Неопрятный — неохáйний, (образнее) —нетíпáха, задрúпаний.
Неосмотрительный — необáчний, необережéжний.
Неосновательный—1) (без оснований) —безпідстáвний, неслýшний; 2) (несолидный)—негрунтóвний.
Неоспоримый—незаперéчний.
Неответственный—невідповідáльний.
Неотвязный—невідчéпний, уїдливий.
Неотесанный (о человеке)—нечéмний; *книпоть (см. **Грубый**).
Неотложный—невідклáдний, пúльний; нагáльний.
Неотразимый—неперемóжний.
Неотступный—невідступúний.
Неотчуждаемый--невідбúраний, невідбíрний.
Непереводимый—неперекладни́й, (що) не надаéться до перéкладу (перекláсти).
Неплатеж — неплáта || **- тельщик**—неплáтник, неплатíльник.
Непобедимый — неперемóжний; нeобóрний (необóрне бажáння спочúнути).
Неповоротливый—неповороткúй, немотóрний, вайлувáтий, нестéлéпа.
Непогода—негóда.
Непогрешимый — непохúбний, непомúльний (непохúбні вúсновки марксúзму); непогрíшний (дóгмат про непогрíшну прóповідь пáпи).

Неподалеку — поблизу́ чого́, бли́зько чого́.
Неподкупный—непідку́пний.
Неподражаемый—незрівня́ний.
Неподходящий — непідхо́жий, непри́да́тний.
Непозволительный—него́жий, непристо́йний (непристо́йні жа́рти); неможли́вий (неможли́ва неува́жність).
Непоказной—см. **Невидный.**
Непоколебимый — непохи́тний, непору́шний.
Непомерный—надмі́рний, непомі́рний.
Непоправимый—непоправни́й.
Непорядочный—непоря́дний, непутя́щий.
Непосильный—надси́льний.
Непосредственный — безпосере́дній || **- нно**—безпосере́дньо.
Непостижимый — незбагне́нний, недовідо́мий.
Неправильный — непра́вильний; неслу́шний (неслу́шні зауваження); (ошибочный)—хи́бний.
Неправый—несправедли́вий, непра́вий.
Непредусмотренный — непередба́чений.
Непреклонный—невблага́нний; (непоколебимый)—незло́мний, непохи́тний.
Непреложный—незмі́нний, непору́шний.
Непременный — неодмінний || **- нно**—неодмінно, доко́нче.
Непреодолимый—необо́рний.
Непрерывно — без пере́рви (робо́та йшла́ без пере́рви день і ніч), невпи́нно; раз-у-ра́з (грім гримів раз-у-ра́з) || **- ный** — безперестанний, невпи́нний.
Неприемлемый — неприйнятни́й, непідхо́жий.
Неприкосновенный—1) незайма́нний, недоторка́нний (недоторка́нний фонд); 2) (непричастный)—непричетний.
Неприлично—непристо́йно, неподо́ба, не ли́чить, не упада́є || **- ный** — непристо́йний.
Непримиримый—непримире́нний.
Непринужденность — невимушеність || **- нный** — невимушений, незнево́лений.
Непристойный—сороміцький, безли́чний.
Непритворный—щи́рий, неуда́ваний.
Неприязненный — неприя́зний, воро́жий.
Неприятель—во́рог || **-ский**--воро́жий; (принадлежащий вр.)—во́рогів.
Неприятность — непри́ємність, прикрість || **- ный** –непри́ємний, прикрий.
Непроглядный—безпросві́тний.
Непродолжительный—недо́вгий, коро́ткий, недовгоча́сний; **в н. времени** —незаба́ром.
Непроизводительность — непродукти́вність || **- ный** — непродукти́вний; ма́рний (ма́рна тра́та часу́).
Непроизвольный — мимовільний, несвідо́мий; (рефлекторное движение) —ві́друх.
Непромокаемый — непромока́льний; см. **Непроницаемый.**
Непроницаемый—непроні́кливий; непропускни́й (водонепропускні́ перегоро́ди).
Непростительный—непрости́мий; см. еще **Непозволительный.**
Непроходимый—непрохідни́й, непроля́зний; **н. дурак**—несві́тський ду́рень.
Непьющий—непиту́щий.
Неравенство—нері́вність.
Нераздельный—неподільний.
Неразлучный—нерозлу́чний.
Нераспорядительный — нерозпоря́дливий, неметки́й.
Нервность — нерво́вість || **- ный**—нерво́вий.
Нередко—раз-у-ра́з, часте́нько.
Нерешительность—незва́жливість, вага́ння; **быть в н.**—вага́тися || **- ный** —незва́жний, (иронично)—розга́дько.
Неряха—неоха́йник, нехлю́й, нечепу́ра || **- ряшливость** — неоха́йність, нехлю́йство, нече́пурність || **- ряшливый**—неоха́йний, нечепу́рний.
Несбыточный—незбу́тній, химе́рний.
Несвязный - нескла́дний, недола́дний.
Несгораемый—вогнетривки́й.
Несклоняемый (грам.)—невідмінний.
Несколько—де-кі́лька, скі́лькись.
Нескончаемый—нескінче́нний, неперебо́рний.
Нескромный—нескро́мний.
Неслыханный—нечу́ваний.
Несменяемый—незмінний.
Несметно—незліче́нно, без ліку, бе́зліч || **- ный**—незліче́нний, несчисле́нний.
Несмотря на... не зважа́ючи на...; дарма́ що... (дарма́ що дощ, а я піду́), мимо (чого́).
Несносный (неотвязный)—насти́рний, неможли́вий.
Несоблюдение — недоде́ржання, невиконання (штраф за невиконання постано́ви).
Несовершеннолетие — недоліття, неповноліття || **- тний** — недо́літок, неповнолітній.
Несовершенный--1) недосконалий (недосконалий механізм); 2) (грам. о

виде глаголов) — недоко́наність (дієсло́ва).

Несовместимый — несполу́чний, несумі́сний.

Несоизмеримый—невмі́рний.

Несокрушимый—незло́мний.

Несомненный — несумні́вний, безпере́чний || **- нно** — безсумні́вно, безпере́чно.

Несообщительный—мовча́зний, огу́рний.

Несоответственный, несоответствующий — невідпові́дний || **- нность**—невідпові́дність.

Несоразмерный—нерозмі́рний.

Несостоявшийся — незді́йснений (незді́йснена уго́да; *невідбу́тий (невідбу́те зібрання).

Несостоятельный — 1) неспромо́жний (неспромо́жна гіпо́теза); 2) невипла́тний (невипла́тний боргівни́к) || **- ность** —1) неспромо́жність; 2) невипла́тність; 3) (незажиточность, бедность) —неста́ток(чаще во мн. ч.—неста́тки) (прийшо́в неста́ток, забра́в і оста́ток).

Не спеша—по́вагом, спроквола́.

Неспособный — незда́тний (до чо́го); (без способностей)—незді́бний; (бессильный что-л. сделать)—незло́льний; невга́рний.

Несправедливость—несправедли́вість || **- вый**—несправедли́вий.

Несравненный—недорівня́ний, незрівня́ний.

Нестерпимый — незно́сний, нестерпу́чий.

Нести,-ся — не́сти,-ся; (быстро ехать, бежать, двигаться...)—[і]мча́ти, гна́ти.

Нестроевой — 1) нешерего́вий, нестрое́ви́й; 2) (о лесе)—небудіве́льний.

Несуразный--неподо́бний, недола́дній; см. еще **Нелепый**.

Несущественный—неісто́тний.

Несчастье—неща́стя, ли́хо || **- стный**—неща́сний, безтала́нний (безтала́нна до́ля).

Несметный—см. **Несметный**.

Нет—1) нема́[є] (у ме́не нема́є гро́шей); 2) ні (—ти підеш?—Ні!).

Нетрезвый — нетвере́зий, підпи́лий || **в н. состоянии**—бу́вши п'я́ний(-а...), на підпи́тку.

Нетронутый—незайманий, непоча́тий; (о земле)—цілинний.

Неуважение—непова́га, знева́га || **- жительный** — 1) неважни́й (неважні причи́ни); 2) зневажливий (зневажливе пово́дження).

Неувядаемый (образно)--невмиру́щий, незабу́тній (невмиру́ща сла́ва).

Неугомонный — невгомо́нний, безуга́вний.

Неудача — невда́ча (сього́дні мені в мої́й спра́ві невда́ча); (в общем значении—несчастн. судьба) — неталáн, недо́ля || **- чник** — неталáнник, невда́лець, невда́ха || **- чный**—невда́лий.

Неудержимый—невпи́нний; нестри́мний (невпи́нний пото́к ча́су; нестри́мне революці́йне підне́сення).

Неудобный — незру́чний || **- ство** — незру́чність.

Неудовлетворительный--недоста́тній.

Неужели—хіба́, невже́; (как недоверчиво - восклицат. самостоятельное слово) — таке́! (— Я сього́дні літа́в аеропла́ном!—Таке́!).

Неуклонный — непохи́бний, неухи́льный; к **неуклонному** исполнению—до непохи́бного викона́ння.

Неуклюжий — незгра́бний, невкови́рний.

Неукоснительный—см. **Неуклонный** и **Незамедлительный**.

Неукротимый — невгамо́вний (слабее, чем русск. слово).

Неуловимый — 1) невло́вний (губро́зшук натра́пив на слід цього́ невло́вного зло́дія); 2) (едва заметный, слышный, ощутимый...)—недочутни́й, ле́дви чу́тний, ле́дви помі́тний.

Неумение--невмі́ння, невмі́лість || **- лый**—невмі́лий, недоте́пний; **неумело делать**—парта́чити (отсюда **неумелый**, как существ.,—парта́ч).

Неуместный—недоре́чний, недола́дний || **- но**—не до ладу́, не до ре́чи.

Неумолимый—невблага́нний.

Неумышленно—ненавми́сне, без на́міру || **- нный**—ненавми́сний.

Неуплата—нев и́плата.

Неурожай—неврожа́й, недорі́д.

Неурочный — нев и́значений; недозво́лений (за недозво́леної доби́ полюва́в); неспо́діваний (прийшо́в під несподі́вану по́ру).

Неурядица—не́лад, безла́ддя, непорядок.

Неуспевающий—в і дста́лий.

Неуспех—неу́спіх, непо́спіх.

Неусыпный—невсипу́щий.

Неустанный—безпере́ста́нний.

Неустойка—недоде́ржка.

Неустойчивый--неста́лий, нестанівки́й.

Неустрашимый—сміливий, відва́жний.

Неуступчивый—незда́тливий; суперекуватий, завзя́тий.

Неутешный—нерозва́жний.

Неутолимый — невсити́мий, невтиши́мий.

Неутомимый—невто́мний.
Неуч—не́ук.
Неуязвимый--невразли́вий, невра́зний.
Нефть—на́фта || **- тяной** — на́фтовий || **- промышленник** — нафтопромисло́вець || **- тяная вышка**--на́фтова ви́шка.
Нехороший — пога́ний, ке́пський, недо́брий.
Нехотя—не́хотя, нехо́тячи.
Нечаянно—несподі́вано, ненаро́ком.
Нечистота — не́чисть, бруд || **- стый**—нечи́стий; **нечист на руку**—хапки́й.
Нечто—щось.
Неявка—неприбуття́, нея́вка.
Ни—ні, ані (ані я, ані він не прийшли́); кто бы **ни...**, что бы **ни...** — будь-хто, хоч хто, будь-що, хоч що (хоч що говори́ть, а зведе́, на одно́); **ни гугу**—ані теле́нь, ані мур-мур.
Нибудь--см. **Кто-нибудь, Что-нибудь, Где-нибудь** и т. д.
Нива—ни́ва, лан; (вспаханная)—рілля́.
Нивелировать—нівелюва́ти.
Нигде—ніде́.
Нижеозначенный—нижчезазна́чений, зазна́чений да́лі || **- подписавшийся**—що підписа́вся тут (да́лі), нижчепідпи́саний || **- приведенный** — нижченаве́дений, наве́дений да́лі || **- сказанный** — нижческа́заний, зазначе́ний да́лі || **- следующий**—насту́пний, по́да́льший || **- упомянутый** — нижчезга́даний, зга́даний да́лі.
Нижний—ни́жній; до́лішній (до́лішній біг Дніпра́); спі́дній (спі́дня соро́чка).
Низ—низ, спід,-по́ду (зі спо́ду є ру́чка), діл,-до́лу (до-до́лу ве́рби гне висо́кі) || **- ина**—низина́, низькоді́л, діл || **- кий** —1) низьки́й; 2) гане́бний (гане́бний учи́нок), пі́длий, низьки́й (пі́длий хара́ктер); **н. голос**—товсти́й, низьки́й го́лос; **н. цена** — мала́ ціна́ || **- менность** — низькоді́л || **- менный** — 1) (геогр.)—низи́нний; 2) см. **Низкий** 2) || **- ость**—підло́та, паску́дство.
Низвергать—пова́лювати || **- ржение**--пова́лення.
Низводить—зво́дити.
Низкопоклонный—шапкови́тий, лакею́ва́тий || **- нничать** — гну́ти спи́ну, шапкува́ти, підстила́тися, би́ти чоло́м.
Низкопробный—низькопро́бний.
Низлагать--скида́ти, пова́лювати || **- ложение**—ски́нення, пова́лення.
Никак—1) ніяк; 2) (кажется)—либо́нь || **- ой**—ніяки́й; (ни один)—жо́дний.
Никогда—ніко́ли.
Никто—ніхто́.
Никуда — 1) нікуди́; 2) (ни к чему)—нікуди́, нідочо́го, ніна́що.
Нисколько—ані тро́хи.
Нисходящий--сходови́й, (об интонации) —спадни́й.
Нитка—ни́тка || **- точный**—нитково́й.
Нить — см. **Нитка; красной нитью проходит в рассказе...**—черво́ною сму́гою...
Ничком—ниць.
Ничто—ніщо́, -ніче́го; **абсолютно ничего**--ніче́гісінько; **ничего** (=пускай, все равно)—дарма́, ба́йду́же́; **обратить в ничто** — оберну́ти в ні́вець || **- жество**—нікче́мність, нікче́мниця || **- жный**—нікче́мний; (только об особах) — хи́рний; **сделаться ничтожным**—знікче́мніти.
Ничуть—аж ніяк.
Ничья (в игре)—нічия́, ро́зигри.
Нищий—(как прилагат.)—см. **Бедный**; (как существ.) — ста́рець, жебра́к || **- енский** — старча́чий, жебра́цький, злиде́нний, мізе́рний || **- енствовать** —старцюва́ти, жебра́ти || **- ета**—убо́гість, зли́дні, злида́рство; мізе́рія („Мізе́рія філосо́фії").
Но—та, а, але́.
Новичок—нова́к.
Новобранец — новобра́нець, ре́крут || **- брачный** — новоже́нець (мн. ч. — новоже́нці), молоди́й || **- введение**—нововве́дення, новина́ || **- луние**—молоди́к, нови́й мі́сяць || **- рожденный** —новонаро́джений.
Новость—нови́на́ || **- вый**—нови́й.
Нога—нога́; **жить на широкую ногу** —ши́роко жи́ти, жи́ти на всю гу́бу; **подняться на ноги** (переносно)—ста́ти на стану́.
Ноготь—ні́готь.
Нож — ніж (ножа́) || **- ницы** — но́жиці || **- ны**—пі́хви.
Ножной—ножани́й.
Ноздря, ноздри—ніздря́, ні́здрі (род множ.—ні́здер); (у быков, лошадей) —храп || **- реватый** — ніздрюва́тий, діркува́тий.
Ноль—нуль, зе́ро.
Номер—число́, но́мер, (в гостинице)—но́мер || **- ной, -ант**—номерни́й.
Нора—нора́.
Нормировать — нормува́ти || **- вка**—нормува́ння.
Нос—ніс; **драть н.**—ки́рпу гну́ти; **н. получить** — о́близня пійма́ти; **говорить в н.**—гуня́віти || **- овой**—носови́й; **н. платок**—носовичо́к || **- атый**—носі́й, носа́тий.
Носилки—но́ші || **- льщик**—носи́льник, носі́й, -ія́. || **- ситель**—носи́тель.
Носка — носі́ння, но́шення || **- кий** —

1) (об одежде) — кріпки́й, міцни́й; 2) (о птицах) — несу́щий (несу́ща ку́рка).

Носок—с(ш)карпе́тка, (сапога)—пере́д, (чайника)—но́сик.

Нотариус—нота́р (род. п.—ря́) || **-риальный**—нотаріяльний, нота́рний.

Ночь — ніч || **-чевать** — ночува́ти || **-члежный** — нічлі́жний || **-чной** — нічни́й || **-члег**—нічліг, поночі́вля.

Ночник (для освещения)—кагане́ць.

Ноша—но́ша.

Ноябрь—листопа́д.

Нрав — 1) (характер) — уда́ча, но́ров, нату́ра; 2) (обычай)—зви́чай; **падение нравов** — зане́пад мора́льности || **-иться**—подо́батися, до сподо́би, до вподо́би бу́ти || **-ственность** — мора́льність || **-ственный** — мора́льний; (примерной нравствен.)—доброзвича́йливий.

Ну — 1) (подбадривающее) — а ну́, ке́ лишень, ну́мо, нум; 2) (ну, я и пошел)—ото́ж я й пішо́в.

Нужда — 1) (потребность) — потре́ба; 2) (бедность)--зли́дні, неста́ток || **-ться** (в чем-л.)—потріbува́ти (чого́); (терпеть нужду) — терпі́ти зли́дні, неста́ток; бідува́ти || **-ждающийся**—неспромо́жний, (в чем)—що потрібу́є.

Нужник—відхідник.

Нужно—тре́ба, потрі́бно, слід || **-ный**—потрі́бний; **очень нужное дело**—пи́льна спра́ва.

Нутро (всем своим **нутро́м**) — се́рцем; **нутряной**—інтуї́тивний.

Ныне—ни́ні, тепе́р || **-шный**--ни́нішній, тепе́рішній.

Нырять (**нырнуть**) — рина́ти, (порну́ти, пірну́ти).

Ныть — 1) (болеть) — скемі́ти, ни́ти; 2) ни́ти, скі́млити, ски́глити || **-тье**—скигління.

Нюхать—ню́хати; (**н.** воздух — о животном) — нюши́ти (соба́ка нюши́ть || **-тельный** — ню́хальний, до ню́хання.

Няньчиться — ня́ньчитися; пестува́ти (кого́).

О

О, об, обо—1) (для обозначен. предмета, о котором идет речь)—про, за (за во́вка помо́вка...); (для об. предм., на который направлено действие или с ним связано) — об, на (об ка́мінь розби́вся; обіпри́ся на ме́не).

Оба (ж. р. — **обе**) — оби́два, (ж. р.)—оби́дві; (о мужчине и женщине вместе)—обо́е, (уменьш.)—обо́йко.

Обагрить (кровью) — покрива́вити || **-ся**—покрива́витися.

Обалдеть—отете́ріти.

Обанкротиться—збанкрутува́ти.

Обаяние — ча́ри, чарівни́чий упли́в || **-ятельный**—чарівни́чий, звабли́вий.

Обвал--зава́ла, обва́лення || **-ивать,-ся (обвалить,-ся)**—обва́лювати,-ся, зава́лювати,-ся.

Обвенчаться—перевінча́тися.

Обвес—недо́важка || **-вешивать** — обва́жувати, недова́жувати.

Обветшать—зіста́рітися, зноси́тися.

Обвивать—повива́ти.

Обвинение — обвинува́чення; (только как процесс)--винува́чення || **-нитель**, --обвини́тель, звинува́тчик || **-нительный** — звинува́льний; **об-ный акт**—звинува́льний акт || **-няемый**—звинува́чений || **-нять**— винува́тити, винува́ти; (приносить жалобу)—оска́ржувати.

Обворожительный — заворо́жливий, чарівни́й.

Обвыкать— принату́рюватися, ого́втуватися.

Обгонять—переганя́ти, випереджа́ти.

Обделка—обро́бка; (проц.), обро́блювання || **-лывать**—обро́блювати, обробля́ти.

Обдирать—обдира́ти, (сов. в.)—обде́рти, здира́ти; лупи́ти; **об-ать шкуру** (с туши)—білува́ти || **-тельство**—зди́рство.

Обдумывать—обмірко́вувати, розмірко́вувати, розважа́ти, зва́жувати.

Обед—обі́д || **-дать** — обі́дати || **-денный**—обі́дній; (в **обеденное** время) —в обі́д; (после, до **обеда**)—пі́сля, до обі́д.

Об'едать,-ся — об'їда́ти,-ся || **-дки** — недо́їдки, з'їдьки.

Об'единение—об'є́дна́ння || **-нять,-ся** — об'є́днувати,-ся.

Обеднеть — збіднíти, зубо́жіти, прибіднíти.

Обезвреживать — знешко́джувати, унешко́джувати.

Об'езд—об'їзд || **-чик**—об'їзди́й.

Обездолить—понедо́лити.

Об'езжать, об'ехать—об'їзди́ти, об'їхати.

Об'езжать, об'езживать — 1) вийжджа́ти (лошадей); 2) (кругом) — об'їзди́ти.

Обезлесение — зба́влення лі́су, ви́ліснення.

Обезлюдеть — обезлю́діти, ви́людніти || **- дить**—ви́люднити.
Обезображивать — нівечити ви́гляд; зоги́джувати (обли́ччя зоги́джене злістю).
Обезопасить—убезпе́чити.
Обезоруживать—обеззбро́ювати, унезбро́ювати.
Обезуметь—знавісніти, сказитися.
Обезьяна — ма́впа || **- нничать** — мавпува́ти.
Об'ект—об'є́кт, пре́дмет (пре́дмет його́ спостере́жень)|| **-ивный**—об'єкти́вний.
Об'ем — о́бсяг, о́бмір || **- истый**—вели́кий на о́бсяг, чима́лий.
Оберегать—берегти́, пильнува́ти.
Обертка — обго́ртка || **- тывать** — обгорта́ти.
Обескуражить — зба́вити ду́ху, зба́вити відва́ги (оці́ неща́стя зо́всім зба́вили йому́ ду́ху); (озадачить)—зби́ти з пантели́ку (на таке́ пово́дження він не сподіва́вся, і це зби́ло його́ з пантели́ку).
Обеспечение — забезпе́чення (соціяльне забезпе́чення) || **- чивать** — забезпе́чувати.
Обессилеть —знеси́литися, ви́силитися, знемогти́ся (за два ти́жні хворо́би знемі́гся, став сам не свій) || **- ливать** —знеси́лювати, висиля́ти.
Обесславить — знесла́вити, увести́ в несла́ву.
Обесценивать—знецінювати.
Обесчестить—[з]ганьби́ти, знесла́вити.
Обет—обіт,-іту, обрік,-о́ку; **давать об.** —зарікатися.
Обещание—обітни́ця, обіця́нка || **- щать** —обіця́ти.
Обжаловать — оска́ржити || **- вание**—оска́рження.
Обжигание — випа́лювання || **- гать** — випа́лювати (випа́лювати ц е́ г л у), о[б]па́лювати || **- гаться**—(о кирпиче) —випа́люватися; о[б]піка́тися (опікся гаря́чим молоко́м).
Обжора—нена́же́ра.
Обзаведение—см. **Приобретение.**
Обзор—о́гляд.
Обида—кри́вда, покри́вдження, ура́за || **- дный** — уразли́вий, кри́вдний || **- дчивый** — образли́вий || **- дчик** — кри́вдник, напа́сник || **- деть**—скри́вдити; обра́зи́ти (оскорбить), ура́зи́ти || **- деться**—обра́зи́тися, ура́зи́тися.
Обилие—(множество, избыток)—си́ла, на́дмір; (богатство, довольство)—доста́ток, ро́зкіш; (об. плодов или листьев)—рясно́та || **- льный**—бага́тий, го́йний (на що́); рясни́й.
Обиняки: говорить об. — говори́ти манівця́ми, позавгорі́дно.
Обирательство — зди́рство || **- рать (обобрать)**—обдира́ти (обде́рти).
Обитать—жи́ти, пробува́ти || **- аемый** —засе́лений || **- атель**—см. **Житель.**
Обиход — ужи́ток, обихі́дка; **для домашнего об.**—для ха́тнього вжи́тку || **- ный**—звича́йний, усякде́нний.
Обкладывать (обложить)—обклада́ти (обкла́сти).
Обкрадывать—обкрада́ти.
Облава — о́блав (род п. — о́блаву, муж. р.).
Облагать—обклада́ти; **об. налогом**—оподатко́вувати; см. еще **Обкладывать.**
Облагодетельствовать—добродійство зроби́ти (кому́).
Облагораживать — ушляхе́тнювати, ублагоро́джувати, (сов. в.)—ублагоро́дити).
Обладать — ма́ти (кислород обладает свойством...—ки́сень ма́є си́лу, власти́вість...); розпоряджа́ти, посіда́ти (що) || **- датель**—см. **Собственник.**
Облако—хма́ра; **витать в обл.** (=фантазировать)—захо́дити в хма́ру.
Область—1) край, краї́на; 2) по́ле, га́лузь, ца́рина (по́ле дія́льности; на по́лі наро́дньої осві́ти; в ца́рині суспільнозна́вства) || **- тной**—крайови́й.
Облачный — хма́рний (хма́рний день).
Облегчать—поле́гшувати, уле́гшувати || **- чение** — поле́гкість; (льгота) — пільга.
Обливать—злива́ти.
Облигація—облігáція.
Облик—ви́гляд, ста́ть,-ти (ж. р.), по́стать, поста́ва.
Обличать – викрива́ти, виявля́ти; **обл. в измене, незнании...**—викри́вати зра́дництво, незнання́... || **- чительный**—осу́дний.
Обложение — обклада́ння; **обл. налогами**—оподаткува́ння.
Обложка—обкла́динка, обго́ртка.
Облокачиваться—спира́тися.
Обломок—ула́мок, окру́шина.
Обман—обма́на, ошука́нство; (притворство)—облу́да; (заблуждение)—ома́на; **обм. зрения, чувства**—ома́на зо́ру... || **- ный** — обма́нний, облу́дний || **- ывать**—дури́ти, обду́рювати, ошу́кувати || **- ываться** — ома́нюватися, омиля́тися || **- чивый** — облу́дний || **- щик**—обма́нник, дури́світ.
Обмелеть—помілі́шати, помілі́ти.
Обмен — ви́мін, о́бмін || **- ивать** — вимі́нювати, обмі́нювати.

Обмеривать — 1) виміря́ти (виміря́ти площину́ квадра́ту); 2) недомі́рювати, обмі́рювати (крама́р недомі́рив покупце́ві).
Обмолачивать — обмоло́чувати.
Обмолвиться — 1) помили́тися [на сло́ві]; 2) (проболтаться) — прохопи́тися || **- вка**—по́милка [на сло́ві].
Обморок—зомлі́ння, знепритомне́ння; **падать в обморок** — зомлі́вати, зомлі́ти, знепритомнювати.
Обнадеживать — подава́ти наді́ю (на що́), убезпеча́ти; (уверять, сулить)—упевня́ти.
Обнажать—заголо́лювати; **об-ать оружие**—бра́тися до зброї; **об-ать голову** — здійма́ти шапки́, (выраз.) — шапки́ геть.
Обнародование—оголо́шення || **- вать** —оголоси́ти.
Обнаружение — викриття́, ви́явлення || **- живать**—виявля́ти, винос́ити на я́вність.
Обнимать (обнять)—1) обійма́ти, обійня́ти; 2) понима́ти (марксизм понима́е всі га́лузі людського знання).
Обнищать—зубо́жіти, на злидні зійти́, збідні́ти.
Обновлять,-ся--поновля́ти,-ся ||**- ление** —пово́влення, пово́ва.
Обобщать — узага́льнювати || **- щение** —узага́льнення.
Обогащать—збага́чувати || **- щаться**—збага́чуватися, (сов. в.) — збагати́ти || **- щение**—збага́чення, (процесс)—збага́чування.
Обоготворять—обо́жувати.
Обогревать—огрі́вати, зогрі́вати.
Обод — о́бід,-бода, (собир.) — обі́ддя || **- ок**—обіде́ць.
Ободрение — заохо́та, додання́ ду́ху || **- рять**—заохо́чувати, додава́ти ду́ху, підійма́ти ду́ха.
Обожать — божестви́ти; (сильно любить кого-л.)—люби́ти, коха́ти ре́вне; (очень любить что-л.) — (ду́же) полюбля́ти; **обожаемый** — улю́блений || **- жествлять**—обо́жувати.
Обоз—1) ва́лка (назу́стріч їхала до́вга ва́лка селя́нських возі́в); 2) обо́з (посла́ли його́ до військо́вого обо́зу) || **- ный**—обо́зний.
Обознаться—помилко́во призна́ти, помили́тися.
Обозначать — визнача́ти, означа́ти || **- чение**--визна́ка, визна́чення, озна́ка, озна́чення, (проц.)—озна́чування.
Обозревать—огляда́ти, озира́ти || **- рение** — о́гляд, пере́гляд (полі́ти́чний о́гляд за ти́ждень).
Обои—шпале́ри, тапе́ти || **- бойщик**—обива́ч.
Обойма (для пуль)—обі́йма.
Оболочка — оболо́ка, оболо́нка, тулубе́ць; (кожица)—облу́дка.
Обольститель — переле́сник, баламу́т || **- ный**—звабли́вий, вабли́вий.
Обольщать — зво́дити, зва́блювати || **- щение**—зве́дення, зва́ба.
Обоняние – нюх || **- нять** — нюха́ти, чу́ти (но́сом) || **- нятельный**—нюхови́й.
Оборачивать,-ся—оберта́ти,-ся.
Оборванец — обі́дранець, обша́рпанець, ла́хман, гольтіпа́ка.
Оборонитель—оборо́нець || **- ный**—оборо́нний, оборо́нчий || **- на**--оборо́на.
Оборот—1) о́біг (о́біг гро́шей); 2) оборо́т (оборо́т раху́нку, підприє́мства); **см. на обороте**—див. на дру́гому бо́ці || **- ливый**—спри́тний || **- ный**—1) обігово́ий; 2) оборо́тний; 3) см. **Обратный.**
Оборудование—узнаря́дження, обладо́вання, устаткува́ння || **- вать**—обладо́вувати, устатко́вувати, (сов. в.)—обладува́ти, устаткува́ти.
Обоснование — уґрунто́вання || **- вывать** — уґрунто́вувати, (сов. в.)—уґрунтува́ти.
Обособление—відокре́млення || **-лять,-ся**—відокре́млювати,-ся.
Обострить,-ся—загостри́ти,-ся.
Обоюдный—обопі́льний.
Обоюдоострый—двусі́чний.
Обрабатывать (землю)—роби́ти, управля́ти (зе́млю); оброблля́ти, обро́блювати (ріллю́); (напр., материал) — опрацьо́вувати || **- ботка**—обробі́ток, обро́блення, обро́блювання (ріллі, гру́нту); опрацюва́ння (матері́я́лу) || **- батывающая** промышленность — обро́бна інду́стрія.
Образ — 1) о́браз, ви́гляд, по́стать (о́браз його́ немо́в стої́ть перед очи́ма; він мав нелю́дський ви́гляд); 2) спо́сіб, по́бит, чин (яки́м-би то по́битом гро́шей здобу́ти); **таким образом** — таки́м чи́ном, ро́бом; **образ мыслей** — на́прями́к думо́к; **образ правления**—держа́вний лад; **равным образом**—зарі́вно, рі́вно-ж || **- ец**—взір,-о́ру, зразо́к || **- ность**—о́бразність || **- ный**—о́бразний || **- цовый**—зразко́вий, взірце́вий || **- чик**—см. **Образец.**
Образование—1) утво́рення, сформо́вання, (процесс)—тво́рення, формува́ння (утво́рення земно́ї кори́); 2) осві́та (ві́дділ осві́ти) || **- ванный** —

1) утво́рений, сформо́ваний; 2) осві́чений (люди́на бува́ла й освічена) || || **- вывать**—1) утво́рювати, формува́ти; **образуется складка**—набіга́є бри́жа; 2) (давать образование, обучать)—освічувати.

Образумить—напоумля́ти, навча́ти на ро́зум || **- ся** — стя́митися, прийти́ до глу́зду, прийти́ в ро́зум.

Обратно — наза́д, навспа́к || **- ный** — зворо́тній (зако́н зворо́тньої си́ли не ма́є); **обратно-пропорциональный** — зворо́тньо - пропорціона́льний; **обратное действие** (о законе) —зворо́тня си́ла.

Обращать,-ся (обратить,-ся — 1) см. **Оборачиваться;** 2)**-ся** (во что) — оберта́тися (на що́), перехо́дити (у що́), поніма́тися (чим); (только о живых су́ществах) — переки́нутися (чим); 3) (о деньгах, средствах, крови)—обіга́ти; **обращать внимание**—звертати ува́гу; **обращаться (к кому)**—звертатися (до ко́го), (по делу обр.)—удава́тися (до ко́го); **обратить в ничто**—пове́рнути в ні́вець; **обращать в бегство** — пуска́ти в ро́зтіч, гони́ти; **обр-ться в бегство**—ки́нутися тіка́ти; **обратиться в пар**—узя́тися па́рою; **обращаться (с кем)**—пово́дитися; **обращаться пренебрежительно**—поневіря́ти (ким) || **- щение**—оберта́ння (землі́ довко́ла со́нця); (переход во что)—оберта́ння, пере́хід, - ходу (у що); (к кому)—звертання (до ко́го); (с кем)—пово́дження; (о крови, средствах, деньгах)—о́біг,-бігу.

Обрез—1) пере́різ, зрізок; 2) (книги)—край, руб; **в обрез**—на́маль, без ли́шку; са́ме враз || **- ать**—обрізати, обтина́ти || **- ок**—обрізок.

Обременение—обтя́ження || **- нный** — обтя́жений || **- нительный**—обтя́жливий, суту́жний || **- нять**—обтяжа́ти.

Оброк—чинш || **- рочный**—чиншови́й.

Обрастание — обраста́ння || **- тать** — обраста́ти.

Обрубок—оцу́пок; цурпа́лок.

Обругать—ви́лаяти, нала́яти.

Обрусить—*зроси́йщити, зрусифікува́ти || **- тель**—русифіка́тор || **- тельный**—русифіка́торський.

Обруч—обру́ч.

Обручение—зару́чини.

Обрушивать,-ся — 1) зава́лювати,-ся, повали́ти,-ся (стара́ будівля завали́лася); 2) (нападать)—напада́тися, напосіда́ти (на ко́го) (напа́вся з ла́йками на ме́не).

Обрыв — кру́ча, про́ва́лля, у́рвище || **- истый**—крути́й, спа́дистий || **- ок**—ури́вок.

Обрюзглый — брезки́й, бре́зклий || **- гнуть**—набре́зкнути.

Обряд — обря́д, чин || **- ный**— обря́до́вий.

Обсеменять,-ся—обсіва́ти,-ся.

Обсервационный — обсерваці́йний; (воен.)—чатови́й.

Обскабливать—обскрома́джувати.

Обстаивать—обстава́ти (за ким), стоя́ти (за ко́го), бороня́ти (кого́, що).

Обстановка — обстано́ва; (об окружающем быте или строе)—ото́чення.

Обстоятельный—докла́дний, ґрунто́вний (докла́дна до́повідь; ґрунто́вна ро́звідка) || **- льство**—обста́вина, обста́ва; **по независящим об.**—з незале́жних причи́н.

Обсуждать — обмі́рко́вувати; (на собрании)—обгово́рювати || **- ждение**—обмірк[ов-]ува́ння, обгово́рювання, обгово́рення.

Обувь—узуття́ || **- вать,-ся**—узува́ти,-ся, назува́ти.

Обугливать—обпа́лювати (на ву́гіль) || **- ся**—бра́тися ву́глем.

Обуза—тягота́; (образн.)—глоба́.

Обуздание—вгамува́ння || **- дывать**—вгамо́вувати, прибо́ркувати, утихоми́рювати.

Обуревать—збу́рювати (вітри́ збу́рють мо́ре; при́страсті його́ збу́рюють), схвильо́вувати.

Обусловливать — обумо́влювати, заумо́влювати || **- ся**—обумо́влюватися, заумо́влюватися (чим); бу́ти зале́жним (від чо́го).

Обух—обу́х, на́довбень.

Обучать — навча́ти || **- ся** (чему) — навча́тися (чого́) || **- чить**—навчи́ти || **- читься**—навчи́тися || **- чение** — навча́ння; **отдать в об.** — віддати в нау́ку.

Обуять—охопи́ти, огорну́ти, поня́ти (поня́в його́ гні́в).

Обхват—обі́ймище, обма́х (такі́ дуби́, що ко́жен по півтора́ обі́ймища) || **- ывать**—о(б)хо́плювати.

Обход—о́бхід,-ходу; **в обход закона** —оминаючи зако́н || **- ить**—обхо́дити, мина́ти; **закон обх.**—о[б]мина́ти зако́н || **- ительный** — привітний || **- ной** —обхідни́й.

Обхождение—пово́дження (з ким).

Обшелушить — облу́щити; (зерно в мельнице)—обшеретува́ти.

Обшивка—обши́вка; (процесс работы) —обшива́ння.

Обширный—просто́рий, обши́рний.
Обшлаг—чо́хла, карва́ш.
Общегосударственный—загальнодержа́вний || **-доступный**—загальнопристу́пний || **- житие**—спі́льне поме́шкання, інтерна́т || **- народный**—цілонаро́дній || **- ние**—спілкува́ння; зно́сини; **иметь общение**—ма́ти зно́сини, спі́льне (з ким), спілкува́ти || **- обязательный** — загальнообов'язко́вий || **- полезный** — загальнокори́сний || **- принятый**—загальнови́знаний, загальновжи́ваний || **- распространенный**—загальнопоши́рений || **-употребительный**—загальновжи́ваний.
Общественник—1) (общ. работник, деятель)—грома́дський робітни́к, дія́ч; **агроном-общественник**—агроно́м-громадо́вець; 2) (ученый социолог)—с у с п і л ь н и к, суспільнозна́вець || **- нность**—грома́дськість (Радя́нська грома́дськість) || **- нный**—1) (социальный) — суспі́льний (суспі́льний лад); 2) (публичный)—грома́дський (грома́дська бібліоте́ка).
Общество—1) (термин социологич.)—суспільство (первісне суспі́льство); 2) (активный слой общества)—громадя́нство; 3) товари́ство (спожи́вче, акці́йне товари́ство); **сельское общ.** (=община)—грома́да.
Общий—1) зага́льний (зага́льні збо́ри); 2) спі́льний (у нас із ним спі́льні інтере́си), суку́пний (суку́пна пра́ця); 3) гуртови́й (гуртови́й ви́торг).
Община—грома́да || **- нный**—грома́дський.
Общительный—товари́ський; привітний.
Общность—спі́льність.
Обыватель—обива́тель.
Обыгрывать—об[і]гра́ти, (сов. в.)—обігра́ти.
Обыденный — щоде́нний, повсякде́нний; звичайні́сінький.
Обыкновение—зви́чка, зви́чай, нало́га; **по своему об.**—своїм звича́єм; **сверх об.**—над зви́чай, проти зви́чки || **- венный**—звича́йний.
Обыск—трус; **производить обыск**—трусі́ти, чини́ти трус || **- ивать**—обшу́кувати; трусі́ти.
Обычай—зви́чай; **быть в обычае**—пове́стися; **по обычаю**—за звича́єм || **- ный**—звича́йний; звича́євий (звича́єве пра́во).
Об'явление — об'я́ва, оголо́шення || **- лять**—об'являти, оголо́шувати.
Обязанность — обо́в'язок; **вменить в об.**—поста́вити за обо́в'язок; **считать об-ю**—ма́ти (уважа́ти) за обо́в'язок || **- нный** — обов'я́заний, повинний.
Обязательный—обов'язко́вий || **- тельственный**—обов'язни́й || **-тельство**—зобов'я́зання.
Обязывать—зобов'я́зувати, покладати обо́в'я́зок (на ко́го).
Об'яснение — поя́снення; (истолкование) — з'ясува́ння || **- нительный**—**об'ясн. записка**—[пи́сане] поя́снення; **об'яснит. примечания, заметки...**—приміткі́, нота́тки на поя́снення || **-нять**—поя́снювати; з'я́совувати || **- няться**—1) з'ясо́вуватися (усе́ з'ясува́лося ду́же про́сто; 2) висло́влюватися (висло́влюйся зрозумі́ліше!); 3) говори́ти (вони́ говори́ли францу́зькою мо́вою); 3) (столковаться)—порозумі́тися.
Об'ятие—обі́ймі (мн. ч.—обі́ймів).
Овал—ова́л || **- льный** — ова́льний, закру́глий.
Овдоветь—повдові́ти.
Овес—ове́с (род. п.—вівса́); **овсяный**—вівся́ний.
Овечий—ове́чий.
Овин—клу́ня.
Овладевать—опано́вувати (кого́, що; ким, чим); посіда́ти (кого́, що), заволодіва́ти; мною тоска **овладела**—мене́ ту́га посі́ла; **овладевать** собою—перемогти́ся.
Овод—гедзь.
Овощ—о́воч; горо́дина (собират.) || **- ной**—овоче́вий, горо́динний.
Овраг—яр; (поросший лесом)—байра́к; (степной)—ба́лка.
Овца—вівця́ (р. п. множ. ч.—ове́ць).
Овцевод—вівча́рник || **- ство**—вівча́рство.
Овчина—смух, сму́шок || **- нник**—чинба́р, кушні́р.
Огарок—недо́гарок.
Оглавление—о́главь, зміст.
Огласка—оголо́ска, ро́зголос; **получить огласку**—ста́ти зага́льно відо́мим.
Оглашать—1) оголо́шувати; 2) луна́ти, розляга́тися, розтина́тися (луна́ розляга́ється в лі́сі = эхо оглашает лес).
Оглобля—голо́бля.
Оглохнуть—оглу́хнути; (о мног.)—поглу́хнути.
Оглушать—оглуша́ти; (ударом)—приголо́мшувати || **- шительный** — приглушни́й, оглу́шливий.
Оглядывать,-ся—огляда́ти,-ся, озира́ти,-ся.

Огнедышащий — вогневи́й (вогнева́ гора́).
Огненный—вогня́ний, вогне́нний.
Огнестойкий—вогнетривки́й || **-стрельный**—вогнепа́льний || **- упорный**—см. **Огнесто́йкий** || **- тушитель**—гаси́тель.
Огниво—креса́ло.
Оговаривать—1) обмовля́ти, ославля́ти; 2) (наперед обуславливать) —застері га́ти.
Оговор—обмо́ва, на́клеп || **- ка**—1) обмо́вка (у вимо́ві); 2) (наперед обусловленное)—застере́ження.
Огонь—вого́нь; **беглый огонь**—шпарки́й вого́нь; **открыть огонь**—уда́рити вогне́м; **перекрестный огонь**—перехре́сний вого́нь.
Огород—горо́д || **- ник** — горо́дник || **- ничество**—горо́дництво || **- ный**—горо́дній.
Огорчать—засму́чувати, жа́лю, ту́ги завдава́ти; (неприятное сделать) — прикрості чини́ти || **- ся**—засму́чуватися, у сму́ток, ту́гу вдава́тися || **- чение**—засму́чення, жаль, прикрість, гризо́та.
Ограбить — пограбува́ти || **- ление**—пограбува́ння, граби́нок.
Ограда—горо́жа, огоро́жа; (из хворосту, плетеная)—тин, пліт; (дощаная)—парка́н; (решетчатая)—штахе́ти.
Ограждать,-ся — 1) огоро́жувати,-ся; 2) (заступаться, защищать, отстаивать)—захища́ти, борони́ти,-ся || **-дение**—1) (процесс) — огоро́жування, городіння; см. **Ограда**; 2) за́хист, оборо́на.
Ограничение—обме́ження || **-ченность**—обме́женість || **- ченный**—1) обме́жений; 2) (об умствен. способн.)—дрібноголо́вий, недоу́мкуватий || **- чивать**—обме́жувати || **- ничительный**—обме́жний.
Огромный—величе́зний, величе́нний.
Огрубевать—грубі́шати, загрубіва́ти; (о коже)—шкару́бнути, кацубі́ти || **- бение**—огрубі́ння.
Огрызок—недо́гризок.
Огулом—огу́лом, загало́м;
Огурець — огіро́к || **- ечный** — огірко́вий.
Одаренный—кебе́тливий, кебе́тний.
Одевать,-ся—удяга́ти,-ся, одяга́ти,-ся, зодяга́ти,-ся, убира́ти,-ся.
Одежда (одежа) — оде́жа, о́діж,-іжі (ж. р.), [з]о́дяг.
Одеревенеть—о(з)дерев'яні́ти, одерев'і́ти, одубі́ти, зацу́піти || **- нелость**—здерев'яні́лість.
Одержимый—1) (сумасшедш.)—біснува́тий, божевільний; 2) **одержимый болезнью, страхом...**—поня́тий, — пере́нятий, охо́плений...
Одеяло—ко́вдра; **стеганное о.**—шитхо́вана ко́вдра.
Один – оди́н; **ни один** — жо́ден, жо́дний; **один-на-один**—сам-на́-сам.
Одинаковый — одна́ковий || **- окий**—самі́тній || **- очество**—самі́тність, самота́ || **очка** — одина́к (кустар - одина́к); **поодиночке** — по - оди́нці || **- очный** — поодино́кий; **од. заключение**—окре́ме ув'я́знення.
Одичать—здича́віти || **- вший** — здича́вілий.
Однажды — раз, одного́ ра́зу.
Однако—одна́че, одна́к, проте́.
Однобортный — однобо́рий || **- временный** — одночасний, рівноча́сний || **- значащий**—однозна́чний || **- значный** (математич.) — одноци́фровий || **-коленчатый** (ботанич.)—одноколі́нчастий || **- конный** — однокінний || **- кратний** — одноразо́вий || **- лепестковый** (бот.) — однопелюсткови́й || **- летний** — одноріч ний, однолітній || **- образие** — одноманітність || **- образный**--одноманітний || **- родный**—1) однорідний; 2) (из однородн. материала) — одноці льний || **- сложный**—односклади́й || **- сторонний**—однобічний || **- цветный** — однобарвний; одноко́лірний; одноманітний || **- этажный**—одноповерхо́вий.
Одобрение — (хороший отзыв) — похвала́; (признание) — ухвала́ || **- рительный** — похва́льний; ухва́льний; **одобрительный отзыв** – похва́льне зданнй || **- рять**--похваля́ти; ухваля́ти.
Одолевать—перемага́ти, змага́ти; (сов. в.)—подола́ти, здоли́ти.
Одолжать (одолжить)—1) (кого чем)—позича́ти (кому́ що), спосуджа́ти, (спосу́дити) (кого́ й кому), поборгува́ти || **- ся**—1) (брать взаймы)—позича́ти, спосу́джуватися (у ко́го чого́), запозича́тися; 2) (принимать услуги) —ла́ски позича́ти, людсько́ї ми́лости бра́ти, принужда́тися) (не ста́ну я в люде́ях принужда́тися) || **- жение** — ла́ска, ми́лість,-лости, послу́га; **сделайте одолжение** — зробі́ть ла́ску, будь-ла́ска.
Одряхле́ть—зістаріти́ся.
Одуванчик—кульба́ба.
Одуматься—о(роз)ду́матися, схамену́тися.
Одурачивать — дури́ти || **- ченный**—заду́рений.

Одурь—о́дур,-ра (м. р.), ду́рість || **- рение** — одурі́ння || **- реть** — одурі́ти, здурі́ти; (от неожиданности)—отете́ріти || **- рять**—дурма́нити, тума́нити; запа́морочувати (релігія запа́морочує свідо́мість...).
Одутлый—оду́тлявий, набре́склий.
Одушевленный—1) (к. чувством)—підне́сений (чимсь); 2) (грам.)—живи́й.
Одышка—ди́хавиця.
Ожог—о́пік,-пе́ку; опе́чене (мі́сце).
Ожерелье—намисто, кольє́.
Ожесточать,-ся—озвіря́ти,-ся, розлю́чувати,-ся (розлюти́ти,-ся); **ожесточенный бой**—запе́клий бій.
Оживленный—жва́вий (точи́лася жва́ва розмо́ва).
Ожидание — 1) (процесс) — чека́ння, очі́кування, жданн́я; 2) (надежды)—сподіва́ння, сподіванки || **- дать** — 1) жда́ти, дожида́ти, чека́ти (на ко́го), очі́кувати; 2) сподіва́тися.
Озаботиться—подба́ти (чим)..
Озадачить—здивува́ти.
Оздоравливать—уздоровля́ти || **- здоровление**—уздоро́влення.
Озеро—о́зеро || **- рный**—озе́рний, озеро́вий.
Озимь—озимина́ || **- мый**—зи́мий.
Озлоблять — розлюто́вувати, зли́ти; (сов. в.)--розлютува́ти, узли́ти || **- бление**—лю́тість,-тости, розлю́чення.
Ознакомливать,-ся—ознайо́млювати,-ся.
Ознаменование — **в ознаменование**—на знак, щоб відзначи́ти || **- вать**—відзначи́ти.
Означать — означа́ти; **означенный**—зазна́чений.
Озноб—дриж.
Озорник — бешке́тник || **- рничать** — бешкетува́ти || **- рство**--бе́шкет, баламу́тство.
Оказание—пода́ння (пода́ння меди́чної допомо́ги) || **- зыват** — подава́ти (пода́ва́ти допомо́гу); **оказывать содействие** — допомага́ти, сприя́ти; **ок-ть доверие**—дава́ти ві́ру; **ок-ть сопротивление**--ста́ти опо́ром; **ок-ть честь**—відда́ти честь, зроби́ти честь; **ок-ть снисхождение**—покла́сти ми́лість (на ко́го).
Окаймлять—облямо́вувати.
Окаменелость — скам'яні́лість || **- нелый**—скам'яні́лий || **- неть**—скам'яні́ти.
Оканчивать,-ся—кінча́ти,-ся, закі́нчувати,-ся.
Окармливать—обгодо́вувати.
Окарнать — обчикри́жити; (крылья)—прибо́ркати.
Океан—океа́н || **- ический**--океані́чний || **- ский**—океа́нський.
Окисел—о́кис || **- сление** — оки́снення || **- слять** — оки́снювати, окисля́ти || **- сляться**—оки́снюватися, окиса́ти || **- сь**—о́кис (род. п.—о́кису, муж. р.).
Оккупация — окупа́ція || **- ционный**—окупаці́йний.
Оклад—платня́, оклад || **- ной**—окладни́й, податко́вий.
Оклеветать—оббреха́ти, (несов. в.)—оббрі́хувати, оклевета́ти.
Окликнуть—(позвать кого)—гукну́ти.
Окно—вікно́.
Оковы—кайда́ни, пу́та.
Оковывать — о[б]ко́вувати; **окованный**—оку́тий.
Околица—око́лиця.
Около—1) (вокруг)—навко́ло, округи́; 2) (возле)—ко́ло, біля́, край; 3) ко́ло, тро́хи не (ко́ло тре́тьої годи́ни; тро́хи не шість рублів).
Околоток—(окрестн.)—око́лиці, (больница)—військо́ва лі́карня.
Окольный — околи́шній, **окольные пути**—манівці.
Оконный—віко́нний, віко́нешній; **ок. стекло**—ши́бка; **ок. косяк**—лу́тка.
Окончание--закі́нчення || **- чательный**—остато́чний.
Окоп—ша́нець,-нця, окіп.-ко́пу.
Окорок — о́кіст (о́косту); (ветчина)—ши́нка.
Окостенеть—задубі́ти, окостені́ти.
Окоченеть — закля́к[ну]ти; задубі́ти || **- нелость**--закля́кліcть, задубі́лість.
Окраина — окра́їна, о́край; (города)—край, око́лиця.
Окраска — заба́рвлення, ба́рва; **защитная о-ка**—захисна́ ба́рва || **- рашивать** — заба́рвлювати; **ок - ть в красный цвет, зеленый...**—червони́ти, зелени́ти; фарбува́ти.
Окрепнуть—зміцні́ти, поду́жчати.
Окрестность—око́лиці.
Окровавливать—скрива́влювати; (сов. в.)—скрива́вити.
Округ--окру́га || **- ление**--заокру́глення || **- лый** — кругля́стий || **- лять** — заокру́глювати.
Окружать — обкру́жувати, ото́чувати || **- жной** — окружни́й || **- жность** — ко́ло; **ок. круга**—ко́ло кру́гу.
Октябрь — жо́втень || **- ский**—жовтне́вий || **- брята**—жовтеня́та || **- енок**—жовтеня́ (-я́ти) (с. р.) || **- ины**—черво́не хреще́ння.
Окулировать (дерев.) — очкува́ти || **- вка**—очкува́ння.
Окунь—о́кунь.

Окупиться—оплати́тися.
Окурок—недо́курок.
Окутывать—обгорта́ти; повива́ти (тума́н пови́в верхі́вля дере́в).
Окучивать—обса́пувати, сапа́ти.
Оли́цетворение — уосо́блення, вті́лення.
Олово—ци́на || **- вянный**—цино́вий.
Ольха—ві́льха.
Омерзение — оги́да || **- ительный** — оги́дний.
Омертветь—змертві́ти.
Омоложение—*умоло́ження.
Омрачать,-ся — зате́мрювати,-ся, потьма́рити,-ся; (о выражении лица)—насу́плюватися.
Омут—1) глиб, пірва; 2) твань (його́ затяга́ло у твань щоде́нних дріб'язко́вих інтере́сів).
Он, она, оно—він, вона́, воно́.
Онанизм--онані́зм, солоді́йство || **- нист**—онаніст, со́лоді́й.
Онеметь—оніміти, заніміти.
Опаздывать — запі́знюватися, спізня́тися.
Опаивать—обпо́ювати.
Опала—нела́ска, неми́лість || **- льный**—в неми́лості.
Опасаться — побо́юватися || **- сение** — побо́ювання, опа́ска || **- сность** — небезпе́ка || **- сный**—небезпе́чний.
Опека — опі́ка || **- кун** — опіку́н (**опекунша** — опіку́нка); **опекать**, быть **опекуном**—опікува́тися (ким).
Опередить—ви́передити, (нес. в.)—випереджа́ти.
Опериться—уби́тися в колодочки́, обрости́ пір'ям.
Опешить—отороті́ти.
Опечаливать завдава́ти сму́тку, засму́чувати || **- ся** — засму́чуватися, смутні́ти, (сов. в.)—засмути́тися, зажури́тися.
Опечатать—запеча́тати, накла́сти печа́ті.
Опечатка—друка́рська по́милка.
Опилки—тріна, різови́ни; (железн.)—ци́ндра.
Опираться—спира́тися.
Описание—о́пис || **- сательный**—описо́вий || **- сывать** — 1) опи́сувати; (нес. в.) — описа́ти, с п и с а́ т и; 2) (юридич.)—поцінува́ти, цінува́ти.
Описка—по́милка, о́гріх (у письмі́).
Описи—о́пис (род. п.—о́пису, муж. р.).
Оплакивать — оплáкувати; тужи́ти, голоси́ти (за ким).
Оплата—опла́та, спла́чування || **- лачивать**—спла́чувати, опла́чувати.
Оплодотворять—запліднювати.
Оплот—опо́ра, за́хист.
Оплошность—хи́ба, недба́льство; **допустить опл.**—схи́бити, хи́би да́ти.
Оповестить—см. **Опубликовать.**
Опоздавший—запізні́лий, спізні́лий || **- здание** — запі́знення, спі́знення || **- здать (опаздывать)**—запі́знитися, спі́знитися, (нес. в.) запізня́тися...
Опознавать—пізнава́ти.
Опозоривать—осоро́млювати, знесла́влювати.
Оползень—зсув, о́сув.
Ополчаться—повстава́ти (проти ко́го) || **- чение**—руше́ння, (в Росії)—ополче́ння.
Опомниться—схамену́тися, стя́митися.
Опора—підпо́ра || **- рный** — 1) підпо́рний (підпо́рний стовп); 2) опі́рний; **опорный пункт** — опі́рний пункт, опо́рище.
Опорки—шкарбани́.
Опорожнять—спорожня́ти.
Опорочивать — га́ньбити; (сов. в.) — зганьби́ти.
Опостылеть—сприкрі́ти, сти́нути.
Опохмеляться—похміля́тись.
Опоясывать,-ся—1) підперізувати,-ся; 2) (окружать)—ото́чувати.
Оппозиция — опози́ція || **- ционный**—опозиці́йний.
Оппортунист—опортуні́ст || **- ический** — опортуністи́чний.
Оправа—опра́ва.
Оправдание—випра́вдання || **- дательный**—виправдни́й (акт); довідни́й (документ) || **- дывать,-ся**—випра́вдувати,-ся; 2) спра́вджувати,-ся, (сов. в.)—справди́ти, - ся (справди́лися мої́ надії́).
Опрашивать—розпи́тувати, пита́ти.
Определение--1) озна́чення; (процесс)—озна́чування; 2) (юридич.)—постано́ва, ви́рок, рішенець; 3) (на должность)—призна́чення, настано́ва.
Определенный—1) пе́вний (пе́вна послідо́вність); 2) ви́значений (засідання відбува́ються у ви́значені дні); 3) вира́зний (вира́зні озна́ки хворо́би) || **- лительный**--означа́льний || **- лять**—1) означа́ти, визнача́ти; 2) (юридич.) — вирі́ша́ти, постановляти; 3) (на должность)—признача́ти.
Опровергать—спросто́вувати || **- ржение**—спростува́ння.
Опрокидывать — перекида́ти, вали́ти.
Опрометчивый—нерозва́жливий.
Опрометью—прожо́гом.
Опрос — ро́зпит, о́пит || **- ный** — розпи́тний, опи́тний.
Опротестовывать – протестува́ти про́ти чо́го.

Опротиветь--обри́днути, спри́критися; (сильно)—остогі́днути.
Опрощаться—опро́щуватися.
Опрыскивать—обри́зкувати.
Опрятный—чепурни́й, оха́йний.
Оптик—о́птик || **- ика**—о́птика || **- ический**—опти́чний.
Оптовый—гуртови́й || **- товщик**—гуртівни́к || **- том**—гурто́м, на-гу́рт.
Опубликовать--оголоси́ти, оповісти́ти.
Опускать,-ся—1) спуска́ти,-ся; 2) см. **Пропускать**; 3) занепада́ти, підупада́ти (зо́всім підупа́в і зубо́жів).
Опустевать — пустіша́ти, (сов. в.) — спусті́ти || **- стение** — пу́стка, спусті́ння.
Опустошать — спустоша́ти, плюндрува́ти; **опустошенный**--спусто́шений, сплюндро́ваний || **- шительный**—спусто́шливий, руїнницький.
Опутывать—обпу́тувати, оплі́нтувати.
Опухать—спуха́ти, опуха́ти || **- холь**—о́пух,-ху (муж. р.).
Опушка—1) (одежды)—облямі́вка, лямівка; 2) (леса)—узлі́сся.
Опыление—запи́лення || **- литель**—запи́льник.
Опыт—1) е к с п е р и м е́ н т, [с]про́ба; 2) (сумма **опыта**)—до́свід; (по собственному **опыту**) — з вла́сного, з свого́ до́свіду || **- ный** — 1) досві́дчений; 2) (= экспериментальный) — досвідни́й (Досвідна́, експериментальна станція).
Опьяневать—п'яні́ти; (сов. в.) сп'яні́ти || **- нение** — сп'яні́лість, підпи́ток; **в легком опьянении** — на підпи́тку || **- нять** — п'яни́ти || **- няющий** — п'янки́й.
Опять—зно́в[у].
Орава—см. **Стая**.
Оранжерея—оранжері́я.
Оранжевый — червоножо́втий, жовтогаря́чий, ора́нжевий.
Оратор—ора́тор, промо́вець || **- ский**—ора́торський.
Орать—горла́ти, репетува́ти.
Орбита—орбі́та.
Орган — о́рган; **органы чувств**—о́ргани почуття́ || **- изм** — організм || **- ический**—організний.
Организатор—організа́тор, упоря́дчик || **- низация** — організа́ція || **- низовать**—організува́ти, упоряди́ти.
Оргия—о́ргія.
Орда—орда́.
Орден—о́рден.
Ордер о́рдер.
Орел—оре́л (род. п.—орла́).
Орех--горі́х,-ріха || **- ховый**--горі́ховий.
Оригинал—1) первотві́р; (написан.)—перво́пис; 2) (человек своеобразный) оригіна́л, штука́р || **- льный** — оригіна́льний.
Ориентироваться—орієнтува́тися.
Оробеть—сторопі́ти.
Оросительный—зро́шувальний.
Орошать—зро́шувати; (сов. в.)—зроси́ти || **- шение** — зро́шування, зро́шення.
Орудие—1) знаря́ддя (знаря́ддя виробни́цтва); 2) гарма́та (дальнобі́йна гарма́та).
Оружие—збро́я; **огнестрельное ор.** — збро́я па́льна; **холодное ор.** — збро́я січна́; **с ор. в руках** — збро́йно; **поднять ор.** — взя́тися до збро́ї, ста́ти до збро́ї || **- жейный** — ...збро́ї (магази́н збро́ї) || **- женосец** — джу́ра.
Оса оса́. (**осиное гнездо**)—оси́ще.
Осада — обло́га || **- дный**—обло́говий; **осадное положение**—стан обло́ги.
Осадок — гу́ща, фус; **атмосферные осадки**—о́пади || **- дочный** — осадо́вий; **осадочные породы** — осадо́ві по́клади.
Осаждать—обляга́ти, обклада́ти; **осаждать вопросами** — напосіда́ти з пита́ннями.
Осаживать—спиня́ти, збива́ти.
Осанка—поста́ва, по́стать.
Осведомление — ознайо́млення, освідо́млення || **- ленность** — ознайо́мленість, освідо́мленість || **- лять**—ознайо́млювати, освідо́млювати.
Освещать — освітлювати || **- щение** — освітлення, світло.
Освидетельствование—о́гляд (лікарський о́гляд) || **- вать**—оглядіти, зроби́ти о́гляд.
Освободитель—визволи́тель || **- ный**—визво́льний (визво́льний рух).
Освобождать,-ся—звільня́ти,-ся, увільня́ти, - ся (звільня́ти від пода́тків; увільни́ти з посади); визволя́ти, - ся (ви́звolили з тяжко́ї невóлі) || **- ждение**—звільнення, увільнення; визво́лення.
Освящать—освяща́ти || **- щение**—свя́чення.
Оседлать—осідла́ти.
Оседлость—осі́лість || **- лый**—осі́лий.
Осел — осе́л (осла́) || **- сленок** — осля́ || **- ица**—осли́ця.
Осень--о́сінь; **осенью**--в-осені́ || **- нный**—осі́нній.
Осечка—осі́чка.
Осиливать--поду́жувати; (сов. в.)—подола́ти.

Осина—оси́ка || **- новый**—оси́ковий.
Осиротеть — посироті́ти || **- ить** — посироті́ти.
Оскаливать,-ся—виска́лювати,-ся, вищеря́ти,-ся.
Оскандалиться—ускандали́тися.
Осквернять — спага́нювати, спаску́джувати; (**осквернять** память, честь) — зневажа́ти.
Осколок—ска́лка, відло́мок; (стекла)—скля́нка.
Оскомина—оско́ма.
Оскоплять — халашта́ти, валаша́ти; **оскопленный—хлашта́н.
Оскорбление — обра́за || **- бительный** — обра́зли́вий || **- блять,-ся** — обража́ти,-ся, зневажа́ти.
Оскудение—см. **Обеднение.**
Ослабевать — сла́бшати, (сов. в.)—зісла́бнути, посла́бнути || **- блять**—послабля́ти.
Ослепительный—*осліпни́й || **- пление**—о́сліп, осліплення || **- пнуть** – осліпнути.
Осложнение—усклад́нення || **- жнять**—усклад́нювати.
Ослушание—непо́слух.
Ослышаться — недочу́ти || **- шка**—недо́слух.
Осматривать—огляда́ти.
Осмеливаться — насмілюватися, відва́жуватися.
Осмотр—о́гляд || **- ительный**--оба́чний || **- щик**—огля́дач.
Осмысленный—розу́мний || **- сливать** — усвідо́млювати (собі).
Основа—осно́ва || **- вание**—1) підста́ва (на яки́й підста́ві?); ра́ція (ра́ція існува́ння); 2) (учреждения)—заснува́ння, закла́дення; **до основания**—до ще́нту || **- ватель** — заснува́тель, фунда́тор || **- вательный**—грунто́вний || **- вной**—осні́вни́й || **- вывать**—засно́вувати, закладáти || **- ываться** (на ком, на чем)—грунтува́тися, спира́тися (на ко́го, на що́).
Осо́ба—осо́ба.
Особенно—особли́во, на́дто || **- нность** особли́вість || **- нный**—особли́вий.
Особняк—*осібня́к, окре́мий буди́нок || **- няком**—окре́мо.
Особо—1) окре́мо, осібно; 2) см. **Особенно** || **- бый**—1) окре́мий, осібний; 2) см. **Особенный; особое мнение**—осі́бна, окре́ма ду́мка.
Оспа — віспа || **- спопрививатель** — щепій (віспи), прище́плювач.
Оспаривать—засупере́чувати, запере́чувати.
Осрамлять, - ся — осоро́млювати, - ся; пересоро́млювати (многих).
Оставаться — зоста́тися, лиша́тися; **оставаться верным** — доде́ржувати ві́рности; **остаться в долгу** — зави́ни́ти (к о м у́); **счастливо оставаться!** — бува́йте здоро́ві, на все до́бре || **- влять**—зоставля́ти, лиша́ти; **оставьте в покое!** — да́йте спо́кій; **оставить за собою право...** — застерегти́ собі пра́во.
Остальные (**остальной**) ре́шта (сущ. с род. пад. означаемого предмета: ре́шта гро́шей = остальные деньги; ре́шту гро́шей віддали́ мені); инші (запи́сані лиши́лися, а и́нші пішли́ додо́му).
Останавливать—спиня́ти, зупиня́ти.
Останки—(о трупе)—ті́ло.
Остановка – зу́пинка, *посто́янка (до трамва́йної посто́янки 40 кро́ків).
Остаток—за́лишок, оста́ча, ре́шта; (в дурном смысле)—послідок.
Остервениться—осатані́ти, оскажені́ти.
Остерегаться—остеріга́тися.
Остов снасть,-сти (ж. р.); (о скелете) —кістя́к.
Остолбенеть—остовпі́ти.
Остолоп—йо́лоп.
Осторожный—обере́жний || **- ность** — обере́жність.
Острастка—при́страшка, остра́шка.
Острие—вістря || **- трить**—1) гостри́ти (гостри́ти ножа́); 2) (говорить остроты, сов. в. — **сострить**) — удава́ти (уда́ти) до́тепу, утя́ти д., ки́датися у д., на до́тепи примудря́тися; [до́тепи] прикладáти (на ко́го).
Остричь—обстригти́.
Остров—о́стрів || **- ной** — острівни́й || **- вок**—острів е́ць || **- витянин**—острови́к.
Острог—тюрма́, в'язни́ця.
Острога—о́сть,-сти.
Остроконечный — спича́стий; (о верхушках)—гостров е́рхий.
Острота—1) неку́чість (неку́чість цього́ пита́ння вже мину́ла); 2) (остроумие) — до́теп; 3) (свойство острого)—го́стрість.
Остроумие — доте́пність || **- мный** — доте́пний.
Острый – го́стрий.
Остывать—простига́ти, холо́нути.
Осуждать—1) (юрид.) — засу́джувати; 2) (порицать) — гу́дити || **- ждение**—о́суд, за́суд.
Осунуться — змарні́ти; з лиця́, з ті́ла спа́сти.
Осушать — о[б]су́шувати || **- шительный**—осушни́й || **- шка**--осу́шування, осу́шення.
Осуществлять--здійснювати || **- вление**

—здійснення; **осуществимый**—здійсне́нний.
Осчастливить—ущасли́вити.
Ось—вісь,-о́си.
Осязание — до́тик ‖ **- зательный** — 1) дотика́льний; 2) (заметный) — помі́тний (за́ходи що до боротьби́ із шкідника́ми дали́ помі́тні на́слідки) ‖ **- зать**—дотика́тися (чого́), відчува́ти до́тиком.
От, ото—від ‖ од; (с оттенком причинности)—з (з го́лоду, з ща́стя, з ра́дощів).
Отапливать—опа́лювати, огріва́ти.
Отбояриться (от чего) — спе́катись, зди́хатись (чого́).
Отбирать (отобрать)—відбира́ти, відібра́ти) ‖ **- бор**—добі́р (добо́ру).
Отблеск—відблиск, ві́дсвіт.
Отбой—відбі́й; **нет отбоя** — нема одго́ну. (Бить **отбой**) — відступа́ти.
Отбор—добі́р,-бо́ру ‖ **- ный**—добі́рний ‖ **- очный (отборочная комиссия)**—відбирна́ комі́сія.
Отбросы—по́кидьки.
Отбывать—відбува́ти.
Отвага—відва́га ‖ **- важиваться**—зва́жуватися ‖ **- важность**—відва́жність, відва́га ‖ **- важний**—відва́жний, відва́жливий.
Отвадить—відна́дити, (несов. в.)—відна́жувати.
Отвал—в выраж. **до отвала**—до відбро́ду, по са́ме ні́куди.
Отвар—ви́вар; (бульон)—ю́шка, щерба́ ‖ **- ной**—виварни́й, варе́ний.
Отведать—скуштува́ти, одпро́бувати.
Отвергать—відкида́ти; **отверженный** — злида́р; **всеми отверженный** — всіма́ поки́нутий; [що] всі його́ відбі́гли, відцура́лися.
Отвердевать—тве́рднути, тверді́шати.
Отверстие—о́твір (отво́ру).
Отвертка—долотце́, виверта́чка.
Отвертывать,-ся—відкру́чувати,-ся.
Отвесный — прямови́сний; стрімки́й (стрімка́ ске́ля).
Ответ—відповідь; **письменный от-т**—відпис; **в ответ** — у[на] відповідь ‖ **- ственность** — відповіда́льність ‖ **- ственный** — відповіда́льний ‖ **- чик** (юрид.)—запі́званий.
Отвечать—відповіда́ти.
Отвешивать (отвесить)—відва́жувати (відва́жити).
Отвиливать—відмага́тися, відни́кувати.
Отвислый—обви́слий.
Отвлекать — відверта́ти (ува́гу); (о научн обобщении)—абстрагува́ти ‖ **- влеченный**—абстрактний, уявний,
Отвод (о свидетелях, кандидатах, избираемых)—відсторо́нення ‖ **- ить** — відво́дити; (**от.** место, помещение)—визнача́ти, признача́ти.
Отвоевать—одби́ти, одвоюва́ти.
Отворачивать—відгорта́ти (по́ли); відверта́ти (обли́ччя).
Отворять—відчиня́ти.
Отвратительный — відворо́тній, оги́дний ‖ **- вращение**—оги́да, оги́дність.
Отвыкать — відвика́ти ‖ **- нуть** — відви́кнути, відзвича́їтись.
Отгадка — ро́згадка ‖ **- дывать** — відга́дувати.
Отглагольный (грам.)—віддієслі́вний.
Отговаривать — відмовля́ти, розра́джувати, (сов. в.)—розра́дити ‖ **- ворка** —вимо́вка.
Отголосок—ві́дгомін, ві́дгук.
Отдавать—віддава́ти; **отдаваться** (о звуке)—луна́ти, (резко)—ляща́ти (так га́вкає, що аж в у́хах лящи́ть).
Отдаленный—відда́лений, відле́глий.
Отдание—відда́ння (відда́ння під суд) ‖ **- дача**—відда́ча.
Отдел—ві́дділ ‖ **- ение**—1) ви́діл, фі́лія; 2) відді́лення (відді́лення це́ркви від держа́ви).
Отделка—1) (процесс работы)—обро́блення; 2)—оздо́ба.
Отделывать — обробля́ти; (украшениями)—оздо́блювати ‖ **- ся** — зди́хуватися, (сов. в.) — зди́хатися (не зди́хався біди́).
Отдельно—окре́мо, на́різно ‖ **- ный**—окре́мий ‖ **- лять**—відокре́млювати.
Отду́шина—про́духа, (переносно)—ви́хід.
Отдых — відпочи́нок; (на ко́роткое время)—перепочи́нок; **дом отдыха** — дім відпочи́нку ‖ **- ать** — відпочива́ти, спочива́ти.
От'езд—від'ї́зд.
Отек—на́бряск, пухлина́.
Отелиться — теля́ привести́, уполо́житися.
Отесывать (отесать)—обті́сувати (обтеса́ти).
Отец — ба́тько ‖ **- теческий**—ба́тьківський, оте́цький, ‖ **- течественный**—ба́тьківщинний; **отечественная буржуазия** (иронич.) — сві́йська, рі́дна буржуазі́я ‖ **-течество**—рі́дний край, ба́тьківщина ‖ **- тцовский** — ба́тьків, ба́тьківський; ‖ **- тчество** — по-ба́тькові (ім'я́ та по-ба́тькові).
Отзвук—ві́дзвук, ві́дгук.
Отзыв—1) ві́дклик (га́сла Комінте́рну знахо́дять живи́й ві́дклик серед широ́ких мас за́хіднього пролетарія́ту);

2) (о работе, книжке...) — ду́мка, о́цінка, реце́нзія, зда́ння; **давать на отзыв**—дава́ти на ро́згляд, на о́цінку || **- ать (отозвать)**—відклика́ти (відкли́кати) || **- аться (отозваться)** — озива́тися (озва́тися); позна́чатися (це позна́читься на да́льших поколі́ннях); зголоси́тися, відгукну́тися (робітни́цтво зголоси́лося на за́клик допомогти́ закордо́нним брата́м); висло́влювати ду́мку (по́гляд), дава́ти (склада́ти) о́цінку (рецензе́нт до́бру склав о́цінку нові́й кни́зі) || **- зывчивый**—співчутли́вий.

Отказ — відмо́ва, відмо́влення; **до отказа** — до кра́ю, скі́льки мо́га || **- ывать** — відмовля́ти || **- ываться**—відмовля́тися; зріка́тися (зріка́ється свої́х слів).

Откалывать—(дерево)--відще́плювати; (камень) — лупа́ти || **- ться** — відще́плюватись. (Левые эс-эры **отколслись**)—ліві ес-е́ри відщепи́лись.

Откармливать—відгодо́вувати.

Откладывать—відкла́дати.

Отклонение — відхи́лення || **- нять,-ся** —відхиля́ти,-ся, ухиля́тися.

Откомандировать—відряди́ти.

Откормленный — відгодо́ваний, годо́ваний.

Откос—у́біч (род. п.—убо́чу, муж. р.); (горы)—косогі́р (род. п.—косого́ру).

Открещиваться—відхрищуватися.

Откровенный—одве́ртий.

Открывать—відчиня́ти (две́рі, вікно́...); відкрива́ти (з б о́ р и...); винахо́дити (нові́ за́соби лікува́ння...) || **- крытие**—відкриття́; (только об изобр.)—ви́нахід,-ходу || **- крытый**—відчи́нений, відкри́тий (мі́сце, відкри́те з усі́х боків); одве́ртий (одве́ртий хара́ктер); ви́найдений (новови́найдений за́сіб лікува́ння...); **открытое письмо** — листі́вка, листо́вна ка́ртка || **- крыто** — одве́рто.

Откуда—зві́дки, звідкіля́.

Откуп — ві́дкуп || **- ать** — відкупа́ти || **- аться** — викупа́тися || **- ной** — відкупни́й || **- щик**—відкупни́к.

Откупоривать—одкрива́ти.

Отлагательство—(в выражении)—**без отлагательства**—нега́йно, не зволіка́ючи.

Отлагать — відкладати, відволіка́ти || **- ся**—відкладатися; (отделяться)—відділя́тися, відпада́ти;(химич. и геолог.) —осіда́ти.

Отламывать—відло́млювати.

Отлив (геогр.) — ві́дплив || **- ать (отлить)**—відлива́ти, (відли́ти, ви́лляти); (в металлург.) — виливати; (о цвете, зрит. впечатл.)—мі́ни́тися, відли́скувати, гра́ти || **- ка**—виливання.

Отличать — відрізня́ти, вирізня́ти || **- чаться** — (от чего) — відрізня́тися; (чем)—визнача́тися || **- чение** — 1) відмі́на, різни́ця; **в отличие от...** — на відмі́ну від...; 2) (отличит. признак)—відзна́ка || **- чительный**—*відзначни́й, відмі́нний; **отличительн. признак** --пити́ма прикме́та || **- чный**--1)(очень хороший) — чудо́вий; 2) см. **Отличительный.**

Отлогий—спа́дистий.

Отложение—(геолог., биологич.)—по́клад; (процесс)—відкладання.

Отлынивать—ухиля́тись (від робо́ти).

Отлучение — відлу́чення || **- чка**—відго́да.

Отмаливать—відмо́лювати.

Отмалчиваться—відмо́вчуватися.

Отмашь (на **отмашь**)—на відліг.

Отмежевание — відмежува́ння || **- жевать,-ся** —відмежо́вувати,-ся.

Отмель—мілина́.

Отмена—скасува́ння, зне́сення; **в отмену циркуляра за №...**—на зне́сення обі́жнику №... || **- нять**—касува́ти, зно́сити.

Отместка (в **отместку**)—у по́мсту.

Отметка—за́значка; нота́тка (у се́бе в зо́шиті поробив нота́тки), (школьный бал)—[шкільний] зна́к, бал || **- мечать** —зазнача́ти; заното́вувати (только о письме).

Отморозить—відморо́зити.

Отмщение—по́мста.

Отнекиваться—відмага́тися.

Отнимать—віднима́ти, забира́ти.

Относительно — 1) (небезусловно, сравнительно)—по́глядно, *ро́змірно (по́глядно неве́ли́кий ро́змір); 2) (в отношении чего-л., о чем.-л.)—що до, за (за наші господа́рчі у́спіхи доповідач нічо́го не сказа́в) || **- тельный**—по́глядний || **- ть**—відно́сити || **- ться**—відно́ситися; (об отношении к кому-л., чему-л.) — ста́витися (він ста́виться до ме́не до́бре).

Отношение—1) відно́сини; 2) (деловая бумага)—лист, завідо́млення; **в этом отношении**—під цим по́глядом.

Отныне—відтепе́р.

Отнюдь—ні в яки́м ра́зі не, геть не.

Отобрание—відібра́ння.

Отовсюду—звідусі́ль.

Отодвигать—відсува́ти, усува́ти.

Отозвание—відклика́ння,—відклик.

Отомстить—помсти́тися (над ким).

Отопление—о́пал, опа́лення, огріва́ння.

Оторопеть—сторопіти, отетеріти.
Оторочка—облямівка.
Отослание—відсилáння.
Отощать—захля́сти.
Отпадать (отпасть)—відпадáти (відпáсти) || **- дение**—відпáдення, відпáд.
Отпечаток — відбúток || **- чатывать**—видрукóвувати, віддрукóвувати || **- чатываться** — накладáти відбúток, позначáтися; (типогр.)—віддрукóвуватися.
Отпирательство — відрікáння, відпирáння || **- ться** (отказываться от чего-л., не сознаваться)—відрікáтися, відмагáтися.
Отпирать—відмикáти, (сов. в.)—відімкнýти.
Отписка—відпис,-су (м. р.).
Отпихивать — відпихáти || **- хнуть** — відпхнýти.
Отполировывать — відполірóвувати, вишліхóвувати.
Отпор — відсíч,-січи (ж. р.), відпíр,-пóру (м. р.).
Отправитель — пересúлáч || **- вление** —1) виряжáння (виряжáння в пóдорож); 2) (почтов.) — пересилáння, перéсилка; 3) (служ. обязанностей)—виконáння; 4) — фýнкція || **- влять**—1) виправля́ти, відряжáти, виряжáти; 2) пересилáти, надсилáти; 3) викóнувати.
Отпраздновать—відсвяткувáти.
Отпрягать (-пречь) — випрягáти (вúпрягти).
Отпрыск—пáрость,-сти (ж. р.); (только о растении)—бростóк, пáгін,-гону.
Отпуск—відпуск || **- ной**—відпускни́й.
Отрабатывать—відробля́ти, відрóблювати || **- работка**—відробíток.
Отрава — отрýта || **- вление** — отрýїння || **- влять**—отрýювати, (сов. в.)—отруїти, затруїти (тяжкí вúпари затруїли все повíтря).
Отрада — відрáда, відрáдість || **- дный** —відрáдісний.
Отражать,-ся—відбивáти,-ся; (только о свете)—відсвíчувати,-ся || **- жение**—1) см. **Отпор**; 2) (света) — відбúття, відбивáння, відсвíт.
Отрасль—гáлузь, дільни́ця (в усíх гáлузях нарóднього господáрства).
Отребье—пóкидь (ж. р.).
Отрез—1) урíзок; 2) одрíз, *куцáк (бандúти, озбрóєні одрíзами...); **наотрез**—цілковúто || **- ок**—відрíзок || **- ывать**—відрізáти; відкрáювати (кусок чего-либо).
Отрезвлять—витверéжувати.
Отрекаться—зрікáтися (чогó), (сов. в.) —зрікти́ся; відцурáтися (колú-б пан за плýга взя́вся, то й свíта відцурáвся) || **- речение**—зрéчення.
Отрешать—усувáти, звільня́ти.
Отрицание — заперéчення || **- цательный**—1) заперéчний (заперéчна відповíдь); 2) від'ємний (від'ємний бік справи; від'ємна величина) || **- цать**—заперéчувати.
Отродье—кóдло.
Отрок—см. **Юноша** || **- рочество**—мóлодість.
Отросток — 1) (ботан.)—пáрость,-сти (ж. р.); (молодые побеги)—пáмолодь,-ди (ж р.), 2) (анатом.)—відросток.
Отруби—вúсівки.
Отрыв—відрúв.
Отрывистый — урúвчастий || **- вной**—відривни́й || **- вок**—урúвок || **-вочный**—урúвковий.
Отрыжка—нáдха; **отрыжки старого режима**—відгуки старóго режúму.
Отряд — загíн (род. п.—загóну); (сторожевой)—чáта; (биологич., при классификации)—ряд.
Отряхивать — струшувати, обтрýшувати, (сов. в.)--струсúти, обтрусúти.
Отсвечивать — відсвíчувати; **(отсвет)** —відсвíт.
Отсоветывать—розрáджувати, (сов. в.) —розрáдити, розрáяти.
Отсрочивать—відкладáти (речéнець), відстрóчувати || **- чка** — відклáд (речéнця), відстрóчення.
Отставать — 1) (не поспевать)—відставáти, приставáти; 2) (отделяться, отклеиваться)—відставáти, відлипáти; **отстань от меня**—дай менí спóкій || **- вка**—відстáва, áбшит || **- влять**—відставля́ти; (увольнять) — звільня́ти || **- вной** — відставни́й, звільнений.
Отстаивать — обстóювати що || **- ться** (о жидкости) — устóюватись.
Отсталый—відстáлий.
Отстраивать—відбудóвувати.
Отстранять—усувáти.
Отстреливаться—відстрíлюватися.
Отступать — відступáти || **- пление** — відступ || **- пник** — відступник, перекúнчик || **- пничество**—відступництво || **- пной** — відступни́й; **от-ое**—відступне́.
Отсутствие — відсýтність, **- ности** || **- ствовать**—не бýти, бýти відсýтнім (мы отсутствовали — нас не булó); **отсутствующий**—відсýтній.
Отсчитывать — відрахóвувати, відлíчувати.
Отсыреть — в і д в ó х н у т и; зволóжитися, вóхким стáти.

Отсюда — звідси.
Оттаивать — відтава́ти.
Отталкивать — відпиха́ти; відтру́чувати.
Оттачивать — гостри́ти || **- точить** — нагостри́ти, загостри́ти.
Оттенок — відті́нь,-ни (ж. р.).
Оттепель — відли́га.
Оттеснять — відтиска́ти, відшто́вхувати.
Оттиск — відби́тка (окре́ма відби́тка з часо́пису); см. еще **Отпечаток.**
Оттого — тим, тому́, ти́м-то.
Оттопыривать — випина́ти; (о губах) — закопи́лювати.
Оттуда — звідти, звідті́ля.
Оттягивать — відтяга́ти; зволіка́ти (спра́ву, час).
Оттяжка — зволіка́ння (спра́ви, часу́).
Отуманивать — тума́нити.
Отупеть — отупі́ти.
Отхаркивать — відха́ркувати.
Отход — відхі́д, - ходу, **на отходе** — при кінці́ || **- дить** — відхо́дити (по́тяг відхо́дить о 8 год. веч.); кінча́тися (кавуни́ вже кінча́ються); відходи́ти, відха́яти (вона́ тобі́ відхо́дить твою́ сла́бість).
Отхожий — **отх. промысел** — заробі́тки; **отх. место** — відхі́дник, ну́жник.
Отцеубійца — батьковбі́йник.
Отцовский — ба́тьківський, ба́тьків.
Отчаливать — відча́лювати.
Отчасти — поча́сти.
Отчаиваться — у ро́зпач удава́тися, надію тра́тити || **- чаяние** — ро́зпач, розпу́ка || **- чаянный** — 1) розпа́чливий; 2) очайду́шний, завзя́тий (завзя́тий був чолові́к).
Отчего — чого́, чому́, від чо́го, через що́.
Отчеканить — 1) (монету) — накарбува́ти; 2) (о словах) — одруба́ти.
Отчество (имя по отцу) — по-ба́тькові.
Отчет — звіт, справо́здання; **не отдавать себе отчета в чем-л.** — не здава́ти собі́ спра́ви; бути несвідо́мим (чого́) || **- ность** — звітність, ности || **- ный** — звітний.
Отчетливый — вира́зний.
Отчим — вітчи́м.
Отчисление — відрахува́ння || **- слять** — відраховувати.
Отчитывать — вимовля́ти, вичи́тувати.
Отчитываться — звіт, справо́здання подава́ти.
Отчуждать — 1) вивла́снювати; 2) (делать чужим) — відчу́жувати || **- ждение** — 1) відбира́ння; 2) відчу́ження; **полоса от - ния** — сму́га, те́рен вивла́снення.
Отшельник — самітник.
Отшибать — відбива́ти.
Отщепенец — відщепе́нець, *відки́нчик.
Отыскивать — відшу́кувати; знахо́дити.
От'явленный — неприторе́ний (неприторе́ний зло́дій), запе́клий, зати́тий.
Отяготительный — обтяжли́вий, суту́жний || **- гощать** — обтяжа́ти, обтя́жувати || **- гощение** — обтя́ження; (процесс) — обтя́жування.
Отяжелеть — обважні́ти.
Офіцер — офіце́р.
Оформлять — офо́рмлювати || **- ление** — офо́рмлення; фо́рма.
Официальный — офіці́йний.
Ох — ох || **- ать** — о́хати.
Охапка — обере́мок; **в охапку** — жу́жмом.
Охват — 1) охо́плення, поняття́ (поняття́ мере́жею кооперати́вів); 2) о́бсяг (о́бсяг робо́ти) || **- ывать** — охо́плювати, понима́ти (сум понима́є).
Охладевать — холо́нути; **интерес охладел** — зацика́вленість спа́ла.
Охлаждать — охоло́джувати || **- ждение** охоло́да; (о чувствах) — осту́да.
Охмелеть — захмілі́ти.
Охорашиваться — причепуря́тися.
Охота — 1) (желание) — хі́ть (род. п. — хо́ти), охо́та; 2) (промысел) — мисли́вство; (процесс охоты) — полюва́ння; (псовая охота) — ло́ви, гайтува́ння || **- титься** — 1) ма́ти охо́ту (до чо́го); 2) полюва́ти || **- тник** — 1) охо́чий (до чо́го); 2) мисли́вець; лове́ць || **- тничий** — мисли́вський; лове́цький || **- тно** — охо́че, за́любки.
Охра — во́хра.
Охрана — охоро́на (охоро́на дити́нства); сторо́жа (зло́дії пролі́зли, коли́ сторо́жа поснула) || **- нение** — охоро́на || **- нительный** — охоро́нчий || **- нять** — охороня́ти, стерегти́.
Оценивать — цінува́ти, оці́нювати || **- нка** — цінува́ння; (назначенная цена) — *ро́зцін || **- ночный** — цінува́льний || **- нщик** — оці́нник.
Оцепенеть — здеревені́ти, заці́пнути.
Оцеплять — ото́чувати.
Очаг — о́гнище.
Очарование — очарува́ння || **- вательный** — чарівни́чий, чарівни́й || **- вывать** — зачаро́вувати, причаро́вувати.
Очевидец — самови́дець || **- видно** — очеви́дно || **- видный** — очеви́дний.
Очень — ду́же.
Очередной — чергови́й || **- редь** — черга́; **стоять на очереди** (о вопросах заседания) — стоя́ти на поря́дку де́нному.

Очерк—на́рис.
Очернить—знесла́вити кого́, наказа́ти на ко́го (чого́), закаля́ти.
Очерстветь—зача́рствіти.
Очертание—о́брис.
Очертя (голову броситься)—на одча́й [душі пусти́тися].
Очинить (карандаш)—нагостри́ти олівця́.
Очистка—очи́щення.
Очищать—о[б]чища́ти, вичища́ти.
Очки—окуля́ри.
Очко (в сети и т. д.)—ві́чко; (=почка—см. там); (в картах)—очко́.
Очная ставка — зво́ди; дать **очную ставку** — поста́вити на зво́ди, зво́дити на о́чі.
Очнуться—очути́тися, очу́няти.
Очуметь—зачуміти, очмані́ти.
Очутиться—опини́тися.
Ошалеть — ошалі́ти, зшаленіти, знавісні́ти.
Ошейник—наши́йник.
Ошеломлять—приголо́мшувати.
Ошибаться — помиля́тися || **- бка**—по́ми́лка || **- бочный**—помилко́вий.
Оштрафовать—оштрафува́ти.
Ощупывать—обма́цувати.
Ощупь—**на ощупь**—*на дотик; **ощупью**—напо́мацки.
Ощутительный—чутни́й.
Ощущать — відчува́ти || **- щение**—відчуття́, учуття́.

П

Павлин—па́вич.
Пагубный—згу́бний.
Падаль—па́дло, сте́рво.
Падать—па́дати; (в упадок приходить)—занепада́ти, підупада́ти; **падать в обморок**—зомлі́вати; **падать духом**—занепада́ти ду́хом, у зневі́ру вдава́тися; **падающий** (о валюте)—*підупа́дний || **- дение**—паді́ння, па́дання, (о цене)—зни́ження || **- дучая** (болезнь)—чо́рна не́міч.
Падеж — 1) па́дь,-ди (ж. р.) (на скоти́ну); 2) (грам.)—відмі́нок.
Падкий—охо́чий (до чо́го), сква́пний (на що́).
Падчерица—па́сербиця.
Паевой—пайови́й || **- ек**—па́йка (ж. р.).
Паз—ушу́л, жо́лоб.
Пазуха—па́зуха.
Пай—пай || **- щик**—пайщи́к.
Пакет—паке́т.
Пакля — кло́ччя (ср. р.) (з нього́ меха́ник, як з кло́ччя батіг).
Пакость—ка́пость || **- тить**—шко́дити.
Палата—пала́та; **п-та мер и весов**—пала́та мі́ри й ва́ги; **проверочная п-та**—вивірна́ п-та; **ума п-та**—розу́мна голова́ || **- тка**—намет, шатро́,-таш.
Палач—кат.
Палевый — поло́вий, па́левий, ясножо́втий.
Палец—па́лець; (конец пальца)—пу́чка; **большой п.**—вели́кий п., ручни́й п.; **указательный п.**—вказівни́к; **средний п.**—сере́дній п.; **безыменный п.**—підмизи́нний п., каблучко́вий п.; **мизинец**—мизи́нець.
Палисадник—присадок, палісадник.
Палить—пали́ти—см. **Жечь и Стрелять** || **- лящий**—палю́чий, пеку́чий.
Палка—ціпо́к, кий, па́лиця; (большая)—лома́ка, гирли́га; (собират.)—палі́ччя; **вставлять палку в колеса**—става́ти на зава́ді— || **- лочка** - па́лічка.
Паломник—прочанин (мн. ч.—прочани) || **- мничество** —про́ща.
Пальма—па́льма.
Палуба—па́луба, чарда́к.
Пальба—пальба́, стріля́нина.
Памятливый—пам'яткий || **- тник**—па́м'ятник; (литерат. пам.)—па́м'ятка; **памятники природы** — забутки́ приро́ди || **- ть** — па́м'ять; **в память врезаться**—у тямкі́ запа́сти; **дать на память**—да́ти на спо́мин; **говорить на память**—говори́ти, з па́м'яти || **- мятный**—незабу́тній.
Паника — па́ніка, перепо́лох || **- нический**—панічний.
Панихида—панахи́да.
Панталоны—панталони.
Пантеизм—пантеїзм || **- теистический**—пантеїсти́чний.
Пантомима—пантоміма.
Панцырь—па́нцер,-еру (м. р.).
Папироса — цига́рка || **сный** — цигарко́вий || **- сник** — цига́рник || **- сница** — цига́рниця; (для папирос) — цигарни́чка.
Папка—обго́ртка, па́пка.
Папоротник — па́пороть (род. п.—па́пороти, женск. р.).
Пар—па́ра; (агрономич.)—пар, парина́; **занятой пар**—засія́ний пар.
Пара — па́ра; **быть под пару** — бу́ти до па́ри.
Параграф—парагра́ф.
Парад—пара́д || **- ный**—пара́дний.
Паразит— паразит, чужоїд.
Паралич— паралі́ж, підві́й,-во́ю.

Параллели — паралéль, рівнобіжник; **проводити параллели** (переносн.) — робúти порівнáння, спорівнювати (доповідач спорівняв тепéрішній стан промислóвости з передвоéнним) || **- ный**—рівнобіжний, паралéльний.

Парень—пáрубок, (соб.)—парубóцтво; хлóпець (усí мої товариші — гáрні хлóпці).

Пари—парí; **держати пари**—захóдити (íти) у заклáд (з ким), закладáтися.

Парижский — парúзький (Парúзька Комýна).

Парик—парúк, перýка||**-махер**—голя́р, парикмáхер; перукáр (-ра) || **- махерская** — голя́рня, парикмáхерська; перукáрня (театрáльна перукáрня).

Парúть—ширя́ти, буя́ти.

Пáрить — пáрити; (пороть, бить) — чесáти, чухráти.

Парк—парк.

Паркет—паркéт, тáхля.

Парламент — парламéнт || **- ер**—парламентéр.

Парник—парнúк.

Парное (молоко)—тéпле молокó; молокó з-під корóви.

Парный—парúстий.

Паровой—паровúй || **- воз** — паротя́г, паровúк, локомотúв || **- ход** — пароплáв || **- ходство**—пароплáвство.

Паром—порóн.

Партер—партéр.

Партия—пáртія || **- тийность**—партíйність.

Парус — вітрúло, пáрус || **- ный** — вітрúльний, пáрусний.

Парча—грезéт.

Паршивый — паршúвий, шолудúвий; (мерзкий, плохой)—паскýдний, мерзéнний.

Пасека—пáсіка.

Пасквиль—пáсквиль.

Пасмурный—хмáрний.

Паспорт — пáспорт || **- ный** — паспортóвий.

Пастила—павúдло.

Пассажир — пасажúр || **- ский** — пасажúрський.

Пастбище—пастівнúк, пасовúще.

Паства—пáства.

Пасти—пáсти || **- стух**—пастýх; (овец)—чабáн; (стада)—череднúк.

Пасть—1) пáща, пéлька; 2) (глагол)—упáсти; (в упадок прийти)--занепáсти, підупáсти; (о ценах)--знúзитися, зменшитися; (пасть в сражении)—полягти́ (-ля́жу).

Пасха — велúкдень || **- схальный**—великóдній.

Пасынок—пáсинок, пáсерб.

Патент—патéнт; **п-нт на изобретение** —патéнт на вúнахід.

Патока—пáтока; (свекловичная)--меля́с.

Патриот—патріóт || **- ический**—патріотúчний.

Патрон — патрóн || **- ат** — патронáт || **- ировать**—патронувáти, піклувáтися, дбáти (за кóго) || **- таш**—патронтáш, ладýнка.

Патруль — чáта, патрýль || **- лировать** —чатувáти, патрулювáти.

Пауза—пáвза.

Паук — павýк; (мироед) — глитáй || **- утина**—павутúння (ср. р.).

Пах—пахвá.

Пахание — оранúя, óранка || **- харь** — оранч, плугатáр (род. п. — пл - ря) || **- хать**—оранти || **- хотный** — óрний || **- хоть**—рілля́ (ж. р.).

Пáхнуть—пáхнути, душúти, пахтíти.

Пацифизм—пацифíзм.

Пачка—пáчка, стіс (-стóсу).

Пачкать—каля́ти; (плохо рисовать)—мáзати; (плохо писать)—бáзграти.

Пашня—рілля́ (ж. р.).

Паясничать—блáзня удавáти, блазнувáти.

Паять—лютувáти || **- льник**—лютівнúця.

Певучий—співýчий, співний (голосóк тúхий, співýчий); співлúвий, (соловéй úнший удáється дýже співлúвий) || **- вчий** — співáк, **(-вчая)** — співáчка; (о птице)—співóчий (весéла, мов та птáшка співóча).

Пегий — строкáтий; (в полоску)—перíстий.

Педаль—педáля, ступúр.

Пейзаж—краєвúд.

Пекарь—пéкар (-ря), печíльник, хлібопéк || **- рня**—хлібопéчня, пекáрня.

Пеклеванный—питльóваний.

Пеленать—повивáти, сповивáти.

Пеленка — пелю́шка; **пеленки**—сповитóк (дитúна у сповиткý).

Пена — пíна; (при варке чего-н.)—шумовúна, шумовúння (ср. р.) || **- ниться** — пíнитися; шумувáти || **- нка**—1) (на кипяченом молоке),—шкýрка, плíвка, кожушóк; (на варенье)—шумовúна, шумовúння; 2) (морская п.)—пíниця (морськá).

Пение—спів, співи; (процесс п.)—співáння.

Пенсия—пéнсія || **- сионный** — пенсíйний.

Пень—пень, пеньóк.

Пенька—конóплі; (для пряжи)—пря́диво || **- ковые товары**—мотýззя.

Пеня—пеня́ || **- нять**—нарікáти.

Пепел—по́піл (род. п.—по́пелу); **превратиться в пепел** — спопелі́ти || **-льный**—попеля́стий.

Первенец – перва́к, первісток || **-венство** — пе́ршість (матч на пе́ршість У. С. Р. Р.) || **-венствовать** — пе́ред вести́, головува́ти, передува́ти || **-вичный**—первйнний, первісний.

Первобытный — первісний || **-классный**—першоря́дний || **-начальный** — первісний; **первоначальное накопление**—первісне нагрома́дження, нагрома́джування || **-степенный** — см. **Первоклассный.**

Первоисточник—первісне джерело́.

Первый—пе́рший, пе́рвий; **во-первых**—по-пе́рше; **в первый раз**—упе́рше.

Перебегать—перебіга́ти || **-бежчик**—перекйнчик.

Перебивать—перебива́ти || **-ся**—перебува́тися, перемага́тися (по́ки - що перебува́лися своїм бо́рошном).

Перебирать — перебира́ти; (привередничать) — вередува́ти || **-ться** (переезжать) — переїзди́ти, перехо́дити, перебира́тися.

Перебой — перебій; **наперебой спешили...**—поспіша́лися одйн по-перед о́дного...

Перебор — перебір (-бо́ру) || **-ка** — 1) (процесс)-перебира́ння;. 2) (перегородка)-пере́ділка || **-чивый** — вередли́вий.

Перебранка—ла́йка, сварка.

Перебрасывать—перекида́ти; (кого-л. для работы)—перено́сити.

Перебродить (о жидкости) — перешумува́ти, перегра́ти.

Переваливать — перехо́дити || **-ся** — перехиля́тися, перева́люватися.

Переваривать—перева́рювати; (о желудке)—перетра́влювати.

Перевертывать — переверта́ти, перегорта́ти, поверта́ти.

Перевес—перева́га.

Перевирать — перебрі́хувати, перекру́чувати.

Перевод—1) пере́клад (пере́клад украї́нською мо́вою з росі́йської); 2) перене́сення, переміщення (на йншу поса́ду); 3) пере́каз (по́штою) || **-ить**—1) перекладати (я́ко́ю мо́вою з яко́ї); 2) перено́сити, переміща́ти; 3) пере́казом надсила́ти; **перевести дух**—звести́ дух || **-ной**—1) перекладни́й (перекладне́ оповіда́ння); (по переводу, к переводу относящийся)—перекладо́вий; 2) переказо́вий (переказо́вий купо́н) || **-чик** — перекла́дач.

Перевозка—перева́зення; (время перевозки хлеба с поля)—возови́ця.

Переворачивать—переверта́ти, перегорта́ти.

Переворот—пере́ворот.

Перевязка — пере́в'язка || **-зочный** — перев'язни́й (перев'язні матеріяли); **перевязочный пункт**—перев'я́зня.

Перегибать—перегина́ти; **палку перегибать**—перекру́чувати.

Переглядываться—[і]ззира́тися, переглида́тися.

Перегнивать—перегнива́ти; (о дереве)—трухля́віти; **перегнившие остатки**—пере́гнилки || **-гной** — перегній (-ною).

Переговоры—перегово́ри.

Перегонка — 1) переганяння́, перепуска́ння (переганя́ння спі́рту); 2) перего́ни, ви́передки (побі́гли на ви́передки) || **-нный** — перегінний || **-нять**—1) переганя́ти, перепуска́ти; 2) переганя́ти, випереджа́ти.

Перегораживать — перетина́ти, переділя́ти.

Перегорать — перегоря́ти, (сов. в.)—перегорі́ти.

Перегородка—пере́ділка, перегоро́жа.

Перегружать—перевантажувати; (работой)—пере[об]тя́жувати || **-грузка** — перевантаження, (процесс)—перевантажування; (работой)—пере[об]тя́ження.

Перед—пере́д || **-ний** — пере́дній; **пере́дняя** (комната) - передпо́кій,-ко́ю || **-овой** — передови́й (пе́редова́ стаття́); (прогрессивн.)—поступо́вий || **-ок**—передо́к.

Передавать, -ся — передава́ти, - ся || **-даточный** — передатни́й || **-дача**—переда́ча.

Передвигать—пересува́ти.

Передвижение — пересува́ння, рух; **средства передвижения** (о транспорте) — комунікаційні за́соби || **-жной**—руко́мий; мандрівний (теа́тр, ви́ставка).

Передел—пере́діл || **-ля́ти**—переділя́ти.

Переделка—(процесс)—перероблення, переробля́ння; (что-л. переделанное)—перероблка || **-лывать** — переробля́ти, переро́блювати.

Передник—запілка, попере́дник.

Передоверение—передові́рення || **-ритель**—передові́рець || **-рять** — передовіря́ти.

Передопрос—передопит, до́пит удру́ге (вторичный допрос).

Передразнивать—перекривля́ти, передра́жнювати.

Передряга—клóпіт, морóка.
Передышка—перепочúнок.
Переезд—перéїзд.
Пережевывать — пережóвувати; (о жвачных)—ремигáти.
Переживать—переживáти.
Пережиток—перéжиток, зáлишок, зáбуток (зáбутки старовúни).
Перезакладывать—перезаставлятú.
Перезрелый—переспíлий.
Переизбрание—переобрáння || **-брать** —переобрáти, нáново обрáти.
Переименование — змíна нáзви, ім'я || **-вывать**—змінятú нáзву, ім'я.
Переиначивать—перейнáчувати, инáчити.
Перекись—надóкис (род. п.—надóкису, муж. р.).
Перекладина — поперéчка, поперéчина; (в приставн. лестнице) — щабéль (мн. ч.—щаблí); (между стропил) —бáнтина; (через ручеек, канаву...)—клáдка, переходá.
Перекличка—перéклик || **-кликаться** —перегýкуватись, перекликáтись.
Переключать—перемикáти || **-чатель** (тока)—комутáтор, перемúкач.
Перекрашивать,-ся—перекрáшувати,-ся, перефáрблювати,-ся.
Перекрестный—перехрéсний || **-сток** — перехрéстя; (о дорогах) — роздорíжжя, хрищáтик.
Перекупать — перекупáти || **-пщик**—перекýпник || **-пщица**—перéкупка.
Переламывать—перелáмувати, (сов. в.) —переломúти.
Перелет—перелíт || **-ный**—перелíтний.
Переливчатый (о цвете, звуке...) — мінлúвий, перелúвчастий.
Перелистывать—[пере]гортáти, перекидáти (сторінкú).
Переложение—перéказ.
Перелом—перелóм, злом; (в болезни)—пересúлення; **на переломе** — на грáні.
Перемалывать — перемéлювати, (сов. в.)—перемолóти.
Переманивать—переманювати, перетягáти.
Перемежаться — переміжáтися, перепадáтися; лежáти, іти... навпереміжки (кам'янóвугільні пóклади ідýть навпереміжки з вéрствами пісковикý та глúни) || **-жающаяся** лихорадка—наворотóва пропáсниця, гнітúчка.
Перемежевать — перемежувáти, розмежувáти.
Перемена—переміна, змíна || **-нный**—перемíнний, змíнний || **-нчивый** — змíнний, мінлúвий || **-нять** — перемінятú, змінятú || **-няться** — перемінятися, змінятися, відмінятися.
Перемешивать — (сыпучее) — перегрібáти, перегортáти; (жидкое) — перемíшувати.
Перемещать—переміщáти (сов.—перемістúти) || **-щение**—переміщення.
Перемигиваться — перемóргуватися, змóргуватися.
Перемирие — примúр'я, замúрення, перемíрок.
Перенаселение — перелюднення || **-ленность**—перелюдненість.
Перенесение—см. **Перенос.**
Перенимать—переймáти.
Перенос — перенéсення (перенéсення майнá на новé помéшкання; перенéсення рахýнку) || **-носить**—1) перенóсити; 2) (претерпевать) терпíти || **-носнóй** — походящий || **-нóсный** (иносказательный)—перенéсений.
Переносица—перенíсся (ср. р.).
Переночевать — переночувáти, переспáти.
Переодеваться—перевдягáтися.
Переосвидетельствование — óгляд удрýге, другúй огл., понóвний огл.
Переоценивать—переціновати || **-нка** —перецінення.
Перепахивать—переóрювати.
Перепев—перéспів.
Перепел—пéрепел.
Перепечатка - перéдрук.
Переписка—1) (списывание)—переписування; 2) (корреспонденция)—листувáння || **-сывать** — переписувати || **сываться**—листувáтися || **-счик**—переписувач || **-сь**—перéпис,-су (м. р).
Переплачивать—переплáчувати, передавáти (в ціні).
Переплет—1) (о книге) —оправа, палітýрка (-ки); 2) (оконный п.)—раменó; (в строительстве. ремеслах)—плéтиво || **-ать**—переплітáти; (книги)—оправлятú || **-чик**—оправник.
Переполнять—перепóвнювати.
Перепонка (животн. и растит.) — болóн[ка]; перéтинка, см. еще **Перекладина.**
Перепончатокрылый—костокрúлий.
Переправа — переправа || **-ляться** — перевóзитися, передавáтися на тóй бік.
Перепродавать — перепродавáти || **-дажа**—перепрóдаж (м. рода).
Перепроизводство—перепродýкція.
Перепуг—переляк || **-ать**—перелякáти || **-аться**—перелякáтися.
Перепутать—поплýтати.
Перепутье—роздорíжжя.

Переработка — перероб'ка; (только процесс)—перероб'лювання || **- рабатывать**—перероб'лювати.
Перерасход—перетра'та, перевитрата.
Перерешать—(о намерении)—змінити на'мір, ду'мку; (о решениях суда, собраний)—змінити ви'рок, ухва'лу.
Перерождаться — перероджуватися, (сов. в.)—переродитися.
Перерыв — пере'рва; пере'стан, відга'л працює без відга'лу).
Пересадка — пере'сад (род. п. — ду, муж. р.), пересадження || **- саживать** — пересаджувати, (сов. в.)—пересадити.
Пересаживаться (пересесть)—пересіда'ти (пересісти).
Переселенец—переселенець || **- ние**—пересе'лення.
Пересечение — пере'січ; (путей)—хрища'тик, роздоріжжя.
Пересиливати—перемага'ти.
Пересказ — пере'каз || **- ывать** — переказувати.
Пересматривать—переглядати, передивля'тися || **- смотр**—пере'гляд.
Переспрашивать—перепи'тувати.
Переставать (перестать) — переставати; (о ветре, шуме, дожде...)—ущуха'ти, угава'ти.
Перестраивать — перебудо'вувати; (о муз. инстр.)—перестро'ювати, переладно'вувати; (воен.) — перешико'вувати (ше'рег) || **- стройка** — перебудо'ва, перебудува'ння; перестро'ювання.
Перестрахование—перестрахува'ння.
Перестрелка—стріляни'на.
Пересуды—пере'суди.
Пересчитывать—перелічувати, перахо'вувати.
Пересылка—пере'силка, пересила'ння.
Пересыпать—пересипа'ти.
Перетаскивать—перетяга'ти.
Перетасовать—переталюва'ти.
Переть—пе'рти.
Перетягивать—перетяга'ти.
Переубеждать — переко'нувати [и'ншого, на и'нше], на и'нші переконання наверта'ти.
Переулок—прову'лок.
Переустройство—перебудува'ння.
Переуступать—відступа'ти.
Переутомление — перевто'ма || **- ленный**—перевто'млений, пото'млений.
Переучет—перео'блік (п е р е о' б л і к кра'му); **векселя п.** — передиско'нт ве'кселя.
Перехватывать—перехо'плювати.
Перехитрить—перехитрува'ти.
Переход — пере'хід || **- дный** — переходо'вий || **- дящий** (о суммах) — перехідни'й (перехідні ко'шти).
Перец—пе'рець.
Перечень—пере'лік.
Перечеркивать—перекре'слювати.
Перечисление — перелі'чення, перелі'чування || **- слять**—перелі'чувати.
Перечить—[с]упере'чити, говори'ти на'сторч.
Перешагнуть—переступи'ти, пересягну'ти.
Перешептываться—перешіптуватися.
Перешеек (геогр.)—ши'йка.
Перещеголять—переверши'ти, закасува'ти (своє'ю впра'вністю закасува'в усіх).
Переэкзаменовка—переіспит.
Перила—пору'ччя (мн. ч.), баля'си.
Перина—пуховик.
Период—період; (о времени)—доба' || **- дический**—періоди'чний.
Перистый (об облаках) — см. п. сл. **Облако.**
Перламутр—пе'рло (ср. р.), перламу'тр || **-овый**—перло'вий, перламу'тровий.
Перо—перо' (мн. ч.—пе'ра); (о птичьих) —пір'я (ср. р.) || **- чинный** (ножик)—склада'ний но'жик.
Перпендикулярный—перпендикуля'рний, простопа'дний.
Персия — Пе'рсія || **- сидский** — пе'рський.
Персона—персо'на, осо'ба.
Перстень—см. **Кольцо.**
Перхоть—лупа'
Перчатка – рукави'чка.
Пес—пе'с (пса).
Песенка—пісенька, співанка || **- ня**—пісня, спів; **весенняя песня** — весня'нка.
Песок—піско'к || **- сочный** — пісковий || **- счаник**—пісковик || **- счаный** — піскува'тий; **песчаная почва**—піскува'тиця, піско'вина, су'пісок.
Пестик (ботан.)—товка'чик.
Пестрить—рябити (рябить в оча'х) || **- рый**—строка'тий, рябий.
Петля—петля'; (древная)—завіса.
Петух—півень, (уменьш.)—півник; **индейский п.**—инди'к || **- тушиться** — пиндю'читися.
Петь—співа'ти; **петь по слуху**—співа'ти з го'лоса.
Пехота—піхо'та || **- хотинец** — піхоти'нець || **- хотный**—піхо'тний.
Печалиться—сумува'ти, журитися; (о ком)—побива'тися (за ким).
Печаль — сум, журба', || **- ный**—сумни'й, журни'й, смутни'й.

Печатание—друкува́ння, друк ‖ **- тать** — друкува́ти; (в фотогр. п-ть позитив*) відсві́тлювати, роби́ти позити́ви ‖ **-тник**—друка́р,-ря́ ‖ **- тный**—друко́ваний ‖ **- ть** — 1) печа́ть, печа́тка (без печа́тки недійсне); 2) дру́к, пре́са; **книжка вышла из печати** — кни́жка ви́йшла дру́ком; **отдать в п-ть**—відда́ти до дру́ку.

Печень—пече́нка.

Печенье—пе́чиво.

Печник—пічни́к ‖ **-чной**—пічни́й.

Печь — 1) (существ.) — піч,-пе́чи; **кухонная п.**—вари́ста п.; 2) (глагол)—пекти́.

Пеший—пі́ший; (как существ.—**пешеход**)—пішани́ця (муж. р.) ‖ **- шком**—пі́шки; (выразит.)—піхтуро́ю.

Пешка—піша́к; (в переносном знач.—безответный, помыкаемый)—попи́хач.

Пещера—пече́ра ‖ **- рный**—пече́рний.

Пивовар—бровар[ник] ‖ **- ение**—бро-ва́рство, пивни́цтво; **пивоваренный завод**—брова́рня, пивова́рня.

Пика—1) спис; 2) (масть в картах)—вино́; **в пику** — навсу́пор (це він мені навсу́пор сказа́в).

Пила—пи́лка ‖ **- лить**—пиля́ти, рі́зати; (переносно—п-ть словами)—карта́ти ‖ **-льщик**—пильни́к.

Пилигрим—проча́нин (множ. ч.—проча́ни)

Пилюля—пілю́ля.

Пинок—стуса́н.

Пионер—піоне́р.

Пир—бе́нке́т ‖ **- овать**—бенкетува́ти.

Пират—пірат

Пирог—пиріг.

Пирожное — пиро́жне, пе́чиво, тістечко.

Писарь—пи́сар (род. п.—ря).

Писатель—письме́нник ‖ **-ница**—письме́нниця.

Писать—писа́ти; (картину)—малюва́ти.

Писк—пища́ння; (пискотня)—пи́скнява.

Пистолет—пистоль, пистоля.

Писчебумажный—папе́ро́вий.

Писчий — до писа́ння (папе́р до писа́ння).

Письменный—письмо́вний (письмо́вна робо́та у́чнів; письмо́вне прила́ддя); **письм-ые доказательства** — листо́вні до́кази.

Письмо—лист.

Питание—1) харчува́ння (грома́дське харчува́ння); 2) (биолог.)—жи́влення ‖ **- тательный** — 1) пожи́вний (пожи́вні речови́ни); 2) харчови́й (харчови́й пункт) ‖ **- тать,-ся**—1) харчува́ти,-ся; 2) (биол.)—живи́тися, брати жи́влення; **питать надежду** — плека́ти наді́ю.

Питомец—вихова́нець; (женск. р.)—вихова́нка.

Питомник—садібня, розса́дник.

Пить—пи́ти ‖ **- тье** - пи́ття; питво́; (для скота)—пійло ‖ **-тьевой**—питни́й.

Пихать—пха́ти, штовха́ти.

Пихта—смере́ка.

Пичкать—напиха́ти.

Пища — їжа, харч, (приготовленная)—стра́ва ‖ **- щеварение** — стра́влення ‖ **- щеварительный**—травни́й ‖ **-щевод**—стравохід ‖ **- щевой**—харчови́й; **пищ-вое довольствие**—харчува́ння, харчі́.

Пищать—пища́ти, пискоті́ти.

Плавание—пла́вання ‖ **- вательный**—до пла́вання (по́яс до пла́вання); **плават-ый спорт** — плавни́й спорт ‖ **- вать**—пла́вати.

Плавильный—топі́льний; **п. завод**—гама́рня ‖ **- льщик** — топі́льник, гама́рник.

Плавить—топи́ти ‖ **- вка**—то́плення ‖ **-вкий** — топки́й ‖ **- вник** — плавни́к, (рыбий)—перо́ (мн.—пір'я).

Плавный—плавки́й.

Плакат—плака́т.

Плакать пла́кати, (с причи́таниями)—тужи́ти ‖ **- ся**—бі́дкатися.

Плакса—ню́ня, ре́ва.

Пламенеть—пала́ти, полумені́ти ‖ **-нистый**—полум'я́стий ‖ **- нный**—1) по́лум'яний; 2) палки́й (палка́ любо́в) ‖ **-нь (пламя)**—по́лум'я.

План — план ‖ **- овой** — планови́й ‖ **- омерный**—планомі́рний.

Планета—плане́та.

Планировать—1) (разбивать по плану)—планува́ти; 2) (авиацион. терм.) —*планерувати.

Планка—ли́шта, пла́нка.

Пласт—ски́ба, шар.

Пластинка — пли́тка; (фотогр.)—платі́вка.

Пластырь—пла́стер.

Плата — пла́та, запла́та; **заработная пл-та** — заробі́тна платня́; **плата в рассрочку**—пла́та на ра́ти ‖ **- теж**—платіж ‖ **-тежный**—платі́жний ‖ **- тежеспособность**—випла́тність ‖ **-тельщик** — випла́тник ‖ **- тить** — плати́ти ‖ **- тный** — за пла́ту (вхо́дити за пла́ту).

Платок—ху́стка; **носовой п.** — носови́чо́к.

Платье — убра́ння, костю́м; (о женском)—су́кня.

Плаха—1) ешафо́т; 2) (бревно)—коло́да.

Плач—плач || **- евный**—жалюгі́дний.
Плашмя—плиско́м, пла́зом.
Плащ—плащ, керея́.
Плева — пліва́, пліво́ка; **девственная плева** дівоча́ пере́тинка.
Плевание—плюва́ння || **- ательница**—плюва́льниця || **-ать**—плюва́ти || **-вок**—плюй.
Плед—плед.
Племенной—племі́нний, заводськи́й.
Племя—пле́м'я (род. п.—пле́мени).
Племянник—племі́нник, не́біж || **- нница**—племі́нниця, небо́га.
Плен—поло́н || **- ник**—полоне́ний, бра́нець || **- нный**—полоне́ний.
Пленительный — звабли́вий, чарівни́чий.
Пленка — пліва́; (только о раст. и животн. пленке) — боло́нка; (фотограф)—фі́льм.
Пленять—ва́бити, чарува́ти.
Плесень—цві́ль,-цві́ли (р. п.).
Плескать,-ся—плю́скати,-ся, хлю́пати,-ся, плюскоті́ти.
Плесневеть — зацвіта́ти, пліснявіти, сня́діти; бра́тися цві́ллю.
Плести—плести́; **пл-ти ерунду**—верзти́ дурни́ці || **- ся**—1) плести́ся; 2) пле́нтатися, чвала́ти (його́ коня́чка чвала́е аби-я́к).
Плетень—пліт (пло́ту).
Плеть (плетка)—канчу́к.
Плечо—плече́, раме́но.
Плешивый — пліши́вий, голомши́вий, голомо́зий.
Плита—пли́та, (собират.)—пли́ття.
Пловец - пливе́ць.
Пловучий—плаву́чий; (о мосте)—наплавни́й.
Плод—о́воч, плід || **- дить,-ся**—плоди́ти,-ся || **- довитый**—пліднний, плодю́чий || **- довый**—овоче́вий, плодови́й || **-доводство** — плодівни́цтво || **- допеременный** — плодозмінний || **- дородный** — родю́чий || **- досмен**—плодозмі́н || **- дотворный**—кори́сний.
Пломба—пло́мба || **- бировать**—пломбува́ти.
Плоский пласки́й, плеска́тий, рі́вний (таки́й плеска́тий, як от корж), плиско́ватий (на низе́нькому плиско́ватому острівці); (об остроте, шутке)—недоте́пний, безба́рвний, заяло́зений || **- скость** — 1) площи́на (земля́ здає́ться рі́вною площи́ною); 2) (пошлость)—заяло́зена, уте́рта, безба́рвна (ду́мка, сло́во, ви́слов...).
Плоскогорье – високорі́вня.
Плоскогубцы обце́ньки.
Плот—плит, сплав.
Плотина—гре́бля.
Плотник — те́сля || **- тничать**—теслюва́ти || **- тничество**—теля́рство.
Плотно — щі́льно; мі́цно (мі́цно приби́та до́шка); **плотно поесть** — гара́зд, як слі́д попої́сти || **- ность** — 1) щільність; 2) (физическ., химическ., о населении)—гу́стість || **- ный** —1) щільний; 2) (физ., химич., о населен.)—густи́й; 3) міцни́й (міцне́ полотно́); 4) (о человеке)—дебе́лий, креме́зний.
Плотоядный — м'ясої́дний, м'ясоже́рний; (переносно)—пожа́дливий, хти́вий (хти́ві по́гляди).
Плоть—ті́ло.
Плохо—пога́но, зле, ке́псько || **- хой**—пога́ний, ке́пський; **плохо дело**—ке́пська спра́ва.
Площадка — майда́нчик; (вагона)—га́нок; (лестницы)—усту́п.
Площадной (о брани) — ву́лишній, чо́рний.
Площадь—майда́н, плац.
Плуг—плуг.
Плут—крути́й, ше́льма, шахра́й || **- тня (плутни)** — ви́крут, ви́крутні, шахра́йство || **- товать**—шахрува́ти, махлюва́ти || **- товской** — шахра́йський; **плутовской вид**—хи́трий ви́гляд.
Плыть—пли́сти, пли́нути.
Плюгавый—ми́ршавий.
Плясать—танцюва́ти || **- ска**—тано́к.
Плющ—блющ.
По — 1) (с дат. п., обознач. „где, по чему" переводится творит. п. существ.) — іти по́лем (=по полю), лі́сом; 2) (с творит. п., обознач. „согласно с чем, вдоль чего, по образцу, примеру") — за (зроби́в за твої́ми вказівка́ми; пішла́ за водо́ю= по течению; бла́нок за зразко́м украї́нба́нківських); 3) (по причине) —з, через (з нена́висти до ме́не); 4) (мера, размер, предел)—по, до (по три рублі; до неділі); 5) (по мнению, взглядам) — на (на мою́ ду́мку); **по адресу** – на адре́су; **по какому делу** —в яки́й спра́ві; **по постановлению** —згі́дно ухвали, постано́ви (...за ухва́лою, постано́вою); **операции по сбыту** — опера́ції збу́ту (...що до збу́ту); **расходы по содержанию**—ви́трати на утри́мання (...що до утри́мання); **задачи по физике** — завда́ння з фі́зики.
Побагроветь—почервоні́ти.
Побанваться—побо́юватися.
Побег—1) уте́ча; 2) (растения)—па́гін, па́синок.

Побегушки (в выраж. „на побегушках“) — побіге́ньки.
Победа перемо́га || **-бедитель**—перемо́жець || **-бедный** — перемо́жний, звитя́жний || **-бедоносный**—побіде́нний || **-беждать** — перемага́ти, (сов. в.)—перемогти́.
Побелить — ви́білити.
Побережье—прибере́жжя, узбере́жжя.
Побеспокоить – потурбува́ти.
Побираться – старцюва́ти, же́брати.
Побиться об заклад—зайти́ у заклад, закла́стися.
Поблагодарить—подя́кувати (кому́).
Поблажка — потура́ння, по́пуст; **поблажки не давать**—не потура́ти.
Побледнеть—зблі́днути; (как полотно, сильно)—пополотні́ти.
Поблекнуть—зблякнути, змарні́ти.
Побои побо́ї || **-ще**—бойови́ще.
Побор (поборы) — ви́рва (ви́рви), здирство.
Поборник—оборо́нець. ре́чник.
Побочный — сторо́нній, додатко́вий (додатко́вий заробіток).
Побрить,-ся—поголи́ти,-ся.
Побрякушка—бря́зкало.
Побудитель — побу́дник, *движни́к, *підгін,-гону || **-будительный** — побу́дли́вий; *направни́й (направні мотиви)||**-буждать (побудить)** спону́кувати, зму́шувати, схиля́ти (такі тяжкі умо́ви зму́сили мене́ відмо́витися від робо́ти); заохо́чувати (при́клад цей заохо́чує всіх досягти́ таки́х на́слідків) || **-буждение**—причи́ни міркува́ння, моти́в (з яки́х міркува́нь ви поки́нули педагогічну діяльність?); (бессознательное п.) — спону́ка; см. еще **Побудитель.**
Побывать—побува́ти.
Повадиться — спона́дитися || **-дка** — 1) (привычка)—нало́га; зви́чка; 2) см. **Поблажка.**
Повалить,-ся—повали́ти,-ся.
Повальный — ма́совий, огу́льний, поголо́вний; **повальная болезнь** — по́шесть.
Повар—ку́хар, кухова́р.
Поваренный—кухе́нний.
Поведение пово́дження, поведі́нка.
Повезти (об удаче)—пощасти́ти, пісти́ руко́ю.
Повелевать—ору́дувати, розпоряджа́ти (чим), посіда́ти (що); (повелеть)—наказа́ти, розказа́ти, звеліти || **-ление** — нака́з, ро́зказ, веління || **-литель**—вла́дар,-ря, повели́тель || **-лительное наклонение** — вольови́й спо́сіб.
Повергнуть (в тоску, уныние, отчаяние...)—завдава́ти (ту́ги...); ки́дати (у ро́зпач...).
Поверенный—ві́рник.
Поверие—пові́р'я.
Поверить—1) пові́рити, поня́ти ві́ри; 2) сов. в. от **поверять.**
Поверка—пере́вірка.
Поверстный верстови́й, від верстви́.
Поверхностный — поверхо́вний, позверхо́вий; побі́жний (побі́жне вра́ження).
Поверхность—пове́рхня.
Поверять – перевіря́ти, (сов. в.)—перевірити.
Повеса – гульта́й, гульві́са.
Повесить, -ся — повісити, -ся, зав'іситися; **пов-ть нос** похнюпитися.
Повествовать—оповіда́ти || **-тельный** —оповіда́льний, розповідний.
Повестка—по́вістка.
Повесть—по́вість,—по́вісти (р. п.).
Поветрие—по́шесть,-ти (ж. р.).
Повздорить — посе́рдитися, см. **Поссориться.**
Повивальная бабка (баба) — ба́ба-сповиту́ха, повиту́ха.
Повидаться—поба́читися.
Повидимому—ви́дно; (с оттенком большей уверенности)—либо́нь.
Повинная — призна́ння; **явиться с пов-ой**—повини́тися (прийти́).
Повинность— повинність; **пов-ть натуральная** — відбу́ток; **пов-ть воинская**—військо́ва повинність.
Повинный — 1) ви́нний; 2) (в редком значении „покаявшийся“)—що призна́вся до вини́; **повинную принести** —призна́тися до вини́.
Повиноваться — слу́хатися, кори́тися || **-вение** — по́слух, слух'я́ність, поко́ра.
Повод—1) по́від (візьми́ коня́ за по́від); 2) при́від; **по какому поводу** — з яко́го при́воду; **без всякого повода** - без ніяко́ї причи́ни.
Повозка—віз (во́за), по́віз.
Поворачивать — поверта́ти; **поворачивайся!**—мерщій! || **- вернуть** - поверну́ти, завернути.
Поворот –поворо́т, зворо́т || **- ливый**—поворо́ткий, метки́й || **- ный** — поворо́тний, зворо́тний.
Повреждать—зашко́джувати; (сов. в.) —зашко́дити, зава́дити || **- ждение**—шко́да, ушко́дження.
Повременный—часови́й **(повр-е издание** — періоди́чне вида́ння); почасо́вий (почасо́ва запла́та).
Повседневный повсякде́нний.

Повсеместный—повсю́дний.
Повсюду—усю́ди, по всіх усю́дах.
Повторение — повто́рення || **-рный**—повто́рний || **- рять**—повто́рювати.
Повышать — подви́щувати, підно́сити || **- шение**—підви́щення, підне́сення.
Повязка—обв'я́зка, опері́зка.
Погашать (погасить)—(долги)—спла́чувати; (затраченные средства)—відшко́довувати;(имущество)--амортизува́ти||**-шение**—(долга)—спла́чування; (затр. средств)—відшкодува́ння; (имущества)—амортиза́ція.
Погибать—ги́нути, (сов. в.)—заги́нути || **- бель** — заги́біль, заги́н || **- бельный**—згу́бний.
Поглощать (поглотить) — убира́ти; (химич.)—углина́ти; (свет)—абсорбува́ти || **- щение**—убира́ння (в се́бе), (хим.)—углита́ння, утяга́ння; (света)—абсо́рпція.
Погнаться—погна́тися.
Поговаривать — гомоні́ти, говори́ти; **поговаривают**—хо́дять балачки́.
Поговорка—прика́зка.
Пого́да—пого́да; **хорошая п.**—годи́на; **плохая п.**—него́да.
Погодя—перего́дом. зго́дом.
Поголовно — чи́сто, геть (усі́, усіх, усім...) (поголовно всех арестовали—усіх чи́сто заарешто́вано) || **- ный**—ма́совий, зага́льний.
Погон—пого́н.
Погонщик—пого́нич.
Погоня — догі́н,-го́ну (що си́ли в їх ста́ло, побі́гли в догі́н); гони́тва (гони́тва за гріши́) || **- гонять** — підганя́ти.
Погорелец—погорі́лець.
Погорячиться—погарячи́тися; **погорячившись**—у за́палі.
Пограничный—прикордо́нний.
Погреб льох.
Погребальный — похоро́нний || **- бать** — хова́ти, хорони́ти || **- бение** — по́хорон.
Погремушка—см. **Побрякушка.**
Погрешность—о́гріх, оми́лка.
Погром — сплюндрува́ння, спусто́шення; (в спец. знач.—еврейский)—погро́м.
Погружать, - ся (погрузить, - ся) — 1) зануря́ти, - ся, затопля́ти, - ся (занури́вся в во́ду; затопи́в по́гляд у далечі́нь); **погрузиться в размышления**—у роздуму зайти́; 2) (о грузах)—ладува́ти, ванта́жити,—(сов. в.)—зладува́ти, навanта́жити || **- грузка**—ладува́ння, ванта́ження.
Погрязать—загруза́ти.
Погубить—занапасти́ти, зба́вити.
Под—під, попід; над (над ве́чір=под вечер); **под рукой**—на по́хваті; **под гору**—з гори́.
Подавать,-ся—подава́ти,-ся.
Подавиться—удави́тися.
Подавление—приду́шення; прити́шення (прити́шення почуття́) || **- влять** — приду́шувати; прити́шувати; **подавляющее большинство** — перева́жна (значна́) бі́льшість.
Подавно—поготі́в, пото́му, пото́м (ув Оде́сі нема́є землі́, а в Чорномо́рії і потім нема́є; тепе́р вітрів нема́є, а там і пото́му).
Подагра—пода́гра.
Подарить—подарува́ти || **- рок**—пода́ру́нок.
Податель—подаве́ць.
Податливый—зда́тливий, поступли́вий.
Подать — по́дать,-ти || **- тной** — податко́вий.
Подача—подава́ння.
Подачка—да́тка, (подачки)—манту́ли, ми́нтуси.
Подаяние—ми́лостиня.
Подбивать — 1) підбива́ти; 2) (подговаривать)—наштиро́вати.
Подбирать—підбира́ти, (сов. в.)—підібра́ти; добира́ти, (сов. в.)—добра́ти || **- бор**—підбира́ння; добір,-бо́ру (га́рний добір ко́льорів) || **- щик** мехов—ку́шнір.
Подбородок—підборі́ддя (ср р.).
Подбочениваться – у боки́ бра́тися.
Подбрасывать—підкида́ти.
Подвал — *підпо́верх (кваги́ря у підпо́версі); льох (вино́ з льохів Сільськосою́зу).
Подведомственный—підві́домний, підле́глий.
Подвергать — віддава́ти, виставля́ти, поставля́ти; **п-ть наказанию** — накла́дати ка́ру; **п-ть опасности**—виставля́ти на небезпе́ку; **п-ть лишению прав** — позбавля́ти прав; **п-ть суду** - віддава́ти під суд || **- ся**—підляга́ти, підпада́ти (підляга́ти ка́рі); **п-ться опасности** — бу́ти у небезпе́ці; підпада́ти під небезпе́ку.
Подвертываться — наверта́тися (наверну́тися), надхо́дити.
Подвиг — по́двиг || **- вижник** — подви́жник.
Подвига́ть—посува́ти.
Подвижной—1) рухли́вий; 2) (противупол.—недвиж.) — рухо́мий (рухо́мий склад=**подвижной состав** ж. д.).
Подвластный—підвла́дний.

Подвода—підво́да, ху́ра || **- дчик**—підві́дник, хурщи́к.
Подводный — підво́дний (підво́дна ло́дка).
Подвоз—на́віз, при́віз.
Подворотня—підворі́тниця.
Подвох—пі́дступ, ка́верза.
Подвыпить—підпи́ти; **подвыпивши**—на підпи́тку.
Подвязка—під'я́зка [підвя́зка].
Подгадить—підка́постити, пошко́дити.
Подговаривать—підмовля́ти.
Подгонять—підганя́ти, (сов. в.)—підігна́ти).
Подгородный—передміський.
Подготовительный — підгото́вчий || **-вка** — підгото́влення, підгото́ва || **-влять**—підгото́влювати, (сов. в.)—підготува́ти.
Поддавать,-ся—піддава́ти,-ся.
Поддакивать—підтака́ти.
Подданный — підда́ний, підда́нець || **-нство**—підда́нство.
Подделка — підро́бка, підро́блення || **-лывать,-ся** — підро́блювати,-ся || **-лывание**—підро́блювання || **-льный**—1) підро́блений; 2) (о смехе, чувстве...)—уда́ваний, ро́блений.
Поддерживать — підде́ржувати, підтри́мувати || **-жка** — підде́ржка, підтри́мка.
Поддувало—піддува́ло; **отверстия в решетке п-ла**—прога́ри.
Под'езд—під'їзд.
Подействовать — упли́нути; (о мерах воздействия, лекарствах)—допомогти́, ма́ти [свій] на́слідок.
Поделка—дрібна́ робо́та.
Под'ем — 1) підне́сення (підне́сення революційних на́строїв); 2) (поднимание),—підняття́; 3) схо́дження (схо́дження на Монбла́н); 4) (обуви)—підби́ття; 5) (о местности)—узві́з,-во́зу; **стал тяжел на под'ем**—став мля́вий, незру́шний || **-ный** — звідни́й (звідни́й кран); **под'емные деньги**—гро́ші на пере́їзд, подоро́жні гро́ші.
Поденщик—поде́нний, поде́нник.
Подержанный—ужи́ваний, бувший у вжи́тку.
Подешеветь—подеше́вшати.
Поджарый—худорля́вий, сухорля́вий.
Поджидать—чека́ти (кого́ й на ко́го), очі́кувати, дожида́тися (кого́).
Поджигатель—пали́й; || **- гать**—підпа́лювати.
Поджилки—жи́жки.
Поджог—підпа́л.
Подзадоривать — розпа́лювати, під'ю́жувати.
Подзатыльник—запоти́лишник.
Подзащитный—підоборо́нний.
Подземелье—підземе́лля, сутере́ни.
Подземный—підзе́мний.
Подзол—попільня́к, підзо́л.
Подкапывать,-ся—підко́пувати,-ся.
Подкараулить—підстерегти́.
Подкидыш—підки́дько, підки́нений.
Подкладка—1) (в одежде)—підши́вка, підбі́йка; 2) см. **Подоплека.**
Подкова — підко́ва || **- вывать** — підко́вувати, (сов. в.)—підкува́ти.
Подкожный—підшкі́рний.
Подкоп — підкіп (підко́пу); (переносно);—підступ.
Подкрадываться — підкрада́тися, підбира́тися.
Подкрепление — підси́лок, підмо́га || **- плять**—підси́лювати, покріпля́ти || **- пляться** (едой)—під'їсти, попоїсти.
Подкузьмить—підкува́ти.
Подкуп—пі́дкуп || **- пать**—підкупля́ти.
Подлаживаться—піддо́брюватись, ла́ски запобіга́ти.
Подле—см. **Возле.**
Подлежать—нале́жати, підпада́ти (ця спра́ва нале́жить до су́ду) || **- жащий**—нале́жний (до чо́го); **подлежащее** (грам.)—пі́дмет.
Подлец—падлю́ка, паску́да.
Подлинник — первотві́р || **- нность** — спра́вжність, ді́йсність || **- нный** — спра́вжній, правди́вий; **с подлинным верно**—з первотво́ром згі́дно.
Подло—пі́дло || **- лый**—підлий.
Подлог—фальшува́ння, фальш || **- ложный**—зфальшо́ваний, фальши́вий.
Подмастерье—підма́йстер.
Подменивать підмінювати.
Подметать—підмі́тати, (сов. в.)—підмести́.
Подметить—угля́діти, зауважити.
Подметка—підме́тка.
Подмещивать—примі́шувати.
Подмоченный—підмо́чений.
Подмостки — ришто́вання; (театр.)—кін,-ко́ну.
Подмышка—пахва́, паха́.
Подначальный—підря́дний.
Подневольный—підневільний.
Поднимать—підійма́ти, зво́дити; (промышленность); производительность...)—підно́сити, (восстание) — зніма́ти, здійма́ти; **поднять шум**—зби́ти бу́чу; **подниматься** (о ценах)—підно́ситися.
Подножие (горы)—підгір'я || **- жка**—ступи́ця, підні́жка || **- жный** — підні́жний; **(корм п-й)**—па́ша.
Поднос—підні́с (підно́су)
Подобает—годи́ться, слід.

Подобие—подо́ба, подібність; **нап-ие** — на взір || **- бно**—мов, як, на́че || **- бный**—подібний.
Подобострастие—підле́сливість.
Подождать—зачека́ти, почека́ти (кого́ й на ко́го), підожда́ти.
Подозревать—підозрі́вати; **подозреваемый** — запідо́зрений || **- рение** — підозрі́ння || **- рительность** — підозрі́лість || **- рительный**—підозрі́лий.
Подоконник—підлокі́тник, лу́тка (я за лу́ткою коло вікна́ сиджу́).
Подол—поді́л; (одежды)—подо́лок, запо́ла.
Подонки (общества)—по́кидьки (громадя́нства).
Подоплека—*підосно́ва.
Подотдел—підві́дділ.
Подотчетный—підзві́тний.
Подорваться — надірва́тися, підверди́тися.
Подорожать—подоро́жчати.
Подоспеть—приспі́ти, нагоди́тися.
Подоходный — відприбутко́вий; **подоходно-поимущественный налог** — відприбутко́во-майно́вий пода́ток; **подоходное обложение** — прибутко́ве оподаткува́ння.
Подошва — підо́шва; **п-ва горы** — підгі́р'я.
Подпадать—підпада́ти.
Подписание—підписа́ння || **-сной** (лист) —підписни́й лист; **подписная цена** — передпла́та || **-ска** (на периодич. издания) — передпла́та, передпла́чування || **- сывать** — підпи́сувати || **- сываться** (на периодич. изд.) — передпла́чувати (газе́ту, часо́пис...) || **- сь**—пі́дпис, -су (м. р.).
Подполье — нелега́льний стан, нелега́льні умо́вини, нелега́льне існува́ння || **- льный**—нелега́льний, тає́мний.
Подпора—підпо́ра.
Подпочва — підгру́нтя || **- венный** — підгрунто́вий; **вода под-ная** — підгрунто́ва вода́.
Подпоясываться—підперізуватися.
Подправиться—підмогти́ся.
Подпруга—попру́га.
Подпускать допуска́ти, припуска́ти.
Подражание—наслі́дування || **- жать**—наслі́дувати (кого́).
Подразделение — підпо́діл || **- лять**—підподіля́ти.
Подразумевать—розумі́ти.
Подрасти—підбі́льшати, підрости́.
Подраться—поби́тися.
Подробность — подро́биця || **- бный** — докла́дний, у подро́бицях.
Подросток—пі́дліток.
Подруга — по́друга, подру́жниця || **- житься** — здружи́тися, запри́язнитися.
Подручный—підру́чний.
Подрыв—1) зрив, підри́в; 2) (авторитета, доверия...)—зба́влення || **- вать**—1) зрива́ти, підрива́ти; 2) збавля́ти (авторите́ту) || **- ваться (подорваться)** — надрива́тися, надвереджа́тися, надвереди́тися.
Подряд—1) (сущ.) підря́д; 2) (нареч.) зря́ду || **- дчик**—пі́дря́дник.
Подрясник підря́сник.
Подсвечник—свічни́к; (церковный)—ставни́к.
Подсказывать—підка́зувати.
Подскакать—підско́чити (**Подскакал** на коне)—підско́чив коне́м.
Подскакивать—підстри́бувати.
Подслащивать—посоло́джувати.
Подследственный—підслі́дний.
Подслеповатый—підсліпа, сліпо́кий, сліпа́вий.
Подслушивать—підслуха́ти.
Подсматривать—підгляда́ти, піддивля́тися.
Подсмеиваться — кепкува́ти з ко́го, підсмію́ватись з ко́го.
Подснежник — про́лісок (мн. ч.—про́ліски).
Подсолнечник—со́нячник.
Подсолнечное масло—(со́нячникова) олія.
Подспорье—підпомога́.
Подставка — пі́дставка || **- вной** — підстави́й.
Подставлять—підставля́ти.
Подстерегать—підстеріга́ти, (сов. в)—підстерегти́.
Подстилать—підсте́лювати (**подостлать**)—підстели́ти.
Подстрекать — підстру́нчувати, підбива́ти || **- тель**—підбу́рник, напра́вник || **- тельство** — підбива́ння, підстру́нчування, напра́ва.
Подстрелить—підстре́лити.
Подступать—підступа́ти.
Подстрочный—підрядко́вий.
Подсудимый—підсу́дний || **- дность**—підсу́дність || **- дный** — підле́глий су́дові.
Подсчет—підраху́нок; підрахо́вання.
Подтасовывать — (карты) підтальо́вувати; (факты, цифры...)—перекру́чувати (в шахра́йський спо́сіб), махлюва́ти (з чим).
Подтачивать—підто́чувати.
Подтверждать — підтве́рджувати || **- ждение**—підтве́рдження.

Подтяжки—по́мочі.
Подтянуть—підтягти́.
Подумать — (над чем) — змі́ркува́ти (що), зми́слити (що); (о ком, чем)—згада́ти (за ко́го, про ко́го).
Подурнеть — спогані́ти, погі́ршати; (сделаться глупее)—подурні́шати.
Подушка - по́душка.
Подхватывать—підхо́плювати.
Подход — перепрова́дження; трактува́ння, пі́дступ, по́гляд (умі́ле перепрова́дження спра́ви антирелігі́йної пропага́нди; професі́йне трактува́ння спра́ви; обере́жний пі́дступ до наболі́лих пита́нь; таки́й по́гляд на спра́ву зана́дто зву́жує її о́бсяг) || **- ить** 1) підхо́дити; 2) (быть к лицу, приличествовать)—пасува́ти, ли́чити || **- ящий**—слу́шний; (соответственный) —відповідний; прида́тний (са́ме це прида́тний для села́ крам); (к лицу),—прито́шний.
Подчеркивать—підкре́слювати.
Подчинение—упідле́глення || **- нный** — підле́глий, підря́дний.
Подчинять — упідле́глювати || **- ся** — підляга́ти, підпорядко́вуватися.
Подчистка (в документе, счете...)—підчи́щене [мі́сце].
Подшивать—підшива́ти.
Подшипник—вални́ця, підчі́пник; **п. на шариках**—кулькова́ вални́ця.
Подштанники—спі́дні.
Подшутить—пожартува́ти з ким, втя́ти жарта з ким.
Подыгрывать—пригра́ва́ти.
Подыскивать—підшу́кувати.
Пожадничать—пола́ситися.
Поединок—двобі́й,-ою; (состязание)—герць.
Поезд—поїзд || **- ка**—по́дорож.
Поемный (луг)—запла́вний (—на лу́ка, пі́йма).
Пожалеть пожалі́ти, пожалкува́ти.
Пожаловать (к кому) — завіта́ти (до ко́го); **пожа́луйте** - про́шу, про́симо (про́симо до кімна́ти.); (кому что)—подарува́ти (кому́ що), нада́ти || **- ся** —поска́ржитися.
Пожалуй — 1) пе́вно, либо́нь (чо́рна хма́ра наступа́є, либо́нь до́щик бу́де); 2) (ладно, пусть уж)—про ме́не (про ме́не, хай і лиша́ється тут).
Пожалуйста—будь ла́ска.
Пожар — пожа́р, поже́жа || **- ный** — пожа́рний, поже́жний.
Пожатие - стиск.
Пожелание—побажа́ння, пожада́ння.
Пожениться—побра́тися, одружи́тися.
Пожертвование—поже́ртва || **- твовать** поже́ртвувати, офірува́ти (поже́ртвував вели́ку су́му); поступи́тися (поступи́вся свої́ми інтере́сами); **пожертвовать жизнию** — наложи́ти життя́м.
Пожива — пожи́ва; (у пчел)—узя́ток || **- виться**—поживи́тись.
Пожизненный — дові́чний, до живо́ття.
Пожилой - лі́тній, по́старий.
Пожимать—стиска́ти.
Пожинать (плоды) — збира́ти (те, що посі́яв).
Пожирать — пожира́ти, (сов. в.)—поже́рти.
Пожитки—мана́ття, *барахло́.
Поза по́за || **- ировать**—позува́ти.
Позабавиться—розва́житись.
Позаботиться—подба́ти (за, про кого, що; чим); поклопота́тися.
Позавтракать—поснідати.
Позавчера—позавчо́ра, завчо́ра.
Позади — поза́ду, ізза́ду, по-за (по-за ха́тою).
Позаимствовать—запози́чити.
Позапрошлогодний — позаторі́шній; **в позапрошлом году**—поза́торік.
Поза́риться—поква́питися, пола́ситися.
Позволение — до́звіл,-волу; **с позволения сказать**—проба́чте на сло́ві, шанува́вши слу́хи ва́ші || **- лительно** — годи́ться, є рація (о́тже, є ра́ція запита́ти, чом так недба́ло переводи́лося до́сі спра́ви!) || **- лять** — дозволя́ти, (сов. в.)—дозво́лити.
Позвонок — хрибе́ць || **- ночник**—хрибе́т, стовп хрибто́вий.
Поздний—пі́зній || **- дно**—пі́зно.
Поздороваться—привіта́тися.
Поздороветь—поздоро́вшати.
Поздравительный—(речь, слово, приветствие)—на привіта́ння, для привіта́ння (промо́ву на привіта́ння ви́голосив т. Ведь) || **- вление** — привіта́ння, віта́ння || **- влять**—віта́ти.
Поземельный—поземе́льний.
Позиция—пози́ція || **- ционный**—позиці́йний.
Познавание — пізнава́ння || **- вать** — пізнава́ти.
Познакомить,-ся—познайо́мити,-ся.
Познание—пізна́ння.
Позолота—позоло́та.
Позор — ганьба́, со́ром || **- ить** — ганьби́ти || **- ный** - гане́бний.
Позыв—хіть, хо́ти (ж. р.); по́тяг (до чо́го).
Поймать—с[у]пійма́ти, злови́ти.
Поименный—іме́нний.
Поимка—пі́йманка, пійма́ння.

Поиск (поиски) — шука́ння, (образнее)—шуканина.
Пойти—піти́.
Поить – поїти, напува́ти.
Пока –по́ки, до́ки; аж (сидів, аж со́нце зайшло́); тимча́сом (неха́й тимча́сом поси́дять).
Показ—по́ка́з || **- зание** — свідчення || **- затель**—пока́жчик || **- зательний** — зразко́вий, показо́вий || **- зной** — показни́й || **- зывать** — пока́зувати; (в судебн. проц.)—свідчити; **показывать вид**—удава́ти (що); **и виду не покажет** — і навзна́ки не да́сть || **- зываться (показаться)**—пока́зуватися; здава́тися, (сов. в.)—зда́тися (мені здало́ся, що це був мій знайо́мий).
Покамест—поки-що; см. еще **Пока.**
Покатый—спа́дистий, згорнстий.
Покачиваться — похи́туватися, гойда́тися.
Покаяние—поку́та, каяття́ || **- ятися**—пока́ятися; (искупить вину)—спокýтувати.
Поквитаться—поквита́тися.
Покидать (покинуть) – покида́ти, лиша́ти; відбіга́ти (відбігти) (кого́).
Покладистый—згідливий, потульний.
Поклажа—ла́жа, ванта́ж.
Поклеп – на́клеп; **возводити п-п.** — натяга́ти на́клеп, пеню́ волокти́.
Поклон – уклін,-лону; вітання (переда́йте йому́ моє́ вітання) || **- нник**—прихи́льник; **быть поклонником** (чего) (= быть любителем чего)—кохáтися (у чо́му); (п. культа)—поклóнник, приклóнник; || **- нница** — прихи́льниця; приклóнниця || **-нение** —обóжнення || **- няться** — обóжнювати.
Поклясться—заприсягти́ся.
Покой—[с]по́кій, супокій,-ко́ю; **оставить в покое** – да́ти спо́кій.
Покойник – небіжчик, покійник.
Покойный – 1) спокійний, супокійний; 2) см. **Покойник.**
Поколебать—похитну́ти || **- ся** – похитну́тися; завага́тися.
Поколение – покоління; **молодое поколение** – па́молодь.
Покончить — покінчи́ти; **пок-ить жизнь самоубийством**—собі смерть заподіяти; зба́вити себе життя́, покінчи́ти самогу́бством.
Покорнейше—уклінно, ласка́во.
Покорность — покóра. покірність || **- рный** — покірний, покірливий || **- рять,-ся**—покоря́ти,-ся, кори́ти,-ся, скоря́ти,ся.
Покос—покіс,-кóсу.
Покража—крадіжка.
Покрасить—покрасúти, пофарбува́ти,
Покраснеть—почервоніти; (от стыда, смущения)—зашáритися.
Покров — накриття́, покриття́; **снежный п.** — сніговúй на́стил; **растительный п.**—рослúнне вкриття́; **почвенный п.**—ґрунтова́ поволóка.
Покровитель — покрови́тель, охоро́нник || **- ственный**—охоро́нчий, протекці́йний || **- ство** — охоро́нництво, протеґува́ння || **- ствовать** — підпира́ти, охороня́ти, протеґува́ти.
Покрой –крій,-кро́ю.
Покрывало—покрива́ло, накриття́.
Покрывать,-ся – покрива́ти,-ся, крива́ти,-ся; **пок-ться пылью, снегом...**—припада́ти пúлом... **пок-ться водою, пеною, льдом...**—поня́тися водóю...
Покуда—см. **Пока.**
Покупатель—покупéць || **-тельница**—покупни́ця || **- тельная** способность —купівельна спромóжність.
Покупать—купува́ти || **-пка** – 1) (процесс)—купівля, за́купня; 2) (купленное)—по́купка || **- пной**—купóваний (купóваний хліб).
Покушаться—ва́житися; роби́ти, піднóсити за́мах || **-шение**—за́мах.
Пол—1) підлóга; (земляной)—долівка; (деревянный)—поміст; (паркетный)—тафльóвана підлóга; 2) стать (р п.—ста́ти, ж. р.), поголів'я, рід, пол; 3) $^1/_2$-пів - || **- овой** — 1) підлóгóвий; **п-ая доска, половица** — мости́на; 2) сексуáльний, поголівний, половúй; **половые органы** — приро́дження; **половой акт** - см. п. сл. **Акт.**
Пола—пола́.
Полагать –гада́ти; **положим**—припустíмо, да́ймо на те; **положить голову**—наложити, накла́сти головóю; **полагаюсь на вас**—зда́юся на вас; **полагается** (надлежит) — нале́жить, (должно)—слід.
Поладить (не **поладили**)—не помири́лись. (Це вчóра менí з Яцькóм прийшлóсь не помири́тись).
Полати -пíл (пóлу).
Полгода – півро́ку.
Полдень—південь; **в полдень** — о 'півдня.
Поле — пóле; (обрабатываемое)—лан; (пахотное)—рілля; **опытное п.**—досвідне п; **паровое п.**—толóка, пар; **показательное п.**—зразкóве, показóве п.; **поле битвы**—бойще; **поля книги**—береги́, краї; **поля шляпы**—

кри́си || **- водство** — рільни́цтво, польове́ господа́рство || **- вой**—польови́й.

Полезный—кори́сний, пожито́чний.

Полемический—полемі́чний.

Полено—поліно.

Полет—літ; літа́ння (зразко́ві літа́ння на планерах); **полет фантазии**—ширя́ння, буя́ння фанта́зії.

Полечь—полягти́.

Ползать—по́взати || **- зкий**—повзки́й || **- зком** — по́повзом, пла́зом || **- зучий** — сповзни́й (сповзни́й бе́рег); (о растениях) – витки́й.

Поливать — поliва́ти || **- вка**—поли́ванка.

Полинять—злиня́ти.

Полировать—ясни́ти, глянцюва́ти.

Политический—політи́чний.

Полиция—полі́ція || **-ейский**—поліца́й.

Поличное—поймать с поличным—зловити на (самім, гаря́чім) вчи́нку.

Полка – поли́ця.

Полк — полк || **- овник** — полко́вник || **-овой** — полкови́й || **- ководець** — полково́дець.

Полно — 1) по́вно, ущерть; 2) (довольно, будет уже)—го́ді, до́сить, край.

Полновластный — повновла́дний || **- кровный** — повнокро́вний || **- луние** — по́вня (місяця) || **- мочный**—повнова́жний.

Полностью—уповні, цілко́м || **- нота**—по́вня, по́внява, по́вність; (телесная п.) — опа́систість,-стости || **- ный** — по́вний, (о толстяке)—гладки́й, опа́систий.

Полночь—пі́вніч; в **полночь** — опівночі, у глу́пу ніч.

Половина полови́на || **- нчатый**—половинчастий.

Половица—мости́на.

Половодие—по́відь,-води (ж. р.).

Положение—1) стано́вище стан (тя́жке́ стано́вище); **быть в интересном положении** — бу́ти у пова́жному ста́ні; 2) ста́тут, постано́ва, регламент (ста́тут про ви́бори); 3) тве́рдження (головні тве́рдження до́кладу); **осадное положение**—стан обло́ги || **-жить** — покла́сти, см. еще **Полагать.**

Положительный – 1) статечний, ста́лий (люди́на статечна); 2) (против.—отрицат.)—позити́вний; **пол-ный ответ**—згода; **положительно** (=решительно, совсем)—рішу́че (рішу́че я не знав, що ма́ю роби́ти), зо́всім.

Полоз (саней)—сани́ця.

Полоса—сму́га (через усе́ по́ле йшли сму́ги); стя́га (сарана́ летіла до́вгою стяго́ю), шта́ба (вели́кі шта́би заліза) || **-сатый**—смуга́стий; (о цвете—**в полоску**)—пері́стий.

Полоскать—полоска́ти || **- тельница** — полоска́тельниця.

Полость — дупли́на, я́мина (ротова́ дупли́на).

Полотенце—рушни́к.

Полотно—полотно́ || **- тнище**—пі́лка.

Полоумный — навісни́й, недоу́мкуватий.

Полтинник—півкарбо́ванця, коповйк.

Полтора—півтора́ || **- ста**—півтора́ста.

Полубог—півбо́г

Полугодие—півріччя || **-дичный**—півріччний.

Полуграмотный — напівписьме́нний, напівгра́мотний.

Полудика—полу́да, побіл.

Полудикий—напівди́кий; напівдику́нський.

Полукруг — півкру́г; (только линия)—півко́ло || **- лый**—півкру́глий.

Полуживой—напівживи́й.

Полулист—півáркуш.

Полумертвый—напівме́ртвий.

Полумрак—півте́мрява, при́смерк.

Полуоборот—півповоро́т.

Полуостров—півострів.

Полуофициальный — півофіційний.

Полупрозрачный—напівпрозо́рий.

Полутень—су́тінь,-тіни.

Полутон—півто́н.

Полуторный– півтора́чний.

Полутьма—при́смерк.

Получатель—(корреспонденции) — адресат; хто (що) відбира́є, оде́ржує || **- чать**—оде́ржувати, достава́ти, відбира́ти || **- чение** — оде́ржання, відбира́ння.

Полушарие—півку́ля.

Полушка—шаг (м. р.).

Полушубок—кожу́х.

Полый — поро́жнявий; (о цилиндрах, напр , стеблях растений)—цівува́тий.

Полынь — поли́н (род. п.—полину́, муж. р.)

Польза—ко́ри́сть; **в пользу**—на ко́ри́сть; **извлекать пользу**—зужитко́вувати, **послужить на пользу**—пі́ти на ко́ри́сть; **расположить в свою пользу**—привернути до се́бе || **- зование**–користува́ння; (о врачебном) — лікува́ння || **- зоваться** (чем) —користува́тися (з чо́го); **польз-ся дурной славой** — у несла́ві бу́ти; **п-ться уважением**—у пошані бу́ти;

п-ться несчастьем другого — (образно) ли́хом торгува́ти; **п-ться случаем** — користа́тися з наго́ди, ока́зії.
Польский—по́льський.
Польстить — підлести́ти || **-ся**—пола́ситися, поква́питися, зазі́хнути.
Польша—По́льща.
Полюбить,-ся — полюби́ти,-ся, покоха́ти,-ся, уподо́бати; **мне полюбилось**—я уподо́бав.
Полюбовный—зла́гідний.
Полюс—бігу́н, по́люс.
Поляк—поля́к; (презрит.)—лях.
Поляна—га́лява.
Полярный—бігуно́вий, поля́рний (поля́рні краї).
Помада—пома́да.
Помазанник пома́занець.
Помаленьку—потро́ху.
Помарка—ви́креслення, ви́мазане.
Поменьше—1) трохи ме́нший,-е; 2) якнайме́нше (витрача́йте як-найме́нше гро́шей).
Поменять,-ся—по[з]міня́ти,-ся.
Померкнуть — поме́рхнути, затьми́ти-ся.
Померять,-ся—помі́ряти,-ся.
Поместительный—містки́й.
Поместье—має́тність, має́ток, де́ржава.
Помесь (ублюдок)—по́круч,-ча (м. р.), підту́мок (то не спра́вжній хорт—підту́мок).
Помет—по́слід; (пом. домашн. животных)—кизя́к.
Пометка—за́значка.
Помеха—зава́да; **быть помехой**—ста́ти на зава́ді.
Помешанный—божеві́льний, причи́нний || **-ательство** — божеві́лля || **-аться**—збожево́літи. з глу́зду зійти́
Помешать—1) (препятствовать) — перешко́дити, на перешко́ді [зава́ді] стати; 2) (о перемешивании)—поміша́ти.
Помещать,-ся — місти́ти, - ся, заміща́ти,-ся || **-щение** — примі́щення; **жилое пом-ие**—жи́тло, поме́шкання.
Помещик — пан, по́міщи́к, ді́дич || **-щичий**—помі́щицький, ді́дицький, па́нський.
Помиловать — поми́лувати, дару́ва́ти вину́ || **-вание**—поми́лування, дарува́ння вини́.
Помимо—1) опрі́ч, крі́м; 2) про́ти, ми́мо (це зро́блено ми́мо моє́ї во́лі); без ві́дому (без мого́ ві́дому да́но до́звіл).
Поминание—по́минки || **-нать**—1) (о культе)—помина́ти; 2) (вспоминать)—зга́дувати; **поминай как звали** — шука́й ві́тра в по́лі.
Поминутно—що-хвили́ни.
Помнить—пам'ята́ти.
Помогать — [до]помага́ти, (сов. в) — [до]помогти́; **помочь беде** — запобі́гти, зара́дити ли́хові.
Помои—поми́ї, ви́полоски || **-ойный**—поми́йний.
Помол—мли́во.
Помолвка—зару́чини.
Помост—помі́ст,-мо́сту.
Помочь—см. **Помогать.**
Помощь — допомо́га, по́міч; **прийти на помощь**—стати у по́міч, на по́міч || **-щник**—помі́шни́к.
Помрачение—заслі́плення.
Помутить,-ся—скаламу́тити,-ся, збаламу́тити,-ся; (о рассудке) — замути́ти,-ся.
Помыкать—попиха́ти (на ко́го ти тих ді́ток поки́нула?.. Та їх будуть чужі ді́ти попиха́ти); потира́ти ру́ки (об ко́го) (вари́ли во́ду з нас леда́чі ду́ки і потира́ли об козацтво ру́ки).
Помысел (помысл)—по́мисел, га́дка.
Помышление—см. **Помысел.**
Понадобиться—знадоби́тися, зда́тися, у приго́ді ста́ти.
Понамарь—палама́р(-ря́).
Понапрасну - даре́мне, надаре́мне.
Понатужиться — напова́житися, посилкува́тися.
Понедельник—понеді́лок.
Понемногу — потро́ху; (о скоростях, процессах...)—пово́лі.
Понести—поне́сти; **понесть наказание**—діста́ти ка́ру; **понесть убыток** — утра́титися, зазна́ти шко́ди; **понесть ерунду**—дурни́ці пра́вити; химе́ри погна́ти.
Понижать—знижа́ти; **понизить цену** —спусти́ти ці́ну || **- жение** — зни́ження.
Поникнуть—пони́кнути, похню́питися.
Понимание - розумі́ння || **- мать**—розумі́ти; **давать понять** — дава́ти в знаки́, зрозумі́ти.
Поновлять—поновля́ти, відновля́ти.
Поножевщина—різани́на.
Понос—бігу́нка.
Поносить - 1) (честить)—лихосло́вити, га́нити; 2) (об одежде) — поноси́ти; см. еще (сов. вид) **Понести** || **- ношенный** —но́шений.
Понравиться — сподо́батися, до вподо́би прийти́ся.
Понуждать — си́лувати, спонука́ти || **- ждение**—си́лування, спону́ка.
Понукать—підганя́ти.
Понятие—поня́ття, розумі́ння || **- тливый**—тямки́й, тяму́щий || **- тный**—

зрозумі́лий, розу́мний, **понятно** — зрозуміло, розу́мно.
Поощрение — заохо́чення || **- рительный**—заохо́тний || **- рять**—заохо́чувати, (сов. в).—заохо́тити, да́ти поню́ку.
Поп—піп || **- овский**—попівський.
Попадать - (попасть)—попада́ти, потрапля́ти; (в цель)—улуча́ти; **попасть в неловкое положение**—попа́стися в кло́піт; **попасть впросак** вклепа́тися; (энергичн.)—у ду́рні пошли́тися || **- ся**—попада́тися, трапля́тися; **(попадаться на глаза)**—на о́чі наверта́тися || **- дание**—влуча́ння, влу́чний стріл.
Попарно—па́рами.
Поперек—попере́к || **- речный**—попере́чний.
Попеременно — впереміж || **- нный**—впереміжний.
Поперхнуться—заглитну́тися.
Попечение — піклува́ння || **- чительство**—опікува́ння, опі́ка.
Поплавок—поплаве́ць.
Попойка—піятика.
Пополам—упів, напів, на полови́ні.
Пополэновение—намага́ння, пона́да, см. еще **Покушение.**
Пополнять—поповня́ти || **- нение**—попо́внення.
Пополудни—після́ обі́д.
Попона - де́рга, ка́па, попо́на.
Поправка—по́правка; (в бумагах) — пі́дмітка || **- влять** — поправля́ти || **- вляться** — поправля́тися; (после болезни)—виду́жувати, оду́жувати.
Попрек—докір, доко́ра || **- ать**—докоря́ти, кори́ти.
Поприще—аре́на, по́ле (діяльности).
Попробовать—спро́бувати, узя́ти на спи́ток; (на вкус)—покуштува́ти.
Попросить—попроси́ти.
Попросту—по-про́сту, про́сто.
Попрошайка—жебра́к || **- айничать**—же́брати, старцюва́ти.
Попугай—папу́га.
Попускать — потура́ти, попуска́ти || **- стительство** —потура́ння, по́пуск [- а́ння].
Попусту—по-дурно́му, наду́рно, ма́рно.
Попутный—подоро́жній; (о ветре)—ходови́й || **- тчик**—подоро́жній; (временный сторонник)—попу́тник, * прики́нчик.
Попытка—спро́ба.
Пора́—пора́, доба́, час, годи́на; **с тех пор, как**—відколи́; **с этой поры**—з цього́ часу́, відтепе́р; **с давних пор**—зда́вна; **до сих пор**—до́сі; **до тех пор, пока**—до́ти, по́ки, по́ти; **до поры до времени**—до слушно́го часу́; **порою**—и́нколи, и́ноді, ча́сом.
По́ра—шпа́ра, по́ра.
Порабощать—понево́лювати.
Порадовать — розва́жити, потіши́ти, звеселити.
Поражать (поразить) — 1) ража́ти (рази́ти), здивува́ти (ди́вні зву́ки рази́ли мої ву́ха); 2) **поразить (врага)** — розби́ти (во́рога) || **- жение**—пора́зка; **нанести поражение** — розби́ти; **потерпеть пор-ие** — бу́ти розбитим, перемо́женим; ура́за (лі́кар констатував ура́зу леге́нів).
Поразительный — ди́вний, дивови́жний.
Поранить—пора́нити.
Пораньше — як-найраніше, яко-мо́га раніше; зара́ні, зара́ння (сього́дні зара́ні пообі́даємо, та пі́ду́ хоч раз погуля́ю).
Порвать,-ся—порва́ти,-ся, поде́рти,-ся.
Поредеть—поріді́ти, поріді́шати.
Порез—порі́зане (мі́сце).
Порешить—1) (принять решение)—покла́сти [рішинець]; 2) (покончить)—покінчи́ти.
Пористый—шпа́ристый, пори́стий.
Порицание—дога́на; **выразить порицание**—ви́словити дога́ну || **- цать**—га́нити, гу́дити.
Порка—хло́ст[а].
Поровну—нарі́вно.
Порог—поріг (-ро́гу).
Порода — поріддя, рід; (геологич.)—по́клад || **- дистый** — поро́дистий, до́брого пло́ду, поріддя.
Порождать (породить)—спричиня́ти (що); спричиня́тися (до чо́го), викли́кати || **- ждение** (ехиднино)—ко́дло гади́ноче.
Порознь—рі́зно, на́різно.
Порой - ча́сом, и́ноді.
Порок — (недостаток) — ва́да, хи́ба; (грех)—гріх; **порок сердца**—ва́да се́рця.
Поросенок — порося́ (род. п.—порося́ти).
Поросль—па́рост,-ту (м. р.); (о мелком кустарнике) — чагарни́к, чага́р.
Пороть—1) поро́ти (пошито пога́но—тре́ба поро́ти); 2) сі́кти (різка́ми)—шмага́ти; **пороть вздор**—тереве́ні пра́вити, дурни́ці верзти́.
Порох—по́рох || **- овой** — пороховий; **п-ой склад**—порохо́вня.
Порочность — зіпсу́тість; (сильнее)—злочи́нність || **- ный**—зіпсу́тий; зло-

чи́нний; **порочный круг** — блудне́ ко́ло
Порошок — порошо́к.
Порт — порт || **- овой** — портови́й.
Портить — псува́ти, ні́вечити.
Портмоне - гамане́ць, портмоне́т (род. п. — портмоне́ту).
Портной — краве́ць || **- няжеский** — краве́цький || **- няжество** — краве́цтво.
Портрет — портре́т.
Портсигар — цига́рниця.
Портфель - те́ка, портфе́ль.
Портянка - ону́ча.
Порубка - по́руб,-бу (м. р.).
Поругание — нару́га.
Поругаться — пола́тися.
Порука — зару́ка.
Поручать — доруча́ти, припоруча́ти || **- чение** — дору́чення; **по поручению** — з дору́чення || **- читель** — запору́чник, руча́тель || **- чительство** — запору́ка.
Порфира — багряни́ця.
Порхать — пу́рхати, тріпоті́ти, перелі́та́ти.
Порция — по́рція, па́йка || **-ционный** — порці́йний.
Порча — псува́ння, ні́вечення.
Поршень — то́лок.
Порыв — пориває́ння, за́пал; (о ветре) — бу́рхання, по́дув || **- аться** — пориває́ться — || **- истый** — рвачки́й, нага́льний; бурхли́вий.
Порядковый — порядко́вий.
Порядок — поря́док, лад; **привести в порядок** — упорядкува́ти || **- дочно** — 1) (о количестве) — до́сить, чимало; 2) (о качестве) — поря́дно, гара́зд || **- дочность** — поря́дність || **- дочный** — поря́дний; путя́щий, пу́тній (только о качестве); (о количестве) — чима́лий.
Посадить — посади́ти, посажа́ти (хліба напекла́ тако́го молодо́го́, що як посажа́ла, а він увесь і ссівся в печі), посадови́ти (посадови́ли гості́й) || **-дка** — (о растениях) — саді́ння, са́дження; (на судно, поезд) — посадження, ладува́ння || **- дочный** (материал) — садо́вий.
Посвящать — присвя́чувати (кому́ що); (кого в тайну) — втаємни́чувати || **- щение** - присвя́та; (о религиозн. обряде) — свя́чення.
Посев — посів, засів; (действие) — сівба́, сіянка || **- ный (- ной)** — сійни́й, **посевной материал** - сійни́й матері́ял, сі́йво, насі́ння.
Поседеть — поси́віти.
Поселенец — осе́льник; **первый поселенец** — оса́дчий, оса́дник || **- ление** — осе́ля, се́лище || **- лок** — оса́да, см. еще **Поселение** || **- лять,-ся** — се́ли́ти,-ся, оса́джуватися (оса́ди́тися).
Посемейный — роди́нний.
Посетитель — одві́дувач.
Посещать — одві́дувати || **- щение** — одві́дини, одві́дання.
Посиделки — вечерни́ці, до́світки.
Посильный — по си́лі, можли́вий.
Поскольку (— постольку) — а що — то, а як — то (а що на поря́дку де́нному нема́є ціє́ї спра́ви — то ми її не розгляда́тимемо), (поскі́льки — постільки).
Поскорее — як-найшви́дче, мерщій.
Поскупиться — поскупи́тися.
Послабление — поле́гкість, по́пуск.
Посланец — післане́ць || **- ние** — післа́ння, лист || **- нник** — посо́л (род. п. — посла́).
После — після́, по (по обі́ді, по війні́).
Последний — оста́нній || **- дователь** — у́чень, *сторо́нник || **- довательный** — послідо́вний || **- довать** — піти (за ким); **последовать примеру, совету** — піти́ за прикладом, пора́дою || **- дствие** — на́слідок || **- дующий** — насту́пний, [по]да́льший.
Послезавтра — післяза́втра, позза́втра.
Пословица — прика́зка, прислі́в'я.
Послужить — послужи́ти, зда́тися, спричини́тися; это **послужит** к исправлению - це спричи́ниться до ви́правлення; это **послужит** во вред — це пошко́дить; это **послужит** в пользу — це ста́не у приго́ді; це піде на кори́сть; это **послужит** причиной — це спричини́ть || **- жной** — службови́й.
Послушание — по́слух, слух'я́ність || **- шать,-ся** — послу́хати,-ся || **- шник** — послу́шник || **- шный** — слух'я́ний.
Послышать,-ся — почу́ти,-ся.
Посменно на переміну, навпереміну.
Посмертный — посме́ртний.
Посмешище - сміхо́вище || **- меяние** — по́сміх.
Посмотреть — подиви́тися, гля́нути; (позаботиться) — поглядіти, догля́нути;
Пособие допомо́га, запомо́га; **учебное пособие** — підру́чна кни́га, підру́чник || **- бник** — посо́бник.
Посоветовать — пора́дити (кого́), пора́дити (кому́ що) || **- ся** — пора́дитися.
Посодействовать — допомогти́, посприя́ти, у по́мочі ста́ти.
Посол — см. **Посланник** || **- льский** — посо́льський || **- льство** — посо́льство.
Поспевать — 1) (о созревании) — поспіва́ти, вистига́ти; 2) (о действии) — устига́ти, поспіва́ти.

Поспешать—поспіша́ти,-ся, ква́питися || **- шный** — поспішни́й, поква́пний; **поспешная работа**—поспішна́, нага́льна робо́та; **поспешно** — ча́пко, по́хапцем, швидкома́.

Поспособствовать—см. **Посодействовать.**

Поспорить — засперечáтися, зазмага́тися (зазмага́лися за той горо́д, та й сваряться, та й позива́ються до́сі; зазмага́лися, хто шви́дче добіжи́ть).

Посрамлять—со́рому завдава́ти, осоро́млювати || **- ся**—со́рому зазнава́ти [набра́тися], усоро́митися.

Посреди—по-сере́д, сере́д.

Посредник—посере́дник || **- нический** — посере́дницький || **- ничество** — посере́дництво.

Посредственный — мі́рний, помі́рний, звича́йне́нький, сере́дній || **- нность** — пересі́чна люди́на, (сильнее) — аби́ що.

Посредством—че́рез, за помо́гою, за по́мі́ччю; (или творит. падеж соответствующ. слова, напр.,—**посредством обжигания**—обпа́люванням; **посредством ножа**—ноже́м).

Поссорить,-ся—посвари́ти,-ся.

Пост - 1) піст (род. п.—по́сту); 2) по́ст (р. п.—по́сту) (пост № 3) || **- овой** — постови́й; (сторожевой)—чатови́й.

Поставка — постача́ння || **- вить** — поста́вити; (о мног.)—постанови́ти; **поставить на вид** — да́ти на за́мітку, зауважити (кому́ що), ви́ставити (кому́ що); **поставить на своем** — довести́ своґо́, поста́вити на своє́; **поставить в известность** — повідо́мити (кого́), да́ти до відо́му (кому́); **поставить вопрос ребром**—поста́вити спра́ву ру́ба || **- влять** — постача́ти (чого́ кому́) || **- вщик** — постача́лець, доставни́к.

Постановка — 1) (пьесы, картины) — постанова, худо́жнє офо́рмлення п'єси, картини; 2) (вопроса)—трактува́ння справи || **- вление** — ухвáла, постано́ва; (по **постановлению**) — за ухвáлою || **- влять** — ухвáлювати, постановля́ти.

Постараться — подба́ти (за ко́го, що), поклопота́тися.

Постареть—поста́рітися, зіста́ріти.

Постель — по́стіль, ліжко || **- льный** — постільний.

Постепенный--ступне́вий; **постепенно** —ступне́во, пово́лі, пома́лу.

Постигнуть — збагну́ти || **- жение** — збáгнення.

Поститься—пости́тись.

Постный — пісни́й.

Постой—пості́й (род. п.—бю).

Постольку (-поскольку) — см. **Поскольку.**

Посторонний – сторо́нній.

Постоялец – постоя́лець || **- лый двор** — заїзд.

Постоянный — 1) пості́йний; 2) (неизменчивый, твердый) – ста́лий, станівки́й; 3) (всегдашний)—повсякча́сний || **- нство** — 1) пості́йність; 2) ста́лість.

Пострадать—постражда́ти.

Построение—будува́ння—(Логические **построения** Каутского) — логі́чні побудо́ви Ка́втського).

Постройка – 1) (процесс)—будува́ння; 2)(строение, здание)—буді́вля, будо́ва.

Построчный – порядко́вий; (оплата)—відрядко́ва опла́та.

Поступательный — поступни́й (поступни́й рух).

Поступать (поступить)—1) дія́ти, чини́ти; 2) (на службу)—става́ти; (на посáду)—поступа́ти; 3) (с кем-либо)—пово́дитися || **- пление**—посту́плення, (средств, денег...) **надхо́дження** || **- пок** - учи́нок.

Поступь—ходá.

Постыдный—срамо́тній, гане́бний.

Постылый—осору́жний.

Посуда—по́суд (род. п—по́суду, муж. р).

Посчастливиться—пощасти́ти.

Посылать—сла́ти, надсила́ти || **- лка**—посúлка; (логич.)—те́за || **- льный**—посúльний.

Посягательство—за́мах || **- сягать** (посягнуть) — ва́житися, чини́ти за́мах, підно́сити (піднести́) за́мах; поривáти ру́ку.

Пот—піт || **- еть**—пітні́ти || **- ный** — пітни́й || **- огонное**—потовигóнне.

Потайной—потайни́й, таємний.

Потасовка—чубани́на.

Поташ—пота́ш.

Потворствовать—потура́ти.

Потемки — пітьмá; **в потемках** — по́ночі.

Потемнеть — потемні́ти; (на дворе)—сме́ркнути; (о блеске)—поме́рхнути.

Потеплеть--поте́пліти, потеплúшати.

Потерпевший (юрид.)—скри́вджений.

Потерпеть — поте́рпіти; **пот-еть крушение**—тра́питися ава́рії (з по́тягом тра́пилася ава́рія), розби́тися.

Потеря — згу́ба, стра́та || **- рять** — загуби́ти; утра́тити; **пот-ять даром, напрасно, безрезультатно** - змарнувáти; **п-ть доверие** (к кому) —

зневіритися (я потерял к тебе доверие — ти мені зневірився); **п-ть девственность**—см. п. сл. **Девственность**; **п-ть сознание**—знепритомніти.

Потихоньку — тихе́сенько, сти́ха, потиху; (исподтишка) — ти́шком, ни́шком, ти́шком-ни́шком.

Поток—пото́к (р. п.—пото́ку).

Потолок—сте́ля.

Потом—по́тім, по то́му, відта́к.

Потомок—нащадок, пото́мок || **- мственный**—нащадний, пото́мний || **- мство** — нащадки, пото́мство.

Потому—тому, тим, через те;—**что**—бо; тому́ (тим) що; через те́ що; зати́м що.

Потонуть—уто́пнути, потону́ти.

Потоп — пото́п[а] || **- пать** — потопа́ти, тону́ти.

Потрава—спаш,-шу (м. р.), па́толоч,-чі (ж. р.))

Потратить—потра́тити.

Потребитель — спожи́вач || **- бительский** — спожи́вчий; **потребительские интересы** (=интересы потребителей)—інтере́си спожи́вачеві, спожи́вачів || **- бление** — споживання || **- блять** — споживати

Потребность — потре́ба || **- бный**—потрібний || **- бовать** — загада́ти, зажада́ти, піднести вимогу; **это потребует много средств...** — це вимага́тиме; **это потребует много времени** — це візьме бага́то ча́су́; **потребуется** — потрібно (**-бні**) бу́де (бу́дуть).

Потрошить—па́трати.

Потрудиться — попрацюва́ти; **потрудитесь это сделать!**—потурбу́йтеся...

Потрясать—1) то́рсати, трусити; 2) хита́ти, пору́шувати, збу́рювати (захита́ли тро́ни).

Потуга — нату́га, силкува́ння; **потуги** (у рожениц)—пере́йма.

Потуплять — (глаза) — спуска́ти; (го́лову)—похнюпити.

Потухать—га́снути.

Поужинать—повече́ряти.

Поумнеть—порозумнішати, набра́тися ро́зуму.

Поучать—навча́ти || **- чение**—навча́ння, нау́ка, напу́чення || **- чительный**—напутни́й; **поуч-ное слово** — см. **Поучение.**

Похабный—сороміцький.

Похвала — похва́ла || **- лить**—похвали́ти.

Похвальный — 1) (достойный хвалы)—хва́льний; 2) (хвалебный) – хвале́бний.

Похвастать—похвали́тися.

Похититель — крадіжник, крадій || **- хищать**—викрада́ти, кра́сти; уносити, порива́ти (смерть унес а́ мого́ близько́го при́ятеля) || **- хищение**—крадіж[ка].

Похлебка—юшка.

Похмелье—похмілля.

Поход—1) по́хід, **-** хо́ду (по́хід робітни́чий); 2) (при отвешивании)—похід (**-**хо́ду) || **- ить**—1) (на кого) скида́тися (на ко́го); 2) (о хождении)—походи́ти, попоходи́ти || **- ка**—ходá || **- ной** похідній.

Похождение (-ния) — приго́да, авантю́ра.

Похожий—схо́жий, похо́жий (з ким), подібний (до ко́го); **быть похожим на кого**—скида́тися на ко́го.

Похоронный — похоро́нний, погре́бний; **марш пох - ный** — жалібний марш || **- ны**—по́хорон, хова́ння.

Похоть — хті́вість, пожа́дливість || **- тливый**—хті́вий, пожа́дливий.

Похудеть—схуднути; **пох-еть на лице**—з лиця́ спа́сти, змарніти.

Поцелуй—поцілу́нок || **- ловать**—поцілува́ти.

Почаще—частіш[е].

Почва—грунт; **нетронутая п.**—цілина́; **подзолистая п.**—попільняко́вий грунт; **черноземная п.**—чорно́земля, чорнозем́ельный гр. || **- венный** — ґрунтовий; **почв-ая вода**—жи́льна вода́ || **- вообразование** — грунтотво́рення || **- воведение**—грунтозна́вство.

Почему—чом[у́], через що́; **вот почему**—ото́ж, о́. через що́; **почему́-то** – чому́сь.

Почерк—письмо́, писа́ння; рука́.

Почерпнуть (знания) — взя́ти знань.

Почесать—почу́хати; **почесать языки**—попащекува́ти.

Почесть — [по]ша́на; **п-сть оказывать**—ша́ну віддава́ти.

Почет — шано́ба, пова́га || **- ный**—почесний.

Почин—почи́н.

Починка—напра́ва, ла́годження; (одежды заплатами)—лата́ння || **- ночный**—направни́й (направна́ майсте́рня) || **- нять**—направля́ти, ла́годити, пола́годжувати (пола́годити) (він там коло клу́ні ла́годить во́за); (одежду заплатами)—лата́ти.

Почитать (уважать)—шанува́ти.

Почка—1) (анат.)—ни́рка; 2) (ботан.)—бру́нька; **выбрасывать почки**—на-

брунько́вуватися || - **ковать**—очкува́ти, щепи́ти.
Почта—по́шта || - **тальон** — пошта́р (род. п - ря́) || - **товый** — пошто́вий **(п. ящик)**—пошто́ва скри́нька.
Почтение — поважа́ння, пова́га; **мое почтение!** — здоро́ві! || - **нный** — пова́жаний.
Почти—ма́йже.
Почтить — ушанува́ти || - **тельный** — шанобли́вий || - **тельность** — шанобли́вість.
Почувствовать—відчу́ти, почу́ти.
Пошиб—штиб, кшталт.
Пошлина—ми́то; **судебная п.**—при́суди, пересу́док || - **нный**—митови́й, ми́тний.
Пошлый—уте́ртий, заяло́зений, тривіяльний (заяло́зені до́тепи); мерзе́нний, паску́дний (паску́дний учи́нок).
Пощада поми́лування; ла́ска; **дать п-ду**—покла́сти ла́ску || - **дить**—поми́лувати.
Пощечина—ля́пас.
Поэзия—пое́зія.
Поэт—пое́т || - **ический**—поети́чний.
Поэтому — через це, тому́; о́тже, то (йому́ тре́ба, то він і прийшо́в).
Появление—поя́ва, з'я́ва || **-вляться** — появля́тися, з'явля́тися.
Пояс—по́яс, перезо́к; **пояс гор**—па́смо гір.
Пояснительный — см. **Об'яснительный.**
Поясница—попере́к, кри́жі.
Пояснять—з'ясо́вувати, висві́тлювати.
Прав (он **прав**)—він ма́є ра́цію, його́ пра́вда.
Правда—пра́вда; **по правде сказать**—на пра́вду сказа́ти || - **дивый** — правди́вий || - **доподобный**—правдоподі́бний, імові́рний.
Праведник — пра́ведник || - **дный** — пра́ведний.
Правило — пра́вило || - **льный** — пра́вильний, ві́рний.
Правитель — [у]прави́тель, керівни́к || - **ство**—уря́д || - **ственный**—уряди́вий.
Править—пра́вити; урядува́ти; **пра́вить бритву** — направля́ти бри́тву || - **вление** — правлі́ння; урядува́ння (член правлі́ння; урядува́ння держа́вою).
Право—пра́во; **право!**—да́лебі; **пр-о гражданское**—п. ци́вільне; **п. уголовное**—п. ка́рне || - **вед**—правозна́вець, правни́к || - **ведение** — правозна́вство || - **вой**—правни́й, правови́й || - **нарушение**—правопору́шення || - **нарушитель**—правопору́шник || - **способный**—правозда́тний || - **судие**—правосу́ддя || - **та**—пра́вість.
Правоверный—правові́рний.
Правописание — право́пис (род. п.—право́пису. муж. р.).
Православие—правосла́в'я.
Правый—пра́вий.
Прадед—пра́дід.
Празднество — святкува́ння, сві́то || - **здник**—сві́то, пра́зник || - **зднич-ный** — святко́вий; **пр-ный день**—сві́то || - **здно** без діла, без робо́ти || - **здновать** святкува́ти, обхо́дити сві́то || - **здный** гуля́щий (гуля́щий час); за́йвий (за́йве пита́ння)
Практика—пра́ктика || - **тикант**—практика́нт || - **тиковать** — практикува́ти || - **тический** - практи́чний
Прачечная—пра́льня || - **чка**—пра́ля, пра́чка.
Пребывание — перебува́ння, пробува́ння || - **вать**—перебува́ти, пробува́ти
Превозмогать — пересі́лювати, перемага́ти.
Превозносить—вихваля́ти, велича́ти, підно́сити.
Превосходить (превозойти) — переважа́ти; закасува́ти (мій була́ний навзаво́дах закасува́в його́ миша́стого) || - **дный**—чудо́вий || - **дство**—перева́га || - **дительство**—ясновельмо́жність (при переводе с русск. оставл. без перевода).
Превратный — змінний, непості́йний **пр-ое истолкование** — фальши́ве товма́чення.
Превращать (превратить) перетво́рювати (на що); оберта́ти (в що) (га́рну зе́млю оберну́ли в сміт-ни́к) || - **ся** — перетво́рюватися (на що); бра́тися (чим) (гаря́ча вода́ бере́ться па́рою); зіхо́дити (на що) (і ми коли́сь були́ до́брі, а о́сь же довело́ся зійти́ на леда́що).
Превращение—перетво́рення
Превышать — перевищувати || - **шение** — перевищення, (власти)—надужиття влади.
Преграда—перепо́на; **грудо-брюшная пр.** — груди́нно-че́ревна пере́тинка, *погру́дниця.
Пред—см. **Перед.**
Предавать (предать)—1) віддава́ти (відда́ти під суд); **предать забвению**—пусти́ти у непа́м'ять; 2) зра́джувати (кого́) (соціял-угодо́вці зра́джують інтере́си робітни́цтва) || - **даваться**—(чему) — удава́тися, укида́-

тися (у що) (у́дався в розпу́сту) || **- датель**—зра́дник || **- дательский**—зра́дницький, зрадли́вий || **- дательство**—зра́дництво.

Предание (легенда)—пере́каз, леге́нда.

Преданный—відда́ний, ві́рний.

Предварительный — попере́дній; **прое следствие**—попере́дне слі́дство.

Предвещать—віщува́ти.

Предвзятый—упере́джений.

Предвидеть—передбача́ти, завбача́ти.

Предвкушать — зара́ні смакува́ти; **в предвкушении** — зара́ні смаку́ючи.

Предводитель — провідни́к; ватажо́к (ватажо́к ба́нди) || **- ствовать** передува́ти, пере́д вести́, головува́ти.

Предвыборный—передвибо́рчий.

Предел—межа́; выйти **из пределов**—вийти за ме́жі, узя́ти через кра́й; **положить предел**—покла́сти край; (выразит.)—покла́сти, дати бе́рега || **- льный** — 1) остато́чний, кра́йній (остато́чний те́рмін); 2) доме́жний (доме́жна ва́ртість); (также)—найви́щий, найни́жчий.

Предзнаменование—озна́ка, знаме́но.

Предисловие — передмо́ва, пере́дне сло́во.

Предлагать — пропонува́ти; пора́ду, ду́мку підно́сити; ста́вити (ста́вити пита́ння, вне́сок).

Предлог—1) см. **Отговорка;** 2) (повод)—при́ключка, прито́ка; 3) (грам.)—прийме́нник

Предложение—1) пропози́ція, вне́сок; 2) (сватовство)—освідчини; 3) (грам.)—ре́чення.

Предложный (падеж)—місце́вий (відмі́нок).

Предместье—передмістя.

Предмет — (общее)—об'є́кт, (вещь)—річ, (ре́чи).

Предназначать — признача́ти, намі́ча́ти.

Преднамеренный—умисний.

Предок—пре́док.

Предопределять — назнача́ти, визнача́ти (наперед).

Предоставлять—1) надава́ти (надано йому́ пра́во робити ревізію); 2) здава́тися, припору́ча́ти (припору́чи це зробити мені; 3) достача́ти, приставля́ти (я приста́вив увесь край цілий); **предоставлять на усмотрение**—дава́ти на во́лю, здава́тися на во́лю, (фамильярно)—здава́тися на призволяще

Предостерегать—перестеріга́ти, остерігати || **- режение** — пересторо́га, осторо́га.

Предосторожность—обачність; (меры **предосторожности**)—запобіжні за́ходи.

Предосудительный — гідний дога́ни, за́суду, него́жий.

Предотвращать — одверта́ти, запобіга́ти.

Предохранение—охоро́на, захова́ння; (от чего)—запобіження || **- анитель**—запобіжник; (в электрич. проводке)—застере́жник || **- анительный**—запобіжний || **- анять**—охороняти, захо́вувати.

Предписание — при́пис, нака́з || **- сывать**—припи́сувати, нака́зувати.

Предполагать—припуска́ти, ма́ти на ду́мці (ми́слі); **предположим**—да́ймо, да́ймо на те припусті́мо || **- ложение**—припу́щення; га́дка.

Предпоследний—передоста́нній.

Предпосылать — подава́ти наперед, наво́дити наперед || **- лка** — передумо́ва.

Предпочитать — віддава́ти перева́гу, ста́вити ви́ще || **- чтение**—перева́га; **оказывать п-ние**—см. **Предпочитать.**

Предплечие—передра́м'я.

Предположительный—га́даний, гіпоте́тичний.

Предприимчивость—підприє́мницький хист, запопа́дливість || **- вый** — заповзя́тливий, запопа́дливий.

Предпринимать—бра́тися (до чо́го), захо́дитися; упоряджа́ти (упоряджа́ється експеди́цію до центра́льної Азії) || **- тель**—підприє́мець.

Предприятие—підприє́мство.

Предрасположение — схи́льність, на́хил.

Предрассудок—пере́[д]суд; (во множ. ч.)—забобо́ни.

Председатель—голова́ || **- ствовать**—головува́ти

Предсказание—*передві́щення || **- зывать**—передві́ща́ти, проріка́ти || **- затель**—віщу́н.

Предсмертный—передсме́ртний.

Представитель—представни́к, засту́пник || **- ство** — представни́цтво, засту́пництво.

Представительный — показни́й, статечний.

Представление—1) уне́сення, запропонува́ння; нада́ння (запропонува́ння до нагоро́ди; нада́ння прое́кту); 2) (психол.)—уя́ва; 3) (театр.)—виста́ва || **- влять** — 1) підно́сити (уне́сок), запропоно́вувати; нада́ва́ти; 2) уявляти; 3) виставля́ти; 4) (кого-л.

кому)—знайо́мити (з ким), рекомендова́ти; **представьте себе** — уяві́ть собі́; **представился случай**—ви́пала нагода; **представляться (кем-л.)**—удава́ти (кого́сь); **представить к увольнению** — пода́ти на звільнення.

Предстоять — предстоит — ма́є, повинно бути (ма́є бу́ти засідання); **предстоящий** — майбу́тній, насту́пний.

Предубеждение—упере́дження.

Предугадывать — завбача́ти, передчува́ти.

Предумышленный — см. **Преднамеренный.**

Предупредительный—запобі́гливий || **-реждать**—попереджа́ти; (что-либо)—запобіга́ти (чому́) || **- реждение** — попере́дження; запобіга́ння (чому́).

Предусматривать — передбача́ти || **- трительность** — передба́чність, оба́чність || **- тельный** — оба́чний || **- тренный**—передба́чений.

Предчувствие—передчуття́ || **- вовать** — передчува́ти.

Предшественник—попере́дник || **- ствовать**—бу́ти пе́ред (чим, ким); **предшествующий** — попере́дній, переду́щий.

Предыдущий—попере́дній.

Пред'явитель—пред'явни́к, пода́вець || **- влять**—подава́ти, пред'являти; **п-ть иск**—по́зов закла́дати; **п-ть обвинение** — ста́вити обвинува́чення; **п-ть требование** — ста́вити вимо́гу, вимага́ти.

Преемник — насту́пник, спадкое́мець || **- мственность** — наступництво, спадкое́мство || **- мственный** — насту́пницький, спадкое́мний.

Прежде—1) (нареч.)—раніше, давніше; 2)(предлог)—попере́д, упере́д; **прежде всего**—наса́мперед; **прежде чем**—перш як, за́ки[м]; **прежде времени** — до часу́, передча́сно.

Преждевременный—передча́сний.

Прежний — попере́дній, пе́рший, коли́шній.

Президиум—прези́дія (ж. р.).

Презирать — погорджа́ти (ким), ста́витися, з прези́рством (до ко́го) || **- зрение** — прези́рство, пого́рда || **- зренный** — гане́бний, гі́дний прези́рства || **- зрительный** — прези́рливий, пого́рдливий.

Преимущественный — перева́жний, головні́ший || **- ство** — 1) см. **Предпочтение;** 2) привіле́й (привілеї) (права́ та привіле́ї).

Преклонный (возраст, лета) — похи́лий, старе́чий.

Прекословить—пере́чити.

Прекрасный — чудо́вий, прега́рний, прекра́сний.

Прекращать—припиня́ти; кінча́ти || **- ся** — припиня́тися; кінча́тися, перево́дитися (перевівся рід).

Прелестный—чарівни́й; см. еще **Прекрасный.**

Прелесть — ро́зкіш (ро́зкоші) (степи, поля—ро́зкіш моя́); розкішшя (розкішшя вільного життя́).

Преломление — (физич.)—зало́млення || **- млять**—зало́млювати.

Прельщать — 1) (пленять)—чарува́ти, прива́блювати, зва́блювати; 2) (обольщать)—обле́щувати, зво́дити, спокуша́ти.

Прелюбодейство — перелю́бство || **- вать**—перелю́бствувати, пере́любчини́ти.

Преминуть—промину́ти.

Премировать—[у]преміюва́ти.

Премия—пре́мія.

Пренебрегать — 1) нехтува́ти, занедба́ти (кого́, що) упосліджа́ти (кого що), 2) см. **Презирать** || **- брежение** — 1) нехтува́ння, занедба́ння, упослідження; 2) см. **Презрение** || **- жительный** (о тоне, отношении)—зневажливий.

Прение—сперечання (мн. ч.), диску́сія; **открыть прения** — розпоча́ти дискусію.

Преобладание — перева́га, зве́рхність || **- дать**—переважа́ти, перева́гу ма́ти; **преобладающий**—перева́жний.

Преобразование—перетво́рення, перебудо́ва, рефо́рма || **- вывать** — перетво́рювати, перебудо́вувати, реформува́ти.

Преображать—міня́ти вигляд, фо́рму, обли́ччя...; перетво́рювати || **- ся**—мінятися на вигляді..., міня́тися; перетво́рюватися.

Преодолевать — перемага́ти, (только сов. в.) подола́ти, поду́жати.

Препинания знаки—розділо́ві зна́ки; **точка** - крапка; **т. с запятой** — се́редник; **запятая** — ко́ма, про́тинка; **двоеточие**—двокра́пка; **!**—знак о́клику; **?** — знак запита́ння; **„**—лапки́; **()**—дужки́; **[]**—ла́мані дужки́, кля́мри.

Препирательство — сперечання, змага́ння || **- раться**—сперечатися, змага́тися.

Преподавание—ви́клад, викла́дання || **- ватель** — виклада́ч || **- вательница** —виклада́чка || **- вать**—виклада́ти.

Препроводительный—супровідний.
Препровождать — надсилáти || - **ждение (времени)**—(для **препровождения** времени) – щоб згáяти час.
Препятствие—перешкóда || - **вовать**—перешкоджáти, на перешкóді ставáти.
Пререкание—суперéчка; **входить в пререкания** (с кем) — захóдити у суперéчки.
Прерывать — перериватú; (что - либо кому) — перебивáти; (что-либо самому)—припиняти || - **вистый**—перéрваний, переривнúй.
Пресекать — покладáти край, припиняти; запобігáти (лúхові) — **пресечь в корне злоупотребления** — вúкорінити зловживáння.
Преследовать—переслíдувати,(цель)—намагáтися до (чого).
Пресловутый—услáвлений.
Пресмыкаться — плазувáти; **пресмыкающийся**—плазýн.
Пресс прес || - **овать**—пресувáти.
Пресса—прéса.
Престарелый—досýгий, старéчий.
Престол—престóл, трон.
Преступление—злочúн || - **пник**—злочúнець || - **пница** — злочúнниця || - **пность**—злочúнність || - **пный**—злочúнний.
Пресыщать (пресытить),-ся — пересúчувати,-ся; **пресыщенный** (хим.)—пересúчений.
Претворять—перетворяти.
Претендовать — претендувáти; домагáтися (чогó).
Претензия—претéнзія.
Претерпеть — (горе, бедствие...) — зазнáти, набрáтися (лиха..,); (беды)—поневірятися.
Претить — гидувáти; **мне претит** — менí гúдко, мене нýдить.
Преувеличивать—перебільшувати.
Преуспевать — мати пóспіх, поступáти
Преходящий—перебýтний, минýщий.
При –при, за (за царáту).
Прибавка—набáвка; додáток (скíльки ви додáтку ще хóчете?) || - **влять**—набавлятú, прибавляти (набáвлено платнí); **прибавить шáгу**—надáти ходú || - **вление**—збíльшення, збíльшування (збíльшення родúни) || - **вочный**—додатковий; **прибавочная стоимость**—нáдвартість.
Прибегать (к средствам, мерам...)—удавáтися (до чóго), брáтися (на що); **прибегать к уловкам**—брáтися на хúтрощі.
Прибирать — прибирáти, чепурúти; **прибрать к рукам** — прибрати до рук, прибóркати
Приближать,-ся (приблизить,-ся) — наближáти,-ся (приблúзити,-ся).
Приблизительный—приблúзний || - **но** — приблúзно, блúзько, щось (**приблизительно** пять лет) — блúзько; щось; десь із п'ять рокíв.
Прибой—прибíй,-бóю.
Прибор — пристрíй, прúлад, начúння; (столовый)—накриття, кувéрт.
Прибывать — прибувáти || - **бытие** — прибуття || - **ющий** (гость) — прúїжджий.
Прибыль—1) (коммерч.)—зиск; **валовая п.**—гуртовúй зиск; **чистая п.**—чúстий зиск; 2) (воды .)—підбувáння; вода идет **на прибыль** — водá підбувáє || - **ный**—зискóвний.
Привал--1) (навигац.)--причáл; 2) (остановка, отдых)—зупúнка, перепочúнок.
Приведение — привéдення; **пр-ие в исполнение** — виконáння; **пр-ие в порядок**—упорядкувáння.
Приверженец—(вірний)—прихúльник, прибíчник.
Привес—довáжка.
Привет — привíт,-вíту, привітáння || - **ливый** — привітний || - **ственный**—**(приветственное слово)** — привітáння; (пр-нная речь, адрес) — промóва, вітáння, адрéса на вітáння || - **ствие**—вітáння, привітáння || - **ствовать**—вітáти.
Прививать,-ся—прищéплювати,-ся, щепúти || - **тель**—щепíй, щепíльник.
Прививка—щепíння, щéплення; **предохранительная п.** — охоронне щéплення
Привидение—прúвид (м. р.), (собират.)—привúддя.
Привилегия — привілéй || - **гированный**—упривілейóваний.
Привлекать—1) притягáти (притягтú до відповідáльности); 2) (на свою сторону)--привертáти; 3) (чаровать)—вáбити, нáдити; (к суду, пред'являя иск)—позивáти || - **кательный**—привáбливий || - **чение**—1) притягнення; 2) привéрнення.
Привод — прóвід, пáс || - **ить** — приводúти, навóдити; **приводить в порядок** — упорядкóвувати; **пр-ть в страх** — завдавáти страху; **пр-ть в чувства**—очутúти; **пр-ть в ярость**—розлютувáти; **приводить в исполнение**—викóнувати, довóдити до зрóбу.
Привоз—довíз,-вóзу.

Приволье—привілля; (хорошая, сладкая жизнь)—нагу́л || **- льный** — привільний.

Привыкать—привика́ти, звика́ти, призвича́юватися; (освоиться)—оббу́тися (оббу́лася в ха́ті) || **- вычка**—зви́чка, нави́чка || **- вычный**—зви́клий; звича́йний (звича́йний розпоря́док дня).

Привязанность—прив'я́заність, щи́ра прихи́льність.

Привязывать—прив'я́зувати.

Привязь — припін,-по́ну (м. р.), при́в'язь.

Пригласительный — запро́сний, *гостьови́й (гостьови́й квито́к) || **- глашать**—запро́шувати, (сов. в.)—запроси́ти || **- глашение** — запро́шення, запро́сини.

Приговаривать—1) примовля́ти, приповіда́ти; 2) (о суде)—прису́джувати.

Приговор—при́суд, ви́рок; **приговор вынести**—присуди́ти, ви́рікти.

Пригодиться—зда́тися, прида́тися, у пригоді ста́ти || **- дный**—прида́тний.

Пригород—см. **Предместие** || **- ный**—підгоро́дній.

Пригоршня—жме́ня.

Приготовительный — підгото́вчий || **- вление** готува́ння, приготува́ння, ла́годження || **- влять**—готува́ти; ла́годити (ла́годити вози́ в доро́гу).

Пригореть—припали́тись.

Придавать—надава́ти, додава́ти; **придавать малое значение**—легкова́жити (що).

Приданое—поса́г.

Придаток—дода́ток, прида́ток.

Придача—прида́ча, дода́ча.

Придворный—двірський, (сущ.)—придво́рець.

Придерживаться—додержуватися.

Придирка—при́кліп (род. п.—прикле́пу), при́чіпка || **- рчивый** — причіпливий || **- раться**—чіпля́тися.

Приднепровский—наддніпря́нський.

Придумывать—приду́мувати, вига́дувати.

Прием — 1) приймання, відбира́ння (приймання відві́дувачів щоде́нно; відбира́ння кореспонде́нції прова́диться з 10 г. ра́нку); 2) (гостей)—віта́ння, обхо́дини; 3) (способ действия)—спо́сіб (род. п.—спо́собу) || **- ка**—см. **Прием** 1) || **- ный**—(экзамен)—вступни́й; (день)—приймани́й; (сын, дочь)—прийма́к, прийма́чка || **- щик**—прийма́ч || **- ыш** — прийма́к, (ж. р.)—прийма́чка.

Прижигание — припа́лення; припа́лювання.

Прижимать — притиска́ти || **- ся** — тули́тися.

Призвание—1) (природн. располож.)—покли́кання; 2) (предопределение)—призна́чення; 3) (процесс)—приклика́ння, закли́кання.

Приземистый — призе́мкуватий, присадистий, присадкуватий.

Признавать — визнава́ти || **- нание** —визна́ння || **- нательный** — удя́чний.

Признак — озна́ка; **вторичные признаки** (биол.)—вторинні озна́ки.

Призрак — приза́ра, мара́ || **- рачный** —облу́дний, фантасти́чний.

Призрение—до́гляд.

Призыв—за́клик; (на воен. службу)—при́зов || **- ной**—зазивни́й (зазивни́й по́клик); (возраст) — призовни́й || **- ать**—призива́ти.

Приемлемый—при[н]я́тний, прида́тний.

Прииск—ко́пня, копа́льня.

Прийти — прийти́, надійти́; **прийти в голову** — спа́сти на ду́мку; **прийти в забвение** — піти́ в непа́м'ять; **прийти на помощь** — стати у (до) по́мочі; **прийти в сознание**—прийти́ до па́м'яти; **прийтись по вкусу** — припа́сти до смаку́.

Приказ (приказание) — нака́з; **по приказу**—з нака́зу || **- ывать**—нака́зувати.

Приказчик—прика́жчик; (надсмотрщик над рабочими)—пригі́нчий.

Прикасаться—торка́тися, дотика́тися.

Прикидываться (кем)—удава́ти (кого́) (удае́ із се́бе ду́рника).

Прикладной—застосо́ваний (Інститу́т застосо́ваної хе́мії).

Приключение — приго́да, при́ключка, авантю́ра; **искатель приключений** —авантю́рник, авантюри́ст.

Прикосновение — торка́ння, до́тик || **- нность** — 1) доторка́ність (доторка́ність осо́би); 2) причетність (причетність до зло́чину) || **- нный**—причетний (причетний до зло́чину).

Прикраса—оздо́ба, прикра́са.

Прикреплять—прикріпля́ти || **- пление** —прикрі́плення.

Прикрытие — 1) накриття́; 2) за́хист (під за́хистом важко́ї артиле́рії); затю́ла. (Под **прикрытием** фраз)—Затуля́ючи фра́зами.

Прилагательное (имя)—прикме́тник.

Прилагать—прикладати, додава́ти.

Прилежание--дба́лість, запопа́дливість, працьови́тість || **- жный**—дба́лий, запопа́дливий, працьови́тий.

Прилив — на́плив; (морск.)—припли́в.

Приличествовать — ли́чити, годи́тися ‖ **- чие**—звича́йність, присто́йність.

Приличный — 1) присто́йний; 2) відпові́дний (відпові́дний у да́ному випа́дкові вчи́нок); **неприлично** — не ли́чить, него́же.

Приложение—1) прикладáння, застосува́ння (то́чка прикладáння сил); 2) дода́ток (неді́льний дода́ток до газе́ти); 3) (грам.)—прило́ження.

Приманка – прина́да.

Применение — застосува́ння ‖ **- менительно**—відпові́дно (до чо́го), згі́дно (з чим) ‖ **- менять**—застосо́вувати ‖ **- меняться**—пристосо́вуватися.

Пример—1) при́клад; 2) см. **Образец** ‖ **- ный**—1) (образцовый) — зразко́вий; 2) (приблизительный) — при́близний.

Примесь—до́мішка.

Примета—знак, прикме́та, покмі́ть (**ти**).

Примечание—ува́га, при́мітка.

Примирение – поми́рення, зами́рення; зго́да (приверну́ти до зго́ди); **примирение не состоялось** — мирова́ не відбула́ся, до зго́ди не дійшло́ся ‖ **- рительный** — прими́рний; **примирительная комиссия** — комі́сія порозумі́ння.

Приморский—надмо́рський.

Примыкать—1) приляга́ти (Молда́вія приляга́є на за́ході до Руму́нії); 2) прилуча́тися, прие́днуватися (прилучи́вся до лі́вого крила́ парла́менту).

Принадлежать—нале́жати ‖ **- жность** —1) принале́жність; 2) при́лад, прила́ддя (прила́ддя для до́гляду хво́рих) ‖ **- надлежности**—стрі́й, спра́ва. Слюса́рська спра́ва.

Принимать—прийма́ти, бра́ти; **пр.-ть во внимание** — бра́ти на ува́гу; **пр.-ть к сведению** — бра́ти до відо́му; **пр.-ть кого за...**—уважа́ти кого́ за...; **пр.-ть меры**—ужива́ти за́ходів; **принимая во внимание**—з ува́ги на...; уважа́ючи на...; **приняться за дело**—узя́тися, ста́ти до робо́ти, ді́ла.

Приносить—прино́сити; **пр.-ть благодарность**—склада́ти подя́ку; **пр.-ть пользу**—дава́ти кори́сть.

Принудительный—примусо́вий.

Принуждать—приму́шувати, си́лувати, принево́лювати ‖ **- ждение** - при́мус, нево́лення, си́лування, прину́ка; **по принуждению** - з при́мусу ‖ **- жденность**—ви́мушеність ‖ **- жденный**—ви́мушений.

Принятие — приняття́; (должности) — обняття́; (мер)—ужива́ння (за́ходів).

Приобретать — набува́ти, придбава́ти; **п. славу** и т. д.—добува́ти, зажи́ти сла́ви ‖ **- тельная** давность — давнина́ придба́ння ‖ **- тение** — 1) набуття́; 2) здобу́ток ‖ **- тенный** - при́дбаний, нажи́тий, набу́тий.

Приобщать — 1) см. **Присоединять**; 2) причаща́ти.

Приостанавливать--1) (действие чего-либо)—припиня́ти; 2) см. **Останавливать** ‖ **- вление** – припи́нення.

Припадать на ногу—шкандиба́ти, шкутильга́ти.

Припадок—на́пад, перехі́д.

Припарка—о́клад (Ставить себе **припарки**) - Оклад бра́ти.

Припасать — настача́ти ‖ **- пасы** — 1) припа́с; 2) (с'естн.)—ха́рч (ж. р.).

Припахивать—одго́нити, тхну́ти. (Рыба **припахивает**) — Ри́ба чимсь тхне́.

Припев—при́спів, при́співок ‖ **- аючи** жить—жи́ти ли́ха не зна́ти.

Припек (солнечный)—осо́ння, при́грів; (в хлебе)—набу́ток.

Приписка—1) при́пис; 2) (процесс)—припи́сування ‖ **- ной** — додатко́вий, приписни́й ‖ **- сывать**—1) припи́сувати; 2) накида́ти (Ему **приписывали** участие в этом деле) — Йому́ накида́лося у́часть у цій спра́ві.

Приплата—припла́та ‖ **- чивать**—припла́чувати.

Приплестись — припле́нтатися, пришкандиба́ти, припха́тися.

Приплетать — приплі́та́ти, доплі́та́ти ‖ **- плести**—приплести́.

Приплод—приплі́д (-пло́ду).

Приплюснутый — припле́сканий, плескува́тий. (С приплюснутым носом)—плесконо́сий.

Приподнимать,-ся — підійма́ти,-ся; (о человеке) — підво́дитися, зво́дитися; (быстро)—схо́плюватись.

Припоминать — прига́дувати, спам'ята́ти, зга́дувати.

Приправа—запра́ва ‖ **- лять** — заправля́ти.

Припрыжка – (**в припрыжку**) — підскоком.

Припугнуть — нагна́ти хо́лоду, настраха́ти.

Припрятывать — прихо́вувати, перехо́вувати ‖ **- тать**—прихова́ти.

Приравнивать—дорі́внювати до чо́го, чому́; рівня́ти до чо́го.

Приращивать — 1) приро́щувати; 2) побі́льшувати.

Приращение — побі́льшення, намно́ження.

Прирезка—прирі́зування, ‖ **- зывать**—прирі́зувати.
Прирезной—прирізни́й.
Приро́да—1) приро́да; 2) суть, істо́та ‖ **- ный**—приро́дній, роди́мий, приро́джений ‖ **- доведение**—природознáвство.
Прирост—приріст, збільшення.
Приручáть—освóювати, приручáти.
Присасываться—присисáтися.
Присваивать—присвóювати ‖ **- своение**—присвóювання, привлáщення.
Приседать—присідáти.
Присест (С'есть за один **присест**)—за одни́м зáходом, за одни́м рáзом зсісти.
Прискорбие—см. **Огорчение**. (К глубокому **прискорбию**)—На превели́кий жаль ‖ **- бный** случай—сумни́й ви́падок.
Прислониться—притули́тись, прихили́тись.
Прислуга—прислу́га, (собират.)—слу́жба.
Прислужиться—прислужи́тися до ко́го, ви́старатися пе́ред ким ‖ **- жник**—услу́жник, **слугá**. (**Прислужники** буржуазии)—Посіпáки буржуазії; (слабее)—слу́ги, на́ймити буржуазії.
Прислушиваться—прислухáтись. (**Прислушиваться** к мнению низов)—Прислухáтися до ду́мки низів.
Присматривать—доглядáти, наглядáти; (присмотреться)—придиви́тись.
Присмиреть—прини́шкнути, вгамувáтись, притúхнути.
Присмотр—дóгляд, нáгляд.
Присниться—присни́тися; (образно о чем-либо необычном)—приверзти́ся.
Присовокуплять—додавáти, долучáти.
Присоединять—прие́днувати (країну то-що); прилучáти ‖ **- нение**—прие́днання, прилу́чення ‖ **- ться**—прие́днуватись, пристáвати, прилучáтись. (Он **присоединился** к мнению большинства)—Він пристáв на ду́мку бíльшости.
Присосавшийся—п'я́вка. (Присосавшиеся к партии)—припле́нтачі пáртії.
Присоседиться—примости́тися, присвáтатися, пригніздúтися.
Приспособление—1) прилáдження, принату́рення; 2) (=прибор)—прилáддя, при́лад ‖ **- блять, -ся**—прилáджувати; пристосóвувати ‖ **-при-ться**—принату́ритись.
Приспешник—см. **Помощник**.
Пристав—при́став, комиса́р; (становой **пристав**)—становúй; (судебный **пристав**)—вóзний.
Приставать—1) ставáти, зупиня́тись; 2) причáлювати; 3) (о ч.-л. клейком)—прилипáти, приставáти; 4) (к человеку)—в'я́знути, уїдáтись, сíкатись; 5) (о лошади и т. д.)—приставáти, змордувáтись ‖ **- ка**—при́ставка.
Пристальный—(взгляд) цíльний, увáжний.
Пристанище—пристанóвище, притýлок, притúн ‖ **- стань**—при́стань.
Пристанодержатель—передéржанець.
Пристань—приплáв.
Пристегивать—пристíбувати, (переносно)—причéплювати. (**Пристегнуть** вопрос к чему)—причепúти спрáву, питáння до чóго.
Пристрастие—1) при́страсть сторóнність (заинтересованность); (предубеждение)—пере́дсуд; 2) (любовь к чему)—нáхил, при́страсть ‖ **- ный**—при́страсний ‖ **- ститься**—прилюбля́тися до чóго, вки́нутися в що, вдавáтися в що, кохáтися в чóму.
Пристойный—см. **Приличный**.
Пристрелить—см. **Застрелить** ‖ **-ивать** (ружье)—пристре́лювати ‖ **- лка** (ружья)—при́стріл.
Пристраивать—прибудóвувати ‖ **- ться** (устраиваться)—примóщуватись, пристрóюватись.
Пристройка—прибудóва.
Приступ—нáпад, штурм
Приступать—1) приступáти; 2) (браться за что-либо)—заходúтися, брáтися до чóго, починáти що, захóджуватись кóло чóго.
Пристыдить—посорóмити.
Пристяжка—пíдпряжка ‖ **- жной**—орчикóвий, бичовúй.
Присуждать—1) присýджувати; 2) засýджувати (осудить) ‖ **- денный**—засýджений ‖ **- ждение**—при́суд; (процесс)—присýдження.
Присутственный—(день)—робóчий день ‖ **- нное** место—установа ‖ **- ствие**—присýтність ‖ **- ствующий**—присýтній ‖ **- ствовать**—бýти. (Я на этом заседании не **присутствовал**)—Я на цих збóрах не був.
Присущий—властúвий, притаманний.
Присчитывать—прирахóвувати.
Присылать—присилáти, надсилáти ‖ **- лка**—присúлка
Присыхать—присихáти ‖ **- сохнуть**—присхнýти, присóхнути.
Присяга—при́ся́га ‖ **- сягать**—присягáти ‖ **- сяжный засед.**—прися́жний суддя́.

Присядка (В **присядку**)—навпри́сіди, навпри́сідки.
Притаптывать—притóптувати.
Притащить — притягти́. притаска́ти, приволікти́ || **- ться** — приволокти́ся, припле́нтатися, прилха́тися.
Притворный—фальши́вий, брехли́вий, уда́ваний || **- ряться**—удава́ти, прики́дуватись || **- ство**—облу́да, фальш. (Он **притворяется** больным) — Він удає́ хво́рого.
Притвор—притво́р; (м., где стоят женщины)—баби́нець.
Притекать—доплива́ти, притіка́ти.
Притеснение — гніт, у́тиски || **- снять** —гнобі́ти, утиска́ти (кого́), насіда́ти на ко́го.
Притертый (о пробке) — прите́ртий, пришліхо́ваний чіп.
Притихать—см **Приумолкнуть, Затихнуть.**
Приток—до́плив.
Притолока—одві́рок (зве́рхній).
Притон—кубло́ злодíйське, кíшло.
При́торний — [прикросоло́дкий], нудни́й.
Притупляться — тупíшати, тупи́тися. (Память **притупилась**) — Па́м'ять прите́рлася.
Притча—при́тча.
Притягивать — притяга́ти || **- нуть**—притягти́ || **- жательный** (о местоимении) — присво́йний (займе́нник) || **- жение** — притяга́ння.
Притязание—домага́ння, прете́нзія.
Приударять за кем — упада́ти коло ко́го, залиця́тись до ко́го.
Приуныть—засумува́ти.
Приурочивать — пристосо́вувати до чо́го.
Приучать — привча́ти, призвича́ювати до чо́го.
Прихвостень — прише́й-хвіст, похво́стач.
Прихлебатель—дармоїд, похлíбець.
Приходить — прихо́дити, надхо́дити; (**прийти**)—1) прийти́. надíйти́; 2) наступа́ти, настава́ти. наспіва́ти; (**п-ть** в возраст)—дохо́дити зро́сту; (в сознание)—очу́няти, опам'ята́тись, счу́тися. (Пришло в голову)—Спа́ло на ду́мку; (**п-ть** в упадок)—занепада́ти, підупада́ти.
Приходи́ться—1) (кем)—прихо́дитись, дово́дитись; 2) (прихо́дится)—тре́ба; 3) (=причитаться)—припада́ти, випада́ти (см. **Причитаться**); (**приходиться** на опред. время)—припада́ти, випада́ти.
Приход—1) (церковный)—пара́хвія || **- дской**—парахвія́льний; 2) прибу́ток, прихíд (прихо́ду); (записать в **приход**)—записа́ти на прихíд, прибу́ток.
Приходный — приходо́вий, прибутко́вий || **- ходо-расходная книга**—прибутко́во-видатко́ва книга.
Прихожанин—парахві́янин.
Прихожая—пере́дня, при́сінок || **- жий** —захо́жий, за́йда.
Прихорашиваться — причепури́тись, чепури́тися, прибира́тися.
Прихотливый—1) вередли́вий; 2) виба́гливий || **- хоть**—при́мха, витребе́ньки—см. **Каприз.**
Прицел—1) (процесс)—прицíлювання; 2)—прицíл || **- иваться**—націля́тися, намір'я́тися на що́, на ко́го.
Прицеплять—чіпля́ти, при-, по- чіпля́вати || **- пить**—причепи́ти || **- цепной** вагон—причíпний вагон.
Причаливать—причáлювати.
Причастие—1) причáстя, дари́; 2) грам. — причáсник, дієприкме́тник || **- ность**—причéтність || **- ный**—причéтний.
Причесывать — причíсувати || **- ческа** —1) при́чіска; 2) (процесс) — причíсування.
Причина—причи́на; (стать **причиной**)—спричини́тися до чо́го, спричини́ти що || **- нить** — учини́ти, заподíяти; (**причинить** вред)—зашкоди́ти, нашко́дити, (**п-ть** — убытки) — збúтки наробúти || **- нность** — причино́вість || **- нный**—причино́вий.
Причислять—припúсувати || **- сление** —при́пис, зачúслення, причúслення.
Причитаться—припада́ти, нале́жатись || **- ющийся** — нале́жний, приналéжний.
Причудливый — химéрний, чудни́й || **- ды**—химéри, хúмороди.
Пришелец — за́йда, захо́дець, прихо́дько; (презрительно) — забло́уда, припле́нтач.
Пришепетывать—шепеля́вити.
Пришествие - см. **Приход.**
Пришпоривать—стиска́ти острога́ми.
Прищуривать,-ся—щу́литись.
Приютить,-ся — притули́ти,-ся, да́ти притýлок, знайти́ притýлок, прихили́ти,-ся || **- ют**—притýлок.
Приязненный—при́язний. прихúльний || **- язнь**—при́язнь.
Приятель — при́ятель || **- ский**—при́ятельський || **- ятный** — приéмний || **- тно**—приéмно, залюбки́.
Про — про, за. (Говорить **про** себя)—каза́ти до сéбе, самóму собí; (при

глаголах) — про-, пере-. (**Прошел дождь**)—Перейшо́в до́щик.

Проба—1) (попытка)—спро́ба; 2) (испытание) — спи́ток, про́ба. (Взять на **испытание**)—взя́ти на спи́ток; 3) (на золоте и т. д.) — про́ба || **- бовать**— про́бувати, спи́тувати; (пищу) — куштува́ти.

Пробавляться — пробува́тись, перебува́тись, перемагатись.

Пробег—перебі́г || **- пробегать** — пробіга́ти || **- жать** — пробі́гти, перебі́гти. (**Пробежать** две страницы) — передиви́тись, переки́нути дві сторі́нки.

Пробел—про́пуск,-прога́лина.

Пробивать — пробива́ти; (о часах) — вибива́ти || **- ться** (о растениях) — витика́тись.

Пробирать—вимовля́ти кому́, карта́ти кого́ || **- ться** — пола́зити, прокрада́тись, протискуватись.

Пробирное клеймо—пробі́рчий карб || **- бирная палата**—пробі́рчий у́ряд, пробівни́й у́ряд.

Пробка—ко́рок; (деревянная **пробка** в бочке) — чіп (чо́па); за́тичка, за́ткало.

Проблеск—про́блиск, про́світок.

Прободение—см. **Прокол.**

Пробой — 1) (инструмент) — пробі́й (-бо́ю); 2) (болт)—прого́нич.

Проболеть—переболі́ти.

Проболтаться — пробала́катись, пробазі́катись, прохопи́тись.

Пробор—про́діль.

Пробуждать,-ся — см. **Будить, Просыпаться.**

Пробыть — перебу́ти, пробу́ти; (день, неделю, лето...)—переднюва́ти, перетижнюва́ти, перелітува́ти; (кем-либо пробыть) — продідува́ти (стариком), продівува́ти (в девушках), промоскалюва́ти (солдатом) и т. д.

Провал — 1) про́ва́лля (см. **Бездна**); 2) прова́л (напр.— организации) || **- иваться** — прова́люватись, засипа́тись.

Проведать—1) см. **Навестить**; 2) назна́ти, прочу́ти, довідатись.

Проведение — 1) перове́дення. (**Проведение** в жизнь этих мер даст нам возможность...)—Ужи́вши цих за́ходів, ми ма́тимемо змо́гу...; 2) (линии, дороги)—прове́дення.

Провентилировать—провентилюва́ти, провітрити.

Проверять — перевіря́ти || **- верка** — перевірка.

Провиант—провія́нт, харчі́, о́корм.

Провидение—провидіння.

Провизия—провізія, харч (женск. р.).

Провиниться —завини́ти, провини́ти || **- винность**—прови́на; **провинившийся**—прови́нний.

Провинция—провінція || **- циальный**—провінці́йний,

Проводить—1) прова́дити (напр.—кампанию); 2) прово́дити; 3) см. **Обманывать** || **- дник**—провідни́к.

Проводка-1) см.**Проведение** 2; 2)(тока пара)—токопровід, парови́й провід.

Провожать — виряджа́ти, випрова́джувати.

Провозвестник—провісник.

Провозглашать—проголо́шувати.

Провоз—перевіз || **- зить** —перево́зити || **- иться** — продлу́батись, пропо́ратись. (Он **провозился** целый день)— — він промару́дився, пропо́рався цілісінький день.

Проволока — дріт (дро́ту) || **- лочный** — дротяни́й.

Проволо́чка—тягани́на.

Провоняться—засмерді́тись.

Проворный — прово́рний, метки́й || **- ство**—ме́ткість.

Провороваться — прокра́стися; (**п-вшийся**)—спійма́ний на крадіжці.

Проворонить—прога́вити.

Прогалина—га́лява, прога́лина.

Проглотить—проковтну́ти, погли́нути.

Проглядывать—проглядати; виглядати || **- деть**—недогле́діти — см. **Проворонить.**

Прогнивать — прогнива́ти; (**прогнивший**) -зогни́лий.

Проговориться—пробала́катися.

Проголодаться—бу́ти голо́дним.

Прогонять—проганя́ти || **- гнать**—прогна́ти; (сильнее) - проту́рити.

Прогоны—подоро́жнина.

Прогорать—прогоря́ти.

Прогоркнуть—згі́ркнути.

Программа — програ́ма || **- ммный** — програмо́вий.

Прогрессивный — прогреси́вний, поступо́вий || **- ссия**—прогре́сія || **- гресс** — по́ступ, прогре́с || **- сист** — прогреси́ст, поступо́вець.

Прогул (на работе) — прогу́л || **- ка**— гу́ля́нка, прогу́ля́нка || **- ливаться** — гуля́ти.

Продавать—продава́ти; (продать все) — спрода́ти все || **- вец** — продаве́ць.

Продажа — про́даж (м. р.); (**-жа с** аукциона) — про́даж з авкці́ону || **- ность** — прода́жність || **- ный**—прода́жний.

Продевать — просо́вувати, простромля́ти; (нитку)—всиля́ти.
Проделка — 1) шту́ка; 2) шахра́йство (см. **Мошенничество**).
Продешевить—передешеви́ти.
Продержать — проде́ржати, протрима́ти.
Продиктовать—в дикту́ру проказа́ти, продиктува́ти.
Продирать (глаза)—о́чі протира́ти.
Продлить—продо́вжити, протягти́.
Продовольствие—см. **Провиант, Провизия** || **- ственный** налог — продпода́ток; **продовольственный** — харчови́й, продово́льчий.
Продолговатый—довга́стий.
Продолжать—продо́вжувати. (Он **продолжает** дело вождя)—Він ро́бить да́лі, він дороблю́є ді́ло вожде́ве || **- жаться**—точи́тися, тягти́ся, трива́ти || **- жение** — продо́вження; (в **продолжение**)—про́тягом, че́рез (В **продолжение** трех дней) — Че́рез три́ дні, про́тягом трьох день. (В **продолжение** всего лета)—Че́рез усе́ лі́то || **- жительный** — до́вгий || **- тельность**—до́вгість.
Продольный — подо́вжний, поздо́вжний.
Продрогнуть—переме́рзнути.
Продувать—продува́ти, продму́хувати || **- вной**—1) продувни́й; 2) (о человеке)—шахраюва́тий.
Продукт—проду́кт || **- тивность**—продукти́вність || **- тивный**—продукти́вний, у́спішний.
Продумать—проду́мати, розмі́ркува́ти, розва́жити || **- нный**—до́бре обмі́рко́ваний.
Проедать—проїда́ти.
Проезжать—проїжджа́ти || **- езжий**—подоро́жній || **- здом** — пере́їздом, мимоїздом, по доро́зі || **- езд**—пере́їзд.
Проект—прое́кт.
Проехать—проїхати, мину́ти.
Проживать — 1) (жить где-л.) — ме́шкати; 2) проживати || **- житие** — прожи́ття || **- житочный** (минимум)—прожитко́вий (мінімум).
Прожигать пропіка́ти, пропа́лювати; (жизнь)—проциндрювати життя́, прогу́лювати життя́.
Прожорливый — заже́рливий, ненаїсний.
Прожужжать (уши) — нату́ркати в ву́ха.
Проза — про́за || **- ический** — 1) прозаїчний; 2) (написанный прозой) — прозо́вий.
Прозевать—прогава́ти.
Прозвание, прозвище — прізвище, при́звіще; (насмешл.)—при́кладка.
Прозвонить — продзвони́ти и т. д. — см. **Звонить.**
Прозвучать—прозвуча́ти и т. д.—см. **Звучать.**
Прозрачный — прозо́рий || **- ность** — прозо́рість.
Прозябать—1) рости́, вироста́ти; 2) ни́діти, скні́ти, животі́ти, дні те́рти.
Произведение—1) (искусства, мысли)—твір (тво́ру); 2)—ви́роб.
Проигрывать—програва́ти || **- грыш**—про́гра. (Мы в **проигрыше**) — Ми програ́ли, стра́тили на цьо́му.
Производитель — 1) виробни́к, проду́це́нт; 2) насі́нник, пліднік.
Производительный — продукти́вний (непроизв.—непродукти́вний) || **- тельность**—продукти́вність || **- водственный** — виробни́чий, продукційни́й || **- водство** — 1) виробни́цтво, проду́кція; 2) (по службе)—підви́щення || **- водный**—похі́дний.
Произвол—сваво́ля; (оставить на произвол судьбы) — ки́нути на призво́ля́ще || **- вольный**—довільний, самові́льний.
Произносить—(см. **Говорить, Выговаривать**); произносить речь—промовля́ти || **- ношение**—ви́мо́ва.
Происходить—1) (бывать, совершаться) —роби́тись, бува́ти, чини́тись. (**Происходит** собрание) — Відбува́ються збо́ри. (Произошла беда) — Ли́хо ско́їлося, ста́лося; 2)—похо́дити, вика́ти. (Человек **происходит** от..) Люди́на похо́дить від...; бу́ти яко́го ро́ду. (Он **происходит** из крестьян).—Він селя́нського ро́ду || **- хождение** — похо́дження, рід (ро́ду). Похо́дження люди́ни.
Происшествие—1) (=событие)—поді́я; 2)—приго́да, ви́падок. (Необыкновенное **происшествие**) — Надзвича́йна приго́да.
Пройдоха—про́йда, пройди́світ.
Прок—пуття́; (итти в прок) — пі́ти на ко́ристь, на до́бре; (солить в **прок**) — соли́ти; (заготовлять в **прок**) — заготовля́ти.
Проказа—прока́за (болезнь).
Проказы — ка́верзи, фи́глі || **- зник** — пусту́н, ка́верзник.
Прокалывать — проко́лювати, проштри́кувати.
Прокат—1) корита́ння, прока́т; (брать на **прокат**) — позича́ти коня́, віз, роя́ль, маши́ну || **- ный** - позича́льний; 2) (о рельсах)—штабува́ння.

Прокладывать—1) (=пролагать, напр. дорогу)—торува́ти шлях, прокла́дати; 2) (прослаивать)—перекла́дати чим.
Проклинать — клясти́, проклина́ти || **- клятие** — 1) (=проклинание)—прокля́ття, кля́ття; 2) проклі́н (-кльо́ну) || **- клятый**—прокля́тий, кля́тий, проклятý́щий.
Прокорм — годівля, харчува́ння (про людей) || **- мить** — прогодува́ти, прохарчува́ти.
Прокол — пробиття́; (=отверстие) — ді́рка; (сделать **прокол**)—проколо́ти.
Прокурор—прокуро́р || **- ский** надзор — прокуро́рський до́гляд.
Прокутить—прогуля́ти, прогайнува́ти. (**Прокутил** всю ночь) —Прогуля́в ці́лу ніч. (**Прокутил** все деньги) —Прогайнува́в, проци́ндрив усі гро́ші.
Пролагать—см. **Прокладывать.**
Пролезать—пролáзити, продира́тись.
Пролесок (цветок)—про́ліска, про́сурень.
Пролет—пере́літ, проліт, (в постройке) —про́світ; на жел. дороге — перегі́н (прого́ну).
Пролетарий—пролета́р,-ря́ || **-ат**—пролетарія́т || **- ский**—пролета́рський || **- летаризованный** — спролетаризо́ваний.
Пролетать,-теть—пролiта́ти; пролетíти, проли́нути.
Пролетка—кабріоле́т.
Пролив—прото́ка.
Проливать—пролива́ти; (**пр-ть** свет)—ки́дати світ, висві́чувати || **- ливной** (дождь)—зли́ва, ливни́й дощ.
Пролог—проло́г; (к песне, поэме) — за́спів.
Пролом — пролім (-ло́му); (итти на **пролом**)—пробо́ем іти́.
Промахиваться—1) (конкретно)—хи́бити, не влуча́ти; 2) (переносно)—прохо́плюватись || **- махнуться** — 1) схи́бити, не влучи́ти; 2) прохопи́тись || **- мах сделать** — см. **Промахнуться.** (**Промах** в политике)—огріх, бо́мах. Не **промах**—ма́ху не дасть.
Промедление—зага́йка; (без **промедления**)—нега́йно || **- длить**—забари́тись, прога́яти.
Промежуток—(врем.)—пере́рва; (п-к между домами)—суточки́ || **- точный** —проміжний.
Промелькнуть—промайну́ти; (о свете) — проблимну́ти, блимну́ти, промигті́ти.
Промер—ви́мір.
Промерзлый—переме́рзлий.
Промоина—водори́й, (во льду)—ви́полоч.
Промокать—промока́ти || **-нуть**—промо́кнути.
Промолчать— промовча́ти.
Промотать (деньги) — протри́нькати, промарнува́ти.
Промчаться—промча́тись.
Промывать—промива́ти || **- вка**—промива́ння.
Промысел - про́мисел, роздобу́тки, ремéство́ || **- словой**—промисло́вий.
Промышленник—промисло́вець || **-енность** — промисло́вість, інду́стрія || **- енный** — індустрія́льний || **- шлять** —промишля́ти.
Пронзительный — проні́зливий, го́стрий.
Пронизывать — проні́зувати, прошива́ти.
Проникать — прохо́дити; (понять) — збагну́ти; (**проникаться**)—перейма́тися || **- никновение** внутрь — захо́дження.
Проникаемость—проникли́вість.
Проницательный — проні́кливий || **- ность**—проні́кливість.
Проныра—прonóза.
Прообраз—про́браз.
Пропаганда — пропага́нда; (**п-ст**) — пропага́тор || **- дировать** — пропагува́ти.
Пропадать — пропада́ти; гúнути (см. **Погибать**) || **- жка**—згу́ба, втра́ча; (пропажа документов)—втрата документів (Произошла **пропажа** документов)—Загу́блено докуме́нти.
Пропасть — 1) см. **Бездна;** 2) си́ла, бе́зліч.
Пропащий—пропа́щий.
Прописка—впис, прописка || **- сывать** —запи́сувати, впи́сувати; (лекарство) —запи́сувати || **- сная** буква — початко́ва лі́тера || **- пись**—зразо́к до писа́ння: (прописью)—письмо́м.
Пропитание—харчі́, прожи́ток, прогодува́ння. (Зарабатывать на **п-ние**)—Зароблáти на хліб, на харчі́, на прожи́ток. (**Пропитание** десяти человек) —Прогодува́ння десятьо́х чоловіка. (Искать **пропитания**)—хліба гляді́ти.
Пропитаться—(запахом)—напаха́тися; (сыростью) — пройня́тись во́гкістю; (вообще)—перейня́тись, пройня́тись чим.
Пропить—пропи́ячити.
Пропихивать — пропиха́ти; (**пропихнуть**)—пропха́ти.

Проповедь—каза́ння, про́повідь || **-дывать**—пропові́дувати || **- дник**—проповідни́к.
Пропорция—пропо́рція || **- ональный**—пропорці́йний, помі́рний, відно́сний.
Пропуск—1) огрі́х, прога́лина; 2) пере́пустка, до́звіл || **- скать**—1) пропуска́ти, перепуска́ти; 2) (время)—га́яти час || **- ной**—пропускни́й.
Прорабатывать—пробробля́ти.
Прорастать—проростáти, пробива́тись, витика́тись.
Прорезиненный—гумо́ваний.
Прореха—ді́рка; (переносно)—прога́лина, огрі́х.
Пророк—проро́к || **- рочество**—проро́цтво.
Прорубь—ополо́нка.
Прорыв—про́рив || **- ваться**—пробива́тися.
Просак—(попасть **впросак**)—встря́ти, вклепа́тися; (образно)—вско́чити по са́мі ву́ха.
Просачиваться, сочиться—просиса́тися, просса́тися; прото́чуватись, проточи́тися.
Просверливать,-лить—провірчувати, провертíти.
Просвет—про́світок; про́різ || **- светительный**—освíтній.
Просвещение—освíта || **- щенный**—освíчений || **- щать**—освíчувати.
Просвечивать—свíтúтися.
Просвира—про́скура.
Просеивать—пересíва́ти, висíва́ти; (в решето)—точи́ти.
Проседь—сивина́.
Просека—про́сíч, прогóня, про́руб; (пошире)—проворíття.
Проселочная дорога—доро́га, пути́вець.
Проситель—прохáч || **- сить**—прохáти, проси́ти; (надоедливо)—цига́нити, кану́чити; (**просить** милостыню—как занятие)—старцюва́ти || **- ситься**—проси́тись.
Проскакивать—проско́чувати || **- чить**—проско́чити.
Проскальзывать, скользнуть—прослизну́ти. (В его изложении **проскальзывает** тенденция)—В його́ ви́кладі позначáється, свíтить тенде́нція.
Прослабить—проне́сти, промкну́ти.
Прославиться—вслáвитись || **- лять**—виславля́ти, слáвити || **- ление** (Для **прославления** этого метода)—Щоби вслáвити цей ме́тод.
Прослеживать—см. **Следить.**
Прослезиться—сльозу́ пусти́ти.
Прослушать-1) см. **Прозевать**; 2) прослухáти, перечу́ти.
Прослышать—прочу́ти, зачу́ти.
Просматривать—1) переглядáти, передивля́тись; 2) см. **Проглядеть, Прозревать.**
Просмотр—пере́гляд.
Просо—про́со || **- сорушка**—шеретíвка.
Просовывать—просува́ти || **-сунуть**—просу́нути.
Просрочивать—пропускáти строк, те́рмін || **- чка**—спíзнення.
Простаивать—вистóювати || **- тоять**—ви́стояти.
Простак—простáк, ду́рень.
Простенок—міжвікóння.
Простирать—простягáти (руку); (**проться**)—сягáти, простягáтись.
Простительный—прости́мий.
Проститутка—повія, прости́тутка.
Простоватый—простáцький.
Простодушный—простоду́шний.
Простóй—простíй (-стóю).
Простóй—1) прóстий звича́йний; 2) дурне́нький, простáцький || **- сто**—прóсто, по прóсту || **- стота**—простотá.
Простокваша—самоки́ш, ки́сле молокó, кисля́к.
Простолюдин—прóстий чоловíк (жíнка), простáк.
Простонародье—простóлюд, простáцтво.
Простор—прóстір, вóля || **- ный**—простóрий.
Простофиля—(см. **Простак**)—га́ва.
Пространный—(подробный)—доклáдный (см. **Подробный**) || **- ство**—прóсторінь, óбшир || **- ственный**—просторóвий.
Простуда—застýда || **- живаться**—застýджуватись.
Проступок—провúна.
Простывать см. **Остывать.**
Простыня—простирáло.
Просфора—см. **Просвира.**
Просыпаться—1) просипáтися; 2) (от сна)—прокидáтися.
Просьба—прохáння.
Проталина—таловúна.
Проталкивать—пропúхувати.
Протекать—протíкáти; (о времени)—минáти.
Протест—протéст || **- товать**—протестувáти.
Против—прóти, сýпроти, прóсто || **- иться**—противúтись, опирáтись; (образно)—огинáтись || **- ник**—су-

проти́вник, во́рог || - **ный**—1) гидки́й, оги́дний, осору́жний, відворо́тній; 2) проти́вний. (В **противном** случае)—в проти́вному разі, ина́кше.

Противовес—противага́.

Противодействие—протичи́н, протидіяння || - **ствовать** — чини́ти о́пір, протидіяти || - **ствующий** — проти-чи́нний, відпо́рний.

Противозаконный — протизако́нний, непра́вний.

Противоположение—протиста́влення || - **жный**—протиле́жний.

Противопоставление—см. **Противоположение**.

Противоречивый — супере́чливий || - **речие**—супере́чність (Діялекти́чна супере́чність). Не терпит **противоречия**—не дозволя́є собі запере́чувати, пере́чити || - **речить**—пере́чити, запере́чувати; супере́чити. (Він йому́ пере́чить. Це супере́чить пра́вді).

Противоядие—противотру́та.

Протискиваться — пропиха́тись, проти́скуватись.

Протокол — протоко́л || - **лировать** — протоколюва́ти || - **льный** — протоко́льний.

Проточный—прото́чний.

Протрезвиться—ви́тверезитись.

Протухнуть—прогу́хнути.

Протыкать—(см. **Прокалывать**).

Протягивать—1) простяга́ти; 2) (=затягивать) — проволіка́ти, зволіка́ти (время, дело) || - **тяжение** — про́тяг. (На протяжении двух часов)—Про́тягом двох годи́н || - **жно** — до́вго, про́тягом.

Профан—профа́н.

Профессиональный—фахо́вий, професійний; (проф. союз) — професійна спілка || - **ссия**—фах || - **ссионал**—фахіве́ць; (в дурном смысле) — професіона́л.

Профессор—профе́сор.

Профиль—про́філь.

Прохвост - підчи́хвіст.

Прохлада—холодо́к, прохоло́да || - **ный** — свіжий, прохоло́дний, по́холодний.

Проход—прохід, пере́хід; (между постройками)—суточки́; (через толпу)—про́товп || - **ходимец** — пройди́світ || - **ходить** — 1) прохо́дити; 2) (о времени)—мина́ти || - **дной**—прохідни́й; (**п-ое** свидетельство)—подоро́жня по́свідка.

Прохождение — прохо́дження; (**пр-ие** воен. службы)—відбува́ння.

Прохожий—перехо́жий.

Процветать—процвіта́ти, квітнути.

Процеживать—проціжувати.

Процент—проце́нт, відсо́ток || - **ний**—відсо́тковий.

Процесс — 1) проце́с, спра́ва в суді; 2) проце́с, дія.

Процессия—проце́сія, по́хід.

Прочет—по́милка в раху́нку.

Прочий—и́нший || - **чие** (остальные)—ре́шта, інші. (**Прочие** пошли домой) — Ре́шта пішли́ додо́му.

Прочитать — 1) прочита́ти; 2) (публично)—зачита́ти.

Прочить (Его **прочат** в председатели) —його́ рихту́ють на го́лову.

Прочный—тривки́й, міцни́й, дебе́лий, цупки́й || - **ность** — трива́лість, цу́пкість. Цупка́ мате́рія, шкіра. Тривка́, міцна́ маши́на.

Прочь—геть; (не **прочь** от чего-либо)—не від то́го, щоб.

Прошедший—мину́лий. (В **прошедшем** году)—Мину́лого ро́ку.

Прошение — проха́ння; (старинно) — супліка.

Прошлогодний—торішній.

Прошлый—см. **Прошедший**.

Прощание—проща́ння || - **щать** — проща́ти, вибача́ти (см. **Извинять**), дарува́ти || - **щаться** — проща́ти кого́ || - **щай**—бува́й здоро́в, прощава́й || - **щение** — ви́бачення, проба́чення, проще́ння.

Проявление — про́яв || - **лять** — виявля́ти || - **ляться**—виявля́тись, познача́тись.

Проясняться— (о погоде)—на годи́ні става́ти, випого́джуватись; (о рассвете) — розви́днюватись, розвидня́тись.

Пруд — став || - **дить** — гати́ти, зага́чувати.

Пружина—спружи́на.

Прут—лози́на, різка.

Прыгать — стриба́ти, плига́ти || - **нуть** — плигону́ти, стрибну́ти || - **жок** — плиг, скік (ско́ку) || - **гание** — стриба́ння || - **гун**—стрибу́н; (фам.)—стрибуне́ць.

Прыскать — бри́зкати, кропи́ти; (**п-ть** смехом)—пи́рскати.

Прыть мото́рність; (во всю **прыть**)—що єсть ду́ху || - **ткий** — прудки́й, мото́рний || - **ткость**—пру́дкість, мото́рність, шпа́ркість.

Прыщ—при́щик, прищ.

Прядь—(шерсти)—па́смо; (льна)—ми́чка; (льна в десять пригоршней)—повісмо || - **диво** — пря́диво, кужіль || - **жа**—пря́диво || - **дильщик** — прядільник, -ниця || - **дильня**—прядільня.

Прялка—пря́дка.
Прямой — про́стий, прями́й, прави́й || **- мо**—про́сто; (**прямой** дорогой)—навпросте́ць || **- моугольник** — простоку́тник.
Пряник – пірни́к; (из меда) — медя́ник || **- ный**—го́стрий, пря́ний.
Прясть—пря́сти || **- ха**—прядýха.
Прятать — хова́ти, кри́ти, хорони́ти, перехо́вувати.
Псаломщик—дяк.
Псарня—пся́рня.
Псевдоним—псевдо́нім.
Психика — пси́хіка || **- ческий** — психі́чний.
Психологія — психоло́гія || **- гический** — психологі́чний.
Птенец—пташа́; пискля́ (род.—пташа́ти, пискля́ти) || **- нцы** — пташа́та, пташеня́та, пискля́та.
Птица — птах, пти́ця || **- цеводство** — птахівни́цтво.
Птичий—пташи́ний || **- ник** – пта́шня.
Публика — пу́бліка || **- кация** — оголо́шення, оповіщення || **- ковать**—оголо́шувати, оповіща́ти || **- чный**—прилю́дний; (**п-я** женщина) — см. **Проститутка**; (**п-я** продажа)—авкціо́н, пото́ржка. (**Публично** заявил)—Привселю́дно заяви́в.
Пугало — 1) (=чучело огородное) — опу́дало; 2) страхо́вище.
Пугать—ляка́ти, страха́ти, поло́хати || **- ться**—ляка́тись, поло́хатись || **- ный**—поло́ханий || **- ливый**—полохли́вий.
Пуговица—гу́дзик.
Пуд—пуд.
Пузырек — 1) пля́шечка; 2) (на воде и т. д.)— см. **Пузырь**.
Пузо—пу́зо.
Пузырь—пу́хир; (на воде) — бу́льба, ба́нька; (мочевой **пузырь**)—сечови́й мі́хур.
Пук—жмут, пук.
Пулемет—кулеме́т.
Пульс—пульс.
Пуля—ку́ля.
Пункт—пункт.
Пуп — пуп || **- овина** — пуповиння, пупе́ць.
Пурпур – багре́ць || **- ный**—пурпуро́вий.
Пускай—см. **Пусть**.
Пускать—пуска́ти; (**пускать** в ход)—пуска́ти; (**пускаться** на произвол судьбы)—пуска́тися бе́рега || **- стить** — пусти́ти.
Пустовать—пустува́ти, гуля́ти || **- той** — поро́жній; (**п-е** место) — пу́стка || **- тырь**—пу́стка || **- тота**—порожне́ча || **- тошь**—см. **Пустырь**.
Пустомеля – ле́петень.
Пустыня — пусте́ля || **- нный** — безлю́дний, пусте́льний.
Пусть—1) нехай, хай; 2) (**пусть** небольшой...) — бода́й, нехай невели́кий.
Пустяк--дрібни́ця, дурни́ця; (**пустяки!**) — пусте́! (**пустячный**)—аби́-який || **- ковый** - см. **Пустячный**.
Путаница — плутани́на || **- тать** — плу́тати.
Путеводитель — провідни́к || **- теводный**—провідни́й || **- тевой**—доро́жній; (**п-е** издержки)—ви́трати на доро́гу, подоро́жні ко́шти.
Путе́вый—путя́щий, пу́тній.
Путешественник — подоро́жній, мандрівник || **- шествие**—по́дорож, мандрівка || **- шествовать** - мандрува́ти, подорожува́ти, відбува́ти по́дорож.
Путь— путь (ж. р.), шлях (м. р.). (По **пути**)—по доро́зі. (Скользкий **путь**)—слизьке́ (образно). (Таким **путем**)—таки́м спо́собом, ро́бом, по́битом.
Пух — пух (-ху), (**пухлый**) — пухки́й, пухна́тий || **- шистый** — пухна́тий || **- нуть**—пу́хнути.
Пучеглазый—банькува́тий, витрі́шкуватий.
Пучина—вир; безо́дня.
Пучок—жму́т—см. **Жук**.
Пушка—гарма́та || **- карь** — гарма́ш || **- шечный**—гарма́тний.
Пуща—пу́ща, (=дебри)—не́три, (=заросли)—хащі.
Пуще (всего)—над усе́.
Пчела—бджола́ || **- водство**—пасічни́цтво || **- ник**—па́сіка || **- вод** па́січник || **- линый**—бджо́ляний.
Пшеница—пшени́ця || **- ничный**—пшени́чний.
Пшено—пшоно́ || **- ный**—пшоня́ний.
Пыж—кле́йтух, за́тичка.
Пыл—за́пал.
Палать—пала́ти, палахкоті́ти.
Пыль — пил, по́рох, (на дороге) — ку́рява || **- линка** — порошинка || **- лить**—курити || **- ный**—ку́рний.
Пылкий—палки́й || **- кость** — па́лкість, за́пал, за́хват.
Пырей—перій.
Пытать — катува́ти, бра́ти на му́ки || **- тка**—катува́ння, тортýри || **- ливый** — допитли́вий || **- ться** — см. **Пробовать**.
Пышет—пашити, жахти́ть.
Пышный — пи́шний, бучни́й || **- ность** — пи́шність, бу́чність.
Пьяница — п'яни́ця, пія́к; (**пьяный**) — п'я́ний || **- ство**—пія́цтво; (=попойка)

— пія́тика || - **ствовать** — пія́чити || - **неть**—п'яні́ти.
Пядь—п'ядь.
Пялить—1) напина́ти, п'я́сти; 2) (глаза) —витріща́ти, вилупля́ти о́чі.
Пяльцы—кро́сна.
Пята — п'ята́ || - **тка** —п'ята́. (Показать **пятки**)—п'ята́ми накива́ти.
Пятерка—п'я́тка.
Пятерня—п'ятірня́.
Пятилетие—п'ятирі́ччя || - **дневный**— п'ятиде́нний и т. д.
Пятиться—рачкува́ти.
Пятнать - пля́ми́ти; (=клеймить)—таврува́ти || - **нистый** — цятко́ваний || - **тно** — пля́ма || - **тнышко** — ця́та, ця́тка.
Пятница—п'я́тниця, п'я́тинка.
Пять — п'ять || - **сот** — п'ятьсо́т || - **надцать** — п'ятна́цять || - **десят** — п'ядеся́т || - **тый**—п'я́тий; (**п-я**—часть)— п'яти́на || - **тью** — четыре (п'ять раз по чоти́ри).

Р

Раб — неві́льник, раб || - **олепный** — пі́длий || - **ство** — нево́ля, ярмо́, ра́бство || - **ский** — ра́бський, неві́льничий.
Раба—неві́льниця, раби́ня.
Работа — робо́та, пра́ця || - **тать** — роби́ти, працюва́ти || - **тодатель** — роботода́вець || - **тящий**—роботя́щий, робу́чий || - **тник** — 1) робітни́к, працьовни́к; 2) на́ймит (Партийный **работник**)—парті́йний працьовни́к, робітни́к. (Хозяин и **работник**)—госпо́дар і на́ймит.
Рабочий—1) (сущ.)—робітни́к; 2) (отн. к работе)—робо́чий (напр.—робо́чий час); 3) (отн. к рабочему) — робітни́чий (напр.—робітни́чий рух).
Раввин—ра́бин.
Равенство—рі́вність.
Равнина—рі́внява, рівнина́; (в горах) —полони́на.
Равно — одна́ково; (равно как) — так са́ме || - **бедренный**—рівнораме́нний || - **весие**—рівнова́га || - **денствие**— рівноде́нь || - **душие** — байду́жість || - **душный** — байду́жий || - **действующая**—ви́слідна || - **мерный**—рівномі́рний || - **мерность**—рівномі́рність.
Равный—рі́вний, одна́ковий; (равно—) рівно—; (напр. равноправный) рівнопра́вний; (равносильный) — рівнозна́чний.
Рад—рад, ра́ди́й || - **оваться** — раді́ти || - **дость**—ра́дощі, ра́дість || - **достный** — ра́дісний, ра́ди́й || - **достно** —ра́до, ра́дісно.
Ради—для, за-ра́ди.
Радуга—весе́лка, ра́йдуга || - **дужний** —ра́йдужний.
Радушие — приві́тність || - **ный** — приві́тний, гости́нний.
Раз—раз; (раз за разом) — раз-по́-раз || - **зик**—разо́чок || - **овой** —ра́зови́й || - **ом**—враз.
Разбавлять—розпуска́ти, розво́дити.
Разбег—розгі́н (розго́ну) || - **бегаться** —розбіга́тись, розсипа́тись. (Остальные **разбежались**)—Ре́шта повтіка́ли. (Глаза **разбегаются**)—Очі вбира́є.
Разбередить—роз'ятри́ти.
Разбивать(ся) — розбива́ти(ся); (**разбить** врага)—поби́ти; (**разбить** вдребезги) потрощи́ти на га́му́з; на мак розби́ти, поруба́ти; (**р-ть** врага вдребезги) — посікти́ в пень || - **бивка** — (спрашивать в **разбивку**)—пита́ти в роздрі́б.
Разбирательство—розпра́ва; (в суде) —ро́згляд спра́ви; || - **рать**—розбира́ти; (**р-ть** дело)—розгляда́ти спра́ву.
Разбитной—промітни́й, мото́рний.
Разбогатеть—забагаті́ти.
Разбой—харци́зство || - **ник** — харци́з, розбиша́ка || - **нический** — розбиша́цький.
Разбор—1) ро́збір (розбо́ру); 2) см.— **Разбирательство.** (Без **разбора**)— не розбира́ючи. (Валить в одну кучу без **разбора**) — гати́ти в одну́ ку́пу взамі́т || - **борка**—розбира́ння || - **чивый**—1) см. **Четкий**; 2) вередли́вий, примхли́вий; (в хорошем смысле)— розсу́дливий, огля́дний || - **ная** (модель)—розбірна́ мо́дель.
Разбрасывать,-ся — розкида́ти,-ся || - **бросанный** (о жилищах) — розсипни́й, розки́даний. (Ружье **разбрасывает**)—рушни́ця різни́ть.
Разбухать—набряка́ти, буча́віти.
Развал—ро́зпад || - **ивать**—руйнува́ти, розва́лювати || - **иваться** (на кресле) —розки́нутись на... || - **лина**—руї́на.
Разве — хіба́, чи-ж; (**разве** только)— хіба́ що.
Развевать,-ся — розві́ювати; (знамя **раз-ся**)—пра́пор ма́є.
Разведение — (растений) — розса́да, ро́звід; (животных)—ро́зплід.
Разведка—до́відки, ро́звідки || - **ведывать** — 1) розві́дувати; 2) (=раз-

узнавать)—довідуватись, дізнава́тись || **- ведчик** – розві́дач.

Разверстка—розкла́дка ви́лог, укла́д. **(Продразверстка)** — продрозкла́дка, продово́льчий укла́д.

Развертывать—см. **Разворачивать.**

Развесистый—розло́гий, крисла́тий.

Развешивать — 1) (на всех) — розва́жувати; 2) розві́шувати || **- сить** — розва́жити; порозві́шувати. **(Развесил уши)**—розпусти́в ву́ха.

Развивать—розвива́ти; (развить–)розви́нути || **- витие** — ро́звій(-ою), ро́звиток.

Развлекать,-ся—розважа́ти, ба́вити,-ся || **чение**—розва́га, заба́ва.

Разводить—1) розво́дити; (раст.)—розса́джувати; (жив.) — розпло́джувати; 2) (=распускать в жидкости)—розпуска́ти, розчиня́ти; 3) (разводить мост)—розсува́ти || **- вод** — [шлюбна] розлу́ка, розві́д || **- воды** — мере́жки || **- водящий** (часовых) — розвідни́й.

Развозить—розво́зити || **- везти**—розвезти́, порозво́жувати.

Разворачивать—розгорта́ти; **(развернуть)** —розгорну́ти. **(Развернуть** работу по снабжению уездов) — підси́лити постача́ння повітів.

Разврат—розпу́ста || **- тный**—розпу́сний || **- тник, -ница**—розпу́тник, -ниця || **- тить**—розбе́штати (|| **- щать**—розбе́штувати) || **- ться** — розбе́штатись, розіпсі́ти.

Развязка—ро́зв'язок, ро́зв'язка.

Развязный (тон) — ві́льний, неви́мушений; (в плохом смысле) — фамілья́рний, панібра́тський.

Разгар—ро́зпал(-лу).

Разгибать, зогнуть — розгина́ти, розігну́ти.

Разгильдяй—розбе́щений.

Разглагольствовать—просторі́кувати.

Разглашать—розсла́влювати || **- шение** —розголо́шення.

Разглядывать—роздивля́тись.

Разгневать,-ся — гневи́ти, розгневи́ти, -ся.

Разговаривать—розмовля́ти, бала́кати || **- вор** — розмо́ва, бала́чка || **- ворчивость** — балаку́чість || **- чивый** — балаку́чий || **- вориться** — розбала́катись || **- ворный**—розмо́вний.

Разговенье—ро́зговіни.

Разгон—1) см. **Разбег**; 2) розгна́ння (пр., парла́менту) || **-нять**—розганя́ти || **- зогнать**—розігна́ти.

Разгораться — розпа́люватись, розпаля́тися, розгоря́тись.

Разгорячать,-ся—розпаля́ти,-ся.

Разграбление—розграбува́ння.

Разграничение—розмежува́ння || **- ничивать**—розмежо́вувати.

Разгром — зни́щення, спусто́шення, розо́р.

Разгружать—1) вивента́жувати; 2) (облегчить работу)—зме́ншити пра́ці || **- зка** — 1) вивента́ження; 2) зме́ншення пра́ці.

Разгул гульба́.

Раздаваться — 1) розсува́тись, розступа́тись; 2) (о звуке)—розляга́тись, луна́ти, розтина́тись.

Раздавить—розчави́ти, роздуши́ти.

Раздача—роздання.

Раздвигать—розсува́ти || **- жной**—розсувни́й.

Раздвоение—роздво́єння.

Раздевать,-ся — роздяга́ти,-ся; (раздеться)—роздягти́,-ся.

Разделение—по́діл; (**р. труда**)—по́діл пра́ці || **- льный** — подільний (=отдельный—см. **Отдельный**) || **- льная** запись—подільчий акт || **- лять**—поділя́ти.

Раздирать—роздира́ти, ша́рпати.

Раздобреть — погла́дшати, нагуля́ти тіла.

Раздобыть—розжи́тися.

Раздолье—привілля, ро́зкіш.

Раздор—розра́да, незго́да.

Раздосадованный — см. **Рассерженный.**

Раздражать — дратува́ти || **- жение** — 1) роздратува́ння; 2) (раны) — роз'я́трення || **- жимость** — уразли́вість || **- мый** — уразли́вий || **- жительный** —дражли́вий, гнівли́вий.

Раздроблять—дроби́ти, криши́ти.

Раздувать—роздму́хувати || **- раздуть** — роздму́хати.

Раздумывать—1) см. **Думать**; 2) **(раздумать)** — переду́мати || **- мье**—ро́здум—см. **Задумчивость (Раздумье** взяло)—см. **Колебание.**

Разевать—роззявля́ти || **-зиня** — роззя́ва.

Раз'едать — роз'їда́ти, ятри́ти, їсти || **- едающий**—роз'їдливий.

Раз'единять—роз'єдну́вати || **- динить** —роз'єдна́ти, порізни́ти || **- динение** — роз'єдна́ння; (ссора) — ро́збрат — см. **Ссора, Раздор.**

Раз'езд — 1) роз'їзд; 2) ча́ти || **- ные** деньги—подоро́жні гро́ші.

Раз'езжаться—1) роз'їжджа́тись, роз'їзди́тись || **- ехаться** — роз'їхатись, пороз'їзди́тись; 2) (проехать мимо по дороге)—розмина́тись (розмину́тись).

Разжалобить,-ся—розжáлити,-ся.
Разжаловать—деградувáти, розжáлувати.
Разжигать—розпáлювати; (только конкретно) — розсвíчувати. (Розсвітúв вогóнь).
Разжижать—см. **Разводить.**
Разлагать,-ся — розкладáти || **- жение** —рóзклад, (**р-е** тела)—гниття́.
Разлад—нéлад, рóзбрат.
Разлакомиться—розлáситися.
Разлезаться—розлáзитися.
Разлениться—зледащíти.
Разлетаться — 1) розлітáтись; 2) (на куски)—розскóчуватись на канцурки́ || **- теться** — розскóчитись, розскепáтись.
Разлив—1) водопíлля; 2) (вина)—рóзлив || **- вать** — розливáти || **- лить** — розлúти, розілля́ти.
Разливательная ложка—ополóник.
Различать — 1) розпізнавáти; 2) розрізня́ти || **- личие**—різни́ця || **- личный** — 1) рíзний; 2) (=всякий)—уся́кий.
Разлука — розлýка, розстáння || **- лучать,-ся** — розлучáти,-ся || **- чение**—розлýчення || **- чник**—розлýчник.
Разлюбить—розлюбúти,-ся.
Размазня (про человека)—тюхтíй.
Размазывать — 1) розмáщувати; 2)(=длинно говорить)—розмáзувати.
Размалывать, молоть - розмéлювати, розмолóти.
Разматывать—розсóтувати.
Размах — рóзмах || **- ивать** — розмáхувати,-ся || **- шистий** – замащни́й.
Размежевание — розмежувáння, рóзрізка || **- жевывать,-ся**—розмежовýвати,-ся.
Размельчать—дробúти, кришúти.
Размен—рóзмін || **- нять** деньги—розбúти грóші || **- нять** много денег на мелочь — наміня́ти дрібни́х || **- нные** деньги—дрібні (грóші). (Недостаток **разменной** монеты)—нестáча дрібни́х.
Размер—рóзмір;(средний по размеру)—рóзміром середнúй; (средний **размер** оси)—перéсічний рóзмір, перéсічна довжинá óси.
Размечать — позначáти || **- тка** — позна́чення.
Размешивать—розмíшувати, (сахар в чае) – колотúти.
Размещать—розміщувати. розташóвувати || **- местить** — порозміщувати, порозміщáти || **- щение**—розміщення, розташувáння.
Размножать,-ся — плодúти,-ся || **- жение**—розпліджения (**р-ие**; брошюры) —розмнóження.
Размозжить—розтрощúти, потрощúти.
Размол—млúво || **- алывать**—розмéлювати. (**Размол** зерна)—розмéлювання пашні
Размывать—розмивáти.
Размыкать (ток)—роз'éднувати, розмикáти || **- омкнуть**—роз'єднáти, розімкнýти.
Размышление — рóзмисл, роздýмування, міркувáння || **- лять** — міркувáти, розмúслювати, розмишля́тись.
Размягчать—розм'я́кшувати.
Разнимать (дерущихся и т. д.)—розборонúти, розвóдити.
Разница—різ(ж)ни́ця || **- ный**—рíзний, уся́кий (см. **Различный**) || **- но** — рíзно. (Они **разно** смотрят на этот вопрос) — Воні́ по-рíзному на цю спрáву дúвляться.
Разновидность — одмíна || **- гласие** — суперéчка || **- образие** — різноманíтність || **- образный**—різноманíтний || **- временный** — неодночáсний || **- именный** — різноймéнний || **- речивый** — суперéчливий || **- речиво**—не в одно́ || **- речие** — суперéчність || **- цветный** – різнокольорóвий || **- сторонний**—різносторóнній || **- родный** – різновзíрний.
Разносить—1) рознóшувати; 2) (разбивать вдребезги) — см. **Разбивать.**
Разночинец—полýпанок.
Разнощик—рознóсець.
Разнузданный—розбéщений.
Разоблачать — 1) викривáти; 2) см. **Раздевать** || **- чение** — викриття́ || **- ченный**—ви́критий.
Разобщение—розлýчення. порíзнення.
Разогревать—розігрівáти.
Разодеться—причепурúтися.
Разозлиться—розлютувáтися.
Разорение — (результат **р-я**)—розóр, руйнáція. руїна; (процесс **р-я**)—руйнувáння || **- рять**—руйнувáти || **- рять-ся** — звóдитись на нíщо́ || **- ренный** — спустóшений, (человек) — зубóжений. (Они **разорились**) — Їм на звíд пішлóся.
Разоружать,-ся—роззбрóювати,-ся || **- жение**—роззбрóєння || **- женный**—роззбрóєний.
Разочарование—розчарувáння || **- овывать,-ся** — розчарóвувати,-ся, зневірятися || **- роваться** — зневíритися. розчарувáтися.
Разрабатывать—розробля́ти; (**р.** тему)—опрацьóвувати || **- ботка**—розрóбка. опрацювáння.

Разразиться (о громе) — удáрити, (о войне, восстании) — вúбухнути, (смехом)—см. **Расхохотаться**, (гневом)—скипíти гнівом.

Разрастаться—розростáтись ‖ **- стание** —рóзріст (-росту).

Разрежать — проріджувати, розрíджувати ‖ **- дить** — проріди́ти, розріди́ти.

Разрезáть, рéзать—розрíзувати (розрíзати), розкрáювати, крáяти (розкрáяти) ‖ **- рез**—розріз, прóріз, розтин. (В **разрезе**)—в розрізі, в перéкрої.

Разрешать—дозволя́ти ‖ **- шение**—едóзвіл ‖ **- щать вопрос** — розглядáти спрáву ‖ **- шить вопрос** — розвязáти спрáву ‖ **- шительный**—дозвíльний.

Разрушать — руйнувáти ‖ **- шение** — руйнувáння ‖ **- шительный** — руйнівни́чий, руїнний ‖ **- шенный** — зруйнóваний.

Разрывать,-ся—1) розкóпувати; 2) (о снаряде) — розривáтись, вибухáти; 3) розривáти ‖ **- рыв** — 1) вибух; 2) (сношений) — розірвáння знóсин, рóзмир ‖ **- ной** — розривни́й. (Они **разорвали** друг с другом) — Воні́ розцурáлись.

Разрыхлять—пуши́ти (зéмлю).

Разряд—1) рóзряд, вíдділ; 2) (энергии, тока)—розря́д.

Разряжать,-ся — 1) см **Разодеться**; 2) розря́джати рушни́цю, викрýчувати набóї. (**Разрядил в него все семь пуль**) — Ви́садив у нього всі сім куль.

Разубеждать—переконувати на и́нше, розрáджувати.

Разузнавать—см. **Разведывать**.

Разум — рóзум ‖ **- ный** — розýмний ‖ **- меется** — я́сна (звичáйна) річ, авжéж.

Раз'яснять—поя́снювати, товмáчити ‖ **- нить** — поясни́ти, ви́товмачити ‖ **- снение**—поя́снення.

Разыграться —розгравáтись, розгýлюватись.

Разыскивать—розшýкувати ‖ **- скать**—розшукáти, знайти́, ви́шукати.

Рай—рай (р.—рáю).

Район — райóн ‖ **- нный** — районóвий ‖ **- нирование**—районувáння.

Раковина — 1) черепáшка; 2) (в клозете и т. д.) — чáша; (ушная р-а)—вýшня.

Рак—рак; (болезнь)—рак ‖ **- кообразное**—шкаралýпник

Рама—рáма ‖ **- мка**—рáмці ‖ **- мочный**—рáмковий.

Ранить—рáнити, уражáти; (сов. вид)—порáнити, уразúти ‖ **- на** — рáна, уразá ‖ **- неный**—зрáнений, порáнений, уражений ‖ **- нение**—1)(процесс) — порáнення, зрáнення; 2) (=рана) — рáна, уразá.

Рано—рáно ‖ **- нний**—рáнній ‖ **- ней весной** — на прóвесні. (**Ранним** утром, **рано** утром) — врáнці рáно. (Слишком **рано**)—завчáсно, пóрано, зарáно ‖ **- новато**—ранéнько ‖ **- ньше** — раніше.

Ранец—рáнець.

Рапорт — рáпорт ‖ **- овать** — рапортувáти.

Раскалять — розпікáти ‖ **- ленный** — розпéчений.

Раскалывать—розкóлювати; (о дереве — **расколоть**)—розчахнýти.

Раскаты (грома)—гýркіт (-коту) грóму.

Раскачивать—розгóйдувати ‖ **- качать** — розгойдáти — см. **Качать, Колебать**.

Раскаяние — каяття́ ‖ **- иваться** — кáятися.

Расквартирование—розміщення.

Раскладывать — розкладáти ‖ **- ка**—розпóділ, уклáд.

Раскланиваться с кем — клáнятись із ким.

Расклеить (афиши) — розліпи́ти; (о многих)—порозліплювати афіші.

Расковырять—розколупáти.

Раскол—рóзбрат, незгóда, рóзщеп.

Раскрадывать, красть—розкрадáти—порозкрадáти.

Раскраснеться—почервоні́ти, розчервоні́тися.

Раскрашивать — кольоруváти, розмальóвувати, розбáрвлювати ‖ **- ска** — кольорувáння.

Раскроить череп—см. **Размозжить**.

Раскрывать — 1) розчиня́ти (двери); 2) розтуля́ти (рот); 3) розгортáти (книгу); 4) розхрúстувати (грудь). (**Раскрывать** преступление) — викривáти злóчин ‖ **- тие** — 1), 2), 3)—розчи́нення, розтýлення...; викриття́.

Раскопка—рóзкопи.

Раскупать, -пить — розкупáти, порозкупóвувати.

Раскусить (понять что)—розчóвпати.

Распадаться — розпадáтись ‖ **- дение** — рóзпад ‖ **- дается** (книга) — кни́га ділиться (на дві части́ни).

Распахать—розорáти, зорáти ‖ **- пашка** — óранка.

Распахнуть— см. **Раскрыть** (двери); (сильнее)—розчахнýти двéрі.

Распевать—виспівувати.

Распекать (словами) — вимовля́ти, (сильнее)—карта́ти.
Распечатывать — розпеча́тувати, розпако́вувати.
Распивочно и на вынос (образно) — хоч пий, хоч лий, хоч додо́му неси́. (Надпись на кабаке) — Про́даж і розпиття́.
Распинать, - пять — розпина́ти; розіп'я́сти, розіпну́ти || **- пятый** — розіп'я́тий, розп'я́тий.
Расписание—ро́зклад, ро́зпис (годи́н, по́тягів).
Расписка — ро́зписка, (платежная) — квито́к || **- ваться** — розпи́суватись.
Расписывать—1) розпи́сувати; 2) (стены и т. д.)—розмальо́вувати.
Расплавлять — розто́плювати || **- ленный**—розто́плений.
Расплата—розпла́та, ви́платка.
Расплодиться—порозпло́джуватись.
Расплывчивый—розпли́вчастий.
Расплющивать — розча́влювати, розпле́скувати.
Располагать,-ся—розкла́дати,-ся, розмі́щувати, розташо́вувати; (войско) —шикува́ти, розташо́вувати. (Я **располагаю** временем) — Я ма́ю час. (**Располагает** силами)—розпоряджа́є си́лами. (Тишина **располагает** ко сну) — Ти́ша хи́лить на сон. ((**Располагать** к себе)—прихиля́ти до се́бе.
Расположенный — 1) прихи́льний, схи́льний до чо́го; 2) (=находящийся где) — що лежи́ть десь. (Местность, **расположенная** между реками) — Місце́вість, що лежи́ть по́між річка́ми || **- жение** — 1) прихи́льність, схи́льність; 2) (предрасположение)— на́хил; 3) розпо́лог, розташува́ння (матеріялу, війська); 4) (**расположение** духа)—см. **Настроение.**
Распорядитель — 1) розпоря́дчик (на вечірці); 2) керовни́к || **- ность** — розпоря́дливість.
Распоряжаться—порядкува́ти, оруду́вати, заправля́ти||**-жение**—1) (=приказ) — розпо ря́дження; 2) (процесс **распоряжания**) — порядкува́ння; (отдать в чье-н. **р-ие**) — відда́ти кому́ до рук.
Распоясываться —розперізуватись.
Расправа — розпра́ва || **- виться** с восставшими—упо́ратись з повста́нцями, придуши́ти повстання́.
Распределение — 1) (процесс) — розподі́лення, розмі́щення, розкладання; 2) (результат) — розпо́діл, ро́зклад. (**Распределение** налогов между людьми)—уклад.
Распределять — розподіля́ти, розкла́дати, розмі́ща́ти || **- лительный**—розподі́льчий || **- литель**—розподі́льник.
Распродавать—спро́дувати || **- дать**—спрода́ти || **- дажа** — спрода́ння || **- дать** все—поспро́дувати все.
Распростирать — см. **Простирать**; (с **рас - ми** об'ятиями) — розкри́вши обі́йми.
Распространять — поши́рювати, ши́рити, розповсю́джувати; (слухи) — розголо́шувати || **- нение**—поши́рення || **- ненный**—поши́рений, повсю́дний || **-ненность**—поши́реність || **- нительный** аппарат—апара́т поши́рення || **- няться**—поши́рюватись; (о болезни) — розкида́тись.
Распря—зва́да, ро́збрат.
Распрягать лошадей—випряга́ти ко́ні.
Распускать—1) см. **Растворять**; 2) розпуска́ти; 3) (слухи)—см. **Распространять** || **- ться** — 1) (о деревьях, цветах) — розвива́тися; 2) (о людях, морально) — розбе́щуватись (розбе́ститись) || **- щенный** (морально) — розбе́щений. (**Распущенные** знамена)—розви́нуті прапори́.
Распутица — бездоріжжя, ро́стань, ро́зквась.
Распутство—розпу́тство || **-тный**—розпу́сний.
Распутье — перехре́стя, роздоріжжя, хреща́тик.
Распутывать,-ать—розплу́тувати, розплу́тати, розпутля́ти.
Распухать—розпуха́ти.
Распущенность — розбе́щеність || **- нный**—см. **Распускать.**
Распятие—розп'я́ття.
Рассада—розса́да || **-дник**—розса́дник, шкілка.
Рассаживать — розса́джувати || **- дить** — розсади́ти, порозса́джувати.
Рассвет — світа́ння; (перед **р-ом**) — удо́світа || **- тает**—розви́днюється, на день займа́ється.
Рассвирепеть — розлютува́тися, роз'яри́тися || **- певший** — розлюто́ваний, розлю́чений.
Расседлать — розкульба́чити, розсідла́ти; (несколько коней) — порозкульба́чити, порозсідлувати.
Рассекать — розтина́ти, розсіка́ти || **- сечь** — розтя́ти, розітну́ти, розкра́яти.
Расселение — розсе́лення || **- лить** — порозсе́лювати.
Расселина—розпа́дина, розко́лина.
Рассеивать — 1) розсіва́ти; 2) розпоро́шувати (напр.—ві́йсько).

Рассеянный — розки́даний; см. **Невнимательный** || **- нно** слушать — че́рез верх слу́хати || **- нность** — розки́даність; см. **Невнимательность.**

Рассердиться — розсе́рдитися, розгні́ватися. (**Рассердившись**) — з пересе́рдя.

Рассказ — оповіда́ння || **- вать** — оповіда́ти || **- чик**—оповідач.

Рассследование—ро́зслід.

Расслышать — дочу́ти. (Я не **расслышал**)—Я не дочу́в.

Рассматривать — розгляда́ти || **- трение** — ро́згляд || **- тренный** — розгля́нутий || **- треть**—розгля́нути.

Рассмешить—розсмі́шити.

Рассмеяться—зареготáти.

Рассол—ропá, росíл (-солу) || **- ник**—квасо́к.

Рассортировывать—сортува́ти.

Расспрашивать — розпи́туватись || **- просы**—пере́питки.

Рассрочивать—дава́ти на ви́плат, на ра́ти (Взнос по **р-ке**)—ра́та.

Расставание—розстава́ння, розста́ння || **- ться** — розста́ватись; (поссорившись)—розцура́тись.

Расставлять — розстановля́ти || **- тановка**—1)(говорить с **расстановкой**) —розмовля́ти, промовля́ти по́вагом; 2) (расположение) — розпо́лог, ро́зклад || **- тавить**—1) розстанови́ти, порозстановля́ти, розташува́ти, (солдат) — розшикува́ти; 2) (руки, ноги) — розчепі́рити, розкрі́слити.

Расстегивать—розстíбувати || **- гнуть** — розстíбну́ти, розщíпну́ти.

Расстилать — розстеля́ти || **- латься**— стели́тись.

Расстояние — ві́дстань; (на **р-и** пяти верст) — за п'ять верст. (Держаться на **рас-и**) — оддалíк держа́тися.

Расстреливать—розстрíлювати || **- лять** — 1) розстріля́ти; 2) (все патроны)— ви́стреляти, повистре́лювати.

Расстроить — розладна́ти, перебúти— см. **Мешать** || **- ться**—1) розла́дитись, розладна́тись; 2) (о настроении)— засмути́тись || **- ство**— 1) знела́ддя; (прийти в **расстройство**)—занепа́сти, розладитись; 2) (желудка) — бігу́нка — см. **Понос.**

Расступаться — розступа́тись, розда-ва́тись.

Рассудительный — розва́жний, розва́жливий || **- ность** — розва́жність; розва́жливість.

Рассудок—розсу́док, глузд.

Рассуждать—міркува́ти || **- ждение**—міркува́ння || **- дить**—1) розміркува́ти, розва́жити; 2) розсуди́ти (о двух ссорящихся).

Расчет — 1) раху́нок; 2) звíльнення (з поса́ди); 3) сподíванка, розраху́нок. (Взять, принять в **расчет**) — Взя́ти під ува́гу що, зва́жити на що || **- ливый** — огля́дний; (бережливый) — ощáдний.

Рассчитывать—1) вирахо́вувати, обчисля́ти; 2) (=увольнять)—звільня́ти (з поса́ди); 3) (**р-ть** на что-л.) — розрахо́вувати, сподіва́тись на що́.

Рассылать—розсила́ти; (всем)—порозсила́ти || **- ная** книга—розно́сна кни́га || **- сыльный**— см. **Посыльный.**

Рассыпáть(ся) — розсипáти,-ся, розтру́шувати || **- сы́пать** — розси́пати, розтруси́ти || **-сып** — ро́зсип || **- ной**— розсипни́й; (**врассыпную**)—вро́зтíч, вро́зсип || **- пчивый** — крихки́й, сипки́й, розси́пчастий.

Растапливать—1) розто́плювати; 2) розпа́лювати в печí.

Растащить—порозтяга́ти.

Растаять — розтопи́тись, розта́нути; (безлично) — розгаса́ти, розга́сти. (В марте **растаяло**)—В бе́резні розга́сло.

Раствор—ро́зчин || **- рять**—розчиня́ти, розпуска́ти; (сахар, мед) — розси́чувати.

Растение—росли́на, рости́на || **- тения** (собирательно)—зíлля || **- тительный** — росли́нний.

Растерзать — пошмата́ти, розде́рти || **- ние** (отдать на **растерзание**)—відда́ти на пота́лу.

Растеривать—розгу́блювати || **- нный** —розгу́блений || **- ряться**—зміша́тись, розгуби́тись.

Расти—рости́; (в переносн. зн.) — ви́щати; (**р-ти** пышно) — буя́ти; (**р-ий** быстро)—гінки́й.

Растирать—розтира́ти.

Растительный—росли́нний || **- ность**— росли́нність. (На лице) — воло́сся, борода́.

Растить—виро́щувати, вико́хувати.

Растление—см. **Изнасилование.**

Растолковывать — 1) втовкма́чувати, товкти́; 2) (об'яснять) — поя́снювати, товма́чити. (Три часа **растолковывал**) — три годúни товк, товкма́чив. (Нужно **растолковать**—крестьянам) — Тре́ба ви́товмачити, поясни́ти селя́нам.

Растопка—підпа́л.

Растопыривать—розтепíрчувати, розкаря́чувати, розкрíслювати.

Расторгать — розрива́ти, зрива́ти || **- жение** — зірва́ння; (брака) — розбра́ння, ро́звід.
Расторопный — хитки́й, мото́рний || **- ность** — мото́рність.
Расточительность — марнотра́тство || **- ный** — марнотра́тний.
Растравлять — розвере́джувати, роз'ї́трювати.
Растрата — розтра́та || **- чивать** — розтра́чувати.
Растре́панный — розпа́тланий.
Растягивать — 1) напина́ти, розпина́ти; 2) протяга́ти (напр.—слова); (= затягивать) — затяга́ти || **- тянуться** (упасть) — ге́пнутись.
Растяжимый (о сроке, понятии) — розтяжни́й.
Расхваливать — вихваля́ти.
Расхватать — розхапа́ти.
Расхищать — розкрада́ти || **- хищение** — розкрада́ння.
Расход — вида́тки || **- овать** — видава́ти || **- ование** — ви́трачення || **- дный** — видатко́вий.
Расходиться, разойтись — 1) розхо́дитися, розійти́ся. (Все **разошлись**) — усі́ порозхо́дилися; 2) (поссориться) - розцура́тись, порізни́тись; 3) (удаляться от чего) — різни́ти. (Язык Франка **расходится** кое в чем с общелитературным) — Мо́ва Франко́ва різни́ть де́що з зага́льнолітерату́рною; 4) (во мнениях) — непого́джуватись; 5) (разбушеваться) — розпали́тись; 6) (треснуть) — розсо́хнутись; 7) (по дороге) — розмина́тись, розмину́тись. (Наши пути **разошлись**) — На́ші шляхи́ розмину́лись.
Расхождение — непого́дження, незго́да; порі́знення, розхо́дження (о значении оттенков — ср. **Расходиться**).
Расцвет — ро́зк(ц)віт || **- тать** — розк(ц) іта́ти || **- сти** — проквітнути, розцвісти́.
Расцвечивать — см. **Раскрашивать**.
Расценивать — цінува́ти || **- нить** — розцінува́ти || **- нка** — розці́нка.
Расчесывать — розчі́сувати || **- сать** — розчеса́ти.
Расчищать — розчища́ти.
Расчислять — обчи́слювати || **- сление** — обчи́слення.
Расшатать — розхита́ти || **- нное хозяйство** — підупа́ле господа́рство.
Расширение — розши́рення || **- рять** — розши́рювати || **- ренная комиссия** — ши́рша комі́сія.
Расщелина - розко́лина.
Рвануть — смикну́ти, сіпну́ти || **- ся** — смикну́тись.
Рвать,-ся — 1) де́рти, рва́ти,-ся; шмату-ва́ти,-ся; 2) (=нарвать) — нарива́ти; 3) блюва́ти, рига́ти || **- аный** — поде́ртий, дра́ний.
Рвота — блюва́ння; (вещество **р-ы**) — — блювоти́ння || **- тное** — блювне́.
Ребенок — дити́на; (грудний) — немовля́ (- ля́ти); (внебрачный) — байстря́ (-ря́ти) || **- бята** — 1) ді́тки, діти; 2) (о взрослых) — хло́пці || **- бяческий** — дити́нний, дити́нячий || **- бячество** — дити́нність.
Ребро — 1) ребро́; 2) (переносно) — край, руб. (**Ребром**) — ру́ба || **- берный** — ребро́вий.
Ребус — ре́бус, речева́ за́гадка.
Ревизия — ревізія || **- онный** — ревізійний || **- онизм** — ревізіоні́зм || **- зовать** — ревізува́ти.
Ревматизм — ревмати́зм, ломе́ць, госте́ць.
Ревновать — ревнува́ти, за́здрити || **- ность** — ре́внощі, за́здрість || **- нивый** — ревни́вий, за́здрий || **- ностный** — запопа́дливий, щи́рий.
Рев — ри́кання || **- еть** — ревти́, ри́кати.
Революция — револю́ція || **- ионный** — революці́йний || **- онер** — революціоне́р.
Регалии — клейно́ди, рега́лії.
Регистр — регі́стр.
Регистрировать — реєструва́ти || **- страция** — реєстра́ція || **- ионный** — реєстраційний.
Регулярний — регуля́рний || **- ировать** — регулюва́ти.
Редактор — реда́ктор || **- ировать** — редагува́ти || **- кция** — реда́кція || **- кционный** — редакці́йний.
Редиска — реди́ска || **- дька** — ре́дька.
Редкий — 1) — рідки́й; 2) (не часто встреч.) — рідки́й, незвича́йний || **- дко** — рі́дко || **- дкость** — рі́дкість || **- деть** (=разрежаться) — рі́діти; (становиться реже) — рі́дшати || **- же** — рі́дше; (**редко**, да метко) — хоч раз, та гара́зд.
Резать — рі́зати, кра́яти, розтина́ти; (**-р-ть** мелко) — кришти́ || **- ся** — би́тись; (зубы **режуться**) — зу́би ріжуються || **- жущий** — різки́й (Різка́ коса́, різки́й вітер).
Резвый — жва́вий || **- вость** — жва́вість. (**Резвая** лошадь) — баски́й кінь. (**Резвость** на бегах, скачках) — шви́дкість.
Резерв — резе́рв || **- ный** — резерво́вий || **- уар** — водозбі́р, резервуа́р.

Резина—гу́ма, рези́на || **- овый**—гумо́вий, рези́нковий.
Резолюция—постано́ва, резолю́ція.
Резкий — різки́й, при́крий; (о тоне)—го́стрий; (о чертах) — вира́зний, го́стрий, (о цвете, холоде) — при́крий || **- ко**—го́стро; при́кро. (**Резко** сказать)—Гостро сказа́ти. (Скала **резко** обрывается) —Ске́ля при́крою кру́чею схо́дить. (**Резко** ответил) — притя́в слово.
Резон—ра́ція || **- нер**—резоне́р, стару́н || **- нный**—резо́нний, що ма́е ра́цію.
Результат—результа́т, на́слідок, ви́слід || **- танта**—вислідна́.
Резчик—(скульптор)—різба́р (-ра́); (по металлу)—сни́цар (-ря).
Резь—різа́чка, со́няшниці.
Резьба—1) (процесс работы)—різьба́; 2) рі́зь. (Мастер позолотил **резьбу** на сундуке)—Ма́йстер позолоти́в різь на скрині.
Резюмировать—резюмува́ти.
Рейд—рейд.
Река—рі́ка, рі́чка; (уменш.)—рі́ченька || **-чной** — річко́вий (Дніпро́ найбільша з украї́нських річо́к (рік).
Рекогносцировка—см. **Разведка.**
Рекомендация — рекоменда́ція || **- дательный**--рекомендаці́йний || **-довать**—рекомендува́ти.
Рекрут—ре́крут || **- ский** набор—бра́нка, набі́р (-бо́ру).
Религия—реліґія || **- иозный**—реліґійний || **- иозность**—реліґійність.
Рельса—ре́йка.
Ремень—ре́мінь; (невыдел.) — сири́ця; (в машине)—пас || **- менной**—ремі́нний || **- мешок**—ремі́нець. ремі́нчик.
Ремесло — ремество́ || **- сленный**—ремесни́й || **- сленник**—ремесни́к.
Ренегат—ренега́т; (от национальности) —пере́вертень; (ополяченный)--недо́ляшок.
Рента—ре́нта. (Земельная **рента**)—Земе́льна ре́нта. (Дифференциальная рента)—Диференці́йна ре́нта.
Репа—рі́па.
Репейник—реп'я́х.
Ресницы—ві́ї.
Республика—респу́бліка.
Ретивый—берки́й; (о лошади)—баски́й.
Речь—1) промо́ва; 2) (=язык)—мо́ва.
Решать — 1) виріша́ти, вирі́шувати; порі́шувати. (Бой **решил** судьбу страны) — Бій порі́шив до́лю кра́їни; 2) (только=постановлять, принимать решение)—покла́дати, уклада́ти, постановля́ти, ухва́лювати; 3) (задачу) —рі́шати, розв'я́зувати || **- шение** — 1) 2) рішене́ць, постано́ва, ухва́ла; 3) (задачи) — рі́шення || **- шаться**— — зва́жуватись, відва́жуватись (о вопросе, задаче—см. **Решать.**
Решающий— перева́жний; (с правом **решающего** голоса) З пра́вом голосува́ти. (**Решающий** голос) — ухва́льний голос.
Решетка — гра́ти; (ограда)—штахе́ти; (на телеге)—драбки́.
Решето—ре́шето.
Решимость—рішу́чість.
Решительный — рішу́чий, відва́жний || **-но**—рішу́че; цілко́м, геть (см. **Совсем**).
Реять—(о птице, аэроплане)—ширя́ти, шуга́ти; (блестеть)—мрі́ти.
Рехнуться—скази́тись, з глу́зду зсу́нутись.
Ржавчина — іржа́ || **- вый** — іржа́вий || **- веть**—іржавіти, бра́тись іржо́ю; (**ржавчина** пристала) — **іржа́** вхопи́лась.
Ржаной—жи́тній; (**р-й** хлеб)—житня́к.
Ржать—іржа́ти.
Рига—клу́ня, стодо́ла.
Риза—ри́зи, ша́ти.
Рикошет—рикоше́т, ві́дскік || **- том**—навкопи́ть, ві́дскоком.
Ринуться—ри́нути.
Рис—риж || **- овый**—рижо́вий.
Риск—риск || **- овать**—рискува́ти, пуска́тись на ща́стя, ризикува́ти || **- кованный**—рисково́тий.
Рисовать—малюва́ти, рисува́ти || **- сунок**—малю́нок, рису́нок || **- ся**—стату́ватись || **- совальные** принадлежности—прила́ддя малюва́ти.
Ритм—ритм || **- мический**—ритмі́чний.
Риф—риф; (коралловый **р-ф**) — кора́лова ра́фа.
Рифма—ри́ма || **- оплет**—віршома́з.
Робкий — боязки́й, плохи́й || **- беть** — торопі́ти || **- бость**—бо́язкість.
Ров—рів (рову), рівча́к.
Ровесник—одноліток.
Ровно — 1) як раз, са́ме; 2) рі́вно, пла́вко || **-ный**—рі́вний (рі́вна, гладка́ доро́га); плавки́й (напр., плавки́й рух); (**р-ое** отношение)—одна́кове, справедли́ве пово́дження.
Рог—ріг (ро́га) || **-атый**—1) роговий; (**рогатый** скот)—това́р, рогова́ худо́ба; 2) (с длинными **рогами**) —рога́ль, рога́тий || **- овой**—роговий.
Рогатка—рога́тка.
Рогожа—рого́жа; (солом.)—ма́та.
Род—1) рід (ро́ду); 2) (ботан., зоол.) —гату́нок. (Разного **рода**) — всяки́, рі́зні. (Дело такого **рода**) — така́

спра́ва. (Мне двадцать лет **отроду**)—Менí два́дцять ро́ків.

Родильний — поліжни́чий || **- ница** — породілля.

Родимый — 1) рі́дний, пити́мий; 2) (=прирожденный)—роди́мий.

Родина—батьківщи́на.

Родинка—ро́динка.

Родить—роди́ти, наро́джувати || **- дители**—батьки́; (фамильярно) — старі́ || **- тельский**—батьківський || **- ское наследие**—ба́тьківщина.

Родительный падеж — родови́й відмі́нок.

Родник—джерело́, крини́ця || **- ковий**—крини́чний.

Родной — рі́дний || **- дные** — см. **Родственники.**

Родовой—родо́вий.

Родовспомогательный — поліжни́чий || **-дословие**—ро́диво, родові́д(-во́ду) || **- начальник** — пра́отець ро́ду. (**Родоначальник** эволюционной теории)--ба́тько, роди́тель еволюці́йної тео́рії.

Родственники--ро́дичі, рідня́ || **-ственный**—спорі́днений, рі́дний || **- ственно, по-родственному**—рі́дно. (Рі́дно люби́ти) || **- дство**—1) спорі́дненість; 2) (=родственники)—рідня́.

Роды—зло́ги.

Роение—рійба́ || **- иться**—роїтися.

Рожа—1) пи́ка, марми́за; 2) беши́ха (болезнь) || **- жистый**—беши́ховий.

Рождение—наро́дження || **- ство** —Різдво́ || **- дественский**—різдвя́ний.

Роженица – см. **Родильница.**

Рожь—жи́то.

Роза — троя́нда || **- зовый** — роже́вий || **- зоветь**—рожеві́ти.

Розвальни—см. **Сани.**

Розга—рі́зка, лози́на || **-ги**—різки́, лоза́.

Роздых—см. **Отдых.**

Розничный—роздрі́бний; (продажа в **розницу**)—про́даж вро́здріб, подро́бицею.

Рознь—незго́да, ро́збрат.

Розыгрыш—ро́зигри.

Розыск—розшу́кування; (уг. **розыск**) —ка́рний ро́зшук.

Рой—рій (роя́) || **- иться**—роїтися.

Рок—фа́тум, до́ля || **- ковой** — нещасний, фата́льний.

Роль — ро́ля; (играть значительную **роль**)—не аби́-яку відогра́вати ро́лю.

Ром—ром.

Роман—рома́н || **- нтический** — романти́чний.

Ромашка—ромéн.

Ронять — упуска́ти, рони́ти; (**Ронять** достоинство)—зневажа́ти. (Этим вы **роняете** достоинство организации) — Цим ви зневажа́єте організа́цію.

Ропот—наріка́ння, ре́мство || **- тать**—наріка́ти, ре́мствувати.

Роса—роса́ || **- синка**—ріска || **- систый**—ро́сяний.

Ро́сказни—теревéні.

Роскошь--ро́зкіш, -(коши) || **-ный**--розкішний || **- шествовать** — розкошува́ти.

Рослый—висо́кий, стату́рний.

Роспись—ро́зклад; ро́зпис (муж. р.).

Ро́спуск—ро́зпуск.

Россыпь—ро́зсип (муж. р.); (золотые **розсыпи**)—золоти́й піс о́к.

Рост—1) (процесс **роста**)—зроста́ння; (цен) — підви́щення цін; 2) зріст (зро́сту); (высокого **роста**)—на зріст висо́кий || **- стовщик**—лихва́р (-ря́) || **- щический**—лихвя́рський || **- ство**—лихвя́рство.

Росток—па́гін (-го́ну), па́росток.

Рот—рот (род.—ро́та).

Рота—ро́та || **- тный командир** — со́тник.

Ротозе́й—роззя́ва, га́ва.

Ро́хля—мару́да, вайло́.

Роща—гай.

Ртуть—живе́ срібло, ртуть.

Рубанок—ге́мбель.

Рубашка—соро́чка; (детская)—льо́ля

Рубеж—(на **р-е**)—на гра́ні.

Рубец—карб; (на теле)—шра́м; (в материи)—рубе́ць.

Рубин—рубі́н.

Рубить—руба́ти || **- ться**—би́тись, рі́затись.

Рубль—карбо́ванець.

Ругань—ла́йка || **- гательство**—ла́йка || **- гать**—ла́яти || **- тельний**—лайли́вий; (**ругать** по-матери)—матюка́ти.

Руда—руда́ || **- ник** — копа́льня || **- докоп**—шахтя́р, (-ря́).

Ружье—рушни́ця; (охотничье **р-е**)—дробови́к; (кремневое **р-е**)—мушке́т, самопа́л

Рука—рука́; (правая) — правиця; (левая)—лівиця; (**рука** об **руку**)—по́руч; (под **рукой**)—на по́хваті; (на скорую **руку**)—на швидку́.

Рукав—1) рука́в; 2) (реки)—раме́но, прото́ка; 3) (пожарный **рукав**)—ки́шка || **- вица**—рукави́ця. (Взять в ежовые **рукавицы**)—у тісні́ руки, у лабе́ти взя́ти, у ле́щата взя́ти.

Руководитель—керовни́к, керма́нич || **- дить**—керува́ти || **- водство**—1) керува́ння; (под **р-ом**)—під про́водом, під ору́дою; 2) (=учебник)—см. **Учеб-**

ник || **- дящий**—провідни́й, керовни́чий.
Рукоделие—рукоділля.
Рукопашный (бой)—бій ізру́ч.
Рукопись—руко́пис (-су).
Рукоплескать — рукоплеска́ти || **- кания**—о́плески.
Рукоятка — держа́к; (косы) — кісся́; (ножа)—коло́дка; (вообще)—держа́к, ру́чка, де́ржално.
Рулевой — 1) стерни́чий, керма́нич; 2) (отн. к рулю)—стерновий || **-руль**—стерно́, ке́рма.
Румын — руму́н || **- ский** — румунський.
Румянец—рум'я́нець || **- ный**—рум'я́ний, рожево́ий.
Русалка—ма́вка, руса́лка.
Русло—річи́ще; (фарватер)—стри́жень; (старое **русло** реки)—стари́к.
Русский — 1) ро́сійський, ру́ський; 2) (существительн.)—росія́нин.
Русый—руся́вий, ру́сий.
Ру́хлядь—мана́ття.
Рухнуть—завали́тися.
Ручаться — ручи́тись || **- тельство** — запору́ка.
Ручей—стру́мінь, струмо́к, течі́й.
Ручка—ру́чка (см. **Рукоятка**).
Ручной—прируче́ний, осво́єний;2) (отн. к руке)—ручни́й.
Рушиться—зава́люватись, вали́тись.
Рыба—ри́ба || **- ак**—риба́лка || **- ацкий**—риба́льський || **- ловство** — риба́льство. (Заниматься **рыбной** ловлей)—риба́лити.
Рыбий — ри́б'ячий; (**р-й** жир) — трін (-ну́).
Рыбный—ри́бний; (**р-я** ло́вля)—риболо́вля.
Рыболов—риболо́вець, риба́лка.
Рыбопромышленник — риба́с, рибопромисло́вець.
Рыгать—см. **Рвать**.
Рыдать—рида́ти || **- ние**—рида́ння.
Рыжий—руди́й.
Рыло—(у свиньи) — ри́ло; (бранное сл.)—пи́ка, ри́ло.
Рынок—1) база́р; 2) (в полит. экономии) — ри́нок || **- ночный**—база́рний; (**р-я** цена)—ринкова́ ціна́.
Рысь—1) (аллюр)—рись; (ехать **р-ю**)—їхати ри́стю; ті́пати; 2) (животное) — рись || **- систый** — сягни́стий || **- сак** — риса́к, сягни́стий кінь.
Рысцой —підтюпцем.
Рыть—ри́ти; (кому яму)—підко́пувати́сь під ко́го || **- твина**—ри́па, коломи́я; (глубокая)—чорторий.
Рыхлый—1) пухки́й, ру́хлий; 2) (легко рассыпающийся)—крихки́й.
Рыцарь—ли́цар || **- ский**—лицарський. (**Рыцарь** без страха и упре́ка)—Лицар без стра́ху й пля́ми.
Рычаг—підо́йма, воруши́ло.
Рычать—ри́кати || **- ние**—ри́ки.
Рюмка—ча́рка, келішок.
Рябина—горобина́, орябина́.
Рябой—рябий, віснува́тий.
Рябь (на воде)—бри́жі.
Ряд—ряд; (в строю)—ше́рег, ла́ва; (целый **ряд** вопросов)—ці́ла ни́зка (справ, пита́нь...); (**ряд** домов) — перія́.
Рядить—1) найма́ти; 2) (=наряжать)—убира́ти, чепури́ти.
Рядная запись—віно́вий лист.
Рядовой (солдат) — про́стий, шерего́вий.
Рядом—по́ряд, по́пліч, по́руч, о́бік, су́спіль.
Ряса—ря́са.

С

С—з, зо, із, зі, ізі (в сложении со словами перед к, п, т, х пишется „С"). (С ними был третий)—З ни́ми був тре́тій. (Молот **с** большой рукоятью)—Молот із здоро́вим де́ржалном). (Со всеми)—зі всіма́.
Сабля—ша́бля; (увелич.)—шабли́ока.
Саван—покрів (-кро́ву).
Саврасый—була́ний.
Сад—сад, садо́к; (уменьш.)—садо́чок || **- водство**—садівни́цтво || **- довник**—садівни́к || **- вод**—садівни́чий || **- овый** — садови́й; (**с-е** растения) — садовина́.
Сажа—са́жа.
Сажать — 1) садови́ти, наса́джувати; 2) (в тюрьму)—заса́джувати; садови́ти.
Саженец—са́жанка.
Сажень—са́жень (- жня) (м. рода); (погонная **с.**)—поздо́вжний с.; (**куб. саж.** дров)—стіс, сто́су.
Салазки—санки́, гринджо́ли.
Сало — са́ло; (свечное) — лій (ло́ю); (внутр.)—здір (здо́ру); (растопленное)—сма́лець.
Сальный (о словах) - сороміцький.
Салфетка—серве́тка.
Салют—ясна́, салю́т || **-товать**—ясу́ дава́ти, салютува́ти.
Самец—саме́ць || **-ка**—самиця; (**самец-лягушка**)—жа́бич; (**с.-лисица**) — ли́с;

(с.-щука)—щупа́к; (у рыб вообще)—спича́к.
Самобытный — самобу́тній || **- бытность**—самобу́тність.
Самовар—самова́р.
Самовластие—самовла́дність || **- властный**—самовла́дний.
Самовлюбленный—самозако́ханий.
Самовозгорание — самоза́паленння || **- возгорающийся**—самопа́льний.
Самовозвеличение—самозвели́чення.
Самоволие—самово́ля || **- ный** — самові́льний || **- ство**—свавóля, (см. **Своевольный**).
Самодействующий—самодіє́вий, автомати́чний.
Самодельный—саморо́бок.
Самодержавие — самодержа́вство || **- жавный** — самодержа́вний || **- держец**—самодержа́вець.
Самодовольный—самозадово́лений || **- ство**—самозадово́лення.
Самодеятельный—самодія́льний.
Самозабвение—1) самозабуття́; 2) нестя́ма.
Самозарождение — самозаро́дження, самозаконíння.
Самозащита—самооборо́на.
Самозванец—самозва́нець.
Самолет—аероплан, літа́к.
Самоличный—особи́стий.
Самолюбие—самолю́бство || **- бивый**—самолю́бний.
Самомнение—го́нор; (резче)—зарозумíлість.
Самонадеянность — зухва́льство, самонадíйність (слабее).
Самообладание—стри́маність, опану-ва́ння собо́ю.
Самоопределение—самовизна́чення.
Самоотверженный—відда́ний.
Самоотречение — самовідре́чення, самозре́чення.
Самопознание—самопізна́ння.
Самопожертвование—саможе́ртва.
Самопроизвольный—самові́льний, довíльний.
Самопомощь—самодопомо́га.
Самородок—самороде́к.
Самосохранение — самоза́хист, самозбере́ження.
Самостоятельность—самості́йність || **- ный**—самості́йний.
Самосуд—самосу́д.
Самоубийство—самогу́бство || **- убийца**—самогу́бець.
Самоуверенность — самовпе́вненість || **- ный** — самовпе́внений, пе́вний себе́.
Самоуправление—самоврядува́ння.
Самоуправство—самопра́вність || **- ный** —самопра́вний || **- ствовать**—чини́ти самопра́вство.
Самоучитель—самовчи́тель.
Самоучка — самоу́к; (**самоучкой** выучился)—самоту́жки ви́вчився.
Самохвал — хвалько́ || **- ство** — самохва́льство.
Самый—1)—са́мий; 2) (**самый** лучший, большой...) — найкра́щий, найбíльший...; (сильнее) — що-найкра́щий, як-найкра́щий.
Сани—санки́, са́ні; (**санный** путь установился)—доро́га впа́ла.
Сановник—сано́вник.
Сап—носати́зна.
Сапер—сапе́р || **- ный**—сапе́рний.
Сапог — чóбіт, чóбота (сафьяновые **с-ги**)—сап'я́нці.
Сапожник—швець (р.—шевця́) || **- ная** мастерская — ше́вня || **- ное** мастерство—ше́вство; (быть **с-ом**)—шевцюва́ти || **- ный**—ше́вський. (**Сапожный** вар)—ше́вська смола́.
Сарай — шóпа, повíтка; (для волов)—воло́вня; (для телег)—возóвня; (для дров)—дровни́к.
Саранча—сарана́.
Сардонический—сардонíчний.
Саркастический—саркасти́чний.
Сатана—сатана́.
Сатирический—сатири́чний.
Сахар—цу́кор, са́харь || **- ный завод**—цукрова́рня || **- ный**—цукро́вий.
Сафьян—сап'я́н.
Сбавлять—спуска́ти, зме́ншувати ціну || **- ка**—зни́жка.
Сбегать, -жать—1) (о воде) стіка́ти, спада́ти (стекти́, спа́сти); (о человеке, животном) — тіка́ти, втіка́ти (втекти́).
Сберегательный — ощáдний || **- ная** касса—ощáдна ка́са.
Сберегать — зберіга́ти; ощáджувати || **- речь**—зберегти́, ощади́ти || **- жение**—1) ощáдження (процесс); 2) **сбереженные** деньги) — ощáджені, зібрані гро́ші, ощáджене.
Сбивать, -ся—збива́ти, -ся; (с дороги)—заблуди́ти.
Сбивчивый—плу́таний || **- вость**—замішáння, неясність.
Сбоку—з бóку.
Сболтнуть—бóвкнути, ля́пнути.
Сбор — збір (-óру) || **- ище**— 1) на́товп; 2) збіго́вище || **- ка**—збира́ння || **- ный** —збірни́й; (**сбор** на что-либо)—збира-ни́ця.
Сборник—збíрка, збíрник.
Сборы (в дорогу)—лаштува́ння.

Сборщик—збира́ч, поби́рчий.
Сбрасывать—1) скида́ти; 2) (=столкнуть)—зіпхну́ти; (**сбросить** армяк)—ски́нути свити́ну; (**сбросить** со скалы)—зіпхну́ти з кру́чі.
Сброд—на́волоч.
Сбруя—збру́я.
Сбывать—1) збува́ти; (сбыть что-либо неприятное)—здихатись чого́; 2) (о воде)—спада́ти (см. **Убывать**) || **-ться** — здійснюватись, спра́вджуватись.
Сбыт—збут.
Свадьба—весілля || **-дебний**—весільний.
Сваливать—1) зва́лювати; 2) (вину)—зверта́ти на ко́го прови́ну || **-ться**—па́дати.
Свалка—1) (место для мусору)—смітни́к; 2)—тиск; колотне́ча.
Сварливый—сварли́вий, заїдливий.
Сват—сват, ста́роста || **-ха**—сва́ха, сва́шка || **-тать**—сва́тати.
Свая—па́ля; (**свайная** постройка)—будо́ва на па́лях, пальова́ будо́ва.
Сведе́ние—звід (зво́ду); (**сведение** счетов)—обраху́нок.
Све́дение—відо́мість; (к **с-ю**)—до ві́дома.
Сведущий—свідо́мий чого́; що зна́ється на чо́му.
Свежевать—білува́ти.
Свежий—свіжий; прохоло́дний || **-жо**—хо́лодно || **-жеть** (о ветре)—ду́жчати; (о погоде)—свіжі́шати, холодні́шати.
Свекла—буря́к || **-кольный**—буряко́вий.
Свекор—све́кор || **-кровь**—свекру́ха.
Свергать—скида́ти; (иго)—ски́нути ярмо́ || **-жение**—ски́нення, пова́лення. (**Свержение** царизма)—ски́нення, пова́лення цара́ту.
Сверкать—(о молнии)—бли́скати; (=блестеть)—блища́ти, леліти || **-кающий**—блиску́чий.
Сверлить—свердли́ти || **-ло**—све́рдел.
Сверстник—однолі́ток.
Сверток—1) сувій (сувою); 2) (=узел с чем)—клу́нок.
Свертывать—згорта́ти, звива́ти || **-нуть**—згорну́ти, зви́нути || **-ваться** (о молоке)—зсіда́тись || **-вание** (предприятий)—зву́ження, згорта́ння під-прие́мств.
Сверх—над; (**сверх** того)—крім то́го, по-за ти́м; (**сверх** силы)—над си́лу || **-рху**—1) з гори́; 2) над чим, пове́рх чого́.
Сверхъестественный—надприро́дній, незвича́йний.
Сверхкомплектный—надкомплекто́вий, позакомпле́ктний.
Сверхурочный—позауро́чний, позачерго́вий.
Сверхштатный—позашта́тний.
Сверхчеловеческий—надлю́дський.
Сверчок—цвіркун.
Сверять—звіря́ти.
Свесить—зва́жити.
Свет—1) (=мир)—світ; 2) (солнца и т. д.)—світ; (искусств. освещение)—світло || **-ский**—світський.
Светать—см. **Рассветать.**
Светить—світи́ти; (о звездах)—зорі́ти.
Светлеть—ясні́ти, світлі́шати.
Светлый—1) я́сний || **-тло**—я́сно; (светлокрасный, светложелтый...)—ясночерво́ний, ясножо́втий... || **-тлейший**—ясновельмо́жний (титул).
Светочувствительный—світочутли́вий.
Свеча—свічка, свіча́; (сальная)—лойова́ свічка.
Свешиваться—звиса́ти.
Свивать—1) см. **Пеленать**; 2)—звива́ти, скру́чувати.
Свидание—поба́чення; (до **с-я**)—до поба́чення.
Свидетель—свідок || **-тельское** показание—свідчення || **-тельствовать**—1) свідчити; 2) бу́ти свідком; 3) (осматривать)—огляда́ти || **-тельство**—1) (удостоверение)—посві́дка, свідо́цтво; 2) (**свидетельство** ученых, свидетелей)—свідчення.
Свинец—свине́ць, о́ливо || **-нцовый**—олив'я́ний.
Свинка—1) під свинок; 2) (болезнь)—сви́нка.
Свинья—свиня́ || **-ной**—свиня́чий || **-водство**—свинарство || **-ньи** (презр.)—свино́та || **-нина**—свини́на.
Свинство—сви́нство || **-нтус**—свиня́.
Свирель—сопілка.
Свирепый—лю́тий || **-ствовать**—лютува́ти.
Свистеть—свисті́ти || **-тение**—свист || **-ток**—1) (сигнал)—свисто́к; 2) сви́щик.
Свита—по́чет (по́чту).
Свиток—сувій (сувою).
Свобода—во́ля, свобо́да; (**свобода** слова)—ві́льність сло́ва; (**с-а** печати)—ві́льність дру́ку; (**свобода** воли)—свобо́да во́лі || **-дный**—ві́льний || **-дно**—ві́льно; (=не тесно сидит)—на о́слаб || **-долюбивый**—свободолю́бний.
Свод—1) (потолок)—склепіння; 2) збір (збо́ру), збі́рник, ко́декс (зако́нів) || **-ка**—звід (зво́ду).

Сводить—1) зво́дити; 2) (судорогой)—суд о́мити; 3) (**сводить** счеты—отомстить)—помсти́тися на ко́му.
Сводница—сва́шка, сва́ха || **- ничество**—свашкува́ння.
Сводный—збірни́й, зве́дений.
Своеволие—свавóля, свавільство || **- ный**—свавільний || **- ничать**—свавóлити.
Своевременный—учáсний, своєчáсний; (**своевременно**)—в слу́шний час || **- нность**—учáсність, слу́шність.
Своенравный—примхли́вий, вередли́вий.
Своеобразный—своєрідний, свій особли́вий || **- зие**—своєрідність.
Свой, -я, -е—свій, своя́, своє́.
Свойственный—власти́вий чому́, але́жний до чо́го, притама́нний чому́ || **- ство**—власти́вість, озна́ка, приме́та.
Свойство́—свояцтво.
Сволочь—на́волоч.
Свора—ла́я; зграя́. (Капиталистическая **свора**)—капіталістська зграя́.
Сворачивать—1) см. **Свертывать**; 2) (с дороги)—звертáти, збóчувати.
Свояк—своя́к || **- ченица**—свість.
Свыкаться—призвича́юватись || **- нуться**—призвича́їтись, зви́кнути, принату́ритись.
Свысока—згори́, звисóка.
Свыше—над, по-над (см. **Сверх**).
Связка—в'я́зка; (бумаги)—жмут; (дров)—в'я́занка; (волокон)—пав'ісмо; (анатом.)—зв'я́зка.
Связный—долáдній || **- но**—до ладу́.
Связывать—зв'я́зувати || **- зать**—зв'язáти, з'єднáти || **- ться**—1) налáгодити звязóк, звязáтися; 2) (о чем-л. дурном)—злигáтися, зізнáтися; 3) (подраться и т. д.)—зчепи́тися.
Связь—звязóк.
Святой—святи́й || **- тость**—свя́тість || **- татство**—святотáтство || **- тыня**—свя́тощі || **- титель**—святи́тель || **- тоша**—святе́ник.
Священник—панотéць, піп (попá) || **- щенный**—святи́й || **- нное** писание—святé письмó.
Сгибать—згинáти || **- ться**—згинáтись; скóрчуватись.
Сглазить—навpóчити.
Сглупить—по-дурнóму зробúти.
Сгнивать, сгнить—зогниватú, зогни́ти.
Сговор—1) (перед свадьбой)—зару́чини; 2) (=заговор)—змóва || **- риться**—умóвитись, погодитись; змóвитись.
Сгодиться—(см. **Пригодиться**).
Сгонять, согнать—зганя́ти, зігнáти, прогнáти.
Сгорать—горíти, пали́тися || **- реть**—згорíти || **- ние**—горíння.
Сгорбиться—згóрбитися
Сгоряча—згáрячу, під гаря́чу руч.
Сгребать--1) (сено)--громáдити; 2) згрібáти. (**Сгреб** в кулак)—схопúв у жмéню.
Сгущать—згущáти || **- ться**—гу́снути || **- щенный**—згу́слий; (о консервах)—згу́щений || **- щаемость**—згущéність.
Сдавать—здавáти || **- дать**—(должность)—склáсти; (карты)—подíли́ти; (экзамен)—склáсти íспит || **- ваться, -даться**--здавáтись, піддавáтись (здáтись, піддáтись). (**Сдается** мне)—Менí здаéться. (см. **Казаться**).
Сдавливать—стúскувати, здáвлювати.
Сдатчик—здавéць.
Сдача—1) здáча (крепости); 2) (денег)—рéшта.
Сдваивать—подвóювати || **- воить**—подвóїти.
Сдвиг—пóсув, зсув || **- ать, -нуть**—зру́шувати, зру́шити, зсувáти, зсу́нути.
Сделать—зробúти; (переносно)--вдíяти, вчини́ти; (что-н. дурное)—накóїти, заподíяти || **- ться**—зробúтись ким, за кóго; стáти, за кóго, ким || **- нный**—зрóблений. (Он **сделался** вождем масс)—Він став за провóдиря мáсам.
Сделка—угóда, порозумíння; (мировая)—мирова́ || **- ный**—закладни́й, заділький; (**сдельная** работа)—закладна́, заділька робóта || **- щина**—задількщина*.
Сдерживать—стри́мувати, спиня́ти || **- жать** слово—додéржати слóва || **- ться**—стри́муватись || **- нный**—стри́маний, поздéржливий.
Сдирать—здирáти; (шкуру с кого)—білувáти когó.
Сдувать—здму́хувати || **- дуть**—здмухну́ти.
Себе—собí. (Не по **себе**)—Менí нíяк || **- стоимость**—собівáртість.
Себя—себé; (в соед. с предл.—сéбе)—до сéбе, від сéбе. (Вне **себя**)—не тя́млючи себé, в нестя́мі || **- любие**—себелю́бство || **- любивый**—егоїстúчний, себелю́бець, собій.
Сев—сійбá || **- оборот**—сівозмíна.
Север—півнíч (півночи) || **- ный**—північний; (**с-о**-восточный)—північносхідній.
Сегмент—сéгмент, окрáєць.

Сегодня—сьогóдні || **- шний** — сьогóднішній.
Седалищная кость – кýльша, сідни́ця.
С'едать—з'їдáти || **- добный**—їстивни́й, їсти́мий, спожи́вний, травни́й.
Седло--сідлó || **- делка**--сідéлко || **- дельник**—ли́мар, сідля́р || **- лать**–сідлáти, кульбáчити || **- ловина** — улогóвина, сідлó. (Без **седла**)—óхляп їхати.
Седой—сúвий || **- дина** — сивинá, сідь || **- деть**—сúвіти.
Седьмой—сьóмий.
С'ездить — 1) поїхати; 2) (ударить) — затопúти.
С'езжать—з'їздúти || **- ться**--з'їздúтися. (**С'ехалось** много делегатов) — Багáцько наз'їжджáлося делегáтів.
Сезон—сезóн.
Сейм—сóйм.
Сейчас—зáраз, тепéр. (**Сейчас** только)—оцé. (**Сейчас** только пришел) — Оцé прийшóв.
Секвестр—секвéстр, одібрáння земéль церкóвних.
Секретарь — секрéтар || **- ствовать**—секретарювáти.
Секрет — секрéт || **- ный** — секрéтний, потаéмний || **-ничать**—крúтися з чим.
Секта—сéкта || **- тант**—сектáнт.
Секунда—секýнда.
Селадон—селадóн, бабíй.
Селедка—оселéдець || **- дочный**—оселéдцевий.
Селезенка—косá.
Селезень—кáчур.
Селить — селúти || **- ться** — оселитись || **- ление**—селó, сéлище.
Селитра—салíтра.
Село—селó || **- ский** — сíльськúй; (**с-ое** хозяйство) — сільськé господáрство || **- ско-хозяйственный** — сільськогоспóдарчий || **-ская** община—сíльськá громáда.
Сельдь—см. **Селедка**.
Семейный — 1) (человек) — сімéйний; 2) —родúнний.
Семейство—см. **Семья**.
Семена—насíння || **- новодство**—насінництво || **-нной**—насíнний, насіннєвий || **- нное** растение—сíянка.
Семенить (ногами)—дріботíти.
Семерка—сíмка; (в картах)—сьомáка.
С'емка—здíймáння || **- мщик**—здíймач.
Семь—сім (семú, сімóх) || **- десят** — сімдеся́т || **- мидесятый**—сімдеся́тий || **- мидневный**—семидéнний || **- милетний**—семилíтній; (ребенок)—семиліток; (**семь** с половиной)--піввóсьма; (**семь** раз) — семикрáти || **- надцать** — сімнá[д]цять.
Семья — сім'я́; (только в первонач. смысле)—родúна.
Семя—насíння, сíм'я; (мужское **с-я**)—я́ркість, ріжéння.
Сени—сíни, прúсінок.
Сено—сíно || **- кос**—сіножáть; (=косьба)—косовúця || **- овал**—сінни́к.
Сень — (под **сенью**) — під зáхистом, під покрóвою.
Сенат—сенáт || **- тор**—сенáтор.
Сентябрь—вéресень (-сня).
Сера—сíрка || **- ный** — сірчáний || **- нистый**-сірчúстий; (**серно**-кислый)--сірчáн (óлива, срíбла, хрóму..) || **- ватистый** — тіосірчáн || **- водород** — сірковóдень.
Серб—сéрбин, (мн. ч.)—сéрби.
Сердечный — 1) серцевúй; 2) (переносно)—сердéчний, рéвний, щúрий.
Сердитый—сердúтий || **- то**—з сéрцем, сердúто.
Сердить—гнівúти, сéрдити || **- ться** — гнівáтись, сéрдитись.
Сердоболие—жалослúвість.
Сердце—сéрце; (в **сердцах**)—з пересéрдя.
Сердцевина — сéрце, осéрдя; (в дереве)—стрúжень.
Сердцеведец—серцевíда.
Серебро—срíбло || **- ряный** — срíбний || **- брить** — срíблúти || **- бристый** — срíбля́стий, срíблáвий; (голос)—дзвінкúй; (**с-е** деньги)—срíбняки́й.
Серéть—сірíти.
Серп—серп.
Серьга—серéжка.
Серый—сíрий, мúлний. (**Серое** существование)—нúдіння, скнíння || **- оватый**—сіря́вий, сіренький; (о животных)—попеля́стий, сíрий.
Серьезный—серйóзний, повáжний.
С'естной — їстивнúй; (с-е припасы)—харч (ж. р.), óкорм (м. р.).
Сестра—сестрá; (двоюродная)—сестрá в пéрших.
Сесть—сíсти.
Сетка—сíтка.
Сетование—нарікáння.
Сетчатка—сітчáнка.
Сеть—сíть, сíтка; (большая сеть для зверей, птиц)—тенéто.
Сеча—сíча
Сечь—1) сікти́; 2) (розгами)—пáрити, шмагáти різкáми, рíщям || **- чение** (поперечное)—см. **Разрез**.
Сеялка—сівалка.
Сеять—сíяти.
Сжалиться — зглянутись на кóго, змилосéрдитись над ким.
Сжатие—стиск || **- то** (о языке)--стúсло

‖ **- тый**—1) сти́снений; 2) (о языке)—сти́слий ‖ **- жать**—сти́снути; пости́снути; (зубы) — зціпи́ти ‖ **- жаться**—ско́рчитись, зібга́тись; (образно) — скацю́битись, зні́титись.

Сживать — вижива́ти ‖ **-жить**—ви́жити, здихатись (см. **Избавиться**).

Сжигать—пали́ти ‖ **- жечь** – спали́ти. (**Сжег** все бумаги) — Попали́в усі папе́ри

Сжимать—потиска́ти, стиска́ти. (**Сжал** его руку)—Пости́с йому́ ру́ку; (зубы)—см. Там ‖ **- маемый** — стиска́льний ‖ **- мость**—стиска́льність.

Сжин — же́нь (-ни) ‖ **- нать, сжать** — вижина́ти, ви́жати.

Сзади—1) зза́ду; 2) позаа́д. (Подошел **сзади**) — підійшо́в зза́ду. (**Сза́ди** него стоял) — позаа́д нього́, за ни́м стоя́в.

Сибарит—розкі́шник, сибари́т.

Сибирский — сибірський; (язва) – сибі́рка ‖ **- бирь**—Сибі́р (м. р.).

Сивый—си́вий ‖ **- вуха**—сиву́ха.

Сигара—сига́ра.

Сигнал—сигна́л, га́сло ‖ **- льный**—сигна́льний.

Сиделец—(в лавке)—продаве́ць ‖ **- ка**—сиді́лка, сіду́ха ‖ **- лица** — продава́льниця.

Сидеть – сиді́ти ‖ **- дя** – си́дячки; (сиднем **сидеть**)—си́дьма сиді́ти ‖ **- дение**—1) (процесс)—сиді́ння; 2)—сиде́ць, сі́жа ‖ **- дячий**—сидя́чий; (сидячих мест)—місць сиді́ти.

Сизий—си́зий, си́вий.

Сила—си́ла, снага́, поту́га; (собствен. **силами**) — самоту́жки, самогу́жки. (Нет **сил**)—неси́ла. (Быть в силах)—зду́жати, здола́ти. (Изо всех **сил**)—чим ду́ж. (Через **силу**)—над си́лу. (Постановление входит в **силу**)—Постано́ва набира́є си́ли, чи́нности. (В меру **сил** и возможности) — як посилля ‖ **- лой** — силоміць, живоси́лом, силко́м; (заставлять)—си́лувати ‖ **- лы**—си́ли (Те́мні, чо́рні си́ли.)

Силач—дужа́к, ду́жий, дуже́нний.

Силикат – кремія́к.

Силиться—силкува́тися, пну́тися.

Силок—сильце́.

Сильний—ду́жий; (очень) — силе́нний, дуже́нний, поту́жний ‖ **- но**—ду́же, си́льне; (любить, плакать) — ре́вно ‖ **- нее**—ду́жче; (становиться)—ду́жчати, міцні́шати, вбива́тись у си́лу.

Символ—си́мбол, си́мвол ‖ **- ический** – симб(в)олічний.

Симпатия – симпа́тія, спочуття́ ‖ **- тизировать** – симпатизува́ти.

Синагога—синаго́га.

Синева—си́нява, блаки́ть.

Синий—си́ній, -я, -є.

Синильная кислота—си́ній квас.

Синица—сини́ця.

Синоним—сино́нім.

Синтаксис—складня́, синта́кса.

Синь—см. **Синева** ‖ **- нька**—си́нька.

Синяк—синя́к.

Сиплый—хри́плий.

Сирень—бузо́к ‖ **- невий**—бузко́вий.

Сирота—сирота́ ‖ **- тский**—сірі́тський.

Система—систе́ма, лад ‖ **- тический**—систематі́чний, до ладу́.

Ситець—си́тець, кита́йка.

Сито—си́то.

Ситуация—ситуа́ція.

Сифилис—си́філіс, пра́нці.

Сифон—сифо́н.

Сияние-1) (процесс)—сія́ння; 2)—сі́йво.

Сиять—сія́ти, зорі́ти (зірки́ зорію́ть).

Сказание—ска́за, ка́зка (см. **Сказка**).

Сказать — сказа́ти, мо́вити ‖ **- ться** (больным) — об'яви́тись хво́рим. (В этом **сказывается**) — в цім виявля́ється; (**сказывается** влияние) — позначає́ться вплив.

Сказка — ка́зка ‖ **- очный** — казкови́й ‖ **- очник**—баю́н*

Сказуемое—при́судок, предика́т.

Скакать--скака́ти, стриба́ти;(о лошади) --бі́гти ско́ком, ско́чки ‖ **- кун**--стрибу́н, стрибуне́ць; (о лошади) — баскі́й кінь, кінь ‖ **- ковой** –скаковий*.

Ска́ла—ска́ла.

Скала́ — ске́ля ‖ **- листый** — ске́льний, скеля́стий.

Скалить зубы—вишкіря́тись.

Скамья—ла́ва, осли́н (осло́ну) ‖ **- мечка**--осли́нчик, (о трех ногах)—дзи́глик.

Скандал—скандал, бе́шкет.

Скаред—см. **Скупой.**

Скармливать (о траве)—випаса́ти.

Скат—узгі́р'я, узбі́ч, спуск.

Скатерть—убру́с.

Скатить,-ся—скоти́ти,-ся.

Скатывать – **скатать** – згорта́ти, зви ва́ти (згорну́ти, зви́нути) ‖ **- ваться**—ско́чуватись.

Скачок — см. **Прыжок** ‖ **- чки** (конские)—го́ни.

С кашивать—1) см. **Косить**; 2) зрі́зу вати навскі́с, зрі́зувати.

Скважина — шпа́рка ‖ **- жистость**—шпарува́тість, щілі́стість.

Скверный—пога́ний, паску́дний ‖ **- словие**—непристо́йна мо́ва ‖ **-но**—1) пога́но, паску́дно; 2) (=плохо) — зле, ке́псько, пога́но. (**Скверное** состо-

яние дорог)—Лихи́й, ке́пський стан шляхів.
Сквер—садо́к, сквер.
Сквозить—1) прові́ювати; 2) просві́чувати || **-ной** крізни́й; (ветер)—про́тяг; (двор)—прохідни́й двір.
Сквозь—крізь.
Скворец—шпак.
Скелет—кістя́к.
Скептик—ске́птик.
Скидка—зни́жка.
Скипетр—бе́рло.
Скипидар—терпенти́н; (вульг.)—шпигина́р.
Скирда—сти́рта; (соломы)—ожере́д.
Скисать (о молоке)—скиса́ти.
Скиталец—заволо́ка || **- ться**—поневіря́тись, тиня́тись, блука́ти.
Склад—1) склеп; (оптовый)—гуртова́ комо́ра; 2) (человек такого **складу**)—тако́ї вда́чі || **- дочный**—складови́й.
Складывать—склада́ти || **- ться**—склада́тись || **- чина**—скла́дка || **- дка** (по одежде)—збі́рка, змо́ршка; (на лице)—змо́ршка, ри́са || **- дной**—скла́даний || **- дный**—дола́дній || **- дно**—до ладу́.
Склеивать—зліплювати.
Склеп—склеп.
Склепывать—клепа́ти, нютува́ти || **- ка**—ню́та, скле́пка.
Склока—чва́ра || **- чник**—чва́рник.
Склон—схил, похи́лість, згір'я.
Склонение (грам.)—відмі́на || **- нять**—1) (грам.)—відмі́нювати; 2) схиля́ти; 3) (на свою сторону)—залуча́ти до се́бе || **- ться**—схиля́тись || **- нность**—на́хил, охо́та до чо́го || **- нный**—схи́льний, охо́чий до чо́го.
Склянка—шкля́нка.
Скоба—(у двери)—кля́мра, кля́мка || **- ки** (грам.)—дужки́ || **- бяной**—залізя́ний.
Скоблить—скребти́, скрома́дити.
Сковорода—сковорода́.
Сковывать—ско́вувати || **- вать**—заку́ти, скути.
Сколок—взір (взо́ру).
Сколотина—масля́нка.
Скользить—ско́взатись || **-кий**—сковзьки́й; слизьки́й || **- жение**—ско́взання.
Сколько—скі́льки; (**с-о** нибудь)—де́що; (**сколько** угодно)—до зво́лу, до́ схочу́, до не́схочу; (**сколько** можно)—я́ко мо́га; (**сколько** людей!)—яко́го бага́то наро́ду!
Скомкать—зібга́ти.
Скоморох—фігля́р, бла́зень.
Скомпрометировать—скомпромітува́ти, у сла́ву ввести.
Сконфузить, -ся—осоро́мити, -ся, со́ромму наїстись.
Скончание (до скончания века)—до кінця́ світу, повік.
Скончаться—скона́ти; (фамильярно)—ду́ба да́ти.
Скопление—ску́пчення; (людей)—тиск. ти́снява.
Скопец—скопе́ць, ва́лах.
Скопидом—см. **Скупец.**
Скопить—1) назбира́ти, збі́ти гро́шей (см. **Оскоплять**).
Скорбь—скорбо́та, жаль || **- бный**—скорбо́тний, ско́рбний || **-беть-тужи́ти.**
Скорлупа—лушпи́ння; (твердая)—шкаралу́па.
Скорняк—чинба́р (-ря́).
Скоро—шви́дко; ско́ро || **- рей--шви́дче**, хутчі́й, мерщій; (как можно **скорей**)—чим ду́ж, як-найшви́дче.
Скороговорка—скорогові́рка.
Скоромиться—поскоро́митися, зламати піст.
Скоропостижный—на́глий, раптови́й.
Скоропреходящий—швидкомину́чий, недовгоча́сний.
Скороспелый—скороспі́лий, скоро́здрий.
Скорострельный—скорострільний.
Скоротечный—на́глий, хвильови́й || **- ная** чахотка—невпи́нні сухо́ти.
Скорпион—1) (насекомое)—ско́рпій; 2) (бич)—скорпіо́н.
Скорчить (гримасу)—скриви́тися || **-ться**—ско́рчитися, закандзю́битися.
Скорый—хутки́й, швидки́й, ско́рий; (поезд)—швидки́й по́тяг; (в **скором** времени)—незаба́ром, неба́вом; (на **скорую** руку)—на швидку́ || **- рость**—шви́дкість, ско́рість.
Скот—худо́ба; (рогатый)—това́р, рогати́зна, рогова́ худо́ба; (рабочий)—тя́гло, робо́ча худо́ба || **- тный двор**—обо́ра || **- овод**—скота́р (-ря́) || **- водство**—скота́рство || **-ский**—ско́тський, скоти́нячий || **- обойня**—різни́ця || **- оподобный**—скотоподі́бний.
Скотина—скоти́на; (ругат.)—товаря́(ю)ка.
Скрашивать—прикраша́ти, приозді́блювати.
Скребница—гребло́, гребни́ця.
Скрежетать—скреготи́ати || **- крежет**—скре́гіт (-оту).
Скреплять—1) скріпля́ти; (бумаги)—зче́плювати; 2) (подписью)—посві́дчувати, сте́рджувати. (**Скрепила** бумаги булавкой)—Сколо́ла, зчепи́ла папірці. (**Скрепил** подписью)—Сте́рдив пі́дписом.

Скрести--скребти́, шкря́бати, скубти́. **Скрещивать**—1) парува́ти (різні поро́ди); 2) (**скрестить** шпаги) — скрижува́ти шпа́ги || **-щиваться**—(пути **скрестились**)—шляхи́ пересікли́сь. **Скрипач**--скрипа́ль, скри́пник; (уменш.) —скрипни́ченько || **-пичный**—скрипкови́й. **Скрипка**—скри́пка; (играть на с-е) — гра́ти на скри́пку. **Скрипеть, -нуть**— рипі́ти, скрипоті́ти, ри́пнути || **-пучий**—скрипли́вий, рипу́чий. **Скромный**--скро́мний || **-ность**--скро́мність. **Скручивать**— скру́чувати. **Скрывать**—кри́ти; (=прятать) — перехо́вувати; (в душе)—таї́ти || **-ться**—зника́ти; (от суда и т. д.)—укрива́тись, хова́тись. **Скрытный**—пота́йливий || **-но**—по́тай[ки], ни́шком || **-ность**—пота́йливість, потайкува́тість. **Скрытный**—потае́мний; схо́ваний. **Скудность**—скудо́та, неста́ток || **-дный**—убо́гий; (сильнее) — мізе́рний, нужде́нний, злиде́нний. **Скудоумие** — скудоу́мство || **-мный**—недоу́мкуватий. **Скука**—нудьга́, нудо́та. **Скула**—ви́лиця. **Скульптор**—різьб'я́р (-ря́) || **-тура**—1) різб'я́рство; 2) (статуя) — скульпту́ра, ста́туя, по́стать || **-турный**—скульпту́рний. **Скупать** — скупо́вувати || **-пить** — поскупо́вувати. **Скупой**—скупи́й || **-пец**—скупердя́га, скна́ра || **-питься** - скупи́тися || **-пость**—ску́пість, ску́пощі. **Скупщик**—ску́пник. **Скучать** — ну́дитися, нудьгува́тися || **-чный** — нудни́й || **-но** — ну́дно, нудьга́. (**Скучно** смотреть) —нудьга́ дивітись. **Скушать**—см. **С'есть**. **Слабеть**—сла́бшати, сла́бнути. **Слабить** — проноси́ти (о желудке) || **-тельное**—проносне́. **Слабоватый** — слабке́нький, плохи́й || **-то**—слабке́нько. (Сделать **слабовато**)—аби́ як зроби́ти. **Слабоумие**—недоу́мство, || **-ный**—недоу́мкуватий, благе́нький. **Слабый**—1) слаби́й, кво́лий, мля́вий, плохи́й; (нездоровый)—недолу́жний, недугий, слаби́й; 2) (не тугой)—слабки́й; 3) (ученый, деятель и т. д.)-слаби́й, плохе́нький || **-бо**—1) мля́во; 2)—сла́бко; 3) (понимать и т. д.) — зле розуміти || **-бость**—кво́ліcть, недолу́жність; (нездоровье)—не́міч (не́мочи). (Характера)—хи́бкість, сла́бість || **-босильный**—малоси́лий, недолу́жний. **Слава**—сла́ва; (дурная) — неспа́ва || **-вить** — велича́ти, вславля́ти || **-виться**—вспа́витись, спа́витися чим. **Славный** –1) славе́тний; 2) (=милый) —га́рний, сла́вний. **Славословить** — велича́ти, славосло́вити || **-вие**—велича́ння. **Славянин**—слов'яни́н || **-нский** — слов'я́нський. **Слагать**—(стихи)—склада́ти; (штраф)—дарува́ти штраф кому́; (**слагать** ответственность) — зріка́тися відповіда́льности, склада́ти відповіда́льність || **-гаемое**—до́да́нок. **Сладить**—упра́витись, упо́ратись. **Сладкий**—соло́дкий || **-коватый** — солоде́нький, по́солодкий || **-дко** — со́лодко || **-козвучный** – милозву́чний; (делаться **слаще**)—соло́дшати. **Сладострастый**—спо́рзний || **-стие**—спо́рзність, по́хіть. **Слаживать, -дить**—1) ла́годити, порядкува́ти; 2) (справиться с кем)—управля́тися; 3) (прийти к соглаш.)—пого́дитися. **Слазить** - 1) (о коже)—зла́зити, лупи́тися; 2) злізáти, зла́зити. **Сламывать, сломать** — зло́млювати, зломи́ти (злама́ти); (сопротивление)—поду́жати, перемогти́ о́пір. **Сланец**—лупе́ць || **-цевый**—лупце́вий. **Спасти**—ла́сощі, соло́дощі || **-толюбец**—ласу́н. **Слащавый**—соло́дкий. **Слева**—1) з лі́вого бо́ку, зліва; 2) ліво́руч. (Подошел **слева**)—Підійшо́в з лі́вого бо́ку. (**Слева** от Днепра)—Лівору́ч Дніпра́. **Слегка**—леге́нько, зле́гка. **След**—слід (сліду), просліdок; (ноги)—ступня́; (колес) — тор; (от протащ. предмета)—поволо́ка; (на свежем снегу)—попо́ва || **-дом**—слідко́м. **Следить**—сте́жити, доглядáти, пильнувáти. **Следовать**--1) слідкувáти; 2) (примеру) —наслідувати, йти́ за ким; 3) (из чего) —вихо́дити || **-тельно**—о́тже, ото́ж || **-дует**—1) слід; (как следует) — як слід, слідо́м; 2) вихо́дить || **-вание**—пере́хід (-хо́ду); хід; 4) нале́жатись (о деньгах) || **-дуемый**—нале́жний. **Следствие**—1) слідство; 2) (результат) —на́слідок, ви́слід; (вывод) — ви́сновок || **-дователь**—слідчий || **-ственный**—слідчий.

Следующий—1) наступни́й, пода́льший; 2) (причастие от **следовать**=ехать) —що прохо́дить; (на **след.** день)—дру́гого дня; (на **след.** неделе) — на ті́м ти́жні || **- щее** —ось що, таке́; (нижепоименованное) — нижчезазна́чене, таке́.

Сле́за—сльоза́ || **- зинка**—сльо́зка, сльо́зонька || **- ливый**—слізли́вий.

Слезать—см. **Слазить.**

Слезный—1) (касающ. слез)—сльозови́й; 2) ре́вний, сльо́зний. (**Слезная** железа)—сльозова́ за́лоза (**Слезные** просьбы)—Ре́вне, сльо́зне блага́ння.

Слепень—гедз.

Слепой—сліпи́й, невидю́щий || **- пец**—сліпе́ць || **- пить**—сліпи́ти || **-по**—сліпма́, о́сліп || **- нота**—сліпота́; (слепорожденный)—сліпи́й зро́ду || **- пнуть**—сліпну́ти.

Слепить-зліпи́ти||**-пок**--зліпок, ви́ліпок.

Слепыш (зоол.)- зінське́ щеня́.

Слесарь — слю́сар (-ря) || **- ный**—слюса́рний; (мастерская) — слюса́рня; (быть **слесарем**)—слюсарюва́ти.

Слетаться—злітатися || **- теться** — позліта́тися.

Слет—зліт (зльо́ту).

Слива—сли́ва, сли́вка.

Сливать — зливати, сто́чувати || **- ться** —злива́тись, сплива́тись. (Море **сливается** с небом)—Мо́ре сплива́ється з не́бом.

Сливки—вершки́ || **- вочный**—вершко́вий. (**Сливочное** масло)—вершко́ве ма́сло, ма́сло.

Слизь—сли́з (-зу) || **- зистый** — слизови́й || **- няк**—слизня́к.

Слипаться—злипа́тись.

Слитный (грам.)—сполу́чений.

Слиток—ви́ливок (зо́лота).

Сличать—звіря́ти.

Слишком--зана́дто; (слишком большой) —завели́кий; (слишком малый)—замали́й; (слишком много) — забага́то; (—мало)—зама́ло.

Слияние—1)—злиття́; 2) (рек)—сплив.

Слобода—слобода́ || **- дской** — слобожа́нський, слобідськи́й.

Словарь—словни́к.

Словесный — слове́сний || **- ность**—слове́сність.

Словно—немо́в, мов, ніби-то (см. **Как будто, Будто**).

Слово—сло́во; (сдержать **с-о**)—додержа́ти сло́ва; (одним **с-м**)—одне сло́во, сло́вом сказа́ти || **- вечко** — слівце́ || **- вообразование** – словотві́р (-тво́ру) || **- охотливый**—балакли́вий, балаку́чий.

Слог—1) (грам.)—скла́д (-ду); 2) сти́ль (-лю).

Сложение — 1) склада́ння, додава́ння (матем.); 2) (тела)—буд о́ва. (Крепкого **сложения**)—креме́зний.

Сложный—складни́й || **- ность**—скла́дність; (в общей **сложности**)—в ці́лому.

Слой верства́, шар || **- истый**—верство́ваний.

Слом--злама́ння || **- ать**—злама́ти || **- ить** —зломи́ти || **- ться**—поломи́тись.

Слон—слон.

Слоняться—ве́штатись, тиня́тись.

Слопать—стрі́скати, зжерти, упо́рати.

Слуга– слуга́, на́ймит; (царские **слуги**) —ца́реві на́ймити, посіпа́ки.

Служанка– служе́бка, на́ймичка.

Служба—слу́жба; (найти **с-у**)—знайти́ поса́ду || **- жебный**—службо́вий.

Служитель—служни́к || **- ница**—служни́ця.

Служить—1) служи́ти; 2) (в церкви)—пра́вити; 3) (материалом **служит**) — за матері́ял пра́вить || **- жащий** — 1) службо́вець; 2) (Материал, **служащий** доказательством)—Матері́ял, що пра́вить, стає за до́каз.

Слух — 1) слух; 2) по́голос, чу́тка. (Распускать **слухи**)—ши́рити чутки́ || **- ховой**—слуховий.

Случай - ви́падок, нагода; раз; (в **случае**)—в ра́зі; (по **случаю** чего)—з причи́ни чого́; (при **случае**)—з наго́ди, принагі́дно; (на **случай** чего)—на ви́падок чого́; (благоприятный **случай**)—нагода, оказія; (небл. **случай**) —пригода. (Пользоваться **случаем**) —користува́тись з наго́ди, з оказії.

Случайно—ви́падком, випадково; (нет ли **случайно** ножа?)—чи нема́є ча́сом ножа́? || **- ность**—1) випадко́вість; 2) нагода, пригода (см. **Случай**) || **- ный**—випадко́вий.

Слу́чать—парува́ти, припуска́ти || **-чка** —парува́ння, при́пуск || **- чный самец**—ста́дник.

Случаться—трапля́тись, випада́ти, лучатись, ставатись; (о плохом)—ко́їтися. (**Случается!**)—Буває!

Слушать—слу́хати || **-ться**—слу́хатись.

Слушатель, -ница - слуха́ч, слуха́чка.

Слыть—сла́витися.

Слышать, слыхать — чу́ти, чува́ти || **- ться**—чу́тися; (плохо **слышать**)—недочува́ти || **- но** — чу́ти, чува́ти || **- ный**—чутни́й || **- нее**—чутніше.

Слюбиться—(стерпится—**слю́бится**)—призвича́їтися до чо́го (Він призвича́ївся до своє́ї робо́ти, принату́рився до чо́го).

Слюда—лищáк.
Слюна—слúна || **- нявый** — слúнявий || **- тяй**—слинькó.
Слякоть—слотá, мóква, рóзквась.
Смазка – 1) (процесс)—мáзання; (маслом) — мáщення; (машин, колес) — шмарувáння; 2) (вещество) — мазь; шмаровúдло (см. **Мазь**).
Смазливый—гóжий, гарнéнький.
Смазывать – см. **Мазать** || **- мазчик**—шмарувáч*.
Смаковать--1) см. **Пробовать**; 2) (**смаковать** подробности, **смаковать** пищу)—смакувáти.
Сманивать – знáджувати, змáнювати, перемáнювати.
Сматывать—сотáти || **- тать**—зсотáти.
Смахивать — 1) (пыль) — змáхувати; 2) (быть похожим)—скидáтися на кóго.
Смачивать—змóчувати.
Смежать—(веки) – заплющувати óчі, стуля́ти, склепля́ти повíки.
Смежный — суміжний || **- ность**—суміжність.
Смекалка—тя́мок (-мку) || **- кать**—тя́мити || **- нуть** – втямкувáти.
Смелый — сміливий || **- ость**—сміливість || **- леть**—смілішати || **- чак**—сміле́ць, не́бій (небóя).
Смена — зміна || **- нять** (кого в работе) — заступáти; (на **смену**) — на зміну.
Смерзаться—змерзáтися.
Смеркаться—сутеніти, смеркáти.
Смертельный — смертéльний || **- но**—нá смерть (Зрáнений нá смерть).
Смертный — смертéльний; (**с-я** казнь) — кáра на гóрло; нá смерть; (приговор)—óсуд на смéрть || **- ность**—смéртність || **- ник**—стратéнець.
Смерть—смерть; стрáта, згýба (насильственная); (при **смерти**) — на вмéрті; (по **смерть**)—повік; (скоропостижная)—нáгла смерть; (мнимая) —завмертя́, летаргíя.
Смертоносный—смертéльний || **- убийство** — душогýбство, забиття́ на смéрть.
Смерч—смерч.
Смесь—мішани́на, мíшанка, мішани́ця; (в химии) (**смесь**, не сопровожд. растворением тел) – мішани́на; (сопров. растворением тел) — сýміш (женск. р.). (Отдел **смесь** в журнале)—Рíзне, Вся́ке.
Смета—кошто́рис || **- ный**—кошторúсний; (сверхсметный) — надкошто́рисний, позакошто́рисний.
Сметана—сметáна.
Сметать — змітáти || **- сти** — зместú; (о шитье) — наживúти, зібрáти на нúтку*.
Сметливый — тямкувáтий, тямкúй || **- вость**—тя́ма, спрúтність.
Сметка—1) см. **Сметливость**; 2) (о шитье) — нажúвлення, збирáння на нúтку*.
Сметь — насмíлитись, сміти, навáжитись.
Смех—сміх; (поднимать на смех)—на глум піднімáти. (**Смеху** было!) — Сміхá булó!
Смешанный — мíшаний || **- шивать**—змíшувати || **- шать** кого с кем — поплýтати.
Смешной—смíшний; чудни́й || **- но**—смíшно; (смотреть) — сміх дивúтись || **- шливый**—смішли́вий, смію́н; (до глупости)—дурносміх || **- шить**—смíшити.
Смещать—1) (с должности) – усувáти; (сильнее)—скидáти; 2) зміщáти || **-щение**—1) усýнення; (органа тела)—порýха, пересýнення.
Смеяться – смія́тися.
Смиловаться—змилосéрдуватись, згля́нутись
Смирение—покóра || **- нный**—покíрливий, смирéнний || **- рять** — втихомúрювати, вгамóвувати || **- рительный** — втихомúрчий, карний || **- ться** — покоря́тися, покорúтися.
Смирный—лáгідний, покíрливий, рахмáнний || **- но**—смúрно, лáгідно.
Смола — смолá; (белая) — живúця || **- истый**—смолкúй, сúтий; (смолистая сосна)—сúта сосни́на.
Смолкать—замовкáти; затихáти.
Смолоду—зáмолоду.
Смолотить — вúмолотити; (немного) —підмолотúти.
Смолоть—змолóти.
Сморкаться – вися́куватися || **- кач**—шмаркáч.
Смородина—порíчки, смороди́на.
Сморщиваться—змóрщуватися.
Смотр—óгляд військóвий.
Смотреть—1) дивúтися; 2) (за кем)—доглядáти, глядíти, пильнувáти, дбáти; (за жилищем)—наглядáти хáти; (несмотря на это) — не вважáючи на те, мúмо тóго; (**смотри** в оба!)—пильнýй!
Смотритель—догля́дач || **- ница** — догля́дачка.
Смрад – смóрід (смóроду).
Смуглый—смагля́вий, смугля́вий.
Смута—зáколот.
Смутный — 1) неясний, невирáзний;

2) неспокійний || - **но**—1) невира́зно, неясно.

Смутьян—коло́тник, баламу́та.

Смущать — 1) бенте́жити (мути́ть); 2) каламу́тити; 3) (девичий покой и т. д.)—баламу́тити || - **ться**—бенте́житись, ніяковіти || - **титься**—збенте́житись, зніяковіти.

Смущение — збенте́ження, замішáння || - **щенный**—збенте́жений, ні в сих, ні в тих.

Смывать, смыть – змива́ти, зми́ти.

Смыкать—1) една́ти, злуча́ти; 2) (глаза) —стуля́ти о́чі.

Смысл—1) (=ум)—ро́зум, глузд, (см. там); 2) розумі́ння, зна́чіння, зміст; 3) (нет **смысла**)—нема́ ра́ції; (есть **смысл**)—є ра́ція. (В прямом **смысле**) --у про́стім зна́чінні, розумі́нні, змісті. (**Смысл** закона)—ро́зум, зміст зако́ну. (Уловить **смысл** в чьих-н. словах)—добра́ти ро́зуму в чийо́мусь сло́ві.

Смыслить—тя́мити || - **лящий** — тямý-щий.

Смычка—спі́лка (міста з селом).

Смычок—лучо́к, смик.

Смышленый—розу́мний.

Смягчать—м'якши́ти; (приговор)—поле́гшувати || - **чение**—пом'я́кшення, поле́гшення.

Смятение—замішáння, спо́лох, веремі́я, струс.

Смятка — (яйца в смятку) — я́йця нарідко.

Снабжать — 1) обмúслювати; 2) (о войске, предприятии и т. д.)—постача́ти кому́ що || - **жение** — постача́ння.

Снадобье (медиц.)—зі́лля, лі́ки.

Снаружи—зо́кола; знадво́ру, зо́вні.

Снаряд — 1) нача́ння, при́стрій (-ою); 2) (пушечный)—набій (-о́ю); 3) (у ремесленника)—спра́ва.

Снаряжать — споряджа́ти; (в дорогу) —виряджа́ти; виправля́ти || - **жение** —1) лаштува́ння, випра́ва; 2) (военное)—озбро́єння, лаштува́ння.

Снасть—знаря́ддя, запра́ва.

Сначала—спе́ршу, впере́д, споча́тку.

Снашивать — зно́шувати || - **осить**—зно́сити; неренóсити || - **носиться**—ма́ти зно́сини з ким; (**снестись**)—нав'яза́ти зно́сини; (о переписке) — нав'яза́ти листува́ння, посла́ти листá.

Снег—сні́г (сні́гу). (Весенний **снег**) —о́кидь.

Снежинка- сніжи́нка||-**жный**--сніжний.

Снизу—зі спо́ду, зни́зу.

Снимать—здійма́ти, знима́ти; (голову) —стина́ти го́лову; (шелуху)—облу́плювати; (кожу, шкуру) — білува́ти; (хлеб)—збира́ти; (фотогр.)—фотографува́ти; (квартиру)—найма́ти; (с работы)—усува́ти від пра́ці; (запрещение)—скасо́вувати забороно́ну.

Снимок—зни́мок; ко́пія; фотогра́фія.

Снискивать — набува́ти, заробля́ти; (расположение) — придбава́ти прихи́льність; (славу)—зажи́ти сла́ви.

Снисходительный — 1) вибáчливий; 2) (ирон.)—милости́вий || - **ность**—вибáчність, побла́жливість || - **дить**—потура́ти, попуска́ти; (ирон.) — зроби́ти ла́ску.

Снисхождение—ла́ска, поле́гкість.

Сниться—сни́тися.

Снова—знов, ізно́ву.

Сновать—снува́ти, сновига́ти.

Сновидение—сон, снови́ддя, ма́ри.

Сноп—сніп (-опá).

Сноровка—зру́чність, умі ість.

Снотворний – снодійний.

Сносить, -ся—см. **Снашивать**.

Сносный—нічоге́нький, зно́сний || - **но** —я́ко-та́ко, нічо́го, як-не́будь.

Сноха—неві́стка.

Сношения — зно́сини; (отношения)—стосу́нки. (Внешние **сношения**) — позадержа́вні зно́сини.

Снюхиваться—зню́хуватися. (Империалисты **снюхались** между собой)—Імперія́лісти злига́лись по́-між се́бе.

Снятие—(запрещения)—скасува́ння забороні; (с работы)—усува́ння від пра́ці.

Собака—соба́ка (муж. р.), пес (пса); (гончая) — гончáк; (борзая) — хірт (хорта́); лягавая)—ви́жел.

Собачий—соба́чий, пе́ський.

Собачка—1)—цу́цик; 2) (в ружье)—язичо́к.

Собеседник — розмо́вець* || - **дование**—розмо́ва.

Собирать, собрать—збира́ти, зібра́ти; (машину);—збира́ти маши́ну || - **ться** —(в дорогу)—виряджа́тись, ла́годитись; (что-н. сделать) — ла́годитись; (= решаться) — нава́жуватись; (с деньгами)—спромога́тись на гро́ші; (с мыслями)—наду́матися; (с силами) —спромогти́ся.

Соблаговолить—призво́лити. (**Соблаговолите** итти за мной) — Бу́дьте ласка́ві іти́ за мно́ю.

Соблазн — спокýса || - **нять** — спокушáти || - **нитель**—спокýсник; баламу́та || - **нительный** — спокýсливий.

Соблюдать — додéржувати (чого́); (спокойствие) — захо́вувати спо́кій,

лад || - **дение** — додéржання, викона́ння.
Соболь—со́боль.
Соболезнование — уболіва́ння, жаль. (Выразить **соболезнование**, соболезновать) — ви́словити жаль, спочуття́, уболіва́ння.
Собор—собо́р (-ру).
Соборовать—маслосвяти́ти.
Собрание—') збо́ри, зібрання; 2) (сочинений, законов)—збі́рка, збі́рник. (Учредительное **Собрание**) — Установчі Збо́ри.
Собрат—това́риш, сябро́.
Собственник—вла́сник || - **нность** — вла́сність || - **нный**—вла́сний || - **нно** —вла́сне, са́ме, власти́во. (Недвижимая **собственность**)—нерухо́ме майно́ || - **нический** — вла́сницький. (Земельные крупные **собственники**) —земе́льне па́нство*, вели́кі землевла́сники.
Собственноручный — власнору́чний || - **чно**—своєру́ч*.
Событие—поді́я.
Сова - сова́.
Совать — со́вати, пха́ти; (=давать)—ти́кати (ти́цнути) || - **ться**—встрява́ти, потика́тись. (**Сунулся** к дверям) — поткну́вся до двере́й.
Совершать, -шить,—чини́ти, вчиня́ти (вчини́ти); (преступление)—заподіва́ти); (нечто дурное) – ко́їти (нако́їти) || - **ться** —роби́тись, дія́тись, ко́їтись.
Совершенно — геть чи́сто, цілко́м, зо́всім; (**сов-но** такой же)—таки́й самі́сінький. (**Совершенно** разорили) —розори́ли до кра́ю, в щент.
Совершеннолетний — повноліти́ній || - **тие**—повноліття.
Совершенный—1) ви́конаний, вчи́нений; заподія́ний; 2) — цілкови́тий; (**с-ая** правда) — цілкови́та пра́вда; 3) (=хороший)—доскона́лий, дове́ршений; 4) (грамматич.)—доко́наний. (**Совершенный** возраст) — см. **Совершеннолетие.**
Совершенство—доскона́лість, дове́ршеність || - **ствовать**—удоскона́лювати, поліпшувати || - **ться**—удоскона́люватись, кра́щати.
Совеститься—сором'итися, ненасмі́ти.
Совестливый — со́вісний, сумлінний; соромли́вий.
Совестно — 1) ні́як, со́ром; 2) см. **Добросовестно.**
Совесть — сумлі́ння, со́вість. (Чистая **совесть**) — душа́ чи́ста, чи́сте сумлі́ння. (С чистой **совестью**—з чи́стою душе́ю
Совет—1) ра́да (совещание); 2) пора́да; (дать совет)—да́ти пора́ду || - **ывать** — ра́дити, ра́яти || - **ться** — ра́дитись || - **тник**—ра́дник || - **тский** —Радя́нський. (Власть **советов**)—Вла́да Рад.
Совещание—нара́да || - **тельный**—дора́дчий (голос) || - **щаться** — ра́дитись.
Совладать—поду́жати що, упра́витись із чим.
Совладелец—спі́ввла́сник; (народн.)—сябро́.
Совместитель—семидільник || - **тный** —сумі́сний || - **щение**—сполу́чення || - **тительство**—сполу́чення поса́д, суміщення.
Совнарком—Раднарко́м.
Совокупле́ние—зляга́ння (у животн.— см. **ялучка**).
Совокуплять—сполуча́ти || - **ться** — зляга́тись, маха́тись.
Совокупный – суку́пний || - **ность** — суку́пність.
Совок – лопа́тка.
Совпадать – збіга́тися || - **дение**—збіг (-бігу).
Соврать—збреха́ти.
Совращать—зво́дити, збива́ти.
Современник — суча́сник || - **нный**— суча́сний || - **нность** — суча́сність, сьогоча́сність. (**Современные** Пушкину поэты)—поéти часів Пу́шкіна, суча́сні Пу́шкінові поéти.
Совсем — зовсі́м, цілко́м; (сильнее)— геть чи́сто.
Согласие — згóда, зла́года || - **сно**—у згóді; (с распоряжением)—згі́дно до нака́зу || - **ный**—1) згі́дний; (я согласен)—згóда! 2) (граммат.) — при́голосний.
Согласовывать—погóджувати, узгóджувати || - **вание**—узгóдження, погóдження.
Соглашать, -сить – погóджувати, поéднувати (поєдна́ти) || - **ться**—1) погóджуватись, згóджуватись; 2) (между собой)—пóєдна́тись; (с дурной целью) —злига́тись (см. **Снюхиваться**).
Соглашение—угóда || - **шатель**—угодóвець || - **тельство**—угодóвство.
Соглядатай—см **Шпион.**
Согревать—зогрі́вати || - **греть** — зогрі́ти.
Сода—со́да || - **довый**—со́довий.
Содержание—1) (=плата)—утри́мання, уде́ржання; 2) кошт (свої́м ко́штом); 3) (книги и т. д.)—зміст. (На **содержании** у меня)—Я году́ю, в ме́не на уде́ржанні.

Содержанка—полюбо́вниця.
Содержатель—вла́сник, госпо́дар. (**Содержатель** харчевни) — вла́сник коршмй, корчо́мник; (кабака)—шинка́р).
Содержательный—змісто́вний || **-но**—змісто́вно || **- ность**—змісто́вність.
Содержать—1) утри́мувати, харчува́ти; 2) (напр., в чистоте)—трима́ти, держа́ти; 3) (содержать в себе)—обійма́ти, міст и́ти || **- ться**—міст и́тись (в книге и т. д.).
Содержимое—вміст; те, що є в чо́мусь.
Содействовать—сприя́ти, допомага́ти || **- вие**—допомо́га, сприя́ння. (При **содействии**)—за допомо́гою.
Содом — (см. **Суматоха, Возня**)—содо́м.
Содрогаться—здрига́тись || **-нуться**—здригну́тись, струсону́тись.
Соединять—з'є́днувати, сполуча́ти || **- нение**—сполу́ка; (процесс) — з'єдна́ння; (хим.)—сполу́ка || **- ненный**—сполу́чений || **- нительный**—злу́чний, сполу́чний.
Сожаление—жаль (муж. р.), жалкува́ння; (**к с-ю**)—на жаль; (крайнему) —на превели́кий жаль; (сильное **сожаление**)—скру́ха. (Выразить **сожаление**)—ви́словити жаль.
Сожалеть—жалкува́ти, жа́лувати.
Сожжение—спа́лення.
Сожитель—1) муж, чоловік, дружи́на || **- ница**—жона́, дружи́на; 2) промішканець || **- ство** — співжи́ття*, промішкання || **- тие**—співме́шкання.
Созвание—скрика́ння.
Созвучие — су́голос || **- ный** — су́голосний, співзву́чний.
Созвездие — сузір'я; (Медведица)—Віз; (Близнецы)—Чепіга; (Кассионея) —Борона́; (Орион) — Косарі; (Плеяды)—Волосожа́р.
Создавать — ство́рювати, споруджа́ти || **- ться**—ство́рюватись; (**создается** впечатление)—ство́рюється враження.
Создание — 1) (процесс)—ство́рення, спору́дження; 2) (создание) — створіння || **- ньице**—створіннячко.
Создатель—твореңь; будівни́чий.
Создать—см. **Создавать.**
Созерцание — споглядання || **- ть**—споглядати || **- тельный** — споглядальний.
Созидание — будува́ння || **- дать**—будува́ти || **- тель**—будівни́чий.
Сознавать — усвідо́млювати що, ставáти свідо́мим чого́, признава́ти || **- ться** — признава́тися; вини́тися; (сознаться)—повини́тися.
Сознание—1) свідо́мість (чого́); 2) (в вине и т. д.)—призна́ння || **- тельность**—свідо́мість || **- ный** — 1) свідо́мий. (Сознат состояние)—прито́мність || **- тельно**—свідо́мо.
Созревание—достига́ння, виспіва́ння || **- ть**—достига́ти, спі́нути, визріва́ти || **-зреть**—дости́гнути, ви́зріти, дійти́.
Созревший—дости́глий, доспі́лий.
Созыв - скрика́ння || **- ать**—скрика́ти || **- звать**—скли́кати.
Соизволение—призво́лення || **-лить** — зізво́лити, призво́лити.
Соизмеримый—співмі́рний || **-мость**—співмі́рність.
Соискание—упобіга́ння, ко́нкурс.
Сойти—зійти́. (**Сойти** за кого)—ста́ти за ко́го.
Сок—сік (со́ку).
Сокол — со́кіл (-ола); (охотн.) — раріг (-ро́гу) || **- линый**—соколи́ний.
Сокращать — скоро́чувати, вкоро́чувати || **- щение** — скоро́чення; (штатов)—зву́ження шта́тів || **-щенный**—скоро́чений; (курс ботаники) — коро́ткий курс бота́ніки.
Сокровище—скарб, скарби́.
Сокрушать — трощи́ти || **- шаться** — крушúтись, тужи́ти || **- шение**—скру́ха.
Сокрытие — ута́єння, перехо́вування.
Солгать—збреха́ти.
Солдат—салда́т, коза́к || **- чина** — салда́ччина || **- ский**—салда́цький.
Соленый—соло́ний; || **- лить** — соли́ти || **- ление** — 1) соління; 2) посо́лене.
Солидарность — односта́йність, соліда́рність || **- ный**—соліда́рний, односта́йний.
Солидный—солідний, стате́чний, пова́жний.
Солитер—соліте́р.
Солнечный — со́(н)ячний; (относ. к солнцу)—со́нцевий.
Солнце—со́нце || **- нышко**—со́нечко || **- цестояние**—сонцеста́н || **- нцепек**—при́грів, осо́ння.
Соловей—солове́йко, солове́й.
Солод—со́лод.
Солома—соло́ма || **- нный**—солом'я́ний || **- морезка**—січка́рня || **- тряска** — соломотря́с.
Соломина—соло́мина.
Солонина—солони́на.
Солонка—сільни́чка.
Солончак — солоне́ць || **- ковый** — солонцюва́тий.
Соль—сіль (со́ли) || **- ляной**—соля́ний || **- ная** копь—солони́ця.

Сом—сом.
Сомневаться — сумніва́тися; (не решаться)—вага́тися || **- нение**—су́мнів; (=сомнительность)—непе́вність; (колебание)—вага́ння, непе́вність.
Сомнительный — сумні́вний; непе́вний; (о человеке)—непе́вний.
Сонаследник—співспадкое́мець.
Сонливец, соня — сонько́, сплю́ха, дрімаю́ло.
Сонливый — сплю́щий, сонни́вий || **- вость**—сонно́та, сонли́вість.
Сон—1) сон (сну); 2) см. **Сновидение** || **- нный**—со́нний.
Соображать—метикува́ти, міркува́ти, розважа́ти || **- жение** — міркува́ння; (способность **соображения**) — тя́ма. (Принять в **соображение**)—см. **Внимание.**
Сообразительный — метикува́тий || **- ность**—метикува́тість.
Сообразно — відповідно до чо́го || **- ный**—відпові́дний.
Сообразовать—застосува́ти, пого́дити || **- ться** с чем—зважа́ти на що. **Сообразовать** действия с указаниями)—застосува́ти дія́льність до вказівок, пого́дити з указівка́ми.
Сообща—спі́льно; гурто́м.
Сообщать — повідомля́ти кого́; (на словах)—пересказувати || **- ться**—зноси́тися. (=Придавать)—см. **Придавать** || **- щение**—1) повідо́млення; 2) зно́сини; 3) звязо́к, стосу́нки; (пути **с-я**)—шляхи́ (сполу́чень). (Нарком путей **сообщения**) — Нарко́м шляхів.
Сообщество—спі́лка. **(В сообществе)** —у спі́лці.
Сообщник—спі́льник, уча́сник || **- ничество**—спільни́цтво.
Сооружать—споруджа́ти; будува́ти || **- жение** — 1) будува́ння, спору́дження; 2) (сооруженное)—будо́ва, будівля; (каменное)—кам'яни́ця; (гигантское **сооружение**)—озія́, гіга́нтова будо́ва.
Соответственный — відпові́дний до чо́го || **- нность**—відпові́дність || **- вовать**—відпові́дати.
Соотечественик—земля́к.
Соотношение — взає́мини; співвідно́шення || **- сительный**—співвідно́сний, рівнозгля́дний || **- тельность**—рівнозгля́дність, співвідно́сність.
Соперник—супе́рник; (враг) — супроти́вник.
Соперничать—мі́рятися, конкурува́ти, змага́тися || **- ничество**—змага́ння.
Соплеменный—одноплемі́нний.
Сопли—віскряки́, шмаркоти́ння, со́плі || **- ляк**—шмаркач.
Сопоставление — зіста́влення, рівня́ння || **- лять** — зіставля́ти з чим, рівня́ти до чо́го.
Соправитель—співправи́тель.
Сопредельный—суміжний.
Соприкасаться—стика́тися з чим, прилега́ти до чо́го || **- новение** — стика́ння, прилега́ння.
Сопричастный—причетний (до чо́го) || **- ность**—причетність.
Сопричислять—залічувати до ко́го.
Сопровождать — супрово́дити; товаришува́ти || **- ждение** — супро́від (-про́воду).
Сопротивляться — опира́тися (кому́), проти́витися (кому́); (народн.)—огина́тися || **- ление** — о́пір (-по́ру); (оказывать **с-ие**)—ста́вити о́пір, опира́тися, о́пір іти́.
Сопряженный — сполу́чений, зв'я́заний з чим.
Соразмерный — помі́рний || **- ность** — помі́рність.
Соратник—това́риш бойови́й.
Сорванец—пали́вода; ши́беник.
Соревновать,-вание — см. **Соперничество;** переганя́тися з ким, на вза́води йти.
Сор — сміття́ || **- ная** куча — смітни́к; (трава) — по́ливо, поліття́, бур'я́н || **- ный**—засмі́чений, нечи́стий || **- ность** зерна—засмі́ченість пашні, зерна́.
Сорить — сміти́ти; (деньгами)—си́пати гро́шми
Сорок—со́рок.
Сорока—сорока́.
Сороконожка—стоно́га.
Сорочка—см. **Рубашка.**
Сорт—сорт; (худш. сорт зерна)—по́слід; (лучший **с-т** зерна)—чоло́.
Сортировать — сортува́ти, розбира́ти || **- ровка**—сортува́ння || **- ровочный** —сортува́льний || **- ровщик** — сортува́ч.
Сосать — ссати́, смокта́ти || **- сание** ссання, смокта́ння, || **- ка**—смоче́к.
Сосед—сусі́да || **- дка**—сусі́дка || **- ний** —сусі́дній || **- душка** — сусі́донько || **- дство**—сусі́дство.
Сосиска—ковба́ска, сосиска.
Соскакивать—1) (о живом с.)—зіска́кувати, спли́гувати; 2)—зіска́кувати, одліта́ти (о вещах).
Соскучиться—зану́дитися.
Сослагательное накл. (в укр. яз.)—можли́вий спо́сіб.
Сослание—см. **Ссылка** || **- нный**—за́сланий, засла́нець.

Сословие—стан, стать || **- ный**—станови́й; (дух)—ка́стовий дух. (В солдаты брали из всякого **сословия**)—З уся́кої ста́ти бра́ли в салда́ти, з міща́нської, з мужи́чої, з па́нської і з духо́вної ста́ти.
Сослужить (службу) — ста́ти в приго́ді, одслужи́ти слу́жбу.
Сослуживец — това́риш по слу́жбі, спослу́жець.
Сосна—со́сна || **-сенка**—со́сонка || **-новый**—сосно́вий; (с-ый лес)—сосня́к, соснячо́к, бір (-бо́ру).
Соснуть—задрима́ти.
Сосредоточивать,-чить,-ся — зосере́джувати, -ся (зосере́дити) || **- чение** —зосере́дження || **- нный** — зосере́джений.
Сосок — (у коровы)—дійка || **- с-цы**—цицьки́.
Состав — склад; (личный)—особо́вий склад; (химический)—мішанка, склад || **-ной** складни́й.
Составление — впорядкува́ння, склада́ння, укладання.
Составлять—1) укладáти, впорядко́вувати, складáти; 2) (**с-ть** часть чего-л.) — складáти, становúти части́ну чого́сь || **- ться**—складáтись || **- тель**—впоря́дчик, а́втор.
Состариться—пристáрітися; (образно) —підтоптáтись.
Состояние—1)(имущество)—достáток, маéток; 2) стано́вище, стан, стать; 3) змо́га; (быть в **с-и**)—мáти си́лу, змо́гу, спромогáтися на що́.
Состоятельность—замо́жність; спромо́жність || **- ный** — замо́жній; (могущий заплатить)—спромо́жний.
Состоять — 1) складáтися (з чо́го); 2) (**с-ть** кем-либо) - бу́ти, служи́ти (за ко́го). (Я **состою** курьером)—Я за кур'е́ра (**Состоять** при посольстве)—бу́ти при посóльстві.
Состояться—відбува́тися.
Сострадание — співчуття́; (сильнее)—уболіва́ння || **- тельный** — співчутли́вий, жáлосливий.
Состязание — змага́ння || **- ться**—змага́тися.
Сосуд—(собир.)—начи́ння; (один)—посу́дина; (медиц.)—жи́ла || **- истый** — жиловúй.
Сосулька—буру́лька, ожеле́дець.
Сосунок—сису́н.
Сосчитывать—обрахо́вувати.
Сот—щільни́к.
Сотворить—сотвори́ти.
Сотня –со́тня || **- тенный**—сотéнний || **- тый**—со́тній || **- тник**—со́тник.
Сотоварищество — товари́ство, компа́нія.
Сотрудник—співробíтник || **- ничество** —співробíтництво || **- ница** — співробíтниця.
Сотрясение — (частое)—дви́гіт (-оту), двигті́ння; стру́с.
Сотский—со́цький.
Соумышленник (в преступлении) — поли́гач.
Соус—підли́ва, сос.
Соучастник — співуча́сник, спíльник; (в преступл.) —см. **Соумышленник**.
Софизм—софізм.
Соха—соха́. (Мелкая **сошка**)—полу́панок; дрібно́та.
Сохнуть—со́хнути, схну́ти; (о человеке)—марні́ти; (о губах)—сма́гнути.
Сохранение — 1) збере́ження, захова́ння; 2) хоро́нення; схова́ння. (**Сохранение** особенностей текста) — збере́ження, захова́ння особли́востей те́ксту. (Отдать на **сохранение**)—Віддáти на схов, на хоро́нення.
Сохранный – ці́лий || **- нность**—ці́лість, непору́шність.
Сохранять—1) (стиль, характер оригинала и т. д.)—зберігáти, захо́вувати; 2) берегти́, шануватú, зберігáти. (Сохрани боже!)--Крий, боро́нь бо́же!
Социализм — соціялізм || **- лист** — соціяліст || **- зация**—соціялізáція, усуспíльнення; (**с-я** средств производства)—усуспíльнення продукційних за́собів) || **- листический** — соціялісти́чний.
Сочельник—свят-ве́чір.
Сочетать — комбінувáти, сполучáти || **- ние** —сполу́ка, комбінáція.
Сочинение—1) (процесс)—складáння, тво́рення; 2) твір (тво́ру) || **- нитель** —письме́нник, а́втор.
Сочинять—1) складáти, писáти; (стихи) —віршувáти; 2) (выдумывать)—вигáдувати.
Сочиться—точúться, слезúться.
Сочленение—см. **Сустав**.
Сочный — соковúтий, сочúстий || **- но** —соковúто.
Сочувствие — співчуття́, спочуття́ || **- венный** — співчутли́вий || **- вовать** —співчувáти || **- ющий**—спочутнúй, співчувáючий.
Сошествие—схід (схóду).
Сошник—леміш.
Союз—спíлка, сою́з || **- ный**—1) спілчáнський; 2) сою́зний || **- ник**— сою́зник, спíльник; (член (проф.) **союза**) —спілчáнин.
Спадать – спадáти; (о воде)—убувáти; (об опухоли)—стухáти.

Спадение — спад; зме́ншення, убува́ння.
Спазмы—ко́рчі, перело́ги (у скота).
Спаивать—1) прива́рювати, прилюто́вувати; (вином и т. д.)—спо́ювати.
Спайка—1) злютува́ння, зва́рювання; 2) (единение)—єдна́ння.
Спалить—попали́ти (о неск. вещах), спали́ти (об одной).
Спальня—спа́льня.
Спаржа—спа́ржа.
Спаривать—парува́ти.
Спасать—рятува́ти || **-сение**—[по]ряту́нок || **-сание**—рятува́ння || **-сти**—врятува́ти || **-ться** — рятува́тись; (о душе и т. д.)—спаса́тись.
Спаситель—1) рятівни́к; 2) (бог)—спаси́тель || **-ный**—рятівни́чий.
Спасибо—спаси́бі.
Спасовать—спасува́ти.
Спать—спа́ти.
Спевка—спі́ванка.
Спекаться—спіка́тись.
Спектакль—спекта́кль.
Спекулировать—спекулюва́ти || **-лянт**—спекуля́нт || **-ляція**—спекуля́ція.
Спеленать—спови́ти.
Спелый — спі́лий, сти́глий || **-лость**—спі́лість, дости́гліcть.
Сперва — спе́ршу, попе́реду, спотихо́ву.
Спереди—спе́реду, попе́реду.
Спертый (о воздухе)—задушни́й.
Спесивость—пиха́ || **-сивый**—наду́тий || **-песь**—пиха́, чвань.
Спеть—1) (пение)—заспіва́ти; 2)—спі́ти, достига́ти.
Спех—(не к **спеху**)—нема́ чого́ хапа́тись, поспіша́ти. (Пословица)—Поспіє́ш з ко́зами на торг.
Специалист — спеціяліст, фахіве́ць || **-ность**—спеція́льність, фах || **-ный**—особли́вий, спеція́льний.
Специфический—специфі́чний.
Спечь—напекти́; спекти́.
Спешить — поспіша́ти, ква́питись || **-ный**—спі́шний, пи́льний, нага́льний || **-ность**—спі́шність || **-ка**—хапа́ння, спіх (спіху).
Спиваться розпива́тися.
Спина—спи́на || **-нка** (ножа)—тупи́й || **-нной**—спинни́й.
Спираль—спіра́ль.
Спирт — спирт || **-овый** — спиртови́й; (нашатырный **с-т**)—амія́к; (народн.)—жигуне́ць.
Список—спис, ре́єстр, спи́сок.
Списывать—спи́сувати
Спица — (вязальная)—дріт (-дро́ту); (в колесе)—шпи́ця.
Спичка — сірничо́к, сірни́к || **-чечный**—сірничко́вий.
Сплав (металла)—стоп.
Сплавлять—1) (воск и т. д.)—топи́ти, сто́плювати; 2) (водой) — гна́ти, спла́влювати.
Сплачивать — спо́ювати, збива́ти || **-ться** — з'є́днуватись, збива́тися. (**Сплоченными** рядами) — зби́тою, сте́клою ла́вою.
Сплетать—1) сплі́та́ти || **-тение**—плетіння. (**Сплетение** обстоятельств)—збіг обста́вин.
Сплетни — пліткі, поговір || **-ник**—плету́н || **-ничать**—пле́скати, плести́ || **-ница**—плету́ха.
Сплоховать—схибну́ти.
Сплошной — суцільний || **-лошь**—су́спіль, за́спіль, узаміт.
Сплутовать—зшахрува́ти.
Сплывать—сплива́ти; (был, да сплыл!)—був та загу́в.
Сплюснутый—плю́склий, сплю́щений || **-щивать**—сплю́щувати.
Сподвижник — сподви́жник, спотру́дник.
Сподручный—похватни́й; зру́чний.
Спокойный — спокі́йний, супокі́йний, суми́рний || **-койствие** — спо́кій (-о́ю).
Споласкивать—ополі́скувати.
Сползать—сповза́ти.
Сполна—цілко́м, спо́вна.
Сполошить—сполоха́ти.
Спор—спір (-о́ру), супере́чка || **-ный**—спірни́й.
Спора - спо́ра || **-радический** — споради́чний.
Спорить—1) сперечатися; 2) (ссориться)—спо́ритися || **-ться** — ла́дитися, посува́тися, спори́тися.
Способ—спо́сіб (-собу) || **-ствовать**—сприя́ти, спори́ти, спомага́ти || **-ние**—сприя́ння.
Способность—здатність (-ости), здібність (-ости), хист || **-ный**—здатний, здібний. (**Способен,** годен уже к какой-либо работе) — слу́шний уже до робо́ти.
Спотыкаться,-нуться — спотика́тись (спіткну́тись), потика́тися (піткну́тися, потикну́тись).
Спохватиться — схаменути́сь, стя́митись.
Справа—(**Справа** от Днепра)—право́руч, оде́сьбіч Дніпра́.
Справедливость — справедли́вість || **-вый**—справедли́вий; (о замечании, вопросе и т. д.)—слу́шний.
Справка—до́від, інформа́ція || **-воч-**

ный—інформаці́йний; (=удостоверение)—по́свідка, до́відка.

Справляться—1)—дові́дуватись; 2) (с делом)—управля́тись.

Спрашивать — пита́ти, запи́тувати || **-осить**—спита́ти, запита́ти || **-ться**—1) пита́тись, пита́ти до́зволу; 2) (спрашивается)—пи́тання, запита́ти-б; (в задаче)—пита́ння. **Спрашивается**, что ему нужно?)—Запита́ти-б, чого́ йому́ тре́ба?

Спринцовка — си́кавка, шпри́ц || **-цевать**—вбри́зкувати.

Спроваживать — випрова́джувати; (=отделаться)—здиха́тися кого́, чого́.

Спрос—по́пит.

Спроста—про́сто, спроста́. (Тут что-то не **спроста**)—Тут що́сь не те́, не спроста́.

Спрыгивать—см. **Соскакивать**.

Спрыскивать—кропи́ти.

Сспрягать (грамм.) — відміня́ти дієсло́ва || **-жение**—відмі́на дієсло́вна кон'юга́ція || **-гание** (грам.)—відмі́нювання || **-гаться** (для работы)—спряга́тися.

Спрятать,-ся—схова́ти,-ся.

Спугивать,-гнуть—см. **Сполошить**.

Спуск—1) (процесс)—спуска́ння; спуск; 2) (в огнестрельн. оружии)—язичо́к; 3) (на горе)—схи́лок, спуск, згір'я, узбі́ччя.

Спускать—спуска́ти; (о воде)—випуска́ти, сто́чувати. (Я этого не **спущу**)—Цього́ я не подару́ю || **-ться**—спуска́тись.

Спустя—(о времени) — зго́дом, невдо́взі; (**с-я** рукава)—аби як.

Сутник — супу́тник, подоро́жній това́риш.

Спутывать—1) (о словах и т. д.)—плу́тати; 2) (о лошадях) — пу́тати. (Я **спутал** фамилии)—Я поплу́тав прізвища́.

Спьяна—сп'я́ну; (в нетрезвом состоянии)—не потве́резу, під п'я́ну руч.

Спятить (с ума)—з глу́зду з'їхати.

Спячка—спля́чка.

Спящий—спля́чий; той, що спить.

Сравнение—порівня́ння, зрівня́ння; (в сравнении с чем)—[су́]про́ти чо́го || **-нивать**—рівня́ти || **-нять**—зрівня́ти || **-нить**—порівня́ти || **-няться**—дорівня́тись || **-нительный**—порівна́вчий, порівня́ний || **-ивание**—рівня́ння.

Сражаться--би́тися || **-жение**--бій (-ою) || **-зиться**--стя́тися, зійти́ся на герць.

Сразу—відра́зу, водно́раз; (внезапно)—см. **Вдруг**; (вместе)—враз, ра́зом.

Срам—со́ром.

Срамить—со́рому завдава́ти || **-ся**—осоро́митись.

Срастаться—зроста́тись.

Сращивать—зро́щувати.

Сребреник—срібня́к.

Среда—1) (день недели)—середа́; 2) (люди)—ото́чення; (хим., физ.)—середо́вище.

Среди—посере́д, по-мі́ж; (среди дня)—середо́дні || **-на**--сере́дина || **-дний**—сере́дній; (по возрасту)—середу́щий; (математ.)—пересі́чний; (небольшой)—помі́рний || **-дневековый**—середньові́чний || **-доточие**—осере́док || **-дство**—за́сіб (-собу); (существования)—ко́шти, за́соби. (Не имеет **средств** к существованию)—Не ма́є з чо́го жи́ти.

Средиземный—середзе́мний.

Срезывать,-зать—стина́ти, стя́ти, зрі́зувати, зріза́ти. (**Сре́зать** на экзамене)—провали́ти, порі́зати на і́спиті.

Сретение—стрі́тення.

Сродниться—спорідни́тися || **-дство**—спорі́днення.

Срок—строк, речине́ць, те́рмін.

Срочный—термино́вий || **-но**—нега́йно, небо́авом. (**Срочный** пакет)—спі́шний паке́т.

Сруб—о́щеп; (в колодце)—ця́мрина.

Срубить (дерево)—зруба́ти, стя́ти.

Срыв—1) зрива́ння (о здании); 2) зірва́ння (конференции).

Срывать, сорвать—зрива́ти, зірва́ти || **-ться**—зрива́тися, зірва́тися.

Срыть—зри́ти, скопа́ти.

Сряду—по́спіль, за́спіль.

Ссадина—садно́.

Ссаживать—зса́джувати || **-дить**—зсади́ти.

Ссора—сва́рка; (легкая)—ро́зтирка; (крупная)—чва́ра, бу́ча || **-рить**—свари́ти || **-ться**--свари́тись, гри́зтись; (мягче)—спо́ритись.

Ссуда—по́зичка || **-дный**—позичко́вий.

Ссужать (кого)—позича́ти (кому́).

Ссунуть—зсу́нути.

Ссылать—засила́ти || **-ка**—1) засла́ння; 2) (на место в книге)—по́силка || **-ться**—посила́тися, здава́тися, покли́катися на ко́го || **-ный**—засла́нець.

Ссыпать—зсипа́ти.

Ставни—вікі́нниці.

Ставка—1) ста́вка* (жалованья); 2) (в игре)—кін (ко́ну); 3) (командующего)—кіш (коша́); 4) (очная)—зво́дини,

зво́ди. (Дать очную **ставку**)—зво́ди зво́дити.
Стадия—ста́дія.
Стадо — ста́до; (овец) — ота́ра; (рог. скота)--чередá, гурт; (птиц)--см. **Стая**; (общественное всех пород) —чередá ‖ **- ный**—ста́дний.
Стакан—шкля́нка.
Сталкивать,-кнуть—спиха́ти, зіпхну́ти ‖ **- ться**—стика́тись, зіткну́тись; зди́бати що. (Мы **сталкиваемся** с этим фактом)—Ми ба́чимо, поди́буємо цей факт.
Стало-быть—вихо́дить, о́тже, зна́чить.
Сталь—кри́ця, сталь ‖ **- ной**—стале́вий, крице́вий ‖ **- лелитейный** (завод) — гама́рня, сталеодли́вний заво́д.
Стамеска—долотце́, різе́ць.
Стан—стан, поста́ва; (=лагерь)—кіш (коша́), та́бор (-ору).
Станица—стани́ця.
Становить, сястать--става́ти (ста́нути), ста́ти; (=делаться) — става́ти, роби́тись (ста́ти, зроби́тись) (**Становиться** лучше, хуже, глубже, холоднее...). кра́щати, гі́ршати, гли́бшати, холодні́шати...
Становой—становóй.
Станок — варста́ть (-тя) ‖ **- нковая** живопись—мольбе́ртне маля́рство.
Станция—ста́нція; (остановка)—ста́нція, пере́станок, постоя́нка ‖ **- ционный**—станці́йний.
Стараться—дба́ти, пильнува́ти (чим) ‖ **- тельный** — дба́лий, дбайли́вий, пи́льний, стара́нний ‖ **- тельность**—дбайли́вість, пи́льність, стара́нність ‖ **- ание**—дбання́.
Старец—дід; (духовн.)--черне́ць (ченця́);
Старик — дід, старий; (фамильярн.) — стариган́, дідуган́ ‖ **- чок** — дідýсь, дідо́к.
Старина—старовина́, давнина́ ‖ **- нный**—старови́нний, стародáвній.
Старообрядец старові́р.
Старожил—старожи́тець (-тця).
Староста—ста́роста, ві́йт; (церковный) —ти́тар (-ря).
Стариться—ста́ріти, ста́ритися.
Старость—ста́рість, ста́рощі.
Старуха—стара́, бабýся.
Старческий—старе́чий.
Старшина — старшина́ ‖ **- шинство**—старши́нство ‖ **- ший**—ста́рший.
Старый—старий; (очень **с-й**)—старе́зний ‖ **- рье**—тандúта, дра́нтя ‖ **- роватый**—підста́ркуватий, старе́нький.
Статика—ста́тика.
Статистика — стати́стика ‖ **- ческий** — статисти́чний ‖ **- стик**—стати́стик.
Статист—стати́ст.
Статный—ставни́й, огря́дний, показни́й.
Статский—цивільний; (советник)—ста́тський совітник.
Статут—ста́тут.
Статуя—ста́туя.
Стать—(с какой **стати**)—з якóї ре́чи; (под **стать**)—під па́ру.
Статья—стáття, розпрáва (только о литер. или научн.).
Стачивать—1) зшива́ти; 2) сто́чувати
Стачка—страйк ‖ **- чечник** — страйка́р (-ря́) ‖ **- чечный**—страйкови́й.
Стащить—стягти́; (украсть)—зцу́пити, спе́рти.
Стая — зграя́; (журавлей и т. д.)—ключ.
Ствол—1) (дерева) — сто́вбур; (около корня)—при́корень; 2) (ружья и т. д.) —ру́ра; (пушки)—ці́вка.
Створаживаться — ву́рдитися, зсіда́тися.
Створки—сту́льні.
Стеарин—стеари́н.
Стебель — стебло́, било́ ‖ **- ек** — стебли́нка, били́нка.
Стегать (бить)—шмага́ти, періщити.
Стежок—стіп.
Стекать—стіка́ти, збіга́ти.
Стекло — шкло; (в окне) — ши́бка ‖ **- лышко** — шке́льце ‖ **- лянный** — шкляни́й; (**с-й** завод) — гу́та; (битое **с-о**)—бу́тор.
Стекольный завод--см. **Стеклянный** ‖ **- льщик**—шкляр.
Стелька—у́стілка; (п'яный, как **ст-а**)—п'я́ний, як ніч.
Стемнеть—сме́ркнути.
Стена—стіна́; (только каменная)—мур ‖ **- нной**—стінни́й ‖ **- нка**—стінка.
Стенать—стогна́ти; зо́йкати.
Степенный — статéчний ‖ **- нность** — статéчність.
Степень—1) сту́пінь (-пня); 2) (родство)—коліно; (до некоторой степени) —до де́якої мі́ри; (в большой степени)—ду́же и т. д.; 3) см. **Чин.**
Степь—степ (сте́пу) ‖ **- ной**—степови́й ‖ **- няк**—степови́к.
Стерва—сте́рво, па́дло (с. р.).
Стеречь—стерегти́ що, пильнува́ти чого́.
Стержень—1)—стри́жень; 2) (в дереве) —се́рце.
Стерлядь—чечу́га.
Стерпеть—сте́рпіти.
Стеснять—1) стиска́ти; 2) заважа́ти (см. **Мешать**) ‖ **- ться** — стида́тися, ніяковіти* (см. **Смущаться**).
Стечение—збіг; (народа)—ти́снява, на́товп; (обстоятельств)—збіг обста́вин.

Стибрить — зцу́пити (см. **Украсть, Стянуть**).
Стиль—сти́ль (-лю), штиб.
Стипендия — стипе́ндія ‖ **- диат**—стипендія́т.
Стирать—1) витира́ти, стира́ти; 2) (белье) — пра́ти (перу́, пере́ш...) ‖ **- рка**—прання́.
Стискивать—стиска́ти; (стиснуть зубы) —зціпи́ти зу́би.
Стихать—ти́хшати; (о людях)—ни́шкнути (прини́шкнути, угамува́тись); (о ветре, буре)—ущуха́ти.
Стих—вірш, стих ‖ **- осложение**—віршува́ння ‖ **- творение**—см. **Стих** ‖ **- творный** — віршо́ваний ‖ **- плет** — віршома́з.
Стихия—стихія ‖ **- йный**—стихі́йний.
Стлать—стели́ти; (настилать)—мости́ти ‖ **- ться**—стели́тись.
Сто—сто; (**сто** с лишним)—стона́дцять ‖ **- рицей**—всо́теро.
Стог—стіг (-о́гу), стіжо́к; (соло́мы)—ожере́д.
Стойка — 1) см. **Устой, Прилавок**; 2) сті́йка.
Стойкий—стійки́й, твердий ‖ **- кость**—тве́рдість, непохи́тність, незло́мність ‖ **- ко**—непохи́тно, тве́рдо, незру́шно.
Стойло—сті́йло.
Стоимость—ва́ртість; (меновая **с-ть**)—вимінова́ ва́ртість.
Стоймя—ста́вма, сто́ячи, сторч, ру́ба. (Поставил **стоймя**)—поста́вив ру́ба, сторч.
Стоить — ко́штувати; (не **стоит**)—не варт; (**стоит**)—ва́рто, варт (ко́штує) ‖ **- ющий**—ва́ртий.
Стократно—сто́крат.
Сток—1) спад, відли́в; (**сточная** труба) —ри́нва.
Стол—стіл (-ола́); (к **столу**)—до сто́лу ‖ **- овая**—їда́льня ‖ **- ваться**—харчува́тись ‖ **- лик**—сто́лик.
Столб—стовп(б), слуп ‖ **- бик**—сто́впчик.
Столбец — стовпе́ць; (в газете) — шпа́льта.
Столбняк—праве́ць, остовпіння.
Столбовая (дорога)—верстовий шлях.
Столетие—сторіччя, століття ‖ **- тний**—столі́тній.
Столица — столи́ця ‖ **- личный** — столи́чний.
Столкнуться — 1) зіткну́тись, вда́ритись; 2) (с к.-либо явлением)—зди́бати, нади́бати що ‖ **- новение** — 1) (поездов ж. д.)—зіткне́ння; 2) (бой, ссора)—су́тичка.
Столковаться—см. **Сговориться**.
Столоначальник—столонача́льник.
Столпиться—ску́пчитись; (в помещении)—наби́тись.
Столочь—стовкти́, потовкти́.
Столь—(сколь-**столь**)—так-як; (**столь** же) — так са́ме; (**столь** много)—тако́го бага́то, тако́го. (**Столь** сильный)—таки́й ду́жий.
Столько—сті́льки; (**с-о-то**)—скі́лькісь.
Стольник—сто́льник.
Столяр—сто́ляр; (быть **с-ом**)—столяру́ва́ти ‖ **- ный**—столя́рський.
Стон—сто́гін (сто́гону) ‖ **- ать**—стогна́ти.
Стопа—1) стопа́; 2) (итти по чьим **стопам**)—насліду́вати кому́; 3) (бумаги)—ри́за папе́ру; 4) (в стихах)—стопа́.
Стопка — 1) (для вина)—кели́шок; 2) (грудка)—стіжо́к.
Сторговаться—приторгува́ти, сторгува́тися.
Сторицей—всо́теро.
Сторож—сто́рож; (в поле)—лановий; (лесной)—побере́жник.
Сторожить — вартува́ти, сторожува́ти ‖ **- жевой**—вартови́й ‖ **- жка**—курі́нь, варті́вня, бу́дка.
Сторона—сторона́, бік (бо́ку). (В **стороне**)—о́сторонь. (В **сторону**) — на́ бік. (На все четыре **стороны**)—На всі чоти́ри вітри. (Со всех **сторон**)—звідусі́ль. (Нападать со всех **сторон**) —опада́ти (Собаки опа́ли са́ни). (Со всех **сторон**=во всех отношениях) —усіма́ сторона́ми. (В разные **стороны** пошли) — Пішли́ рі́зно. (Бросились в р. **стороны**) — Ки́нулись вро́зтіч. (Тупая **сторона** ножа)—тупи́й (-ія́), рубіж (-бежа́). (Солнечная **сторона**) — відсо́ння. (**Сторона** в суде)—сторона́.
Сторониться—уступа́тись; (от людей) —цура́тись кого́, держа́тися о́сторонь од ко́го.
Сточная труба —см. **Сток**.
Стоющий—1) що ко́штує; 2) ва́ртий, путя́щий.
Стоянка—постій, посто́янка.
Стоять—стоя́ти; (на своем)—пра́вити своє́ ‖ **- ать**—ста́ти, ста́нути ‖ **- ая**—ста́вма; сто́ячки, стоючи́, ру́ба.
Стоячая — (вода) — нете́ча, водостій (-сто́ю). (Лужа **стоячей** воды) — стоя́н.
Стравливать—1) (о пастбище) — спаса́ти, стра́влювати; 2) (о людях)—нацько́вувати на ко́го (см. **Натравливать**).
Страда—жнива́ (мн. ч.).

Страдать—стражда́ти, му́читись || **-дание**—стражда́ння, му́ка. (Причинять **страдание**)—завдава́ти му́ки || **-лец** — му́ченик || **-тельный** (грам.) — страда́льний.
Страдальческий—стра́дницький.
Стража—сторо́жа, ва́рта.
Страна—кра́їна, край.
Страница—сторі́нка, ка́ртка.
Странник — мандрі́вник, мандрівець || **-ствовать** — мандрува́ти || **-ствие** — мандрі́вка || **-ющий** — мандрівний.
Странный—чудни́й, ди́вний; (сильнее) — чудерна́цький, химе́рний, непода́бний || **-нно**—чу́дно, ди́вно і т. д.
Страстный—жагу́чий; (только о половой страсти)—ярки́й.
Страсть — при́страсть, жага́; (**страсть** как)—страх, аж-аж, страше́нно.
Страус—струсь (-ся́), стра́вс.
Страх—страх, о́страх, ляк; (сильнее)—жах (см. **Ужас**). (На свой **с-х**) — на свою́ відповіда́льність; (**страх** как)—см. **Страсть** как.
Страховать — страхува́ти || **-овой** — страхови́й || **-ховка**—страхува́ння.
Страшилище—страхо́вище, страхі́в'я.
Страшить—страха́ти (см. **Пугать**) || **-ться** — боя́тись, побо́юватись (см. **Опасаться**).
Страшный—страшни́й || **-но**—стра́шно, бо́язько; (= очень) — страше́нно. (**Страшно** сильный) — ду́же, страше́нно си́льний.
Стращать—см. **Страшить**.
Стрекоза (Libellula)—ба́бка; (уменьшит.)—ба́бочка.
Стрекотать—1) (о насекомых)—сюрча́ти, цвірча́ти; 2) (о людях)—цокота́ти.
Стрела—стріла́ || **-ка**—стрі́лка,
Стрелять—стріля́ти, пали́ти || **-льба**—стріляни́на; вого́нь, стріля́ння || **-лок**—стріле́ць.
Стремглав—стрі́мголов, на́сторч; (броситься **стремглав**) — прожо́гом ки́нутись.
Стремительный — нава́льний; пори́вчастий, рвачки́й || **-но** — прожо́гом, пори́вчасто || **-ться**—допина́тися чого́, пориває́тись, змага́тись до чо́го || **-ление** — пориває́ння; (слабее) — по́тяг, прямува́ння.
Стремнина—строма́, кру́ча.
Стремя—стремено́ || **-нный**—стремени́й.
Стрепет—хохітва́.
Стрескать—см. **Слопать**.
Стречок—(дать **стречка**)—дремену́ти, чкурну́ти, дряпону́ти.
Стриж—щур.
Стрижка—стри́ження.
Стричь—стри́гти.
Строгать—струга́ти, гемблюва́ти.
Строгий суво́рий, стро́гий || **-гость** —суво́рість || **-го**—суво́ро, го́стро.
Строевой—1) будіве́льний; 2) (в войске)—шерего́вий.
Строение — буд о́ва; будівля; (в анатомии и т. д.)—буд о́ва.
Строй — 1) (музыкальн.) — лад (-ду́); 2) (войск.)—шик, стрій (-ою).
Стройный — 1) струнки́й, ста́вний; 2) (теория)—гармоні́йний; (пение) — доладний || **-ность** — 1)—стру́нкість, ста́вність; 2) гармоні́йність, доладність.
Строить—будува́ти, ста́вити; (из камня) —мурува́ти; (солдат)—шикува́ти || **-тель**—будівни́чий || **-тельный**—будіве́льний || **-тельство**—будівни́цтво.
Строка—рядо́к.
Стропило—кро́ква.
Строптивый—перекі́рливий, непокі́рливий, туги́й.
Строфа—строфа́.
Строчить—(писать)—писа́ти; (ирон.)—шкря́бати, дря́пати.
Строчка—рядо́к (в книге).
Струиться — точи́тися; (с журчанием) —дзюркоті́ти.
Струна—струна́ || **-нный** — стру́нний.
Струп—струп.
Струсить—зляка́тися, оторопі́ти, страху́ на́їстися.
Стручок—стручо́к.
Струя—стру́мінь, ці́вка, струя́; (дыма) —звій ди́му (род. п.—зво́ю).
Стряпать—куховарити.
Стряпчий—адвока́т.
Студент—студе́нт || **-нческий**—студе́нтський || **-чество**—студе́нтство.
Стужа—холодне́ча, хо́лод.
Стук—сту́к, сту́кіт (-оту); (сильный)—гріо́кіт (-оту); (постоянный) —стуко́тнява. (Я узнаю его **стук**)—Я впізна́ю його́ по́стук || **-каться** — вдаря́тись, гріо́катись || **-котня** — сту́княва, торохне́ча || **-стук!-стук!** — гуп! торо́х!
Стул—сті́лець || **-чик**—сті́льчик.
Ступа—сту́па.
Ступать—ступа́ти; (ступай!)—іди́ собі́; іди́ геть, забира́йся звідси, тіка́й.
Ступня—стопа́.
Ступень—сту́пінь, щабе́ль (оба м. р.) || **-ньки**—схі́дці; (на приставн. лестнице)—щаблі́. (На низкой **ступени** развития) — На низько́му сту́пневі ро́звитку || **-ньчатый** — ступне́вий, щабле́вий.

Стучать—сту́кати; (сильнее)—гріюкати; (о сердце) — колоти́тись || **- ться** — сту́кати.
Стушеваться — зні́титися; зни́кнути. (Он **стушевался**)—він зні́тився. (**Стушевалось** различие) — зни́кла, сте́рлась різни́ця.
Стыд—со́ром, усти́д || **- ный**—соромі́тний || **- ливый**—соромли́вий || **- дить** —со́рому завда́вати || **- ться** — соро́митися, стида́тися.
Стынуть—холо́нути, сти́гнути.
Стычка—су́тичка.
Стяжать—набу́ти, придба́ти; (славу)—зажи́ти сла́ви.
Суббота—субо́та.
Субсидия—субси́дія.
Суглинок—су́глинок.
Сугроб — заме́т, кучугу́ра; (поперек дороги)—перевій (-во́ю).
Судак—суда́к, сула́.
Сударь — добро́дій || **- рыня** — добро́дійка. (Что вы, **сударь?**)—Що́ ви, добро́дію?
Суд—суд; (гражданский) — цивільний; (уголовный)—ка́рний; (верховный)—найви́щий; (военный) — військо́вий; (окружной) — окружни́й; (присяжных)—суд присяжних; (привлекать к суду) — позива́ти кого́; (являться в суд)—ста́витись пе́ред суд; (отдавать) — ста́вити кого́; (привлечь)—потягти́ кого́ на суд; (третейский суд)—третє́йський суд.
Судебный—судови́й; (с-м порядком)—судо́вне. **Судебные** учреждения)—судові устано́ви, суди́.
Судимость—суди́мість.
Судить—1) (о суде только)—суди́ти; 2) суди́ти, гада́ти || **- ться**—позива́тися, суди́тися; (часто **с-я**) — тяга́тися.
Судно—судно́.
Судовой — корабе́льний || **- владелец** —судовла́сник.
Судорога — корч (ж. рода), судо́ма; (сводит **судорогой**)—судо́мить.
Судорожный—конвульсійний.
Судостроение — корабе́льна будо́ва, кораблебудівни́цтво.
Судоходство—плавба́ || **- дный**—судохідний, сплавни́й.
Судьба—до́ля, судьба́, тала́н; (злая)—неду́ля.
Судья—суддя́.
Суеверный — забобо́нний || **- рие**—забобо́ни.
Суета—1) суєта́; 2) струс, метушня́; (спешка) — хапани́на || **- титься**—метуши́тися, мота́тися || **- ливый**—метушли́вий; (о деле)—клопотли́вий, заморо́чливий.
Суждение — 1) суд, га́дка, ду́мка; 2) (логическое)—су́дження.
Суживать—зву́жувати.
Сук—сук, сучо́к.
Сука—су́ка; (бранное слово) — су́ка, суці́га.
Сукно — сукно́; (красное)—кармази́н; (белое)—габа́; (английское) — саєта || **- конный**—сукня́ний; (о языке)—повстя́ний.
Сукновал — шапова́л || **- новальня** — ступни́к.
Сукровица—па́сока, су́кроватиця.
Сулема—сулема́.
Сулить—см. **Обещать.**
Султан—1)—султа́н; 2) (на шапке)—ки́тиця.
Сума—то́рба; (патронная)—ладівни́ця; (переметная)—саква́ (Саква́ надіньте й жа́лко ру́ку простягніть).
Сумасбродный — навісни́й. (**Сумасброд**)—навісни́й || **- ство**—навіжéнство.
Сумасшедший—божевільний; (**с-я** быстрота) — шале́на шви́дкість || **- шествие**—божевілля.
Суматоха—гарми́дер, ша́рварок, метушня́, струс.
Сумбур — нісені́тниця; (слабее)—недола́дність.
Сумерки — смерк, при́смерк || **- речный**—смерко́вий.
Суметь — зуміти; утну́ти (образно). (Я не **сумею** так сделать!)—Я не втну́ так зроби́ти!
Сумка—торби́нка.
Сумма—су́ма; (**с-ы**, предназн. для чего-либо)—ко́шти, призна́чені на що́сь.
Сумрак—су́тінок; (сильнее)—те́мрява.
Сумрачный—похму́рий, хма́рний.
Сумчатое (животное)—торбу́н.
Сумятица—ро́зрух.
Сундук—скри́ня.
Суп—ю́шка, суп.
Супесок — су́пісок; (супесь) — піскови́на.
Супруг(а) — дружи́на || **- жество** — шлюб; (**-жеская пара**)—подру́жжя.
Сургуч—сургу́ч.
Сурдинка — сурди́на; (под **с-у**)—ни́щечком.
Сурик—бака́н.
Суровый—1) сувóрий; (о материале)—сирови́й; гру́бий || **- вость** — сувóрість.
Суслик—ховрашо́к.
Сустав—суставе́ць.
Сутки—доба́ || **- точные**—добові гро́ші.

Сутолока—см. **Суматоха, Сумятица.**
Сутуловатый—суту́лий.
Суть—суть, істо́та.
Суффикс—су́фікс.
Суфлер—суфле́р; (ирон.)—підбре́хач.
Сухарь—суха́р (-ря́).
Сухой—сухи́й; (о земле)—сухо́земля; (лето)—сухолі́ття; (сухие ветки, валежник)—по́суш ‖ **-ость**—су́хість ‖ **-ощавый**—сухорля́вий, сухоре́брий.
Сухомятка—сирова́ харч. (Есть **всухомятку**)—сирову́ харч їсти.
Сухопутный—сухопу́тній.
Сучить—сука́ти.
Сучок—сучо́к.
Суша—суході́л, су́ша.
Сушить—суши́ти.
Сушь—су́ш (-ши); (засуха)—см. там.
Существенный—істо́тний ‖ **-ность**—істо́тність.
Существительное (имя)—речі́вник, іме́нник.
Существо—1) істо́та; 2) (=существенное)—істо́тне ‖ **-вовать**—існува́ти ‖ **-вование**—існува́ння ‖ **-вующий**—тепе́рішній, суча́сний, що є. **Существующие** в буржуазном строе противоречия)—супере́чності, що є в буржуа́зному ла́дові ‖ **-вовавший**—суча́сний чому́, що був за чо́го. (**Существовавшие** при царе порядки)—Лад, поря́дки, що були́ за царя́.
Сущий—су́тий, чи́стий ‖ **-ность**—си́ла, суть, суто́та*. (**Сущие** пустяки)—пусте́, чи́ста дурни́ця. (Вся **сущность** этого)—вся си́ла, суть цього́.
Сфера—сфе́ра, о́бсяг; (обстановка)—ото́чення. (В **сфере** постоянного обмана)—в ото́ченні повсякча́сної брехні́.
Схватка—спо́тичка, су́тичка; герць (с оттенком двуборья, дуэли).
Схватывать,-тить—схо́плювати, схопи́ти.
Схитрить—схитрува́ти.
Сходить—1) схо́дити; (с ума)—божево́літи, зво́дитись з ума́; (=бесноваться)—кази́тись. (**Сходить** с рук)—мина́тися (Це йому́ так не мине́ться;) 2) (**сходить** за чем-л.)—піти́ по щось ‖ **-ться**—схо́дитися; (соглашаться)—єдна́тися, пого́джуватися. (Не **сойтись**)—не пого́дитися, не поє́днатися, не поми́ритися на чо́му.
Сходка—схо́дини.
Сходный—1) (о цене)—помі́рний; 2) см. **Похожий** ‖ **-дство**—схо́жість, поді́бність; (полное сходство)—достеме́нність, стеме́нність.
Сход—схід (схо́ду).
Схоронить—см. **Похоронить** и **Прятать.**
Сцена—1) сце́на, я́ва; 2) (подмостки)—кін (ко́ну).
Сцеживать—зці́жувати, сто́чувати.
Сцепиться (о схватке)—зійти́сь, зчепи́тись.
Сцеплять—зче́плювати ‖ **-пление**—зче́плення; (процесс)—зче́плювання; (хим.)—спі́йність ‖ **-ка**—зче́плювання (ваго́нів) ‖ **-щик**—зче́плювач.
Счастье—ща́стя, тала́н; (к **с-ю**)—на ща́стя ‖ **-тливый**—щасли́вий, ща́сний ‖ **-ивец**—щасли́вець.
Счет—1) лік, лічба́, чи́слення; 2) (бумага)—раху́нок; (**насчет**)—що до, про, за; (на чей-л. счет)—ко́штом кого́сь; (текущий)—пото́чний раху́нок ‖ **-ный**—рахунко́вий; (**с-я** машина, счеты)—рахівни́ця ‖ **-овод**—рахівни́к ‖ **-водство**—рахівни́цтво ‖ **-водный**—рахівни́чий.
Счетчик (электр.)—регістра́тор енергії.
Счисление—чи́слення, лік, лічба́ ‖ **-лять**—чи́слити, лічи́ти.
Считать—1) чи́слити, лічи́ти, рахува́ти; 2) (**с-ть** чем)—вва́жати за ‖ **-ться** с кем—зважа́ти на ко́го.
Сыворотка—си́роватка.
Сыграть—загра́ти; (окончить)—одігра́ти.
Сын—син ‖ **-нок**—сина́ш, сино́к. (Сынок!)—Синку!
Сыпать—си́пати ‖ **-ться**—си́патись. (Хлеб **сыплется** из колоса)—хліб пливе́.
Сыпучий—сівки́й, сипки́й; (**с-е** тело)—сипе́ць ‖ **-учесть**—си́пкість.
Сыпь—ви́сипка ‖ **-ной**—сипни́й; (тиф)—сипня́к.
Сыр—сир (си́ру).
Сырой—во́хкий, сири́й, сирови́й; (**сырой** проду́кт)—сирови́й проду́кт, сировина́; (**сырая** погода)—во́хка пого́да, мря́ка. (О помещении)—во́хке; (хлеб)—глевки́й; (земля)—сирова́, во́хка ‖ **-ость**—во́хкість ‖ **-ро**—во́гко.
Сыромятный—сирови́й; (**с-я** кожа)—сири́ця ‖ **-ник**—кожум'я́ка.
Сырье—сировина́ ‖ **-ьевой**—сирови́нний.
Сыск—ро́зшук ‖ **-ной**—розшуко́вий.
Сытный—си́тний.
Сытый—си́тий ‖ **-тость**—си́тість.
Сыч—си́ч.
Сыщик—слідéць, шпиг.
Сюда—сюди́, сюдо́ю.
Сюрприз—сюрпри́з.
Сюртук—сурду́т.

Т

Табак—тютю́н; (стертый)—по́терть || **- чный**—тютюно́вий || **- ководство**—тютю́нництво.
Табель—та́бель || **- ный**—та́бельний || **- блица**—табли́ця, табе́лька || **- щик**—та́бельник.
Табор—та́бір (-ору).
Табун—табу́н.
Табурет—дзи́глик.
Таз—(анат.)—ми́са, кри́жі; (медный)—мідни́ця, таз || **- овый**—крижови́й.
Тайга—тайга́.
Тайком—по́тай, по́тайці; ни́шком. (**Тайком** пробрался в свою комнату)—Ни́шком (крадькома́) проліз до своє́ї кімна́ти.
Тайна—таємни́ця || **- ный**—потае́мний; тає́мний || **-нобрачный**—скритопо́лий.
Таинственный—таємни́чий || **- нность**—тає́мність || **- нство**—таїнство.
Так—так, та́кечки; (**так** или иначе)—так, чи и́нак; (**так** как)—бо, тим що, позаяк; (**так** много!)—тако́го бага́то; (**так** что?)—то що?; (**так** что)—о́тже, ото́ж; (точно **так**)—достеме́нно, точні́сінько; (**так** сказать)—сказа́ти-б; (**так** называемый)—так ізва́ний.
Также—теж, та́ко́ж, тож; і собі́. (Он пошел домой, а я **также**)—Він пі́шо́в додо́му, а я й собі́.
Такой—таки́й, така́, таке́. (**Такой** же)—таки́й са́мий.
Таковой—см. **Он, Она, Оно.**
Такса—1) поставна́ ціна́, та́кса; 2) (собака)—такс || **- ировать**—таксува́ти || **- атор**—таксато́р.
Такт—такт; (в такт)—ла́д || **- тичный**—тактовний.
Тактика—та́ктика || **- тический**—тактичний.
Талант—тала́нт, кебе́та || **- тливый**—талановитий, кебетли́вий || **- тливость**—талановитість.
Талия—стан.
Талон—тало́н.
Там—там, та́мечки. (**Там** и сям)—де-не-де || **- ошний**—тамте́шній.
Таможня—ми́тниця || **- женный**—митови́й; (сбор)—ми́то.
Танец—тане́ць || **- нцовать**—танцюва́ти || **- нцовщик**—танцюри́ста || **- щица**—танцівни́ця.
Тарабарский - безглу́здий || **- щина**—нісенітниця, базграни́на.
Таракан—тарга́н.
Тарантул—тара́нтул.
Тараторить—торохті́ти, цокота́ти.
Таращить (глаза)—ви́тріщитися, ви́лупити о́чі.
Тарелка—полу́мисок, таліркa.
Тариф—тари́ф.
Таскать—тяга́ти || **- ся**—волочи́тися, тиня́тися.
Тасовать—тасува́ти.
Татаре—тата́ри || **- ин**—тата́рин; (пренебреж.)—татарва́.
Татуировать—татюва́ти.
Тафта—тахта́.
Тачка—та́чка; (у землекопов)—граба́рка.
Тащить—тягти́, волокти́, тасува́ти; (красть)—цу́пити, пе́рти, ти́рити || **-ся**—пле́нтатися, чвала́ти.
Таяние—розтава́ння || **- ять**—та́нути, розтава́ти, топи́тися. (Ехать по **тающему** снегу)—Та́лом талува́ти. (Деньги **тают**)—Гроші пливу́ть. (Бо́гатство растаяло)—Бага́тство у тань пішло́.
Тварь—твари́на; тварю́ка. (Всякая **тварь**)—уся́ка твари́на. (Ах ты **тварь**!)—А ти тварю́ко!
Твердить—твердити, повто́рювати; (фам.)—довбти́, товкти́, торо́чити; (**т-ть** свое)—пра́вити свое́.
Твердый—твердий, міцний; (только переносно)—нехи́бний, непохи́тний || **-дость**—твердо́та || **-дыня**—тве́ржа || **-деть**—тве́рднути, тужа́віти. (**Твердая** линия в политике)—непохи́тна лі́нія в полі́тиці. (**Твердая** цена)—поставна́ ціна́.
Твой—твій, твоя́, твоє́.
Творить—твори́ти, ство́рювати || **- рец**—творець (твірця́) || **- чество**—тво́рчість || **- ческий**—тво́рчий, ви́творчий || **- ться** (происходить)—ко́їтись, счиня́тись || **- ительный** (падеж)—ору́дний відмінок.
Творог—сир (-ру).
Театр—теа́тр; (кукольный)—верте́п.
Тезис—те́за.
Текст—текст.
Текучий—плинний, теку́чий, живи́й.
Текущий—1) той, що тече́; 2)—пото́чний, біжу́чий.
Телега—віз (во́за) || **- жка**—візо́к; (у плуга)—коліщня.
Телеграмма—теле́грам.
Телеграф—телегра́ф || **- ировать**—телеграфува́ти || **- ист**—телеграфіст.
Теленок—теля́ (р. п. - теля́ти); (не зимовавший)—на́зимок; после́ первой зимы)—бу́зімок, бу́зівок; (после второй)—третя́к.
Телесный—тіле́сний.
Телефон—телефо́н || **- ировать**—телефонува́ти || **- истка**—телефоні́стка.

Телиться—тели́тись.
Тело—тіло ‖ **-сложение**—зав'я́ззя, стату́ра. (Крепкое **телосложение**)—креме́зна по́стать.
Телушка—тели́чка, тели́ця.
Телятина—теля́тина ‖ **- чий**—теля́чий.
Тем—тим; (**тем** более)—тим па́че, пого́тів, по то́му. (Он занят, а я **тем** более)—Він зайняти́й, а я й по то́му.
Тема—те́ма.
Темница—в'язни́ця.
Темный — тьм'я́ний, те́мний (переносн. только—те́мний) ‖ **- но**—те́мно ‖ **- нота** — те́мрява, пітьма́, темно́та ‖ **- неть**—темні́шати, ме́рхнути; сутені́ти ‖ **- ся** вдали--маня́чити, бовваніти.
Темно-голубой — сте́мна блаки́тний; (т-о-синий)—сте́мна си́ній і т. д.
Темперамент—темпера́мент.
Температура—температу́ра.
Темя—тім'я.
Тендер—те́ндер.
Тенето—тене́то.
Тенор—те́нор.
Тень—тінь (р.—тіни); (=прохл. место)—холодо́к, за́тінок.
Теория—тео́рія ‖ **- ретический**—теорети́чний.
Теперь—тепе́р, тепе́речки.
Теплица — тепли́ця ‖ **- чный**—тепли́чний.
Тепло́—тепло́; (наречие)—те́пло.
Теплый—те́плий; (**т-я** вода) лі́тепло (нагретая солнцем). (Птицы летят в **теплые** страны)—Пти́ці летя́ть в ирі́й, у тепли́чину ‖ **- пловатый**—тепле́нький, лі́теплий.
Теребить—скубти́, сми́кати.
Тереть—те́рти; (отчищать)—шарува́ти (підло́гу, брук).
Терзать — 1) роздира́ти, ша́рпати, шматува́ти; 2) (мучить)—мордува́ти, катува́ти ‖ **- зание** — мордува́ння; (=сокрушение)—скру́ха.
Термин—те́рмін.
Термометр—термо́метр, тепломі́р.
Терн—те́рен (-рна) ‖ **- новник**—терни́, терни́на, терни́к ‖ **- нистый**—терни́стий.
Терпимый—терпи́мий ‖ **- ость**—терпи́мість; (дом **т-сти**)—см. **Публичный дом.**
Терпеливый—терпели́вий, терпля́чий ‖ **- вость** — терпели́вість ‖ **- петь** — терпі́ти ‖ **- пение** — терпі́ння, терпля́чка; (потерял **т-ие**) — терпе́ць увірва́вся (кому́).
Терпкий—терпки́й.
Тертый (человек)—бува́лий чолові́к, би́та голова́.
Терять—губи́ти, втрача́ти; (время)—га́яти, марнува́ти час ‖ **- ться** (терять голову)—міша́тись, губи́тись.
Тёс—те́с.
Тесать—теса́ти; (**тесанное** бревно)—теса́н.
Тесемка—поворо́зка.
Теснить — тісни́ти ‖ **- ться**—товпи́тися ‖ **- ный**—(к)тісний ‖ **- нота**—тісно́та; (**тесно** соприкасаться)—щі́льно, при́кро стика́тись. (**Тесновато**)—по́тісно, тісне́нько.
Тесто—(к)тісто.
Тесть—тесть.
Тетива—тятива́.
Тетка—ті́тка ‖ **- тушка**—ті́тонька; (жена дяди)—дя́дина.
Тетрадь—зши́ток, зо́шит.
Техника—те́хніка ‖ **- ческий** — техні́чний.
Течение—течія́, водоте́ча; (по **т-ию**)—упли́нь, за водо́ю; (против **т-ия**)—про́ти води́; (**в течение**)—че́рез, про́тягом; (течения в литературе)—течії́; (**в течение** всего лета)--че́рез усе́ лі́то.
Течка—ті́чка.
Течь—текти́, бі́гти, точи́тись; (о времени)—мина́ти. (Кровь **течет** сильно)—Кров цебени́ть, ці́вкою тече́.
Течь—те́ча, теч, те́князва; (в крыше)—прото́чина.
Тёща—те́ща.
Тигр—тигр.
Тикать—теле́нькати, цо́кати.
Тина—твань, наму́л ‖ **- истый** — багни́стий.
Типография—друка́рня ‖ **- ский**—друка́рський.
Тип — перво́стать, тип ‖ **- пичный** — типо́вий. (Такого типа)—На таки́й штиб, взіре́ць. (Государство такого **типа**)—Держа́ва на таки́й взіре́ць.
Тираж—тира́ж (-жу́).
Тиран — тира́н; кат ‖ **- ство** — тира́нство ‖ **- ния**—тиранія.
Тире—ри́ска, тире́.
Тиски—ле́щата.
Титул—титу́л.
Тиф—тиф, глуха́чка.
Тихий—ти́хий; (о движении)—пові́льний; (о характере)—суми́рний, ла́гідний; (ирон.)—благи́й.
Тихо—ти́хо; (о движении) — пома́лу, пово́лі, пово́леньки; (о речи)—сти́ха проказа́в. (**Тихо, тихо**)—тихе́сенько. (Очень **тихо**)—ти́хо, хоч мак сій, ти́хо, як у ву́сі ‖ **- хонько** — тихе́сенько, тихце́м.
Тише—ти́хше ‖ **-шина**—ти́ша.
Тканье—ткання́ ‖ **- ань**—ткани́на.

Ткать—ткáти (тчу, тчеш, тче, тчемó, тчетé, тчуть).
Ткач—ткач || - **иха**—ткáля || - **цкий**—ткáцький.
Тлеть—1) тлíти, трухнíти || - **ься** (об огне)—жéвріти, тлíти.
Тля—тля, рослúнна вóша.
То—то; (**то** бишь)—то пак; (**то-то** же) —тó-ж бо то; (**то**-есть) — тóб-то; (**то** ли)—чи тó. (**То**... **то**)—то... то. (**То** же самое)—те сáме.
Товарищ—товáриш || - **щи**—товаришí, товарúство || - **щество** — товарúство || - **щеский** — товарúський; (женщина) — товáришка. (Быть **товарищем** кому)—товаришувáти з ким.
Товар—крам; (общий политэк. термин) —товáр || - **ный**—товарóвий; (поезд) — вантáжний пóтяг || - **рообмен**—товарови́мін || - **обращение**—товарообíг || - **оведение** — товарознáвство.
Тогда — тодí || - **шний** — тодíшній. (**Тогда** именно) — отодí, сáме тодí. (**Тогда** как)—колú-ж.
Тождественный—тотóжній || - **дество** —тотóжність.
Тоже—теж, такóж; і собí. (Я **тоже** начал сеять)—Я й собí взяв сíяти.
Ток—1) (для молотьбы) — тік (тóку), гарман; 2) (физ.)—тяг, течíя, тік (тóку) || - **копровод**—токовід.
Токарь—тóкар (-ря).
Толк — пуття́, лад; (без **толку**) — без пуття́; (сбить с **толку**)—спантели́чити, запáморочити; **толки** — см. **Слухи**; **толк!** (от глагола **толкнуть**)—штовх! (слабее)—ти́ць! (Знать **толк** в чем)—знáтися на чóму. (Дать **толк** чему) —довéсти що до пуття́.
Толкать — штовхáти, пхáти || - **ться** —пхáтися; (слоняться) — тинятися, швéндяти || - **котня**—товкотнéча, нáтовп, ти́снява || - **кучка**—товчóк.
Толкач—(в мельнице)—ступи́р; (паровоз)—штовхáч.
Толкование—товмáчення, тлумáчення || - **вать**—(тлу)товмáчити || - **тель** — (тлу)товмáч || - **овый** — тямýщий || - **ово**—до дíла, розсýдливо, путя́ще, розýмно. (**Толковый** словарь) — Поясня́льний словни́к.
Толочь—товкти́.
Толпа — юрбá; нáтовп, тиск, збігóвище.
Толстый—грýбий, товсти́й; (очень)—товстéнний, грубéзний; (о человеке еще) —гладки́й, опáсистий || - **стеть**—тóвщати, гладшати || - **стяк**—товстю́га.
Толчок—штурхáн, стусáн; (переносно) —спонýка до чóго, стúмул до чóго. (Дать **толчок** делу) — розрýшити справу, зрýшити справу, спонýку, стúмул дáти до справи.
Толщина—товщинá || - **щиною** в — завгрýбшки, завтóвшки.
Только—тíльки, лишé; (**только**-что)—допíру, оцé. (Я **только**-что приехал) —Я оцé приїхав.
Том—том (тóму).
Томиться—нýдити свíтом, скнíти, нудьгувáтись. (**Томятся** в тю ьмах) — Скнíють по в'язни́цях || **-мный**—тóмний, мля́вий.
Тон—тон (тóну).
Тонкий—тонки́й || - **ненький**—тонéнький, тонéсенький, тоню́сінький; (**тонко** резать)—тонúти.
Тонна—тóна; (судно в... **тонн** водоизмещения)—суднó на... тон водопоéмністю.
Тонуть—тонýти, потопáти.
Топать—тýпати.
Топить—1) (печь)—розпáлювати в пéчі; 2) (воск и т. д)—топúти; 3) (в воде) — топúти || - **пка**—1) пáлення; тóплення; 2) пíчка || - **пливо** — пáливо.
Тополь—топóля; (пирамид.)—я́вір (-вору); (черный)—осокíр (-кóру).
Топор—сокúра; (для колки)—колýн || - **ище**—сокúрня || - **ный** — незгрáбний. (**Топорная** работа)—партáцька робóта.
Топот—тýпіт (-оту), тупотня́.
Топтать—топтáти; (хлеб, траву)—толóчити || -**ться**—тупцювáти, товктúсь.
Топь—трясовúна, мочáр, драгвá, твань.
Торг—торг.
Торговать—1) торгувáти, гендлювáти; 2) (быть купцом)—крамарювáти; (на базаре)—базарювáти || - **ться**—торгувáтись || - **говец** — купéць, крáмар || - **говка**—перéкупка; (сиделица) — сідýха || - **говля** — торгíвля, торг || - **говый**—торговéльний.
Торжественный — урочúстий, торжествéнний || - **ство** — урочúсте свя́то; (триумф)—трíýмф, перемóга || - **вовать**—1) урочúсто святкувáти; 2) перемогтú, святкувáти перемóгу.
Тормоз—гальмó || - **зить** - гальмувáти || - **зной**—гальмíвний.
Тормошить—сíпати, смúкати, шáрпати, термосúти.
Торная дорожка—бúтий шлях, протóптана стéжка, вторóвана путь.
Торопить—прискóрювати || -**ться**—поспішáтись, квáпитись, хапáтись || - **пливый** — квáпний, хапкúй, поспíшний.

Торс—ту́луб, то́рсо.
Торф—торф, болотни́на.
Торчать—стирча́ти, стрими́ти.
Тоска—(по чем-л.) — ту́га за чимсь, нудьга́, нудь || **- ковать** — тужи́ти, нудьгува́ти || **- кливый** — тужли́вий; то́скний.
Тот, та, то—той, та(я), те(є). (**Тот** же) —той са́мий.
Тотчас—за́раз; у ту-ж мить, ми́ттю.
Точить—гостри́ти.
Точка—1) кра́пка, то́чка; (пятнышко) —ця́тка; (**точка** зрения)—то́чка зо́ру; (с **точки** зрения)—з по́гляду; 2) гостріння.
Точный — 1) — то́чний, доскона́льний; 2) — акура́тний, пи́льний || **- но** — то́чно, акура́тно. (**Точно** так же) — достеме́нно. (**Точно** такой же)—достеме́нний, стеме́нний, достеменні́сінький || **- ность** — то́чність, доскона́льність. (И **точно**)—і спра́вді.
Точь в точь — достеменні́сінько, точні́сінько, стеменні́сінько.
Тошнить—мло́їти. ну́дити, верну́ти || **- нота**—мліть (мло́сти) || **- но**—ну́дно, то́скно; мло́сно.
Тощий — худи́й, схуду́лий, сухи́й; (о почве) — пісни́й, голо́дний. (**Тощая** лошадь)—сухоре́брий кінь.
Трава—трава́, зілля || **- вка**—трави́ця || **- воядный**—травоїдний.
Травить (переносно; напр., людей)—цькува́ти || **- вля**—цькува́ння.
Трагедия - траге́дія || **- гический**—траґі́чний || **- гик**—тра́ґік.
Традиционный—традиці́йний.
Тракт—тракт, би́тий шлях.
Трактат—тракта́т, розпра́ва.
Трактир — коршма́, шино́к || **- щик**—коршмар, шинка́р.
Трамбовать—трамбува́ти.
Транжирить—три́нькати.
Транспорт—тра́нспорт; (обоз)—ва́лка.
Трата—тра́та, ви́трата || **- тить**—витрача́ти.
Траур—тра́ур, жало́ба || **- ный** — жалібний, тра́урний.
Трахнуть—хря́пнути, опереза́ти.
Требование—1) (процесс) — вимага́ння; 2) вимо́га. (**Требования** времени)—потре́би ча́су. (Незаконное **требование**)—непра́вна вимо́га.
Требовать—1) вимага́ти; (по суду)—пра́вити; 2) (Это **требует** много времени)—На це тре́ба часу́ чима́ло, це потрібу́е бага́цько ча́су.
Требовательный — загони́стий; (**т-я** ведомость)—відомість.
Тревога—1) (душевное состояние)—трево́га, трево́жність; 2) (бить **тревогу**)—вда́рити на ґвалт, на сполох.
Тревожный — турбо́тний, трево́жний || **- ить,-ся** -турбува́ти,-ся.
Трезвый—тверезий. (В **трезвом** виде) —потве́резу. (Он утверждает, что был в **трезвом** виде)—Він обсто́ює, що був потве́резу || **- звость**—тверезість. (**Трезво** обсудить)—спокійно, тверезо розважити.
Трель—тре́ля.
Тренировка—вправа, тре́нінг || **- ваться**—робити вправи, тренірува́тись.
Трение – тертя.
Треножить (коня)—пу́тати.
Трепать—тіпа́ти, тріпа́ти || **- пка** (задать **трепку**)—да́ти чо́су.
Трепетать—тремті́ти; (сильнее)—труси́тися, тріпоті́ти || **- петный**—тремки́й, тремті́чий.
Треска (рыба)– тріска́.
Треск—тріск, хруск, луск || **- скаться** —ре́патись; (о земле)—розско́читись, поре́патись || **- отня** — тріско́тнява, тріскотне́ча.
Треснуть—ре́пнути, лу́снути; || **- ться** (упасть)—ге́пнутися, бебе́хнутися.
Трест—трест.
Третейский суд—третейський суд.
Третий—тре́тій || **-тья часть**—третина.
Третировать—поневіряти ким, потира́ти ру́ки об ко́го.
Треть—третина.
Треугольник (геометр.) — трику́тник; коси́нець.
Трефовый—жирови́й, хрестови́й.
Трехдневный — триде́нний || **- месячный** — тримісячний || **- польный** — трипільний || **- полье** — трипілля || **- этажный**—на три по́верхи.
Трещать — тріскоті́ти, тріща́ти, дирча́ти; (о насеком.) — цвірча́ти; (о масле)—шкварча́ти; (о разговоре)—ляща́ти, цокота́ти.
Трещина — розко́лина; (маленькая)—шпа́рка.
Трещотка—калата́ло, дерчітка.
Три—три, тро́е. (Было у матери **три** сына)—Ма́ла ма́ти тро́е синів, три си́ни. (Дня **три**)—днів з тро́е, день зо́ три. (**Три** с половиной) — півчетве́рта || **- дцать**—три[д]цять || **- надцать**—трина[д]цять || **- ста**—три́ста.
Трижды—три́чі.
Трио—троїста музи́ка, тріо.
Триппер—три́пер, збур, наконе́чник.
Триумф—тріу́мф.
Трогать — торка́ти; (переносно)—займа́ти, чіпа́ти; (=растрогать)—зворуша́ти, діймати || **- ться** — зруша́ти,

вирушáти. (**Трогай!**) — рушáй! ‖ - **тельный**—зворýшливий.
Трое—трóє, трóйко.
Тройка — трíйка; (ехать **т-й**) — утрíконь їхати. (Подарил **тройку** лошадей)—подарувáв трóян кóней.
Тройной—потрíйний. троїстий.
Тройственный—троїстий.
Троица—трíйця ‖ **-цын** день—клечáльна неділя, зелéне свя́то.
Трон—трон (-ну).
Тронуть—см. **Трогать** ‖ - **нутый** (переносно) - зворýшений; (ненормальный)—причи́нний.
Тропик—трóпік, зворóтник.
Тропинка—стéжка, стéжечка.
Тростник – очерéт (-ту).
Трость—трость, тростúна.
Тротуар—пішохóди, тротуáр.
Троюродный (брат, сестра)—у дрýгих.
Троякий—троя́кий.
Труба—(водосточная)—ри́нва; (дымовая)—димáр (-ря́); (печная)—кóмин, бóвдур; (духов. инструмент)—сурмá; (вообще) – трубá ‖ - **бка**—цівка, рýрка, дýдка; (для табака) — лю́лька ‖ - **бный**—трýбний ‖ - **бочист**—сажотрýс ‖ - **бчатый**—цівувáтий.
Трубач—сурмáч.
Труд—прáця, труд. (С **трудом**)—насúлу, лéдве. (С **трудом** идет)—ідé лéльом-полéльом. (Охрана **труда**)—охорóна прáці. (Научный **труд**)—наукóва прáця, розпрáва (о книге). (Тяжелый **труд**)—тяжкá робóта, прáця. (Без **труда** попу доставшийся)—лéжаний хлíб у попá ‖ - **дящийся**—робíтний, трудя́щий ‖ - **дный**—трýдний, тяжкúй, сутýжний ‖ - **дно**—вáжко, тя́жко, сутýжно; (живется)—скрут, скрýтно ‖ - **ность**—трýднощі, трýдність.
Трудиться — робúти, працювáти (см. **Работать**).
Трудолюбие — робýчість, трудолю́бність ‖ - **бивый**—робíтний, робýчий, трудя́щий.
Труженик—працівни́к, трудóвни́к.
Труп—труп ‖ - **ный**—трупóвий ‖ - **ная** комната (морг)—трупáрня.
Труппа—трýпа.
Трусить—боя́тися, страхáтися ‖ - **ливый**—полохли́вий ‖ - **рус** — боягýз, страхополóх, харапýдний.
Трут—гýбка.
Труха—пóтерть, порохня́, пóрох, потерýха ‖ - **лый**—трухля́вий.
Трущоба—зáкутень; (в лесу)—нéтри, гущавúна.
Трюм—трю́м.
Тряпка — ганчíрка ‖ - **пье** — ганчíр'я, шмáття, канцýр'я.
Трясина (см. **Топь**)—прогнíй (-гною), прогнóїнка.
Тряска — трусíння ‖ - **сти** — трусúти, трясти́. (Трусúти дéрево. Пропáсниця трясé).
Тугой – тугúй ‖ - **го**, потуже — стýга (зав'язáти). (**Туго** приходится) — скрýтно, скрýта, сутýжно.
Туда—тудú, тудóю.
Туз—туз.
Туземец—тубóлець (тубíльця), края́нин ‖ - **мный**—тубíльний, тамтéшній.
Тузить—стусувáти.
Туловище – тýлуб.
Тулуп—кожýх.
Тумак—товчéник (см. **Толчок, Удар**).
Туман — туман, мря́ка ‖ - **нный** — тума́нний, мря́чний; (переносно о словах)—тума́нний.
Тумба—стовпéць, тýмба.
Тундра—тýндра.
Тунеядец—дармоїд.
Тупик — зáзубень, глухúй завýлок. (Зайти в **тупик**)—зайтú у суточкí по сáме нікуди, дійтú крáю. (Стать в **тупик**)—оторопíти.
Тупица — лобýр (-ря), убóїще, тупоýмний.
Тупой — тупúй ‖ - **пость** — тýпість ‖ - **поугольный** — тупокýтний ‖ - **головый** — тупоголóвий ‖ - **умный**—см. **Тупица**. (**Тупая** сторона ножа)—тупíй (тупія́).
Турецкий—турéцький ‖ - **рок**—тýрок ‖ - **чанка**—туркéня ‖ **-рция**—Турéччина.
Тусклый—тьм'я́ний.
Тут—тут; (уменьш.)—тýтки, тýтечки. (Тут-то она ему и сказала)—Тут тобí жáба і цúцьки дасть.
Туфли—кáпці, вúступці.
Тухлый—прúтхлий, тýхлий.
Тухнуть—гáснути
Туча—хмáра ‖ - **чка**—хмáрка.
Тучный — гладкúй, огря́дний, опáсистий; (о почве)—жúзний, сúтий.
Тушь—туш (-ши).
Туша - тýша.
Тушить—гасúти.
Тушканчик—земляни́й зáєць.
Тщательный — пúльний, старáнний, дбáйливий ‖ - **ность** — пúльність і т. д.
Тщедушный—плохúй, недолýгий.
Тщеславие—гóнор, чвань ‖ - **вный**—гонорóвитий, чванли́вий.

Ты—ти, тебе́, тобі, тебе́. (К **тебе**)—до те́бе.
Тыква—гарбу́з.
Тыл—тил; (с тылу)—зза́ду || **- овой**—тилови́й.
Тысяча — ти́сяча || **- ный**—ти́сячний || **- челетие**—тисячолі́ття.
Тычинка—тичи́нка; (ботан.)—пиля́к.
Тьма — 1) пітьма́, те́мрява, мо́рок; 2) (множество)—си́ла силе́нна.
Тюк—паку́нок.
Тюлень—тюле́нь.
Тюрьма — тюрма́, в'язни́ця; (вульг.)—буцега́рня || **- ремный**—тюре́мний || **- щик**—тюре́мник.
Тюфяк—матра́с, сінни́к; (о человеке)—тюхті́й.
Тявкать—дзя́вкати.
Тяга—тяг; (переносно)—по́тяг, по́рив до чо́го.
Тягаться—тяга́тись; (только в суде)—позива́тись.
Тягостный — суту́жний, тяжки́й. (**Тягостное** впечатление) — сумне́ вра́ження.
Тяготеть—тяжи́ти || **- жение**—тяжі́ння.
Тягучий—тягу́чий.
Тяжба — по́зов, по́зва || **- жебный**—позо́вний.
Тяжелый—важки́й, тяжки́й (см. **Трудный**) || **- жесть**—вага́; (переносно)—тяга́р; (центр **т-и**)—тяжі́нь || **-желотя́жко**, ва́жко, суту́жно (см. **Трудно**).
Тянуть—тягти́; (**тянет** к чему-л.)—корти́ть до чо́го || **- ться**—1) (см. **Продолжаться**)—точи́тись; 2) (о старании)—пну́тися, п'я́стися; 3) (**тянуться** к свету)—пра́гнути світла, прива́тися до світла; 4) (**тянутся** обозы)—посува́ються, су́нуть валки́.

У

У—1) у (в) (обозначение принадлежности); (**у** меня дома)—в ме́не вдо́ма; 2) ко́ло, біля́ (ко́ло вікна́, пе́ред две́рима, над рі́чкою, під бо́ром).
Убаюкивать — заколи́хувати, ли́ляти, присипля́ти || **- кать** — заколиса́ти, приспа́ти. (**Убаюкали** обещаниями)—приспа́ли обіця́нками.
Убавлять—зме́ншувати.
Убегать (-жать)—тіка́ти (втекти́). (О многих) - повтіка́ти.
Убедительный (о просьбе)—настирний, гаря́чий; (о доказательствах)—довідни́й, пе́вний, влу́чний, незапере́чний || **-дительность**--пе́вність і т. д.
Убеждать — переко́нувати, впевня́ти || **- дить**—переконáти, впе́внити, підра́дити || **- диться** — переконáтись, звіритись; (на опыте) — пересві́дчитись || **- ждение** — переконáння || **- ждения**—по́гляди.
Убежище—за́хисток, притулок.
Уберегать — уберіга́ти || **- речь**—уберегти́.
Убивать—забива́ти, убива́ти; (только о человеке) — губи́ти, стра́чувати; (образно)—збавля́ти ві́ку || **- бить**—заби́ти, уби́ти, згуби́ти, стра́тити; (образно)—зба́вити ві́ку, ухе́кати, упо́рати || **- вать землю**—торува́ти, бу́тити, убива́ти || **- ваться**—побива́тися за ким.
Убирать — прибира́ти; (украшать)—чепури́ти; (цветами)--квітча́ти || **- ться**—забира́тись, тіка́ти; (убирайся!)—тіка́й, забира́йся геть! (хлеб)—коси́ти, збира́ти.
Убийство—вби́вство, душогу́бство; забиття́ || **- ственный**—уби́йчий. (После **убийства** Маттеоти)—Після́ забиття́ Матео́ті.
Убийца—вби́вця, душогу́б.
Ублюдок - по́круч (ж. р.).
Убогий—вбо́гий, злиде́нний, нужде́нний || **- жество** — вбо́гість; зли́дні (только о жизни).
Убой—(на **убой**)—на заріз.
Убор—убра́ння.
Убористый (шрифт) — сти́слий друк.
Уборка—прибира́ння || **- щик**—прибира́льник || **- щица** — прибира́льниця; (хлеба)—збір (збо́ру), жнива́.
Уборная—убира́льня.
Убывать—убува́ти; (о воде)—спада́ти.
Убыль — зме́ншення, уба́ток, спад. (Пойти на **убыль**)—на спад піти́.
Убыток—збитки, втра́та || **- точный**—стра́тний || **- ность**—стра́тність.
Уважать — поважа́ти, шанува́ти || **- емый** — шано́вний, поважа́ний || **- жительный**—пова́жний.
Уважение—пошана́.
Увалень—вайло́, одоро́бло, незгра́ба, то́вба.
Уведомление—повідо́млення || **- лять**—повідомля́ти || **- мить**—повідо́мити.
Увековечить — увікопо́мнити; (сильнее)—унесмерте́льнити.
Увеличение—збі́льшення || **- чивать**—збільшувати || **- чить** — збі́льшити || **- ться**—збільшуватись, збі́льшитись, бі́льшати, побі́льшати || **- чительное** стекло--скло, що побі́льшує, збі́льшу-

вач (Подивíтись у збíльшувач); (грам.) —згрубíлий (напр., прилагательное).
Увенчивать—вінчáти.
Увертка—вúкрут, визворóтка.
Увертываться — вивертáтись, викрýчуватись.
Уверять—запевняти || **-рить** — запéвнити.
Увеселение — забáва, розвáга || **-лительный** — весéлий. (**Увеселительное** заведение)—весéла установа.
Увесистый—замашний, важкий.
Увечить—калíчити, нівечити || **-чье**—калíцтво.
Увещевать—умовляти.
Увиваться (около кого)—лáщитися, підсипáтися до кóго.
Увидеть—побáчити.
Увиливать—уникáти.
Увлекательный—захватний || **-чение**—захóплення, зáпал || **-каться** — захóплюватись, заганятися; (человеком)—зачарóвуватись.
Уводить—одвóдити; (скот)—займáти, забирáти.
Увозить—завóзити, вивóзити.
Увольнение — звільнення || **-нять**—звільняти || **-лить**—звільнити; (насильственно)—скúнути || **-нительное**—пóсвідка про звільнення.
Увы—ой лéле; гай-гай; (только ирон.)—оввá! та ба!
Увядать — см. **Вянуть** || **-дший**—зів'ялий.
Увязывать — ув'язувати || **-зка** (переносно)—ув'язка, узгóдження.
Угадывать—угáдувати.
Угар—чад.
Угасать—згасáти, вигасáти || **-сший**—загáслий, згáслий.
Углекислота—вугляний квас || **-род**—вуглéць || **-глекислый** — вуглекúслий.
Угловой—кýтній; (дом)—наріжний.
Углублять, -ить—загли́блювати (-гли́бити) || **-ться**—загли́блюватись (-гли́битись) || **-бление** — 1) (процесс)—загли́блення; 2) вúдолинок (см. **Впадина**), ямка, дірка.
Угнетать—гнітúти, пригнóблювати, вискáти || **-татель**—гнобúтель || **-тение** — ýтиски, гніт (гніту), пригнóблення.
Уговаривать — намовляти || **-ться**—погóджуватись || **-вор**—умóва, уклáд.
Угодный—уподóбний; (как **угодно**)—як завгóдно; (сколько **угодно**)—до вóлі, до схóчу, до звóлу. (Когда **угодно**)—колú вóля.
Угодье—вжúток, грунтú.
Угождать—догоджáти; (**-дить**)—догодúти.
Угол—кут, кутóк; (внешний)—ріг (рóгу), ріжóк; красный **угол**—пóкуття; (укромный) — закапéлок, закамáрок, затишнúй кутóк.
Уголовный—кáрний, кримінáльний.
Уголь—вýгіль; (собир.)—вýгілля; (древесный) — деревнé вýгілля; (каменный)—земляне вýгілля.
Угóльник — косúнець, наріжник, кося́к.
Угóльный—см. **Угловой.**
Угольный—вугляний.
Угольщик—вугля́р.
Угомониться — вгамувáтись, ущýхнути, вгомонúтись.
Угореть—учáдіти; (о нескольких)—почáдіти || **-релый** — учáділий; (образно)—навіжéний і т. д. (Мечется, как **угорелый**) — метушúться, мов навіжéний, немóв сказúвся.
Угорь—ýгор (-гря́).
Угощать—частувáти || **-стить** — почастувáти, уконтентувáти || **-щение**—1) частувáння, трактувáння; 2) (то, чем **угощают**) — частувáння, почáсточка.
Угрожать — загрóжувати || **-оза**—загрóза || **-жающий**—загрóзливий.
Угрызения совести — скрýха, грúзота.
Угрюмый—понýрий, хмурнúй; (образно)—вовкувáтий || **-мец**—тумá.
Удаваться—щастúти, удавáтись, паювáти, таланúти.
Удав—удáв, пóлоз (стенной у.).
Удавить—задушúти.
Удаление—(процесс)—усýнення (напр. со службы); віддáлення; (=расстояние)—відстань (ж. р.).
Удалой — голінний, відвáжний; (на **удалую**)—набсліп, навмання́.
Удаляться — віддаля́тись; (уступая место), відсувáтись.
Удар—удáр, стусáн (см. **Тумак**); (апоплексический)—грець (см. **Паралич**); (быть в **ударе**)—бýти в нáстрої || **-ный** кулак — удáрний кулáк. (В **ударном** порядке)—нагáльно, в щонайпéршу чéргу || **-ность**—нагáльність, позачергóвість.
Ударение—(в слове)—нáголос; (в разговоре, речи)—прúтиск.
Ударять (-рить)—ударя́ти, бúти (вдáрити); (кнутом і т. д. ударить)—опереза́ти (см. **Стегать**); (в лицо)—затопúти || **-ться** обо что-н. — забúтись об; (удариться в спекуляцию)—вдáтися до спекуля́ції; (у-ь по рукам)—

ру́ки перебі́ти; (не **у-ть** лицом в грязь)—не да́ти собі́ в ка́шу наплюва́ти; (на слове)—з при́тиском вимовля́ти.

Удача—ща́стя, уда́ча, пай || **- чный**—щасли́вий, уда́тний; (выстрел)—улу́чний. (Нет **удачи**)—нема́ па́ю, нема́ до́лі, не па́ює.

Удвоение—подво́єння.

Удел—до́ля || **- льный** (князь)—уді́льний; (вес) — пито́ма вага́ || **- лять**—уділя́ти.

Удерж—(без **удержу**) — без упи́ну, нестри́мно. (Нет **удержу**) — нема́ впи́ну.

Удерживать—1) зде́ржувати, стри́мувати, спиня́ти; (кровь) — тамува́ти; 2) (вычитать)—см. **Вычитать** || **- жание**—см. **Вычет.**

Удесятерить—удесятери́ти.

Удешевлять—здешевля́ти || **- ление**—здеше́влення.

Удивительный—ди́вний, дивови́жний; (странный)—чудни́й || **- влять**—дивува́ти || **- вить** — здивува́ти || **- ться**—дивува́тись, здивува́тись, чудува́тись || **- ленный** — здиво́вний, здивови́жений.

Удивление — здивува́ння, чудува́ння; (к **удивлению**)—на ди́во; (на **удивление**)—на про́чуд, на вдивови́жу.

Удилище—ву́длище.

Удирать — тіка́ти; **(удрать)**—втекти́; (образнее) — дремену́ти, чкурну́ти, дмухну́ти, чо́су да́ти, п'ята́ми нака́ивати, дряпону́ти.

Удить – вуди́ти.

Удлинять—здо́вшувати || **- ться**—до́вшати.

Удобный—зру́чний, вигі́дний, спосі́бний; (о времени)—слу́шний, спосі́бний; (подходящий по возрасту, силе) —слу́шний, спосі́бний.

Удобопонятный—зрозумі́лий.

Удобрение—угно́єння || **- рять**—угно́ювати.

Удобство — вигода, комфо́рт; (о машине, инструменте)—зру́чність, вигода.

Удовлетворение—задово́лення || **- рительный**—доста́тній, заспоко́йливий; (**у-й** ответ)—доста́тня, доля́дня відповідь; (**у-е** состояние)—заспоко́йливий стан || **-рять, -ся**—задовольня́ти, вдоволя́ти,-ся, заспоко́ювати,-ся.

Удовольствие—утіха; (развлечение)—розва́га. (Сделайте **удовольствие**)—зробіть ла́ску. (С **уд-ем**)—з охо́тою, залюбки́.

Удовольствоваться—удовольни́тись.

Удой—удій (-о́ю).

Удостоверение—посві́дчення; по́свідка || **- рять**—1) свідчити; 2) см. **Убеждать** || **- рительный**—ві́рчий || **- ритель**—посві́дник.

Удостоить—1) (ответа)—ласка́во да́ти відповідь; 2) вшанува́ти || **- ться**—сподо́битися.

Удосужиться—ви́брати час, дозві́лля.

Удочка—ву́дка.

Удрать—утекти́ і т. д. (см. **Удирать**).

Удручать—гністи́ти || **- ченный**—засму́чений, тру́дний.

Удушливый — заду́шливий || **- шье**—заду́ха

Уединение—самота́ || **- нность**—само́тність || **- ненный** — відлю́дний, само́тний || **- няться**—на самоті́ жи́ти.

Уезд—повіт || **- ный**—повіто́вий.

Уезжать, -хать—від'їжджа́ти (від'їхати, пої́хати).

Уж—вуж (змея).

Ужалить—ужа́лити.

Ужас—жах || **- ный**—жахли́вий || **- но**—1) жахли́во; 2) (очень)—страх, ду́же, страше́нно || **- сающий**—см. **Ужасный.**

Ужаснуться—ужахну́тися.

Уже—уже́.

Ужели—хіба́-ж-таки́ (см. **Неужели**).

Ужение—уді́ння.

Уживаться—ужива́тись.

Ужимки—см. **Кривляние, Гримаса.**

Ужин—вече́ря || **- нать**—вече́ряти.

Ужи́н—жень (ж. р.), ужи́нок.

Узаконение — 1) (процесс) — узако́нення, упра́внення; 2) (закон)—зако́н || **- нять**—узаконя́ти.

Узда—вузда́ || **- дечка**—вуздечка; (без удил)—обро́тька.

Узел—1) ву́зол; (петли) — за́шморг; 2) (вещей и т. д.) — клу́нок || **- ок**—ву́злик, клу́ночок. (**Узел** железнодорожный)—ву́зол || **- овая**—вузлова́.

Узкий — вузький; (об одежде, обуви и т. д.)—тісни́й || **- кость**—ву́зькість (-ости) || **- коватый** — по́вузький. вузке́нький.

Узнавать – 1) (кого, что)—пізнава́ти; 2) (о чем-л.)—довідуватись, дізнава́тись || **- нать** — пізна́ти; довіда́тись, дізна́тись.

Узор – мере́жка, розво́ди; визеру́нок || **- ный**—мере́жаний.

Узы—пу́та, зако́ви.

Указ—ука́з.

Указание – ука́зівка. (Делать по **указаниям**)—роби́ти за ука́зівкою.

Указатель — пока́жчик || **- ный** — вказо́вий.

Указывать,-зать — вка́зувати, пока́зувати.
Укатывать (дорогу)—торува́ти, нако́чувати.
Укачивать—см. **Убаюкивать**; (на море **укачаться**)--захво́ріти на морську́ хворо́бу.
Уклад (жизни)—стать, життьови́й лад, життя́.
Укладка—запако́вування.
Укладывать—1) укладáти, покладáти; 2) запако́вувати. (**Уложила** спать)—покла́ла спа́ти. (**Уложил** вещи)—запакува́в ре́чі.
Уклоняться—1) (избегать) — уника́ти; 2) ухиля́тись, збо́чувати || **- он**—у́хил, збо́чення || **- нение** (проц.)—уника́ння; уни́кнення; у́хил, збо́чення. **Уклонение** от работы)—уника́ння робо́ти. **Уклонения** от линии Коминтерна)—збо́чення від лі́нії Комінте́рну.
Уклончивый—непрями́й, двозна́чний.
Уключина (на лодке)—ко́чет.
Укокошить — уколо́шкати, уходо́кати (см. **Убивать**).
Укол—уко́л || **- оть** — уколо́ти; (переносно)—шпигну́ти.
Укор—до́кір (-ко́ру) || **- изненный** — доки́рливий || **- рять** — дорі́ка́ти, докоря́ти.
Укорачивать — укоро́чувати || **- ротить**—укороти́ти.
Укореняться—укоренятись.
Украдкой—крадькома́, по́крадьки.
Украсть—укра́сти; (образно)--сти́рити, спе́рти, зцу́пити, поцу́пити (см. **Стянуть**).
Украшать—оздо́блювати, прикраша́ти; (цветами)—квітча́ти || **- шение**—прикра́са, оздо́ба || **- шенный**—оздо́блений, уквітчаний, причепу́рений.
Укреплять — зміцнювати, посильня́ти || **- пления**—форти́, ша́нці.
Укромный—зати́шни́й, захисни́й.
Укрощать — усмиря́ти, прибо́ркувати || **- тить** — усмири́ти, прибо́ркати || **- щение** — усмі́рення, прибо́ркання || **- титель**—усмири́тель.
Укрывать—укрива́ти || **- ться**—покрива́тися; (прятаться)—хова́тися, перехо́вуватися || **- тельство** — перехо́ви || **- тель**—передéржанець.
Уксус—о́цет (о́цту).
Укусить—укуси́ти.
Укутывать — загорта́ти, уку́тувати, повива́ти || **- тать** — загорну́ти, завинути, сповинути.
Укушение—уку́с.
Улаживать — ла́годити, ладна́ти || **- дить**—пола́годити, поладна́ти.
Улей—ву́лик; колода.
Улепетнуть—см. **Удрать**.
Улетать,-еть — відліта́ти, відлеті́ти, полеті́ти.
Улетучиваться—випа́рюватися; (улепетывать)—см. **Удирать**.
Улечься—укла́стися; (о ветре, буре и т. д.)—угамува́тись, ущу́хнути.
Улика—до́каз || **- чать**—дока́зувати.
Улитка—ла́врик; (слизняк)—слима́к.
Улица—ву́лиця || **- чный**—ву́личний.
Улов—уло́в.
Уловка—см. **Увертка**.
Уложение—уклáд, ста́тут.
Улучить минуту—добра́ти хвили́ну.
Улучшать — поліпшувати || **- шить** — поліпшити || **- ться** — кра́щати, покра́щати || **- шение** — поліпшення; (о здоровьи только)—покра́щання.
Улыбаться — усміха́тися, посміха́тися || **- бка**—по́сміх, усмішка, о́сміх.
Ум—ро́зум, ум. (Прийти на **ум**)—спа́сти на ду́мку. (Не сходит с **ума** у меня)—Стою́ на ду́мці. (Сходить с **ума**)—божево́літи, з у́ма́ зво́дитись. (**Ума** не приложу)—Ра́ди не дам, ро́зуму не доберу́. (Не в своем **уме**)—не спо́вна ро́зуму. (Задним **умом** крепок)—му́дрий по шко́ді.
Умалчивать,-чать — помина́ти (-ну́ти) мо́вчки.
Умалять—зме́ншувати.
Умасливать (переносно)-улеща́ти кого́.
Умелый—уміли́й.
Уменьшать,-ся—зме́ншувати,-ся, забавля́ти || **- ить**—зме́ншити || **- шение**—зме́ншення || **- шительный** (грам.)—здрібні́лий.
Умеренность — помі́рність, помірко́ваність || **- нный** — помі́рний, помірко́ваний.
Умерший—уме́рлий, що вмер.
Умерщвлять—см. **Убивать**.
Умерять—здéржувати, спиня́ти || **- меренный** — помірко́ваний. (**Умеренная** теплота)—сере́дня теплота́.
Уместный — доре́чний, доладний || **- тность**—доре́чність.
Умиление — умиле́нність || **- лительный**—умиле́нний.
Умилостивиться—зми́луватись (над); згля́нутись (на ко́го).
Умирать—умира́ти; (о многих)—ме́рти; кона́ти || **- реть** — вме́рти, скона́ти; (образно)—ду́ба да́ти; (=быть в агонии)—часува́ти. (Все **умерли**)—Всі повмира́ли.
Умиротворять—утихоми́рювати.
Умный—розу́мний || **- но**—з ро́зумом, розу́мно || **- ник**—розу́мник, розуме́ць.

Умножение—мно́ження.
Умнеть—розумні́шати.
Умозаключение—умови́від (-ви́воду).
Умозрительный—умогля́дний.
Умолкать — замовка́ти || **- кнуть**—змо́вкнути, зани́шкнути.
Умолять—блага́ти.
Уморительный—куме́дний.
Уморить—см. **Убить.**
Умствовать — мудрува́ти || **- мственный**—поду́маний; (**умственные** способности)—розумо́ві здібності.
Умудриться—ухисти́тись.
Умчать—помча́ти, зане́сти || **- ться** — поли́нути, помча́тись.
Умывать,-ся—умива́ти,-ся || **- льник**—умива́льник || **- ная**—умива́льня.
Умысел—за́мір; (с **умыслом**)—уми́сне, навми́сне || **- мышленный** — навми́сний, уми́сний, нарочи́тий.
Унавоживать—угно́ювати.
Унаследовать—одібра́ти в спа́дщину.
Универсальный—універса́льний.
Унижать—прини́жувати, зневажа́ти || **- ться**—гну́тися пе́ред ким || **- нижение** — прини́ження || **- ниженный**—прини́жений, знева́жений. (**Униженно** просит) — уле́сливо, пі́дло прохає.
Уничтожать—1) ни́щити, руйнува́ти; (совершенно)—поверта́ти в нівець; (о войске) — висіка́ти в пень; 2) (о законах и т. д.)—касува́ти || **- жить**—зни́щити, поверну́ти в нівець; скасува́ти.
Уносить—відно́сити.
Унывать—ни́діти, сумува́ти || **- лый**—смутни́й, сумни́й || **- ние**—сумува́ння.
Уняться — вгамува́тись, вгомони́тись.
Упадок—зане́пад, зві́д (зво́ду). (Приходить в **упадок**)—занепада́ти. (Пришедший в **упадок**) — пі́дупа́лий. (Прийти в совершенный **упадок**)—на ніщо́ зве́стися, на нівець зве́стися; (образно)—на пси́ зійти́.
Упадочный—*занепадни́й.
Упасть—1) упа́сти; (с шумом)—ге́пнутися, бря́знути; 2) (об упадке чего-л.)—підупа́сти, занепа́сти, зве́стися.
Упаси боже—крий (боро́нь) бо́же.
Упечь (в тюрьму) — запакува́ти в тюрму́.
Упираться—(переносно)—огина́тися || **- реться** — упе́ртися; (переносно)—зати́тися.
Уписывать—лига́ти.
Упитанный—годо́ваний, си́тий.
Уплата—запла́та, ви́плат (м. р.).
Уплачивать,-тить — випла́чувати (ви́платити), спла́чувати (сплати́ти).
Уплотнение — 1) затужавіння; 2) (в квартире)—потіснення || **- няться**—потіснюватись.
Уподобиться— уподі́бнитися до ко́го, дорівня́тися кому́ || **- ление**—уподі́бнення, асиміля́ція.
Упоение—см. **Восторг.**
Уполномоченный—уповнова́жений || **- мочить**—уповнова́жити.
Упоминание—зга́дка || **- мянуть**—згада́ти || **- нутый**--зга́даний, зазна́чений.
Упорный—упе́ртий; завзя́тий; (о бое)—запе́клий || **- ство**—запе́клість, упе́ртість, завзя́ття.
Упорядочить — упорядкува́ти, до́від да́ти чому́, до ладу́ дове́сти що.
Употребительный—ужи́ваний.
Употреблять—ужива́ти (чого́) || **- бление** — 1) ужи́ток, ужиття́; 2) ужива́ння (процесс).
Управа—упра́ва.
Управиться с чем. л.—упо́ра́тись з чим, до́від да́ти чому́.
Управлять—керува́ти; (=заправлять) --ору́дувати, заправля́ти || **- вление**—упра́ва, керува́ння || **- вляющий** — керовни́к || **- витель**—управи́тель.
Упряжняться –вправля́тися (в чо́му) || **- нение**—впра́ва.
Упразднять,-нить—касува́ти, скасува́ти || **- нение** — скасува́ння; (процесс)—касува́ння.
Упрашивать — припро́хувати, упро́шувати.
Упрек—докір (-ко́ру); (сильнее) — дога́на.
Упрощение — спро́щення || **- щать**—спро́щувати || **- стить** — спрости́ти.
Упругий—пружни́й; (о траве и т. д.) —дерзки́й.
Упряжка—запря́г.
Упрямиться—упира́тися, огина́тися || **- мый**—упе́ртий || **- ство**—упе́ртість.
Упускать—випуска́ти; (из виду)—спуска́ти з о́ка.
Упущение—занедба́ння; (по службе)—службова́ прови́на.
Ура—ура́.
Уравнение — (процесс) — зрівня́ння (матем.)—рівня́ння; (равенство)—рі́вність.
Уравнивать,-ить —вирі́внювати, зрівнювати, ви́рівняти, зрівня́ти || **- нительный**—зрівня́льний, зрівна́вчий.
Уравновешенный—рівнова́гий, рівнова́жний, урівнова́жений || **- шивать**—зрівнова́жувати.
Ураган—ураган, борві́й (-ві́ю).
Урезывать,-зать—утина́ти, зме́ншувати (утя́ти, зме́ншити).

Уровень—рі́вень; (ватерпас) — ґрунтвага́.
Урод—ви́родок, потво́ра, мацапу́ра || **- ство**—потво́рність.
Уродливый—бридки́й, потво́рний.
Урожай—урожа́й || **- ность**—урожа́йність || **- ный**—урожа́йний; (**уродиться**)—роди́тись.
Урожденный—ро́дом, уро́джений.
Уроженец—ро́дом; (**у-ц Харькова**)—ро́дом з Ха́ркова.
Урок—1) уро́к, ле́кція; 2) (задание)—завда́ння; 3) напр. (**Уроки Октября**)—нау́ка (Нау́ка Жо́втня).
Урон—стра́та || **- нить**—1) упусти́ти; 2) (достоинство, честь)—зневажити.
Урядник—уря́дник.
Ус—вус; (мн. ч.)—ву́си, ву́са.
Усадьба—сади́ба, обі́йстя; (ср. рода),—подві́р'я.
Усаживать — 1) (кого) — садови́ти; 2) (что чем)—заса́джувати.
Усач—пруди́вус, прода́ус, уса́нь.
Усваивать,-своить — засво́ювати (засво́їти), перейма́ти (перейня́ти) || **- ение** — засво́єння; (процесс)—засво́ювання.
Усекновение—Головосі́к.
Усердный — запопа́дливий, щи́рий, пи́льний.
Усеченный—зрі́заний, сті́тий.
Усидчивый—посидю́чий.
Усиливать — підси́лювати, додава́ти си́ли || **- ся**—ду́жчати, сильні́шати || **- лие** — зуси́лля; (=потуги)—силкува́ння || **- ление**—підси́лення, змі́цнення.
Ускользнуть (от внимания)—ви́пасти з-під ува́ги, загуби́тись.
Ускорение — приско́рення || **- нный** — приско́рений || **- рять,-ить**—прискоря́ти, приско́рити.
Условие—умо́ва || **- вливаться**—умовля́тися || **- виться** — умо́витися || **-ность**—умо́вність || **-ный**—умо́вний.
Усложнять—ускладня́ти.
Услуга — осл у́га, послу́га; (оказать **услугу**) — у послу́зі ста́ти, послужи́ти.
Услужение (поступить в **у.**)—у на́йми пі́ти.
Услужливость—прислу́жність.
Услыхать—почу́ти, учу́ти; (через кого-л.)—перечу́ти.
Усматривать—убача́ти || **-мотрение**—по́гляд, ро́зсуд; (сделать по своему **усмотрению**) — зроби́ти по свої́й уподо́бі; (на **усмотрение**)—на ро́зсуд, по́гляд; (предоставить на **усмотрение**)—на во́лю да́ти.
Усмехаться—см. **Улыбаться**; (**усмешка**)—см. **Улыбка.**
Усмирять — усмиря́ти; прибо́ркувати, замиря́ти || **- рение**—усми́рення, прибо́ркання.
Усовершенствовать — удоскона́лити || **- ться** — удоскона́литися || **- ние**—удоскона́лення.
Усовещевать умовля́ти.
Успевать,-петь — устига́ти (усти́гнути, усти́гти), управля́тись (упра́витись).
Успение — Успі́ння || **- нский пост**—спа́сівка.
Успех - по́спіх, ща́стя || **- шность** — успі́шність || **- ный**—спі́рний, успі́шний.
Успокаивать, -ся — заспоко́ювати,-ся, втихоми́рювати,-ся, угами́вувати,-ся || **- коить** — заспоко́їти, утихоми́рити, угамува́ти || **- ение** — заспоко́єння, утихоми́рення || **- ительный**—заспоко́йливий.
Уставать—сто́млюватись, томи́тися || **- тать** — стоми́тися, притоми́тися || **- лость**—утома́ || **- лый**—сто́млений, знемо́жений || **- таль** (без **устали**)—без уга́ву, невто́мно.
Устанавливать—1) (конкретно)—установля́ти; 2) (напр., правила)—ухва́лювати (Ухва́лені пра́вила); 3) (точно, достоверно доказать) — дово́дити, констатува́ти || **- новившийся**—уста́лений, станівки́й || **- навливаться**—устатко́вуватись (Поря́док устаткува́вся) || **-новление**—см. **Учреждение** || **- новка**—1) (процесс)—устано́влення; 2) (кино-, електро-установка и т. д.) — кінотеа́тр, електроста́нція (и т. д.); 3) тенде́нція, на́прям, лі́нія.
Устареть—перестаріти || **- лый**—перестарі́лий.
Устой—1) стовп, стоя́н; 2) (переносно)—підва́лина.
Устный—у́сний.
Устойчивый — станівки́й, тривки́й || **- вость**—сті́йкість, ста́лість.
Устраивать,-роить—уряджа́ти (-ди́ти); упоряджа́ти (-ди́ти), упорядко́вувати (-кува́ти); (кого куда)—пристро́ювати, пристро́їти.
Устранять,-нить — усува́ти (усу́нути) || **- нение**—усу́нення.
Устрашать—страха́ти.
Устремлять (взоры)—поверта́ти о́чі || **- ться**—ри́нути; (слабее)—поверта́ти.
Устройство—у́стрій (-строю); (приспособление) — упоря́дження, при́стрій (при́строю).
Уступ (в скале)—при́скалок.

Уступать,-ить--поступа́тись, поступи́тись || **- ка**—по́ступка; (на цене)—зни́жка, ува́жка || **- пчивый**—подільчивий, поділю́щий.
Устье—гирло.
Усугублять—подво́ювати.
Усумниться — усумни́тись. (Он **усумнился**)—Сумнів його́ взяв.
Усыновление — при́йми || **- влять**—у прийми бра́ти || **- вленный,-ая**—прийма́к, приймачка.
Усыхать—усиха́ти.
Усыплять,-ить—присипля́ти, приспа́ти || **- пление**—приспа́ння.
Утайка—зата́єння || **- ивать** — зата́ювати.
Утащить—утягти́, зупи́нити, поцупити.
Утварь—на́чиння, спрят.
Утверждать,-дить — 1) (в должности и т. д.)—затверджувати,-ди́ти на поса́ду; 2) ствéрджувати, каза́ти || **- ждение** – 1) затвéрдження; 2) твéрдження, ду́мка.
Утвердительный ответ — *ствéрдна відповідь.
Утенок—кача́ (род.—кача́ти), каченя́ (-ня́ти).
Утерять—загуби́ти || **- ря** — загу́блення, утра́та.
Утес—кру́ча, стрімча́к, що́вб.
Утеха — утіха || **- шение** — розра́да || **- шать** — утіша́ти, розважа́ти, розра́джувати.
Утиный—качи́ний.
Утихать—стиха́ти, ущуха́ти, утихоми́рюватись; (о разговоре и т. д.)—угава́ти.
Утка — ка́чка; (кряковая) — кри́жень; (нырок)—нуре́ць; (чирок)—чи́рка.
Утконос—дзюба́к.
Утолить (жажду) — напи́тися, заспоко́їти спра́гу.
Утолщаться—то́вщати, гру́бшати.
Утомленный — сто́млений (см. **Усталый, Усталость, Уставать**).
Утончать,-ить--тончи́ти, тони́ти (ви́тончити, ви́тонити) || **- ченный**—ви́тончений || **- ться**—то́ншати.
Утопать — потопа́ти || **- пленник**—потопле́ник; **(утопающий)** — тону́чий.
Утраивать — потро́ювати || **- енный**—потро́єний.
Утрата—утра́та, стра́та || **- чивать**—утрача́ти, губи́ти || **- тить**—згуби́ти.
Утренний — ра́нішній, ранкови́й || **- нняя** звезда —світова́ зо́ря || **- ня** — у́треня || **- ро** — ра́нок (ра́нку); (каждое **утро**)—що-ра́нку; (с **утра**)—зра́ння; (доброго **утра**) — до́бри ра́нок.
Утром—ура́нці, ра́нком; (рано **утром**)—ра́но ура́нці.
Утруждать—утрудня́ти.
Утюг—залізко, прас.
Уха—ю́шка з ри́би.
Ухаб—ви́бій (-ою), коломи́я.
Ухаживать—1) ходи́ти за ким, доглядáти кого́ (см. **Заботиться**); 2) (за женщиной) — упада́ти (ко́ло ко́го), залиця́тися (до ко́го), волочи́тися (за ким) || **- вание** — залиця́ння, зальо́ти, упада́ння.
Ухарь—хват || **- ский**—хва́цький.
Ухитряться,-иться—ухитря́тись, схитрува́ти.
Ухищрения—хи́трощі.
Ухмыляться—оскаля́тись.
Ухо—ву́хо; (мн. ч.)—ву́ха.
Уход—1) відхід; 2) (за больным и т. д.)—до́гляд, на́гляд.
Уходить — 1) вихо́дити, відхо́дити; (**уйти**)—ви́йти, відійти́, піти́; 2) (замучить)—замордува́ти, доконáти.
Ухудшать,-шить—погіршувати || **- ться**—гіршати, погіршати || **- шение**—погі́ршення.
Уцелеть—уціліша́ти, ці́лим зоста́тись || **- целевшие**—недо́битки (образно).
Уцепиться — почепи́тись, ухопи́тись чого́.
Участвовать — бра́ти у́часть, ма́ти у́часть || **- стие** — у́часть || **- ник**—уча́сник; (предприятия) — спільник, сябро́.
Участок — уча́сток, уділ || **- ковый**—участко́вий.
Участь—до́ля.
Учащий—учи́тель || **- ся**—у́чень, школя́р (-ра́). (**Учащийся** в ВУЗ'е)—у́чень ви́щої шко́ли.
Учебник—підру́чник || **- бный**—шкільни́й, учбо́вий.
Ученик—у́чень, школя́р || **- ческий**—учени́цький, школя́рський || **- чество** (фабр.-зав.) — учени́цтво || **- ница**—учени́ця.
Учение — уче́ння, нау́ка || **- ность**—уче́ність || **- ный** — уче́ний || **- нье** (военное) – му́штра.
Учет—о́блік; (векселей) — диско́нто || **- ный**—облико́вий; дисконто́вий.
Училище — шко́ла || **- ный**—шкільни́й.
Учитель—учи́тель, навчи́тель || **- ница**—учи́телька || **- ство**—учи́тельство || **- ствовать**—учителюва́ти.
Учить—учи́ти (чого́), навча́ти (чого́) || **- ться**—учи́тись (чого́).
Учредительный—устано́вчий. (**У-е Собрание**)—Устано́вчі Збо́ри.
Учреждать,-дить—закладáти || **- жде-**

ние - 1) устано́ва; 2) (процесс) — заклада́ння.
Ушат—це́бер.
Ушиб — уда́р; заби́те мі́сце. (Получил **ушибы** на руке) — Заби́в собі ру́ку.
Ушко—ву́шко; (в посуде)—ду́жка.
Ущелье—межигі́р'я, розко́лина.
Ущерб—шко́да. (В **ущерб**)—на шко́ду.
Уютный—затишни́й, захисни́й || - **тно** —за́тишно.
Уязвлять,-ить — уража́ти, урази́ти; ушпигну́ти || - **вимость**—уразли́вість.
Уяснять—з'ясо́вувати.

Ф

(Слова на **Ф** в рус. языке б. ч. иностранного происхождения, поэтому их переводить в большинстве не следует, а писать просто согласно с правилами правописания иностр. слов. Ниже следует небольшое количество этих слов).

Фабрика—фа́брика; (писчебумажная) —папі́рня; (конфетная) — цуке́рня і т. д. || - **кант**—фабрика́нт || - **кат**—фабрика́т || - **ичный**—фабри́цький.
Фаворит—фавори́т, улюбле́нець.
Факел—смолоскі́п, похідня́.
Фактический—факти́чний || - **ски**—на ді́лі, наспра́вді.
Фактор—1) фа́ктор (ремесло); 2) чи́нник, фа́ктор.
Фальшивый—фальши́вий.
Фамилия—1) прі́звище; 2) сім'я́, роди́на || - **ярно** — за панібра́та, фамілья́рно.
Фанатизм—фанати́зм.
Фантастический — химе́рний, фантасти́чний.
Фарватер—стри́жень, фарва́тер.
Фартук—фа́ртух; запа́ска (часть укр. нар костюма).
Фасад - чоло́, лице́, фаса́д.
Фасоль—квасо́ля.
Фат—ферт, фат.
Фатализм—фаталі́зм.
Фашизм—фаши́зм || - **ист**—фаши́ст.
Февраль—лю́тий (лю́того) || - **ский**—лютне́вий.
Федерация—федера́ція, спі́лка || -**тивный**—федераці́йний, федерати́вний.
Фельдшер — ліка́рський помічни́к, фе́льдшер; (вульг.)—фе́ршал.
Ферма—ху́тір (-ора), фольва́рок, фе́рма || - **мер**—хуторя́нин; оренда́р (-ря́), фе́рмер.
Фетиш—фе́тиш.
Фехтовать—фехтува́ти.
Фиаско—невда́ча, фія́ско; (потерпеть **фиаско**)—ма́ти фія́ско; (образно)—о́близня спійма́ти, облиза́ти макого́на, ши́лом па́токи вхопи́ти.
Фиалка - фія́лка.
Фига — 1) фі́га; 2) ду́ля (комбинация из трех пальцев).
Фигляр—фігля́р.
Фигура — по́стать, фігу́ра; (геометрическая **фигура**) — геометри́чна фігу́ра.
Физический — фізи́чний || - **ологический**—фізіологі́чний.
Фиктивный—фікти́вний.
Филин—пуга́ч.
Философия - філосо́фія || - **ствовать**—філософува́ти || - **оф**—філо́соф.
Финансовый — фінансо́вий || - **нсы**—фіна́нси. (Финотдел Губисполкома) —Фінві́дділ Губвиконко́му.
Фирма—фі́рма.
Фитиль—ґніт (ґно́ту).
Флаг--фла́ґ, ма́йва, стяг||-**жок**--флачо́к.
Фланг—фланг, крило́.
Флигель—флі́гель, при́домок.
Флот—флот.
Флюгер—пого́дка, флю́гер.
Фокус—фо́кус.
Фон—тло, фон.
Фонарь—лихта́р (-ря́).
Фонд—і́ста, фонд.
Фонтан—водогра́й.
Форель—струг.
Форма—фо́рма || - **ировать** — формува́ти || - **ировка**—фо́рмула || - **ула**—фо́рмула.
Форс—пиха́.
Форточка—квати́рка.
Фосфор—фо́сфор.
Фотографировать—фотографува́ти.
Фраза—ре́чення, фра́за.
Франкировать—франкува́ти.
Франт—ферт, гала́нець.
Фрахт—фрахт.
Фронт—фронт, ла́ва; (в ученьи)—стрій (стро́ю), шик.
Фрукт—о́воч (м. р.), фрукт || - **ты**—садовина́.
Фунда́ментальный — фундамента́льний, ґрунто́вний || - **мент**—спі́д (спо́ду); (переносно) - заса́да; (каменный) —підму́рок; (дерев.)—підва́лина.
Фунт—фунт.
Фура—ху́ра.
Фураж—фура́ж.
Футляр—покрове́ць, футля́р.
Фут—стопа́, фут.
Фыркать—пи́рскати, чми́хати.

Х

Халуй—лакíза.
Хан—хан.
Хандра — нудь, хандрá || **- рить**—см. **Томиться, Тосковать.**
Ханжа — очена́шник, святобо́жник, святко́ || **- ский** — святобо́жний || **- ство**—святобо́зство.
Хаос—хао́с.
Характер—хара́ктер: (о человеке тоже)--вда́ча; приро́да. (**Характер** этого дела)—Приро́да, стать ціе́ї спра́ви || **- терный**—пито́мий, характе́рний.
Харкать—ха́ркати.
Харчевня—харче́вня.
Харя—пи́ка, мармúза, мурло́.
Хвалить — хвали́ти || **- лебный** — похва́льний.
Хвастать,-ся—вихваля́тись, хвали́тись || **- стун** — хвалько́ || **- ствство** — хвальба́.
Хватать,-ся—1) хапа́ти,-ся; 2) (быть достаточным)—става́ти, вистача́ти || **- тка**—хапа́ння || **- ть!**—хап! лап!
Хватиться—зшука́тися.
Хвойный—чати́нний, глице́вий.
Хворать—слабува́ти на що́.
Хворост—хмиз, хамло́, по́суш.
Хвост—хвіст (хвоста́).
Хвощ—пести́ш, польова́ со́сонка.
Хвоя—гли́ця.
Хижина—халу́па.
Хилый—хире́нний, кво́лий, **недолу́жний**.
Химик—хе́мик || **-ия**—хе́мія || **-ический**—хемíчний.
Хиреть--хи́рнути, марніти.
Хиромант—ворожбúт, хірома́нт.
Хитрый—хи́трий || **- ость**—хи́трощі || **- осплетения** — ви́крутні, хи́трощі.
Хихикать,-нуть--хихоті́ти (хихи́кнути), ки́хкати (ки́хнути).
Хищник — хижа́к || **- ный** — хи́жий || **- ничество**—хижа́цтво || **- ческий**—1) хижа́цький; 2) грабіжницький || **- щение**—крадíж (-жи).
Хладнокровный — холоднокро́вний, спокíйний, байду́жий || **- вие**—холо́дне се́рце, холо́дна кров || **- вно**—холо́дним се́рцем.
Хлам—мо́тлох, базавлу́ччя, тандúта.
Хлеб—хлíб; (в зерне)—пашня́, збíжжя, хлíб || **- ный**—хлíбний || **- ник**—хлíбник || **- бопекарня**—хлíбня || **- пашец**—хліборо́б; (**хлеб-соль**)—хлíб та сіль.
Хлев — хлів; (без дверей) — повíтка; (для разного скота)—волíвня, коро́вник, коша́ра (для овец), гуся́тник.
Хлебать,-нуть—сьо́рбати (сьорбну́ти); (выразительнее)—сьорбону́ти.
Хлестать,-снуть—стьоба́ти, хви́ськати, шмага́ти (стьобну́ти, хви́снути).
Хлопать,-пнуть—плеска́ти (плесну́ти), ля́скати (ля́снути); (в ладони)—плеска́ти в доло́ні; (глазами) — лу́пати очи́ма; (дверями) – грю́кати двери́ма.
Хлопок—ба́вовна || **- чатая** бумага—ба́вовна || **- чатобумажний**—бавовня́ний.
Хлопотать — клопота́тися, турбува́тися || **- тливый**—клопітни́й (о деле); клопоту́н, потовку́чий (о человеке) || **- ты**—кло́піт (-поту).
Хлопья—кло́ччя, пластівці.
Хлор—хло́р (-ру).
Хлынуть—полину́ти, пори́нути, покоти́ти, лину́ти. (Вода как **хлынет**)—Вода́ як не лине́.
Хлыст—1) прут, лози́на; 2) (сектант)—шалапу́т.
Хмель — хміль || **- ной** — 1) п'янки́й; 2) (о людях)—підпи́лий, на пíдпитку, під ча́ркою.
Хмурить—су́пити || **- ться**—хмурні́ти; (сильнее)—як та хма́ра ста́ти || **- рый** похму́рий.
Хныхать—пхи́ньками, скімли́ти.
Хобот—хо́бот.
Ход—хід (хо́ду), хідня́, ходá; 2) (проход)—хід, прохíд || **- кий** — бігки́й || **- дячий**—ходя́чий || **- довой** (о товаре)—ходови́й.
Ходатайство — засту́пництво, клопота́ння || **- ствовать**—клопота́тися.
Ходить—1) ходи́ти; (образные выражен.)—чимчикува́ти; (о длинноногом)—ди́бати; (вяло)--см. **Плестись**; (хромая)—см. там; (мелко) — дріботíти, тупцюва́ти; (почти бегом)—пíдбігцем ходи́ти; 2) (**ходить за чем**) — по́ратись ко́ло чо́го (см. **Ухаживать**) || **- дьба**—ходíння, хідня́.
Ходок—хода́к.
Ходули—ди́би.
Хождение—ходíння, хідня́.
Хозяин—госпо́дар (-ря), хазя́їн, га́зда (разнятся по диалектам) || **- ка**—господи́ня, хазя́йка, газди́ня || **- ничать**—господарюва́ти, хазяйнува́ти, газдува́ти || **- ева** — госпо́дарі, хазяї, га́зди.
Хозяйство — господа́рство || **- ский**—господа́рський || **- ственный**—господа́рний. (Институт Нар. **Хозяйства**)—Інститу́т Наро́днього Господа́рства.
Холера—холе́ра.
Холить—плека́ти.
Холм—горб, горбо́к, узгíр'я, згíрок.
Холод — хо́лод; (сильнее)—холодне́ча,

сту́день ‖ - **ный**—холо́дний, зи́мний ‖ - **ильник**—холо́дник.
Холоп—холо́п, хлоп ‖ -**ствовать**—плазува́ти перед ким.
Холостой – нежона́тий, па́рубок; (быть х-м) — парубкува́ти, бурлакува́ти ‖ - **стяк** – см. **Холостой.** (**Холостой** заряд)—сліпи́й набі́й (-о́ю); (холостой ход) – ві́льний хід.
Холст — полотно́; (грубый) — рядно́, вере́та.
Хомут—хому́т.
Хор—хор.
Хорек – тхір (тхо́ра).
Хоровод—тано́к.
Хоронить – хова́ти.
Хорохориться — при́ндитись, пиндю́читись.
Хороший—га́рний, до́брий, путя́щий ‖ - **шо**—до́бре, га́рно, гара́зд. (**Хорошо!** ладно!)—до́бре, гара́зд, сі́лькісь ‖ - **шеть**—кра́щати, гарні́шати.
Хоругвь—корого́в.
Хотеть—хоті́ти, хті́ти ‖ - **ться** — хоті́тись; (сильнее)—кортіти ‖ - **тя**—хоч, хоча́.
Хохлатый—чуба́тий.
Хохол—чуб, чупри́на.
Хохот--ре́гіт (-оту) ‖ -**тать**--реготáтись.
Храбрый—хоро́брий, му́жній ‖ -**рость** —хоро́брість, му́жність.
Храм—це́рква.
Хранить—хова́ти; зберіга́ти ‖ - **нение** —схов ‖ - **нилище**—схо́вище.
Храпеть—хропти́.
Хребет—хребе́т, кряж; (горний)—стрі́ли́ця, па́смо гір.
Хрен—хрін (хро́ну).
Хрестоматия — чи́танка, хрестома́тія.
Хрипеть — харча́ти, хрипі́ти ‖ - **плый** —хри́плий ‖ - **пота**—хри́павка.
Христианин — християни́н ‖ - **стос**— Христо́с.
Хромать — шкандиба́ти, шкутильга́ти ‖ - **мой** – кульга́вий, шкандиба.
Хрупкий—крихки́й ‖ - **кое** создание— тенди́тна істо́та.
Хрыч (старый)—стари́й хрін, ша́рбу́н.
Хрюкать—ро́хкати, хро́кати.
Хрящ – хрящ.
Худой—1) см. **Плохой**; 2) худорля́вий, сухорля́вий, худи́й ‖ - **до**—зле, ке́псько, пога́но ‖ - **дощавый** — худорля́вий, сухорля́вий, сухоре́брий ‖ - **деть**—ху́днути.
Художник — мисте́ць; (живописец)—маля́р (-ря́) ‖ - **жественный** — ми́сте́цький, худо́жній.
Хуже—гі́рше, поганіше.
Хутор—ху́тір (-тору).

Ц

Цап!—хап!
Цапать — хапа́ти; (красть) — цу́пити, тягти́.
Цапля—ча́пля.
Царапать,-нуть — дря́пати, шкря́бати; (дряпону́ти) ‖ - **пина**—дряпо́к, за́дра, дряпови́на.
Царь — цар (-ря́) ‖ - **ский** — ца́рський ‖ - **ревич**—царе́нко ‖ - **евна**–царі́вна ‖ - **ство** — ца́рство ‖ - **ствование** — царюва́ння; (в ц-ие)—за царюва́ння. ‖ - **изм**—цара́т; (при **царизме**) — за цара́ту; (при царе)—за царя́ ‖ - **ить,-ствовать**—царюва́ти.
Цвести—квітну́ти, цвісти́.
Цвет—1) см. **Цветок**; 2)—ко́лір (-льору, -ліру), ба́рва.
Цветок — кві́тка ‖ - **ник** — кві́тни́к ‖ - **тной**—колірови́й ‖ - **тистый** — барви́стий ‖ - **точный**—квітковий ‖ - **тущий**—квіту́щий.
Цедить—точи́ти.
Целебный—сцілю́щий.
Целый — ці́лий ‖ - **ликом** — ці́лко́м ‖ - **ина**—ці́лина́, обліг (-о́гу) ‖ - **омудренный** — неви́нний, неза́йманий ‖ - **ковый**—карбо́ванець ‖ -**льный**—суці́льний; (молоко) — незби́ране ‖ - **ность**—суці́льність.
Целовать,-ся—цілува́тися ‖ - **вальник** —шинка́р (-ря́).
Цель—мета́, завда́ння, ціль (цілі); (с **целью**)—з мето́ю ‖ - **евой** — цілеви́й ‖ - **есообразный** – доці́льний, доці́льний. (**Целесообразное** употребление)—доці́льний ужи́ток.
Цемент—це́мент.
Цена—ціна́; (нарицательная) — іменна́ ціна́; (рыночная)—ринкова́; (твердая) — поставна́ ціна́ ‖ - **нить** — ціни́ти; (человека) — шанува́ти, ціни́ти ‖ - **нный** — ці́нний ‖ - **нность** — ці́нність, ва́ртість; (прибавочная **ценность**)—надва́ртість.
Цензура—цензу́ра.
Центр –центр, осере́док ‖ - **альный**— осере́дній, центра́льний ‖ - **обежный** —відбі́жний, відосере́дній ‖ - **остремительный**— центротя́жний, доосере́дній ‖ - **ализация**—централіза́ція.
Цеп—ці́п.
Цепенеть—дуби́ти.

Цепляться—чіпля́тись. (**Цепляться** за последнюю возможность)—хапа́тися за оста́нню змо́гу.
Цепкий—держки́й, уче́пистий.
Цепь — ланцю́г. ре́тязь; (горная) — па́смо гір, стріли́ця ‖ **- ной** (мост) — ланцюгови́й, вися́чий ‖ **- ная** собака — на цепу́, сторожеви́й соба́ка, пес ‖ **- почка** — ланцюжо́к, ретязо́к.
Церемониться — маніжитися, комизи́тися ‖ **- ния**—церемо́нія.
Церковь — це́рква ‖ **- ковный** — церко́вний.
Цех—цех (це́ху).
Цикорий—(растение)—Петро́ві батоги́, цико́рія; (продукт)—цико́рія.
Цилиндр—ці́вка, цили́ндер.
Цинк—ци́н(о)к (ци́нку).
Ципочки (на ципочках)—на вшпинька́х, на па́льцях, на вспи́нячки.
Циркуль—ци́ркуль, ро́змірок.
Циркуляр—обі́жник ‖ **- ный**—обі́жний.
Цистерна—цисте́рна.
Цитировать—ци́тува́ти.
Цифра—ци́фра.
Цыган,-ка—ци́ган,-ка.
Цынга—шкорбу́т, гнило́ть.
Цыпленок—курча́ (-ча́ти).
Цырюльник—цирю́рник.

Ч

Чавкать—пля́мкати, жва́кати.
Чай—чай ‖ **- ная**—ча́йна ‖ **- ник**—чайни́к.
Чайка—ча́йка.
Чалма—чалма́.
Чан—ка́довб, стоя́н, шапли́к.
Чародей—ворожби́т, чарівни́к; (переносно) — чарівни́к ‖ **- ка** — воро́жка, чарівни́ця.
Чарующий—чарівни́й.
Час—годи́на; (**час** от **часу**) — що-ра́з; (7 **часов**) — сьо́ма годи́на; (без 5 шесть) — за п'ять хвили́н шо́ста; (половина второго) - пів до дру́гої ‖ **- овой**—годи́нний (о времени); (о предмете)—годинніко́вий; (**часовая** стрелка)—годинніко́ва стрі́лка; (**часовой** мастер)—см. **Часовщик**.
Часовня—капли́чка.
Часовой—вартови́й.
Часовщик—годинника́р (-ря́).
Часы—годи́нник, дзига́р (-ря́); (на **часах** стоять)—на ва́рті бу́ти ‖ **- совщик**—годинника́р (-ря́).
Частый — ча́стий; ряснй́, густи́й ‖ **- сто** — ча́сто, ча́сто-гу́сто, по́часту, часто́м. (Довольно **часто**) — часто́м, часте́нько.
Частный—1) прива́тний; 2) (**частный** случай)—осі́бний раз. окре́мий ви́падок ‖ **- ность** — осі́бність, дрібни́ця ‖ **- ное** (арифм.) — ча́стка ‖ **- новладельческий**— приватновла́сницький, вла́сницький.
Частокол—см. **Забор**.
Часть—1) части́на, ча́стка; (о войске) —части́на; (1/9, 1/3, 1/4, 1/5, 1/8)—полови́на, третина́, чверти́на (чверть), п'ятина́, осьма́чка; 2) (доля)—ча́стка, у́діл, па́йка ‖ **- тица** — ча́стка ‖ **- тью** — поча́сти ‖ **- тичный** — частко́вий.
Чахлый—ми́ршавий, ча́хлий, плохи́й (о животном, человеке) ‖ **- нуть** — марні́ти, со́хти.
Чахотка— сухо́ти ‖ **- точный** — сухі́тний.
Чаша—ча́ша, ми́са ‖ **- ка**—ча́шка, ми́сочка; (на весах) — ша́ля, ша́лька. (Испил полную **чашу** горя)—Чима́лу ви́пив гірко́ї.
Чаща—ха́ща, гущавина́.
Чваниться — чва́нитися, при́ндитися ‖ **- ство**—чвань, пиха́.
Чей, чья, чье — чий, чия́, чие́, чиї; (чей-то) — чийсь; (кое-**чей**)—де́-чий.
Чек—чек ‖ **- овый**—че́ковий.
Чека (в оси)—за́гвіздок.
Чеканить (монету)—би́ти, карбува́ти ‖ **- нный**—карбо́ваний.
Чемодан—валі́за, чемода́н.
Чем—1) ніж, аніж, як; від, над, за. (Чем—тем)—що—то. (Эта река глубже, **чем** та)—Ця рі́чка гли́бша від тіє́ї, за ту́; (Люблю больше, **чем** все остальное)—Над усе́ люблю́; 2) (твор. пад. от **что**)—чим. (**Чем**-то)—чимсь.
Челюсть—ще́лепа.
Человеколюбие—гума́нність ‖ **- ненавистничество**—мізантропі́я, відлю́дність ‖ **- образный**—людоподі́бний.
Человек — люди́на ‖ **- чество** — лю́дськість, лю́дство ‖ **- ность**—лю́дяність ‖ **- чный** — лю́дяний ‖ **- ческий**—лю́дський; (шесть **человек**) — шість чоловіка, шість душ.
Челн—чо́вен (чо́вна) ‖ **- нок**—чо́вник.
Чепец—очі́пок.
Чепуха—бридня́, нісені́тниця, незна́тьщо.
Черва (масть в картах)—чи́рва.
Червонец—червінець ‖ **-ный**—черво́ний.
Червь — гроба́к, черва́к; (собир.) — черва́ ‖ **- ивый**—черви́вий.

Чердак - гори́ще.
Чередоваться—чергува́тись.
Через—че́рез, крізь, пе́рез, за, у.; (через окно, двери...—крізь; (через реку, море...)—че́рез, пе́рез; (через год, месяц...) — за рік, мі́сяць, у ти́ждень ‖ **-чур**—зана́дто, через мі́ру ‖ **-полосица**—черезме́жиця, посму́жність.
Черемуха—чере́мха.
Черенок (ножа) — коло́дка; (растения) —жи́вчик.
Череп—че́реп.
Черепаха—черепа́ха.
Черепица—дахі́вка.
Черепок—черепо́к ‖ **-пки**—чере́п'я.
Черешня—чере́шня.
Черкать — (**Черкни** две строчки) — Писни́ два ряду́очки.
Чернец—черне́ць; (р.—ченця́, черця́).
Чернило—атра́мент, чорни́ло ‖ **-нильница**—калама́р (-ря́).
Черновик—черне́тка ‖ **-вой**—на́черно напи́саний.
Чернозем—чорно́земля.
Черный — чо́рний ‖ **-норабочий** — чорноро́б ‖ **-нолесье**—чо́рний ліс.
Чернь--че́рнява, просто́люд; (пренебрежительно)—чернь.
Черпать—черпа́ти.
Черствый—чарстви́й, сухи́й.
Черта—ри́са, сму́га; (черты лица)—ри́си обли́ччя.
Чертить — рисува́ти ‖ **-теж**—рису́нок, за́рис ‖ **-ный** — рисо́вний ‖ **-ник** — рисува́льник.
Черти—чортів'я́, нечи́ста си́ла; (иди к **чертям!**)—іди́ під три́ чорти́ ‖ **-товщина**—чортівня́, чортови́ння ‖ **-товский**—чортя́чий ‖ **-тенок**—чортеня́, бісеня́ (-ти).
Чесать—чеса́ти.
Чесать, ся — 1) чу́хати (-ся), скребти́ (-ся); 2) (волосы и т. д.)—чеса́ти.
Чеснок—часни́к
Чесотка—коро́ста ‖ **-точный** — коро́стявий.
Чествовать—шанува́ти, ушано́вувати.
Честь—1) честь; 2) (честь и слава) — ша́на, сла́ва ‖ **-тный** — че́сний ‖ **-тность** — че́сність ‖ **-столюбие** — честолю́бність.
Чета--па́ра; (супружеская)--подру́жжя.
Четверг—четве́р (четверга́).
Четвертый—четве́ртий ‖ **-рть**—чверть, чве́ртка ‖ **-верка** (коней)—четверня́; (в картах)—чві́рка; (на **четвереньках**) — ра́чки, о́карач; (лазить на ч-х)—рачкува́ти.
Четкий—чі́ткий ‖ **-кость** — чі́ткість ‖ **-тный**—чі́тний.
Четыре—чоти́ри; (4½)—пів п'я́та; (**четыреугольник**) —чотирику́тник; (**четырехдневный**) — чотириде́нний ‖ **-ста**—чоти́риста ‖ **-надцать**—чотирна́[д]цять ‖ **-тырежды**—чоти́ри рази по..
Чехол—покрі́вець.
Чечевица—сочави́ця.
Чешуя—луска́ ‖ **-чатый**—лускува́тий.
Чиж—чиж.
Чин—ранг ‖ **-овник**—урядо́вець ‖ **-ический**—урядо́вський, чино́вничий.
Чинить—1) см. **Делать, довершать;** 2) ла́годити, направля́ти, лата́ти, ремонтува́ти.
Чирикать—цвірі́нькати.
Число — число́; (средним **числом**)—пересі́чно ‖ **-слитель** — чисе́льник ‖ **-слительное** (имя) — числі́вник ‖ **-сленность** — кі́лькість, число́ ‖ **-слиться**—рахува́тись, бу́ти припи́саним.
Чистить — чи́стити ‖ **-тка** — чи́щення; (на службе)—перевірка ‖ **-тилище**—чисти́лище. (**Чистить** картошку, капусту) — тереби́ти, карто́плю, капу́сту.
Чистый—1) чи́стий; 2) (о золоте и т. д.) —щи́рий; 3) су́тий; (чисто экономические условия) — су́то економі́чні умо́ви ‖ **-топлотный** — оха́йний ‖ **-сердечный**—щиросе́рдий ‖ **-писание** — красно́пис ‖ **-откровный** — чистокро́вний, щи́рий.
Чистота—чистота́, оха́йність (-ности).
Читать—чита́ти; (по складам) — слебізува́ти; (лекції) — викла́дати ‖ **-тель**—чита́ч ‖ **-тельский** — читачі́в, чита́цький
Чихать—чха́ти; чми́хати.
Член—член, (спілки)—спілча́нин ‖ **-ский**—чле́нський ‖ **-новредительство** — скалі́чення.
Чмокать—цмо́кати.
Чорт—чорт, ді́дько, ку́ций, хо́ванець, безп'я́тко. (К **чорту!**)—к бі́су; (чорт знает как)—чо́р' зна як; ка́зна як.
Чреватый последствиями—бага́тий на на́слідки.
Чрезвычайный—надзвича́йний, незвича́йний.
Чрезмерный—надмі́рний.
Чтение — чита́ння ‖ **-тец** — чите́ць (читця́).
Что—що; (за **что**) — за-ві́що, за́ що; (ну, и **что-ж!**)—або що́?; (**что-то**)—що́сь; (ни к **чему**) — ні до чо́го; (о **чем** говорить) — за ві́що, про ві́що бала́кати. (Конструкции см. при отдельных глаголах).

Чтобы—щоб, щоби; (**чтобы** только)—аби́; (**чтобы** хоть)—бода́й щоб.
Чубук—цибу́х.
Чувственность—похітли́вість || **-нный**—похітли́вий || **-ительность**—чу́лість; (впечатлительность) — дотклі́вість, уразли́вість || **-тельный** — чу́лий, чутли́вий; уразли́вий, дотклі́вий.
Чувство—почуття́; (лишиться **чувств**)—зомліти, знепритомніти. (Пять **чувств**)—зми́сел: зо́ру, смаку́, до́тику, нюху, слу́ху || **-вовать**—почува́ти, відчува́ти, вчува́ти; (**ч-ть** себя)—ма́ти ся; (дать себя **поч-ть**)—да́тися в знаки́.
Чугун—чаву́н, чугу́н.
Чудак—см. **Странный.**
Чудо—чу́до, ди́во || **-десный** — чуде́сний, чудо́вий || **-довище** — мара́, страхі́ття, потво́ра || **-вищный** — потво́рний.
Чужой—чужи́й || **-даться** — цура́тися || **-дый**—1) чужи́й; 2) (непричастный) — непричетний (до чо́го) || **-странец** — чужи́нець, чужозе́мець || **-странный** — чужозе́мний || **-бина**—чужина́, чужени́ця.
Чулан—комі́рка.
Чулок—панчо́ха || **-ный**—панчі́шний.
Чума—джума́, чума́.
Чумазый—замазу́ра.
Чурбан—пень, коло́да, оцу́пок.
Чуть—ле́две, тро́хи || **-ткий**—чу́йний || **-тко**—чу́йно; ува́жно || **-ткость**—чу́йність, чутли́вість || **-тье**—нюх; чуття́.
Чуять—чу́ти, вчува́ти.
Чучело—опу́дало, одоро́бло.

Ш

Шабаш—шаба́ш; го́ді! (Шабаш!)—Го́ді.
Шаблон—шабло́н.
Шаг—сту́пінь, крок || **-ом**—ходо́ю. (Убавить **шагу**)—зменши́ти ходи́ || **-ать**—ступа́ти; (делать большие шаги)—циба́ти. (**Неосторожный** шаг) (переносно)—необере́жний учи́нок. (Предпринять дальнейшие **шаги**)—ужи́ти пода́льших за́ходів (не „кро́ків").
Шайба—персти́на, ша́йба.
Шайка—ба́нда.
Шакал—шака́л.
Шалаш—курінь (куреня́).
Шалить—пустува́ти || **-ловливый**—пустотли́вий || **-лун**—пусту́н, свавільник.
Шаль—шаль.
Шальной—навісни́й; шале́ний.
Шаман—шама́н.
Шампиньон—печери́ця.
Шапка—ша́пка || **-почник**—шапова́л || **-почный** (разбор)—шапкобра́ння.
Шар—ку́ля; (земной **шар**)—зе́мна ку́ля; га́ло || **-ик**—га́лька || **-видный**—куля́стий, опу́клий.
Шарабан—шараба́н.
Шарахнуться—метну́тись.
Шарить—нишпорити, ма́цати. (**Шарил** в кармане)—Пола́пав, пома́цав у кеше́ні.
Шаркать—чо́вгати.
Шарлатан—шарлата́н, шахра́й.
Шарманка—катери́нка.
Шарнир—шарні́р, звій (зво́ю).
Шаровары—см. **Штаны.**
Шатать,-ся—1) хита́ти,-ся; 2) (шляться)—шве́ндяти, тиня́тись || **-кий**—хисткий.
Шатер—наме́т, шатро́; (палатка)—таш (та́шу).
Шафер—дружко́.
Шах—шах.
Шахматы—ша́хи || **-тный**—шаховий; (**ш-я** доска)—шахівни́ця || **-матист**—шахівни́к, шахмати́ст.
Шахта—ша́хта || **-тер** шахтя́р (-ря́).
Шашка—1) (игра)—ша́шка; 2)—ша́бля.
Швед—швед || **-ский**—шве́дський.
Швейный—шва́цький || **-ея**—шва́чка, шва́ля.
Швейцар—швайца́р.
Швырять,-нуть—шпурля́ти (шпурну́ти).
Шевелить,-ся—ворушити,-ся || **-нуть-ся**—поворухну́тись.
Шейка—ши́йка.
Шелестеть—шелести́ти, шамоті́ти.
Шелк—шовк || **-ковый**—шовко́вий || **-вица**—шовко́виця || **-вичный червь**—шовкови́к || **-водство**—шовківни́цтво.
Шелохнуться—сколихну́тись.
Шелуха—лушпи́ння, лузга́, луска́ || **-шение**—лу́щення || **-шить**—луска́ти, луза́ти.
Шепелявый—шепеля́вий, сюсю́ра.
Шептать—шепоті́ти || **-ться**—шушу́катись.
Шеренга—шере́г; (ставить в **шеренгу**)—шерегува́ти.
Шероховатый—шерстки́й, шкарупки́й; (переносно чаще)—кострубатий (о стиле).
Шерсть—во́вна, шерсть || **-яной**—вовня́ний || **-тобит**—шапова́л.
Шершавый—шарша́вий.
Шест—жерти́на, ти́чка.

Шествие—по́хід (похо́ду).
Шесть—шість (шости́ й шістьо́х) || **- ой**—шо́стий; (ш-я часть)—шести́на || **- ерка** — шестерня́ (лошадей); шоста́ка, ші́стка (в картах) || **- рня**—шестерня́ || **- надцать** — шісна́дцять || **- десят** — шістьдеся́т || **- тью** — шістьма́ || **- тилетний,-дневный** — ш(е)остиліт'ній, ш(е)остиденний || **- угольник**—ш(е)остику́тник.
Шеф—шеф.
Шея—ши́я; (задняя часть **шеи**)—карк, в'я́зи || **- ка**—ши́йка || **- ный**—ши́йний, в'язови́й. (Гнать в **шею**)—у три́шия гна́ти.
Шибко—ху́тко, пру́дко.
Шиворот—(за шиворот)—за ко́мір.
Шикарный—шика́рний.
Шило—ши́ло, шва́йка.
Шина—ши́на.
Шинель—шине́ля.
Шип—1) шпинь; 2) (на кустарнике)—колю́чка; 3) (в подкове)—гак.
Шиповник—шипши́на.
Шипеть — сича́ти, шипі́ти; (о масле и т. д.)— шкварча́ти || **- пучий** — шипу́щий.
Ширина—широчі́нь, шир; (в ширину)—завши́ршки, в шир.
Ширма—парава́н, ши́рма.
Широкий — широ́кий; (увеличит.) — широче́нний, широче́зний || **- ко** — широ́ко || **- плечий** — крижа́стий || **- ота**—широта́.
Ширь—шир (ж. р.).
Шить—ши́ти.
Шитье—1) шиття́, пошиття́; 2) (вышитое)—шитво́, гаптува́ння (см. **Вышивка**).
Шиш—ду́ля; (показать **шиш**) — ду́лю да́ти.
Шишка—1) ши́шка; 2) (синяк)—гу́ля.
Шкап—ша́хва; (для посуды)—ми́сник; (угольный)—коси́нець.
Шкатулка—шкату́ла.
Шквал—шквал, шкви́ря.
Шкворень—сво́рінь.
Шкив—шків.
Школа—шко́ла || **- ник**—школя́р (-ра́) || **- нический**—школя́рський || **- ный**—шкільни́й.
Шкура—шкіра, шку́ра.
Шлак—шлак.
Шлем—шоло́м (буде́нівка, комуна́рка).
Шлепать—хло́пати; (по грязи) — тьо́пати || **- нуться**—ге́пнутися, бебе́хнутися, лу́снути.
Шлея—шлея́, нари́тники.
Шлифовать—шліхува́ти.
Шлюз—о́пуст, шлюз.
Шлюпка—шлю́пка.
Шляпа—бриль; (не соломенная) — капелю́х, капелю́ш.
Шляться (см. **Шататься**)—шала́тись.
Шмель — джміль, чміль (джмеля́, чмеля́).
Шмыгну́ть—майну́ти, шурхну́ти.
Шнурок— шнуро́к, шво́рка; (в штанах)—очку́р.
Шнырять—шмигля́ти.
Шов—шво́ (ср. рода).
Шоколад—шокола́д.
Шомпол—драч (м. р.). (Бить **шомполами**) — шомпола́ми би́ти, драча́ми дра́ти.
Шопот — ше́піт (-поту) || **- том** — по́шепки.
Шорник—ли́мар (-ря).
Шорох—шамотня́, ше́лест.
Шори—шо́ри.
Шоссе—ка́м'янка, шосе́.
Шпага—шпа́га.
Шпала—шпа́ла
Шпик—шпи(і)г, шпіо́н.
Шпилька—шпи́лька.
Шпион—шпіо́н, шпигу́н.
Шпоры—острогі́, шпо́ри.
Шприц—шприц.
Шрам — бли́зна, шрам; (= ссадина)—садно́.
Шрифт—шрифт.
Штаб—штаб || **- ный**—штабни́й.
Штаны — штани́ || **- нина** — холо́ша, штани́на.
Штат—штат || **- ный**—шта́тний || **- тский**—цивільний.
Штемпель—штамп.
Штиль—безві́тря, штиль.
Штопать—цюрува́ти.
Штора—што́ра.
Шторм—шторм, борві́й (-ві́ю).
Штраф — штраф || **- овать** — штрафува́ти.
Штрейкбрехер— страйкбре́хер, страйколо́м.
Штрих—штрих.
Штука—1) шту́ка; 2) (матерії)—сувій (-во́ю), поста́в.
Штукатурка—тинк, шпару́ни; (известка)—ва́пна || **- рить**—тинкува́ти.
Штурм—штурм || **- мовать** — штурмува́ти.
Штык—багне́т || **- овой**—багне́тний.
Шуба—ху́тро; (крестьянская)—кожу́х.
Шулер—шу́лер, шахра́й.
Шум—(только о живом)—га́мір (-ору), гармі́дер, га́лас, гвалт, ле́мент; го́мін (-ону), ше́лест; (грохот)—см. **Грохот**; (о воде) — бурча́ння, дзюрча́ння, кле́кіт, булькота́ння || **- меть**—

гомоніти, галасува́ти, лементува́ти, шелестіти; бурча́ти і т. д. || **- ный** — гучни́й, бучни́й; (наделать **шуму**) — наробити ше́лесту.
Шурин—шва́гер.
Шуршать — шу́рхати, шарудіти, шелестіти.
Шустрый—см. **Проворный.**
Шут—бла́зень.
Шутить — жартува́ти || **- тка** — жарт || **- тя**—жа́ртом, жартома́; (обратить в **шутку**)—на жарт поверну́ти || **- тливый** — жартовли́вий || **- товство** — блазе́нство; || **- шут**—бла́зень (-зня).

Щ

Щавель—щавій, щаве́ль.
Щадить—ми́лувати.
Щебень—груз, жорства́.
Щебетать—щебета́ти, цвірінькати.
Щеголь - см. **Франт** || **- лять**—чепури́тися, хизува́тися, пиша́тися.
Щедрый—го́йний, ще́дрий.
Щека—щока́ || **- ки** – ли́ця. (**Щеки** раскраснелись)—ли́ця зачервонілись.
Щекотать — лоскота́ти || **- тливый** — 1) (вопрос)—дражли́ва спра́ва; 2) (человек)—лоскотли́вий.
Щелкать — (зубами) — кла́цати, цо́кати; лу́скати, ля́скати, кла́цати; (бичом) — хви́ськати; (о соловье) — тьо́хкати.
Щелок—луг.
Щель—щілина, шпара || **- лка**—шпа́рка, щілинка.
Щенок—щеня́, цуценя́.
Щепетильный—(мелочный) — дріб'язко́вий; (обидчивый)— діткли́вий.
Щепка—тріска, скіпка, ска́лка; (разбить в **щ-и**)—поби́ти на скалки́, на гаму́з потрощи́ти.
Щепотка—щіпка.
Щетина—шети́на || **- тка**—щітка || **- точник** – щітка́р (-ря́).
Щипать—щипа́ти; (шерсть, волосы)—скубти́.
Щипцы—щи́пці, кліщі; (для орехов)—ти́скавка.
Щит—щит.
Щука—щу́ка; (самец)—щупа́к.
Щупать—ма́цати.
Щупальцы—дотика́льця; ву́сики.
Щуриться—щу́литися, примру́жувати о́чі.

Э

(Слова на **Э** в р. яз. б. ч. иностранного происхождения и остаются без перевода в большинстве. Ниже даны некоторые слова).

Эволюция — еволю́ція, поступува́ння || **- ционный** — еволюці́йний, поступо́вний || **- ционировать**—еволюціонува́ти.
Экватор - рівноде́нник, ква́тор.
Экзамен — і́спит, екза́мен; (держать **экзамен**) — склада́ти і́спит; (выдержать **э-н**)—скла́сти і́спит.
Экземпляр - примірник.
Экипаж — по́віз (-во́зу), екіпа́ж; (на корабле)—екіпа́ж.
Экономика — еконо́міка || **- мія** — 1) — ощадність, еконо́мія; 2) (имение)—еконо́мія || **- ический**—економічний || **- номный** — ощадний || **- ном**—оконо́м, клю́чник.
Эксперимент—експеримент.
Эксплоатировать — 1) визи́скувати, експлоатува́ти; 2) (землю и т. п.)—експлоатува́ти || **- тация** — ви́зиск, експлоата́ція || **- татор** — визи́скувач, експлоата́тор || **- тируемый** — визи́скуваний; (о земле) - експлоато́ваний.
Экстирпатор—дряпа́к.
Экстренный—нага́льний; (**э-е** заседание)—надзвича́йні зібри, позачергові зібри.
Электричество—еле́ктрика || **- ческий** —електри́чний || **- трификация** — електрифіка́ція.
Элемент—елеме́нт, первісток; ча́стка || **- тарный** – елементарний.
Эмаль—поли́ва, скли́ця, ема́ль.
Эмигрант—емігрант.
Энергия — ене́ргія; завзя́ття || **- гический,-ичный**—енергійний.
Эпидемия—по́шесть, епіде́мія.
Эпизод—епізо́д || **- дический**—епізоди́чний.
Эпоха—епо́ха, доба́.
Эскадра—ескадра || **- дрилья** — ескадри́лья || **- дрон**—ескадро́н.
Эсаул—осаву́л.
Эстафета—штафе́та.
Эстетика—есте́тика.
Этаж—по́верх, ета́ж.
Этика—е́тика.
Этот, эта, это — Цей, ця, це (оце́й, оця́, оце́). (При обозначении времени также)—сей, ся, се (Се́й рік, сього́ мі́сяця, сьогорічний).
Эхо—луна́.
Эшафот—ешафо́т, кобила.
Эфир—ете́р.

Ю

Юбилей—ювіле́й.
Юбка—спідни́ця.
Ювелир—ювелі́р.
Юг—пі́вдень (-дня) ‖ **- го-восток**—півде́нний схід ‖ **- го-запад**—півде́нний за́хід ‖ **- го-восточный**—південно-схі́дній ‖ **- го-западный** - південно-захі́дній ‖ **- жный**—півде́нний.
Юла—дзи́га.
Юмор—гу́мор ‖ **- ристический**—гумористи́чний; (рассказ)—гуморе́ска.
Юнга—молоди́к, юнга́.
Юность—мо́лодість ‖ **- ноша** — молоди́к, юна́к, па́рубок ‖ **- шеский** — юна́цький ‖ **- шество** — юна́цтво ‖ **- ный**—молоди́й.
Юридический—юриди́чний, правни́чий ‖ **- ист** — юри́ст, правни́к ‖ **- рисконсульт**—юриско́нсульт.
Юркий—в'юнки́й.
Юстиция - юсти́ція.
Я, меня, мне—я, мене́, мені́; (ко мне) —до ме́не.

Я

Ябеда—на́клеп.
Яблоко—я́блуко ‖ **- оня**—я́блуня; (дикая)—кисли́ця.
Явка—я́вка ‖ **- очным** порядком — самові́льно ‖ **- ный**—нао́чний, я́вний ‖ **- ность** — нао́чність, очеви́дність ‖ **- вственный**—ясни́й, вира́зний.
Явление—з'я́вище, я́вище; (в театре) —я́ва ‖ **- вляться** — явля́тись; (перед судом) — ста́витися ‖ **- ется**—є, стано́вить, склада́є. (Партия **является** авангардом рабочего класса)—Па́ртія є авангард[ом] робітни́чої кла́си. (Кислород **является** частью воздуха) —Ки́сень склада́є (стано́вить) части́ну пові́тря.
Ягненок—ягня́ (-ня́ти).
Ягода—я́года ‖ **- дицы**—за́д.
Яд—отру́та, трі́йло, ї́дь (-ди) ‖ **- овитый** — отру́йний; (язвительный)—см. **Язвительный.**
Ядро—ядро́.
Язва — боля́чка; (сибирская **язва**)—сибі́рка, телі́й ‖ **- ительный**—уї́дливий, ї́дючий.
Язык — язи́к, мо́ва ‖ **- коведение**—мово[язико]зна́вство ‖ **- вед**—мовозна́вець; (ломаный)—калі́чена мо́ва; (суконный)—*повстя́на мо́ва ‖ **- чник** —язи́чник, пога́нин.
Яйцо — яйце́, кра́шанка ‖ **- ичко** — яє́чко ‖ **- ичница**—яє́чня.
Якорь—я́кір, ко́тва.
Якшаться—води́тися з ким, злига́тися з ким.
Яма—я́ма; (сорная)—смі́тни́к); (в реке, море)—ковба́ня ‖ **- мка**—я́мка, ді́рка.
Ямщик—візни́к, ху́рман.
Январь--сі́чень (-чня) ‖ **-ский**--січне́вий.
Янтарь—бу́рштин.
Яркий — яскра́вий ‖ **- ко-зеленый** — я́рий, при́кро-зеле́ний ‖ **- ко-желтый** —жовтогаря́чий ‖ **- ко-красный**—ясно черво́ний.
Ярлык—нали́чко, ярли́к.
Ярмарка — я́рмарок; (крещенская)—я́рмарок на Водо́хрещу.
Ярмо—1) ярмо́; 2) (переносно) корми́га, ярмо́.
Яровой—ярови́й; (хлеб)—ярина́.
Ярость—сказ, лю́тість.
Ярус—см. **Этаж.**
Ясень—я́сень.
Ясли—я́сла.
Ясный—я́сни́й; (переносно) — я́сни́й, вира́зний; (о погоде)—годи́на.
Ястреб—я́струб.
Ячейка—(в сотах)—комі́рка, чару́нка; (переносно)—осере́док.
Ячмень—ячмі́нь (ячме́ню) ‖ **- менный** —я́чний, ячмі́нний.
Ящер — я́щур, лускове́ць ‖ **- ица** — я́щірка.
Ящик—скри́нька; (в столе)—шухля́дка; (картонный)—шабату́рка.
Ящур (болезнь)—сли́нівка.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

Харків, Спартаківський пров., 3.

В КНИГАРНЯХ ДВУ

є такі словники української мови

ВУАН—Анатомічні назви. Стор. 81. Ц. 1 крб. 50 к.

ВУАН—Російсько-український словник. Том І. (А—Ж). Стор. 290. Ц. 2 крб. 50 к.

Голоскевич—Український правописний словничок. Ц. 40 к.

Грінченко, Б.—Українсько-російський словник. Стор. 2178. Ц. 6 крб.

Калинович, Ф.—Словник математичної термінології. Ч. І. Термінологія чистої математики. Стор. 240. Ц. 4 крб.

Калинович, Ф.—Словник математичної термінології. (Проект). Ч. ІІ. Термінологія теоретичної механіки. Ст. 80. Ц. 1 крб.

Курило, О.—Словник хемічної термінології. Стор. 140. Ц. 1 крб. 80 к.

Савченко, Л.—Практичний українсько-російський словник. Стор. 270. Ц. 60 к.

Практичний російсько-український словник. Ц. 40 к.

Секунда, Тадей—Німецько-російсько-український словник термінів з обсягу механіки з українським та рос. покажчиками. Ц. 45 к.

Тутковський, П.—Словник геологічної термінології. Стор. 201. Ц. 2 крб. 50 к.

Уманець, М., і *Спілка, А.*—Російсько-український словник. Стор. 1149. Ц. 4 крб.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Останні видання

Бляско Ібаньєс—Валенсійські оповідання. Переклад з еспанської В. Самійленка. Стор. 232. Ц. 50 к.

Васильченко, С.—Повна збірка творів. Том І. Стор. 312. Ц. 1 крб. 30 к.

Вовчок Марко—Твори. За редакцією і з критично-біографічною розвідкою О. Дорошкевича. Том І. Стор. 363. Ц. 1 крб. 35 коп.

Вовчок Марко.—Твори. Том ІІ. Стор. 383. Ц. 1 крб. 40 коп.

Гете, Йоган-Вольфганг—Фауст. Трагедія. Переклав з німецької М. Уленко. Част. І. Стор. 331. Ц. 3 крб.

Головко, А.—Можу. Збірник оповідань. Стор. 354. Ц. 2 крб. 25 коп.

Досвітній, О.—Тюнгуй. Новели з життя китайського народу. 2 вид. Стор. 139. Ц. 30 к.

Журлива, О.—Металом горно. Том І. Поезії. Ст. 127. Ц. 90 к.

Івченко, М.—Імлистою рікою. Збірка оповідань. Ст. 304. Ц. 1 крб. 5 к.

Копиленко, О.—Сенчині пригоди. Ст. 38. Ц. 35 к.

Коцюбинський, М.—„Fata morgana". Ст. 221. Ц. 60 к.

Косинка. А.—В житах. Збірка оповідань. Ст. 190. Ц. 1 крб. 45 к.

Котляревський, І.—Твори. 1. Енеїда, 2. Наталка-Полтавка, 3. Москаль-Чарівник. За ред. і з переднім словом та примітками акад. С. Єфремова. З портретом Котляревського. Стор. 336. Ц. 1 крб. 30 коп.

Микитенко, І.—На сонячних гонах. Збірка оповідань. Ст. 181. Ц. 80 к.

Нечуй-Левицький, І. С. Твори. Том І. За редакцією і з критичною розвідкою Ю. Маненка. Стор. 380. Ц. 1 крб. 40 коп.

Осьмачка. Т.—Скитські вогні. Поезії. Ст. 95. Ц. 30 к.

Панч, П.—Мишачі нори. Збірка оповідань. Ст. 242. Ц. 90 к.

Панч, П.—Солом'яний дим. Збірка оповідань. Ст. 189. Ц. 65 к.

„Плуг"—Літературний альманах. За редакцією С. Пилипенка. Збірник другий. Ст. 295. Ц. 2 крб. 50 к.

Поліщук, В. Громохкий слід. Поезії. Ст. 312. Ц. 2 крб. 80 к.

Рильський, М.—Під осінніми зорями. Друга книжка лірики. Вид. II, перероблене. Ст. 103. Ц. 60 к.

Рильський, М.—Тринацята весна. Лірики кн. IV. Ст. 69. Ц. 50 к.

Сосюра, В.—Сніги. Поезії. Ст. 64. Ц. 30 к

Сосюра, С. - Тарас Трясило. Роман. Ст. 80. Ц. 1 крб.

Франко, І—Отець гуморист. Оповідання. Ст. 54. Ц. 25 к.

Франко, І.—Як чеиці дітей навчали (Schön schreiben). Ст. 14. Ц. 10 к.

Франс, А.—Повстання анголів. З французької переклав Є. Касяненко. Вид. II, переглянуте. Ст. 305. Ц. 2 крб.

Хвильовий, М.—Бараки, що за містом Ст. 23. Ц. 10 к.

Хвильовий, М.—В очереті. Ст. 56. Ц. 25 к.

Хвильовий, М.—Життя. Ст. 13. Ц. 7 к.

Хвильовий, М.—Кіт у чоботях. 2 вид. Ст. 35. Ц. 30 к.

Хвильовий, М.—На глухім шляху. Ст. 16. Ц. 16 к.

Хвильовий, М.—Синій листопад. Ст. 24. Ц. 10 к.

Яблуненко, В.—Галичина. Поезії. Ст. 159. Ц. 80 к.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ВІДДІЛ
Харьків, Спартаківський пров., № 3.

1 крб. 85 коп.